

Uradni list

Evropske unije

C 299

Slovenska izdaja

Informacije in objave

Zvezek 55

4. oktober 2012

<u>Številka objave</u>	<u>Vsebina</u>	<u>Stran</u>
I	<i>Resolucije, priporočila in mnenja</i>	
	MNENJA	
	Evropski ekonomsko-socialni odbor	
	482. plenarno zasedanje 11. in 12. julija 2012	
2012/C 299/01	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o krepitevi participativnih procesov in sodelovanja lokalnih oblasti, nevladnih organizacij in socialnih partnerjev pri izvajanju strategije Evropa 2020 (raziskovalno mnenje)	1
2012/C 299/02	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Kakšne spremembe prinašajo novi finančni predpisi za bančništvo v Evropi? (mnenje na lastno pobudo)	6
2012/C 299/03	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o evropskih tehnoloških platformah in spremembah v industriji (mnenje na lastno pobudo)	12
2012/C 299/04	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o potrebi po evropski obrambni industriji: Industrijski, inovacijski in socialni vidiki (mnenje na lastno pobudo)	17
2012/C 299/05	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o podjetnicah – Posebni ukrepi za povečanje rasti in zaposlovanja v EU (mnenje na lastno pobudo)	24
2012/C 299/06	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vlogi žensk kot spodbujevalk modela razvoja in inovacij v kmetijstvu in na podeželju (mnenje na lastno pobudo)	29

SL
**Cena:
8 EUR**

(Nadaljevanje na naslednji strani)

<u>Številka objave</u>	Vsebina (nadaljevanje)	Stran
2012/C 299/07	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o odnosih EU-Moldavija: Vloga organizirane civilne družbe	34
2012/C 299/08	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vlogi civilne družbe v večstranskem trgovinskem sporazumu med EU, Kolumbijo in Perujem	39
2012/C 299/09	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o zadrugah in razvoju kmetijsko-živilskega sektorja (mnenje na lastno pobudo)	45
2012/C 299/10	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o reviziji smernic iz let 1994 in 2005 o letalstvu in letališčih v EU (dodatno mnenje)	49

III Pripravljalni akti

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

482. plenarno zasedanje 11. in 12. julija 2012

2012/C 299/11	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o prestrukturiranju in predvidevanju sprememb: Spoznanja iz nedavnih izkušenj (zeleni knjiga) (COM(2012) 7 final)	54
2012/C 299/12	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o zeleni knjigi o izvedljivosti uvedbe stabilnostnih obveznic (COM(2011) 818 final)	60
2012/C 299/13	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o evropskem programu za spremljanje Zemlje (GMES) in njegovih dejavnostih (po letu 2014) (COM(2011) 831 final)	72
2012/C 299/14	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o izboljšanju ureditve poravnave vrednostnih papirjev v Evropski uniji, centralnih depotnih družbah (CDD) in spremembi Direktive 98/26/ES (COM(2012) 73 final – 2012/0029 (COD))	76
2012/C 299/15	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o preglednosti ukrepov, ki urejajo cene zdravil za uporabo v humani medicini in njihovo vključitev v področje nacionalnih sistemov zdravstvenega zavarovanja (COM(2012) 84 final – 2012/0035 (COD))	81

I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

MNENJA

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

482. PLENARNO ZASEDANJE 11. IN 12. JULIJA 2012

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o krepitvi participativnih procesov in sodelovanja lokalnih oblasti, nevladnih organizacij in socialnih partnerjev pri izvajanju strategije Evropa 2020 (raziskovalno mnenje)

(2012/C 299/01)

Poročevalka: **Heidi LOUGHEED**

Sotiroula Charalambous, ciprska ministrica za delo in socialno varnost, je Evropski ekonomsko-socialni odbor v dopisu z dne 18. aprila 2012 v imenu prihodnjega ciprskega predsedstva Sveta EU zaprosila, da pripravi mnenje o naslednji temi:

Krepitev participativnih procesov in sodelovanja lokalnih oblasti, nevladnih organizacij in socialnih partnerjev pri izvajanju strategije Evropa 2020.

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 27. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje soglasno sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 12. julija).

1. Priporočila

- EESO poziva evropske institucije in vlade držav članic, naj se v sklopu strategije Evropa 2020 ponovno politično zavežejo k sodelovanju z vsemi ustreznimi partnerji (Evropskim parlamentom, Odborom regij, Evropskim ekonomsko-socialnim odborom, nacionalnimi parlamenti, regionalnimi in lokalnimi oblastmi, socialnimi partnerji, organizirano civilno družbo, nacionalnimi ekonomsko-socialnimi sveti in podobnimi organi, mesti in vsemi drugimi oblikami lokalne oblasti).
- EESO se zavezuje k nadaljevanju dela z nacionalnimi ekonomsko-socialnimi sveti in podobnimi organi ter nacionalnimi predstavniki organizirane civilne družbe, in sicer tako, da bo postal evropska kontaktna točka in jim zagotovil posebno platformo, ki jim bo omogočila nadaljevanje dela v zvezi s strategijo Evropa 2020.
- Dolgoročno gledano EESO meni, da bi morala Evropska unija oblikovati dolgoročno predstavo o tem, kaj je končni cilj vključevanja zainteresiranih strani, in si prizadevati, da bi to postopno dosegla.
- S kratkoročnega vidika pa meni, da bi imelo večje število majhnih sprememb precejšen vpliv na napredek. Zlasti bi države članice in Evropska komisija morale nujno vnovič proučiti časovno načrtovanje in posamezne stopnje procesov ter s tem omogočiti, da bi lahko bile vse zainteresirane strani zares vključene vanje in zanje soodgovorne.

2. Uvod

2.1 Bližajoče se ciprsko predsedstvo je 18. aprila 2012 Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosilo, da pripravi mnenje na temo krepitve participativnih procesov in sodelovanja lokalnih oblasti, nevladnih organizacij in socialnih

partnerjev pri izvajanju strategije Evropa 2020, saj namerava to vprašanje postaviti za prednostno nalogo predsedovanja in neformalnega Sveta za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov (EPSCO), ki bo julija 2012.

Evropski semester se uporablja že tretje leto, zato je zdaj pravi čas, da se proučijo participativni procesi v sklopu strategije Evropa 2020 in ugotovi, kako bi jih bilo mogoče razviti.

2.2 Usmerjevalni odbor EESO za strategijo Evropa 2020 je namenjen nadzoru dela ter povezovanju nacionalnih ekonomsko-socialnih svetov in podobnih organov v državah članicah, da se tako izmenjajo izkušnje o tem, kako izboljšati participativne procese v sklopu strategije Evropa 2020.

2.3 Vloga EESO pri izvajanju strategije Evropa 2020 ⁽¹⁾ ima zdaj polno veljavo, Odbor pa želi svoja priporočila za izboljšanje participativnih procesov v sklopu strategije Evropa 2020 in evropskega semestra deliti tudi z drugimi.

3. Evropa 2020 – nov sistem

3.1 Evropska unija in njeno prebivalstvo se soočata z resno gospodarsko in finančno krizo, ki je močno prizadela celotno Evropsko unijo in njene državljane. Številne države članice so se znašle v izredno zaostrenih razmerah, povišana brezposelnost pa je še vedno zaskrbljujoča. EESO zato meni – in to je v preteklih treh letih tudi izrazil v številnih mnenjih –, da strategija Evropa 2020 še nikoli ni bila tako pomembna, saj ponuja celovit program za reforme, katerega namen je zagotoviti trajnostno rast in oblikovati odpornejšo Evropsko unijo.

3.2 Strategija Evropa 2020 za pametno, trajnostno in vključujočo rast je najpomembnejša strategija za rast, v kateri so določeni cilji na ključnih področjih politike tako na ravni EU kot držav članic. Njeno področje uporabe je zelo široko, pri čemer je njen skupni cilj podpreti pametno, trajnostno in vključujočo rast ter zajeti dogajanje na področju inovacij, raziskav in razvoja, podnebnih sprememb, energije, brezposelnosti, industrijske politike ter socialne in teritorialne kohezije, obravnava pa tudi raven revščine, kohezijsko politiko in številna druga vprašanja.

3.3 Z upravljanjem strategije Evropa 2020 naj bi združili evropske, nacionalne in deljene pristojnosti v večplastnem sistemu ter s tem okrepili legitimnost poglobitve evropskega sodelovanja. Strategija Evropa 2020 v primerjavi z lizbonsko strategijo vsebuje medsebojno prepletene vodilne pobude, ki pomagajo osredotočiti se na pomembna tematska področja, prednostne naloge, glavne cilje in jih tudi podpreti, ter okrepljen in čvrst sistem nadzora, pri katerem obstaja možnost kritične ocene napredka (ali stagnacije) na nacionalni ravni.

3.4 Mehanizem poročanja se razlikuje od tistega v lizbonski strategiji, pa ne le, ker je bolj osredotočen, ampak ker je usklajen s procesi, ki izhajajo iz novih in izboljšanih sistemov gospodarskega upravljanja. Tako se zdaj na primer programi za stabilnost in konvergenco ter nacionalni programi reform istovrstno predložijo Evropski komisiji, kar omogoča celovitejši pregled nad trenutnim stanjem v posameznih državah članicah in njihovimi načrti.

3.5 Sprememba v procesu je bila prvič izpostavljena v samem dokumentu strategije Evropa 2020, v katerem je bilo jasno navedeno, da je treba "prevzeti večjo odgovornost" in v ta namen "[o]krepiti [...] tudi prispevek socialnih partnerjev ter zainteresiranih strani na nacionalni in regionalni ravni". Dana je bila konkretna zaveza k tesnejši vključitvi tako EESO kot Odbora regij v ta proces. Ta potreba po participativnih procesih je bila ponovljena ob različnih priložnostih, zlasti v sklepih Evropskega sveta iz marca 2010 in v *Navodilih za pripravo, izvajanje in spremljanje nacionalnih programov reform v sklopu strategije Evropa 2020*, ki jih je izdala Evropska komisija. Ta je v njih ponovno poudarila, da bo "pomembno nacionalne parlamente, socialne partnerje, regije in druge zainteresirane strani dejavno vključiti v pripravo nacionalnih programov reform, da se bodo bolj poistovetili s strategijo".

4. Izkušnje z evropskim semestrom

4.1 V treh letih od uvedbe strategije Evropa 2020 je postalo jasno, da so številne države članice odločene socialne partnerje in organizirano civilno družbo vključiti v evropski semester ter so te partnerje tudi vključile v svoje nacionalne procese. Vendar je prenos te odločenosti v prakso pomanjkljiv, saj je mogoče opaziti različne ravni odločenosti, kjer pa ta obstaja, se stopnja dejanske vključenosti partnerjev v proces razlikuje. Čeprav številne države članice obveščajo svoje partnerje in se z njimi posvetujejo, proces pogosto ni osredotočen, z vidika udeleženih pa se lahko zdi nepovezan oziroma se čuti pomanjkanje skupne strategije. EESO in drugi so zlasti izpostavili problematiko zelo kratkih rokov, zaradi katerih pogosto tako rekoč ni časa za pravo razpravo s socialnimi partnerji, organizacijami civilne družbe ali regionalnimi in nacionalnimi parlamenti. Ta problematika tudi ni prisotna zgolj na nacionalni ravni, ampak se številne organizacije na evropski ravni sprašujejo o tem, ali je proces evropskega semestra, upravljanje in spremljanje v sklopu strategije Evropa 2020 mogoče izboljšati. Evropski parlament je pripravil politična priporočila, da bi bolje opredelil svojo vlogo in morebitni prispevek ⁽²⁾, na skorajšnjo izdajo svojih smernic pa se pripravlja tudi Odbor regij.

4.2 V EESO je ustanovitev usmerjevalnega odbora za strategijo Evropa 2020 zagotovila bistveno osrednjo točko za naše delo. Odbor je tako dobil skupino, ki nadzira vse, kar se nanaša na strategijo Evropa 2020, in z njo povezane predloge, namesto da bi jo obravnaval zgolj po delih. Sej usmerjevalnega odbora se redno udeležujejo predstavniki Komisije in drugi akterji. Z namenom krepiteve vezi z nacionalno in lokalno ravno usmerjevalni odbor v pomembnih fazah evropskega semestra redno

⁽¹⁾ Kakor je razvidno tako iz sklepov spomladanskega Evropskega sveta leta 2011 kot tudi leta 2012.

⁽²⁾ "Kako učinkovit in upravičen je evropski semester? Krepitev vloge Evropskega parlamenta", 2011.

vabi nacionalne ekonomsko-socialne svete in podobne organe ter na lokalni ravni v sodelovanju z nacionalnimi akterji civilne družbe organizira dogodke, povezane s strategijo Evropa 2020. Te dejavnosti je treba okrepiti in razširiti.

4.3 Vloga EESO pri povezovanju nacionalnih ekonomsko-socialnih svetov in podobnih organov, ki sicer ni osredotočena zgolj na evropski semester in strategijo Evropa 2020, se je izkazala za koristno tudi pri pripravi naših in njihovih analiz, razumevanju razmer v celotni Evropski uniji, pa tudi pri krepitvi predlogov, ki jih dajejo tako EESO kot nacionalni ekonomsko-socialni sveti.

5. Pomen in uporaba participativnih procesov

5.1 Če želimo optimizirati vpliv evropskega semestra, je jasno, da bi bila izboljšanje in okrepitev participativnih procesov v sklopu strategije Evropa 2020 koristna za samo strategijo in s tem tudi za dobrobit državljanov.

5.2 Evropska unija in njene države članice pogosto omenjajo koristnost participativnih procesov in vključevanja organizirane civilne družbe. Socialni partnerji in širša javnost imajo dejansko vzpostavljenih več različnih sistemov in procesov, zato je koristno dati jasno vedeti, zakaj je to dejansko tako pomembno in kaj je možno pridobiti z dobro delujočim sistemom, ki zagotavlja večji obseg sodelovanja. Proaktivno sodelovanje s socialnimi partnerji in organizirano civilno družbo lahko privede do:

- *večje odmevnosti* pri širjenju informacij po celotni Evropski uniji in precejšnjega posrednega vpliva na druga področja;
- *večjega poistovetenja s strategijami*, če imajo vse zainteresirane strani občutek, da so jih pripravile;
- *sistema zgodnjega opozarjanja*: ker so organizacije civilne družbe in socialni partnerji precej bližje ljudem, lahko zgodaj opozorijo na razvoj mikrotrendov, in to precej pred tem, ko so zaznani na nacionalni ali evropski ravni;
- *zmogljivosti za preizkušanje idej in iskanje rešitev*: pričakovati je, da lahko tisti, ki bolje poznajo razmere, velikokrat bolje preizkusijo predloge, preden so ti v celoti izpeljani, in pogosto predlagajo zelo pragmatične in učinkovite rešitve;
- *boljšega izvajanja*: velikokrat so sami socialni partnerji in organizacije civilne družbe tisti, ki bodo odgovorni za dejansko izvajanje predlogov na terenu.

6. Konkretni predlogi za izboljšanje participativnih procesov v sklopu strategije Evropa 2020

6.1 Glede na procese, ki so se do zdaj uporabljali tako na evropski kot nacionalni ravni, EESO meni, da je treba na tem področju še veliko narediti in da je mogoče te procese razviti v sistem, ki bo resnično zagotavljal trdno partnerstvo med evropskimi institucijami, nacionalnimi vladami, socialnimi partnerji, organizacijami civilne družbe, nacionalnimi in regionalnimi parlamenti in drugimi zainteresiranimi stranmi. Za večino tega bodo potrebna osredotočena in usklajena prizadevanja, pri čemer rezultati ne bodo hitro dosegljivi. EESO kljub temu meni, da je treba takšen sistem razviti s postopno izgradnjo strateškega in celovitega večplastnega partnerskega procesa ter hkratnim hitrim izvajanjem preprostih ukrepov, s katerimi bi lahko dosegli izboljšave na kratek rok.

6.2 EESO sploh poziva vse evropske institucije in vlade držav članic, naj se ponovno politično zavežejo k rednejšemu in bolj sistematičnemu vključevanju socialnih partnerjev, organizacij civilne družbe, nacionalnih parlamentov, regionalnih in lokalnih oblasti ter drugih zainteresiranih strani, pri čemer naj zagotovijo, da je to vključevanje čim celovitejše in del trdnih, izvedljivih in trajnih participativnih procesov v sklopu strategije Evropa 2020. V Lizbonski pogodbi je poudarjeno, da se je treba v procesu odločanja posvetovati s civilno družbo na evropski ravni. Če naj se države članice bolj poistovetijo s strategijo Evropa 2020 kot tudi s procesom evropskega semestra in se vanju bolj vključijo, bi se morale držati istih pravil ter se z ekonomsko-socialnimi sveti in podobnimi organi čim pogosteje posvetovati.

7. Evropski ekonomsko-socialni odbor

7.1 EESO glede na svojo vlogo meni, da mora nujno ostati osredotočen na vse dele strategije Evropa 2020 in se strateško navezovati nanje, če želi ohraniti zmogljivost za prepoznavanje morebitnih sinergij, ki jih omogočajo strategija in njeni sestavni deli.

7.2 EESO meni, da bi bilo treba delo, ki ga opravlja njegov usmerjevalni odbor za strategijo Evropa 2020, nadaljevati in razvijati. Usmerjevalni odbor mora ostati osredotočen na strategijo in njen vpliv na splošno javnost, za osnovo pa bi moral imeti notranjo komunikacijo s člani, ki ne sodelujejo pri njegovem delu, s čimer bi zagotovili, da ima vsakdo korist od pregleda in vpogleda, ki ju premore.

7.3 EESO meni, da so rezultati, ki jih je postopno dosegel z usklajevanjem povezav med ekonomsko-socialnimi sveti, kjer ti obstajajo, in njihovega dela, imeli zelo pozitiven učinek, vendar bi jih bilo mogoče še izboljšati. Poleg tega so številne od teh organizacij in številni njihovi člani na nacionalni ravni vključeni v strategijo Evropa 2020. EESO v zvezi z izboljšanjem sodelovanja pri strategiji Evropa 2020 meni, da je mogoče na tem področju s hitrimi in preprostimi ukrepi doseči znatne koristi. Po njegovem mnenju je tudi idealno umeščen, da postane evropska kontaktna točka za nacionalne ekonomsko-socialne svete in podobne organe, zlasti ko gre za pomoč pri njihovem delu v sklopu strategije Evropa 2020. Odbor je pripravljen

prevzeti takšno obveznost nadaljnje krepitve stikov in sodelovanja ter začeti ta proces tako, da bo k sodelovanju čim prej pritegnil nacionalne ekonomsko-socialne svete in podobne organe, in sicer v okviru dogodka na temo strategije Evropa 2020.

8. Hitri ukrepi za hitre spremembe

8.1 EESO močno podpira namero ciprskega predsedstva, da se osredotoči na krepitev participativnih procesov v sklopu procesa strategije Evropa 2020 in da tovrstne dejavnosti deloma obravnava tudi na neformalnem Svetu za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov, ki bo julija 2012. Odbor to v celoti podpira, saj je po njegovem mnenju dobro izhodišče za države članice in Evropsko komisijo, da bodo lahko dodobra proučile, kako lahko vsaka po svoje izboljšajo svoje dejavnosti.

8.2 EESO poziva vse države članice, naj na nacionalni ravni pojasnijo, katere vladne agencije so pristojne za posamezne ukrepe v sklopu strategije Evropa 2020 ter kakšno je razmerje med agencijami, pristojnimi za usklajevanje oziroma spremljanje nacionalnih programov reform, in agencijami, pristojnimi za njihovo izvajanje v praksi. Že zgolj osnovna pojasnitev tega vprašanja v vsaki državi članici bi akterjem omogočila učinkovitejšo interakcijo z ustreznimi organi.

8.3 Po mnenju EESO bo vsakomur razumljivo, kaj se dogaja, zakaj in na kakšen način, če bodo oblike sodelovanja, ki se uporabljajo v vsaki državi članici, ter opisi procesov in instrumentov, ki jih vlade nameravajo uporabiti, v celoti pregledni.

8.4 EESO meni, da bi morale Evropska komisija in države članice nujno vnovič proučiti časovno načrtovanje različnih ukrepov v sklopu evropskega semestra. Najtrdozratnejši izziv, na katerega opozarjajo skorajda vse zainteresirane strani v obstoječih strukturah, je pomanjkanje časa, ki je na voljo za kakršen koli dobro premišljen odziv ali ustrezno razpravo. Države članice bi morale nujno proučiti roke, ki so trenutno v uporabi, in načine, kako jih narediti razumnejše.

8.5 EESO regionalne in lokalne oblasti odločno spodbuja, naj se v svojem nacionalnem okviru in neposredno na ravni EU dejavnije vključijo v procese v zvezi s strategijo Evropa 2020. Z vzpostavitvijo platforme Odbora regij za spremljanje strategije Evropa 2020 je bil narejen odličen korak v tej smeri. EESO meni, da bi to dejavnije vključitev morale podpreti nacionalne vlade. Pregled, ki ga imajo lokalne in regionalne oblasti nad lokalnim dogajanjem in možnostmi uporabe, je ključen za ukrepe, ki jih bi bilo treba vzpostaviti, če naj strategija Evropa 2020 v celoti izpolni svojo potencialno vlogo.

9. Razvoj dolgoročnega celovitega participativnega procesa za strategijo Evropa 2020

9.1 EESO meni, da že obstajajo izjemno uporabni modeli za vzpostavitev trdnih struktur za stalni dialog. Prav tako meni, da *Kodeks dobrih praks sodelovanja civilne družbe v procesih odločanja*, ki ga je pripravil Svet Evrope ⁽³⁾, zagotavlja odličen okvir in nabor

načel za tovrstno delo, ki se lahko uporabi tudi za strategijo Evropa 2020. Evropska unija in države članice bodo lahko na podlagi tega nabora načel razprave postopno pomaknile po spektru vključenosti od razmeroma nizke ravni vključenosti, ki je predvsem osredotočena na **informiranje**, prek odprtega **posvetovanja** in razvijajočega se **dialoga** med sodelujočimi, vse do najvišje ravni, tj. vzpostavitve pravega **partnerstva**. To so štiri najpomembnejši koraki v spektru participativnih procesov, opisanih v kodeksu. EESO meni, da bi bilo treba procese v sklopu strategije Evropa 2020 postopoma začeti pomikati po tem spektru vključenosti. Kodeks zagotavlja tudi kopico zelo koristnih orodij, ki bi jih lahko uporabili za procese v sklopu strategije Evropa 2020.

9.2 Organizirana civilna družba v državah članicah bi morala biti vseskozi vključena v evropski semester. Eden izmed ključnih procesov pri **snovanju** je priprava osnutka nacionalnih programov reform. Proces priprave osnutka v državah članicah bi moral temeljiti na širokem in bolj sodelovalnem dialogu s socialnimi partnerji in organizirano civilno družbo. Ti akterji zagotavljajo ne le strokovno znanje za določanje ciljev ter zasnovano programov in strategij za področja, kot so zaposlovanje, izobraževanje in socialno vključevanje, ampak so tudi osrednji akterji pri izvajanju teh strategij.

9.3 Drug ključni korak v evropskem semestru sta objava in pregled priporočil za posamezno državo. Evropske socialne partnerje in organizirano civilno družbo je treba obveščati in se z njimi posvetovati o priporočilih za vsako posamezno državo članico. Pri tem je ključnega pomena časovno načrtovanje, da lahko organizirana civilna družba sodeluje že v zgodnji fazi oblikovanja prihodnjih možnosti za naslednje cikle.

9.4 EESO je v prejšnjih mnenjih predlagal primerjalno analizo kot način **merjenja napredka pri izvajanju** strategije Evropa 2020. V tem primeru nacionalni ekonomsko-socialni svet ali podoben organ na podlagi statističnih podatkov, ki so prosto dostopni na spletnih straneh Eurostata, analizira in določi svoja prednostna merila. Nekateri ekonomsko-socialni sveti to že počnejo, druge pa je treba k temu spodbuditi. S tovrstno primerjalno analizo zainteresirane strani nenehno spremljajo izvajanje reform, kar predstavlja pomemben prispevek k reviziji nacionalnih programov reform.

9.5 Sprejeti bi bilo treba ukrepe za poživitev razprave o izvajanju strategije Evropa 2020 v državah članicah, vlade pa bi morale oblikovati učinkovitejše procese za zagotavljanje **povratnih informacij** o vplivu širšega civilnega in socialnega dialoga o strategiji. Vloga civilne družbe pri izvajanju nadaljnjih dejavnosti je lahko v tem primeru posebnega pomena. Koristne bi bile redne konference v državah članicah, na katerih bi sodelovale vse ustrezne zainteresirane strani, pa tudi javna posvetovanja v Parlamentu, na katerih bi se predstavljali nacionalni programi reform.

9.6 Vse večje zavedanje evropskih institucij o potrebi po posvetovanju z organizirano civilno družbo je v protislovju s težavami, s katerimi se trenutno sooča večina nacionalnih ekonomsko-socialnih svetov in podobnih organov. Te organizacije se pogosto financirajo v glavnem iz javnih sredstev. V številnih državah članicah se je obseg njihovih sredstev močno

⁽³⁾ http://www.coe.int/t/ngo/code_good_prac_en.asp.

zmanjšal, zato so se nacionalni ekonomsko-socialni sveti ali enakovredni organi začeli osredotočati izključno na nacionalne prednostne naloge in omejevati sodelovanje na evropski ravni. Evropske institucije bi morale razmisliti, kako bi lahko podprle te organizacije in jim ponudile pomoč vsaj v zvezi z njihovim prispevkom k evropskemu semestru.

9.7 Imeti na voljo osrednjo kontaktno točko za izvajanje nadaljnjih dejavnosti v sodelovanju z nacionalnimi ekonomsko-socialnimi sveti in podobnimi organi je lahko še posebej pomembno, zato bi lahko Evropska komisija proučila možnost, da EESO dobi pristojnost in podporo za organizacijo konference vseh nacionalnih ekonomsko-socialnih svetov ali podobnih organizacij in institucij vsaj enkrat na leto, pri čemer bi bila ta časovno usklajena z evropskim semestrom, na njej pa bi razpravljali o evropskem semestru, strategiji Evropa 2020 ter njenem prispevku in najboljših praksah na tem področju.

10. Zainteresirane strani

10.1 EESO meni, da bi tudi same zainteresirane strani lahko obnovile svoja prizadevanja v procesih v sklopu strategije Evropa 2020. Čeprav je prepričan, da so za to odgovorne predvsem države članice, ki morajo vnovič proučiti svoje procese spodbujanja partnerjev k sodelovanju, bi se lahko same zainteresirane strani več naučile druga od druge ter bolj samozavestno stopile v neposreden stik z evropskimi institucijami in tudi nacionalnimi vladami. Čeprav morajo vlade nujno pregledati časovno načrtovanje procesov, bi se morale zainteresirane strani tudi znati bolje vnaprej pripraviti na faze evropskega semestra.

11. Posebni predlogi na področju zaposlovanja, revščine in izključenosti

11.1 Ciprsko predsedstvo Sveta je v zaprosilu, naslovljenem na EESO, poseben poudarek namenilo prispevku k boljši vključitvi civilne družbe v izvajanje in spremljanje na družbeno-političnih področjih, kot sta revščina in izključenost. EESO meni, da udeležba zainteresiranih strani v strukturiranem in rednem dialogu na evropski in nacionalni ravni odločilno vpliva na možnosti, da se za te probleme najdejo učinkovite rešitve.

11.2 Pomembno je, da poteka **partnersko sodelovanje** (ang. *stakeholder approach*) in da se vzdržuje strukturirani dialog z akterji civilne družbe pri oblikovanju politike, izvajanju in nadaljnjem spremljanju v okviru dejavnosti platforme proti revščini in socialni izključenosti. Na področjih, kot sta revščina in izključenost, so pogosto akterji civilne družbe tisti, ki neposredno na lokalni ravni zaznavajo trende in družbene spremembe ter javno opozarjajo nanje. Njihovo ciljno usmerjeno

zavzemanje za to, da se poudarjata perspektiva uporabnika in preventiva, pa tudi za razvoj in izvajanje inovativnih storitev za te ciljne skupine zagotavljajo dragocena spoznanja in izkušnje za strateška prizadevanja za boj proti revščini in izključenosti. EESO v zvezi s tem poudarja pomen vloge socialnega gospodarstva in nevladnih organizacij pri zmanjševanju revščine, ustvarjanju novih delovnih mest in razvoju storitev, ki na ustvarjalen način zadovoljujejo družbene potrebe.

11.3 V okviru teh političnih področij je treba navesti nacionalna socialna poročila, ki dopolnjujejo nacionalne programe reform in ki jih predloži Odbor za socialno zaščito. V teh poročilih, ki temeljijo na odprti metodi koordinacije, se ocenjuje socialna razsežnost strategije Evropa 2020. Na podlagi strategije letne rasti kažejo najnujnejše potrebe po reformi in vsebujejo predloge za konkretne ukrepe. Nujno je, da se razvije postopek za večjo udeležbo **zainteresiranih strani v nacionalnih socialnih poročilih**, saj sedaj njihova vključitev ni zadostna. Poleg tega je treba poskrbeti za boljšo prepletenost z nacionalnimi programi reform. Izredno pomembna je krepitev odprte metode koordinacije pri socialnem varstvu, pri čemer je treba za izhodišče vzeti celostne nacionalne strategije, da se tako doseže tesnejša povezava z Evropsko platformo proti revščini.

11.4 **Letnim dogodkom za preprečevanje revščine in izključevanja na ravni EU** bi morale slediti ustrezno posvetovanje na nacionalni ravni v sodelovanju z javnimi organi, osebami, ki so prizadete zaradi revščine, nevladnimi organizacijami, organizacijami socialnega gospodarstva, socialnimi partnerji in drugimi akterji civilne družbe. Cilj je skupaj ugotoviti pomanjkljivosti in proučiti napredek na tem političnem področju ter podati predloge za reforme. Časovno bi moral ta dogodek sovpadati s pripravo nacionalnih programov reform.

11.5 Prav tako bi bilo treba vnaprej načrtovati organizacijo **rednih srečanj za dialog in posvetovanje** o konkretnih vprašanjih, da zainteresirane strani dobijo možnost za prijavo interesa. V okviru partnerskega sodelovanja je treba tudi proučiti socialne posledice poročila o letni rasti in doseženi napredek.

11.6 Nacionalni programi reform in določitev nacionalnih ciljev sta ključni komponenti prizadevanj za izvajanje strategije Evropa 2020 in političnih strategij za preprečevanje revščine. Pomembno je ustrezno **opredeliti cilj revščine**, da bo ta vključeval tudi skupine, ki jih ogrožata revščina in večkratna izključenost, s čimer bi bilo mogoče strategije in reforme učinkovito prilagoditi tem skupinam. Pri tem sta odločilna vključitev akterjev civilne družbe in partnerstvo z njimi, saj ti pogosto lahko že zgodaj prepoznajo rizične skupine ali povečanje tveganja pri izključenih skupinah.

V Bruslju, 12. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Kakšne spremembe prinašajo novi finančni predpisi za bančništvo v Evropi? (mnenje na lastno pobudo)

(2012/C 299/02)

Poročevalka: **Anna NIETYKSZA**

Soporočevalec: **Pierre GENDRE**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 14. julija 2011 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Kakšne spremembe prinašajo novi finančni predpisi za bančništvo v Evropi?

Posvetovalna komisija za spremembe v industriji, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 11. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 12. julija) s 135 glasovi za, 2 glasovoma proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Glavna naloga sektorja bančništva, ki v povprečju ustvari 5 % BDP Evropske unije, mora biti financiranje realnega gospodarstva, predvsem inovativnih podjetij, rasti malih in srednje velikih podjetij, ki so gonilo evropskega gospodarstva, ter varstvo prihrankov vlagateljev.

1.2 Odbor pozdravlja prizadevanja Evropske komisije in držav članic za podporo sektorju bančništva ter za preprečevanje novih finančnih kriz z zmanjševanjem tveganja in blažitvijo njegovih posledic.

1.3 Po mnenju EESO se moramo učiti iz nedavne gospodarske in finančne krize ter sprejeti nov pristop za učinkovitejši nadzor, ki ga izvajajo nacionalni, evropski in mednarodni organi, ter za večjo odgovornost finančnih institucij.

1.4 EESO podpira ukrepe za okrepitev kapitalne strukture bank in njihove sposobnosti financiranja gospodarstva, uprave bank pa svari pred skušnjavo, da bi iskali zelo kratkoročne dobičke in se podajali v špekulativne dejavnosti, ki destabilizirajo trge.

Odgovornost uprav bank in nadzornih organov, ki delujejo na nacionalni in evropski ravni ter znotraj bank, je treba jasno in bolje opredeliti, s tem pa na podlagi preglednih pravil spodbujati etično ravnanje.

1.5 EESO opozarja na težave, ki nastajajo zaradi kopičenja regulativnih ukrepov, ter izzive, s katerimi se mora soočiti 8 000 evropskih bank, če naj bi še naprej financirale gospodarstvo v težkih gospodarskih razmerah v Evropi, ki jo je prizadela dolžniška kriza; njen obseg in posledice namreč še niso pod nadzorom.

1.6 Evropske banke so izpostavljene ostrejši mednarodni konkurenci bank iz tretjih držav, ki jim v svojih državah izvora ni treba upoštevati enakih zakonodajnih in regulativnih omejitev kot v Evropi.

1.7 Ukrepi za okrepitev kapitalne strukture bank vključujejo povečanje in boljšo kakovost lastnega kapitala, boljše kritje tveganja, uvedbo stopnje finančnega vzvoda in nov pristop k likvidnosti. Ti ukrepi lahko vplivajo na bilance stanja bank in precej zmanjšajo njihovo donosnost.

1.8 Banke si zato prizadevajo zmanjšati svoj obseg, da bi bile bolj stabilne. Hkrati se usmerjajo v najdonosnejše dejavnosti in omejujejo ponudbo finančnih storitev, da bi tako bolje obvladale svojo izpostavljenost tveganju.

Nekateri so mnenja, da se morajo banke vrniti k svojemu prvotnemu poslu, tj. sprejemanju vlog strank, zaščiti varčevalcev in financiranju realnega gospodarstva.

1.9 EESO meni, da bi bila zaželeno postopna vrnitev k ločevanju med komercialnim bančništvom na eni strani ter finančnim in investicijskim bančništvom na drugi. Sedanja svetovna kriza je pokazala, da lahko globalizirani finančni sistem, ki temelji na neomejeni liberalizaciji, uide izpod nadzora, če trgi to svobodo zlorablajo:

— mednarodne finančne skupine so postale tako ogromne, da je njihovo upravljanje izredno težko; enako velja za njihov nadzor s strani nadzornih organov ter ocene bonitetnih agencij, ki pogosto niso več verodostojne;

— finančnih instrumentov ni več mogoče nadzorovati; čeprav načeloma nihče ne želi nasprotovati inovacijam na finančnem področju, pa ni sprejemljivo, da lahko finančni produkt svobodno in na precej nepregleden način kroži na mednarodnem trgu, pri čemer nihče ne pozna tveganja in ni znano, kdo na koncu nosi odgovornost.

1.10 Nove zahteve glede lastnega kapitala, predvsem zahteva, da mora 60 sistemskih bank do 30. junija 2012 povečati delež najkakovostnejšega temeljnega kapitala na 9 %, medtem ko morajo ostale banke to storiti med letoma 2015 in 2018, bi lahko imele usodne posledice za lokalne in združne banke, ki na splošno bolj podpirajo MSP in mikropodjetja. Zahteve glede kapitala za posamezno skupino bank se ne smejo razlikovati.

1.11 Če imajo banke težave pri zbiranju kapitala, bodo tudi MSP težje dostopala do potrebnih finančnih sredstev. Preprečiti je treba kreditni krč in povišanje bančnih pristojbin. Odbor poziva Komisijo, Evropski bančni organ (EBA) in nadzorne organe držav članic, naj zagotovijo, da bodo kapitalski blažilniki za manjše banke prilagojeni njihovim poslovnim modelom.

1.12 Zaradi bonitetnih zahtev je posojil za mala podjetja, predvsem za novoustanovljena, inovativna in bolj tvegana, vedno manj in postajajo dražja. Evropa ne bo mogla uresničiti ciljev strategije Evropa 2020, Evropske digitalne agende, Evrope, ki spodbuja računalništvo v oblaku, časovnega načrta za energijo do leta 2050 ali Akta za mala podjetja, če se bo delež financiranja, namenjen malim in srednje velikim podjetjem, zaradi izvajanja novih ukrepov za skrbno in varno poslovanje zmanjšal.

EESO poziva Komisijo, naj zelo natančno spremlja gibanje kreditov in bančnih pristojbin, ki jih morajo plačati podjetja in fizične osebe.

1.13 Ukrepi za večjo učinkovitost nadzora trgov, ki ga izvajajo nacionalni, evropski in mednarodni organi, bodo močno vplivali na organizacijo bank in notranji nadzor. Uprave bank bodo morale prevzeti večjo odgovornost, skrbneje bo treba oceniti donosnost lastnega kapitala ter poskrbeti za boljše upravljanje s tveganji. Banke bodo morale pripraviti napovedi prodaje in strategije razvoja produktov ter bančnih portfeljev, pri tem pa upoštevati donosnost in zmogljivost absorpcije lastnega kapitala. To bo povzročilo prestrukturiranje, ki bo povečalo pomen in število delovnih mest v službah za IT, notranjo revizijo in upravljanje s tveganji v škodo drugih, bolj tradicionalnih področij.

1.14 V bankah v Evropski uniji je zaposlenih več kot 3 milijone ljudi, od tega večina dela na področju poslovanja s prebivalstvom. Od začetka leta 2011 je bilo ukinjenih več kot 150 000 delovnih mest, mnoge podružnice pa so prenehale delovati. Po različnih napovedih naj bi bilo v letu 2012 ukinjenih še 100 000 delovnih mest. EESO poziva Komisijo, naj spodbudi boljši socialni dialog v tem sektorju in vzpostavi posvetovanje s socialnimi partnerji o pobudah, ki vplivajo na razvoj tega poklica.

1.15 EESO si želi, da bi pri izvajanju novih predpisov upoštevali različne razmere v državah članicah EU, predvsem novih, katerih kreditni trgi še niso razvili vsega potenciala in v katerih je večina bank v lasti veliki evropskih in svetovnih bančnih skupin. Te bi lahko – da bi izboljšale svoje bilance stanja in izpolnile nove zahteve – poskušale prenesti sredstva iz svojih podružnic in omejiti njihove naložbe, s čimer bi močno zmanjšale financiranje gospodarstva teh držav. V zvezi s tem EESO opozarja na zavezo, sprejeto s t. i. dunajsko pobudo, namreč da se je treba izogniti odlivu sredstev. Zaščititi je treba nekatere edinstvene bančne modele, kot so združne banke v Nemčiji in na Poljskem – samo v slednji je več kot 300 tovrstnih bank. Temeljite reforme, ki je potrebna zaradi novih predpisov, ne bo mogoče izvesti brez prehodnega obdobja.

1.16 Za podporo procesu usklajevanja je treba okrepiti pristojnosti Evropskega bančnega organa. EESO opozarja, da je prosti pretok kapitala zagotovljen na evropski ravni, varnost vlog in plačilna sposobnost bank pa je v pristojnosti nacionalnih organov. Kreditni trgi se od države do države članice razlikujejo; v državah, kjer področje kreditov ni dovolj razvito, bi lahko prehitro dohitevanje stopnje zadolževanja povzročilo nastanek špekulativnega balona. Če se bodo bonitetna pravila enotno izvajala na evropski ravni, nacionalni organi ne bodo mogli pravočasno ukrepati. Vendar pa bi bilo treba razmisliti o predlogu več evropskih oblikovalcev politike o vzpostavitvi evropske bančne unije, s čimer bi na tej ravni zagotovili nadzor nad sistemskimi bankami in varnost vlog v primeru stečaja.

1.17 Evropskim bankam grozi, da bodo na svetovni ravni postale manj konkurenčne v primerjavi s svojimi tekmeci. Banke, ki zbirajo dodatna lastna sredstva, lahko največ kapitala pridobijo z državnimi premoženjskimi skladi ter v azijskih in bližnjevzhodnih bankah. Obstaja resnična nevarnost, da bo lastništvo evropskega bančnega sistema ušlo izpod nadzora držav članic EU. Zato Odbor poziva evropske oblasti, naj si še bolj prizadevajo, da se bodo na mednarodni ravni uporabljala enaka bonitetna pravila in bo tako resnično dosežena ureditev na svetovni ravni.

1.18 Nove informacijske tehnologije, kot so e-bančništvo, mobilno bančništvo, varne "virtualne" transakcije (elektronski podpis) in računalništvo v oblaku, že korenito spreminjajo tradicionalne bančne storitve. Banke bodo imele težko nalogo financiranja realnega gospodarstva ob višjih stroških financiranja zaradi uvajanja novih tehnologij ter ob manjši donosnosti. Odbor meni, da bi bilo treba akterje v bančništvu med temi daljnosežnimi spremembami spremljati in jih podpreti.

2. Uvod

2.1 Finančna kriza in njene posledice za gospodarstvo so privedle do tega, da so vlade in finančni organi začeli iskati globoko zakoreninjene razloge za zlom finančnega sistema, za katerega je veljalo prepričanje, da je dobro vpeljan in reguliran ter pod učinkovitim nadzorom.

2.2 Prvi finančni in monetarni ukrepi (precejšnje zmanjšanje temeljnih obrestnih mer, likvidnost, državna pomoč) so bili sprejeti v naglici. Dolgoročnejsi ukrepi so bili usmerjeni v okrepitev strukture trgov ter preprečevanje prihodnjih sistemskih kriz, zato so bili regulativni, nadzorni ali fiskalni. Nadnacionalne organizacije, kot so Mednarodni denarni sklad, skupina držav G20, Banka za mednarodne poravnave (BIS) in Komisija, so izrazile pripravljenost za sodelovanje, čeprav se njihova stališča razhajajo.

2.3 Od krize leta 2008 je EU sprejela več kot 50 zakonodajnih ukrepov; 99 % predlaganih reform je bilo sprejetih konec leta 2011 in se bodo začele izvajati leta 2013, z izjemo deleža temeljnega kapitala (*Tiers One capital, T1*), ki ga bo 60 bank, ocenjenih kot sistemskih, moralo upoštevati od 30. junija 2012 naprej. Za druge banke bo ta ukrep začel veljati med letoma 2015 in 2018.

2.4 V skladu s tretjim Baselskim sporazumom, objavljenim novembra 2010, morajo banke imeti več kakovostnejšega lastnega kapitala, da bi se lahko zoperstavile prihodnjim krizam, predvsem pa morajo imeti:

- 4,5 % navadnega lastniškega kapitala in 6 % temeljnega kapitala prvega reda glede na znesek tveganju prilagojenih sredstev;
- obvezni kapitalski blažilnik v višini 2,5 %;
- neobvezni proticiklični blažilnik, ki nacionalnim regulatorjem omogoča, da v času visoke rasti posojil zahtevajo še do 2,5 % dodatnih kapitalskih rezerv.

Sporazum Basel III uvaja minimalno 3-odstotno stopnjo finančnega vzvoda in dva obvezna likvidnostna koeficienta: kratkoročni likvidnostni koeficient, ki od bank zahteva, da imajo dovolj visokokakovostnih likvidnih sredstev za kritje likvidnostnih zahtev za obdobje 30 dni, ter dolgoročni likvidnostni koeficient, v skladu s katerim morajo imeti minimalni znesek stabilnega financiranja, ki je višji od likvidnostnih zahtev za eno leto.

2.4.1 Evropska komisija je julija 2011 predstavila predloge za prenos sporazuma Basel III v direktivo o kapitalskih zahtevah IV, da bi okrepila evropski bančni sektor in banke spodbudila k nadaljnjemu financiranju rasti gospodarstva. Vendar pa ni sprejela nobene konkretne pobude za spodbuditev posojanja.

2.5 Cilj predlogov je banke spodbuditi k ohranjanju več lastnega kapitala, s čimer bi lahko premostile krize, ter predlagati nov instrument, ki bi nadzornim organom omogočal nadzor nad bankami in ukrepanje, če bi odkrili tveganja.

2.6 Direktiva o kapitalskih zahtevah IV zajema področja, ki jih ureja veljavna direktiva o kapitalskih zahtevah, vendar jo mora vsaka država članica prenesti v svojo zakonodajo na sebi prilagojen način.

2.7 Kljub zamudam in pomanjkljivostim sprejetih pravil je bil dosežen resničen napredek pri oblikovanju nove ureditve, čeprav ostajajo odprta še naslednja vprašanja:

- Ali novi predpisi zajemajo vse finančne prakse na svetovni ravni?
- Ko bo tržna ureditev uvedena, ali bo mogoče zaupati v učinkovit nadzor?
- Ali bodo novi predpisi vplivali na položaj (strukture, konsolidacijo, načine distribucije, zaposlene) evropskega bančnega sektorja, ki zajema več kot 8 000 bank, ter na njegovo ravnanje pri financiranju gospodarstva – na kredite za podjetja, oblasti in fizične osebe – ter kako bodo vse to spremenili?

3. Neugodne finančne in gospodarske razmere

3.1 Banke v Evropi se trenutno soočajo z nenadnimi regulativnimi in gospodarskimi spremembami, zaradi katerih se pojavlja zaskrbljenost glede njihove sposobnosti, da opravljajo svojo nalogo financiranja gospodarstva v neugodnih gospodarskih razmerah, ki jih je povzročila dolžniška kriza in ki pestijo predvsem območja eura.

3.2 Banke morajo v skladu z izvajanjem ukrepov Baselskega odbora (Basel III) povečati svoj kapital, upoštevati zelo visoke dolgoročne likvidnostne koeficiente neto stabilnih virov financiranja (*Net Stable Funding Ratio, NSFR*) ter izpolniti bonitetne kapitalske zahteve.

3.3 Stresni testi bank, ki so bili izvedeni v dveh fazah, niso mogli pomiriti zaskrbljenosti glede posledic plačilne nesposobnosti ene ali več držav članic območja eura.

3.4 V mednarodni finančni skupnosti je nastalo ozračje nezaupanja, ki povzroča likvidnostne težave na medbančnem trgu in zaradi katerega se banke usmerjajo k najvarnejšim naložbam.

3.5 V teh razmerah je Evropska centralna banka dvakrat posredovala in bančnemu sektorju ponudila skupaj 1 000 milijard EUR posojil po 1-odstotni obrestni meri in z rokom trajanja 3 leta. Ta pomoč je bila ključna za obnovitev zaupanja na medbančnem trgu ter ohranitev obsega posojil gospodarstvu. Toda precejšen del teh sredstev je bil znova naložen pri ECB, drug del pa je bil uporabljen za nakup državnih dolžniških vrednostnih papirjev. Po mnenju EESO bi morala ECB razviti mehanizem za spremljanje uporabe teh sredstev.

3.6 Dokapitalizacija bank, za katero je po oceni Evropskega bančnega organa potrebnih več kot 100 milijard EUR, postaja po besedah Mednarodnega denarnega sklada in Komisije vse bolj nujna.

3.7 Za posojila podjetjem, predvsem MSP, oblastem in fizičnim osebam, se uporabljajo vedno strožja merila. Poleg tega banke vse bolj skrbno analizirajo s tem povezana tveganja, zaradi česar se zvišujejo stroški financiranja. Hkrati podjetja vedno težje posegajo po alternativnem financiranju prek finančnih trgov. Te razmere so skupaj s strogo varčevalno politiko sprožile predvidevanja o zelo nizki ali ničelni rasti v letu 2012, ki bo – razen redkih izjem – prizadela celotno Evropsko unijo.

4. Nadzor in ureditev sektorja bančništva

4.1 V zvezi s tem je treba opozoriti na krizo zaradi hipotekarnih posojil v ZDA: nadzorni organi bi morali opaziti opozorilne znake, ki so napovedovali skorajšnji izbruh krize. Nihče ni podvomil v donosnost naložb, ki so prinašale dobiček bankam in njihovim strankam. Čeprav je korporacija FDIC (*Federal Deposits Insurance Corporation*) svarila pred tovrstnimi produkti, pa ameriška centralna banka med letoma 2002 in 2006 ni sprejela nobenih ukrepov.

4.2 Stečaj banke Lehman Brothers bi bilo mogoče preprečiti, če bi nadzorni organi pravočasno opazili hude likvidnostne težave, s katerimi se je spopadala ta institucija. Nevarnost hipotekarnih posojil v višini 100 % vrednosti garancije, ki so jih finančni posredniki prodajali naprej v "svežnjih", je bila prezrta. Da bi preprečili nove krize, je treba uvesti ukrepe, v skladu s katerimi bodo vodilni v finančnih institucijah osebno odgovarjali zaradi neustreznega nadzora.

4.3 Čeprav drži, da je kriza izbruhnila zaradi preveč kompleksnih "strupenih" produktov, pa ravno tako drži, da bi nadzorni organi lahko na podlagi veljavnih pravil prepovedali njihov nastanek oz. njihovo kroženje.

Če nadzorni organi ne bodo imeli dovolj sredstev za izpolnjevanje svojih nalog in če bo notranji nadzor še naprej neučinkovit, z novimi predpisi ne bo mogoče stoo odstotno jamčiti, da do nove krize ne bo prišlo.

4.4 Zaradi liberalizacije finančnih trgov morajo vlade spoštovati svoje zaveze za sodelovanje, sprejete na mednarodni ravni, da bi se izognili neenakim ureditvam na posameznih območjih.

4.5 Nova ureditev bi morala temeljiti na naslednjih načelih:

- a) bančniški poklic sicer lahko opravlja kdor koli, vendar mora biti nadzor posameznikov in virov kapitala veliko strožji in učinkovitejši;
- b) strokovnjaki, odgovorni za finančne transakcije, bi morali pridobiti dovoljenje za svoje delo, ki bi moralo biti urejeno s predpisi in nadzorovano; nebančni sektor in bančni sistem v senci bi bilo treba nujno odpraviti;
- c) nacionalni in evropski bančni organi bi morali odobriti in nadzorovati nove finančne produkte.

4.6 Neodvisni organ, ki bi ga sestavljali strokovnjaki, ki ne opravljajo več poklicne dejavnosti v finančnem sektorju, bi moral redno ocenjevati delo nadzornih organov. Pri oceni bi se moral osredotočiti predvsem na učinek odločitev nadzornih organov na upravljanje bank.

5. Kakšne spremembe prinašajo novi finančni predpisi za bančništvo v Evropi?

5.1 Banke so trenutno pod velikim pritiskom, saj morajo zaradi izvajanja novih predpisov na novo opredeliti svoj poslovni model. Novi predpisi ter težke finančne in gospodarske razmere imajo naslednje posledice:

- okrepitev kapitalske strukture vseh finančnih institucij; večina že upošteva zahtevo o deležu temeljnega kapitala prvega reda; banke si bodo prizadevale za zmanjšanje obsega bilanc stanja, da bi bile bolj stabilne (opomba pod črto: študija podjetja KPMG, december 2011: *Evolving Banking Regulations, A long journey ahead – the outlook for 2012 (Razvoj bančne regulacije – še dolga pot pred nami – obeti za leto 2012)*);
- zaradi določb sporazuma Basel III ter obveznega upoštevanja količnika likvidnostnega kritja za več kot en mesec (NSFR) in količnika likvidnostnega kritja (LCR) za manj kot en mesec se povečujejo kapitalske zahteve bank in potreba po ohranjanju prekomerne likvidnosti, ki je v nekaterih primerih štirikrat večja, kot znaša najnižja potrebna likvidnost bank. Ti ukrepi bodo negativno vplivali na finančne rezultate in povzročili zmanjšanje obsega bilance stanja bank;
- težave pri razvoju kreditov med gospodarsko rastjo, ki so posledica proticikličnega blažilnika. Kljub večjemu povpraševanju po kreditih se bodo morale banke soočiti z višjimi količniki kapitalske ustreznosti. Posojilni portfelji bi morali ta blažilnik ohranjati na zahtevo nadzornih organov; likvidnostni blažilnik, ki ga določijo nacionalni nadzorni organi, lahko znaša celo do 2,5 % kapitalskih zahtev.

5.2 Vse naštetu pomeni:

5.2.1 precejšnje zmanjšanje povprečne donosnosti kapitala bančnega sektorja v višini od 10 % do 30 % v izjemnih primerih; to omejuje zanimanje vlagateljev za bančni sektor in negativno vpliva na kapitalsko strukturo evropskih bank;

5.2.2 zmanjšanje financiranja podjetij in oblasti ter podražitev kreditov, predvsem za MSP, ki pogosto veljajo za najbolj tvegana podjetja in ne zagotavljajo zadostnega jamstva ali niso dovolj sofinancirana;

5.2.3 možno zmanjšanje dolgoročnih kreditov, ki bo posledica uvedbe dolgoročnega likvidnostnega količnika NSFR in stopnje finančnega vzvoda leta 2018. To lahko negativno vpliva na financiranje naložb v infrastrukturo;

5.2.4 nujnost boljše ocene donosnosti lastnega kapitala in boljšega upravljanja s tveganji. Banke morajo pripraviti napovedi prodaje in strategije razvoja produktov ter bančnih portfeljev z vidika donosnosti ter oceniti sposobnost absorpcije lastnega kapitala;

5.2.5 tveganje, da se bodo stroški bank za revizije in poročanje zaradi novih predpisov in zahtev nacionalnih ter mednarodnih nadzornih organov močno povečali. To bo vplivalo na organizacijo bank in sprožilo strukturne spremembe.

5.2.6 Za dodeljevanje kreditov v sektorjih s preferencialnim tehtanjem tveganja se bodo uporabljala strožja merila. Poleg tega lahko uvedba stopnje finančnega vzvoda dolgoročno povzroči zmanjšanje financiranja držav, lokalnih in regionalnih oblasti ali drugih sektorjev, za katere se je nekoč uporabljalo preferencialno tehtanje tveganja;

5.2.7 morebiten prenos dela dejavnosti na institucije, za katere ti predpisi ne veljajo, kar je lahko posledica dražjih kreditov. To koristi nebančnemu sektorju, ki sredstva posoja fizičnim osebam – pogosto v gotovini – po zelo visokih obrestnih merah in katerega dejavnosti niso tako strogo nadzorovane kot dejavnosti bank.

5.3 Nova pravila se uporabljajo tako za velike kot majhne banke. Lahko se izkaže, da so za nekatere države neprimerna, npr. za nove države članice v osrednji in vzhodni Evropi, ki imajo višjo stopnjo rasti.

— Zelo verjetno je, da bodo novi predpisi v teh državah omejili naložbe. Tamkajšnje banke so pogosto v lasti večnacionalnih skupin, nacionalni delničarji so v manjšini. Matične družbe lahko svojim podružnicam odtegnejo velik del kapitala, da bi izpolnile pravila na svetovni ravni. Podružnice, ki bodo tako precej oslabiljene, bodo omejile svoj prispevek k financiranju lokalnega gospodarstva. EESO opozarja, da je prosti pretok kapitala zagotovljen na evropski ravni, varnost vlog in plačilna sposobnost bank pa je v pristojnosti nacionalnih organov.

5.4 Kreditni trgi se od države do države članice razlikujejo; v državah, kjer področje kreditov ni dovolj razvito, bi lahko prehitro dohitevanje stopnje zadolževanja povzročilo nastanek spekulativnega balona. Če se bonitetna pravila enotno uporabljajo na evropski ravni, nacionalni organi ne morejo dovolj hitro ukrepati. Za podporo procesa usklajevanja je treba okrepiti pristojnosti Evropskega bančnega organa.

5.5 Upoštevati je treba nekatere edinstvene modele, kot so zadružne banke, ki poslujejo zdravo in samostojno. Reforme, ki je potrebna zaradi novih predpisov, ne bo mogoče izvesti brez prehodnega obdobja. Zadružne banke so odločilne za lokalni razvoj; poslujejo v interesu svojih članov – MSP, kmetov, skupnosti in mnogih drugih lokalnih akterjev – ki so hkrati vlagatelji in posojiljemalci.

5.6 Velike banke bodo iskale bolj donosne naložbe z omejenim tveganjem. K temu je treba dodati bojzani zaradi višjih davkov in izgub zaradi obveznosti na podlagi državnih dolžniških papirjev.

5.7 Proces konsolidacije se bo po vsej verjetnosti pospešil. Hranilnice in zadružne banke se lahko opirajo na "neodvisne" vire financiranja, toda banke, ki se refinancirajo na trgih, se bodo prisiljene združevati, kar bo imelo negativne posledice za MSP ter potrošnike. Nekatere banke so bile kupljene in po razbitju njihove lokalne ali regionalne mreže znova prodane. V sektorju zadružnih in vzajemnih bank ter hranilnic je bilo veliko nacionalnih bank.

5.8 Slabša donosnost bank, med drugim zaradi višjih stroškov financiranja, in izredno restriktivna načela za upravljanje z likvidnostjo lahko povzročijo višje bančne pristojbine in višje obrestne mere za vezane vloge in račune fizičnih oseb.

5.9 Banke ob upoštevanju novih pravil pospešujejo svoje prestrukturiranje in prevzemajo nove tehnologije (spletne banke, "virtualno" bančno okence, uporaba pametnih telefonov).

— Mreže bančnih podružnic se zaradi uporabe novih tehnologij in diverzifikacije komercialnih produktov vse hitreje preoblikujejo in vse več pa je okenc za brezgotovinsko poslovanje. Bančne podružnice tako vse bolj postajajo zgolj svetovalnice, v katerih se prodajajo finančni produkti. Novi načini denarnih nakazil in plačil pa zahtevajo večjo zaščito pred kibernetiskimi napadi, ki ogrožajo transakcije na spletu in prek pametnih telefonov.

5.10 Končna posledica razvoja distribucijskih poti bo skrčenje mrež bančnih podružnic in zmanjšanje zaposlovanja. Zaradi izvajanja direktive o kapitalskih zahtevah IV se bo povečalo število delovnih mest v bankah v oddelkih za IT in upravljanje s tveganji, zmanjšalo pa v oddelkih, ki opravljajo druge bančne dejavnosti. Nujno je vzpostaviti kakovosten socialni dialog na vseh ravneh o vprašanih zaposlovanja in izobraževanja, da bo mogoče ustrezno obvladati sedanje spremembe.

6. Prihodnji razvoj

6.1 Evropski parlament je načeloma odobril davek na finančne transakcije. Komisija sedaj preučuje njegovo uvedbo. Države članice niso dosegle soglasja o tem vprašanju, stališče ameriških oblasti pa je negativno. Načrtovana nizka stopnja tega davka ne bi smela preveč obremeniti bank, pa tudi ne škoditi njihovi konkurenčnosti na svetovni ravni. Kot je EESO opozoril že v dveh doslej sprejetih mnenjih⁽¹⁾, je namen davka po eni strani zagotoviti nove proračunske vire, zlasti za financiranje razvojne pomoči, po drugi pa vplivati na ravnanje bank, da bi te srednjeročnemu in dolgoročnemu financiranju gospodarstva dale prednost pred kratkoročnimi spekulativnimi dejavnostmi.

⁽¹⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Sveta o skupnem sistemu davka na finančne transakcije in spremembi Direktive 2008/7/ES, (UL C 181 z dne 21.6.2012, str. 55) ter Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora z dne 17. julija 2010 o davku na finančne transakcije (mnenje na lastno pobudo, 2010) (UL C 44 z dne 11.2.2011, str. 81).

6.2 Trenutno se na pobudo komisarja Barniera preučuje možnost za ločitev bančnega poslovanja s prebivalstvom od finančnega in investicijskega bančništva, zaradi česar je vprašljiv model univerzalnega bančništva. Možnosti, o katerih se razpravlja, so popolna ločitev, odcepitev kapitalskih naložb in prepoved teh naložb za banke. Nekateri strokovnjaki tej zamisli nasprotujejo in trdijo, da univerzalne banke zagotavljajo globino in likvidnost trgov ter skrbijo za boljše financiranja gospodarstva.

6.3 Razvojni scenarij finančnega sveta in bančnega sektorja se je v zadnjih tridesetih letih spremenil: odprtje trgov je vodilo k globalizaciji financ, kar je v zameno prispevalo k razvoju in širjenju davčnih in regulativnih oaz. Hkrati je ostrejša svetovna konkurenca spodbudila nastanek novih finančnih institucij, novih produktov in storitev.

6.4 Velike bančne skupine so pokazale slabosti in meje rasti, ki je dosegla stopnjo, na kateri dobro upravljanje ni več mogoče. Zato si bodo prizadevale zmanjšati svoj obseg, da bi postale bolj stabilne in da bi njihov dobiček manj in bolj predvidljivo nihal, pretirani bonusi pa se ne bi več izplačevali. Osredotočile se bodo na svoj glavni posel, tj. sprejemanje vlog in odobravanje kreditov, pri čemer bodo omejile druge storitve in

mednarodno širjenje ter se usmerile v trge z višjo stopnjo rasti, kar bo zmanjšalo njihovo donosnost.

6.5 Zaradi novih predpisov bo izplačevanje bonusov in nagrajevanje vodilnih temeljilo na večji osebni odgovornosti in bo potekalo pod strožjim nadzorom.

6.6 Bančni nadzor, ki se bo razširil na vse finančne institucije, bo omogočil spremljanje dejavnosti nebančnega sektorja (kot je bančni sistem v senci).

6.7 Uvesti je treba zavezujoča pravila za dostop do bančniškega poklica, kar bo omogočilo izbor osebja z znanjem in sposobnostmi, ki bodo prepričali stranke in vlagatelje.

6.8 Ko bo državna in mednarodna pomoč, ki je bila potrebna zaradi finančne krize, usahnila, se bo sektor bančništva kot celota brez dvoma razvijal v skladu z gospodarskimi razmerami in napredkom novih tehnologij, predvsem pa na podlagi strategije, ki jo sprejme vsako dobro vodeno podjetje. Banke bodo imele težko nalogo, da ohranijo kredibilnost kot posojilodajalke za realno gospodarstvo, hkrati pa se bodo morale soočiti z višjimi stroški financiranja in manjšo donosnostjo.

V Bruslju, 12. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o evropskih tehnoloških platformah in spremembah v industriji (mnenje na lastno pobudo)

(2012/C 299/03)

Poročevalec: **g. ZBOŘIL**

Soporočevalec: **g. GIBELLIERI**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 19. januarja 2012 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Evropske tehnološke platforme in spremembe v industriji

(mnenje na lastno pobudo).

Posvetovalna komisija za spremembe v industriji (CCMI), zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 11. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija (seja z dne 11. julija) s 138 glasovi za, 2 glasovoma proti in 1 vzdržanim glasom.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor se zaveda, da je predvidevanje sprememb v industriji težavna, a nujna naloga, pri kateri je treba upoštevati številne dejavnike. Raziskave in inovacije so eno glavnih gonil sprememb, evropske tehnološke platforme pa so njihovi glavni kazalniki.

1.2 EESO poziva Evropsko komisijo, naj še naprej podpira dejavnosti evropskih tehnoloških platform in izboljša izmenjave znotraj platform ter med njimi in zadevnimi evropskimi institucijami.

1.3 Odbor priznava, da imajo industrijski sektorji, povezani z evropskimi tehnološkimi platformami, osrednje mesto v vrednostni verigi; številne inovacije so namreč odvisne od osnovnih procesov (proizvodnja, predelovalne panoge, gozdarstvo, robotika) in materialov (kemikalije, jeklo itd.). Inovacije na področju procesov in materialov zato delujejo kot gonilo evropske inovativnosti.

1.4 EESO priznava, da se evropske tehnološke platforme že spoprijemajo z družbenimi izzivi. Pokrivajo področje, ki ima precejšen vpliv na družbo z vidika rasti in delovnih mest z dodano vrednostjo. Evropske tehnološke platforme se prav tako ujemajo s ključnimi področji politik (npr. biogospodarstvo, surovine in učinkovita raba virov).

1.5 Evropske tehnološke platforme so jasen in konkreten primer pristopa od spodaj navzgor k evropski politiki raziskav in inovacij, v njih pa sodelujejo industrija in drugi pomembni akterji na vseh stopnjah razvoja inovacij. Obzorje 2020 potrebuje tak pristop.

1.6 EESO za povečanje učinkovitosti evropskih tehnoloških platform poziva k učinkovitejšemu izvajanju procesa poenostavitve regulativnega okvira EU (vključno s sodelovanjem v projektih EU), k okrepljenim prizadevanjem za zmanjšanje razdrobljenosti institucionalnih pobud in navzkrižij med njimi, k boljši usklajenosti politik ter v prihodnje večji prepoznavnosti na institucionalni ravni.

1.6.1 Odbor je prepričan, da so evropske tehnološke platforme ključne za spodbujanje industrijske politike EU. Poleg tega uživajo močno podporo industrije, ki je eden ključnih stebrov gospodarstva EU. Industrija si z vlogo gonila evropskih tehnoloških platform zagotavlja ustreznost njihovih pobud. Evropske tehnološke platforme ne odgovarjajo le na potrebe tehnologije in raziskav, temveč prispevajo tudi k prenosu tehnologij.

1.6.2 V primeru obstoječih platform (evropske tehnološke platforme za jeklo – ESTEP, španske tehnološke platforme za jeklo – PLATEA in drugih) bi morali sindikati in druge zainteresirane strani tesneje in stalno sodelovati z evropskimi, nacionalnimi in regionalnimi tehnološkimi platformami, da bi vključili tudi socialna in družbena vprašanja, ki lahko okrepijo vpliv strateških raziskovalnih programov.

1.6.3 Težave pri vključevanju MSP bi bilo treba premostiti s tekočimi primerjalnimi analizami z najuspešnejšimi podjetji, kot je to praksa v Skupnem podjetju za gorivne celice in vodik.

1.7 Nacionalne in regionalne platforme imajo na ravni držav članic enako strukturo kot njim sorodne evropske tehnološke platforme. Skozi tesnejše sodelovanje z evropskimi tehnološkimi platformami je treba okrepiti usklajevanje in približevanje raziskovalnih in inovacijskih programov na nacionalni in regionalni ravni ter na ravni EU.

1.8 Evropske tehnološke platforme lahko znatno pripomorejo k izvajanju evropskih politik. Opredeljena so konkretna prednostna področja za spodbujanje inovacij v javnem in zasebnem sektorju: učinkovita raba virov in energije v procesni industriji (*Sustainable Process Industry through Resource and Energy Efficiency – SPIRE*), javno-zasebna partnerstva v industrijskih panogah, ki temeljijo na bioizdelkih (*Biobased Industries PPP – Biobased for Growth*), evropska partnerstva za inovacije na področju vod, surovin in pametnih mest (skupaj z Načrtom

SET) in pobuda za industrijske raziskave energetskih materialov (*Energy Materials Industrial Research Initiative – EMIRI*). Tovrstno poglobljeno medsektorsko sodelovanje in usklajevanje prek evropskih tehnoloških platform bo navsezadnje koristilo evropski družbi.

1.9 EESO poziva institucije EU, naj si prizadevajo izboljšati mednarodno sodelovanje, s čimer bodo v EU pritegnile najsodobnejše strokovno znanje z vsega sveta ter omogočile njegovo izkoriščanje in komercializacijo.

1.10 Na nacionalni in regionalni ravni bi bilo treba spodbujati in omogočati brezplačen dostop nacionalnim tehnološkim platformam do pametne specializacije v okviru strukturnih skladov.

1.11 Vloga evropskih tehnoloških platform kot nosilcev odgovorov na družbene izzive se bo ob dodatnem poudarku na inovacijah poleg raziskav še okrepila, kar bo ključno za ohranjanje socialnega varstva in blaginje.

1.12 EESO izreka pohvalo evropskim tehnološkim platformam za vlogo veznega člana do inovacijskih orodij na strani povpraševanja, ki dopolnjujejo raziskovalne in inovacijske dejavnosti ter pospešujejo uveljavitev na trgu. Evropske tehnološke platforme so prav tako ključne za uporabo rezultatov raziskovalnih in inovacijskih dejavnosti. Odbor poziva k pogostejši uporabi usklajevalnih oz. podpornih dejavnosti, ki bodo spodbudile sodelovanje vzdolž vrednostne verige.

1.13 Širša javnost in zlasti mladi se vse manj zanimajo za proizvodne procese in s proizvodnjo povezane raziskovalne in inovacijske dejavnosti. Razlog za to je tudi selitev proizvodnih dejavnosti iz Evrope, ki kot v začaranem krogu povzroča vedno nove selitve proizvodnje. EESO pričakuje, da bodo evropske tehnološke platforme pripomogle k ozaveščanju o pomenu različnih industrijskih proizvodnih procesov.

1.14 Evropske tehnološke platforme čutijo negativne posledice upada industrije v EU. Industrije EU izgubljajo vodilni svetovni položaj in se v primerjavi z drugimi deli sveta soočajo z nizko pripravljenostjo za tveganja in pomanjkanjem podjetnosti.

1.15 V okviru evropskih tehnoloških platform bi bilo treba ohraniti in krepiti izobrazbo, učenje in usposabljanje po meri ljudi kot strateške elemente platform. Zato bi bilo treba vzpostaviti stalne in tesne sektorske povezave z ustreznimi odbori EU za socialni dialog ter Svetom za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov (EPSCO).

1.16 Evropske tehnološke platforme lahko občutno vplivajo na socialna in družbena vprašanja, zlasti na preusmeritev sistemov javnega izobraževanja ter poklicnega izobraževanja in usposabljanja na potrebe evropskega industrijskega in proizvodnega sektorja. Odločno se je treba zavzemati za usposabljanje in preusposabljanje, s katerim bi delavce pripravili na uporabo novih procesnih tehnologij in produktov, ki so rezultat raziskovalnih in inovacijskih dejavnosti. Samo usposobljeni delavci na stabilnem delovnem mestu bodo lahko uspešno uporabljali nove napredne tehnologije.

2. Ustanovitev in zgodovina evropskih tehnoloških platform

2.1 Marca 2003 je Svet EU pozval k okrepitvi evropskega raziskovalnega prostora (ERP) z ustanovitvijo evropskih tehnoloških platform, ki združujejo tehnološko znanje, industrijo, regulativne organe in finančne institucije.

2.2 Evropske tehnološke platforme so bile zasnovane kot forumi zainteresiranih strani pod vodstvom industrije, ki naj bi opredelili srednje- in dolgoročne cilje na področjih raziskav in tehnologije ter razvili časovne načrte. Njihov namen je bil okrepiti sinergije med različnimi akterji na področju raziskav in opredeliti prednostne naloge na številnih tehnoloških področjih za zagotavljanje rasti, konkurenčnosti in trajnosti v EU.

2.3 Evropska komisija je podprla razvoj evropskih tehnoloških platform kot posrednik, danes pa ima vlogo opazovalca in se zavzema za strukturiran dialog o prednostnih nalogah raziskovanja. Evropska komisija ni ne lastnik ne upravljavec evropskih tehnoloških platform; te so neodvisne organizacije. Komunikacijo omogočajo spletno mesto CORDIS Evropske komisije, glasilo evropskih tehnoloških platform in redni seminarji njihovih vodij.

2.4 Nekatere evropske tehnološke platforme so ohlapne mreže, katerih predstavniki se zberejo na letnih srečanjih, medtem ko imajo druge pravno strukturo in članarine. Vse pa so združile zainteresirane strani, dosegle dogovor o skupni viziji in pripravile strateški raziskovalni program. Evropske tehnološke platforme se razvijajo skozi dialog med industrijskimi in javnimi raziskovalci ter vladnimi predstavniki; poleg tega pomagajo pri ustvarjanju soglasja in učinkovitejšem usklajevanju naložb.

2.5 Evropske tehnološke platforme spodbujajo učinkovita javno-zasebna partnerstva ter znatno prispevajo k razvoju evropskega raziskovalnega prostora znanja za rast. Tovrstna javno-zasebna partnerstva se lahko spoprimejo s tehnološkimi izzivi, ki bi lahko bili ključnega pomena za trajnostni razvoj, boljše zagotavljanje javnih storitev in prestrukturiranje tradicionalnih industrijskih sektorjev.

3. Evropske tehnološke platforme in spremembe v industriji

3.1 Spremembe v industriji⁽¹⁾ so neprekinjen proces, na katerega vpliva več dejavnikov, kot so tržna gibanja, organizacijske, socialne, družbene in strukturne spremembe ter tehnične inovacije proizvodnih procesov in produktov.

3.2 Tudi uvajanje inovacij je neprekinjen proces in eden glavnih dejavnikov, ki vpliva na spremembe v industriji z rednim prenosom novih znanstvenih dognanj v proizvodno verigo. Hkrati pa je tudi gonilo konkurenčnosti proizvodnega in storitvenega sektorja EU v svetovnem okviru.

3.3 Pri procesu inovacij je treba posebno pozornost nameniti vprašanju, kako so pičli finančni viri uporabljeni v Evropi. Evropske tehnološke platforme že predstavljajo močno orodje in lahko bi pomenile konkretne rešitve na področju inovativnosti in uporabe industrijske politike.

⁽¹⁾ Mnenje EESO Spremembe v industriji: sedanje stanje in perspektive – splošen pristop. UL C 010, 14.1.2004, str. 105–113.

3.4 Narava in srž sprememb v industriji sta v največji meri odvisni od inovacij in evropske tehnološke platforme vse bolj postajajo dejanski prostor, kjer inovacije nastajajo. Delovanje evropskih tehnoloških platform je usmerjeno v praktično uporabo v industriji, ki vpliva na proizvodne procese, produkte, organizacijo dela in delovne pogoje.

3.5 Evropske institucije priporočajo uravnoteženo udeležbo vseh zainteresiranih strani v evropskih tehnoloških platformah. Posebej zaželeno je, da bi institucije EU z vsemi v praksi uresničljivimi sredstvi podpirale MSP ali svetovalna podjetja za gospodarske raziskave, kot so "zadruga za znanje", s čimer bi tem priljubljenim evropskim podjetjem omogočile dejavno udeležbo v platformah. Stroški, povezani s platformami, MSP in univerzam onemogočajo sodelovanje pri raziskovalnih dejavnostih.

3.6 Glede na obseg in pomen evropskih tehnoloških platform v EU, ki so bile oblikovane prostovoljno in so odprte za vse zainteresirane strani, je ključno, da se jim prizna vloga močnih orodij za izvajanje politik EU.

3.7 Prehod na bolj trajnostne proizvodne in storitvene dejavnosti v EU in izvajanje strategije Evropa 2020 bosta v veliki meri odvisna od dejanskih inovacij, ki jih bodo razvile evropske tehnološke platforme v naslednjem desetletju.

3.8 Konkretna inovacija in sprememba v industriji bi bilo v praksi mogoče doseči z vzporednim oblikovanjem inovativnih procesov oz. produktov ter razvojem spretnosti in organizacijo dela za njihovo popolno vpeljavo v proizvodne in storitvene dejavnosti.

3.9 Nekatere evropske tehnološke platforme delujejo tako, da že od vsega začetka upoštevajo socialne vidike procesa inovacij in v svoje strateške raziskovalne programe vključujejo dejavnosti, ki so povezane s prihodnjimi kadrovske potrebe, pri čemer tesno sodelujejo z ustreznimi sektorskimi odbori EU za socialni dialog in si z njimi izmenjujejo informacije.

3.10 Posvetovalna komisija za spremembe v industriji Evropskega ekonomsko-socialnega odbora, ki ima za to primerno sestavo in tesne vezi z glavnimi sektorji v EU, je uporabila prav ta nebirokratski pristop od spodaj navzgor ter tako ocenila trenutne razmere v posameznih industrijah in pripravila priporočila za druge institucije EU in države članice. Namen tega je podpreti izvajanje industrijske politike EU in zelene spremembe v industriji.

4. Vloga evropskih tehnoloških platform pri raziskavah in inovacijah

Komisija je pripravila in izvedla več pobud, da bi okrepila evropske tehnološke platforme in dejavnosti industrije ter uvedla politike, ki temeljijo na tehnologiji.

4.1 Nekatere evropske tehnološke platforme izvajajo svoje strateške raziskovalne programe prek skupnih tehnoloških pobud (JTI). V nekaterih evropskih tehnoloških platformah sta obseg in domet ciljev takšna, da običajni instrumenti okvirnega

programa raziskav in inovacij ne zadostujejo. Učinkovito izvajanje zato terja poseben mehanizem, ki omogoča ustrezno vodenje in usklajevanje za doseg ciljev raziskovalnih dejavnosti. S tem namenom je bil oblikovan koncept skupnih tehnoloških pobud.

4.2 Marca 2009 so se sestali nekdanji komisar za znanost in raziskave ter visoki predstavniki industrije, da bi ocenili napredek in razpravljali o prednostnih nalogah, povezanih z uvajanjem novih raziskovalnih instrumentov (javno-zasebna partnerstva). Omenjene prednostne naloge in instrumenti so že bili uporabljeni v pobudah za tovarne prihodnosti, energetsko-učinkovite zgradbe in zelene avtomobile, ki izhajajo iz načrta EU za oživitve gospodarstva, sprejetega novembra 2008.

4.3 Omenjena tri javno-zasebna partnerstva so močni pospeševalci raziskovalnih dejavnosti v treh velikih industrijskih sektorjih – avtomobilskem, gradbenem in proizvodnem – ki jih je še posebej prizadel upad gospodarske rasti in kjer inovacije lahko občutno prispevajo k bolj ekološkemu in trajnostnemu gospodarstvu.

4.4 Načrt SET, ki ga je EU sprejela leta 2008, je prvi korak k oblikovanju politike energetske tehnologije v EU. Kot orodje v podporo odločanju v zvezi z energetsko politiko EU ima naslednje cilje:

- pospeševanje razvoja znanja ter prenosa in uporabe tehnologij;
- ohranjanje vodilne vloge EU v industriji na področju nizkoogljčnih energetskih tehnologij;
- spodbujanje znanosti za preoblikovanje energetskih tehnologij z namenom doseganja energetskih in podnebnih ciljev strategije Evropa 2020;
- prispevanje k prehodu na nizkoogljčno gospodarstvo do leta 2050 na svetovni ravni.

Izvajanje Načrta SET se je začelo z ustanovitvijo evropskih industrijskih pobud, ki zaradi delitve tveganj združujejo industrijo, raziskovalno skupnost ter države članice in Komisijo v obliki javno-zasebnih partnerstev. Hkrati si Evropska zveza za energetsko raziskovanje že od leta 2008 prizadeva za uskladitev raziskovalnih in razvojnih dejavnosti posameznih raziskovalnih institucij s prednostnimi področji, opredeljenimi v Načrtu SET, ter za oblikovanje skupnega okvirnega programa na ravni EU.

4.5 Namen pobude EU za vodilni trg je podpora ukrepom, s katerimi bi v šestih pomembnih sektorjih zmanjšali ovire za ponudbo novih proizvodov ali storitev na trgu. Komisija, države članice in industrija sodelujejo pri izvajanju akcijskih načrtov. Instrumenti politik zadevajo ureditev, javna naročila, standardizacijo in podporne dejavnosti. Pobuda EU za vodilni trg je namenjena naslednjim trgov: e-zdravje, zaščitni tekstil, trajnostna gradnja, recikliranje, bioproizvodi in obnovljive energije.

5. Evropske tehnološke platforme: rezultati analize SWOT

5.1 Evropske tehnološke platforme so se in se bodo tudi v prihodnje med sabo razlikovale po učinkovitosti, kar glede na njihovo veliko število ne preseneča. Odbor je zato opravil uvodno analizo, s katero želi izpostaviti glavne splošne dejavnike odličnosti (prednosti in priložnosti) ter, še pomembneje, glavne ovire (pomanjkljivosti in nevarnosti).

5.2 Prednosti

— V evropskih tehnoloških platformah so zbrane vse zainteresirane strani: raziskovalna središča in univerze, industrija (veliki akterji in MSP), proizvajalci opreme, neprofitne in poslovne organizacije, združenja, nacionalni organi in sindikati.

— V platformah so jasno opredeljene vloge in hierarhija v sektorju. Zainteresirane strani imajo skupno vizijo ter časovni in izvedbeni načrt.

— Evropske tehnološke platforme uživajo močno podporo industrije, ki je eden ključnih stebrov gospodarstva EU. Industrija si kot gonilo evropskih tehnoloških platform zagotavlja ustreznost njihovih pobud. Evropske tehnološke platforme ne odgovarjajo le na potrebe tehnologije in raziskav, temveč prispevajo tudi k prenosu tehnologij.

— Evropske tehnološke platforme imajo vitko vodstveno strukturo, so prožne ter znajo združiti moči in vire.

— Industrijski sektorji, povezani z evropskimi tehnološkimi platformami, imajo osrednje mesto v vrednostni verigi; številne inovacije so namreč odvisne od osnovnih procesov (npr. proizvodnja, predelovalne panoge, gozdarstvo, robotika) in materialov (kemikalije, jeklo itd.). Inovacije na področju procesov in materialov zato delujejo kot gonilo inovativnosti v EU.

— Evropske tehnološke platforme se že spoprijemajo z družbenimi izzivi. Pokrivajo področja, ki ima precejšen vpliv na družbo z vidika rasti in delovnih mest z dodano vrednostjo. Evropske tehnološke platforme se ujemajo s ključnimi področji politik (npr. biogospodarstvo, surovine in učinkovita raba virov).

— Nekatere evropske tehnološke platforme imajo nacionalne in regionalne tehnološke platforme v vseh državah članicah EU.

— Izobraževanje je za platforme strateškega pomena.

— Iz evropskih tehnoloških platform izvirajo številni nosilci za izvajanje politik (npr. javno-zasebna partnerstva, grozdi).

5.3 Pomanjkljivosti

— Evropske tehnološke platforme morajo razmišljati strateško, da ne postanejo ozke lobistične skupine brez pravega cilja. V evropskih tehnoloških platformah obstaja nevarnost podvajanja ali prevelike razdrobitve dejavnosti.

— V nekaterih primerih prevladujejo veliki akterji.

— Ni lahko ugotoviti, katera končna uporaba ali inovacija je nastala v tehnološki platformi:

— evropske tehnološke platforme so še vedno premalo prepoznavne tako v javni kot tudi v zasebni sferi;

— nevladnih organizacij udeležba v platformah ne zanima;

— njihove ustreznice na ravni držav članic (nacionalne in regionalne tehnološke platforme) na splošno niso dosegle uspehov.

— Več naporov je treba vložiti v vzpostavitev enotnega večsektorskega vidika, v katerem so usklajenimi interesi in medsebojno delovanje zainteresiranih strani.

— Evropske tehnološke platforme morajo izboljšati načina komuniciranja in razširjanja rezultatov.

5.4 Priložnosti

— Evropske tehnološke platforme so ključne za spodbujanje industrijske politike EU. Nacionalne in regionalne tehnološke platforme imajo na ravni držav članic enako strukturo kot njim sorodne evropske tehnološke platforme, kar zagotavlja boljšo usklajenost in učinkovitost. V sodelovanju z evropskimi tehnološkimi platformami je treba okrepiti usklajevanje in približevanje raziskovalnih in inovacijskih programov na nacionalni in regionalni ravni ter na ravni EU.

— Vloga evropskih tehnoloških platform kot nosilcev odgovorov na družbene izzive se bo še okrepila v luči izboljšane strategije, ki daje poudarek inovacijam poleg raziskav.

— Opredeljena so konkretna prednostna področja za spodbujanje inovacij v javnem in zasebnem sektorju: učinkovita raba virov in energije v procesni industriji (*Sustainable Process Industry through Resource and Energy Efficiency – SPIRE*), javno-zasebna partnerstva v industrijskih panogah, ki temeljijo na bioizdelkih (*Biobased Industries PPP – Biobased for Growth*), evropska partnerstva za inovacije na področju vod, surovin in pametnih mest (skupaj z Načrtom SET in pobudo za industrijske raziskave energetskih materialov (*Energy Materials Industrial Research Initiative – EMIRI*)).

— Evropske tehnološke platforme pozivajo Komisijo k pogostejši uporabi usklajevalnih oz. podpornih dejavnosti, ki bodo spodbudile sodelovanje vzdolž vrednostne verige in okrepile prizadevanja za poenostavitev. Boljše mednarodno sodelovanje, ki lahko pritegne najsodobnejše strokovno znanje z vsega sveta ter EU omogoči njegovo izkoriščanje in komercializacijo, lahko bistveno pripomore k delovanju evropskih tehnoloških platform.

— Evropske tehnološke platforme morajo povezati inovacijska orodja na strani povpraševanja, s čimer bodo dopolnile raziskovalne dejavnosti in pospešile uveljavitev na trgu.

— Evropske tehnološke platforme lahko pomagajo pri ozaveščanju o različnih industrijskih proizvodnih procesih, ki so pomembni za ohranjanje socialnega varstva in blaginje v Evropi.

— Izobraževanje, usmerjeno v ljudi, učenje in usposabljanje morajo ostati sestavni del evropskih tehnoloških platform.

5.5 Grožnje

- Evropske tehnološke platforme menijo, da imajo premalo sredstev za delovanje.
- Evropske tehnološke platforme čutijo negativne posledice upada industrije v EU. Industrije EU izgubljajo vodilni svetovni položaj in se v primerjavi z drugimi deli sveta spopadajo z nizko pripravljenostjo za tveganja v EU in slabim prepoznavanjem podjetnosti.
- Povečanje učinkovitosti evropskih tehnoloških platform terja učinkovitejše izvajanje procesa poenostavitve regulativnega okvira EU (vključno s sodelovanjem v projektih EU), okrepljena prizadevanja za zmanjšanje razdrobljenosti institucionalnih pobud in navzkrižij med njimi, boljšo usklajenost politik ter večjo prepoznavnost na institucionalni ravni v prihodnje.
- Širša javnost in zlasti mladi se vse manj zanimajo za proizvodne procese in s proizvodnjo povezane raziskovalne in inovacijske dejavnosti. Razlog za to je tudi selitev proizvodnih dejavnosti iz Evrope.

6. Sodelovanje znotraj evropskih tehnoloških platform ter med platformami in Evropsko komisijo

Evropske tehnološke platforme so dejavno vključene v izvajanje 7. okvirnega programa EU za raziskave in inovacije. Zagotavljajo informacije in predloge glede tekočega dela za oblikovanje programa Obzorje 2020, da ga bo mogoče bolje uskladiti z dejanskimi potrebami evropske družbe, zlasti proizvodnega in storitvenega sektorja.

6.1 Obzorje 2020

6.1.1 Obzorje 2020 je instrument za izvajanje Unije inovacij, vodilne pobude iz strategije Evropa 2020, katere cilj je zagotoviti konkurenčnost Evrope v svetu. Program, ki bo trajal od leta 2014 do 2020 in katerega proračun bo znašal 80 milijard EUR, je del prizadevanj za spodbujanje rasti in ustvarjanje novih delovnih mest v Evropi. Program Obzorje 2020 bo:

- okreplil položaj EU na področju znanosti;
- okreplil vodilno vlogo industrije na področju inovacij, med drugim z znatnimi naložbami v ključne tehnologije, boljšim dostopom do kapitala in podporo MSP;

- pomagal poiskati odgovore na pereča vprašanja, kot so podnebne spremembe, razvoj trajnostnega prometa in mobilnost, ki zadevajo vse prebivalce Evrope.

6.1.2 Program Obzorje 2020 si bo prizadeval odgovoriti na družbene izzive z zmanjševanjem vrzeli med raziskavami in trgom. Sestavni del takega tržno usmerjenega pristopa bo tudi sklepanje partnerstev z zasebnim sektorjem in državami članicami.

6.1.3 Obzorje 2020 bodo dopolnjevali nadaljnji ukrepi za načrtovanje in razvoj Evropskega raziskovalnega prostora do leta 2014, katerih namen bo odprava ovir na poti k vzpostavitvi pravega enotnega trga za znanje, raziskave in inovacije.

6.2 Strategija Evropa 2020

6.2.1 Evropa 2020 je strategija EU za prihodnje desetletje. EU mora postati pametno, trajnostno in vključujoče gospodarstvo. Te tri medsebojno povezane prednostne naloge bi morale EU in državam članicam omogočiti visoko zaposlenost, produktivnost in socialno kohezijo.

6.2.2 V praksi to pomeni, da namerava EU do leta 2020 izpolniti pet zahtevnih ciljev na področjih zaposlovanja, inovacij, izobraževanja, socialne vključenosti in podnebja/energije. Vsaka država članica je za vsako področje določila tudi svoje, nacionalne cilje. Strategija Evropa 2020 tako temelji na konkretnih ukrepih na ravni EU in posameznih držav članic.

6.3 Vloga evropskih tehnoloških platform v prihodnje

6.3.1 Evropske tehnološke platforme bodo predvidoma ohranile svojo vlogo. Poleg tega bodo morda podpirale izvajanje instrumentov Komisije, med katerimi so bili nekateri že preizkušeni v 7. okvirnem programu. Komisija bo v okviru Obzorja 2020 po pričakovanjih uporabila več (četudi v omejenem številu) izvedbenih instrumentov, kot so javno-zasebna partnerstva in skupne tehnološke pobude.

6.3.2 Industrija in širši krog zainteresiranih strani so izrazili zavezanost k podpori izvajanju omenjenih orodij, med katerimi so tudi javno-zasebna partnerstva "Industrijske panoge, ki temeljijo na bioizdelkih" (*Biobased for Growth*), "Trajnostna procesna industrija z učinkovito rabo virov in energije" (SPIRE), "Pobuda za industrijske raziskave energetskih materialov" (EMIRI) in "Raziskave za prihodnja evropska infrastrukturna omrežja" (reFINE).

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

**Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o potrebi po evropski obrambni industriji:
Industrijski, inovacijski in socialni vidiki (mnenje na lastno pobudo)**

(2012/C 299/04)

Poročevalec: **g. VAN IERSEL**

Soporočevalka: **ga. HRUSECKÁ**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 19. januarja 2012 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Potreba po evropski obrambni industriji: industrijski, inovacijski in socialni vidiki.

Posvetovalna komisija za spremembe v industriji, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 11. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija) s 132 glasovi za, 1 glasom proti in 9 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 V svetu se dogajajo hitre geopolitične spremembe. Prevladujoč položaj zahodnega sveta je tarča gospodarskih in političnih izzivov. Medtem ko se proračuni za obrambo v Evropski uniji zmanjšujejo, se izdatki za obrambo na Kitajskem, v Indiji, Braziliji, Rusiji in drugih državah zvišujejo. EESO zato poziva Svet in Komisijo, naj izvedeta splošno oceno odločilnih vidikov položaja in vloge EU v svetu, kar bi omogočilo prepričljivo posodobitev evropske zunanje, varnostne in obrambne politike.

1.2 Obrambno politiko oblikujejo strateški interesi držav, zaznane grožnje in politični cilji, ki se v Evropi v glavnem določajo na nacionalni ravni. Zastareli pristopi očitno vodijo v večjo razdrobljenost, vrzeli, čezmerne zmogljivosti in pomanjkanje interoperabilnosti v evropskih obrambnih zmogljivostih. Argumenti za izboljšave so prepričljivi; gre za politično voljo. Ti argumenti so bili prepričljivi že leta 1986! ⁽¹⁾ Stanje je zdaj s političnega, gospodarskega in obrambnega vidika veliko bolj zaskrbljujoče. EESO poziva Svet, naj si resno prizadeva za oblikovanje obrambnega dejnika EU.

1.3 Varnostna in obrambna politika bi morala okrepiti samozavest EU in držav članic. V družbi in širši javnosti, pri ustreznih opremljenih vojakih, podjetjih in zaposlenih v sektorju bi morala zbuhati zaupanje. Državljeni EU imajo pravico do

ustrezne zaščite. Vedno bolj je potrebna ustrezna evropska oborožitev, prilagojena na prihodnost. Zato so trenutni osamljeni ukrepi držav članic popolnoma nezadostni, prav tako pa gre za zapravljanje denarja davkoplačevalcev.

1.4 V skladu s politikami in trenutno prakso v ZDA in v drugih (novo nastajajočih) globalnih akterjih in glede na izključno odgovornost vlad za zaščito oseb in zagotavljanje varnosti EESO poudarja, da je treba opredeliti evropske strateške interese v okviru skupne varnostne in obrambne politike (SVOP) ⁽²⁾. Nazadnje je trikotnik zunanjih zadev in varnosti, obrambne politike ter industrijskih zmogljivosti nedeljiv ter podpira položaj Evrope v svetu, njene gospodarske in politične interese in vrednote (človekove pravice, demokracijo). Evropska služba za zunanje delovanje bi morala biti neposredno udeležena.

1.5 EESO poudarja, da mora Evropa, če želi ohraniti močno varnostno in obrambno industrijo za ustvarjanje kritične mase za uspešnost in stroškovno učinkovitost, korenito spremeniti svoje mišljenje in politike. Slednje morajo zagotoviti stabilno in predvidljivo prihodnost za oborožene sile, ki bo ustrezala gospodarskemu in tehnološkemu pomenu Evrope. Zaradi velikih razlik med državami članicami so za to v prvi vrsti odgovorne glavne države članice proizvajalke.

⁽¹⁾ Glej "Towards a Stronger Europe", poročilo neodvisne študijske skupine, ki so jo oblikovali obrambni ministri držav Neodvisne evropske obrambne skupine z namenom dajanja predlogov za izboljšanje konkurenčnosti evropske industrije za obrambno opremo.

⁽²⁾ Skupna varnostna in obrambna politika kot sestavni del skupne zunanje in varnostne politike, Pogodba o Evropski uniji (PEU), člen 42 in naslednji. UL C 115, 9.5.2008.

1.6 EESO meni, da so močni argumenti za krepitev evropskega načrtovanja in zavzetega usklajevanja:

- sektor je kompleksen in temelji na znanju; zahteva dolgo-ročno načrtovanje;
- kljub privatizaciji imajo vlade v obrambni industriji velik delež kot stranka, regulator in izdajatelj izvoznih dovoljenj;
- pomanjkljivosti obstoječe strukture in (stroge) proračunske omejitve zahtevajo urejeno prilagajanje in ne razdrobljenih pristopov, ki zmanjšujejo verodostojnost zunaj in znotraj EU;
- zagotoviti je treba učinkovito usklajevanje med glavnimi proizvodnimi državami in državami z manjšo ali ničelno proizvodnjo, da se spodbudi nabava orožja v Evropi ter da se uporabi vse razpoložljivo znanje in izkoristijo velika podjetja ter mala in srednja podjetja (MSP) v celotni Evropi;
- nazadnje bo uspeh evropske industrije v svetu odvisen od razvoja stabilnega domačega trga v Evropi.

1.7 Poleg ukrepov Evropske obrambne agencije (EDA) in obrambnega svežnja iz leta 2007⁽³⁾ EESO poziva k dobro zasnovani evropski industrijski politiki za obrambni sektor, ki mora biti v skladu z vladnimi zahtevami in se financira z javnimi sredstvi. Ta industrijska politika mora v okviru strategije Evropa 2020 temeljiti na skupnih nacionalnih pristojnostih in pristojnostih EU – EDA in Komisija morata biti polnopravna partnerja – ter posvetovanjih z obrambno industrijo in drugimi zainteresiranimi stranmi, vključno s socialnimi partnerji, in potrebi po dobro organiziranem socialnem dialogu.

1.8 Politike in sredstva EU bi morali povezati naložbe na ravni EU in držav članic, kar bo zmanjšalo razdrobljenost in podvajanje javnih izdatkov, povečalo kakovost in interoperabilnost.

1.9 Najnovejše raziskave in razvoj so ključne za razvoj orožja "nove generacije", ki je nujno potrebno. Takšne raziskave in razvoj ne smejo biti nikoli izključno samo vprašanje industrije. Glavno odgovornost imajo vlade. Zato so raziskave in razvoj zelo izpostavljeni trenutnemu zmanjševanju proračunskih sredstev. Svet in zainteresirane strani bi morali čim prej opredeliti in uvesti raziskovalne programe, ki bi evropski industriji pomagali pri soočanju z neželeno odvisnostjo od drugih. Dvonamenska tehnologija je nujna. Podpirati bi jo moral program EU na področju raziskav in razvoja. Zagotoviti bi moral učinkovito čezmejno sodelovanje na področju raziskav in razvoja.

1.10 Nadaljnjo krepitev tehnološke in industrijske baze evropske industrije je treba čim bolj načrtovati. V ta namen so potrebni zadovoljivi ukrepi na ravni EU⁽⁴⁾.

1.11 Potrebno je tesnejše sodelovanje med Komisijo, EDA in drugimi pomembnimi zainteresiranimi stranmi EU. Obnovljena zaveza predsednika Barrosa⁽⁵⁾, podpredsednika Tajanija in komisarja Barniera je časovno zelo ustrezna. EESO pozdravlja tudi v prihodnost usmerjeno resolucijo EP o evropski obrambi in širokem naboru poglobitvenih vprašanj⁽⁶⁾, ki je bila sprejeta decembra 2011.

1.12 V istem duhu in z vidika krepitev pobude delovne skupine Evropske komisije za obrambo EESO poziva Komisijo, naj o teh vprašanjih razpravlja javno. Komisija bi prav tako morala razmisliti o zagotavljanju elementov rešitev za težave, ki izhajajo iz razlik v industrijskih in tehnoloških zmogljivostih držav članic kot tudi razlik v obsegu naložb v raziskave in obrambo na splošno.

2. Uvod

2.1 Člen 42 Pogodbe o Evropski uniji določa, da je skupna varnostna in obrambna politika sestavni del skupne zunanje in varnostne politike. Člen 42(3) dodaja, da države članice dajo Uniji na razpolago vojaške zmogljivosti za izvajanje navedene politike. Evropska obrambna agencija (EDA) si od leta 2005 prizadeva za krepitev industrijske in tehnološke baze obrambnega sektorja in boljšo opremljenost vojakov. Vendar je napredek na tem področju zelo omejen.

2.2 Pomembni prednostni nalogi sta dokončanje notranjega trga in učinkovito finančno usklajevanje. V okviru strategije Evropa 2020 se zagotavlja močna podpora obema ciljema. Ta napredek bi moral spodbuditi tudi nove ukrepe na področju evropske obrambe.

2.3 Vendar za sektor obrambe ni značilen podoben razvoj. Zdelo se je, da bo vojaški pakt med Francijo in Združenim kraljestvom leta 1998 pomenil novo razmišljanje in nov začetek. Enaka zavzetost za tesnejše sodelovanje na področju obrambe se je odražala v ustanovitvi podjetja EADS (European Defence and Space Company) leta 2003. Vendar se to sodelovanje ni dodatno utrdilo. Omeniti je treba, da države, ki so podpisale pismo o nameri (skupina držav z največjimi proizvodnimi zmogljivostmi, tj. Francija, Nemčija, Združeno kraljestvo, Italija, Španija in Švedska), v nasprotju s svojimi prvotnimi nameni še niso pripravile nobenega ustreznega predloga za racionalizacijo ali konsolidacijo.

⁽³⁾ Direktivi 2009/43/ES (UL L 146, 10.6.2009) in 2009/81/ES (UL L 216, 20.8.2009). Svet in EP sta obrambni sveženj sprejela leta 2009. Države članice naj bi ga v nacionalno zakonodajo prenesle poleti leta 2011. Obrambni sveženj je vseboval tudi sporočilo *Strategija za močnejšo in konkurenčnejšo evropsko obrambno industrijo*, COM(2007) 764, 5.12.2007.

⁽⁴⁾ Evropski skladi morajo biti vključeni v ta proces: prihodnji 8. okvirni program, Evropski sklad za regionalni razvoj, Kohezijski sklad, Evropski socialni sklad.

⁽⁵⁾ Stanje v Uniji, november 2011.

⁽⁶⁾ Resolucija EP z dne 14. decembra 2011 o vplivu finančne krize na obrambni sektor v državah članicah EU (2011/2177(INI)).

2.4 Stagnacija je privedla do nacionalnih pristopov in poudarka na nacionalni proizvodnji. Na tem področju poteka nekakšna ponovna nacionalizacija. Industrijska podjetja s sedežem v Evropi se vsa usmerjajo na izvozne trge. Niti vlade niti industrijski partnerji nimajo enotnega strateškega koncepta.

2.5 Medtem bodo novi izzivi vse bolj vplivali na potencialne trge. Velik izziv je razvoj orožja v gospodarstvih v vzponu. Kitajska, Rusija, Indija in Brazilija, ki jim sledijo nekatere manjše države, se že pripravljajo. Kitajski proračun za obrambo naj bi se do leta 2015 povečal s trenutnih 120 milijard EUR na 250 milijard EUR. Rusija je napovedala veliko povečanje obrambnega proračuna do leta 2015. ZDA porabijo več kot dvakratni celotni znesek evropskega proračuna: 450 milijard EUR v primerjavi z 240 milijard EUR, evropski proračun pa se vse bolj zmanjšuje. Celotni evropski proračun za raziskave in razvoj dosega največ 20 % proračuna ZDA. Za vojaško osebje je namenjenih 50 % evropskega obrambnega proračuna v primerjavi s 25 % proračuna ZDA. Evropa ima več vojakov, ki pa so veliko slabše opremljeni. Svetovne razmere nikoli več ne bodo takšne kot prej. Čas ni naš zaveznik.

2.6 V zadnjih desetletjih so številne študije zagovarjale prilagoditev obrambne industrije globalnemu trgu. Vse poudarjajo trajne pomanjkljivosti, saj so obrambni trgi zelo nepopolni, ker večina držav še naprej podpira "lastno" industrijo. Načrti za izboljšanje trgov, kot je obrambni sveženj EU iz leta 2007, naj bi odpravili nekatere tržne pomanjkljivosti in različne nacionalne prakse.

2.7 Obravnavana vprašanja so zelo kompleksna, med drugim zaradi velikih časovnih zamikov od faze oblikovanja do delovanja proizvodov v praksi. EESO zato meni, da bi bilo primerneje, da se to področje obravnava v okviru širšega pristopa s tehnološkega, gospodarskega in socialnega vidika in ne zgolj z obrambnega vidika.

2.8 Ključen dejavnik so razlike v strateških konceptih držav s pomembno oboroževalno industrijo, zlasti kar zadeva opredelitev "bistvenih interesov nacionalne varnosti" ter odnosov med nacionalno varnostjo in izvoznimi trgi. Nekatere manjše države imajo precej dobro razvito industrijo, medtem ko druge nimajo skoraj nobenih proizvodnih obratov. Očitno je, da se pristopi vseh držav razlikujejo glede na njihove potrebe in zmožnosti. Rezultat tega procesa sta razdrobljenost in mozaična podoba obrambne industrije. Operacije, kot je tista v Libiji, kažejo na bolečo podobo vedno večjih vrzeli v razpoložljivih orožnih sistemih. Posledice je treba jasno priznati in oceniti.

2.9 To velja tako za naložbe kot tudi za zaposlovanje. Obrambna industrija je visokotehnološka panoga, ki zaposluje neposredno 600 000, posredno pa dodatna dva milijona kvalificiranih delavcev. Obstajajo zaskrbljujoči pritiski za dodatna zmanjšanja. Za proizvodne obrate je pogosto značilna visoka regionalna koncentracija, ti obrati pa bi lahko postali centri

odličnosti, vendar obstaja nevarnost, da jih bo prizadelo zniževanje finančnih stroškov. Ti obrati bodo močno prizadeti, če reorganizacija in znižanja ne bodo načrtovani in strukturirani.

2.10 Trenutno stanje na področju zaposlovanja je seveda tudi glavna skrb posameznih vlad. To pa lahko ovira razvoj skupne vizije, ki je potrebna za ustrezno obravnavo socialnih posledic nazadujoče obrambne industrije, vključno z izgubo znanja in posledičnimi učinki na človeški kapital. Nasprotno pa bo skupna vizija spodbudila uravnoteženo ustvarjanje delovnih mest ter preprečila tveganje selitve visoko specializiranih raziskovalcev in tehničnega in znanstvenega osebja v tretje države, ki je v nasprotju s cilji, ki si jih EU prizadeva doseči s strategijo Evropa 2020.

2.11 Pristopi EU in medvladni okvir lahko imajo in morajo imeti isto usmeritev. Dokler bo prevladovala nacionalna suverenost, bodo rezultati kakršnega koli skupnega okvira omejeni, pri čemer bo doseženega le malo napredka na področju čezmeernih zmogljivosti, prekrivanja in razdrobljenosti. Nasprotja med filozofijo o nacionalni suverenosti na eni strani ter finančnimi, tehnološkimi, gospodarskimi in socialnimi potrebami na drugi so očitna.

2.12 Zaskrbljujoče je, da cilj "združevanja in souporabe", tj. organizacija evropske soodvisnosti, ni bil določen v okviru skupne strategije. Kljub širokemu zavedanju o spremenjenih mednarodnih okoliščinah pritisk od zunaj očitno še ni dovolj močan za spodbujanje skupnih pristopov in rešitev. Zanimivo pa je, da evropske države na področju naročil za obrambo želijo še vedno ostati odvisne od ZDA, namesto da bi nabavljale v Evropi.

2.13 Če želi Evropa ohraniti močno varnostno in obrambno industrijo, ki bo sposobna razvijati in proizvajati najsodobnejše sisteme, s čimer bo zagotovila lastno varnost, je potrebna korenita sprememba v razmišljanju in politikah. Kakršno koli čakanje bi pospešilo zmanjševanje zmogljivosti pod ravni, ki omogočajo EU, da se ponovno povzpne na vrh na ključnih področjih. To bi bilo toliko težje, saj bi znižanja izdatkov za raziskave in razvoj neposredno vplivala na generacijo raziskovalcev in kvalificiranih delavcev. Če Evropa ne bo uspešna, lahko industrija propade, delovna mesta bodo izgubljena, znanje pa bo izpuhtelo, kar bo Evropo prepustilo na milost in nemilost drugim. Od tistih, ki si želijo najboljše za Evropo in evropsko varnost, se zahteva občutek za nujnost in ukrepanje.

3. Politični okvir

3.1 Pogodba o Evropski uniji pravilno poudarja tesno povezavo med zunanjo, varnostno in obrambno politiko. Učinkovita zunanja politika mora temeljiti na prepričljivih obrambnih zmogljivostih. Ustrezne obrambne zmogljivosti je treba oblikovati in razviti glede na zaznane grožnje in dogovorjene cilje v zelo zapletenem in krhkem mednarodnem okolju.

3.2 Ključni dejavnik sta položaj in vloga EU v jutrišnjem svetu, treba pa je upoštevati hitro spreminjajoče se geopolitične razmere, v katerih se pojavlja vedno več svetovnih akterjev. S tega vidika EESO meni, da je skrajni čas za usklajena prizadevanja v Evropi. Pretekle in nedavne izkušnje potrjujejo, da lahko nadaljevanje tradicionalnih pristopov pomeni nevarnost, da bodo Evropa in države članice odrinjene na stranski tir.

3.3 EESO poziva k ustvarjanju stabilne in predvidljive prihodnosti za evropske oborožene sile, ki bo ustrezala trenutnemu gospodarskemu in tehnološkemu pomenu Evrope. Zaradi velikih časovnih zamikov od faze oblikovanja do delovanja sistemov v praksi je še bolj nujno, da se odločitve sprejmejo letos.

3.4 EESO s socialnega in političnega vidika poudarja štiri pomembne vidike, kar zadeva potrebo po učinkovitih evropskih obrambnih zmogljivostih:

- zaščita prebivalstva
- potreba po ustrezno opremljenih vojakih
- stabilna in predvidljiva delovna mesta in
- dobro zasnovane evropske humanitarne in vojaške operacije v svetu.

3.5 Poteka stalna razprava o prihodnosti SVOP, ki pa se le redko tako imenuje. Številne teme, kot so uporaba bojnih skupin, polemike v zvezi z vzpostavitvijo enega samega sedeža za izvajanje operacij, financiranje misij EU v okviru SVOP, zagotavljanje prispevkov za navedene misije in pozivi k pregledu evropske varnostne strategije, so del razprav o SVOP v vsem, razen po imenu. Če bi k temu vprašanju lahko pristopili na navedeni način, bi to pomenilo napredek. Poleg tega je treba v vseh razpravah o teh pomembnih vprašanjih upoštevati tudi posledice odločitev (ali njihove odsotnosti) za industrijo. To bo tudi potrdilo močne povezave med industrijskimi zmogljivostmi in izvajanjem SVOP. Glavno odgovornost imajo vlade.

3.6 Transatlantski odnosi in NATO so ključnega pomena. Dolgo časa so Američani ostro kritizirali način, kako Evropejci izpolnjujejo svoje obveznosti na področju obrambe znotraj zaveznitva. Na obeh straneh Atlantika se pojavljajo stalne zahteve po oblikovanju "evropskega stebra" v NATO. Do zdaj se je dogajalo ravno nasprotno.

3.7 Pomanjkanje ustreznega "evropskega stebra" ima politične korenine. V Evropi še vedno ni zadostne politične volje za opredelitev "strateških interesov" ali skupnih ključnih vojaških zmogljivosti. Nasprotno pa ZDA in druge države uporabljajo pojem strateških dejavnosti, ki zajema vse raziskave in industrije, ki prispevajo h globalni (civilni ali vojaški) varnosti njihovih državljanov.

3.8 S tega vidika EESO meni, da je treba z oblikovanjem "evropskega stebra" pretirano odvisnost evropskih vojaških zmogljivosti od ZDA nadomestiti z bolj uravnoteženim odnosom. Hkrati z nujno potrebno razpravo o skupnih evropskih

strateških interesih, za katero so odgovorne izključno vlade, je treba čim prej začeti s pravilnim načrtovanjem prek sodelovanja med evropskimi institucijami, državami članicami in obrambno industrijo ter s postopnim pregledom navad držav članic, da avtomatično kupujejo "s police" v ZDA.

3.9 Izboljšanje pogojev za bolj enakopravno industrijsko sodelovanje s sektorji v ZDA bo koristno z industrijskega in finančnega vidika.

4. Evropska obrambna industrija

4.1 Zunanja, obrambna oz. varnostna politika in obrambna industrija so med seboj tesno povezane. Kljub privatizaciji imajo vlade v obrambni industriji velik delež kot stranka, regulator in izdajatelj izvoznih dovoljenj.

4.2 Obrambna industrija ima na izvoznih trgih veliko manevrskega prostora. To je deloma posledica privatizacije in deloma ustreznih spodbud vlad: zaradi gospodarske krize postajajo nekateri obrambni ministri jasni zagovorniki izvoza. Vendar je obrambni sektor zaradi krize prisiljen, da obravnava izvoz kot osrednjo značilnost svojega poslovnega modela. Leto 2011 je bilo za evropske industrije v povprečju zelo donosno. Podjetja so precej uspešna tudi pri razvoju dvonamenske proizvodnje.

4.3 Svetovni akterji, kot so Kitajska, Indija in Brazilija, imajo lastne zunanje-politične ambicije, ki privedejo do zviševanja obrambnih proračunov. V tem trenutku to ustvarja priložnosti za evropski izvoz. Vendar kako dolgo še? Industrija še vedno posluje sorazmerno dobro, vendar je njen uspeh v glavnem odvisen od naložb pred približno 20 ali 25 leti. Nadaljnje zmanjševanje ali stagnacija naložb bi v tem trenutku že imela nepopravljive posledice za bližnjo prihodnost.

4.4 Poleg tega je mogoče pričakovati, da bodo novo nastajajoče sile začele nadgrajevati svojo industrijo neodvisno od zahodnih industrij in da bodo posledično kot prihodnji konkurenti Evrope na trgih tretjih držav vedno bolj blokirale ali pogojevale uvoz iz zahodnih držav.

4.5 Trenutno v Evropi ni nobenih novih pomembnih programov pred začetkom izvajanja, kar bo nedvomno vplivalo na prihodnji uspeh na področju izvoza. Poleg tega že nekaj časa nobena od pomembnih držav v vzponu ni izvedla prenosa tehnologije in proizvodnje večjega obsega v svojo državo.

4.6 Enkratne izvozne pogodbe bodo najverjetneje uporabljene za kopiranje tehnologije zahodnih industrij. Za to bi lahko bila alternativa blokadi uvoza vzpostavitev proizvodnih (in razvojnih) objektov v teh državah. Trenutno je v glavnem mogoče le domnevati, v kakšni meri bo takšen razvoj vplival na industrijske objekte in možnosti za delo v Evropi. Na dolgi rok je verjetno, da bodo položaj evropske industrije spodkopali novo nastajajoči velikani. Napredna tehnologija in proizvodnja v teh državah bosta vplivali tudi na (potencialne) evropske izvozne trge v drugih tretjih državah. Konkurenca med proizvodi in cenami bo ostrejša.

4.7 Zaradi velikih časovnih zamikov v razvoju in proizvodnji ter tehnoloških naložbah in stalnih inovacijah Evropa potrebuje ciljno usmerjeno usklajevanje za zagotavljanje sodobne in neodvisne obrambne industrije. Dokler bodo velikost trga v glavnem določale nacionalne meje, bo skoraj avtomatično pod kritično maso, tudi v velikih državah članicah. Izvoz v tretje države lahko to do neke mere ublaži, vendar je prihodnost negotova, tržne razmere pa pogosto še zdaleč niso stabilne.

4.8 Stalna zniževanja proračunskih sredstev, ki v sedanjih okoliščinah pomenijo znatne omejitve, bi morala biti svarilo. Vplivajo na proračune za naložbe in javna naročila, in sicer ravno takrat, kadar operativni stroški in stroški vzdrževanja ostajajo na isti ravni ali se zvišajo kot posledica stalnih vojaških operacij (Afganistan, Libija, operacije boja proti piratstvu, če navedemo le nekatere).

4.9 To bi pomenilo preložitve ali celo ukinitve naložb, ki so ključnega pomena za industrijo, da se zagotovita vzdrževanje in obnova proizvodnih in razvojnih zmogljivosti. Poleg tega bo industrija sama v kriznih časih manj pripravljena vlagati v takšno vzdrževanje ali nove dejavnosti. Samo z doslednim sodelovanjem je mogoče zagotoviti potrebne naložbe.

4.10 EESO zagovarja dobro zasnovano evropsko industrijsko politiko za obrambni sektor, od zasnove sistemov do operativne faze. Tukaj gre za posebno industrijsko politiko. Že po svoji naravi ta politika pomeni javni trg: raziskave in razvoj je treba zaradi nedonosnih začetnih marž in zaradi posebnih vladnih zahtev financirati s sredstvi, ki ne bodo izhodiščni kapital. Treba je opredeliti ključne evropske industrijske zmogljivosti ter naložbene politike za spodbujanje močne evropske proizvodnje. Nobena država sama nima zadostnih sredstev za financiranje "nove generacije" orožja, zato je treba nacionalne in evropske cilje ter nacionalna in evropska sredstva združiti v finančnem in industrijskem smislu. Upravljanje bi moralo temeljiti na skupnih pristojnostih EU in držav članic v skladu s sprejeto strategijo Evropa 2020. To je tudi učinkovita oznaka za optimizacijo usklajevanja med evropskimi institucijami in znotraj Komisije, ki še vedno deluje pod svojimi zmogljivostmi. S tega vidika lahko delovna skupina, ki bo kmalu začela delo kot platforma – Komisija, EDA in EEAS – za razpravo o prednostnih nalogah, zmogljivostih in vrzelih, zagotovi dragoceno podporo.

4.11 Raziskave in razvoj so osrednja tema. Obrambna industrija je visokotehnološka, na znanju temelječa industrijska dejavnost, ki bo potrebna tudi za razvoj izpopolnjenih prototipov. Raziskave in razvoj skoraj nikoli niso izključno samo vprašanje industrije. Razvoj in življenjski cikli sistemov so enostavno predolgi, finančni učinek pa prevelik, da bi industrija prevzemala vsa finančna tveganja. Zgodovina kaže, da se vsi uspešni programi izvajajo v sodelovanju med vladami in industrijo.

4.12 Zelo visok odstotek za raziskave in razvoj na področju obrambe na svetu financirajo vlade bodisi neposredno ali

posredno prek nabav. Glede na naravo proizvodov ni presenetljivo, da se industrije na splošno izogibajo prevelikim finančnim tveganjem. Raziskave in razvoj na področju obrambe so zelo občutljivi za zniževanja vladnih izdatkov.

4.13 Posledično so za raziskave, tehnologijo in razvoj poleg konsolidacije industrije potrebna tudi zadostna finančna sredstva in združevanje, o katerih se bodo dogovorile države članice, Komisija in industrija. Naložbe v obrambo zahtevajo visoko raven financiranja za raziskave in razvoj ter tehnološke projekte. Poleg tega je treba zagotoviti dostop do kritičnih tehnologij. Če ključne tehnologije za razvoj in proizvodnjo ne bi bile več dostopne zaradi omejitev uvoza, ki bi jih uvedli drugi, bi nastale resne težave za doseganje ciljev na področju evropske varnosti.

4.14 Raziskave in razvoj, ki se izvajajo zunaj obrambnih organizacij, imajo zelo pomembno vlogo zaradi napredka neodvisne znanosti in tehnologije na številnih področjih. Pogosto se šele v zadnjih fazah razvoja z zadnjo uporabo določi, ali gre za raziskave in razvoj na "obrambnem" ali "civilnem" področju. Dvonamenskost raziskav in razvoja, kot je IT, je vedno bolj pomembna za uporabe v obrambne namene. Za bazo evropske obrambne tehnologije in industrije je zato ključnega pomena, da se spodbudi ta "dvonamenskost" raziskav in razvoja, zlasti zato, ker zagotavlja finančna sredstva, ki izvirajo zunaj obrambnih skupnosti.

4.15 O javnem financiranju raziskav in razvoja na ravni EU se morajo dogovoriti države članice. To financiranje lahko poteka v okviru prihodnjega 8. okvirnega programa ali prek ločenega sklada, po možnosti prek svežnjev na področju naprednih raziskav, kot sta nanotehnologija in umetna inteligenca. Zaradi razmerja med obrambno industrijo in javnim sektorjem je treba načrtovati posebne postopke.

4.16 EDA in Komisija bi morali imeti glavno vlogo, kot predvideva evropski okvir za sodelovanje, tudi zato, da se prepreči dnevno politično vmešavanje. EDA mora imeti možnost, da odigra svojo vlogo, kot je predvideno v Lizbonski pogodbi (7).

4.17 Ustrezna delovna sila z najnovejšimi spretnostmi in znanjem je ključna za industrijski program in program raziskav in razvoja na področju obrambe (8). To je dodaten trden argument, ki zagovarja stabilen okvir za raziskave in razvoj in industrijo in ne nenadzorovano prestrukturiranje. Treba je upoštevati, da je delovna sila na področju obrambe temelj za prihodnost obrambnih zmogljivosti. Posvetovanje in komuniciranje z industrijo, inštituti za raziskave in razvoj, visokošolskimi ustanovami, vojaškimi organizacijami in zainteresiranimi sindikati morata prispevati k temu, da bosta tekoče prestrukturiranje in napredna proizvodnja orožja v Evropi ustrezno organizirana.

(7) Glej člena 45(1) in člen 42(3) PEU, UL C 115, 9.5.2008.

(8) Glej *A comprehensive analysis of emerging competences and skill needs for optimal preparation and management of change in the EU defence industry*, končno poročilo, maj 2009, poročilo Eurostrategies za Evropsko komisijo.

4.18 Zaradi proračunskih omejitev je treba odpraviti prekrivanja in neučinkovitost. Nadzorovana konsolidacija ni nujno enaka ustanavljanju velikih podjetij. Konsolidacija pomeni vzpostavitev zadostne kritične mase in kakovosti v skladu z mednarodnimi standardi, ki zagotavljajo konkurenčen položaj na domačih trgih in v tretjih državah. Vlade, pomembni akterji EU in industrija morajo vedno bolj usklajevati načrtovanje projektov na evropski ravni.

4.19 Razlike v velikosti in dosežkih industrij so dejstvo. Države članice se glede na obseg industrije močno razlikujejo. Del sporazuma med udeleženiimi državami bi moral zagotoviti, da se industrije v državah, ki niso podpisale pisma o nameri (tj. glavne proizvajalke), vključijo v pomembne projekte. Ta pristop ni zgolj politično zaželen, temveč spodbuja tudi plodne odnose med velikimi in malimi podjetji ter raziskovalnimi inštituti. Kot dobavitelji bi MSP morala uspešno prispevati k verigam pametne specializacije.

4.20 Posebno pozornost je treba nameniti zaznavni ranljivosti v državah Srednje Evrope zaradi njihove izpostavljene geografske lege. Ker je treba državljanom v teh državah dati občutek, da so dobro zaščiteni, in ker je zaželeno, da se v celoti izkoristi posebno tehnično znanje na področju obrambe, EESO poudarja potrebo po ustreznem vključitvi razpoložljivega znanja in sposobnosti v državah Srednje Evrope v tekoče in prihodnje obrambne projekte.

4.21 Integriran evropski trg za obrambne proizvode bi pomenil stabilnejši domači trg. Poleg povezovanja obstoječih nacionalnih trgov bi evropski trg spodbudil usklajevanje ali celo standardizacijo zahtev in pravil o javnih naročilih med različnimi državami članicami. Več usklajenosti ali standardizacije bi pomagalo izboljšati finančne in gospodarske razmere, ki bi prispevale k večji konkurenčnosti evropskih podjetij na globalnem trgu.

4.22 Evropski obrambni trg bi imel kritično maso. S tega vidika EESO opozarja na škodljive posledice, če bodo države članice še naprej kupovale "s police" v tujini, zlasti v ZDA. Prvič, to zmanjšuje prednosti evropskega trga za industrijo; posledično bi se cene takšnih obrambnih proizvodov za evropske stranke zvišale, če bi se industriji preprečila prodaja na trgih tretjih držav, kjer bo (državna) konkurenca nedvomno postala ostrejša. Drugič, evropske države, ki v ZDA kupujejo "s police", plačujejo za ameriške tehnološke stroške, ki so vključeni v ceno navedenih proizvodov.

4.23 Glede na finančne in mednarodne politične izgledе so temeljna evropska razprava in operativni sklepi nujni. Če vse države članice ne bodo želele sodelovati v skupnem okviru, mora prevladati načelo "okrepljenega sodelovanja". Več povezovanja in pozitiven odnos do kupovanja evropskih proizvodov se bosta izkazala kot edini način, da se doseže velikost trga, ki je primerljiva s tisto v ZDA. Brez učinkovitega domačega trga obstajajo razlogi za resne dvome, ali ima evropska industrija kakršne koli možnosti za konkuriranje na globalni ravni.

5. Nekatera specifična vprašanja

5.1 Industrijska struktura različnih oboroženih sil – na kopnem, morju in v zraku – se med državami močno razlikuje. Za številna področja velja, da nobena država ni več sposobna sama razvijati novih generacij orožja.

5.2 Na področju kopenske oborožitve je samo omejeno število velikih, sistemsko celovitih podjetij sposobno razvijati in proizvajati glavne bojne tanke in lažja vojaška vozila. Glavni evropski proizvajalci so v Franciji, Nemčiji in Združenem kraljestvu. Obstaja cela vrsta podsistemskih proizvajalcev in ponudnikov na tretji stopnji, pri čemer je srednja Evropa premalo zastopana.

5.3 Številne države razvijajo "lastno" ladijsko industrijo in gradijo plovila, katerih velikost in kompleksnost se med državami zelo razlikujejo. Države podpisnice pisma o nameri in Nizozemska so vodilne, tudi na področju oblikovne zasnove in kompleksnih pomorskih raziskovalnih objektov, ki se od razvoja civilnega ladjedelništva precej razlikujejo. Tudi tukaj obstaja cela vrsta podsistemskih proizvajalcev in ponudnikov na tretji stopnji.

5.4 Vojaški zrakoplovi se razvijajo in proizvajajo samo v nekaj državah. Industrija je skoncentrirana na manjše število pretežno multinacionalnih podjetij, ki delujejo na evropski in širši ravni: v glavnem gre za EADS, BEA-Systems, Dassault in Saab-Aircraft. Napredne raziskave na področju aerodinamike so omejene le na nekaj držav.

5.5 Sektor elektronike, vključno s poveljevanjem, komuniciranjem in nadzorom, je za obrambo vedno bolj pomemben, pri čemer so najpomembnejši akterji Thales, BAE-Systems in Finmeccanica. Za največji evropski skupini elektronske industrije, Philips in Siemens, je obramba manj pomembna. Za ti dve podjetji je obseg proizvodnje za stroškovno učinkovito množično proizvodnjo posebnih elektronskih sestavnih delov, kot so integrirana vezja za obrambo, tako ali tako premajhen. Angažiranje teh velikih industrijskih skupin pa vseeno kaže, kako pomembna je dvonamenskost na tem področju.

5.6 Kar zadeva streliva in eksplozive, se je število industrij v zadnjih desetletjih postopoma zmanjševalo, deloma zaradi okoljskih omejitev. Zaradi javne varnosti je ta industrija prisiljena, da starejše proizvodne obrate ali preselijo ali jih enostavno zaprejo.

5.7 Dostop do kritičnih tehnologij je ključnega pomena in ga je treba podpirati v okviru SVOP. Enako velja za nekatere materiale, kot so ogljikova vlakna ali materiali za elektronske sestavne dele.

5.8 Obrambni sveženj iz leta 2007, ki je bil sprejet leta 2009, je lahko v veliko podporo. Države članice bi morale direktivi prenesti do poletja 2011. Še vedno je prezgodaj, da bi njune posledice za oblikovanje notranjega trga ocenili kot pozitivne oziroma bi bili glede njih skeptični. Proces še ni zaključen, na izvedbo cilja prenosa obrambnih proizvodov znotraj Skupnosti in pojmov, kot so "bistveni interesi nacionalne varnosti", pa bo treba še počakati.

5.9 Člen 346 PDEU omogoča odstopanje od zakonodaje EU na področju javnih naročil, da se zaščitijo bistveni interesi nacionalne varnosti. Ta široka opredelitev lahko prepreči ustrezen razvoj trga, zlasti v zelenih dobavnih verigah. EESO zagovarja ožjo razlago člena 346, ki nudi zadostne možnosti za evropske rešitve in optimalne evropske dobavne verige, da se

spodbudijo varnost oskrbe, strokovno znanje v državah članicah ter čim bolj ugodno razmerje med ceno in kakovostjo.

5.10 Nacionalna varnost informacij povzroča podobne težave, kot so tiste, navedene v točki 5.9, in jo je treba prav tako preučiti. To je pomembno in občutljivo vprašanje tudi v zvezi z udeležbo evropskih industrij v obrambnih projektih v ZDA.

5.11 "Souporaba in združevanje" sredstev, vključno s skupnimi programi usposabljanja, bi morali biti v prihodnost usmerjen program. Temeljni pogoj je, da se besedna podpora nadomesti s konkretnim načrtovanjem in ciljno usmerjenim pristopom z jasno določenimi fazami. Vendar dokler ne bo sporazuma o obrambnih doktrinah, bo zelo težko uresničiti "souporabo in združevanje" na izvedljiv način.

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o podjetnicah – Posebni ukrepi za povečanje rasti in zaposlovanja v EU (mnenje na lastno pobudo)

(2012/C 299/05)

Poročevalka: **Madi SHARMA**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 19. januarja 2012 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Podjetnice – posebni ukrepi za povečanje rasti in zaposlovanja v EU.

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 28. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija) s 121 glasovi za, 7 glasovi proti in 4 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila za spodbujanje ženskega podjetništva v Evropi

1.1 To mnenje vsebuje **štiri konkretne predloge** političnih ukrepov za spodbujanje in razvoj ženskega podjetništva, da bi tako podprli trajnostno rast v Evropi. Osredotoča se izključno na žensko podjetništvo in ne obravnava širše razsežnosti udeležbe žensk na trgu dela ali pri odločanju.

1.2 Politična priporočila niso stroškovno nevtralna, vendar pa bodo koristi od dodane gospodarske vrednosti, ki jo prinašata povečano število podjetij, ki so v lasti žensk, v gospodarstvu in ustvarjanje delovnih mest v teh podjetjih, odtehtale majhne naložbe, ki se zahtevajo od Evropske komisije in držav članic. Lahko bi celo preusmerili sredstva s projektov, ki imajo malo učinkov, da bi bolje podprli te cilje.

1.3 Politična priporočila ne zahtevajo nobenih novih struktur in se lahko vključijo v obstoječa ministrstva za gospodarski razvoj, vendar se jih ne sme ustanovljati v ministrstvih, pristojnih za enake možnosti, saj spada **žensko podjetništvo** med **gospodarske zadeve**.

1.4 Ta priporočila podpirajo rezultati o donosnosti naložb v podobne ukrepe v ZDA, kjer se je podvojilo število podjetnic, povečalo število novih delovnih mest in povečal gospodarski vložek v družbo. Največji učinek sta imela obvezni element zbiranja podatkov in politika javnih naročil⁽¹⁾.

1.5 **Ustanovitev pisarne za lastnice podjetij** v Evropski komisiji in pristojnih ministrstvih držav članic (po možnosti ne ministrstvih, ki so pristojna za enake možnosti, da se

zagotovi razlikovanje med gospodarskimi dejavnostmi in zagotavljanjem enakih možnosti) brez ustvarjanja popolnoma novih struktur.

1.6 **Imenovanje direktorja/odposlanca oz. predstavnika na visoki ravni za žensko podjetništvo** v Evropski komisiji in ministrstvih držav članic, pristojnih za podjetništvo, ki bi imel medresorsko vlogo za ozaveščanje o gospodarskih koristih spodbujanja žensk, da ustanovijo in razvijajo podjetja.

1.7 **Zbiranje podatkov in letno posodabljanje politik in raziskav** o ženskem podjetništvu v evropskih regijah, da se izboljša dostop do podatkov, razčlenjenih glede na spol, v vladnih uradih in agencijah.

1.8 **Uveljavljanje veljavne zakonodaje na področju enakosti spolov**. V okviru tega se je treba osredotočiti na opravljanje analiz o dodeljevanju virov in sredstev glede na spol, da se zagotovi preglednost, odgovornost in skrbnost pri dokazovanju resnično enake obravnave.

1.9 Za ustvarjanje ugodnega okolja za podjetnice je med drugim treba:

— v razpravo in komunikacijo vključiti moške;

— odpraviti stereotipe glede spola, zlasti v izobraževanju in poklicnih poteh;

— spodbujati visokošolske študije, ki lahko vodijo ženske k ustanavljanju novih podjetij;

— zagotavljati pravičen dostop do financiranja in virov pod enakimi pogoji ter

— izboljšati socialno varstvo za samozaposlene.

⁽¹⁾ 1988: Women's Business Ownership Act (zakon o lastnicah podjetij) (HR5050) <http://www.nwbc.gov/sites/default/files/nwbc05.pdf>.

2. Ozadje

2.1 Rast v EU ter mala in srednje velika podjetja (MSP)

2.1.1 Evropski parlament je v resoluciji o ženskem podjetništvu v malih in srednjih podjetjih ⁽²⁾ priznal, da "so med državami članicami razlike v številu podjetnic; ker manj žensk kakor moških meni, da je podjetništvo vzdržna možnost za kariero, in ker je kljub povečanju števila žensk, ki vodijo MSP v zadnjem desetletju, v Evropski uniji le ena od desetih žensk podjetnica, v nasprotju z moškimi, med katerimi se s podjetništvom ukvarja eden od štirih; ker je približno 60 % univerzitetnih diplomirancev žensk, ki pa niso ustrezno zastopane med polno zaposlenimi na trgu dela, zlasti v podjetništvu; ker je ključno, da se ženske ohrabrijo in spodbudijo za podjetniške podvige, da bi se zmanjšale obstoječe neenakosti med spoloma".

2.1.2 V okviru finančne krize v Evropi so varčevalni ukrepi predstavljeni kot glavno sredstvo za izhod iz krize. Šele pred kratkim se je poleg varčevalnih ukrepov začelo govoriti tudi o naložbah. Osredotočiti se je treba na politike za spodbujanje rasti.

2.1.3 V spreminjajočem se svetu, za katerega so značilne negotovost, neprestane spremembe ter vse večja svetovna konkurenca, je priznavanje vloge podjetnikov pri usmerjanju tovrstnih naložb za oživitev gospodarstva eden od glavnih elementov zagotavljanja konkurenčnega in dinamičnega evropskega gospodarstva. Evropska komisija, ki je priznala vlogo MSP v naši družbi, sedaj osrednjo pozornost namenja izkoriščanju potenciala MSP.

2.1.4 Podjetniki so postali še pomembnejši kot akterji, ki zagotavljajo možnosti zaposlitve ter imajo ključno vlogo pri blaginji lokalnih in regionalnih skupnosti ⁽³⁾. EU je zato prek lizbonske strategije za rast in delovna mesta, akta za mala podjetja, strategije Evropa 2020 ter novega programa COSME ⁽⁴⁾ trdno umestila potrebe MSP v središče svojih dejavnosti in s tem dosegla pozitivne rezultate.

2.1.5 Nacionalno in lokalno okolje v EU, v katerem poslujejo MSP, je zelo različno, kot je tudi različna narava samih MSP. Politike, ki obravnavajo potrebe MSP morajo zato v celoti priznati to raznolikost in upoštevati načelo subsidiarnosti (*Najprej pomisli na male – Akt za mala podjetja za Evropo*).

2.1.6 EESO je v nedavnem mnenju o sporočilu *Mala podjetja, velik svet – novo partnerstvo za pomoč MSP pri izkoriščanju priložnosti v svetu* ⁽⁵⁾ zapisal, da Komisija v poslovnem svetu

predpostavlja enakost spolov, vendar ne predvideva nobenih priporočil v podporo MSP, ki so v lasti žensk in ki jih zanima mednarodno poslovanje.

2.1.7 **Evropa nima infrastrukture, ki bi posebej podpirala prav žensko podjetništvo.** Nobena od navedenih politik, naknadnih ukrepov ali določb ni v celoti priznala vprašanje spola pri lastništvu podjetij, niti ni opredelila priložnosti za rast ali raznolikost v poslovnem sektorju (podjetja s sedežem na domačem naslovu, mikro podjetja, družinska podjetja).

2.2 Sedanja politika o podjetjih, ki so v lasti žensk

2.2.1 Podjetja, ki so v lasti žensk, so odločilnega pomena za zdravo evropsko gospodarstvo. Vlade in vrsta organizacij v javnem, zasebnem in visokošolskem sektorju že več kot desetletje priznavajo, da je podpiranje podjetij, ki so v lasti žensk, dragoceno tako s političnega kot tudi praktičnega vidika. Rezultat je vse večja ozaveščenost o prispevku teh podjetij h gospodarstvu.

2.2.2 Komisija skupaj z državami članicami preučuje, kako odpraviti dejavnike, ki ženske odvrčajo od podjetništva. V zvezi s tem so se začele izvajati številne pobude:

— Evropska mreža mentorjev za podjetnice, ki je bila ustanovljena na dogodku poljskega predsedstva 15. novembra 2011. Mreža je eden od ukrepov, predlaganih v pregledu akta za mala podjetja leta 2011, in krepi ter dopolnjuje ukrepe za razširjanje, spodbujanje in podporo ženskega podjetništva;

— Evropska mreža za pospeševanje ženskega podjetništva (WES);

— Spletni portal za žensko podjetništvo ⁽⁶⁾.

3. Gospodarski potencial

3.1 Kljub spodbudnemu napredku mora EU sprejeti nadaljnje pomembne ukrepe za izkoristek celotnega potenciala podjetij, zlasti MSP, ki so v lasti žensk. Ženske pogosto niso opazne v poslovnem svetu – v medijih, v predstavniških organizacijah podjetij in pri vplivanju na politiko.

3.2 V podjetništvu obstaja stalna razlika med spoloma, kar ima za posledico manjše število podjetnic. Danes ženske podjetnice v Evropi predstavljajo le 30 % vseh podjetnikov. To še povečuje neizkoriščen potencial za gospodarsko rast.

⁽²⁾ (2010/2275(INI)).

⁽³⁾ Mnenje EESO o zaposljivosti in podjetniškem duhu – Vloga civilne družbe, socialnih partnerjev ter lokalnih in regionalnih organov z vidika spola (UL C 256, 27.10.2007, str. 114).

⁽⁴⁾ Program za konkurenčnost podjetij in MSP (COSME) 2014–2020.

⁽⁵⁾ COM(2011) 702 final.

⁽⁶⁾ Glej: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/women/portal/>.

3.3 V letu 2012 je vloga podjetij, ki so v lasti žensk, pomembnejša kot kdaj koli prej: podjetja, ki so v lasti žensk, poslujejo v vsej Evropi in sosednjih regijah, kot je Euromed ⁽⁷⁾, v vseh sektorjih, njihova vloga pri spodbujanju rasti v gospodarstvu ter ustvarjanju in ohranjanju novih delovnih mest pa je ključnega pomena za gospodarsko oživitvev in rast.

3.4 Skrb zbuja joče je, da so v času, ko številne države zmanjšujejo finančno podporo podjetjem in ko imajo številna podjetja težave s preživetjem in rastjo, politike za podporo podjetjem, ki so v lasti žensk, kljub pohvalnim besedam črtane z dnevnega reda. Podjetja, ki so v lasti žensk, so "priložnost, vredna več milijard EUR" ⁽⁸⁾, ki jo je treba priznati in ne zanemariti.

3.5 Eden od največjih izzivov pri ugotavljanju števila ženskih podjetij v Evropi je pomanjkanje podatkov, tako kvantitativnih kot kvalitativnih. Poslovni registri in številni viri državnih statistik (vključno z registracijo DDV) ne vsebujejo podatkov o spolu. Informacije o spolu so prav tako težko dostopne v bankah in organizacijah za podporo podjetij.

3.6 Kljub tem pomanjkljivostim obstaja več zanesljivih virov informacij o podjetništvu in samozaposlenih s podatki o poslovnih dejavnostih moških in žensk. Med njimi so Global Entrepreneurship Monitor (GEM) in letne ocene prebivalstva v večini evropskih držav (popis). Zbiranje podatkov v ZDA ponazarja potencial za Evropo ⁽⁹⁾.

3.7 Raziskave ⁽¹⁰⁾ kažejo, da podjetja, ki so v lasti žensk, vlagajo več od povprečja v usposabljanje zaposlenih, približno dve tretjini pa si prizadevata za povečanje sposobnosti vodenja svojih vodilnih delavcev. Tako je verjetneje, da bo vlaganje v podporo podjetij, ki so v lasti žensk in so usmerjena v last, prineslo večje koristi kot vlaganje v podjetja na splošno.

3.8 Večina statistik je previdnih napovedi in obstajajo prepričljivi dokazi na podlagi raziskav, da si prizadevajo podjetnice za še večjo rast, in sicer tudi podjetnice, ki so hkrati matere ⁽¹¹⁾. Raziskava, ki jo je v Združenem kraljestvu opravila banka Natwest Bank, je pokazala, da 88 % žensk v primerjavi s 74 % moških napoveduje rast podjetja. V povprečju je napovedana rast znašala 25 %.

4. Enakost spolov v podjetjih

4.1 Etična dolžnost EU je, da ženskam da tisto, kar si resnično zaslužijo. Enake možnosti morajo biti pri sprejemanju odločitev v EU vselej v ospredju. V času krize je "pravičnost

glede na spol" še pomembnejša. V razpravi morajo biti prisotni tako moški kot ženske, saj vse prepogosto o vprašanih, ki zadevajo ženske, razpravljajo le ženske.

4.2 Politike, pa tudi zakonodaja, o integraciji načela enakosti spolov so v veljavi v vsej Evropi, vendar pa niso usmerjene v zagotavljanje analize dodeljevanja virov ali sredstev po spolu. Tovrstne analize pa so potrebne za zagotavljanje preglednosti, odgovornosti in skrbnosti pri dokazovanju resnične enakosti spolov.

4.3 V Združenem kraljestvu je to zakonska zahteva, ki se imenuje "Gender Equality Duty" ⁽¹²⁾ (obveznost enake obravnave spolov), v skladu s katero morajo vse javne oblasti pri izvajanju vseh nalog upoštevati naslednje:

- odpraviti nezakonito diskriminacijo in nadlegovanje na podlagi spola,
- spodbujati enake možnosti žensk in moških.

To naj bi zahtevalo analizo dodelitve virov in sredstev, ki naj bi dokazala nevtralnost glede na spol.

4.4 Koncept obveznosti enake obravnave spolov je pomemben za zagotavljanje enakosti spolov prek odgovornosti in ocenjevanja dodeljevanja virov in zbiranja podatkov, razčlenjenih po spolu. Na ta način bi lahko oblikovalci politik lažje ocenjevali dejanski učinek na žensko podjetništvo. **(Primer:** Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) ali Evropski socialni sklad (ESS): EU dodeljuje sredstva državam članicam, ki jih nato razdelijo na regionalni ravni. Ta sredstva se pogosto uporabljajo za ustvarjanje delovnih mest z ustanavljanjem podjetij, vendar pa se na nobeni stopnji ne obravnava vprašanje spola.) Za zagotavljanje preglednosti na področju enakosti spolov bi morali oblikovalci politik po spolu preverjati in analizirati porazdelitev sredstev.

4.5 Spol je lahko "objektiv", skozi katerega je mogoče pojasniti druge neenakosti (rasa, invalidnost ali starost) in ukrepati proti njim. Da bo integracija načela enakosti spolov učinkovita v vsej Evropi, je potreben celostni pristop, zlasti kot ga je poudarila OECD v poročilu *Tackle gender gap to boost growth* ⁽¹³⁾ (Spodbujanje rasti z zaposelnostjo vrzeli na področju razlik med spoloma). Osredotočenje na spol zajema vse vidike enakosti in zadeva vse, moške in ženske. Z osredotočanjem na vprašanje spola se priznava, da so neenakosti med ženskami in moškimi posledica nepravilnosti ali stereotipov, ki zadevajo vse.

⁽⁷⁾ Mnenje EESO o spodbujanju ženskega podjetništva v regiji Euromed (UL C 256, 27.10.2007).

⁽⁸⁾ Glej: www.wescotland.co.uk/wepg.

⁽⁹⁾ <http://womeninbusiness.about.com/od/wibtrendsandstatistics/a/statswibindustr.htm>.

⁽¹⁰⁾ <http://www.bis.gov.uk/assets/biscore/enterprise/docs/b/11-1078-bis-small-business-survey-2010-women-led-businesses-boost.pdf>.

⁽¹¹⁾ http://www.enterprising-women.org/static/ew_growthreport.pdf.

⁽¹²⁾ <http://freedownload.is/doc/overview-of-the-gender-equality-duty-11622854.html>.

⁽¹³⁾ http://www.oecd.org/document/0,3746,fr_21571361_44315115_50401407_1_1_1_1,00.html.

4.6 Potrebna je analiza po spolu, da se preprečijo trošenje virov na področju izobraževanja in usposabljanja, povečanje stopnje zdravstvenih težav, ekonomski stroški za podjetja, kjer se znanja in spretnosti žensk ne cenijo ter ne priznava njihov potencial in nadarjenost. Poleg tega je za krepitev vloge žensk vseh starosti bistvenega pomena podpora pri poklicnem usmerjanju, preprečevanje stereotipov in neformalnih omejitev pri poklicnem napredovanju žensk. Ženske vzornice in voditeljice je treba tudi vidneje predstavljati v medijih in družbi, da se prikažejo pozitivne spremembe, ki jih ženske prinašajo gospodarstvu.

5. Priporočila

5.1 Politični ukrepi

5.1.1 EESO se zaveda, da se v Evropi sprejemajo varčevalni ukrepi, vendar pa bi lahko enostavne konkretne politike za podjetja, ki so v lasti žensk, odtehtale male prispevke EU in držav članic za izvajanje štirih predlogov iz tega dokumenta.

5.1.2 Ti predlogi niso bili izbrani naključno, temveč so rezultat posvetovanja s podjetnicami in poslovnimi združenji. Podobna priporočila vsebuje resolucija Evropskega parlamenta⁽¹⁴⁾. Še zlasti je pomembno, da so podobne ukrepe uvedle ZDA v okviru zakona o lastnicah podjetij (Women's Business Ownership Act, 1988). Največji učinek pri tem je imel obvezni element zbiranja podatkov in javnih naročil. Razmerje med podjetnicami in podjetniki v ZDA je sedaj približno 2:1 (odstotek lastnic podjetij v ZDA glede na število vseh podjetij, se je povečal s 26 % leta 1992 na 57 % leta 2002). Tako se je podvojilo število podjetnic, povečalo število ustvarjenih delovnih mest in povečal gospodarski vložek v družbi.

5.1.3 Predlogi

5.1.3.1 **Ustanovitev pisarne za lastnice podjetij** v Evropski komisiji in pristojnih ministrstvih držav članic. Pisarna naj po možnosti ne bi bila del ministrstev, pristojnih za enake možnosti, da se zagotovi jasno razlikovanje med pristojnostmi za gospodarske dejavnosti in enake možnosti. Imeti mora resni mandat s cilji in viri. V GD za podjetništvo se izključno z ženskim podjetništvom v Evropi trenutno ukvarja 1 od 900 zaposlenih!

5.1.3.2 **Imenovanje direktorja/odposlanca oz. predstavnika na visoki ravni za žensko podjetništvo** v Evropski komisiji in ministrstvih držav članic, pristojnih za podjetništvo, ki bi imel medresorsko vlogo za ozaveščanje o gospodarskih koristih spodbujanja več žensk, da ustanovijo in razvijajo podjetja. Ti uradi bi morali biti časovno omejeni (4–10 let, odvisno od gospodarstva in strukture financiranja) in bi morali imeti zelo jasne naloge s konkretnimi cilji in odgovornostjo. Direktor/odposlanec ali predstavnik na visoki ravni za žensko

podjetništvo bi bil lahko pristojen tudi za spodbujanje gospodarstva in visokošolskih poti, ki bi povečale delež ženskega podjetništva, kot na primer raziskave, znanost, visoka tehnologija, neposredna prodaja in spletni/IT razvoj.

5.1.3.3 **Zbiranje najpomembnejših podatkov**, ki omogoča merjenje in kvantificiranje dodelitev virov podjetnicam, kar je glavni razlog, da se ženske srečujejo z diskriminacijo v svetu podjetništva, zlasti v zagonski fazi. Podpora pripravi letne posodobitve politik in raziskav o ženskem podjetništvu v evropskih regijah. Večje zbiranje podatkov, razčlenjenih glede na spol, v vladnih uradih in agencijah ter boljši dostop do njih. Nujno je, da GD za podjetništvo ter ministrstva držav članic, pristojna za gospodarski razvoj, izvedejo **oceno učinka glede na spol** z zbiranjem ustreznih podatkov, med drugim o številu podjetnic, številu podjetij, ki so v lasti žensk, številu zaposlenih v teh podjetjih ter dodelitvi sredstev tem podjetjem in podjetnicam. Treba je priznati, da so države, kot so Avstralija, Kanada in ZDA, z zbiranjem in analizo tovrstnih podatkov uspešno povečale delež ženskega podjetništva.

5.1.3.4 **Uveljavljanje veljavne zakonodaje na področju enakosti spolov**. Aktualni podatki kažejo, da je delež brezposelnosti med ženskami na najvišji ravni v zadnjih 23 letih v Evropi. Tudi brezposelnost mladih, med njimi je mnogo diplomantk, je rekordno visoka. Obstajajo razlike v plačilu med spoloma in delež žensk, ki so zastopane pri odločanju v Evropi, je premajhen. Nujno je, da EU in države članice izpolnijo svojo obveznost zagotavljanja enakih možnosti z razpolaganjem z informacijami, razčlenjenimi po spolu, zlasti pri zbiranju podatkov in dodeljevanju virov.

5.2 Ukrepi civilne družbe

5.2.1 Predlogi

5.2.1.1 Ker so vse dejavnosti, povezane s spodbujanjem ženskega podjetništva in podjetij, ki so v lasti žensk, družbeno in gospodarsko koristne za vse, je treba moške spodbujati, da se vključijo v to razpravo in priznajo dodano vrednost spodbujanja dejavnosti žensk kot podjetnic. V ustrezno komunikacijo, mreže in usposabljanja bi bilo treba vključiti oba spola in socialno varstvo bi moralo zagotoviti enako obravnavo vseh udeležencev v družbi.

5.2.1.2 Treba je zagotoviti, da imajo vsi dostop do podjetništva, s tem, da se v izobraževanju na vseh ravneh odpravijo stereotipi glede spola podjetnikov ter uredijo jezik in izrazi, ki se uporabljajo za opis podjetnikov. Hkrati je treba zagotoviti, da bo podpora, ki jo univerze in ustanove nadaljnega izobraževanja ponujajo podjetnikom, privlačna in uporabna za mlade ženske, da se tako odpravijo razlike med številom mladih moških in žensk, ki ustanavljajo podjetja.

⁽¹⁴⁾ (2010/2275(INI)).

5.2.1.3 Treba je spodbujati tradicionalne in netradicionalne poklicne poti za ženske vseh starosti na način, ki se ne ozira na spol. V Evropi je mnogo visoko usposobljenih žensk z univerzitetnimi nazivi, od katerih so mnoge zaradi krize trenutno brezposelne in ki morda niso razmišljale o ustanovitvi lastnega podjetja.

5.2.1.4 Treba je ustanoviti podjetniške centre, namenjene ženskam, ki ponujajo osnovne podatke za podjetja, mreže, izmenjavo znanja, usposabljanje in mentorstvo. V nekaterih državah EU teh centrov ni, drugod v EU pa so pogosto nezadostno financirani v okviru podjetniških združenj in gospodarskih zbornic. Vendar pa so ti centri z uporabo namenskih sredstev lahko zelo učinkoviti pri spodbujanju ženskega podjetništva. Številne primere dobre prakse je mogoče najti v Nemčiji.

5.2.1.5 Za ženske, ki želijo ustanoviti lastno podjetje ali razvijati svoje raziskave ali inovacije, je treba zagotoviti podporo in dostop do informacij, sredstev in virov na področju raziskav, znanosti in tehnologije.

5.2.1.6 Finančne ustanove morajo pregledovati razkritje informacij o posojilih glede na spol. Na podlagi neke raziskave

se je izkazalo, da ženske redkeje dobijo posojila in da se jim pogosto podeljujejo po veliko višjih obrestnih merah kot moškim ⁽¹⁵⁾.

5.2.1.7 Treba je pregledati določbe o socialnem varstvu za vse podjetnike, še zlasti pa njihove praktične vidike za podjetnice v času nosečnosti, materinstva in negovanja drugih družinskih članov. Akcijski načrt Komisije Evropska agenda za podjetništvo ⁽¹⁶⁾ poudarja potrebo po boljših programih socialne varnosti, vendar temu ustrezni predlogi ne gredo dovolj daleč.

5.2.1.8 Treba je pripraviti in izvajati sporazum EU o javni radioteleviziji, da se spodbudi javne radiotelevizije držav članic, da se zavežejo k določitvi ciljev o uravnoveženem medijskem poročanju glede na spol v zvezi s podjetništvom, tako da se o ženskah poroča na poslovnih straneh in ne na straneh, namenjenih ženskam. Raziskave so pokazale, da medijsko poročanje lahko pomembno in pozitivno vpliva na dojetje in obravnavanje ženskega podjetništva. Večje poročanje medijev o uspešnih podjetnicah kot vzornicah bi imelo merljiv učinek na odnos družbe do ženskega podjetništva.

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽¹⁵⁾ Glej na primer "Women and banks - Are female customers facing discrimination?" (Ženske in banke – ali se ženske stranke soočajo z diskriminacijo?), poročilo IPPR, november 2011, v: http://www.wireuk.org/uploads/files/women-banks_Nov2011_8186.pdf; "Women's business ownership: a review of the academic, popular and internet literature" (Lastnice podjetij: pregled akademske, poljudne in spletne literature), v: <http://www.bis.gov.uk/files/file38362.pdf>.

⁽¹⁶⁾ COM(2004) 70 final.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vlogi žensk kot spodbujevalk modela razvoja in inovacij v kmetijstvu in na podeželju (mnenje na lastno pobudo)

(2012/C 299/06)

Poročevalka: **Daniela RONDINELLI**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 19. januarja 2009 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Vloga žensk kot spodbujevalk modela razvoja in inovacij v kmetijstvu in na podeželju.

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 26. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja dne 12. julija) z 204 glasovi za, 5 glasovi proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Potencial žensk, ki delajo in/ali se ukvarjajo s poslovanjem na kmetijskih in podeželskih območjih je treba analizirati, registrirati in vrednotiti v vseh politikah EU, zato ga torej nobena od teh politik ne sme kaznovati: to je nujna osnova za to, da bi bile ženske lahko akterji razvoja in inovacij ter s tem pomagale celotni panogi pri premagovanju krize.

1.2 Celotna zakonodaja in vsi programi EU morajo zagotavljati enako obravnavo, enake možnosti in enake ukrepe spodbujanja položaja žensk, in sicer z učinkovitim vključevanjem enakosti spolov v vse politike, ob čemer je treba poenostaviti postopke za dostop do virov in redno preverjati rezultate.

1.3 Ženske morajo biti vključene v razvojne načrte sektorja na regionalni in lokalni ravni: to pomeni, da jih je treba usposobiti, da sodelujejo ter izražajo svoje potrebe, izkušnje in projekte (*capacity building* – razvoj zmogljivosti).

1.4 Pri sodelovanju univerz in raziskovalnih središč z ženskami je treba proučevati možnosti in potrebe, zagotavljati orodja za usposabljanje in tehnološka orodja za podporo razvoju podjetij, ki jih vodijo ženske, ter izboljševati kakovost dela in življenja žensk v kmetijstvu.

1.5 IKT⁽¹⁾ so bistvenega pomena za razvoj in izboljšanje dejavnosti žensk v kmetijstvu, pod pogojem, da so učinkovite, geografsko dobro porazdeljene, dostopne in poceni (širokopasovni dostop). To lahko ustvarja tudi delovna mesta za tehnike na področju IKT.

1.6 Vzpostavljane ženskih mrež, ki ga olajšujejo učinkovite IKT, razvija stike, podpira sodelovanje ter spodbuja odnose in izmenjavo dobrih praks med ženskami v EU ter v državah kandidatkah in tretjih državah, kar prinaša koristi tudi za mednarodno sodelovanje in trgovino.

1.7 Usposabljanje mora biti usmerjeno k potrebam in možnostim žensk; prepustiti jim je mogoče inovativne oblike razširjanja znanja (skupine za razpravo in samousposabljanje, časopisne rubrike, informativne seje v izobraževalnih ustanovah itd.).

1.8 Da bi se ženske lahko organizirale in sodelovale z razvijanjem svojih možnosti, so potrebne učinkovite, cenovno dostopne in prilagodljive storitve, ki jim lahko zagotavljajo prosti čas tako, da jih razbremenijo dela v zvezi z oskrbo. To velja za področja zdravja, prevoza, posojil, distribucije, trženja, skrbi za starejše in otroke, pa tudi za sektorje socialne blaginje, ki naj zagotavljajo varstvo za tiste ženske, ki tega varstva niso deležne. Tudi v tem primeru to v zadevnih storitvah ustvarja novo nova delovna mesta.

1.9 Vse države članice EU bi morale spodbujati pravno priznanje zakonskih partnerk, ki pomagajo pri izvajanju dejavnosti v kmetijstvu, da bi bile lahko upravičene do zaščite v okviru sistemov socialnega in zdravstvenega varstva. Na ravni EU bi bilo primerno opredeliti zakonski okvir za skupno imetništvo, morda v obliki statuta žensk v kmetijstvu in na podeželju.

1.10 Ženske lahko prispevajo k trajnosti kmetijstva in svojega okolja, če imajo na voljo potrebna spoznavna in tehnološka orodja (zelene tehnologije, upravljanje in učinkovito rabo virov, pridobivanje čiste energije). Za zagon tovrstnih inovativnih in trajnostnih podjetij je treba zagotoviti hiter postopek poenostavljenega dostopa do virov (predvsem v okviru II. stebra skupne kmetijske politike).

1.11 Ženske so lahko gonilo oživljanja obrti ter tradicionalnih kakovostnih in bioloških izdelkov, med drugim tudi z vzpostavljanjem tesnejšega sodelovanja med proizvajalkami in potrošnicami, ki ga je treba preučiti in ovrednotiti (kot pri "kratkih verigah").

1.12 Reforma skupne kmetijske politike (SKP) in politike razvoja podeželja morajo skupaj spodbujati delo in dejavnost žensk predvsem s tematskimi programi za ženske (II. steber).

⁽¹⁾ Informacijske in komunikacijske tehnologije.

1.13 Države članice, regije, lokalne uprave in socialni partnerji so soodgovorni za spodbujanje možnosti žensk, ki živijo na kmetijskih in podeželskih območjih. Zagotavljati morajo zakonitost in poskrbeti za vzpostavitev ustreznega pravnega okvira, ki zagotavlja uresničevanje načel enakosti in zastopanja tudi v njihovi notranji strukturi. Pozitivni primeri v državah članicah bi morali služiti kot spodbuda za ustrezno zastopnost žensk v vseh političnih, gospodarskih in socialnih organih v kmetijstvu in na podeželju, k čemur je pozval tudi Evropski parlament.

2. Potencial, ki ga je treba sprostiti

2.1 Potencial žensk v kmetijstvu in na podeželju je podcenjen: poročilo o SKP za leto 2010 ⁽²⁾ ženske omenja samo v okviru statističnih podatkov Eurostata, poročilo o razvoju podeželja za leto 2010 pa bežno navaja razkorak v stopnji zaposlenosti (76 % za moške in 62 % za ženske ⁽³⁾). Tudi v zanimivem sklepu Sveta z dne 20. februarja 2006 o *strateških smernicah Skupnosti za razvoj podeželja* ⁽⁴⁾ so ženske omenjene le v zvezi s potrebo po spodbujanju njihovega dostopa do zaposlitve.

2.2 Evropski parlament, po drugi strani, v svoji resoluciji iz leta 2011 o vlogi žensk v kmetijstvu in na podeželju ⁽⁵⁾ natančno navaja glavna vprašanja, s katerimi se ženske soočajo, in predlaga nekatere strateške poti, da bi jih podprl v njihovi družbeni in gospodarski stvarnosti. EESO podpira analizo Evropskega parlamenta in se strinja z njenimi sklepi, ob tem pa opozarja tudi na več svojih mnenj ⁽⁶⁾.

2.3 EESO pozdravlja predlog Komisije za uredbo s skupnimi določbami o strukturnih skladih in spremljajoče delovne dokumente služb Komisije ⁽⁷⁾ ter sporočilo o evropskem partnerstvu za inovacije na področju kmetijstva ⁽⁸⁾; ti dokumenti vsebujejo zanimive elemente, ki vlivajo upanje, da bodo institucije vprašanjem enakosti spolov namenjale več pozornosti. EESO upa, da bodo sledile ustrezne odločitve Sveta.

2.4 EESO zelo ceni dejavnosti organizacij kmečkih žena in podobnih mrež, ki včasih samostojno, včasih pa pod okriljem

kmečkih združenj delujejo v več državah članicah. Obstajajo tudi organizacije, ki združujejo kmečko mladino in si močno prizadevajo za enakost spolov. Na ta način se ženske izobražujejo in spodbujajo k dodatnemu udejstvovanju na podjetniškem, socialnem, poklicnem in političnem področju. V precejšnji meri so zaslužne za dosednji napredek, npr. glede socialne varnosti kmečkih družin. V nekaterih kmečkih združenjih, v katerih so tradicionalno prevladovali moški, so danes zelo aktivne in vplivne ravno ženske ⁽⁹⁾. Takšni primeri bi morali biti zgled v vseh državah članicah.

2.5 Namen tega mnenja je, da – vzporedno z navedenimi dokumenti – opredeli nekatera merila in ukrepe, ki lahko pomagajo ženskam, da bi izkoristile možnosti, ki jih imajo kot delavke in podjetnice, ter prevzele inovativno vlogo za trajnostni razvoj in kakovostna delovna mesta. Boljša opredelitev možnosti in potreb zaposlovanja žensk ter ženskega podjetništva na področju kmetijstva in na podeželju lahko izboljša proizvodnjo, ji podeli strateško razsežnost, jo diverzificira in omogoči večjo skladnost med SKP ter ukrepi za razvoj podeželja in teritorialno kohezijo.

3. Podatki in referenčna merila

3.1 Zaporedne reforme SKP so zameglile konceptualno razmejitve med kmetijskim gospodarstvom, podeželskim gospodarstvom ter teritorialnim upravljanjem oziroma razvojem. To je razširilo prizorišče ⁽¹⁰⁾, na katerem je treba preučiti probleme, s katerimi se soočajo ženske, vendar je tudi povečalo potrebo po natančnih, razčlenjenih in kakovostnih podatkih, na podlagi že opravljenega dela Eurostata. V resoluciji Evropskega parlamenta iz leta 2011 je navedeno, da je redno zaposlenih v kmetijstvu 26,7 milijona oseb, od tega 42 % (tj. 11,2 milijona) žensk, vključno z vsemi kmetijskimi dejavnostmi in dejavnostmi na podeželju, kjer ljudje opravljajo kakršno koli delo (ki pa pogosto ni ne njihovo edino ne glavno delo), Eurostat pa meri zaposlenost v kmetijstvu na podlagi letnih delovnih enot (*Annual Working Units, AWU*), kar zmanjšuje skupno število moških in žensk, zaposlenih v kmetijskem sektorju, v letu 2010 na 11,1 milijona (za kmetijstvo, gozdarstvo, lov in ribolov); skupno število zaposlenih žensk naj bi bilo torej približno 4,7 milijona ⁽¹¹⁾.

3.2 To sklicevanje na statistično metodologijo kaže, da problem ni pomemben zaradi števil, temveč zaradi strateškega pomena kmetijstva in podeželja v medsebojnem delovanju z mestnimi in primestnimi območji ter njihovim trajnostnim okoljskim in družbenim razvojem. Stvarnost žensk v kmetijstvu in na podeželju bo v tem mnenju torej obravnavana z dveh vidikov: z vidika visoke ravni proizvodnih standardov evropskega kmetijstva in z vidika možnosti, ki jih predstavljajo

⁽²⁾ *Agriculture in the EU – Statistical and Economic Information – Report 2010* (Kmetijstvo v EU – statistične in gospodarske informacije – poročilo 2010), marec 2011.

⁽³⁾ Stran 146, preglednica 3.5.1.4 navedenega poročila.

⁽⁴⁾ Sklep št. 2006/144/ES z dne 20. februarja 2006, programsko obdobje 2007–2013, UL L 55, 25.2.2006, str. 20.

⁽⁵⁾ P7_TA(2011)0122.

⁽⁶⁾ Med drugim naj omenimo mnenja CESE, UL C 256, 27.1.2007, str. 144–149; CESE, UL C 317, 23.12.2009, str. 49; CESE, UL C 347, 18.12.2010, str. 41; CESE, UL C 376, 22.12.2011; CESE, UL C 143, 22.5.2012, str. 35–39; CESE, UL C 191, 29.6.2012, str. 116–129.

⁽⁷⁾ COM(2011) 615 final/2 in *Staff Working Document* 61 final, 1. in 2. del.

⁽⁸⁾ COM(2012) 79 final.

⁽⁹⁾ Tako je na čelu federacije švedskih kmetov (LRF) ženska, ki se aktivno ukvarja s kmetovanjem.

⁽¹⁰⁾ 92 % evropskega ozemlja šteje za podeželje in tam živi približno 56 % prebivalcev, ki ustvarjajo 45 % dodane vrednosti EU (podatki iz sklepa Sveta, navedenega v točki 2.1).

⁽¹¹⁾ Komisija pripravlja o tem več poročil in študij. EESO upa, da bodo vsebovali še bolj natančne kvalitativne in razčlenjene podatke.

ženske in ki jih je mogoče sprostiti z omejenimi, vendar učinkovito in usmerjeno uporabljenimi viri. Upoštevati bo treba, da smo še vedno v obdobju hude krize, ki povzroča težave – a tudi priložnosti – za ženske, ki živijo in delajo na kmetijskih in podeželskih območjih.

4. Kmetijsko in podeželsko gospodarstvo ter učinki krize

4.1 Nedavne raziskave razmer v kmetijstvu in na podeželju kažejo, da je panoga po padcu proizvodnje in zaposlenosti zaradi umiranja potrošnje in izvoza spet začela rasti in povečala prihodke. Še posebej notranji trg se do neke mere nagiba h kakovosti in trajnosti; potrošniki na primer vedno raje kupujejo lokalne proizvode (distribucija z "nič kilometri" ali "kratka veriga" ⁽¹²⁾) in/ali biološke proizvode.

4.2 Na področju zaposlovanja je bilo v obdobju od leta 2007 do 2008 v kmetijstvu izgubljenih približno 900 tisoč delovnih mest, v obdobju od leta 2008 do 2009 pa 200 tisoč letnih delovnih enot ⁽¹³⁾. Negativni trend zaposlovanja bi se torej lahko ustalil na vrednostih, ki odražajo fiziološko zmanjšanje števila zaposlenih zaradi racionalizacije podjetij, z zmanjšanjem nekvalificirane delovne sile v korist bolj usposobljene.

4.3 Kljub tem razlogom za optimizem zagotovo nismo izšli iz krize in tudi položaj žensk se ni izboljšal. V velikem delu kmetijske proizvodnje še naprej na črno zaposlujejo žensko delovno silo, ki je že sicer v bistveno slabšem položaju tako pri zaposlitvah s polnim (26 % žensk v primerjavi z 52 % moških) kot s krajšim delovnim časom (9,7 % moških v primerjavi z 11,8 % žensk) ⁽¹⁴⁾; poleg tega obstaja še področje sezonskega dela (z velikanskim deležem zaposlenih v primerjavi z majhnim deležem zaposlenih za nedoločen čas) in priložnostnega dela ter dela na črno, kar je zelo razširjena, nevidna stvarnost in količinsko neopredeljen problem, glede katerega bi morali posredovati s spodbujanjem legalizacije dela na črno in, kjer je to mogoče, stabilizacije dela žensk.

4.3.1 Zelo zaskrbljujoč je položaj priseljenc (tako iz držav EU kot iz tretjih držav), ki jim pogosto odrekajo najosnovnejše pravice, od zamud pri izplačevanju plač do neupravičenih ali neupravičljivih znižanj plač. Ta položaj se je od izbruha krize še poslabšal in ga ni mogoče upravičevati s težavami pri zagotavljanju posojil za majhna kmetijska ali predelovalna podjetja. Številne delavke so se morale vrniti v državo izvora brez plačila ali pa so se znašle na milost in nemilost prepuščene izkoriščevalcem, kriminalcem in trgovcem z delovno silo, ki jih v nekaterih državah EU žal še ni mogoče kazensko preganjati.

⁽¹²⁾ Omenimo naj konferenco *Local agriculture and short food supply chains* (Lokalno kmetijstvo in kratke dobavne verige za hrano), Bruselj, 20.4.2012.

⁽¹³⁾ Podatki Eurostata.

⁽¹⁴⁾ Poročilo o SKP za leto 2010, preglednica 3.5.1.4. (http://ec.europa.eu/agriculture/agrista/2010/table_en/index.htm).

4.3.2 Prostorska razpršenost kmetijskih podjetij in pogosto tudi njihova majhnost zapletata nadzor nad zakonitostjo delovnih razmerij. Vendar pa je skrbno upravljanje lokalnih oblasti, skupaj s socialnimi partnerji in organizacijami civilne družbe, lahko izhodišče za boj proti nepravilnostim in kriminalu, kar zagotavlja pravice in varnost za vse.

5. Da bi izboljšali življenje in delo žensk na kmetijskih in podeželskih območjih ...

5.1 Pomemben vidik pri delu žensk je kakovost kmetijske proizvodnje, ne glede na to, ali so proizvajalke, zakonske partnerke, ki pomagajo pri izvajanju dejavnosti, potrošnice ali posrednice avtentičnih izročil, ustvarjalnosti in obnašanja. Da bi lahko gradili na tej podlagi, je treba odločitve sprejemati na lokalni ravni.

5.2 Razvoj in uporaba naprednih tehnik proizvodnje, raziskave, poklicno usmerjanje in usposabljanje terjajo, da morajo raziskovalna središča sodelovati s kmetijskimi in podeželskimi območji ter v svoje študije vključevati potrebe žensk in analizo njihovih možnosti.

5.3 Pogosto je mnenje, da je mogoče vsako vprašanje izboljševanja kakovosti in spodbujanja konkurenčnosti rešiti s takšnim ali drugačnim usposabljanjem. To lahko privede do količinskega, ne pa kakovostnega in usmerjenega širjenja ponudbe usposabljanja, ki se pogosto ne odziva ustrezno na dejanske potrebe gospodarstva in vključenih družbenih akterjev, in tudi ne na skupno dogovorjene strategije trajnostnega razvoja. Kmetijstvo in podeželje potrebujeta za svojo rast usposobljene delavke in podjetnice, vendar usposabljanje samo ne omogoča takoj preusposabljanja za delo, dejavnost in življenje, če ni tudi struktur in storitev in če se ne ustvarjajo trajnostna in kakovostna delovna mesta.

6. ... preučevati potrebe in možnosti na terenu

6.1 Vsakršno usposabljanje, opravljanje storitev ali racionalizacija mora izhajati iz analize konkretnega položaja in razpoložljivosti žensk, ki živijo in delajo na kmetijskih območjih oziroma na podeželju. To pomeni, da je treba skrbno preučiti območje, možnosti in pričakovanja ljudi, in sicer ob dejavni udeležbi teh žensk. Udeležba pomeni odgovornost za nacionalne, regionalne in lokalne oblasti, a tudi družbene in poklicne organizacije. Celotne možnosti nekega območja se lahko povečajo, če se sprostijo možnosti žensk, ki na njem živijo. Usmerjeni in učinkoviti programi za razvoj inovativnosti, podjetništva in dela žensk lahko ustvarjajo delovna mesta (zlasti za mlade) ter upočasnjujejo – in včasih celo obrnejo – trend zmanjševanja števila prebivalstva na podeželju.

6.1.1 Pri preučevanju teh možnosti morajo univerze sodelovati z območjem; raziskovalna središča je treba vključiti v

načrtovanje in vrednotenje razvojnih načrtov. To zahteva zagotavljanje učinkovitih in dostopnih povezav – z naprednimi IKT – med univerzami in ženskami za izvajanje natančnih raziskav in njihovo preskušanje na terenu ⁽¹⁵⁾.

6.1.2 Regionalni in lokalni razvojni načrti bi morali vsebovati posebne ukrepe za usposabljanje, namenjene delavkam, zakonskim partnerkam, ki pomagajo pri izvajanju dejavnosti, in podjetnicam. Ti ukrepi bi morali prispevati k izboljšanju njihove sposobnosti prilagajanja, inovativnosti ter prenosa znanja in vedenja. Ženske, ki bi se usposabljevale, bi bilo treba spodbujati, naj svoje znanje posredujejo drugim, in sicer prek formalnih (zadruge, participativne strukture v okviru odločanja lokalnih oblasti, akcijske skupine v okviru razvoja podeželja itd.) in neformalnih instrumentov (debatne skupine in skupine za samsposabljanje, informativne seje v izobraževalnih ustanovah, radijske in TV oddaje, časopisne rubrike, socialna podjetja itd.). Potrebno spodbudo zagotavljajo ne le finančna sredstva, temveč tudi sprostitev časa, ki ga imajo na voljo ženske, z olajšavami in dobrimi lokalnimi storitvami (plačan dopust, ustanove za otroško varstvo, učinkovit in brezplačen prevoz ⁽¹⁶⁾, začasna zamenjava pri oskrbi, vrtci za otroke mater, zaposlenih v kmetijstvu, itd.).

6.2 Eden od pogojev za to je učinkovita, hitra (širokopasovni dostop) in poceni pokritost z internetom, če upoštevamo, da ima v nekaterih državah EU dostop do interneta manj kot 60 odstotkov gospodinjstev. Širša uporaba IKT lahko tudi olajša učenje na daljavo in komuniciranje med oddaljenimi predeli. Je spodbuda za komuniciranje z ženskami iz kmetijskega in podeželskega sektorja v drugih državah ter spodbuja tudi zanimanje za učenje jezikov in izmenjavo izkušenj.

6.2.1 Poleg tega IKT spodbujajo vzpostavljanje mrež podjetnic, zakonskih partnerk, ki pomagajo pri izvajanju dejavnosti, in delavk, ki jih prisotnost priseljenk iz tretjih držav spodbuja h komuniciranju in sodelovanju tudi z ženskami iz držav kandidat in tretjih držav. To lahko privede do plodne izmenjave izkušenj, boljšega razvojnega sodelovanja in celo še močnejšega trgovskega povezovanja. Lahko je tudi prispevek k reševanju svetovnega problema oskrbe s hrano.

6.3 Zdravje žensk na podeželskih in kmetijskih območjih je ena od prednostnih nalog. Zdravje, varnost in poklicne bolezni na delovnem mestu je treba spremljati z učinkovitimi zdravstvenimi storitvami, tudi s strukturami za telemedicino in daljinsko diagnostiko ter kakovostnim zdravstvenim varstvom. To lahko tudi ustvarja delovna mesta za usposobljeno osebje. Te storitve (zlasti za reproduktivno zdravje in ginekološke preglede) bi morale biti brezplačne. V vsakem primeru bi morali biti

⁽¹⁵⁾ Obsežna kmetijska in podeželska območja nimajo univerz in raziskovalnih ustanov. Pri tem kaže opozoriti na odločitev o ustanovitvi univerze v mestu Umeå (Švedska), na podeželju, ki se le počasi razvija. Toda ta razvoj je dobil nov zagon, ko je začelo v polnem obsegu delovati študijsko in raziskovalno središče.

⁽¹⁶⁾ V delovnem dokumentu služb Komisije (2. del, že omenjen v opombi 7) je navedeno, da ženske uporabljajo javni prevoz bolj kot moški.

stroški vedno prilagojeni dohodku in družinskim razmeram. Eden od ključnih vidikov je prisotnost številnih starejših žensk: v nekaterih izrazito kmetijskih državah je pričakovana življenjska doba žensk veliko daljša od življenjske dobe moških, zato med prebivalstvom v starosti nad šestdeset let prevladujejo ženske ⁽¹⁷⁾. Te ženske nujno potrebujejo zdravstvene storitve, pomoč in spremljanje, tudi zato, da mlajših žensk ne bi obremenjevali z dodatnimi družinskimi obveznostmi.

6.4 Položaj zakonskih partnerk, ki pomagajo pri izvajanju dejavnosti, se še naprej obravnava od države do države zelo različno. Formalno niso priznane kot delavke (čeprav trdo delajo na tem področju) in so v nekaterih državah članicah še vedno brez vsakršnega zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja (razen splošnega, kjer ga sistem socialnega varstva zagotavlja). Treba je vzpostaviti orodja, da bi tem ženskam zagotovili zavarovanje, na primer s posebnimi pokojninskimi skladi, ki jih spodbujajo socialni partnerji ali regionalne oziroma lokalne oblasti. Primerno bi bilo tudi opredeliti zakone za skupno imetništvo, morda v obliki evropskega statuta žensk v kmetijstvu in na podeželju.

6.5 Pri racionalni rabi energije in odstranjevanju odpadkov imajo ženske pomembno vlogo, saj skrbijo za vodenje gospodinjstva. Ločeno zbiranje in ustrezno opremo za kompostiranje in predelavo (biomasa) je mogoče povezati s cilji varčevanja z energijo in pozitivnimi cikli kmetijske in biološke proizvodnje, ki je na energetskem področju dejansko samozadostna. Olajševati je treba dostop do novih zelenih tehnologij za proizvodnjo in učinkovito rabo virov ter podjetjem in dejavnostim, ki jih vodijo ženske, nuditi posebne spodbude.

6.6 V mnogih državah so pobude ženskih skupin obrodile pozitivne izkušnje turizma na kmetijah, zlasti združnega, z odličnimi rezultati poslovanja. Zaradi vse večjega zanimanja za to vrsto turizma bi bilo treba te dejavnosti oblikovati kot mrežo in poskrbeti za izmenjavo najboljših praks.

6.7 Distribucija mora zato, da bi prispevala k trajnostnemu razvoju in dejavnostim žensk (ki se pogosto izvajajo na majhnih površinah), biti kakovostna, funkcionalna in prilagodljiva: prodajo značilnih kakovostnih izdelkov po bolj ugodnih cenah bi bilo mogoče spodbuditi z lokalnimi zadrugami za distribucijo, po zmernih cenah. Pokazalo se je, da so koristni tudi posebni dogodki za spodbujanje teh proizvodov.

6.8 Pomembno je ovrednotiti proizvodnjo značilne domače obrti, ki se izgublja. Usmerjene dejavnosti obveščanja in trženja lahko pomagajo ohraniti ali ustvariti dejavnosti in delovna mesta, s čimer je mogoče preprečevati izseljevanje s podeželja in slabšanje kakovosti, ki ga prinaša množičen uvoz. Zato je

⁽¹⁷⁾ V Litvi ženske v povprečju živijo 11 let dlje kot moški, v Latviji 10, na Poljskem, v Romuniji in na Slovaškem 8, v Bolgariji, Češki republiki, Portugalski, Sloveniji in Španiji pa 7.

nujno potrebno učinkovito medsebojno učinkovanje storitev, tehnologij in ustreznega prevoza, ki morajo podeželska in kmetijska območja povezati s trgi v mestih ⁽¹⁸⁾.

6.9 Treba je izboljšati dostop do posojil za ustanavljanje podjetij ter kmetijskih in obrtnih zadrug, in sicer z razširjanjem odgovornosti tradicionalnih bank (zlasti kmetijskih posojilnic in krajevnih hranilnic), pa tudi s spodbujanjem programov za mikroposojila, namenjenih predvsem ženskam.

7. Politike EU in vključevanje civilne družbe

7.1 V pričakovanju odobritve predlagane uredbe o skupnih določbah za strukturne sklade ⁽¹⁹⁾ opozarjamo, da uredba EKSRP poudarja potrebo po uporabi sredstev sklada za spodbujanje enakosti moških in žensk ter zagotavlja informacije in udeležbo sodelujočih organizacij za doseg tega cilja ⁽²⁰⁾. Novo skupno uredbo bi lahko okrepili z uvedbo pospešenega postopka za ženske, ki ustanavljajo inovativna in trajnostna kmetijska, podeželska ali obrtna podjetja. To bi organizacijam civilne družbe, ki sodelujejo v partnerstvu iz člena 6 navedenega zakonskega besedila, zagotovilo večjo težo in povečalo njihovo moč pri dajanju pobud.

7.2 EESO v zvezi s predlagano skupno uredbo o skladih, ki jo je že obravnaval v enem svojih mnenj ⁽²¹⁾, ponovno izraža močno zaskrbljenost zaradi posledic, ki bi jih makroekonomske pogojenosti (člen 21) lahko imele za projekte, namenjene razvoju pobud v korist žensk. Odbor poziva, da je treba s posebno zakonsko določbo preprečiti, da bi bili neposredno ali posredno prizadeti najšibkejši člani družbe, med katerimi so tudi ženske.

7.3 EESO ob upoštevanju že navedenih predlogov upa, da se bo Komisija hitreje odzivala na spreminjajoči se položaj in

potrebe žensk, ter predvsem poskrbela, da vsebina in pristop programov za spodbujanje položaja žensk na kmetijskih in podeželskih območjih ne bosta preveč toga.

7.4 Močnejšo in boljšo udeležbo žensk v razvoju kmetijstva in podeželja bi bilo treba sistematično vključiti tudi v evropske raziskovalne in razvojne programe, programe usposabljanja (Evropski socialni sklad in drugi) ter mobilnosti delavcev, seveda pa tudi v izvajanje politike ekonomske, socialne in teritorialne kohezije.

7.5 Pravila, programi in projekti glede izvajanja II. stebra SKP bi bilo treba redno preverjati v okviru postopkov spremljanja SKP, da bi ocenili njihovo učinkovitost pri doseganju enakih možnosti in ustrezno rabo uporabljenih virov.

7.6 Na področju politik razvoja podeželja je treba predvideti tudi tematske podprograme za ženske in ustrezno ovrednotiti ter razširjati izkušnje programa Leader.

7.7 Za razvoj programov, ki kot prednostno nalogo združujejo sprostitev možnosti, ki jih imajo ženske, mora ozemeljska skupnost (v fizičnem, upravnem in sociološkem smislu) imeti glavno vlogo v interaktivnem procesu. Organizacije socialnih partnerjev in civilne družbe morajo prevzeti svoj delež neposredne odgovornosti za sprejemanje in izvajanje odločitev. Da bi to dosegle, bodo morale tudi pokazati, da so sposobne konkretno in učinkovito predstavljati potrebe žensk, in morale jih bodo znati vključevati na vseh ravneh organizacij, ob tem pa skrbeti tudi za njihov "razvoj zmogljivosti".

7.7.1 EESO poziva vse organizacije, ki so v njem zastopane, naj se močno posvetijo ženskam, ki delajo in živijo v podeželskih in kmetijskih okoljih, ter naj postanejo tolmači njihovih potreb in želja in jih sistematično vključujejo v različne strukture horizontalnega in vertikalnega partnerstva.

V Bruslju, 12. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ Problematiko obrti na podeželju obravnava mnenje CESE, UL C 143, 22.5.2012, str. 35–39.

⁽¹⁹⁾ COM(2011) 615 final/2.

⁽²⁰⁾ Glej Uredbo št. 1698/2005 Sveta z dne 20. septembra 2005 (UL L 277, 21.10.2005, str. 1–40); člani 6, odstavek 1, črka c), 62, odstavek 1, črka b) in 76, odstavek 2, črka a).

⁽²¹⁾ Mnenje CESE, UL C 191, 29.6.2012, str. 30–37, zlasti točka 3.3.3.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o odnosih EU-Moldavija: Vloga organizirane civilne družbe

(2012/C 299/07)

Poročevalka: **Evelyne PICHENOT**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je na plenarnem zasedanju 13. in 14. julija 2011 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Odnosi EU-Moldavija: vloga organizirane civilne družbe.

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 28. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija 2012) s 143 glasovi za in 9 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Zavedajoč se skupnega interesa za tesnejše odnose med Evropsko unijo in Republiko Moldavijo, EESO v tem mnenju na podlagi študijskega obiska, organiziranega marca 2012, v nadaljevanju predlaga spodnja priporočila s ciljem

— okrepitve vloge civilne družbe, zlasti z ustanovitvijo moldavskega ekonomskega, socialnega in okoljskega sveta,

— uspešne sklenitve poglobljenega in celovitega sporazuma o prosti trgovini ter

— ponovne vzpostavitve ozemeljske celovitosti Moldavije.

1.2 Odbor **Komisiji in Evropskemu parlamentu** priporoča, naj dosežeta uravnoteženi sporazum o prosti trgovini, pri čemer naj zagotovita, da bodo v vseh fazah procesa vključene organizacije civilne družbe. Za doseg poglobljenega in celovitega sporazuma o prosti trgovini je treba dejavnosti Komisije povezati z dejavnostmi Evropske službe za zunanje delovanje (EEAS). Odbor priporoča naslednje:

— zagotoviti bi bilo treba ustrezno sodelovanje moldavskih organizacij, tako da se jim omogoči dostop do tekočih **javnih posvetovanj** ⁽¹⁾ ter načrtovanih javnih obravnav in srečanj s civilno družbo v okviru ocene učinka trajnostnega razvoja,

— organizirati bi bilo treba **konferenco o rezultatih** te ocene učinka skupaj z moldavskim parlamentom, EESO in moldavsko civilno družbo ter civilno družbo redno obveščati o **vsebini pogajanj**,

— pozornost bi bilo treba nameniti opredelitvi socialnih in okoljskih vplivov, predvsem na podlagi ugotovitev poročila o uresničevanju razvojnih ciljev tisočletja ⁽²⁾, da bi lahko v prihodnjem sporazumu izpopolnili **poglavje o trajnostnem razvoju**,

— opraviti je treba študijo o pogojih **ponovne vključitve gospodarstva** Pridnestrja v proces odpiranja trgovine,

— okrepiti bi bilo treba prizadevanja za izobraževanje socialno-poklicnih nosilcev odločanja in medijev o učinkoviti uporabi **pravnega reda Evropske unije** na področju trgovine,

— upoštevati bi bilo treba potrebe po **tehnični pomoči** pri usklajevanju s standardi pravnega reda Unije, zlasti v kmetijsko-živilskem sektorju,

— predvideti bi bilo treba ustrezne **spremljevalne ukrepe** s postopkom prilagajanja, s čimer bi omogočili čim boljše izkoriščanje prednosti dejanske vključitve v evropsko gospodarstvo, ter še posebno pozornost nameniti varnosti na zunanjih mejah, pri čemer bi sodelovale partnerice, ki že imajo sklenjene take sporazume,

— predvideti bi bilo treba ustanovitev **skupnega odbora za spremljanje** trgovinskega sporazuma ter s podporo Odbora civilni družbi pomagati, da se vključi v **spremljanje** prihodnjega poglobljenega in celovitega sporazuma o prosti trgovini z uporabo sredstev za razvoj struktur moldavske civilne družbe,

⁽¹⁾ GD za trgovino, posvetovanje o poglobljenih in celovitih prostotrgovinskih območjih/EU – Moldavija 2012.

⁽²⁾ Združeni narodi, Drugo poročilo o razvojnih ciljih tisočletja, Republika Moldavija, 2010.

- **moldavske socialne partnerje** bi bilo treba vključiti v **forum vzhodnega partnerstva** in na dnevni red pete delovne skupine vzhodnega partnerstva za "socialni dialog" uvrstiti socialne pogoje sporazuma,
- s podporo OVSE bi bilo treba spodbujati stike s **pridnestrsko civilno družbo**, da bi se vključila v politike zблиževanja z EU.

1.3 V priporočilih **moldavskim oblastem** Odbor vlado in parlament poziva, naj:

- o napredku pri **zблиževanju z EU** obveščata čim širši krog organizacij civilne družbe in **o tem procesu spodbujata javno razpravo** s socialnimi partnerji in različnimi interesnimi skupinami (kmeti, potrošniki, okoljevarstveniki, ženskami, borci za človekove pravice itd.),
- si še naprej prizadevata za **izmenjavo informacij** s socialno-poklicnimi akterji pod okriljem ministrstva za evropske zadeve in ohranita vlogo nacionalnega sveta za sodelovanje kot opazovalca v vladi,
- ustanovita **ekonomski, socialni in okoljski svet Moldavije**, pri čemer naj se opreta na izkušnje v EU ali v okviru ureditev s sosednjimi državami,
- v izvajanje sporazumov z EU na področju **energije in raziskav** vključita zainteresirane strani,
- okrepiata socialni dialog in zagotovita izvajanje **Socialne listine Sveta Evrope**, zlasti z odpravo pridržkov in sprejetjem protokola o sistemu kolektivnih pritožb,
- vključevanje **mladih in žensk na trg dela** obravnavata kot glavno prednostno nalogo,
- prispevata k večji učinkovitosti mehanizmov **boja proti korupciji**.

1.4 V priporočilih **moldavskim organizacijam civilne družbe** se Odbor zavzema za poglobitev svojih odnosov z moldavsko civilno družbo v okviru vzhodnega partnerstva. Civilni družbi podaja predloge, navedene v nadaljevanju, ki bi jih bil pripravljen predstaviti na konferenci v Moldaviji, da bi tako udeležili platformo partnerstva za stike med ljudmi. EESO

socialnim partnerjem in partnerjem civilne družbe poleg ustanovitve **moldavskega ekonomskega, socialnega in okoljskega sveta** priporoča, naj:

- vzpostavijo tesnejše vezi z **glavnimi evropskimi sektor-skimi platformami**, kot je evropska platforma za boj proti revščini, ali organizacijami delodajalcev različnih držav članic, prek statusa opazovalca pa tudi v okviru evropske konfederacije sindikatov,
- v okviru sindikatov in organizacij delodajalcev ter nacionalne komisije za kolektivne pogodbe okrepijo **enoto za spremljanje** v zvezi z evropskimi vprašanji,
- razvijajo **socialni dialog** v skladu s konvencijami Mednarodne organizacije dela in socialno listino Sveta Evrope,
- spodbujajo **civilni dialog** kot pripravo na spremljanje poglobljenega in celovitega sporazuma o prosti trgovini,
- razvijajo strokovno znanje o **ekoloških pristopih**, npr. o zmanjšanju emisij toplogrednih plinov, analizi življenjskega cikla, ogljičnem odtisu in ekosistemskih storitvah.

2. Vloga moldavske civilne družbe v zблиževanju z Evropo in vzhodnem partnerstvu

2.1 Moldavska civilna družba je prek različnih mehanizmov že vključena v politiko zблиževanja z EU. Januarja 2011 je bil ustanovljen 30-članski posvetovalni organ, ki sodeluje z vlado (nacionalni svet za sodelovanje – CNP), hkrati pa obstaja tudi organ za posvetovanje s parlamentom. Nacionalna konvencija za evropsko povezovanje, ustanovljena novembra 2010, združuje več organizacij ter pripravlja predloge in širi informacije o evropskem procesu povezovanja, da bi omogočila neposreden in odprt dialog z zainteresiranimi stranmi. Poleg tega je bilo vzpostavljenih več tematskih platform, ki združujejo organizacije civilne družbe na nacionalni ravni.

2.2 Moldavske organizacije sodelujejo v različnih skupinah foruma civilne družbe v okviru vzhodnega partnerstva, ki obravnavajo vprašanja, kot so demokracija, človekove pravice, dobro upravljanje in stabilnost; splošna priporočila; okolje, energija in podnebne spremembe ter medosebni stiki. EESO se zavzema za uvedbo pete delovne skupine za socialni dialog, ki bi obravnavala tudi splošnejša ekonomska in socialna vprašanja⁽³⁾.

2.3 Socialni partnerji imajo ključno vlogo v procesu zблиževanja med EU in Moldavijo. Neodvisnost sindikatov, priznana v ustavi, je zapisana v zakonu iz julija 2000, ki zagotavlja svobodo združevanja v sindikate, pravico do kolektivnih pogajanj ter zaščito sindikalnega delovanja. V zadnjih letih je na področju sindikalnega delovanja prišlo do bistvenih sprememb: obstoječa sindikata, CSRM in Solidaritate, sta se združila

⁽³⁾ Mnenje EESO o prispevku civilne družbe k vzhodnemu partnerstvu, UL C 248, 28.8.2011, mnenje EESO o novem odzivu na spremembe v sosedstvu, UL C 43, 15.2.2012.

v eno samo telo – nacionalno konfederacijo sindikatov Moldavije (CNSM). CNSM se je s pridružitvijo Mednarodni konfederaciji sindikatov začela vključevati v mednarodne dejavnosti in srečanja. Zaposila bi lahko tudi za pridobitev statusa opazovalke v evropski konfederaciji sindikatov.

2.3.1 Najbolj reprezentativna organizacija delodajalcev je 32-člansko nacionalno združenje delodajalcev Moldavije, ustanovljeno leta 1996, ki se opredeljuje kot nepolitično in neodvisno. Nacionalna agencija za zaposlovanje vodi projekt "partnerstvo za mobilnost" med EU in Moldavijo, ki je namenjen zagotavljanju nemotene integracije moldavskega trga dela. Organizacije delodajalcev pri tej integraciji sodelujejo tako, da na lokalni in regionalni ravni izvajajo odločitve, sprejete v okviru tega projekta.

2.3.2 Zato bi bilo koristno okrepiti organe socialnih partnerjev, ki zagotavljajo informacije o vprašanih, povezanih s poglobljenim in celovitim sporazumom o prosti trgovini, in v ta namen sodelovati s sorodnimi strokovnimi organi v EU ali državah članicah.

2.4 Nekatere skupine prebivalstva, zlasti na podeželju, so še vedno v težavnem položaju. Posledice vse slabših socialnih razmer nosijo predvsem ženske, ki se spopadajo z visoko brezposelnostjo, nižjimi kvalifikacijami, manjšimi plačami, sezonskim delom ter skromnimi socialnimi prejemki. Ženske imajo podobne pravice kot moški, vendar so bolj ranljive na trgu dela. Poleg tega ženske predstavljajo le 14 % moldavskih podjetnikov. Med tistimi, ki živijo pod pragom revščine⁽⁴⁾, je podeželsko prebivalstvo še vedno premočno zastopano in delež revnih na podeželju se je v letu 2009 še povečal. V Moldaviji je zaskrbljujoč tudi položaj otrok, ki so izpostavljeni številnim nevarnostim: brezdomstvu, otroškemu delu, trgovini z otroci ali prosti tuciji. Pojav "socialnih sirot" – otrok, ki jih družine zaradi revščine prepustijo sirotišnicam – je še vedno zelo razširjen.

2.5 Delovanje medijev se v zadnjih letih izboljšuje. Svet za usklajevanje avdiovizualnih dejavnosti je konec oktobra 2010 s pomočjo EU in Sveta Evrope sprejel novo metodologijo za spremljanje medijskega poročanja o politiki. Poleg tega so se leta 2010 pojavili dva nova televizijska kanala (Jurnal TV in Publika TV) ter štiri nove radijske postaje (Radio Sport, Aquarelle FM, Publika FM, Prime FM). Usposabljanje novinarjev o evropskih zadevah bi moralo biti prednostna naloga. Napredek na področju svobode izražanja bo omogočil boljšo obveščenost državljanov in poslovnega sveta o izzivih, povezanih z zblizevanjem z EU, zlasti za kmete.

2.6 Kljub nespornemu napredku se civilna družba še vedno sooča z resnimi organizacijskimi težavami. Še naprej ostajajo razlike med posameznimi ozemlji: nevladni sektor je dejaven v večjih središčih, kot so Kišinjev, Balti, Cahul in Ungheni, v večjih delih države pa je veliko manj dejaven. V nasprotju s tem

je za sindikate značilna boljša teritorialna pokritost. Kot posledica trajajoče delitve je sodelovanje med bregovoma reke Dnjester še vedno precej omejeno. Poleg tega so nevladne organizacije močno odvisne od zunanjih donatorjev, kar bi lahko ogrozilo njihovo neodvisnost in nadaljnji obstoj. Nazadnje velja omeniti, da imajo strokovne mreže – čeprav so visoke kakovosti – na voljo premajhen krog strokovnjakov, saj se seznam večjih NVO v državi v zadnjih letih skoraj sploh ni razširil.

3. Civilna družba ter nov poglobljen in celovit sporazum o prosti trgovini

3.1 Priprava poglobljenega in celovitega sporazuma o prosti trgovini med EU in Moldavijo zadeva blago, storitve in naložbe, njegova celovita in poglobljena narava pa zahteva prenos in učinkovito uporabo pravnega reda Unije na področju trgovine. Za to bodo potrebni ustrezni spremljevalni ukrepi in obsežne reforme. Gospodarstvo Moldavije se sooča s pomanjkanjem konkurenčnosti, ki je posledica več dejavnikov: slabe prometne infrastrukture (predvsem cestne), majhnega notranjega trga, premalo inovativnega okolja, dolgotrajne politične nestabilnosti, težkega dostopa do finančnih sredstev in korupcije. Izvoz ni več osredotočen izključno na trge nekdanjih sovjetskih držav. Zunanja trgovina se je preusmerila proti Evropi: tja je namenjena skoraj polovica izvoza. Razlog za to je dejstvo, da se je v izvozu povečal delež tekstilnega sektorja (z 10 % leta 1999 na 22,7 % leta 2008)⁽⁵⁾, kar je posledica nizkih stroškov kvalificirane delovne sile.

3.2 Trenutno je v pripravi ocena učinka trajnostnega razvoja, ki se je začela hkrati s pogajani in bo predvidoma končana septembra 2012. Ta ocena naj bi zagotovila informacije o pozitivnih in negativnih učinkih tovrstnega odpiranja trgovine⁽⁶⁾. V skladu z nalogami, ki jih ima EESO kot posvetovalni organ⁽⁷⁾, se bo treba z njim posvetovati o vprašanih, povezanih s temi pogajani, pa tudi o prispevkih za javno posvetovanje. Poleg tega bo posebno pozornost namenil "dokumentu o stališču", ki ga bo Komisija pripravila po končani oceni učinka, pa tudi spremljevalnim ukrepom.

3.3 Tveganja za EU, povezana s sporazumom, so omejena: v glavnem zadevajo sanitarne in fitosanitarne standarde ter naložbena jamstva. Da bi pritegnili evropske vlagatelje, je nujno izboljšati poslovno okolje, za kar pa je potreben okrepljen boj proti korupciji. Moldavija je na lestvici indeksa zaznave korupcije leta 2011 z oceno 2,9 od 10 zasedla 112. mesto na svetu⁽⁸⁾. Ustanovi, ki sta dejavni na tem področju, sta center za boj proti gospodarskemu kriminalu in korupciji ter posebna protikorupcijska enota pod okriljem javnega tožilca. Veljavna zakonodaja je sicer ustrezna, vendar je izvajanje protikorupcijske politike še vedno pomanjkljivo. Zaskrbljujoče je, da politika temu namenja premalo finančnih sredstev, državljanji se

⁽⁴⁾ Statistični podatki Moldavije na spletni strani *Rural Poverty Portal*: <http://www.ruralpovertyportal.org/web/guest/country/statistics/tags/moldova>

⁽⁵⁾ Florent Parmentier, *La Moldavie, un succès européen majeur pour le Partenariat oriental?* (Moldavija, velik evropski uspeh za vzhodno partnerstvo?), Fundacija Robert Schuman, 22. november 2010, http://www.robert-schuman.eu/doc/questions_europe/qe-186-fr.pdf.

⁽⁶⁾ Mnenje EESO o ocenah učinka trajnostnega razvoja in trgovinski politiki Evropske unije, UL C 218, 23.7.2011.

⁽⁷⁾ *Trade Sustainability Impact Assessment in support of negotiations of DCFTAs between the EU and respectively Georgia and the Republic of Moldova* (Ocena učinka trajnostnega razvoja na področju trgovine v podporo pogajanj o poglobljenih in celovitih sporazumih o prosti trgovini med EU in Gruzijo oziroma Republiko Moldavijo), Ecorys, 6. februar 2012.

⁽⁸⁾ Evropska komisija, *ENP Country Progress Report 2011 – Republic of Moldova* (Poročilo o napredku držav ESP za leto 2011 – Republika Moldavija), Memo, Bruselj, 15. maj 2012.

zdijo precej vdani v usodo, civilna družba pa se do teh vprašanj ne opredeljuje v zadostni meri. Boj proti korupciji je ena izmed glavnih prednostnih nalog mednarodnih donatorjev (Sveta Evrope, EU, švedske agencije za mednarodno razvojno sodelovanje (SIDA), Svetovne banke, Programa Združenih narodov za razvoj (UNDP), Agencije ZDA za mednarodni razvoj (USAID) itd.). Za reševanje tega problema si prizadeva tudi več združenj nevladnih organizacij (center za analizo in preprečevanje korupcije, *Transparency International Moldova*, protikorupcijska zveza in center za raziskovalno novinarstvo). Na tem področju politične spremembe doslej še niso prinesle oprijemljivih rezultatov.

3.4 Poglobljen in celovit sporazum o prosti trgovini bo imel številne učinke na socialnem področju. V zvezi s tem EESO poudarja, da je za razvoj države pomemben socialni dialog. Priporoča sprejetje protokola k Socialni listini Sveta Evrope o sistemu kolektivnih pritožb, izboljšanje inšpektorata za delo in ustanovitev delovnih sodišč. Kar zadeva delo na črno, moldavski organi sodelujejo z Mednarodno organizacijo dela, da bi se na tem področju približali evropskim standardom. Sodelujejo tudi v evropskem letu aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti 2012. Poleg tega je treba izboljšati sprejem migrantov, ki se vračajo v Moldavijo, in spodbujati pravice Moldavcev v tujini. Med prednostnimi področji ukrepanja sta tudi usposabljanje in prekvalifikacija delovne sile.

3.5 Moldavski kmetijski in agroživilski sektor je za pogajanja o sporazumu bistvenega pomena. Če želi Moldavija izvažati na evropske trge in zagotoviti varnost hrane, mora na področju kmetijstva doseči napredek v zvezi s potrjevanjem porekla, preverjanjem skladnosti s sanitarnimi in fitosanitarnimi standardi ter spoštovanjem pravil konkurence. Standardi so zdaj že sprejeti, vendar je njihovo dejansko izvajanje dolgotrajen in drag proces, zlasti za proizvode živalskega izvora (edini proizvod živalskega izvora, ki ga je Moldavija leta 2008 lahko izvažala, je bil med). Za manjše proizvajalce je usklajevanje z evropskimi standardi povezano z visokimi stroški. Organi oblasti morajo zato voditi politiko institucionalnih reform ter podpreti živilski in vinogradniški sektor. Projekti, ki se financirajo iz mehanizma Evropske komisije *pomoč trgovini*, bodo za dosego izboljšav na tem področju zelo koristni.

3.6 Zdi se, da je industrija, ki je bila dolgo v zatonu, zmožna izkoriščati prednosti, ki jih prinaša cenovna konkurenčnost v bližini evropskih trgov, kot je razvidno iz hitrega razvoja tekstilnega sektorja. Ta lahka industrija se lahko razširi po vsej državi, zlasti v revnejših regijah na jugu. Avtomobilski industriji je s pomočjo nemških vlagateljev pred kratkim uspel preboj na sever. Sodelovanje Moldavije v strategiji za Podonavje ter posodobitev glavnih industrijskih obratov (še posebej tistih, ki se nahajajo na desnem bregu Dnjestra) bi bila koristna dejavnika razvoja.

3.7 Sporazum o prosti trgovini z EU, opredeljen kot poglobljen in celovit sporazum, mora temeljiti na zmožnosti Moldavije, da svojo zakonodajo uskladi s pravnim redom EU. Za to bo potrebna ustrezna finančna podpora. Izkušnje s širitvami na notranjem trgu so jasno pokazale, da imajo strukturni skladi odločilno vlogo pri zagotavljanju socialne in teritorialne kohezije. Odbor zato priporoča, da se enakovredni spremljevalni ukrepi združijo, da bi se tako zmanjšala nevarnost povečanja

socialnih neenakosti in teritorialnih razlik. V ta namen bo odbor za spremljanje sporazuma posebno pozornost namenil izvajanju programa za kmetijstvo in razvoj podeželja (ENPARD).

3.8 Ekološke razmere v Moldaviji so razlog za resno zaskrbljenost glede prihodnosti (tla, voda, energija), kar je treba upoštevati v pogajanjih o sporazumu. Sovjetska zapuščina je na tem področju še posebej problematična, zlasti kar zadeva ravnanje s strupenimi ostanki. Ob sušah, ki so prevladovale v zadnjih letih, se je pokazalo, da je moldavsko gospodarstvo občutljivo na degradacijo okolja in podnebne spremembe. Poleg tega je onesnažena več kot polovica podzemnih voda, čeprav podzemni viri pokrivajo dve tretjini potreb prebivalstva po pitni vodi. Za okoljsko politiko se kljub mednarodnim prizadevanjem, npr. Evropske investicijske banke, namenja premalo sredstev. Poleg tega je nujno potrebno osveščanje vseh gospodarskih akterjev, ki se še vedno premalo zavedajo izzivov na področju prometa in gradbeništva. Moldavija, ki se je pridružila Evropski energetski skupnosti, je tudi zelo odvisna od uvoza fosilnih goriv, njena energetska učinkovitost pa je še vedno nizka. Odbor priporoča, da se podprejo okoljske organizacije, ki so dejavne na področju varčevanja z energijo, racionalne rabe virov in ravnanja z odpadki.

3.9 V oceni učinka bi bilo treba poseben poudarek nameniti razmeram v Pridnestrju, da bi ocenili možne učinke poglobljenega in celovitega sporazuma o prosti trgovini na varnost na mejah ter na gospodarstvo in družbo. Ta sporazum bi lahko pomagal zgladiti notranje spore in zagotoviti ozemeljsko celovitost.

4. Predlog za ustanovitev moldavskega ekonomskega, socialnega in okoljskega sveta

4.1 Da bi spodbudili napredek civilne družbe v smeri krepitve dialoga in posvetovanja, EESO priporoča ustanovitev ekonomskega, socialnega in okoljskega sveta Moldavije po vzoru drugih držav v regiji. Študija o različnih evropskih izkušnjah na tem področju bi Moldaviji omogočila načrtovanje lastne poti.

4.2 Projekt za moldavski ekonomski, socialni in okoljski svet bo izpolnil potrebo po razvoju struktur civilne družbe, poleg tega pa bo tudi povečal njen vpliv in pomen. Sedanje širjenje *ad hoc* struktur zagotavlja prilagodljiv okvir, ki omogoča nabiranje izkušenj, vendar je preživetje teh struktur negotovo, njihovo delovanje pa občutljivo. Zaradi vzporednega delovanja socialnih partnerjev in združenj ali nevladnih organizacij so njihova stališča v javni razpravi manj prepoznavna.

4.3 Moldavski ekonomski, socialni in okoljski svet bi pomembno prispevali k iskanju soglasja o odločitvah, ki jih mora sprejeti družba, saj bi omogočil, da se v razvojnem modelu upoštevajo različni interesi. Skupna prizadevanja, ki temeljijo na posvetovanju, se morajo opreti na tri stebre trajnostnega razvoja. To bi bil tudi pomemben korak v smeri izvedljive strategije za ponovno združitev s Pridnestrjem.

4.4 Moldavski ekonomski, socialni in okoljski svet bi prispeval k neodvisnosti analiz, saj bi zagotovil, da nanje ne bi vplivali spori med različnimi stranmi ali viri sredstev, hkrati pa bi omogočil izražanje različnih stališč. Poleg tega bi bilo priporočljivo v okviru tega sveta obravnavati tudi vprašanja, povezana z bojem proti diskriminaciji na podlagi spola, narodnosti ali veroizpovedi.

4.5 Ekonomski, socialni in okoljski svet Moldavije bi zadovoljil potrebo po oceni javnih politik, povezanih s sprejetjem pravnega reda EU. Ta organ bi lahko gostil tudi odbor za spremljanje trgovinskega sporazuma skupaj z Evropskim ekonomsko-socialnim odborom.

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vlogi civilne družbe v večstranskem trgovinskem sporazumu med EU, Kolumbijo in Perujem

(2012/C 299/08)

Poročevalec: **Giuseppe IULIANO**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 19. januarja 2012 sklenil, da v skladu s členom 29(2) svojega poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Vloga civilne družbe v večstranskem trgovinskem sporazumu med EU, Kolumbijo in Perujem.

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 28. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija) s 139 glasovi za, 4 glasovi proti in 8 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Ker ni bilo mogoče zaključiti pogajanj o sporazumu o partnerstvu z vsemi državami andske regije, se je EU na zaprosilo Kolumbije in Peruja odločila, da si bo prizadevala za vzpostavitev novih trgovinskih odnosov z obema državama. Pogajanja so se zaključila maja 2010, večstranski trgovinski sporazum so tri stranke parafirale 24. marca 2011, uradno pa je bil potrjen 13. aprila 2011. Trenutno o njem odloča Evropski parlament, ki ga mora potrditi ali zavrniti brez možnosti vlaganja amandmajev. Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) v tej fazi izraža svoje mnenje in vrsto smernic, ki so namenjene vsem vpletenim akterjem in ki jih je treba upoštevati v primeru potrditve in ratifikacije sporazuma ⁽¹⁾.

1.2 EESO meni, da je lahko večstranski trgovinski sporazum EU s Kolumbijo in Perujem koristen instrument tako za Evropo kot tudi za obe vpleteni andski državi. Ekvador in Bolivija bosta morda pripravljena na vnovična pogajanja. Večstranski trgovinski sporazum lahko prispeva k ustvarjanju rasti, konkurenčnosti in dostojnih delovnih mest, saj je trgovina pomemben mehanizem za podporo razvoju in zmanjševanju revščine. Vendar je treba njegove gospodarske, socialne in okoljske posledice skrbno, pregledno in celovito oceniti v interesu vseh vpletenih strani. S tega vidika civilna družba lahko ima in mora imeti ključno vlogo.

1.3 V postopku pogajanj o tem večstranskem trgovinskem sporazumu je bilo ugotovljeno, da ni zadostnega dialoga z organizirano civilno družbo vseh strank. Za naknadno odpravo te pomanjkljivosti in za vključitev civilne družbe na institucionalen način EESO potem, ko je na zadnji misiji v Peruju in Kolumbiji razpravljal z institucionalnimi partnerji in organizirano civilno družbo obeh držav, predlaga oblikovanje **mešanega posvetovalnega odbora (MPO)**, ki ga bodo sestavljali

predstavniki evropske, perujske in kolumbijske civilne družbe in ki bo imel posvetovalno vlogo na področjih, ki zadevajo človekove pravice, trajnostni razvoj in oceno sektorskih učinkov večstranskega trgovinskega sporazuma. Ta MPO bo pripravljala vrsto tem za spremljanje ⁽²⁾, se o njih posvetoval s strankami podpisnicami sporazuma ali v zvezi s tem izdajal mnenja, priporočila ali študije na lastno pobudo. MPO se bo vsako leto sestal s predstavniškim organom strank sporazuma, razen če s skupnim dogovorom ne bo določeno drugače. MPO bo združljiv s srečanjem, predvidenim v členu 282 Sporazuma, ki je odprto za celotno civilno družbo in vse državljane. MPO se bo lahko s strankami sporazuma pogajal o možnosti oblikovanja kazalnikov o sektorskem učinku izvajanja sporazuma.

Mehanizmi, potrjeni že v prejšnjih sporazumih EU z drugimi državami in regijami v svetu, so lahko referenca za uvedbo posvetovanj, ki bodo imela te značilnosti.

1.4 EESO meni, da je krepitev sodelovanja med Evropskim parlamentom ter parlamentoma Kolumbije in Peruja pomembno, in pozdravlja sprejeto resolucijo Evropskega parlamenta, ki bi lahko privedla do izvajanja parlamentarnih mehanizmov za sočasno spremljanje prevzetih obveznosti. Gre zlasti za obveznosti, povezane s stanjem človekovih pravic, agendo Mednarodne organizacije dela (MOD) za dostojno delo, ki obravnava delovne in sindikalne razmere, enakostjo med moškimi in ženskami, zakonitim priseljevanjem in jamstvi, sporazumi o varstvu okolja in možno uvedbo pravnih sredstev v okviru komisije za reševanje sporov.

1.5 EESO meni, da bi takšen posvetovalni organ omogočil udeležbo civilne družbe v okviru večstranskega trgovinskega sporazuma, institucionalizacijo posvetovanja, vpliv na razvoj

⁽¹⁾ Večstranski trgovinski sporazum mora ratificirati 27 parlamentov držav članic EU ter parlamenta Kolumbije in Peruja.

⁽²⁾ Kot je bilo na primer določeno v akcijskem načrtu o delavskih pravicah, ki je del sporazuma med Kolumbijo in ZDA ter splošni sistem preferencialov GSP+.

sporazuma, soočanje z izzivi, ki jih vsebuje, zagotavljanje nemotene in neposredne komunikacije z akterji, ki so odgovorni za izvajanje sporazuma, ter oblikovanje posebnih priporočil o pozitivnih ali negativnih posledicah njegovega izvajanja.

1.6 Maja 2012 je delegacija EESO obiskala Kolumbijo in Peru. Misija je bila uspešna z vidika količine in ravni razprav s strankami ter koristnih informacij, ki so bile zbrane in so prispevale k temu, da so v mnenje vključena stališča civilne družbe obeh držav, in k oblikovanju predloga o ustanovitvi mešanega posvetovalnega odbora civilne družbe za namene spremljanja večstranskega trgovinskega sporazuma. V mnenju so analizirane najpomembnejše težave v Kolumbiji in Peruju, ki jih morajo organizacije civilne družbe spremljati.

2. Splošne ugotovitve

2.1 Evropska unija razvija z andsko regijo ter zlasti s Kolumbijo in Perujem vse intenzivnejše gospodarske in trgovinske odnose. EU je zdaj druga najpomembnejša trgovinska partnerica andskih držav, takoj za ZDA. Trgovina med EU in andskimi državami se je v zadnjem desetletju znatno povečala: dvostranski tokovi so se povečali z 9,1 milijarde EUR leta 2000 na 15,8 milijarde EUR leta 2007, s povprečno letno stopnjo rasti 8,25 %⁽³⁾. Dvostranska blagovna menjava med EU, Kolumbijo in Perujem je leta 2010 znašala okoli 16 milijard EUR.

2.2 Stranke trgovinskega sporazuma so oblikovale povezave, ki presegajo gospodarsko področje in vključujejo področja, kot so med drugim politični dialog, kultura, izobraževanje in znanost. EU je spremljala procese demokratičnega prehoda in prispevala k varstvu temeljnih pravic s prevzemanjem zavez glede solidarnosti, ki jih EESO pozdravlja in podpira.

2.3 Predhodniki tega sporazuma so Sporazum o političnem dialogu in sodelovanju med Evropsko unijo in njenimi državami članicami na eni strani ter Andsko skupnostjo in njenimi državami članicami, republikami Bolivijo, Kolumbijo, Ekvadorjem, Perujem in Bolivarsko Republiko Venezuelo na drugi strani, ki je bil podpisan leta 2003, ter zadevne pravice in obveznosti, ki so jih stranke prevzele kot članice Svetovne trgovinske organizacije⁽⁴⁾.

2.4 Večstranski trgovinski sporazum bo omogočil uvoz blaga in proizvodov na nacionalne trge podpisnic sporazuma po znatno znižanih carinskih dajatvah. Za številne izdelke industrijskega sektorja Kolumbije in Peruja bo veljala večja prožnost

pri vstopu na trg, kot to zanje velja v okviru strožjih pravil GSP+⁽⁵⁾. Med drugim so bile izpogajane spremembe v sektorjih petrokemične industrije, plastike, tekstila in oblačil, ribiških proizvodov, banan, sladkorja in kave. Prav tako bo treba spremljati posledice izvajanja večstranskega trgovinskega sporazuma za kmetijski sektor obeh strank sporazuma, in sicer na področjih, kot so označbe porekla, zaščitne klavzule in mehanizmi za stabilizacijo sektorjev, ki bi jih bilo treba spremljati in ocenjevati. Odbor pozdravlja sklicevanja na pomen trgovine za trajnostni razvoj ter spodbujanje pravične in enakopravne trgovine.⁽⁶⁾

2.5 Delež neformalne ekonomije je v Peruju in Kolumbiji zelo visok, eden njenih najbolj škodljivih učinkov pa je visoka raven dela na črno v andskih državah, zaradi česar Odbor izraža zaskrbljenost glede delovnih standardov v Kolumbiji in Peruju. Položaj mladih in žensk je še posebej težaven, saj ima brezposelnost nanje večji učinek, prav tako pa so zanje zaposlitveni in delovni pogoji manj ugodni. Ocene učinka morajo vključevati vprašanje spolov in pozornost nameniti delovnim pogojem mladih, saj se ženske in mladi soočajo s posebnimi izzivi⁽⁷⁾. EESO prav tako poudarja, da je treba sprejeti in uvesti konkretne in učinkovite ukrepe za postopno odpravo dela otrok, ki je zaskrbljujoč pojav v obeh državah.

2.6 Stanje na področju človekovih pravic v Kolumbiji in Peruju, vključno z delavskimi in sindikalnimi pravicami, je za prebivalce Kolumbije in Peruja ter evropsko civilno družbo razlog za veliko zaskrbljenost. EESO pozdravlja dejstvo, da je v členu 1 večstranskega trgovinskega sporazuma jasno navedeno, da lahko kršitve demokratičnih načel in temeljnih pravic privedejo do začasne ali dokončne opustitve izvajanja sporazuma. EESO poleg tega pozdravlja dejstvo, da so stranke prevzele obveznosti v okviru temeljnih konvencij MOD iz člena 269(3) dokumenta⁽⁸⁾, in poziva, naj se med izvajanjem sporazuma zagotovi spoštovanje in polno uresničevanje teh zavez.

2.7 EESO je večkrat predstavil svojo vizijo o tem, kako morajo potekati pogajanja o trgovinskih sporazumih. Po njegovem mnenju morajo biti dvostranski sporazumi skladni z načelom multilateralizma⁽⁹⁾. EESO meni, da dvostranska pogajanja ne smejo povzročiti, da bo EU zmanjšala svoje zahteve na socialnem, delovnem in okoljskem področju. Te razsežnosti je treba strogo upoštevati, prav tako kot gospodarsko razsežnost, poleg tega pa je treba poiskati mehanizme za njihovo uskladitev pri izvajanju sporazumov.

⁽⁵⁾ Splošni sistem preferencialov GSPplus.

⁽⁶⁾ Člena 271 in 324 večstranskega trgovinskega sporazuma.

⁽⁷⁾ Mnenje EESO "Pogajanja o novih trgovinskih sporazumih: stališče EESO"; poročevalca: g. PEEL in ga. PICHENOT (UL C 211, 19.8.2008, str. 82).

⁽⁸⁾ "Vsaka pogodbenica se zavezuje k spodbujanju in učinkovitemu izvajanju mednarodno priznanih temeljnih delovnih standardov iz temeljnih konvencij Mednarodne organizacije dela v svoji zakonodaji in praksi ter na vsem svojem ozemlju", člen 269(3) večstranskega trgovinskega sporazuma.

⁽⁹⁾ UL C 211, 19.8.2008, str. 82.

⁽³⁾ Ocena učinka trgovine na trajnost, ki so jo po naročilu Evropske komisije izdelali Development Solutions, Centro de Investigación de Política Económica in Univerza v Manchestru, 2009.

⁽⁴⁾ Prav tako cilji protokola EU-Kolumbija o človekovih pravicah (2009), ki je bil ratificiran na 6. redni seji mehanizma dialoga o človekovih pravicah, ki je bila 30. januarja 2012 v Bogoti.

2.8 Po drugi strani Odbor meni, da izkušnje jasno kažejo, da dejavna vloga civilne družbe v času izvajanja sporazumov omogoča določitev ustreznih potencialnih partnerjev v vpletenih državah, vzpostavitev koristnih odnosov za vse stranke in lažje reševanje morebitnih sporov. Zahteva po vključitvi socialne razsežnosti v sporazume, ki jih EU izpogajala ali o katerih se pogaja, je tudi trdno stališče Odbora, ki ga je izrazil v svojih prejšnjih mnenjih ⁽¹⁰⁾.

2.9 EESO je v prejšnjih mnenjih že pozitivno ocenil odločitev EU o pripravi **ocen učinka trajnostnega razvoja**, ki omogočajo predstavitev predlogov in določitev popravilnih ukrepov, ki čim bolj povečujejo pozitivne in čim bolj zmanjšujejo morebitne negativne učinke trgovinskega sporazuma. EESO ponavlja svoj poziv, da mora civilna družba v celoti sodelovati pri ocenah učinka trajnostnega razvoja, da se tako zagotovi spoštovanje prevzetih obveznosti, čim bolj zmanjšajo tveganja in povečajo možnosti za odprto trgovanje ⁽¹¹⁾.

2.10 EESO poudarja, da so družbene organizacije in sindikalna gibanja ⁽¹²⁾ strank sporazuma kritizirala pogajanja o sporazumu s Kolumbijo in Perujem ter o njih zastavljala vprašanja. EESO predvsem deli zaskrbljenost zaradi pomanjkanja dialoga s civilno družbo v procesu pogajanj. Zato pozdravlja sprejetje resolucije Evropskega parlamenta, ki poudarja pomen vzpostavitve jasnih mehanizmov spremljanja in sledenja ob vključenosti predstavnikov civilne družbe med izvajanjem trgovinskega sporazuma ⁽¹³⁾.

2.11 Z vidika civilne družbe Odbor meni, da morajo trgovinski sporazumi olajšati spremembe, ki med drugim spodbujajo razvoj družbene odgovornosti podjetij, zahtevajo od evropskih podjetij, naj sledijo delovnim praksam, ki veljajo v njihovih matičnih državah, ustvarjajo kakovostna in varna delovna mesta, spodbujajo razvoj kolektivnih pogajanj, omogočajo skrben nadzor nad izkoriščanjem naravnih virov, prispevajo k zmanjšanju neformalne ekonomije in dela na črno. Poleg tega morajo prispevati k odpravi kršitev človekovih pravic, k boju proti revščini in socialni neenakosti ter omogočiti izboljšanje življenjskih razmer prebivalcev, zlasti tistih, ki so zapostavljeni.

2.12 EESO meni, da trgovinski sporazum vsebuje člene – kot so člen 1, ki se nanaša na človekove pravice, člen 282, namenjen udeležbi organizacij civilne družbe, ali člen 286 o ocenah

učinka – ki omogočajo institucionalno, reprezentativno in avtonomno udeležbo organizacij civilne družbe obeh strank sporazuma ⁽¹⁴⁾ v manjšem obsegu, in sicer prek oblikovanja mešanega posvetovalnega odbora kot foruma, ki bo odprt za sodelovanje celotne perujske, kolumbijske in evropske civilne družbe.

2.13 EESO izraža upanje, da bo ta večstranski trgovinski sporazum strankam podpisnicam pomagal pri premagovanju najbolj perečih socialno-gospodarskih težav, kot so revščina, družbena neenakost in nasilje, ter omogočil izboljšanje življenjskih razmer njihovih prebivalcev, zlasti tistih, ki so v slabšem položaju, zato meni, da je nujno, da se civilni družbi vseh treh strank podpisnic omogoči dejavno sodelovanje pri izvajanju sporazuma in oceni njegovih učinkov.

2.14 Maja 2012 je delegacija EESO obiskala Kolumbijo in Peru. Misija je bila uspešna z vidika količine in ravni razprav s strankami ter koristnih informacij, ki so bile zbrane in so prispevale k temu, da so v zvezi z večstranskim trgovinskim sporazumom v mnenje vključena stališča civilne družbe obeh držav, in k oblikovanju predloga o ustanovitvi mešanega posvetovalnega odbora civilne družbe za namene spremljanja sporazuma. Na podlagi misije je bilo mogoče ugotoviti aktualne težave obeh strank sporazuma na področju sociale, dela in gospodarstva ter pomanjkanje zaupanja organizacij civilne družbe (z izjemo podjetniških organizacij v obeh državah, ki podpirajo sporazum) v sposobnosti tako njihovih lastnih vlad kot tudi sporazuma za reševanje teh težav. Misija je pokazala na razlike med pogledi vlad, ki zatrjujejo, da so izvedle obsežna posvetovanja in kampanje ozaveščanja, ter stališči organizacij civilne družbe o tem vprašanju ⁽¹⁵⁾.

2.15 Mnenje razkriva nekatere največje težave strank sporazuma, ki bi jih morale spremljati organizacije civilne družbe vpletenih strani. Kar zadeva Kolumbijo, je poudarek na pozitivnih in negativnih vidikih področja človekovih pravic, kršitvah sindikalnih pravic, izvajanju zakona o dodelitvi odškodnin žrtvam in vračanju zemljišč ter na težavah glede nekaznovanosti. V Peruju so težave povezane z delovno-socialnimi razmerami, zlasti v rudnikih, delom otrok, priseljevanjem v Evropo in pravicami avtohtonega prebivalstva.

2.16 EESO poziva vpletene strani, naj v posvetovanju s civilno družbo, v najboljšem primeru prek MPO, vzpostavijo pregleden in zavezujoč časovni načrt za področja človekovih in okoljskih pravic ter pravic delavcev, ki dopolnjuje večstranski trgovinski sporazum in ki za vsakega od teh področij navaja jasne, časovno opredeljene in na rezultatih temelječe cilje. EESO se strinja z zahtevami iz točke 15 resolucije Evropskega parlamenta z dne 13. junija 2012.

⁽¹⁰⁾ "Odbor meni, da mora biti v (...) nujno vključena socialna razsežnost, saj ta sporazum presega zgolj trgovinske vidike in bi moral imeti za splošni cilj spodbujanje socialne kohezije.", poročevalec g. ZUFIAUR, UL C 248, 25.8.2011, str. 55.

⁽¹¹⁾ Mnenje EESO "Ocene učinka trajnostnega razvoja in trgovinska politika Evropske unije", poročevalka: ga. PICHENOT (UL C 218, 23.7.2011, str. 14).

⁽¹²⁾ Sporočilo Evropske konfederacije sindikatov, Mednarodne konfederacije sindikatov, Konfederacije sindikatov Amerik in Sveta globalnih sindikatov Evropskemu parlamentu iz februarja 2012. Stališče kolumbijske Splošne konfederacije dela v zvezi s trgovinskim sporazumom EU-Kolumbija, februar 2012.

⁽¹³⁾ Resolucija Evropskega parlamenta o trgovinskem sporazumu med EU ter Kolumbijo in Perujem, sprejeta dne 13. junija 2012.

⁽¹⁴⁾ EESO na evropski strani.

⁽¹⁵⁾ Priloga B vsebuje poročilo in program misije.

3. Kolumbija

3.1 Človekove pravice: prednosti in pomanjkljivosti

3.1.1 Avgusta 2010 je prevzela oblast nova vlada. Predsednik vlade je Juan Manuel Santos, ki je spremenil odnos do vprašanj, povezanih s človekovimi pravicami. Podpredsednik vlade je Angelino Garzón, nekdanji generalni sekretar Enotnega združenja delojemalcev (CUT) in nekdanji minister za delo, ki v skladu s svojo funkcijo spodbuja politiko krepitve socialnega dialoga na nacionalni ravni. Stališče predsednika Santosa v zvezi s človekovimi pravicami se razlikuje od stališča uprave njegovega predhodnika, Ávara Uribeja. Namesto odločnih besed, ki so resnično ogrozile obstoj zagovornikov človekovih pravic, je vlada ublažila svoje stališče in privolila v spodbujanje dialoga. Prvič je vlada priznala obstoj notranjega oboroženega spora in zdi se, da si prizadeva za dokončno rešitev tega spora.

3.1.2 Kolumbija trpi posledice hudega notranjega konflikta, ki je pretresal državo več kot 60 let. Gre za oboroženi spor, v katerem so različni akterji hkrati vir in glavni udeleženci nasilja. Kljub prizadevanjem vlade, ki jih priznava organizacija Amnesty International, je položaj še vedno zelo zapleten⁽¹⁶⁾.

3.1.3 V Kolumbiji je še vedno dejavna najstarejša gverilska skupina na celini, imenovana Oborožene revolucionarne sile Kolumbije (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (FARC)). Tako FARC kot tudi Nacionalna osvobodilna vojska (Ejército de Liberación Nacional (ELN)) novačita fante in deklice za sodelovanje v oboroženih sporih in na številnih območjih uporabljata protipehotne mine, prav tako pa prejemata finančna sredstva na podlagi povezav, ki jih imata s preprodajalci z drogami. Kolumbija ima za Demokratično republiko Kongo največje število otrok vojakov⁽¹⁷⁾.

3.1.4 Med 1,5 in 3 milijoni oseb je bilo izseljenih iz krajev, kjer običajno prebivajo in delajo. FARC je februarja 2012 oznanil, da bo prenehal z ugrabitvami, in je izpustil 10 ugrabljenih vojakov. Vendar še vedno zadržuje neznan število civilistov.⁽¹⁸⁾

3.1.5 V dolgem obdobju, zlasti pa od 70. let prejšnjega stoletja, je življenje izgubilo med drugim tisoče kmetov, delavcev, članov sindikatov, učiteljev, zagovornikov človekovih pravic, vodij družbenih organizacij na ravni četrti, skupnosti in podeželja. Po podatkih *Escuela Nacional Sindical* (nacionalne sindikalne šole), nevladne organizacije, ki je priznana zaradi svojega dela na področju varstva človekovih in sindikalnih pravic,

skupno število članov sindikata, ki so bili ubiti od leta 1986, presega število 2 900. Trgovina z drogami je še vedno zelo razširjena nezakonita dejavnost, mreže pa zajemajo celotne države in se širijo tudi na mednarodno raven. Prizadevanja za izkoreninjenje pojava z vojaškimi sredstvi so pogosto privedla zgolj k spodbujanju spirale nasilja. Nacionalne in mednarodne organizacije za človekove pravice so številne člane oboroženih in varnostnih sil obtožile uboja posameznikov, ki naj bi bili domnevno člani gverilskega gibanja, t. i. primer "lažnih pozitivnih rezultatov"⁽¹⁹⁾.

3.1.6 V trenutnih razmerah so ženske v kolumbijski družbi še vedno v neenakem položaju in so diskriminirane. Neenakost med ženskami in moškimi obstaja v družinskem okolju, za katerega je značilna visoka stopnja nasilja na podlagi spola; za gospodarsko področje veljajo visoka stopnja brezposelnosti, zviševanje števila žensk, ki delajo na črno (57 %), in stalna razlika v plačah med spoloma; na političnem področju pa je zaznati nizko zastopanost žensk na najvišjih ravneh odločanja.

3.1.7 Glede na poročila glavnih sindikalnih združenj države (CUT, CTC, CGT) socialni dialog, ki je bil v času preteklih vlad močno omajan, še vedno ne kaže zadostnih sprememb v pozitivno smer. Po mnenju konfederacij naj bi pomanjkanje socialnega dialoga prispevalo k znižanju stopnje članstva v sindikatih s 14 % na 4 %. Treba je opozoriti, da je MOD⁽²⁰⁾ v zadnjih letih skrbno spremljala stanje sindikalnih pravic v Kolumbiji; ta organizacija je opravila številne raziskovalne misije in ima stalno enoto v državi, ki je pristojna za spremljanje kršitev človekovih, delavskih in sindikalnih pravic. Leta 2011 je bilo umorjenih 29 sindikalnih vodij in aktivistov. V številnih primerih so odgovorne "demobilizirane" paravojaške enote. Deset članov sindikatov je bilo tarča poskusa atentata. Daniel Aguirre, generalni sekretar kolumbijskega sindikata pobiralcev sladkornega trsa (*Sindicato Nacional de Corteros de Caña*), je bil umorjen 27. aprila 2012, s čimer se je število umorjenih članov sindikatov zvišalo na 7 v tem letu.

3.1.8 Kot pozitivno značilnost je treba omeniti, da se je povečalo število osebja v državnem tožilstvu, ki preiskuje te zločine in kazniva dejanja. Prav tako je na pobudo državnega tožilstva nacionalni kongres potrdil reformo člena 200 kazenskega zakonika, na podlagi katere se bodo zaporne in denarne kazni povečale za tiste, ki preprečujejo ali zavirajo sindikalna srečanja ali izvajanje delavskih pravic ali ki sprejemajo povračilne ukrepe kot odziv na zakonite stavke, srečanja ali združevanja⁽²¹⁾. Januarja 2012 sta državno tožilstvo in nacionalna sindikalna šola (*Escuela Nacional Sindical*) dosegla dogovor o izmenjavi informacij in prizadevanjih za enotno metodologijo za opredelitev, identifikacijo in dokumentiranje zločinov proti članom sindikalnih organizacij.

⁽¹⁶⁾ Izjava organizacije Amnesty International pred 19. zasedanjem sveta OZN za človekove pravice, ki je bilo 2012 v Ženevi.

⁽¹⁷⁾ Poročilo nevladne organizacije *Tribunal internacional sobre la infancia afectada por la guerra y la pobreza* (Mednarodno sodišče za otroke, prizadete zaradi vojne ali revščine), 2012, <http://www.tribunalinternacionalinfancia.org>.

⁽¹⁸⁾ 28. aprila 2012 so v nasprotju z obljubami ugrabili novinarja Romea Lagloisa, a ga čez nekaj tednov izpustili.

⁽¹⁹⁾ Po kolumbijskem pravu gre za umore zaščitene osebe.

⁽²⁰⁾ Vir: zaporedna poročila odbora o uporabi standardov, Mednarodne konference dela, MOD.

⁽²¹⁾ Poročilo veleposlaništva Kolumbije v Bruslju o dejavnostih državnega tožilstva, marec 2012.

3.1.9 Čeprav se je nasilje v državi zmanjšalo, še vedno prihaja do terorističnih dejanj. Na dan, ko je stopila v veljavo pogodba o prosti trgovini z ZDA, 15. maja 2012, je bil izveden atentat na nekdanjega ministra Fernanda Londoña Hoyosa, v katerem sta življenje izgubila dva njegova varnostnika, 49 oseb pa je bilo ranjenih.

3.1.10 **Zakon o žrtvah in vračanju zemljišč.** Ta zakon, ki je bil sprejet leta 2011, priznava obstoj oboroženega konflikta in pravice žrtev. Zakon predvideva povračilo škode žrtvam kršitev človekovih pravic, tudi tistih kršitev, ki so jih zagrešili državni agenti. Do zdaj se zakon ni izvajal redno in v celoti, vendar pomeni pomembno spremembo za žrtve, ki do zdaj niso imele nobenih pravic. Med misijo EESO so organizacije civilne družbe navajale grožnje, katerih tarča so bile osebe ali skupnosti, ki so jim bila vrnjena zemljišča. Ministrstvo za kmetijstvo je delegacijo EESO obvestilo o usposabljanju sodnikov za vračanje zemljišč, dodeljenih na podlagi nepoštenih sodnih postopkov. Ti postopki so olajšali zakonito posedovanje zemljišč tistim, ki so jih po prisilni izselitvi kmetov, ki so bili lastniki teh zemljišč, kupili po izjemno nizkih cenah in jih pogosto namenili za nezakonito gojenje prepovedanih drog. Poleg tega zagotavljajo zaščito revnim družinam, ki so se naselele na zaseženih zemljiščih pod pritiskom gverile, ki si je tako prizadevala za nadzor nad zemljišči.

3.1.11 **Nekaznovanost storilcev: stalni problem Kolumbije.** Dosežen je bil določen napredek pri ključnih preiskavah na področju človekovih pravic, tudi tistih, povezanih s "parapolitičnim" škandalom, ki je pokazal na nezakonite povezave med zakonodajalci in paravojaškimi skupinami. Tarča preiskave je bilo več kot 120 nekdanjih članov parlamenta, približno 40 pa jih je bilo obsojenih⁽²²⁾. Vendar je bila februarja 2012 razveljavljena izvolitev državne tožilke⁽²³⁾, ki je preiskovala glavne primere korupcije in sodno preganjala paravojaške enote, trgovalce z drogami in člane gverilskih skupin ter je pokazala močno zavezanost h končanju nekaznovanosti. Opravljene preiskave so pokazale na povezave med upravnim oddelkom za varnost (DAS) in paravojaškimi enotami ter njihovo neposredno odgovornost v številnih primerih, v katerih so bili zagovorniki človekovih pravic, sodniki, novinarji, člani sindikatov in odvetniki žrtve groženj ali umorov⁽²⁴⁾. Oktobra 2011 je vlada razglasila razpustitev DAS in ustanovitev nove obveščevalne agencije.

3.1.12 Vlada je predlagala sporno reformo člena 221 ustave, ki bi vojaško sodišče pooblastila za začetne preiskave morebitnih kršitev človekovih pravic, ki jih zagrešijo člani varnostnih

sil. Z reformo bi se ustvarila domneva, da so vsa kazniva dejanja, ki so jih zagrešili člani oboroženih sil med operacijami in/ali postopki, povezana s službo, zato bi bili s tega vidika vsaj na prvi stopnji obravnavani pred vojaškim sodiščem. Medameriška komisija za človekove pravice in Združeni narodi so večkrat opozorili na pomanjkanje nepristranskosti in neodvisnosti vojaškega sodišča, kar spodbujata verodostojnost njegovih odločitev⁽²⁵⁾. Oborožene in varnostne sile Kolumbije so bile večkrat obtožene zunajsodnih pobojev, Urad visokega komisariata Združenih narodov za človekove pravice v Kolumbiji pa ocenjuje, da je bilo več kot 3 000 oseb žrtev teh umorov, ki so jih državni agenti zagrešili v obdobju 2004–2008. Od takrat se je število primerov znatno zmanjšalo, vendar je praksa še vedno prisotna⁽²⁶⁾. Različne nacionalne in mednarodne organizacije so predsednika Santosa pozvale, naj predlagani amandma umakne⁽²⁷⁾.

3.1.13 V nasprotju s prejšnjimi mnenju so intervjuji s podjetniškim sektorjem pokazali, da bo po mnenju tega sektorja sporazum spodbudil zakonito gospodarstvo, redne delovne pogoje, spoštovanje človekovih pravic in okolja ter prispeval k zmanjšanju nasilja.

4. Peru

4.1 V zadnjih desetih letih se je revščina zmanjšala, vendar po podatkih Svetovne banke⁽²⁸⁾ 15 % prebivalstva še vedno živi z manj kot dvema dolarjema na dan. Razlike med mesti in podeželjem so še vedno velike. Rast je do zdaj torej vodila v zelo neenako razporeditev dohodkov. Povprečni dohodki (in s tem tudi zasebna potrošnja) so se zvišali, vendar ne v zadostni meri, in so leta 2010 znašali 404 USD.

4.2 **Stanje na področju dela in sindikatov.** Leta 2009 skoraj 73 % zaposlenih ni imelo pogodbe o delu, 7 % je imelo stalno pogodbo in 20 % začasno⁽²⁹⁾. MOD je leta 2011 opozorila na porast dela na črno in podzaposlenost, padec realne minimalne plače in izjemno visoko raven dela otrok (42 %). Peru doživlja razcvet na področju kmetijskega izvoza, ki pa še vedno ne koristi zaposlenim v sektorju. Leta 2008, pred izbruhom mednarodne krize, se je zaposlilo nekaj več kot 200 000 delavcev. V prvi polovici leta 2011 se je začelo oživljanje gospodarstva krepiti; stopnja zaposlenosti je bila najvišja v zgodovini. Vendar je za ta sektor značilno, da lahko delovni dnevi presegajo zakonsko dovoljeno najvišjo mejo, da je plačilo nižje od običajne minimalne plače⁽³⁰⁾, da so nadure plačane manj, prav tako pa prevladujejo začasne pogodbe o delu⁽³¹⁾.

⁽²²⁾ Februarja 2011 je bil Mario Uribe, nekdanji senator, nekdanji predsednik kongresa in bratranec predsednika Álvara Uribeja, spoznan za krivega sodelovanja s paravojaškimi skupinami.

⁽²³⁾ Izvolitev Viviane Morales je bila razveljavljena zaradi domnevnih postopkovnih nepravilnosti pri njenem imenovanju.

⁽²⁴⁾ Septembra 2011 je bil Jorge Noguera Cotes, ki je vodil DAS v obdobju 2002–2005, spoznan za krivega, da je obveščevalno agencijo prepustil paravojaškim skupinam in da je leta 2004 umoril univerzitetnega profesorja.

⁽²⁵⁾ Poročilo o Kolumbiji, Medameriška komisija za človekove pravice.

⁽²⁶⁾ Svetovno poročilo o človekovih pravicah, Human Rights Watch, 2012.

⁽²⁷⁾ Pismo predsedniku Santosu, Human Rights Watch, 9.2.2012.

⁽²⁸⁾ World Development Indicators, Svetovna banka, 2011.

⁽²⁹⁾ Podatki perujskega ministrstva za delo.

⁽³⁰⁾ Dnevno plačilo znaša med 8,84 USD in 10 USD, zajamčena plača pa znaša 259,61 USD na mesec.

⁽³¹⁾ Jasen primer, ki kaže na neustrezno izvajanje začasnih pogodb o delu, je sektor palmovega olja.

4.3 EESO podpira zaveze, sprejete v okviru izpolnjevanja temeljnih konvencij MOD in agende za dostojno delo, vendar poudarja, da bi bilo treba perujski in evropski organizirani civilni družbi omogočiti sodelovanje pri spremljanju njihovega izvajanja. Ključni pogoj na področju dostojnega dela je razsežnost **socialnega dialoga**: to pomeni udeležbo organizacij delodajalcev in sindikatov v okviru kolektivnih pogajanj. Ta vloga je zelo pomembna, saj dopolnjuje zakonodajo za izboljšanje delovnih pogojev zaposlenih. Izmenjava izkušenj, povezanih s socialnim dialogom, je še ena naloga, ki jo je po mnenju EESO treba formalizirati.

4.4 Perujska civilna družba je že dolgo časa zaskrbljena zaradi **dela otrok v Peruju**. Zlasti je to zaskrbljujoče v rudarstvu, kjer delajo tudi deklice. Podatki so lahko le okvirni, saj uradni statistični podatki ne odražajo celotnega obsega pojava, vendar po podatkih IPEC-MDO⁽³²⁾ v dveh od treh rudarskih družin otroci, mlajši od 18 let, delajo v enem od procesov pridobivanja, predelave in prevoza materiala. Čeprav deklice običajno ne delajo globoko v rudnikih, so vedno bolj vključene v dejavnosti znotraj rudnika in skrbijo za komunikacijo med zunanjim svetom in rudnikom. MOD poudarja, da odprava dela otrok v rudnikih prispeva k spodbujanju tehnoloških sprememb, izboljšanju socialne zaščite in razširjanju možnosti izobraževanja za zadevne mladoletnike. Udeležba civilne družbe je ključnega pomena v tem postopnem procesu. EU je prevzela konkretne zaveze na področju odprave dela otrok s svojimi trgovinskimi partnerji in za podjetja EU, ki poslujejo na drugih celinah. Vprašanja, povezana s socialno odgovornostjo podjetij ter delavskimi in človekovimi pravicami, se ne ustavijo na evropskih mejah. Med izvajanjem trgovinskega sporazuma bi bilo treba te zaveze obnoviti ter oceniti njihov vpliv na trenutno stanje dela otrok.

4.5 **Priseljevanje v EU**. Po podatkih Nacionalnega urada za statistiko in informatiko⁽³³⁾ naj bi v obdobju 1990–2009 v

tujino odšlo 2 038 107 Perujscev. Italija je za Španijo, kjer živi približno 200 000 prebivalcev Peruja, ena od držav, v katero se je v zadnjih letih priselilo največje število Perujscev⁽³⁴⁾. EESO meni, da je zakonito priseljevanje z jamstvi pozitiven in koristen element. Spremljanje in nadzor stanja na področju človekovih pravic priseljencev ter preprečevanja tihotapljenja, bi bilo treba upoštevati v okviru mehanizma za spremljanje, ki je določen s trgovinskim sporazumom in pri katerem sodeluje civilna družba.

4.6 **Pravice avtohtonega prebivalstva**. EESO opozarja na začetek veljavnosti zakona o predhodnih posvetovanjih, ki je bil sprejet leta 2011⁽³⁵⁾. Zakon priznava pravice avtohtonega prebivalstva, lahko prispeva k socialnemu vključevanju in zagotovi, da bo avtohtono prebivalstvo nazadnje uživalo koristi demokracije. Gre za rezultat prizadevanj številnih socialnih akterjev, zlasti pa samega avtohtonega prebivalstva, ki so stalno pozivali k sprejetju zakonodaje, ki bo na učinkovit način zagotavljala dejansko uporabo povetovanja. Polno izvajanje zakona bo dokaz o izpolnjevanju obveznosti, ki jih je Peru prevzel v okviru Konvencije MOD 169.

4.7 Vlada, ki ji predseduje Ollanta Humala, je prevzela oblast leta 2011, pred njo pa so pomembni izzivi in velika pričakovanja. Podpis trgovinskega sporazuma z EU lahko prispeva k uspešnemu soočanju z izzivi ter spremeni pričakovanja glede pozitivnih sprememb v gotovosti, dokler se razume, da zgolj podpis sporazuma ne bo prinesel zelenih sprememb. EESO želi s tem mnenjem prispevati k boljšim prihodnjim odnosom med EU in Perujem, in sicer prek udeležbe perujske civilne družbe v sprejetih mehanizmi spremljanja in ocenjevanja učinka. EESO je večkrat trdil in še enkrat ponavlja, da morajo biti te strukture udeležbe civilne družbe reprezentativne in neodvisne od izvršne oblasti.

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽³²⁾ Program MOD za odpravo dela otrok. www.ilo.org.

⁽³³⁾ Perú: *Estadísticas de la Emigración Internacional de Peruanos e Inmigración de Extranjeros, 1990–2009*, (Peru: Statistični podatki o izseljevanju Perujscev v tujino in priseljevanju tujcev, 1990–2009), Lima: 2010.

⁽³⁴⁾ EU od leta 2011 financira projekt Perú Migrante.

⁽³⁵⁾ Zakon št. 29785, Zakon o pravici do predhodnega posvetovanja za avtohtono prebivalstvo, priznано v Konvenciji MOD 169.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o zadrugah in razvoju kmetijsko-živilskega sektorja (mnenje na lastno pobudo)

(2012/C 299/09)

Poročevalec: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je na plenarnem zasedanju 19. januarja 2012 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Zadruga in razvoj kmetijsko-živilskega sektorja

(mnenje na lastno pobudo).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 26. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija) s 144 glasovi za, 2 glasovoma proti in 4 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 V iskanju najbolj trajnostnega gospodarskega modela se je združništvo izkazalo za konkurenčno in učinkovito alternativo, ki ponuja nove odgovore na neravnovesja v vrednostni verigi kmetijsko-živilskega sektorja in hkrati spodbuja zaposlovanje in lokalne prehranske verige, prehransko varnost ter udeležbo in odgovornost družbe.

1.2 Nujne so strukturne reforme sedanjih trgov kmetijsko-živilskih proizvodov v skladu s strategijo Evropa 2020 in drugimi pobudami EU. Tradicionalne distribucijske mreže niso dovolj transparentne pri določanju cen, kar močno otežuje pogajanja in ima negativne posledice tako za proizvajalce kot potrošnike (prvi in zadnji člen verige). Poleg tega prihaja do nepotrebnih okoljskih stroškov zaradi energetske neučinkovite distribucije, kot je hlajenje izvensezonskih svežih živil v skladiščih in njihov prevoz s kraja proizvodnje na zelo oddaljene trge.

1.3 Preoblikovanje trga bi moralo potekati krožno s spodbujanjem skrajšanja distribucijskih mrež, da bi znotraj mrež izboljšali ponudbo in povpraševanje, in sicer že od najosnovnejših enot v inovativnem in tehnološko naprednem okolju.

1.4 Zadruga s svojimi skupnimi načeli in vrednotami prispevajo k enakopravnim trgovskim vezem in sinergiji, kar pomaga k ponovni vzpostavitvi ravnovesja v kmetijsko-živilski vrednostni verigi z upoštevanjem različnih interesov, izboljšanjem skupnih vrednot in zagotavljanjem trajnostnega načina proizvodnje in potrošnje.

1.5 EESO zato poziva evropske institucije, naj ustvarjajo pogoje, potrebne za spodbujanje zadržnega modela s sprejetjem politik EU, ki določajo ustrezne pravne, ekonomske, fiskalne, tehnične in druge ukrepe za skladen razvoj združništva.

2. Uvod

2.1 Združni model spodbuja podjetniški ekosistem EU, zlasti gospodarsko demokracijo, in prispeva k nujnim spremembam načina proizvodnje.

2.2 Leto 2012, ki so ga Združeni narodi razglasili za mednarodno leto zadrug, ponuja idealen okvir za razmislek o vlogi zadrug pri ustvarjanju novega gonila trajnostnega in vključujočega razvoja, da bi po sedanji krizi nastalo socialno in izredno konkurenčno gospodarstvo ⁽¹⁾.

2.3 Združni sektor v EU je zelo raznolik. Obstajajo zadruga, katerih gospodarska dejavnost se v ničemer ne razlikuje od konkurence, medtem ko druge svojo gospodarsko dejavnost združujejo s "političnimi" stališči v korist potrošnikov, okolja itd., ki jih vključujejo v svoje informacijske ali prodajne strategije. Razlikovati je treba tudi med zadrugami, ki delujejo na začetku (proizvodnja) in na koncu vrednostne verige (potrošnja) in ki pogosto niso usklajene.

2.4 Prestrukturiranje trgov, ki bi privedlo do oblikovanja modela trajnostne proizvodnje in potrošnje, zahteva ponovno vzpostavitev ravnovesja v kmetijsko-živilski vrednostni verigi ⁽²⁾ ter omogočanje združenem kmetij na splošno, predvsem pa zadrugam, da lahko vplivajo na spremembe in imajo povezovalno vlogo, na podlagi česar bi dosegli potrebne prilagoditve in spremembe v okviru medsektorskega dialoga in sodelovanja.

2.5 Stališča EESO temeljijo na tem pristopu, katerega cilj je odgovoriti na izzive, s katerimi se bodo politike EU srečevale v

⁽¹⁾ Sporočilo Komisije „Akt za enotni trg“, COM(2011) 206 final.

⁽²⁾ Sporočilo Komisije o trajnostni potrošnji in proizvodnji ter akcijskem načrtu za trajnostno industrijsko politiko, COM(2008) 397 final.

okviru strategije Evropa 2020, nove skupne kmetijske politike, akcijskega načrta za trajnostno potrošnjo, proizvodnjo in industrijo ter Akta za enotni trg.

2.6 V tej zvezi je treba poudariti, da to mnenje temelji na načelu pametne, trajnostne in vključujoče rasti na podlagi znanja, nizkoogljičnega gospodarstva⁽³⁾, zaposlovanja ter socialne in teritorialne kohezije.

2.7 Ta predlog prispeva tudi k drugim horizontalnim vidikom, ki so velikega pomena za politike EU, kot so vprašanja, povezana s prehransko suverenostjo in varnostjo, teritorialnim ravnovesjem in ohranjanjem lokalnih prehranskih verig⁽⁴⁾, socialnim podjetništvom, varstvom pravic in interesov potrošnikov ter direktno vključenostjo organizirane civilne družbe v kmetijsko-živilski sektor⁽⁵⁾.

3. Ugotovitve EESO

3.1 Stanje na trgu

3.1.1 Delovanje trga bi moralo zagotavljati tako ponudbo in tako kakovost proizvodov, kot ju želijo potrošniki. Za to pa mora sporočiti potrošnikov, ki potuje po celotni vrednostni verigi, doseči proizvajalca nespremenjeno. Na žalost je danes trg pogosto linearen, kar onemogoča pozitivne povratne informacije, in kompleksno zasnovan, kar otežuje izpolnjevanje njegove naloge in onemogoča uresničevanje njegovega cilja – čim bolj uspešne preskrbe prebivalstva s proizvodi.

3.1.2 Potrošniki vse bolj zahtevajo varne in trajnostne proizvode, ki so nastali na inovativen, odgovoren in do okolja spoštljiv način ter ob upoštevanju ustreznih delovnih pogojev in dobrega počutja živali. Pri tem ne smemo pozabiti, da je treba upoštevati tudi manj draga živila, saj je cena še naprej odločilni dejavnik pri odločanju za nakup. Na žalost pa kmetijsko-živilska vrednostna veriga ne razširja pomembnih informacij med posamezne člene verige (pridelava in proizvodnja, predelava, shranjevanje, distribucija in prodaja).

3.1.3 Distribucija je zasnovana tako, da so se proizvajalci in potrošniki še bolj oddaljili eden od drugega, hkrati pa se je zmanjšala transparentnost postopkov, zaradi česar se podcenjujejo stroški proizvodnje in so zneski, ki se izplačujejo proizvajalcem, pogosto pod minimalno ravnjo, potrebno za njihovo preživetje.

3.1.4 Šibka pogajalska moč in fizična odvisnost akterjev, ki so žrtev nepravičnega plačila za svoje delo, še povečuje vse večje neravnovesje v kmetijsko-živilski verigi⁽⁶⁾ in ohranja anomalije trga.

⁽³⁾ Mnenje EESO o načrtu za prehod na konkurenčno gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika do leta 2050 (UL C 376, 22.12.2011, str. 110–116).

⁽⁴⁾ Združeni narodi, generalna skupščina, *Report of the Special Rapporteur on the right to food*, Olivier de Schutter (A/HRC/19/59 – 26. december 2011).

⁽⁵⁾ Sklepne ugotovitve predsednika EESO, g. NILSSONA, na konferenci *Food for everyone: towards a global deal*.

⁽⁶⁾ Mnenje EESO o boljše delujoči verigi preskrbe s hrano v Evropi" (UL C 48, 15.2.2011, str. 145).

3.1.5 Rezultat analize sedanjega stanja na trgu, ki je potrebna za njegovo reformo, kaže na fragmentacijo ponudbe, koncentracijo distribucije in nedosledno povpraševanje. Vse to pa je idealno za razvoj špekulacij.

3.1.6 Poudariti je treba, da ima distribucija okoljske in družbene posledice zaradi prevoza na dolge razdalje, dolgotrajnega hlajenja v skladiščih, delokalizacije podjetij itd.

3.2 Za bolj združni trg: pristop na podlagi novih načinov trajnostne proizvodnje in potrošnje

Združno identiteto krepijo vrednote, kot so demokracija, enakost, pravičnost, solidarnost, transparentnost in družbena odgovornost. Mednarodno združenje zadrug je oblikovalo sedem načel, ki veljajo za zadrug: prostovoljno in odprto članstvo; demokratičen nadzor, ki ga opravljajo člani; ekonomska udeležba članov; avtonomija in neodvisnost; izobraževanje, usposabljanje in obveščanje; medzadružno sodelovanje in skrb za skupnost⁽⁷⁾.

Združni kmetijsko-živilski trg temelji na zadrugah, ki so vključene v kmetijsko-živilsko ponudbo in povpraševanje, ter na vzajemnosti in skupnih koristih obeh strani, ob prizadevanju za ekonomsko in družbeno-okoljsko pravičnejšo in učinkovitejšo vrednostno verigo. Rezultat tega je pozitiven za vse strani, saj imajo vsi akterji na trgu korist, medtem ko se ob sklenitvi dolgotrajnih zaveznih in dogovorov med glavnimi akterji (proizvajalci in potrošniki) pod pravičnimi pogoji in ob poštenih konkurenčnih ustvari največja mogoča skupna vrednost. V skladu z načeli, predstavljenimi v tem mnenju, so ključni dejavniki za prestrukturiranje trga naslednji:

3.2.1 **Zasuk "proizvodne piramide"** s čezmejnimi združnim pristopom in kritično maso, ki zagotavlja potrebno količino in obseg. Glede na to, da gre za posamično ali družinsko proizvodnjo, je treba spodbujati dejavnosti malih združenj in zadrug, ki so gonilo gospodarstva na podeželju in se povezujejo v večje strukture (regionalne mreže in konkurenčne grozde), ki približujejo kmetije delom distribucijske mreže z največjo dodano vrednostjo. S takšno združno strukturo bo mogoče doseči maksimalni dobiček in ustreči različnemu povpraševanju, hkrati pa skrajšati distribucijo med proizvodnjo in potrošnjo⁽⁸⁾. Povezovanje zadrug⁽⁹⁾ poleg tega zagotavlja boljšo sledljivost skozi celotni proces, tako z vidika kakovosti kot določanja cen, kar pomeni optimizacijo virov in večjo učinkovitost.

⁽⁷⁾ Mnenje EESO o zadrugah in prestrukturiranju (UL C 191, 29.06.2012, str. 24–30).

⁽⁸⁾ Sporočilo Komisije o integrirani politiki proizvodov, COM(2003) 302.

⁽⁹⁾ **Integrirana zadruga ali zadružna družba splošnega pomena** se pojavlja kot oblika podjetja, ki proizvaja blago ali storitve, s katerimi želi odgovoriti na potrebe celotne regije z vključitvijo vseh zadevnih akterjev.

3.2.2 Družbena korist, ki jo prinašajo zadruga. Od dobčka, ustvarjenega z mrežo zadrug, imajo korist sodelujoče zadruga, kar poveča njihove možnosti za izboljšanje položaja na trgu in vodi do večje zaposljivosti, večjega dostopa do osnovnih virov in ugodnejših pogojev za proizvajalce in potrošnike, s čimer se okrepijo sinergije v teh novih trgovinskih odnosih.

3.2.3 Koncentracija povpraševanja ⁽¹⁰⁾. Z zadrugami potrošnikov in spodbujanjem potrošniških mrež, ki združujejo povpraševanje državljanov, se želi olajšati dostop do proizvodov po ugodnejših cenah in boljše kakovosti. Neposredni stik s proizvajalci je mogoče doseči na lokalnem in bližnjem trgu ter z izboljšavo trgovine prek interneta. Ta pristop je v skladu s cilji glavnih organizacij kmetov in kmetijsko-živilskih zadrug v Evropski uniji: "Cilj je spodbujati oziroma podpirati pobude kmetov, ki prodajajo svoje proizvode neposredno končnim potrošnikom (kot so direktna prodaja na kmetijah, v kmetijskih zadrugah, na lokalnih tržnicah, v okviru skupnih platform ali podjetij, ki jih nadzorujejo proizvajalci)" ⁽¹¹⁾.

3.2.4 Krožna ⁽¹²⁾ **ureditev trga** na podlagi krajših distribucijskih poti. Kot protiutež premočnim akterjem, ki ne prinašajo nobene vrednosti kmetijsko-živilski distribucijski verigi, je treba spodbujati takšno distribucijo, ki čim bolj zbližuje proizvodnjo in potrošnjo (primarne proizvajalce in končne potrošnike) ⁽¹³⁾. Tako bodo nastale "tržne zanke", na podlagi katerih bo mogoče prilagoditi vire proizvodnje z vidika načina in stroškov potrebam prebivalcev ter se izogniti preveliki ali premajhni ponudbi, ki bi umetno vplivala na nihanje cen. Vse to bo prispevalo k pravičnejšemu, transparentnejšemu in bolj uravnoteženemu delovanju verige preskrbe s hrano ter k odpravi zlorab in nepoštenih praks, ki ogrožajo zakonito konkurenco.

3.2.5 Nove tehnologije ⁽¹⁴⁾. Tehnološke inovacije so ključnega pomena za ustvarjanje bolj združnega trga, tako z vidika inovacij v kmetijski in živilski proizvodnji ter logistične strukture, potrebne za čim učinkovitejšo komunikacijo pri uresničevanju pametnih mrež proizvodnje, distribucije in potrošnje (organizacij z veliko sposobnostjo samoorganizacije, prožnostjo in sposobnostjo prilagajanja, da bi dosegle zastavljene cilje). Njihova moč, skupinsko delovanje in povezanost v digitalnem okolju bo odpravila odvečne posrednike. Nove tehnologije morajo biti zato sredstvo za povečanje skupne učinkovitosti, saj lahko v kmetijsko-živilsko verigo uvedejo novosti in spremembe.

⁽¹⁰⁾ Sporočilo Komisije "Skupna kmetijska politika proti letu 2020: odziv na prihodnje izzive, povezane s hrano, naravnimi viri in ozemljem", COM(2010) 672 final.

⁽¹¹⁾ Skupna kmetijska politika po letu 2013. Reakcije kmetov in kmetijskih zadrug iz EU na zakonodajne predloge Komisije (COPACOGCECA, 2012).

⁽¹²⁾ Salcedo Aznal, Alejandro: Potrošniška družba ali potrošniške mreže? Osnutek socialne analize današnjega potrošnika (2008).

⁽¹³⁾ Sporočilo Komisije o trajnostni potrošnji in proizvodnji ter akcijskem načrtu za trajnostno industrijsko politiko, COM(2008) 397 final.

⁽¹⁴⁾ Mnenje EESO o kmetijskem modelu Skupnosti: Kakovost proizvodnje in obveščanje potrošnikov kot dejavnika konkurenčnosti (UL C 18, 19.1.2011, str. 5).

3.3 Kako doseči bolj združni trg

Globalni prehod na odgovorno in trajnostno proizvodnjo in potrošnjo zahteva sodelovanje različnih zainteresiranih strani, kjer lahko vsi vplivajo na združno dejavnost (družbena odgovornost zadrug). Vprašanje, ki je strateškega pomena pri spodbujanju združnega in medzdržnega modela proizvodnje in potrošnje, je vzpostavitev institucionalnih instrumentov in mehanizmov za oblikovanje modela, ki bo deloval v pogojih konkurence tradicionalne vrednostne verige. Pri sprejemanju odločitev v zvezi s tem bi bilo koristno upoštevati med drugim naslednje:

3.3.1 Sprejetje ukrepov v okviru politik EU. Potrebni sta sprememba pravnega okvira in ustrezna politika pobud, da bi spodbudili ukrepe za podporo ustanavljanju zadrug z razvojnimi agencijami, finančnimi krediti itd., ukrepe za povezovanje in internacionalizacijo zadrug, ukrepe za socialno kohezijo in inovacije ter ukrepe za spodbujanje partnerstev med javnimi institucijami ter malimi in srednje velikimi podjetji, zadrugami, potrošniškimi organizacijami in drugimi združenji.

3.3.2 Zdržna javna naročila ⁽¹⁵⁾. V zadnjih letih doseženi napredek na področju zelenih javnih naročil in pred kratkim sprejetjem etičnih meril za postopke javnih naročil, ki jih oddaja javna uprava, je imel velik vpliv na družbeni in gospodarski napredek ukrepov na področju trajnosti in sodelovanja. Javna naročila so kot vzorčni primer in zaradi velikega obsega nabave, ki je s tem povezan, nedvomno ključni instrument za spodbujanje zastavljenih ciljev. Spodbujanje trgovine med javno upravo in združnimi mrežami je lahko odločilnega pomena v novem modelu trajnostne proizvodnje in potrošnje.

3.3.3 Oznake kakovosti ⁽¹⁶⁾. Z oznakami kakovosti se posredno podpirajo proizvodi, saj se označuje njihovo poreklo, značilnosti in lastnosti, v tem primeru pa tudi družbeni vidik združne proizvodnje ("zdržna znamka"). Z blagovno znamko se poveča ugled proizvoda, kmetijskim zadrugam pa omogoča prehod na tržno usmerjenost namesto usmerjenosti v proizvodnjo.

3.3.4 Transparentnost in obveščanje potrošnikov ⁽¹⁷⁾. Transparentnost, zlasti v zvezi s kakovostjo in sledljivostjo, vpliva na ravnovesje v vrednostni verigi, skupaj s kampanjami obveščanja in ozaveščanja javnosti glede kupovanja na združnem trgu, vodi k večji simetriji obveščanja in usklajenosti

⁽¹⁵⁾ Sporočilo Komisije "Obnovljena strategija EU za družbeno odgovornost podjetij za obdobje 2011–14", COM(2011) 681 final.

⁽¹⁶⁾ Sporočilo Komisije "Skupna kmetijska politika proti letu 2020: odziv na prihodnje izzive, povezane s hrano, naravnimi viri in ozemljem", COM(2010) 672 final.

⁽¹⁷⁾ Sporočilo Komisije o trajnostni potrošnji in proizvodnji ter akcijskem načrtu za trajnostno industrijsko politiko, COM(2008) 397 final.

proizvodnje in potrošnje, kar je nujno za učinkovitost trajnostnega modela, ter povezuje ponudbo in povpraševanje, tako s časovnega kot geografskega vidika, z integracijo posameznih postopkov trženja. Spodbujati je treba tudi združevanje potrošnikov in ugotoviti, kako pride do koncentracije končnega povpraševanja po kmetijsko-živilskih proizvodih.

3.3.5 Izobraževanje in usposabljanje za socialno podjetništvo in zadružništvo ⁽¹⁸⁾. Čeprav gre pri tem za proaktiven instrument, katerega rezultati se pokažejo šele čez čas, je vendarle nujen za ohranitev sprememb na trgu. Spoznavanje in sprejemanje načel zadružništva v šoli ustvarja pozitiven odnos do zadružništva in zadrug kot vira zaupanja že od malih nog, hkrati pa vpliva tudi na starše in jih spodbuja k vzorcem potrošnje, ki so v skladu s predlaganimi ukrepi. Spodbujanje podjetništva med mladimi je izrednega pomena, da bi jih navdušili in motivirali k ustvarjanju in ohranjanju zadrug, tako v fazi proizvodnje, trženja in potrošnje. Znanje, izmenjave in razširjanje dobrih zadružnih praks bodo brez dvoma prispevali k temu.

3.3.6 Posebna davčna obravnava ⁽¹⁹⁾. Bolj poštena obdavčitev omogoča potrošnje v smeri učinkovite rabe virov ⁽²⁰⁾, pri čemer je treba upoštevati vsak proizvod z družbenega in okoljskega vidika ter dodano vrednost zadružnega pristopa. Na podlagi posebne davčne obravnave so davčne ugodnosti in nadomestila med najbolj neposrednimi in potencialno uspešnimi instrumenti. Na podlagi izkušenj iz različnih držav članic je razvidno, da različna davčna obravnava spodbuja finančno neodvisnost in avtonomijo, vendar je pri tem potrebna predhodna ocena učinkov tako kot pri nekaterih zgoraj predlaganih pobudah.

3.3.7 Uporaba tehnologije. Tehnološki napredek in univerzalni dostop do novih tehnologij sta najboljši način za doseganje teh ciljev. Pri tem je treba poudariti naslednje pobude: raziskave in razvoj v kmetijsko-živilski proizvodnji, ustvarjanje novih trgov in tržnih poti ter kakovostno certificiranje s podeljeva-

njem točk za prehransko vrednost, jamstva za dobavo in druge prednosti za javnost ter odbijanjem točk za negativne družbene, okoljske in druge zunanje dejavnike, pri čemer se upoštevajo merila, kot so prehranska varnost in zdravje, okoljski in družbeni odtis, in čemur sledi odgovor potrošnikov na ceno in povezane proizvodne in dobavne stroške. Ta sistem certificiranja bi bilo treba združiti na primer z uporabo pametnih telefonov, posebnih računalniških programov in socialnih omrežij.

3.4 Konkurenčne prednosti zadružnega trga

Poleg očitnih prednosti, ki jih prinaša model, ki temelji na gospodarski in družbeni trajnosti in sodelovanju, ponuja zadružni model več različnih prednosti, ki vplivajo na nekatere izredno pomembne politike EU na naslednjih področjih:

3.4.1 Gospodarstvo: stabilen in zanesljiv dostop proizvodov kmetov do trgov, vzdržnost financiranja, družbeno odgovorne naložbe, stimulacija trga, varstvo konkurence, varstvo pravic in interesov potrošnikov itd.

3.4.2 Družba: prostorsko načrtovanje, razvoj in vključevanje podeželja, kulturna dediščina ter lokalna in regionalna identiteta, prehranska suverenost in varnost, zmerna proizvodnja in dostop do hrane, družbena sledljivost proizvodov, neselitev podjetij, zagotovilo dostojnega plačila in izboljšanje delovnih pogojev, družbena odgovornost in odgovorno potrošništvo, javno zdravje in zdrav način življenja, neposredna udeležba državljanov v sprejemanje odločitev institucij, ki jih predstavljajo, itd.

3.4.3 Okolje: varčevanje z energijo, ohranjanje ekosistemov, okoljski odtis, kmetijska ekologija, racionalna in odgovorna raba surovin in naravnih virov, življenjski cikel kmetijsko-živilskih proizvodov, ustvarjanje zelenih delovnih mest kot strategija za širitev trga itd.

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ Sporočilo Komisije "Pobuda za socialno podjetništvo Ustvarjanje ekosistema za spodbujanje socialnih podjetij kot ključnih akterjev socialnega podjetništva in socialnih inovacij" COM(2011) 682 final.

⁽¹⁹⁾ Mnenje EESO o različnih oblikah podjetij (UL C 318, 23.12.2009, str. 22–28).

⁽²⁰⁾ COM(2011) 571 final in mnenje o spodbujanju trajnostne proizvodnje in potrošnje v EU (UL C 191, 29.6.2012, str. 6).

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o reviziji smernic iz let 1994 in 2005 o letalstvu in letališčih v EU (dodatno mnenje)

(2012/C 299/10)

Poročevalec: **Jacek KRAWCZYK**

Soporočevalec: **Nico WENNMACHER**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 14. julija 2011 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi dodatno mnenje o naslednji temi:

Revizija smernic iz let 1994 in 2005 o letalstvu in letališčih v EU.

Posvetovalna komisija za spremembe v industriji (CCMI), zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 11. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija) s 143 glasovi za, 2 glasovoma proti in 1 vzdržanim glasom.

1. Sklepi

1.1 Evropska komisija načrtuje revizijo smernic iz leta 1994 o uporabi členov 92 in 93 Pogodbe ES glede državne pomoči letalskemu sektorju ter smernic EU iz leta 2005 o financiranju letališč in zagonski pomoči letalskim prevoznikom z odhodi z regionalnih letališč (v nadaljevanju: smernic za letalski sektor).

1.2 Države članice že od leta 2005 ne obveščajo Komisije o številnih primerih, ko so letališča ali lokalne skupnosti dodelile subvencije.

1.3 EESO se strinja z glavnimi zainteresiranimi stranmi, da je revizija trenutnih smernic za letalski sektor nujno potrebna in da jo je treba zaradi enakih konkurenčnih pogojev izvesti nemudoma. Razvoj regionalnih letališč je pomemben za gospodarsko rast in teritorialno kohezijo, terja pa jasna pravila, ki urejajo državno pomoč.

1.4 EESO meni, da je treba pripraviti študijo o trenutnem stanju na področju državnih pomoči in podobnih praks z vidika izvajanja smernic za letalski sektor. Študija bi morala (poleg analize trenutnih praks na tem področju) predstaviti podrobne podatke o višini in vrsti dodeljenih pomoči, njihovem vplivu na realni gospodarski razvoj ter njihovem kvantitativnem in kvalitativnem vplivu na zaposlovanje.

1.5 Odbor v svojih priporočilih o smernicah za letalski sektor, navedenih v točki 5 tega mnenja:

— podpira potrebo po standardiziranem zakonodajnem okviru EU za celotni letalski sektor, ki bi preprečil nenadzorovano subvencioniranje in zagotovil enake konkurenčne pogoje za vse udeležence na trgu, tudi na lokalni ravni;

— soglaša, da zasebnih vlaganj splošno gledano ni mogoče uvrstiti med državno pomoč, a da hkrati javni prevoznik lahko deluje kot zasebni vlagatelj, če je naložba poslovno utemeljena;

— priporoča, da bi državna pomoč za naložbe v letališko infrastrukturo in zagonska pomoč letalskim prevoznikom morali biti omogočeni samo v natančno določenih primerih ter terminsko in gmotno omejeni;

— podpira potrebo po javni dostopnosti podatkov o pomoči, ki je na voljo letališčem in prevoznikom, ter pogojih, pod katerimi je dodeljena;

— poziva k nadaljnjemu spodbujanju socialnega dialoga in izogibanju socialnemu dampingu;

— poudarja pomen ustreznega izvajanja smernic in koristnost izvrševanja;

— poziva k oblikovanju dolgoročne politike za razvoj regionalnih letališč. Smernice za letalski sektor bo mogoče učinkovito izvajati le, če bo dosežen dogovor o jasnih političnih prednostnih nalogah za razvoj regionalnih letališč.

2. Uvod

2.1 Evropska industrija zračnega prometa je v zadnjih dvajsetih letih doživela številne spremembe, ki so bile predvsem posledica liberalizacije trga in z njo povezanega nastanka nizko-cenovnih prevoznikov. Čeprav je enotni letalski trg z novimi

prevozniki, novimi regionalnimi letališči in nižjimi cenami vozovnic letalski prevoz približal večjemu številu evropskih državljanov, pa je tudi občutno vplival na zaposlovanje in delovna razmerja v sektorju.

2.2 Evropska komisija je leta 1994 ob liberalizaciji zračnega prometa sprejela prve smernice EU za letalski sektor, ki so vsebovale določbe o ocenjevanju socialne pomoči letalskim družbam in pomoči za njihovo prestrukturiranje, da bi letalskim prevoznikom zagotovila enake konkurenčne pogoje. Leta 2005 jih je dopolnila s smernicami o javnem financiranju letališč in zagonski pomoči letalskim prevoznikom na regionalnih letališčih.

2.3 Evropska komisija načrtuje revizijo smernic iz leta 1994 o uporabi členov 92 in 93 Pogodbe ES glede državne pomoči letalskemu sektorju ter smernic EU iz leta 2005 o financiranju letališč in zagonski pomoči letalskim prevoznikom z odhodi z regionalnih letališč.

2.4 Številni "mrežni" prevozniki (večina jih je članov Združenja evropskih letalskih prevoznikov – AEA) navajajo, da se v zadnjih letih soočajo z novo obliko konkurence zaradi letalskih prevoznikov, ki pridobivajo znatna sredstva od lokalnih skupnosti in letališč. Člani združenja AEA menijo, da so take subvencije nezakonite in očiten primer državne pomoči, ki resno izkrivlja konkurenco na evropskem trgu zračnega prometa.

2.5 V Združenju evropskih nizkocenovnih letalskih prevoznikov (ELFAA) trdijo, da imajo zaradi vse večje konsolidacije mrežnih prevoznikov, s čimer slednji usmerjajo potnike na svoja vozlišča, regije in regionalna letališča manj možnosti za razširitev ponudbe direktnih letov. V mnogih primerih nudijo nizkocenovni prevozniki edino priložnost za rast regionalnih letališč na evropskem trgu. Nedavna širitev EU je prinesla nove tržne priložnosti, številni od teh trgov pa so pri razvijanju in ohranjanju prometnih tokov močno odvisni od nizkocenovnega poslovnega modela. Združenje ELFAA meni, da so te proge v okviru evropske kohezije in regionalnega razvoja pomembne tako s socialnega kot ekonomskega vidika.

2.6 Države članice že od leta 2005 ne obveščajo Komisije o številnih primerih, ko so letališča ali lokalne skupnosti odobrile subvencije. Smernice za letalski sektor iz leta 2005 niso pripomogle k oblikovanju nacionalnih mehanizmov, ki bi natančno opredeljevali pogoje za dodeljevanje pomoči. Še bolj zaskrbljujoče pa je nemara, da se je o redkih primerih, o katerih je bila Komisija obveščena in je sprožila uradni postopek, odločalo zelo počasi, medtem ko so mnogi ostali celo nerešeni. Zato se je uveljavilo nekaznovanje tovrstnih praks in nevmešavanje vanje.

2.7 Pojmovanje letališča kot gonila gospodarskega razvoja regije je spodbudila vse večja neposredna (finančna) neudeležba države, ki je na lokalne in regionalne oblasti prenesla naloge

nadzora, upravljanja in financiranja te bistvene infrastrukture. Regionalne oblasti vse bolj vidijo v letališčih eno glavnih orodij za razvoj lokalnega gospodarstva.

2.8 Komisija je prejela številne pritožbe v tem sektorju, ki so jih vložili nekdanji nacionalni letalski prevozniki proti nizkocenovnim prevoznikom in obratno. Kljub temu je v primerjavi s hitro rastjo regionalnih letališč v EU število primerov, o katerih je bila Komisija obveščena od leta 2005, precej nizko.

2.9 Komisija na podlagi opravljenih javnih posvetovanj ugotavlja, da:

- je treba poenostaviti smernice in izboljšati njihovo preglednost;
- si je treba odločneje prizadevati za uveljavitev pravil o državni pomoči letalskim prevoznikom in letališčem;
- so potrebna nova pravila zaradi preprečevanja izkrivljanja konkurence med letališči na istem območju;
- morajo biti pravila o pomoči za naložbe bolj jasna in predvidljiva (jasne definicije finančnih parametrov).

2.10 Zato se EESO strinja z glavnimi zainteresiranimi stranmi, da je revizija trenutnih smernic za letalski sektor nujno potrebna in da jo je treba zaradi enakih konkurenčnih pogojev izvesti nemudoma. Razvoj regionalnih letališč je pomemben za gospodarsko rast in teritorialno kohezijo, terja pa jasna pravila, ki urejajo državno pomoč.

2.11 EESO meni, da je treba pripraviti študijo o trenutnem stanju na področju državnih pomoči in podobnih praks z vidika izvajanja smernic za letalski sektor. Študija bi morala predvsem preveriti, ali in v kolikšni meri trenutna praksa izkrivlja konkurenco med letališči in med letalskimi prevozniki, ter zagotoviti natančne podatke o višini in vrsti dodeljenih pomoči, njihovem vplivu na realni gospodarski razvoj oz. gospodarsko učinkovitost in njihovem kvantitativnem in kvalitativnem vplivu na zaposlovanje.

2.12 Svetovna gospodarska kriza in zlasti vse večji pritiski na proračune EU in držav članic lahko postavijo pod vprašaj sedanjo politiko državnih pomoči za razvoj regionalnih letališč. Treba je bolje razmeti, kako vzdržan je trenutni gospodarski model delovanja regionalnih letališč na dolgi rok. Glede na tekoče razprave o večletnem finančnem okviru 2014–2020 je EU pred velikim izzivom, da stori več z manj sredstvi, kar nedvomno velja tudi za področje, ki ga obravnava to mnenje.

3. Trg

3.1 V državah članicah EU je približno 460 komercialnih letališč. Leta 2010 je imelo približno 60 % letališč v EU manj kot milijon potnikov.

3.2 Trg zračnega prometa se je v zadnjih letih močno spremenil: nizkocenovni prevozniki so razvili nove in celovite poslovne modele, povezane z regionalnimi letališči, in pridobili velike tržne deleže. Hkrati so se že skoraj vsi nekdanji nacionalni letalski prevozniki prestrukturirali in utrdili svojo navzočnost v Evropi.

3.3 Leta 2005 so imeli nizkocenovni prevozniki na evropskem notranjem trgu 25-odstotni delež, ki se je do leta 2010 povečal na 39 %; če upoštevamo samo direktne lete, pa znaša 43 %. Med letoma 2008 in 2010 so imele tradicionalne "mrežne" letalske družbe (članice AEA) precejšnje izgube pri prevozih znotraj Evrope, zaradi česar so kljub pozitivnim rezultatom pri letih na dolge proge (1 milijarda EUR leta 2008; 100 milijonov EUR leta 2009; 1,1 milijarde EUR leta 2010) zabeležile negativen dobiček pred obrestmi in davki (EBIT).

3.4 Po podatkih Združenja evropskih nizkocenovnih letalskih prevoznikov se bo glede na trenutne trende in načrte za obnavljanje flot letalskih družb delež nizkocenovnih prevoznikov v notranjeevropskem potniškem prometu do leta 2020 povečal na 45–53 %, medtem ko naj bi pri direktnih letih dosegel celo 50–60 %. Med trenutno krizo nizkocenovni prevozniki niso izgubili toliko denarja kot mrežni prevozniki.

3.5 Nizkocenovni prevozniki zdaleč prevladujejo na trgu regionalnih direktnih letov. Med njimi si trije delijo več kot 52-odstotni tržni delež, medtem ko trije največji mrežni prevozniki obvladujejo le 22 % notranjega mrežnega trga. Rastoči delež nizkocenovnikov na notranjeevropskih povezavah na eni strani in vse večje število regionalnih direktnih letov v primerjavi s tradicionalnimi prevozi med vozlišči na drugi pomenita, da je ponudba danes sicer večja kot nekoč, vendar da jo deloma (tj. direktne lete) omogoča prav omejena konkurenca.

3.6 Številna evropska regionalna letališča ne morejo preživeti na trgu ob realni ceni infrastrukture; izjema so glavna evropska letalska vozlišča in največja regionalna letališča. Mnoga manjša regionalna letališča ne morejo obvladovati stroška infrastrukture, ki se financira iz drugih (pogosto regionalnih) sredstev. Veliko letališč bi bilo preprosto prisiljenih nehati poslovati, če bi morali plačevati realno ceno infrastrukture.

3.7 Ne smemo pozabiti, da se bo Evropa v prihodnjih letih soočila s pomanjkanjem zmogljivosti letališč. Eurocontrol v študiji Izzivi rasti (2008) in nedavni dolgoročni napovedi (2010) namenja osrednjo pozornost usihajoči zmogljivosti evropskih letališč v luči pričakovane rasti prometa do leta 2030 (16,9 milijona letov, tj. 1,8-krat več kot leta 2009). Če gre verjeti

tema verodostojnima poročiloma, tudi načrtovano 41-odstotno povečanje zmogljivosti evropskega letališkega omrežja do leta 2030 ne bo dovolj in kar 10 % letov ne bo mogoče izvesti.

3.8 Čeprav zunanje financiranje praviloma ni glavna skrb velikih letališč, pa je ključnega pomena za številna regionalna letališča, ki ne morejo poslovati po načelu ekonomije obsega in imajo premajhne tržne prihodke, da bi lahko financirala svojo infrastrukturo iz marž.

3.9 Zaradi precejšnje nestanovitnosti je novi trg direktnih letov za nekatera regionalna letališča hkrati priložnost in razlog za negotovost. Zlasti nizkocenovni prevozniki lahko v zelo kratkem času preusmerijo notranjeevropsko povezavo z letali in posadkami vred na drugo letališče, če to obeta ekonomsko korist. Stabilnost in predvidljivost dohodkov, ki jih ustvarjajo ta letališča, pa je vprašljiva.

3.10 Dodeljevanje zagonske pomoči v skladu s trenutno veljavnimi smernicami je povzročilo "naložbeno tekmovanje" med različnimi regijami, ki so si prizadevale razviti svoja regionalna letališča, pogosto z uporabo sredstev EU. Če se regionalno letališče znajde v finančni stiski, regija zaprosi za dodatno pomoč z obrazložitvijo, da se regionalna letališča premalo uporabljajo in predstavljajo obvezen strošek za lokalne skupnosti.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Letalska industrija, kjer je že zdaj zelo velika konkurenca, dolgoročno gledano ne ustvarja velikih zaslužkov. V takem okolju lahko celo majhne subvencije vplivajo na konkurenčnost, zato se je treba tega problema lotiti zelo previdno.

4.2 Glavno vprašanje je, kakšen pristop terja priprava novih smernic za letalski sektor. Pristopov pa je več.

4.2.1 Po mnenju združenja nizkocenovnih prevoznikov (ELFAA) je sprostitev potenciala regionalnih letališč ključna za nadaljevanje procesov teritorialne kohezije in regionalnega razvoja v EU ter za razbremenitev "vozliščnih" letališč, kjer delujejo mrežne letalske družbe. Razvoj regionalnih letališč pomeni več delovnih mest, boljše poslovne priložnosti v obrobni območjih EU, manj izpustov zaradi direktnih letov med regijami, ki bi nadomestili posredne lete med vozlišči, in manj izpustov v cestnem prometu zaradi uporabe lokalnih letališč. Združenje nizkocenovnikov meni, da je treba rast regionalnih letališč spodbuditi s prožnimi smernicami za državno pomoč, ki upoštevajo načelo vlagatelja v tržnem gospodarstvu (MEIP), in ne s togimi predpisi, ki preprečujejo rast, kadar je ta potrebna.

4.2.2 Združenje mrežnih prevoznikov (AEA) pa je mnenja, da bi morale nove smernice zaščititi vse dejavne letalske prevoznike pred diskriminatorno in nepregledno finančno pomočjo, ki jo prevozniki pridobijo od regionalnih letališč ali lokalnih skupnosti. Taka pomoč bi morala biti omogočena samo v natančno določenih primerih ter termižno in gnotno omejena.

Poleg tega bi lahko bila dodeljena samo na neodvisni osnovi v skladu z načeli transparentnosti, enake obravnave in nediskriminacije med prevozniki.

4.2.3 Mednarodna organizacija civilnega letalstva ACI Europe je prepričana, da bi moralo biti vodilno načelo pri ocenjevanju ukrepov državne pomoči morebitno izkrivljanje konkurence s strani letališč v smislu obsega prometa.

4.2.3.1 Letališča kategorije D (do 1 milijona potnikov) kot izjeme: splošno priznano je, da letališča pod določeno mejo praviloma niso tržno donosna, zaradi česar lahko potrebujejo javna sredstva. Poleg tega ta majhna letališča zagotavljajo ozemeljsko povezanost med regijami in somestji ter zaradi omejenega obsega prometa navadno nimajo negativnega vpliva na pogoje trgovanja v EU. Zato bi bilo treba po mnenju organizacije ACI uporabo javnih sredstev za razvoj nove infrastrukture in novih povezav dovoliti brez predhodne priglasitve, pritek javnih sredstev pa prekiniti takoj, ko letališče doseže prag milijon potnikov.

4.2.3.2 Javno financiranje infrastrukture in zagona pomoč, ki jo podeli letališče z več kot milijon potniki, morata prestati "preizkus zasebnega vlagatelja" (*Private Investor Test –PIP*), ki je posebej prilagojen potrebam letališkega sektorja.

4.3 EESO soglaša z mnenjem Komisije, da je treba pri reviziji splošnih smernic o državni pomoči upoštevati naslednja načela:

- izkrivljanje konkurence je nesprejemljivo;
- treba je izboljšati razvoj in dostopnost regij z nadaljnjim omogočanjem regionalnega prometa;
- treba se je izogniti podvajanju nedobičkonosnih letališč;
- treba je preprečiti ustvarjanje in ohranjanje presežnih zmogljivosti.

4.4 Treba je spodbujati razvoj letališč, ki lahko krijejo lastne stroške, ter sodelovanje zasebnih vlagateljev. EESO sicer razume in podpira potrebo po obveznem opravljanju javnih storitev, kadar gre za storitve splošnega gospodarskega pomena, zlasti če povezujejo oddaljene regije ali otoke.

5. Priporočila

5.1 EESO podpira potrebo po standardiziranem zakonodajnem okviru EU za celotni letalski sektor, ki bi preprečil nenadzorovano subvencioniranje in zagotovil enake konkurenčne pogoje za vse udeležence na trgu, tudi na lokalni ravni.

5.2 Splošno gledano zasebnih vlaganj ni mogoče uvrstiti med državno pomoč. A hkrati javni prevoznik lahko deluje kot zasebni vlagatelj, če je naložba poslovno utemeljena.

5.3 Nove smernice, ki jih bo predlagala Komisija, bi morale zaščititi vse prevoznike in letališča pred finančno pomočjo, ki jo dodeljujejo regionalne oblasti ali letališča in ki je diskriminatorna, nepregledna ter izkrivlja konkurenco. Javno financiranje ne sme izkrivljati konkurence niti med letališči niti med letalskimi prevozniki. Po mnenju EESO skupinske izjeme za nekatere kategorije letališč ali prevoznikov niso potrebne za spodbujanje regionalnega razvoja.

5.3.1 Državna pomoč za naložbe v letališko infrastrukturo in zagona pomoč letalskim prevoznikom bi morala biti omogočena samo v natančno določenih primerih ter terminsko in gmotno omejena. Poleg tega bi jo moralo biti mogoče dodeliti samo pod izjemnimi pogoji in ob doslednem upoštevanju načel transparentnosti, enake obravnave in nediskriminacije.

5.3.2 Korak k transparentnosti je tudi javna objava pogojev, v skladu s katerimi se dodeljuje državna pomoč. Podatki o pomoči, ki je na voljo letališčem in prevoznikom, ter pogojih, pod katerimi je dodeljena, morajo biti v celoti javno dostopni.

5.3.3 Nove smernice je treba oblikovati na podlagi jedrnatih pravil za zagotavljanje pravne varnosti v evropskem letalskem sektorju. EESO želi poudariti pomen ustreznega izvajanja smernic in koristnosti izvrševanja;

5.4 Nove smernice morajo upoštevati interese zaposlenih in potnikov. Glede na to, da so človeški viri osnovni gradnik kakovosti v zračnem prevozu, mora trajnostna industrija civilnega letalstva zagotavljati kakovostna delovna mesta in dobre delovne pogoje. Ob upoštevanju navedenega je treba zato spodbujati socialni dialog in se izogibati socialnemu dampedingu v sektorju.

5.5 EESC poziva k oblikovanju dolgoročne politike za razvoj regionalnih letališč. Smernice za letalski sektor bo mogoče učinkovito izvajati le, če bo dosežen dogovor o jasnih političnih prednostnih nalogah za razvoj regionalnih letališč. Zato Odbor poziva Komisijo, naj nemudoma pripravi ustrezen politični načrt.

5.6 EESO poziva države članice, naj izrazijo odločno podporo in zavezanost k pripravi in izvajanju novih smernic. Obveščanje o državni pomoči je obvezno.

5.7 Še naprej je treba preučevati in izvajati dejavnosti za vzpostavitev učinkovitega soobstoja železniškega in zračnega prometa, kar bo odprlo nekatera področja in omogočilo izpolnitev okoljskih zahtev.

5.8 To je še toliko bolj pomembno z vidika dodeljevanja sredstev EU v skladu z novim večletnim finančnim okvirom. Če želimo doseči več z manj sredstvi, je treba določiti jasne prednostne naloge. Regionalni razvoj je zelo pomemben, vendar ne sme biti izgovor za razvoj letališč tem, kjer ni mogoče zagotoviti zadostnega povpraševanja.

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

III

(Pripravljalni akti)

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

482. PLENARNO ZASEDANJE 11. IN 12. JULIJA 2012

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o prestrukturiranju in predvidevanju sprememb: Spoznanja iz nedavnih izkušenj (zelena knjiga)

(COM(2012) 7 final)

(2012/C 299/11)

Poročevalec: **g. PEZZINI**Soporočevalec: **g. STUDENT**

Evropska komisija je 17. januarja 2012 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednji zeleni knjigi:

Prestrukturiranje in predvidevanje sprememb: spoznanja iz nedavnih izkušenj

COM(2012) 7 final.

Posvetovalna komisija za spremembe v industriji (CCMI), zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 11. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija) s 134 glasovi za in 7 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) želi predvsem poudariti, da so podjetja že po definiciji glavni akter strategij za prilagajanje enot, ki delujejo na trgih, torej so podjetja tudi v središču procesov prestrukturiranja.

1.2 EESO poudarja pomen vloge, ki jo je imela in jo še ima posvetovalna komisija za spremembe v industriji (CCMI) na področju prestrukturiranja industrije kot najprimernejši forum za konstruktivni dialog ter oblikovanje zamisli in predlogov, namenjenih Komisiji, Svetu in Evropskemu parlamentu.

1.3 EESO poudarja, da prestrukturiranje običajno pomeni zapletene procese. Predvidevanje sprememb pomeni, da so podjetja in delavci pripravljeni na soočenje z novimi izzivi,

pri čemer se čimbolj zmanjšajo družbene posledice sprememb, čimbolj povečajo možnosti za uspeh, ustvari ozračje vzajemnega zaupanja in odločno vključijo socialni partnerji in organizirana civilna družba.

1.4 Delavci in podjetja v EU so soočeni z:

— naglimi spremembami referenčnih notranjih in mednarodnih trgov;

— prihodom novih svetovnih partnerjev;

— uvajanjem novih tehnoloških aplikacij, ki pospešujejo čas zastaranja;

- potrošniki, ki se vse bolj zavedajo svoje vloge pri izbiri glede porabe in naložb, ki spoštujejo okolje in trajnostni razvoj;
- demografskimi spremembami, ki povečujejo staranje delovne sile;
- velikimi spremembami na trgu dela, ki jih spremlja množičen socialni damping;
- in, trenutno, z nadaljnjimi negativnimi posledicami ekonomske in finančne krize ter očitnega šibkega položaja Evrope na svetovnih trgih.

1.5 EESO zato meni, da je predstavitev zelene knjige pravočasna in primerna, izraža pa željo, da bi takšnim razmislekom in razpravam sledilo konkretno in učinkovito ukrepanje s celostnim pristopom na vseh ravneh proizvodnje, porabe in storitev. Za to bosta potrebna interakcija in izmenjava informacij med različnimi ravnmi proizvodne in distribucijske verige ter izmenjava dobrih praks na tem področju, pa tudi časovni raspored z natančno določenimi roki za izvajanje smernic, standardov in referenčnih okvirjev, oblikovanih na podlagi evropskih predpisov ter skupnih vrednot, ki si jih delimo.

1.6 Po mnenju EESO je v procesih predvidevanja in prestrukturiranja bistveno ovrednotiti vlogo socialnih partnerjev, organizirane civilne družbe in potrošnikov na evropski, nacionalni, regionalni in lokalni ravni ter ravni podjetij, to pa s sodelovanjem lokalnih voditeljev ter vključitvijo mrež znanja in strokovnih izkušenj.

1.7 EESO meni, da socialni dialog, pogajanja in udeležba niso samo temeljne vrednote evropskega socialnega modela, ampak tudi instrumenti, ki uspešno podpirajo in spodbujajo socialno kohezijo, kakovostne zaposlitve, ustvarjanje delovnih mest ter krepitev inovativnosti in konkurenčnosti evropskih gospodarstev.

1.8 Strukturna in kohezijska politika EU ter politika za inovacije in razvoj bi po mnenju EESO morale biti usmerjene v proaktivno podpiranje mehanizmov predvidevanja in spremljanja prestrukturiranja, da bi jih preoblikovali v sisteme, ki delujejo v dobro delavcev in podjetij.

1.9 Po mnenju EESO je za to, da se zajamči uspeh evropske strukturne politike, nujno večje vključevanje ekonomskih in socialnih partnerjev v nadzorne organe strukturnih skladov.

1.10 EESO priporoča, da se ukrepi strukturne politike tesno povežejo in uskladijo z ukrepi v podporo raziskavam in inovacijam, ter da se z naložbami in industrijskimi politikami podpre prehod v evropsko gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika.

1.11 Javne oblasti in podjetja bi morali po mnenju EESO programe EU za poklicno izobraževanje in usposabljanje ter za vseživljenjsko učenje imeti za glavno sredstvo za proaktivno predvidevanje sprememb in za to, da se pridružijo trajnim prizadevanjem gospodarskih akterjev, zlasti malih in srednje velikih podjetij (MSP) ter delavcev.

1.12 EESO priporoča, da se na evropski ravni zagotovi tesnejše usklajevanje politik in služb Komisije, agencij in številnih opazovalnih skupin, da bi lahko enoglasno in skladno podprli odločitve podjetij pri prestrukturiranju. Ustrezni mehanizmi podpore in mentorstva bi lahko zlasti koristili mikro-, malim in srednje velikim podjetjem, ki imajo očitne težave pri predvidevanju prestrukturiranja.

1.13 EESO poudarja, da mora državna pomoč za podporo zaposlovanju v podjetjih s težavami, povezanimi z globalizacijo, temeljiti na pogojih, ki zagotavljajo svobodno in pošteno konkurenco.

1.14 EESO še poziva k okrepitvi evropske politike za podporo razvoju skupnih – teritorialnih in sektorskih – vaj na področju predvidevanja (*foresight*), da bi uresničili skupne vizije, ki jih vsi delimo, tudi po zaslugi boljšega ovrednotenja ozemlja, in ustvarili večjo in boljšo zaposlenost v močnih in konkurenčnih podjetjih.

1.15 Ob upoštevanju demografskega razvoja Evrope je po mnenju EESO zlasti pomembna aktivna politika na področju staranja prebivalstva in t. i. "gospodarstva sivolasih" (*silver economy*), ki bo proizvodnjo in storitve prilagodila tem novim priložnostim.

2. Uvod

2.1 Za oživitev evropskega gospodarstva bo potreben čas, da bi se Evropa izvila eni največjih recesij v zadnjih desetletjih. Zaradi krize so nacionalne javne finance in vlade pod močnim pritiskom, zaradi nje se pojavljajo racionalizacija, prestrukturiranje in zapiranje podjetij realnega gospodarstva, kar se drastično odraža na brezposelnosti.

2.2 Prestrukturiranje vključuje zapletene procese, ki imajo več razsežnosti in pomenijo spremembe strategij podjetja v smislu njegove organizacije, oblike, razsežnosti in dejavnosti.

2.2.1 Predvsem na sektorski ravni bi bilo treba opredeliti večkratne gospodarske in operativne cilje, povezane z razmerami na svetovnih trgih in sektorjih, v katerih podjetje deluje.

2.3 Ta proces se mora – ob ustreznem upoštevanju interesov in obnašanja potrošnikov – udeležiti s predvidevanjem zaposlitvenih možnosti v nastajajočih sektorjih, pri čemer je treba posebno pozornost posvetiti MSP, na katere ima sedanja kriza najhujši vpliv.

2.4 Predvidevanje sprememb pomeni, da so podjetja in delavci pripravljeni na to, da se pomerijo prihodnjimi dogodki, pa tudi to, da se predvidi prestrukturiranje, ki je potrebno za soočenje s takšnimi izzivi, pri tem pa je čim manj družbenih posledic sprememb, zajamči se stabilnost in zmanjšajo stroški, obenem pa se varuje okolje in zagotavlja trajnostni razvoj: evropske tehnološke platforme in njihove študije bi lahko ponudile konkretne perspektive tako za delavce kot za podjetja.

2.5 V zadnjih dveh desetletjih smo bili priča pospeševanju pojava preusmeritev na trgih, preselitev proizvodnje, reorganizacij in/ali zapiranja proizvodnih enot, združevanja podjetij, kupovanja podjetij in/ali zunanjega izvajanja dejavnosti; vendar pa so potrebe po okrepitvi zmožnosti predvidevanja takšnih procesov v Evropi v zadnjih štirih letih postale vse bolj izrazite, to pa v sorazmerju s hitrostjo sprememb in nujnostjo prestrukturiranja, ki je postalo potrebno zaradi poglobljanja gospodarsko-finančne krize in poslabšanja razmer na trgih. Na trge v različnih državah **vplivajo** tudi pojavi, kot so cvetoča, vse večja prodaja na internetu in pozitivne številke pri čezmejni prodaji.

2.6 Ekonomska in finančna kriza ni samo pospešila procesov prestrukturiranja na različnih ravneh, ampak je tudi sprožila varčevalne ukrepe in zmanjšanje javne porabe, ki je privedlo do precejšnjega ukinjanja delovnih mest v javnem sektorju in je v številnih državah spodbudilo tudi različne oblike varnostne mreže za delavce, lokalne skupnosti in podjetja.

2.7 Cilj Komisije glede prestrukturiranja je pomagati okrepiti in širiti kulturo predvidevanja in inovacij tako, kot se izvaja samo prestrukturiranje: Unija si z državami članicami deli odgovornost za doseganje ciljev, opredeljenih v členu 3 Pogodbe o Evropski uniji (člen 145 PDEU).

2.8 Komisija je že v sporočilu iz leta 2005 o prestrukturiranju in zaposlovanju priznala težave, povezane s socialnimi stroški prestrukturiranja, ne zgolj za same delavce, ki se spoprijemajo z vse bolj negotovimi delovnimi pogoji, ampak tudi za različne gospodarske sektorje.

2.9 Prestrukturiranje urejajo predvsem nacionalni in regionalni predpisi, vendar pa ima Unija veliko pristojnosti na področju upravljanja, nadzora in pospeševanja prestrukturiranja, saj mora skrbeti tako za pravilno delovanje zakonodajnega okvira EU na tem področju kot za obveščanje in posvetovanje ter varstvo delavcev⁽¹⁾. Prevzeti mora tudi aktivno vlogo, ki se v osnovi opira na strategijo Evropa 2020 in obveznosti, ki izhajajo iz Pogodbe.

2.10 Če se želi EU uspešno odzvati na izzive, ki jih prinašajo finančna in gospodarska kriza, globalizacija, podnebne spremembe, demografski trendi in naraščajoče neenakosti, ki izhajajo iz socialnih posledic varčevalnih programov, mora na področju predvidevanja in upravljanja prestrukturiranja razviti in okrepiti proaktivne strategije na podlagi skupnega okvira vrednot in praks, ki je v skladu z obsežnimi socialnimi in gospodarskimi cilji Pogodbe.

2.11 V okviru "integriranih smernic" strategije Evropa 2020 (ki jih je Svet sprejel 22. aprila 2010) bi morale Unija in države

⁽¹⁾ Glej Direktivo 2009/38/ES o ustanovitvi Evropskega sveta delavcev, UL 2009, L 122; Direktivo 2002/14/ES, UL 2002, L 80; Direktivo 2001/23/ES, UL 2001, L 82; Direktivo 98/59/ES, UL 1998, L 225; Uredbo Sveta (ES) št. 1346/2000, UL 2000, L 160.

članice izvajati reforme za *pametno rast*, ki jo vodijo znanje in inovacije, pri tem pa se usmeriti na potrebe in obnašanje potrošnikov, da bi:

- spodbudili usklajene strukturne reforme, ki bi učinkovito prispevale k rasti in zaposlenosti ter okrepile konkurenčnost Unije v svetovnem gospodarstvu;
- zajamčili delovanje trgov dela, to pa z naložbami za uspešen zaključek preoblikovanj, razvoj ustreznih sposobnosti, kakovostno izboljšanje delovnih mest in boj proti strukturni brezposelnosti, dolgotrajni brezposelnosti in neaktivnosti;
- izboljšali poslovno ozračje in spodbudili ustavljanje novih podjetij in novih delovnih mest, zlasti v okolju prijaznih sektorjih in "gospodarstvu sivolasilih";
- izboljšali kakovost izobraževanja, pri čemer bi morali dostop zajamčiti vsem in tesneje povezati usposabljanje, akademski svet in trg dela;
- spodbudili proaktivne modele dobrih praks, s katerimi bi lahko predvideli prestrukturiranje podjetij, ki je potrebno na trgu dela v prehodu;
- izpopolnili zakonodajni okvir, da bi v vsej Uniji spodbudili inovacije in prenos znanja;
- spodbudili podjetništvo in prispevali k udejanjanju ustvarjalnih idej v proizvodih, storitvah in procesih, s katerimi bo mogoče ustvariti kakovostna delovna mesta;
- spodbujali teritorialno, ekonomsko in socialno kohezijo;
- bolje upravljali izzive evropske in svetovne družbe.

2.12 Podpora prestrukturiranju podjetij in sektorjev poteka prek sistemov zgodnjega opozarjanja (glej Evropski center za spremljanje prestrukturiranja (ERM, *European Restructuring Monitor*)) v podjetjih, ki so predpogoj za učinkovito načrtovanje procesov prestrukturiranja, ki so skupni vsem vpletenim stranem. Tako bi bili delavci lahko ustrezno prekvalificirani, zagotovili pa bi tudi razvoj sektorskih in medsektorskih mrež, ki bi lahko celostno upravljale s spremembami, to pa s pomočjo poklicnih smernic, ki zagotavljajo visoko stopnjo zaposljivosti.

2.13 Komisija je 18. aprila 2012 v Strasbourgu predstavila svoj novi sveženj ukrepov o zaposlovanju – o katerem bo EESO lahko izrazil svoje mnenje –, ki države članice poziva, naj okrepijo nacionalne politike zaposlovanja, in predvideva pripravljenost za okrepitev usklajevanja in spremljanja politik zaposlovanja.

3. Zelena knjiga Komisije

3.1 Komisija je začela javno razpravo o prestrukturiranju podjetij in predvidevanju sprememb s ciljem "opredeliti uspešne prakse in politike na področju prestrukturiranja in prilagajanja spremembam".

3.2 V zeleni knjigi so zastavljena različna vprašanja o spoznanjih iz krize, možnostih gospodarskega in industrijskega prilagajanja, zmožnostih podjetij in zaposlenih za prilagajanje, o vlogi regionalnih in lokalnih organov ter poklicnega usposabljanja na področju upravljanja človeških virov ter dialoga med ekonomskimi in socialnimi akterji.

4. Splošne ugotovitve

4.1 Po mnenju EESO bi morala zelena knjiga veljati za nadaljevanje sporočila iz leta 2005 o prestrukturiranju in zaposlovanju, katerega namen je bil opredeliti vlogo EU na področju predvidevanja in upravljanja prestrukturiranja, da bi povečali zaposlovanje.

4.2 EESO meni, da je sporočilo iz leta 2005 prineslo pozitiven razvoj različnih dejavnosti na ravni Evropske unije za spodbujanje evropskega pristopa za predvidevanje in prestrukturiranje, kot so številne tematske konference na visoki ravni in strokovni seminarji (npr. forum o prestrukturiranju), pobude v okviru Evropskega socialnega sklada (ESS), različne primerjalne študije, priprava "zbirke orodij" in smernic; očitni primer za slednje je delovni dokument služb *Restructuring in Europe 2011*, ki spremlja zeleno knjigo.

4.3 EESO z zaskrbljenostjo opozarja, da zelena knjiga ne vsebuje predlogov za ukrepanje, umeščenih v časovni raspored z natančno določenimi in kratkimi roki – v odziv na resnost sedanje krize –, ampak se osredotoča na vrsto odprtih vprašanj, pri katerih niso navedeni roki in načini izvajanja. Nasprotno, odločnejši so ukrepi v drugih instrumentih, kot je maja 2012 predstavljen sveženj ukrepov za zaposlovanje, o katerih bo EESO lahko izrazil svoje mnenje.

4.4 Podjetje je po definiciji osrednji akter strategij za prilagajanje in zagotavljanje položaja svojih operativnih enot na trgih in torej tudi procesov prestrukturiranja, ki sledijo takšnim operativni strategijam, pri čemer pa je treba upoštevati:

- globalizacijo gospodarstva in dejstvo, da se na evropskem in mednarodnih trgih pojavljajo nove države z vse bolj obetavnimi in konkurenčnimi sektorji;
- posebnosti posameznih držav tako znotraj kot zunaj Unije;
- večdimenzionalni okvir referenčnih evropskih politik, ki neposredno vpliva na delovanje in odločitve samega podjetja, bodisi glede določb, ki se uporabljajo, bodisi glede strateških in operativnih možnosti;

— nacionalni/regionalni okvir, ki upravlja tehnično operativno okolje, v katerem obstajajo podjetje in delavci;

— teritorialni okvir, v katerem z usklajevanjem med zunanjimi sogovorniki in podjetji učinkovito potekajo dejavnosti prestrukturiranja in procesi, ki omogočajo njegovo predvidevanje, ter območje, v katerem se v praksi uresničujejo mehanizmi usmerjanja in podpore, zlasti za MSP;

— okvir socialnega dialoga, kolektivnih pogajanj, razvoja vloge socialnih partnerjev in zastopnikov v podjetjih, ki so bolj kot kdajkoli prej temeljnega pomena za to, da se proizvodnja, organizacija in pogoji dela prilagodijo okoliščinam, ki se med krizo naglo spreminjajo, pri čemer se zanaša na dobro socialno partnerstvo.

4.5 Na evropski ravni želi EESO opozoriti na to, kar je že navedel glede udejanjenja razvojne strategije ⁽²⁾: socialni partnerji organizirane civilne družbe v celoti bi si morali prizadevati za uresničitev družbeno odgovornega območja, v katerem bi se lahko izvajale različne medsebojno usklajene strategije:

— strategija vztrajanja in preživetja, ki daje možnost delovanja na zrelih trgih z večjo specializacijo na trgu in znižanjem stroškov ali pa z močno diverzifikacijo v sosednjih sektorjih;

— strategije inovativnih postopkov, izdelkov in storitev z zamenjavo trgov, tehnologij in materialov, ki naj bi privedli do novih izdelkov;

— nove pobude – prek vaje na področju predvidevanja (*foresight*) – za nove uspešne izdelke in storitve (npr. na vodilnih trgih), za katere naj bi se namenjale nove naložbe;

— teritorialno trženje, pri katerem si je treba s pomočjo sporazumov z raziskovalnimi središči prizadevati za odličnost, da se spodbuja razširjanje novih tehnologij;

— finančna podpora prek financiranja za razvoj, z garancijo Evropskega investicijskega sklada, pa tudi strukturnih skladov;

— jamstva za odlog plačil za mikro- in mala podjetja, zlasti zato, da se ohrani raven zaposlenosti;

— konsolidacija kratkoročnih dolgov, da se mikro- in malim podjetjem omogoči, da se osredotočijo na proizvodnjo in trženje svojih izdelkov ter ustrezne prodajne storitve;

⁽²⁾ Mnenje EESO o vplivu svetovne krize na glavne evropske proizvodne in storitvene sektorje, UL 2009, C 318.

- spodbujanje inovativnega storitvenega sektorja (okolju prijazno gospodarstvo) in osebnih storitev ("gospodarstvo sivolasih") z uporabo inovativnih možnosti usposabljanja v okviru Evropskega socialnega sklada;
- razvoj osebnih storitev na visokem nivoju, tudi z razširjanjem organizacij na področju socialnega in zdravstvenega varstva ⁽³⁾;
- infrastrukturne politike, ki prispevajo k bolj inovativnim izbaram za gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika;
- krepitev meril energetske učinkovitosti in okoljskih meril, zlasti pri javnih razpisih;
- boljši dostop do informacij;
- regijam zagotoviti strategije "pametne specializacije" s sodelovanjem organizirane civilne družbe in vseh gospodarskih in socialnih akterjev.

4.6 Strukturna in kohezijska politika EU ter politika za inovacije in razvoj bi po mnenju EESO morale biti usmerjene v proaktivno podpiranje mehanizmov predvidevanja in spremljanja prestrukturiranja, da bi jih preoblikovali v sisteme, ki delujejo v dobro delavcev in podjetij. Strukturni skladi, zlasti Evropski socialni sklad, Evropski sklad za regionalni razvoj in Evropski sklad za prilagoditev globalizaciji, bi lahko imeli pomembno vlogo pri povečanju zaposlenosti delavcev in čim večjem zmanjšanju socialnih posledic presežkov zaposlenih.

4.7 EESO meni, da je nujno večje vključevanje gospodarskih in socialnih partnerjev ter akterjev organizirane civilne družbe v organe partnerstva in nadzorne organe strukturnih skladov, obenem pa poudarja, da so osnovna predpostavka za to, da se zajamči uspeh evropske strukturne politike, specifične pristojnosti zainteresiranih strani iz določenega območja.

4.8 Po mnenju EESO je zlasti pomembno povezovanje politik prestrukturiranja in industrijskih politik na prehodu v evropsko gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika, ki bo spoštovalo podnebne in okoljske zahteve in s primernim financiranjem lahko razvilo nova delovna mesta in "zelene" poklice, kot je EESO že poudaril v prejšnjih mnenjih ⁽⁴⁾.

4.8.1 Tudi v povezavi z razglasitvijo leta 2012 za evropsko leto aktivnega staranja EESO meni, da je pomembno razvijati strokovnost storitev nevladnih organizacij, socialnega gospodarstva in podjetij, da bi podprli zdravo, aktivno in dostojno staranje ter razvili proizvode in storitve, ki ustrezajo potrebam takšnih potrošnikov ⁽⁵⁾.

⁽³⁾ Glej vodilni trg elektronsko zdravje (COM (2007) 860 final).

⁽⁴⁾ Glej mnenje EESO o spodbujanju trajnostnih zelenih delovnih mest v sklopu ukrepov EU na področju podnebnih sprememb in energije, UL 2011, C 44.

⁽⁵⁾ Glej mnenje EESO o predlogu sklepa Evropskega parlamenta in Sveta o evropskem letu aktivnega staranja (2012), UL 2011, C 51.

4.9 EESO nadalje meni, da bi programi EU za poklicno izobraževanje in usposabljanje ter vseživljenjsko učenje morali veljati za glavna sredstva za proaktivno predvidevanje sprememb in se pridružiti trajnim prizadevanjem podjetij in delavcev: BUSINESSEUROPE navaja, da je 72 % podjetij v EU ugotovilo potrebo po sistematičnem usposabljanju svojih zaposlenih, 32 % delavcev v EU pa je leta 2010 sodelovalo na tečajih usposabljanja, ki so jih financirali njihovi delodajalci.

4.10 Nacionalni svežnji pobud kot socialni odgovor na krizo in do zdaj sprejete pobude niso zadostni. Nujnost ustvarjanja delovnih mest in ukrepov za spodbujanje povpraševanja (tako npr. bolj usklajeni svežnji davčnih spodbud in ukrepi politike plač) niso dovolj upoštevani.

4.10.1 Državna pomoč in uporaba sredstev iz strukturnih skladov, predvidenih za spodbujanje zaposlovanja v podjetjih, ki imajo težave zaradi globalizacije in posojil, morata temeljiti na pogojih, ki zagotavljajo, da tovrstna pomoč ne ovira svobodne konkurence, in si prizadevajo predvsem za to, da se ohrani raven zaposlenosti in spoštujejo kolektivne pogodbe. Preučiti je treba na primer dogodke na Nizozemskem, kjer sistem "samozaposlenih brez zaposlenih" izredno dobro deluje. Brezposelni s tem sistemom dobijo možnost, da ponudijo svoje strokovno znanje in si sami ustvarijo delovno mesto.

4.11 Po mnenju EESO bi bilo treba na evropski ravni zagotoviti tesnejše usklajevanje politik in služb Komisije, da bi lahko enoglasno in skladno podprli odločitve podjetij pri prestrukturiranju.

1. Evropska politika zaposlovanja in usposabljanja, politika EU za raziskave in inovacije, politika za podjetja in evropska industrijska politika, energetska in okoljska politika, zeleno gospodarstvo in IKT, pa tudi evropska trgovinska in zunanja politika bi morale zlasti zagotavljati skupno in enotno vizijo za upravo evropskih podjetij in delavce, da bi jih podprli v odločanju za prilagajanje strategij in strokovnosti.

2. Evropske agencije, kot sta Cedefop v Solunu in Eurofound v Dublinu, opazovalne skupine, kot sta Opazovalnica evropskih MSP in Evropski center za spremljanje sprememb, inštituti Skupnega raziskovalnega centra, kot je IPTS v Seville, in dejavnosti predvidevanja (*foresight*), v okviru področja "znanost in družba" 7. okvirnega programa za raziskave in tehnološki razvoj, bi morali najti stične in skladne točke ter podjetjem in delavcem zagotoviti jasne in dostopne okvire za spremembe.

4.12 EESO meni, da je bistveno ovrednotiti vlogo socialnih partnerjev in organizirane civilne družbe na vseh ravneh: socialni dialog, pogajanja in udeležba niso samo temeljne vrednote evropskega socialnega modela, ki jih EESO od nekdanj zagovarja, ampak tudi instrumenti, ki uspešno podpirajo in spodbujajo socialno kohezijo, kakovostne zaposlitve, ustvarjanje delovnih mest ter krepitev inovativnosti in konkurenčnosti evropskih gospodarstev.

4.13 S tem v zvezi EESO poudarja vlogo, ki jo ima posvetovalna komisija za spremembe v industriji (CCMI) kot najprimernejši forum za konstruktivni dialog ter oblikovanje zamisli in predlogov, saj ima izkušnje, ki jih je uspešno pridobila vse od Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo (ESPJ).

4.14 Kor so pokazale številne študije in analize dobrih praks – tako na ravni EU kot na nacionalni ravni – sta zaupanje v odnosih med socialnimi partnerji in učinkovit socialni dialog temeljna podlaga za predvidevanje in čim boljše upravljanje sprememb.

4.15 EESO zlasti meni, da so dialog, posvetovanje in pogajanje bistveni pogoji pri reformah in procesih prožne varnosti. Po eni strani je treba ustvariti okvirne pogoje, ki podjetjem v skladu z raznolikimi nacionalnimi razmerami omogočijo, da se naglo in prožno prilagodijo inovacijam, trgov in zahtevam uporabnikov oz. potrošnikov, po drugi strani pa je nujno podpreti in olajšati prilagodljivost in poklicno rast delavcev.

4.16 Kot je EESO že lahko poudaril, lahko prožna varnost deluje samo, če so delavci dovolj poklicno usposobljeni, ustvarjanje novih delovnih mest je namreč tesno povezano z novimi znanji. Vendar "EESO meni, da so ukrepi za izboljšanje varnostnega vidika (v najširšem smislu) prožne varnosti – z zanesljivimi delovnimi mesti – trenutno najpomembnejša prednostna naloga".

4.17 Po mnenju EESO je pomembno, da javne oblasti, ustanove za izobraževanje in usposabljanje ter podjetja združijo sile in izboljšajo ponudbo na področju zaposlovanja in usposabljanja, razvijejo nove profile in večstranske poklicne sposobnosti ter podprejo načine učenja v celotnem obdobju aktivnega življenja.

4.18 S tem v zvezi EESO poudarja, da je res bistveno zagotoviti mehanizme za dostop do vseživljenjskega izobraževanja in usposabljanja, ki bi bilo usmerjeno v pokrivanje potreb po novih poklicnih profilih in kvalifikacijah, zlasti za mlade, to pa

v skladu s perspektivami Programa za nova znanja in spretnosti ter delovna mesta, o katerem je EESO že podal svoje mnenje ⁽⁶⁾.

4.19 EESO poudarja pomen okrepljenega sodelovanja med različnimi akterji na lokalni ravni, saj sta predvsem na tej ravni obstoj dobrega socialnega dialoga v ozračju zaupanja ter pozitiven odnos do sprememb pomembna dejavnika za preprečevanje ali omejevanje negativnih družbenih posledic.

4.20 Posebno pozornost je po mnenju EESO treba nameniti MSP, ki morajo imeti možnost, da izkoristijo ustrezne ukrepe javnih in zasebnih organov, kot so na primer združenja delodajalcev in poklicna združenja, trgovinske, gospodarske in obrtne zbornice ter druge institucije, zlasti na lokalni in regionalni ravni, s prednostnimi načini dostopa do kredita in usposabljanja, pa tudi primernimi pobudami za poenostavitev birokratskih in upravnih postopkov.

4.21 Nadaljnja posvetovanja in opredelitve politike predvidevanja in prestrukturiranja bi morala temeljiti na rezultatih preučevanj, študij in poročil, ki so bili na evropski ravni opravljeni v več kot sedmih letih.

4.22 **V preteklosti** se je pozornost jasno osredotočila na analize in izmenjave informacij o dobrih praksah ⁽⁷⁾ ter inovativnih izkušnjah, **v prihodnje** pa bi se morala EU osredotočiti predvsem na konkretne ukrepe, tj. na razvoj in rast ter dati prednost izvajanju skupnih smernic, standardov in referenčnih okvirjev, oblikovanih na podlagi evropskih predpisov in skupnih vrednot.

4.23 In nenazadnje EESO poudarja **pomen človeškega vidika**: osebe – in njihove družine –, žrtve prestrukturiranja sektorja in podjetja, se pogosto soočijo s stiskami, ki se vedno ne upoštevajo dovolj. Predvideti je treba psihološke in socialne spremljevalne ukrepe, ki presejajo potrebno oživitve vlaganj ter vrnitev k rasti in trajnostnemu razvoju zaposlovanja.

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽⁶⁾ Glej mnenje EESO o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Program za nova znanja in spretnosti ter delovna mesta: evropski prispevek k polni zaposlenosti, UL 2011, C 318.

⁽⁷⁾ Dobre prakse: *The Restructuring Toolbox*: <http://www.evta.net/restructuringtoolbox/toolbox/index.html>. Projekt *Going Local to Respond Employment Challenges*: http://www.evta.net/going_local/catalogue/index.html. Namen: uspešno izpeljati regionalne ukrepe, ukrepe za politike in storitve, ki **predvidevajo krize podjetij**; vzpostaviti skupnost akterjev in praks, da bi dosegli **trajno primerjalno ocenjevanje** v ustanovah za uposabljanje, ki sodijo v okvir tega projekta.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o zeleni knjigi o izvedljivosti uvedbe stabilnostnih obveznic

(COM(2011) 818 final)

(2012/C 299/12)

Poročevalec: **Gérard DANTIN**

Komisija je 23. novembra 2011 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Zelena knjiga o izvedljivosti uvedbe stabilnostnih obveznic

COM(2011) 818 final.

Strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 13. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija) s 135 glasovi za, 33 glasovi proti in 25 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Da bi razrešili sedanjo krizo, se izognili dolgotrajnejši recesiji in vzpostavili pogoje, ki bodo spodbudili ponovno rast in ustvarjanje delovnih mest, je potrebno *več Evrope*, ne manj. To pomeni, da si mora Evropska komisija odločno prizadevati za ponovno uveljavitev in izvajanje *metode Skupnosti*. **S tega vidika je objava zelene knjige nadvse dobrodošla.**

1.2 Toda Komisija mora obenem tudi dosledno in povsod izvrševati svojo pravico do pobude ter oblikovati predloge, ki bodo sorazmerni z obsegom krize in bodo nadomestili medvladne blažilne ukrepe.

1.3 *Več Evrope – nova Evropa* mora povezovati solidarnost, odgovornost in vzajemno zaupanje. Bistvo slednjega je v simetričnem in uravnoteženem gospodarskem upravljanju harmonizacije na proračunskem in fiskalnem področju, ki je učinkovita in ključnega pomena. *Več Evrope*, da bi zagotovili proračunsko odgovornost in povezovanje, *več Evrope* za delitev tveganj, povezanih z državnim dolgom, ponovno vzpostavitev dolgoročne plačilne sposobnosti, omogočanje in uresničevanje strukturnih reform ter spodbuditev naložb v rast, konkurenčnost in zaposlovanje v vsej EU, s čimer bi uresničili socialno Evropo in zagotovili blaginjo za vse.

1.4 EESO zato z zadovoljstvom pozdravlja predstavitev zelene knjige o stabilnostnih obveznicah. Njena vsebina je v skladu z vedno bolj povezano Evropsko unijo z enotnim trgom in evropskim trgom kapitala ter je nujna dopolnitev sedanje skupne monetarne politike v euroobmočju. Po drugi

strani lahko takšne euroobveznice zagotovijo zaupanje morebitnih vlagateljev, s tem pa stabilizirajo povpraševanje po državnih obveznicah in omogočijo znižanje obrestnih mer.

1.5 Kljub temu pa EESO meni, da nevarnost moralnega tveganja in njegove morebitne posledice v zeleni knjigi niso predstavljeni ustrezno, saj bi jih bilo treba najprej natančno preučiti, preden se v zvezi s tem sprejmejo vprašljivi zaključki. Če bi bila teza v zeleni knjigi namreč pravilna (tj. da bo oslabitev tržne discipline kot posledica poenotenja obrestnih mer povzročila neodgovorno zviševanje javnih izdatkov ali povečanje proračunskega primanjkljaja), bi to morali opaziti že po uvedbi eura. Vendar pa se to ni zgodilo.

1.6 EESO se strinja s Komisijo, da morajo imeti stabilnostne obveznice visoko kreditno boniteto, da jih lahko vlagatelji ter države članice euroobmočja sprejmejo. Toda zaradi neodločnega in poznega posredovanja politike je negotovost sedaj že tako velika, da tudi euroobveznice s solidarnim jamstvom verjetno ne bodo imele več tako velike podpore kot še pred nekaj meseci.

1.6.1 EESO zato meni, da bi bilo treba v reševanje iz krize bolj vključiti ECB, na primer tako, da bi ta evropskemu instrumentu za finančno stabilnost (EFSF) ali mehanizmu za stabilnost (ESM) izdala dovoljenje za opravljanje bančnih storitev.

1.7 Odbor je preučil različne "možnosti za izdajo stabilnostnih obveznic" in meni, da je še najbolj izvedljiv in na splošno najbolj sprejemljiv pristop št. 2, tj. "delna nadomestitev državnih obveznic s stabilnostnimi obveznicami s solidarnim jamstvom".

1.8 Pri izdaji teh stabilnostnih obveznic je seveda treba zagotoviti, kot je poudaril predsednik Evropskega sveta, "da je zaradi izogibanja moralnim tveganjem ter spodbujanja odgovornosti in upoštevanja predpisov vzpostavljen trden okvir za proračunsko disciplino in konkurenčnost". Tak proces "bi moral biti postopen in temeljiti na ustreznih merilih, napredek pri združevanju v smislu sprejemanja odločitev o proračunih pa bi morali spremljati sorazmerni ukrepi za združevanje tveganj" ⁽¹⁾. Odbor se strinja, da morajo biti med "osnovne elemente" tega procesa vključeni integrirani finančni in proračunski okvir ter okvir ekonomske politike. Spremljati bi jih moral skladen in ustrezen okvir demokratične legitimnosti in odgovornosti na evropski ravni, ki ne bi zaostrial varčevalnih ukrepov. Zato EESO predlaga, da Komisija podrobno preuči morebitno nevarnost moralnega tveganja, da bi lahko našli ustrezne rešitve v tej strukturi.

2. Uvod

2.1 Namen te zelene knjige je sprožiti obsežno javno posvetovanje o **stabilnostnih obveznicah** ⁽²⁾, pri katerem bi sodelovali vsi zadevni akterji. Evropska komisija bo na podlagi tega posvetovanja predlagala politiko za to področje.

2.2 Poglobitev dolžniške krize v euroobmočju je sprožila obsežno razpravo o izvedljivosti skupne izdaje obveznic. Precej podpore je dobila zamisel, da bi bila lahko taka skupna izdaja učinkovit instrument za odziv na likvidnostne omejitve v več državah članicah euroobmočja. Evropski parlament je na podlagi navedenega pozval Komisijo, naj preuči izvedljivost skupne izdaje v okviru sprejetja svežnja zakonodajnih ukrepov o gospodarskem upravljanju euroobmočja, pri čemer je bilo poudarjeno, da bi skupna izdaja stabilnostnih obveznic zahtevala dodatni premik k skupni gospodarski in davčni politiki ⁽³⁾.

2.3 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) je o tem vprašanju razpravljal že v številnih predhodnih mnenjih ter se glede tega opredelil zlasti v mnenju na lastno pobudo o rasti in državnem dolgu v EU – dveh inovativnih predlogih ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ "Na poti k pravi ekonomski in monetarni uniji", poročilo, ki ga je 26. junija 2012 predstavil Herman Van Rompuy, predsednik Evropskega sveta: II. del, točka 2, tretji odstavek (EUCO 120/12). http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/SL/ec/131243.pdf

⁽²⁾ V javnih razpravah in besedilih se običajno uporablja izraz "euroobveznice". Komisija meni, da je glavna značilnost takšnega instrumenta okrepitev finančne stabilnosti v euroobmočju. Zato se v tej zeleni knjigi v skladu z nagovorom predsednika Barossa članicam Unije z dne 28. septembra 2011 uporablja izraz "stabilnostne obveznice".

⁽³⁾ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 6. julija 2011 o finančni, gospodarski in socialni krizi (2010/2242(INI)).

⁽⁴⁾ Glej mnenje CESE *Rast in državni dolg v EU – dva inovativna predloga*, UL C 143, 22.5.2012, str. 10, ter mnenje EESO *Strategije za pametno konsolidacijo proračunske politike: izziv gonilnih sil rasti, ki jih Evropa potrebuje. Kako v celoti izkoristiti potencial delovne sile naših gospodarstev v kontekstu nujne fiskalne prilagoditve*, UL C 248, 25.8.2011, str. 8.

2.4 EESO z zadovoljstvom pozdravlja objavo zelene knjige, javno razpravo, ki jo bo spodbudila, in sprejeti pristop, na podlagi katerega naj bi Komisija oblikovala predloge. Komisija bo v zvezi s tem vprašanjem ponovno uporabila metodo Skupnosti.

3. Vsebina zelene knjige

3.1 V tem dokumentu so najprej opisane okoliščine, s katerimi je povezana vsebina te zelene knjige, v nadaljevanju pa so predstavljeni in pojasnjeni številni vidiki, na katerih temeljijo predlogi iz dokumenta.

3.1.1 Utemeljitev v zeleni knjigi

3.1.1.1 Možnost uvedbe stabilnostnih obveznic bi morda lahko ublažila trenutno krizo državnega dolga, saj bi države članice, ki izdajajo obveznice z višjimi donosi, lahko imele koristi od boljše kreditne sposobnosti držav članic, ki so izdajateljice obveznic z nižjimi donosi. Vendar pa bi morali za trajen učinek načrt za uvedbo skupnih obveznic dopolniti z vzporednimi zavezami k okrepitvi gospodarskega upravljanja, s čimer bi poskrbeli, da se sprejmejo potrebne proračunske in strukturne prilagoditve za zagotovitev vzdržnosti javnih financ, ter se tako izognili nevarnosti moralnega tveganja.

3.1.1.2 Stabilnostne obveznice bi zagotovile, da bi bil finančni sistem euroobmočja bolj odporen na prihodnje negativne vplive, s čimer bi se okrepila finančna stabilnost. Vsem sodelujočim državam članicam bi omogočile zanesljivejši dostop do virov refinanciranja in preprečile nenadno izgubo dostopa do trga. Razpoložljivost stabilnostnih obveznic bi obenem koristila tudi bančnemu sistemu.

3.1.1.3 Stabilnostne obveznice bi povečale učinek monetarne politike euroobmočja, spodbujale pa bi tudi učinkovitost na trgu državnih obveznic ter v širšem finančnem sistemu euroobmočja. Olajšale bi portfeljske naložbe v eurih in spodbujale bolj uravnotežen svetovni finančni sistem.

3.1.2 Predpogoji

V zeleni knjigi je navedeno, da so stabilnostne obveznice sicer zelo koristne za finančno stabilnost in gospodarsko učinkovitost, našete pa so tudi njihove morebitne pomanjkljivosti.

3.1.2.1 Komisija v predlogu opisuje naslednje oblike moralnega tveganja:

- 1) z nekaterimi oblikami stabilnostnih obveznic bi se obveznost proračunske discipline zmanjšala ali v celoti izgubila, saj bi države članice euroobmočja združile kreditno tveganje

za nekatere ali vse svoje javne dolgove. Zaradi tega se lahko pojavi nevarnost moralnega tveganja, ki izhaja iz skupnih izdaj, ker bi si kreditno tveganje zaradi proračunske nediscipline posameznih držav delili vsi udeleženci trga;

- 2) glede na to, da bi lahko izdaja stabilnostnih obveznic oslabilo tržno disciplino, bi bile potrebne znatne spremembe okvira za gospodarsko upravljanje v euroobmočju, to pa bi vplivalo na proračunsko neodvisnost;
- 3) stabilnostne obveznice bi morale imeti visoko kreditno boniteto, da bi jih vlagatelji sprejeli;
- 4) doseganje visoke kreditne bonitete bo prav tako pomembno za zagotovitev, da bodo stabilnostne obveznice sprejele vse države članice v euroobmočju;
- 5) bonitetne ocene za stabilnostne obveznice bi bile predvsem odvisne od bonitetne ocene sodelujočih držav članic in strukture osnovnih jamstev.

3.1.2.2 Skladnost s Pogodbo EU bi bila za uspešno uvedbo stabilnostnih obveznic nujna. Nekateri možnosti bi bile namreč lahko celo v nasprotju z določbami PDEU in bi lahko zahtevale njene spremembe, zlasti člena 125, ki državam članicam prepoveduje prevzemanje odgovornosti za obveznosti druge države članice. Tako bi že izdaja stabilnostnih obveznic s solidarnim jamstvom pomenila kršitev prepovedi finančne pomoči državam v težavah, nasprotno pa bi bila izdaja stabilnostnih obveznic z deljivimi jamstvi v okviru veljavnih določb Pogodbe možna.

3.2 Možnosti za izdajo stabilnostnih obveznic

3.2.1 Poleg številnih predlogov, izraženih v okviru javne razprave o uvajanju stabilnostnih obveznicah, so v zeleni knjigi predstavljene še tri možnosti, razvrščene glede na stopnjo nadomestitve nacionalnih izdaj (delne ali celotne) in naravo osnovnega jamstva (solidarno ali deljivo). Ti trije glavni pristopi so:

3.2.1.1 Pristop št. 1: popolna nadomestitev državnih obveznic s stabilnostnimi obveznicami s solidarnim jamstvom

V skladu s tem pristopom bi bilo financiranje držav v euroobmočju v celoti krito z izdajanjem stabilnostnih obveznic, izdajanje državnih obveznic pa bi opustili. Bonitetna ocena stabilnostnih obveznic bi verjetno temeljila na bonitetni oceni najpomembnejših držav članic euroobmočja, zaradi česar je mogoče pričakovati, da bi danes izdane stabilnostne obveznice imele

visoko bonitetno oceno. Ta pristop bi bil najbolj učinkovit za zagotavljanje koristi stabilnostnih obveznic, hkrati pa bi pomenil zelo veliko nevarnost moralnega tveganja. Dopolniti bi ga bilo treba z zelo trdnim okvirom za zagotavljanje proračunske discipline, gospodarske konkurenčnosti in zmanjšanja makroekonomskih neravnovesij na nacionalni ravni.

3.2.1.2 Pristop št. 2: delna nadomestitev državnih obveznic s stabilnostnimi obveznicami s solidarnim jamstvom

V skladu s tem pristopom bi bila izdaja stabilnostnih obveznic podprta s solidarnimi jamstvi, vendar bi nadomestila le omejen del nacionalne izdaje.

Za del izdaje, ki ne bi bil krit s stabilnostnimi obveznicami, bi še vedno veljala zadevna državna jamstva. V skladu s tem bi trg državnih obveznic euroobmočja zajemal dva različna dela: stabilnostne obveznice in državne obveznice. Ključno vprašanje pri tem pristopu bi bila posebna merila za določanje relativnih deležev stabilnostnih obveznic in nacionalnih izdaj dolžniških instrumentov.

3.2.1.3 Pristop št. 3: delna nadomestitev izdaj državnih obveznic z izdajo stabilnostnih obveznic z deljivimi jamstvi

Po tem pristopu bi bile stabilnostne obveznice ponovno le delno nadomestilo za izdajo državnih obveznic, podprte pa bi bile s sorazmernimi jamstvi držav članic euroobmočja. Ta pristop se razlikuje od pristopa št. 2, saj bi bile države članice še naprej odgovorne za svoj del izdaje stabilnostnih obveznic ter za izdaje svojih državnih obveznic.

4. Splošne ugotovitve

4.1 Besedilo zelene knjige je treba preučiti ob upoštevanju krize v Evropski uniji. Ta kriza je večplastna: finančna, gospodarska, plačilnobilančna, dolžniška, socialna (več kot 23 milijonov brezposelnih) in okoljska, prizadela pa je celo temelje evropskega povezovanja. Pokazala je zlasti, da so bile pri načrtovanju ekonomske in monetarne unije storjene nekatere bistvene napake. Da bi enotno valuto zaščitili pred krizami (tako v zvezi z razlikami v konkurenčnosti in makroekonomskimi neravnovesji kot neuravnoteženimi plačilnimi bilancami) in velikimi razlikami v obrestnih merah za državne obveznice, nista dovolj zgolj skupna centralna banka in Pakt za stabilnost in rast.

4.2 Za izhod iz te krize, preprečitev daljše recesije in ustvarjanje pogojev za rast in zaposlovanje je potrebne več Evrope, ne manj, in boljše Evrope: več Evrope, da bi zagotovili proračunsko odgovornost in povezovanje, več Evrope za delitev tveganj, povezanih z državnim dolgom, ponovno vzpostavitev dolgoročne plačilne sposobnosti, omogočanje in uresničevanje strukturnih reform ter spodbuditev naložb v rast, konkurenčnost in zaposlovanje v vsej EU, s čimer bi uresničili socialno Evropo in zagotovili blaginjo za vse. Potrebujemo boljše Evropo, ki lahko te cilje doseže na trajnosten način in ki ima učinkovite mehanizme za preprečitev moralnega tveganja.

4.2.1 Vse to pomeni, da si mora Evropska komisija odločno prizadevati za ponovno uveljavitev in izvajanje *metode Skupnosti*. S tega vidika je objava zelene knjige nadvse dobrodošla. Toda Komisija mora obenem tudi dosledno in povsod izvrševati svojo pravico do pobude ter oblikovati predloge, ki bodo sorazmerni z obsegom krize in bodo nadomestili medvladne blažilne ukrepe, ki so se kljub številčnosti v bistvu izkazali za pomanjkljive in neučinkovite, njihovo izvajanje pa je nezanesljivo in dolgotrajno ⁽⁵⁾.

4.2.2 Če želimo več Evrope in novo Evropo, moramo združiti vse vire in porazdeliti odgovornost. Ta koncept združuje solidarnost in deljeno odgovornost; oba pojma bi bilo treba povezati s konceptom zaupanja, ki je nekakšen most med njima. Bistvo zaupanja je v simetričnem in uravnoteženem gospodarskem upravljanju proračunske in fiskalne harmonizacije, ki je učinkovita in ključnega pomena.

4.2.2.1 To je nedvomno bolje, kot da vlade držav članic ne bi mogle več kljubovati pritisku trgov, upnikov in zasebnih bonitetnih agencij. Potreben je preskok na višjo raven evropskega povezovanja, ne zgolj zato, da bi oblikovali nove dolžniške instrumente in vzpostavili model rasti, ki mu vlagatelji lahko zaupajo, temveč tudi in predvsem zato, da se ponovno uveljavi demokratično upravljanje.

4.2.2.2 EU mora zato izboljšati svoje gospodarsko upravljanje in s tem zagotoviti proračunsko disciplino v vseh

⁽⁵⁾ Glej utemeljitev za odločitev bonitetne agencije Standard&Poor's z dne 13. januarja 2012 o znižanju bonitetne ocene zakladnih menic 16 držav članic euroobmočja: "Politične pobude, ki so jih v zadnjih tednih sprejeli oblikovalci evropske politike, morda ne bodo zadostovali, da bi bilo mogoče popolnoma obvladati sedanje sistemske pretrese v euroobmočju" ("the policy initiatives that have been taken by European policymakers in recent weeks may be insufficient to fully address ongoing systemic stresses in the eurozone") (v angleškem jeziku):

<http://www.standardandpoors.com/prot/ratings/articles/en/eu/?articleType=HTML&assetID=1245327399569>. V agenciji so ugotovili tudi naslednje: "Menimo, da je lahko reforma, ki temelji zgolj na fiskalni vzdržnosti, kontraproduktivna, v razmerah, ko domače povpraševanje upada sorazmerno z naraščanjem zaskrbljenosti potrošnikov glede varnosti zaposlitve in razpoložljivega dohodka, to pa zmanjšuje javnofinančne prihodke od davkov ("We believe a reform process based on a pillar of fiscal austerity alone risks becoming self-defeating, as domestic demand falls in line with consumers' rising concerns about job security and disposable incomes, eroding national tax revenues.")

državah članicah, zlasti pa v euroobmočju. Sveženj zakonodajnih predlogov za reformo, t. i. šesterček, skupaj z novimi predlogi ureditev in s tem povezanim evropskim semestrom za boljše usklajevanje proračunskih politik in okrepitev nadzora v EU sicer ne zadostujejo za izhod iz krize ⁽⁶⁾, kljub temu pa jih je treba pravilno izvajati. V praksi se ta politični proces šele začena in ga je treba skrbno spremljati. O uspešnosti teh reform bo mogoče odločati šele na podlagi konkretnih rezultatov pri odpravljanju makroekonomskih neravnovesij. Enako pozornost bi bilo treba nameniti tudi makroekonomskim neravnovesjem, zaradi katerih so se nekatere države članice znašle v težavah.

4.3 Odbor zato pozdravlja objavo zelene knjige o izvedljivosti uvedbe stabilnostnih obveznic. Meni, da bo sprejetje strogih pravil za gospodarsko upravljanje in solidarnih jamstev za delitev tveganj, povezanih z državnim dolgom, v vsem euroobmočju, dejansko prispevalo k izhodu iz slepe ulice, v katero je EU zašla zaradi varčevalnih ukrepov na eni strani in potrebno rastjo na drugi, in ki bi sicer neizogibno povzročila globoko recesijo.

4.4 Doseženi napredek na tem področju bi lahko tudi ECB omogočil, da opusti svoj program kupovanja državnih obveznic na sekundarnih trgih, s čimer državam članicam trenutno pomaga pri refinanciranju javnega dolga. Namesto tega bi lahko v prehodnem obdobju podprla nove stabilnostne obveznice in s tem zagotovila dodatno jamstvo za akterje na trgu ⁽⁷⁾.

4.5 V ta namen bi lahko evropski instrument za finančno stabilnost ali mehanizem za stabilnost dobil dovoljenje za opravljanje bančnih storitev, s čimer bi odpravili zmedo pri monetarni in proračunski politiki v ECB in tako zagotovili njeno neodvisnost.

5. Posebne ugotovitve

5.1 EESO z zadovoljstvom pozdravlja predstavitev zelene knjige Komisije o stabilnostnih obveznicah. Uvedba obveznic EU v euroobmočju (t. i. euroobveznic ⁽⁸⁾), v zeleni knjigi pa so poimenovane "stabilnostne obveznice") je po eni strani v skladu z vedno bolj povezano Evropsko unijo z enotnim trgom in evropskim trgom kapitala in je nujna dopolnitev sedanje skupne monetarne politike v euroobmočju. Euroobveznice ovirajo špekuliranje ter spodbujajo stabilnost finančnih trgov in učinkovitost monetarne politike.

⁽⁶⁾ Glej točko 5.6.

⁽⁷⁾ Manevrski prostor ECB je praktično neomejen, zato bi se lahko poleg preproste izjave o prihodnji usmeritvi svoje monetarne politike odločila tudi za obsežne intervencije z odkupom državnega dolga, ki je tarča špekulativnih napadov.

⁽⁸⁾ V tem dokumentu se izraz "euroobveznice" uporablja takrat, kadar je govor o cilju politične unije, ki dopolnjuje ekonomsko in monetarno unijo. V vseh drugih primerih se uporablja izraz Komisije, tj. "stabilnostne obveznice". Koncepta sta sicer dejansko popolnoma ista.

5.2 Takšne euroobveznice pa bi lahko po drugi strani z uvedbo skupne odgovornosti takoj in kratkoročno zagotovile zaupanje morebitnih vlagateljev, s tem pa stabilizirale povpraševanje po državnih obveznicah in omogočile znižanje obrestnih mer na trgu za države, ki so v hudih finančnih težavah. EESO ob upoštevanju navedenega odobrava dejstvo, da je Komisija končno – čeprav pozno – organizirala razpravo o euroobveznicah in da v zeleni knjigi pravilno predstavlja njihove prednosti.

5.3 Predpogoji v zvezi s proračunsko disciplino

5.3.1 V zeleni knjigi je večkrat poudarjeno, da si je treba prizadevati za preprečevanje neželenih učinkov, *moralnega tveganja*, pa tudi, da bi lahko trgi disciplinirali proračunske politike držav članic, kar je bilo ugotovljeno tudi v splošni razpravi o potrebnih odgovorih na finančno krizo. Odbor obžaluje, da države članice po uvedbi eura niso bile dosledne pri tržni disciplini proračunskih politik, ter je zaskrbljen, da uvedba skupne odgovornosti za stabilnostne obveznice ne bo imela nobenega učinka na potrebno disciplino na trgu. Toda sedaj so se celo nekatere države članice, ki so sicer spoštovale proračunske omejitve iz Pakta za stabilnost in rast, zaradi neuravnoveženega zadolževanja v zasebnem sektorju znašle v velikih dolgovih; tudi te države je treba nadzorovati.

5.3.2 Na splošno se je bati, da bi lahko skupna odgovornost (kar pomeni tudi, da "sankcije" v obliki povišanih obrestnih mer na trgu ne bi bile več mogoče) v državah članicah privedla do neodgovornega izvrševanja proračuna, kar bi povzročilo velik proračunski primanjkljaj. Če se vladam ne bi bilo treba bati naraščajočih obrestnih mer na trgu, bi neodgovorno zviševale javne izdatke. Vendar EESO meni, da nevarnost moralnega tveganja in njegovih morebitnih posledic v zeleni knjigi ni predstavljena ustrezno, saj bi to bilo treba najprej natančno preučiti, preden se v zvezi s tem sprejmejo vprašljivi zaključki.

5.3.3 S temeljito analizo problema moralnega tveganja bi lahko poiskali tudi ustrezno rešitev za odpravo takega tveganja. Več razlogov je, zakaj bi morali ponovno preučiti vprašanje zaupanja v "tržno disciplino" in zavedanja o resničnem obsegu problema moralnega tveganja.

5.3.3.1 V zeleni knjigi je navedeno, da spremembe javnih proračunov vplivajo na stopnjo donosa državnih obveznic; v njej je ugotovljeno, da "gledano nazaj, visoka stopnja združevanja donosov obveznic v euroobmočju v prvem desetletju obstoja eura ni bila utemeljena s proračunsko uspešnostjo držav članic." Čeprav proračunske politike torej dejansko niso bile usklajene, je bilo ugotovljeno, da je prišlo do obsežne konvergence donosov, s tem pa tudi obrestnih mer za državne obveznice. Po uvedbi eura se je donos najbolj zmanjšal pri grških, španskih, italijanskih, irskih in finskih državnih obveznicah. Leta 1995 je 10-letna stopnja donosa finskih državnih obveznic na primer še vedno znašala okrog 8,8 %, medtem ko se je leta 2005 že znižala na 3,4 %, na ravni nemških državnih obveznic.

5.3.3.2 To je mogoče razložiti z dejstvom, da se je ob vzpostavitvi euroobmočja med vlagatelji razširilo mnenje, da so obveznice vseh držav tega območja sorazmerno varne. V obdobju od vzpostavitve euroobmočja leta 1999 do stečaja banke Lehman Brothers leta 2008 so tako že prevladale podobne razmere, ki jih je mogoče pričakovati po uvedbi euroobveznic. V tem času tudi trgi niso disciplinirali proračunskih politik.

5.3.3.3 Če bi bila teza v zeleni knjigi pravilna (namreč da bosta oslabitev tržne discipline in poenotenje obrestnih mer povzročila neodgovorno zviševanje javnih izdatkov ali povečanje proračunskega primanjkljaja), bi se to moralo zgoditi že po uvedbi eura.

5.3.3.4 To pa seveda ne drži: na Finskem so se javni izdatki glede na bruto domači proizvod (BDP) po uvedbi eura rahlo znižali in so bile ves čas nižje od stopnje javnih prihodkov. V Španiji se stopnja javnih izdatkov (brez plačil obresti) glede na BDP ni spreminjala, stopnja prihodkov pa se je celo zvišala. V Italiji se je stopnja javnih izdatkov na splošno znižala, rahlo se je znižal tudi znesek plačanih obresti; prišlo pa je do upada stopnje javnih prihodkov. Tudi v Grčiji je po vstopu v euroobmočje in poenotenju obrestnih mer za obveznice stopnja javnih izdatkov glede na BDP ostala na splošno nespremenjena, ugotovljeno pa je bilo tudi sorazmerno jasno zmanjšanje izdatkov, povezanih s plačilom obresti. Javni prihodki glede na BDP pa so se v Grčiji zmanjšali veliko bolj kot v Italiji.

5.3.3.5 Očitno je, da pomanjkanje "tržne discipline" in znatno poenotenje obrestnih mer za obveznice nista povzročila moralnega tveganja, saj so bili vlagatelji prepričani, da so take naložbe popolnoma varne. V nobenem primeru ni prišlo do povečanja javnih izdatkov glede na BDP, ravno nasprotno. Iz tega je seveda mogoče sklepati, da so nizke, poenotene obrestne mere marsikje vplivale na znižanje davčnih prihodkov – upad stopnje prihodkov je bil ugotovljen v vsaj dveh prej navedenih primerih.

5.3.4 Zadnji navedeni argument naj bi potrjeval, da bi se morali v ukrepih za preprečevanje moralnega tveganja osredotočiti na prihodke. Z boljšo usklajenostjo proračunskih politik bi lahko preprečili fiskalni damping. V prihodnje bi lahko v okviru usklajevanja gospodarskih politik in okrepljenega upravljanja EU v določenih primerih uvedli ukrepe zoper davčne olajšave. To bi zagotovilo usklajenost ukrepov gospodarskega upravljanja, za kar se je EESO zavzemal že v prejšnjih mnenjih⁽⁹⁾.

⁽⁹⁾ Glej navedbe v mnenju EESO *Letni pregled rasti: spodbujanje ukrepov EU za celovit odziv na krizo*, UL C 132, 3.5.2011, str. 26, in mnenju CESE *Socialni učinki nove zakonodaje o gospodarskem upravljanju*, UL C 143, 22.5.2012, str. 23.

5.3.5 Poleg tega je zelo malo verjetno, da bi vlagatelje dejansko zanimalo predvsem to, kako trdna je proračunska politika držav, katerim so pripravljeni posoditi denar. Obseg proračunskega primanjkljaja in javnega dolga za obrestne mere na trgu v resnici ni tako pomemben, kot je mogoče sklepati po zeleni knjigi. Dokaz za to so ravno Španija, ki je bila sicer "vzoren učenec" na področju proračunske politike, pa ima sedaj kljub temu težave z refinanciranjem, ter visoko zadolžene države, kot je Združeno kraljestvo, v katerih je financiranje na zgodovinsko nizki ravni.

5.3.6 EESO zato meni, da bi morala Komisija ob upoštevanju naslednjih faz po objavi zelene knjige nujno ponovno preučiti svoje trditve o moralnem tveganju in tržni disciplini. Zelo hitro se lahko zgodi, da bodo te navedbe vodile k napačnim zaključkom, katerih gospodarske posledice bi bile lahko pogubne: če bi bila zaradi preprečevanja domnevnega problema moralnega tveganja v okviru Pakta za stabilnost in rast na primer sprejeta še strožja pravila v zvezi z javnim dolgom ali bi bilo zadolževanje samodejno onemogočeno, bi to lahko pomenilo škodljiv (in po mnenju Komisije neučinkovit) pritisk na javne izdatke. Da bi se prepričali, da bi nenadno zmanjšanje javnih izdatkov (v nasprotju z domnevami in željami Komisije) negativno vplivalo na zaupanje morebitnih kupcev obveznic, zadošča že, da se seznanimo z dogajanjem v državah, ki jih je prizadela kriza in v katerih je sprejete varčevalne politike zgolj še povečalo negotovost in povzročilo še večje zvišanje obrestnih mer.

5.3.7 EESO poleg tega meni, da bi bilo treba znova in temeljito preučiti tudi tezo o tem, da bi morali ravno "trgi" disciplinirati demokratično izvoljene organe. Izraz "trgi" je v tem primeru torej sopomenka izraza "imelniki kapitala", ki nastopajo kot upniki vlad. Ni jasno, zakaj naj bi podprli zamisel o tem, da bi imelo sorazmerno majhno število imetnikov kapitala na javni proračun več vpliva kot parlament, ki ga izvolijo državljani.

5.4 Pogoji za finančna sredstva, da lahko na trgu veljajo za zelo zanesljiva

5.4.1 EESO se strinja s Komisijo, ki meni, da bi morale stabilnostne obveznice imeti visoko boniteto, da bi jih vlagatelji ter države članice euroobmočja z visoko bonitetno oceno tudi sprejeli. Visoka boniteta bi bila potrebna tudi za uveljavitev stabilnostnih obveznic kot mednarodnega referenčnega merila ter za podporo razvoja in učinkovitega delovanja povezanih trgov terminkih poslov in opcij, ki so nepogrešljivi za oskrbo trgov obveznic z likvidnimi sredstvi.

5.4.2 EESO je prepričan, da bodo euroobveznice s splošno skupno odgovornostjo izredno privlačne za morebitne upnike, ki iščejo zanesljive naložbe. Obseg in likvidnost trga obveznic s skupno odgovornostjo bi verjetno privabila tudi nove vlagatelje

izven Evrope. EESO se strinja, da bi bilo treba zaradi svetovnih makroekonomskih neravnovesij storiti vse, da bi znatne količine likvidnih sredstev iz držav v razvoju usmerili v zanesljive finančne naložbe, kot so euroobveznice. Te bi tako dobile nadvse pomembno vlogo pri stabilizaciji finančnih trgov tudi drugod po svetu.

5.4.3 Razmere na evropskih trgih obveznic so se medtem zelo poslabšale, saj vlade držav članic niso posredovale dovolj hitro, sprejete so bile napačne politične odločitve, manjka pa tudi volje za celovito reševanje krize. Negotovost je sedaj že tako razširjena, da tudi po euroobveznicah s solidarnim jamstvom (možnost 1 – glej točko 3.2.2.1) verjetno ne bi bilo več tako velikega povpraševanja kot še pred nekaj meseci. Manj verjetno je tudi, da bi lahko stabilnostne obveznice ublažile krizo, in morda ne bi mogle izpolniti niti svojega prvotnega cilja, tj. stabilizacije.

5.4.4 EESO zato meni, da bi bilo treba v proces obvladovanja krize bolj vključiti Evropsko centralno banko – na primer z izdajo dovoljenja za opravljanje bančnih storitev EFSF ali ESM, ki bo začel veljati 1. julija 2012. ECB v nasprotju s centralnimi bankami ZDA, Japonske in Združenega kraljestva ne deluje kot posojilodajalec držav članic v skrajni sili. To je tudi bolj ali manj razlog za razlike med obrestnimi merami euroobmočja in drugih gospodarstev, ki so mnogo bolj zadolžena, veliko pa tudi prispeva k vtisu, da krize ne bo nikoli konec.

5.4.5 Vendar pa ne drži, da sta za sprejetje euroobveznic na trg in nizke obrestne mere potrebna kar se da stroga varčevalna politika in proračunska uskladitev. EESO je v več mnenjih izrecno opozoril na škodljive posledice takšne politike za gospodarstvo ter poudaril, da konsolidacijo javnih proračunov omogoča predvsem gospodarska rast⁽¹⁰⁾.

5.5 Možnosti za izdajo stabilnostnih obveznic

5.5.1 Pristop št. 1: popolna nadomestitev državnih obveznic s stabilnostnimi obveznicami s solidarnim jamstvom

EESO meni, da je ta pristop dolgoročno najbolj ustrezen in usklajen s ciljem Evropske unije o ekonomski in socialni uniji. Obenem se lahko kratkoročno izkaže tudi za najbolj učinkovitega pri obvladovanju problemov s financiranjem in s tem za izhod iz krize. Vendar pa ta pristop zahteva tudi najbolj poglobljeno evropsko povezovanje. Z uporabo tega pristopa bi se tako verjetno pojavilo več političnih problemov, zato se zdi,

⁽¹⁰⁾ Glej opombo na strani 8.

da je popolna nadomestitev državnih obveznic s stabilnostnimi obveznicami s solidarnim jamstvom v bližnji prihodnosti najmanj verjetna.

5.5.2 Pristop št. 2: delna nadomestitev državnih obveznic s stabilnostnimi obveznicami s solidarnim jamstvom

5.5.2.1 Ta pristop je najbolj verjeten in sprejemljiv, saj je v bistvu podoben prej navedenemu pristopu, razen v tem, da bi morale države članice ohraniti določeno stopnjo neodvisnosti na finančnih trgih. Za vsako od njih bodo tako veljali različni pogoji na trgu in pogoji financiranja, kar bi se lahko odražalo tudi v različnih bonitetnih ocenah posameznih držav. Ta pristop se lahko ne glede na navedeno izkaže za zelo učinkovitega, če upoštevamo njegov srednje- ali kratkoročni učinek. Tudi argumenti v zvezi z nevarnostjo domnevnega moralnega tveganja bi bili ob uporabi tega pristopa precej manj prepričljivi. To je tudi razlog, da je to ena od dveh možnosti, ki jo EESO tudi uradno odobrava.

5.5.2.2 Dokler pa izdaja stabilnostnih obveznic ne bo odobrena, je ravno tako pomembno, da se opredelijo pogoji in zgornja meja dolga, s čimer bi dejansko rešili pereče vprašanje držav, ki so v finančnih težavah. Zato EESO meni, da ne bi bilo primerno, če bi vse sedanje državne obveznice takoj nadomestili s "stabilnostnimi obveznicami" (kot je predlagano na str. 17 zelene knjige), kajti določena zgornja meja za izdajo slednjih (t. i. modrih obveznic) bi bila hitro dosežena, kar bi pomenilo, da bi bilo treba za nadaljnje refinanciranje nemudoma začeti znova izdajati državne obveznice (t. i. rdeče obveznice) ⁽¹¹⁾.

5.5.3 Pristop št. 3: delna nadomestitev izdaj državnih obveznic z izdajo stabilnostnih obveznic z deljivimi jamstvi

5.5.3.1 EESO se strinja s Komisijo, da je področje uporabe pri tem pristopu od vseh treh najbolj omejeno, saj zgolj delno krije potrebe držav članic po financiranju (tako kot v pristopu št. 2), vključuje pa le deljiva jamstva. Ta pristop bi tako lahko imel zgolj omejen učinek na stabilnost in povezovanje. Uporabljati bi ga lahko začeli sorazmerno hitro, saj je videti, da je popolnoma v skladu z veljavno Pogodbo EU.

⁽¹¹⁾ Delpla, J. in von Weizsäcker, J. (2010), *The Blue Bond Proposal*, Bruegel Policy Briefs 420, Bruegel, Bruselj, 2010. Avtorja predlagata omejitev izdaje modrih obveznic na 60 % BDP, kar ustreza merilu v zvezi z zgornjo mejo skupnega javnega dolga, ki je bilo predvideno že v Maastrichtski pogodbi. Med vedno večjim številom bolj ali manj podrobnih študij in predlogov je vredno opozoriti na predloge nemškega sveta ekonomskih strokovnjakov o evropskem paktu za odkup dolga ali na študijo Varoufakis, Y. in Holland, S. (2011), *A modest proposal for overcoming the euro crisis*, Levy Economics Institute of Bard College Policy Note 3/2011, http://www.levyinstitute.org/pubs/pn_11_03.pdf.

5.5.3.2 Če bi države članice želele za take instrumente financiranja pridobiti ustrezno bonitetno oceno, bi bile prisiljene poskrbeti za dodatna jamstva. Stabilnostne obveznice bi bile glede na pristop št. 3 zelo podobne obveznicam evropskega instrumenta za finančno stabilizacijo, čeprav bi morale biti njihovo področje uporabe nekoliko širše in bi morale imeti nekoliko večji vpliv na učinkovitost trga in povezovanje. EESO meni, da je ta pristop najmanj primeren, saj je precej verjetno, da ne bi imel velikega učinka.

5.6 Fiskalni okvir za stabilnostne obveznice

5.6.1 EESO ponovno poudarja svoje prepričanje, da ukrepi, kot so okrepitev Pakta za stabilnost in rast s sprejetjem svežnja šestih zakonodajnih predlogov, priprava resolucije Sveta o Paktu "evro plus" in splošna uvedba t. i. zlatega pravila, v bistvu ne zadostujejo za izhod iz krize, ter da bi njihove socialne posledice lahko ogrozile obstoj Evropske unije ⁽¹²⁾.

5.6.2 Komisija in Svet sta sprejela ukrepe, ki dopolnjujejo zeleno knjigo, vendar pa bi morala v njih za zmanjšanje proračunskega primanjkljaja in dolga držav predlagati tudi kakšne druge rešitve, ne le varčevanja pri javnih proračunih. Slednje namreč na splošno slabo vpliva na rast, zaposlovanje in državo blaginje, saj brez potrebe omejuje možnosti za izvajanje ustrezne proticiklične proračunske politike, poleg tega pa ne daje rezultatov, ki jih pričakuje Komisija.

5.6.3 Toda v državah članicah monetarne unije je treba nujno sprejeti ukrepe za zблиžanje nacionalnih gospodarstev, zmanjšanje neravnovesij in dokončno oblikovanje skupne monetarne politike. Poleg tega bi se bilo treba nujno dogovoriti tudi o gospodarski politiki z dobro zastavljenimi cilji. V zeleni knjigi so večkrat omenjeni načrti za "okrepitev konkurenčnosti", kar naj bi dosegli z znižanjem stroškov in plač; toda ta zamisel je ob upoštevanju navedenega preveč enostranska, saj ne upošteva vloge povpraševanja na makroekonomski ravni.

5.6.4 V državah s primanjkljajem na tekočem računu lahko na primer omejitev prihodkov povzroči krčenje povpraševanja in upad uvoza. Plačilne bilance v euroobmočju bi bile na ta način sicer res uravnotežene, vendar bi to obenem povzročilo splošen upad proizvodnje in gospodarske uspešnosti, kar pomeni, da bi bili manj konkurenčni. EESO ponovno poudarja, da je uravnotežena gospodarska politika nujno potrebna za uresničevanje ciljev strategije Evropa 2020.

⁽¹²⁾ Glej točko 5.3.

5.6.5 Zato bi si morali pri usklajevanju gospodarske politike prizadevati za okrepitev dejavnikov rasti in nacionalnih prihodkov. Države članice, v katerih je bilo zadnja leta sorazmerno malo javnih naložb, domače povpraševanje pa je bilo majhno, morajo sprejeti korektivne ukrepe, s katerimi bi spodbudile povpraševanje, medtem ko bi si morale tiste države članice, ki so imele sorazmerno visok primanjkljaj tekočega računa in proračunski primanjkljaj, prizadevati za bolj uravnotežene prihodke in izdatke. **EESO meni, da bi lahko z uvedbo stabilnostnih obveznic Evropske unije v skladu s pristopom št. 2 na trajnosten način omogočili nadvse nujno zmanjšanje notranjih makroekonomskih neravnovesij v EU.**

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

PRILOGA

k Mnenju Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Naslednji amandmaji, ki so bili med razpravo zavrženi, so prejeli vsaj četrtno glasov:

Am. 3 – točka 3.2.1.2

Doda se:

Pristop št. 2: delna nadomestitev državnih obveznic s stabilnostnimi obveznicami s solidarnim jamstvom

V skladu s tem pristopom bi bila izdaja stabilnostnih obveznic podprta s solidarnimi jamstvi, vendar bi nadomestila le omejen del nacionalne izdaje.

Za del izdaje, ki ne bi bil krit s stabilnostnimi obveznicami, bi še vedno veljala zadevna državna jamstva. V skladu s tem bi trg državnih obveznic euroobmočja zajemal dva različna dela: stabilnostne obveznice in državne obveznice. Ključni vprašanji pri tem pristopu bi bili posebna merila za določanje relativnih deležev stabilnostnih obveznic in nacionalnih izdaj dolžniških instrumentov ter dejstvo, da ne bi v zadostni meri odpravil moralnega tveganja, povezanega s poslabšanjem proračunske discipline.

Obrazložitev

Obrazložitev bo podana ustno.

Rezultat glasovanja

Proti: 117

Za: 46

Vzdržani: 18

Am. 4 – točka 3.2.1.3

Doda se:

Pristop št. 3: delna nadomestitev izdaj državnih obveznic z izdajo stabilnostnih obveznic z deljivimi jamstvi

Po tem pristopu bi bile stabilnostne obveznice ponovno le delno nadomestilo za izdajo državnih obveznic, podprte pa bi bile s sorazmernimi jamstvi držav članic euroobmočja. Ta pristop se razlikuje od pristopa št. 2, saj bi bile države članice še naprej odgovorne za svoj del izdaje stabilnostnih obveznic ter za izdaje svojih državnih obveznic. Na ta način bi omejili nevarnost moralnega tveganja na področju proračunske discipline, hkrati pa ohranili prednosti, povezane z znižanjem likvidnostnih premij.

Obrazložitev

Obrazložitev bo podana ustno.

Rezultat glasovanja

Proti: 127

Za: 50

Vzdržani: 6

O naslednjih dveh amandmajih se je glasovalo skupaj:**Am. 7 – točka 4.3**

Spremeni se tako:

Odbor zato pozdravlja objavo zelene knjige o izvedljivosti uvedbe stabilnostnih obveznic. Meni, da bo sprejetje strogih pravil za gospodarsko upravljanje in ~~solidarnih~~ jamstev za pravično delitev tveganj, povezanih z državnim dolgom, v vsem euroobmočju, dejansko prispevalo k ~~izhodu iz slepe ulice~~ rešitvi dileme, v katero je EU zašla zaradi varčevalnih ukrepov na eni strani in potrebno rastjo na drugi, ~~in ki bi sicer neizogibno povzročila globoko recesijo.~~ Po mnenju Odbora je stabilnostne obveznice mogoče uvesti šele tedaj, ko bo nevarnost moralnega tveganja, navedena v zeleni knjigi, odpravljena, in ko bo v zadostni meri poskrbljeno za to, da se to tveganje v poslovni praksi ne bo več pojavljalo.

Obrazložitev

Obrazložitev bo podana ustno.

Am. 1 – točka 1.5

Doda se:

Toda EESO meni, da nevarnost moralnega tveganja (pri vseh petih opisanih oblikah tveganja) in njegove morebitne posledice v zeleni knjigi niso predstavljeni ustrezno, saj bi jih bilo treba najprej natančno preučiti, preden se v zvezi s tem sprejmejo vprašljivi zaključki. Če bi bila teza v zeleni knjigi namreč pravilna (tj. da bo oslabitev tržne discipline, kar je posledica poenotenja obrestnih mer, povzročila neodgovorno zviševanje javnih izdatkov ali povečanje proračunskega primanjkljaja), bi to morali opaziti že po uvedbi eura. Vendar pa se to ni zgodilo. Po mnenju Odbora je stabilnostne obveznice mogoče uvesti le, če bo nevarnost moralnega tveganja, opisana v zeleni knjigi, odpravljena in če bo dovolj poskrbljeno za to, da se v poslovni praksi ne bo več pojavljala.

Obrazložitev

V zeleni knjigi je obravnavano izvajanje mehanizma t. i. stabilnostnih obveznic za nedoločen čas, katerega cilj je znižati stroške servisiranja dolgov (izdajanje obveznic) za države članice s slabo proračunsko disciplino v škodo držav z odgovornim proračunskim ravnanjem, ki bodo morale na te obveznice plačati višje obresti v primerjavi z obrestmi na svoje lastne dolžniške instrumente. Upravičenci v okviru te sheme bodo izkoristili enkratni (in z njihovega vidika nižji) donos takih obveznic, pa tudi solidarno odgovornost (jamstvo), ki velja za vse euroobmočje. Evropska komisija je sama navedla pet možnih oblik moralnega tveganja (ena stran odloči o tem, kolikšen del tveganja bo prevzela, nekdo drug pa krije stroške, če ne gre vse po načrtih), ki nastane zaradi takega načina izdajanja dolžniških instrumentov.

Rezultat glasovanja

Proti: 131

Za: 49

Vzdržani: 9

Am. 8 – točka 5.3.4

Spremeni se tako:

Zadnji navedeni argument naj bi potrjeval, da bi se morali v ukrepih za preprečevanje moralnega tveganja osredotočiti na prihodke. Z boljše usklajenostjo proračunskih politik bi lahko preprečili fiskalni damping. EESO podpira zamisel o "devalvaciji s fiskalno politiko", ki je bila priporočena na letošnjem davčnem forumu v Bruslju, in sicer kot instrument za obvladovanje asimetričnih šokov v monetarni uniji⁽¹⁾. V prihodnje bi lahko v okviru usklajevanja gospodarskih politik in okrepljenega upravljanja EU v določenih primerih uvedli ukrepe zoper davčne olajšave. To bi zagotovilo usklajenost ukrepov gospodarskega upravljanja, za kar se je EESO zavzemal že v prejšnjih mnenjih⁽²⁾.

Obrazložitev

Tudi s točko 5.3.4 mnenja se ni mogoče strinjati. Trditev, da bi lahko v prihodnosti uvedli ukrepe tudi zoper davčne olajšave, je samovoljna in se ne opira na nobeno analizo ali raziskave. Morebitne davčne olajšave in njihove posledice ne sodijo v okvir tega mnenja.

Rezultat glasovanja

Proti: 124

Za: 54

Vzdržani: 9

O naslednjih šestih amandmajih se je glasovalo skupaj:

⁽¹⁾ Na bruseljskem davčnem forumu so "devalvacijo s fiskalno politiko" opredelili kot znižanje neposredne obdavčitve (fizičnih in pravnih oseb, kar znižuje njihove stroške, s tem pa zvišuje konkurenčnost domačih proizvajalcev) in hkratno povečanje neposredne obdavčitve (saj se DDV pri izvozu ne zaračunava). Ta fiskalni ukrep mora biti s proračunskega vidika nevtralen in imeti podoben učinek kot devalvacija. Za države s skupno valuto je to instrument za obvladovanje asimetričnih šokov. Več: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/tax_conferences/tax_forum/index_fr.htm

⁽²⁾ Glej navedbe v mnenju EESO Letni pregled rasti: spodbujanje ukrepov EU za celovit odziv na krizo, UL C 132, 3.5.2011, str. 26, in mnenje EESO Socialni učinki nove zakonodaje o gospodarskem upravljanju, UL C 143, 22.5.2012, str. 23.

Am. 10 – točka 5.4.2

Spremeni se tako:

EESO je prepričan, da bodo euroobveznice s splošno skupno odgovornostjo z deljivimi⁽³⁾ jamstvi izredno privlačne za morebitne upnike, ki iščejo zanesljive naložbe. Obseg in likvidnost trga obveznic s skupno odgovornostjo bi verjetno privabila tudi nove vlagatelje izven Evrope. EESO se strinja, da bi bilo treba zaradi svetovnih makroekonomskih neravnovesij storiti vse, da bi znatne količine likvidnih sredstev iz držav v razvoju usmerili v zanesljive finančne naložbe, kot so euroobveznice. Te bi namreč imele nadvse pomembno vlogo pri stabilizaciji finančnih trgov drugod po svetu.

Obrazložitev

Obrazložitev bo podana ustno.

Am. 11 – točka 5.5.1

Spremeni se tako:

Pristop št. 1: popolna nadomestitev državnih obveznic s stabilnostnimi obveznicami s solidarnim jamstvom

EESO meni, da je ta pristop dolgoročno najbolj ustrezen in usklajen s ciljem Evropske unije o ekonomski in socialni uniji. Obenem se lahko kratkoročno izkaže tudi za najbolj učinkovitega pri obvladovanju problemov s financiranjem in s tem za izhod iz krize. Vendar pa ta pristop zahteva tudi najbolj poglobljeno evropsko povezovanje, z njim pa je povezana tudi največja nevarnost moralnega tveganja. Z uporabo tega pristopa bi se tako verjetno pojavilo več političnih in pravnih problemov, zato se zdi, da je popolna nadomestitev državnih obveznic s stabilnostnimi obveznicami s solidarnim jamstvom v bližnji prihodnosti najmanj verjetna. Po mnenju Odbora je o uvedbi stabilnostnih obveznic mogoče razmišljati le, ko bo nevarnost moralnega tveganja, opisana v zeleni knjigi, odpravljena in če bo v zadostni meri poskrbljeno za to, da se v poslovni praksi ne bo več pojavljala.

Obrazložitev

Predlog v mnenju, da se med različnimi možnostmi za izdajo stabilnostnih obveznic podpre **pristop št. 2**, tj. delno nadomestitev državnih obveznic s stabilnostnimi obveznicami s solidarnim jamstvom, je treba zavrniti. Po mojem mnenju ni sprejemljivo, da smejo nekatere države članice s svojimi sredstvi ravnati razsipno in žal neodgovorno, druge pa morajo te izdatke pokriti. Hkrati je treba opozoriti, da je **solidarno jamstvo v neposrednem nasprotju z določbami Pogodbe o delovanju Evropske unije, v skladu s katerimi nobena država članica ne jamči za obveznosti druge države članice. Nasprotno pa pristop št. 3** (za katerega se zavzemamo v tem amandmaju) zmanjšuje nevarnost moralnega tveganja pri vodenju gospodarskih in fiskalnih politik in bi v primerjavi s pristopom št. 2 vključeval "deljiva" vladna jamstva in bi ga lahko zato uvedli sorazmerno hitro, ne da bi bilo treba spreminjati Pogodbe EU.

Am. 12 – točka 5.5.2.1

Spremeni se tako:

Ta pristop je najbolj verjeten in sprejemljiv, saj je v bistvu podoben prej navedenemu pristopu, razen v tem, da bi morale države članice ohraniti določeno stopnjo neodvisnosti na finančnih trgih. Za vsako od njih bodo tako veljali različni pogoji na trgu in pogoji financiranja, kar bi se lahko odražalo tudi v različnih bonitetnih ocenah posameznih držav. Ta pristop se lahko ne glede na navedeno izkaže za zelo učinkovitega, če upoštevamo njegov srednje ali kratkoročni učinek. Tudi argumenti v zvezi z nevarnostjo domnevnega moralnega tveganja bi bili ob uporabi tega pristopa precej manj prepričljivi. To je tudi razlog, da je to ena od dveh možnosti, ki jo EESO tudi uradno odobrava. Solidarna jamstva, povezana s stabilnostnimi obveznicami, ter nizka donosnost teh obveznic še vedno predstavljajo veliko nevarnost za moralno tveganje proračunske neodgovornosti. Po mnenju Odbora je o uvedbi stabilnostnih obveznic mogoče razmišljati le, ko bo nevarnost moralnega tveganja, opisana v zeleni knjigi, odpravljena in če bo dovolj poskrbljeno za to, da se v poslovni praksi ne bo več pojavljala.

Obrazložitev

Predlog v mnenju, da se med različnimi možnostmi za izdajo stabilnostnih obveznic podpre **pristop št. 2**, tj. delno nadomestitev državnih obveznic s stabilnostnimi obveznicami s solidarnim jamstvom, je treba zavrniti. Po mojem mnenju ni sprejemljivo, da smejo nekatere države članice s svojimi sredstvi ravnati razsipno in žal neodgovorno, druge pa morajo te izdatke pokriti. Hkrati je treba opozoriti, da je **solidarno jamstvo v neposrednem nasprotju z določbami Pogodbe o delovanju Evropske unije, v skladu s katerimi nobena država članica ne jamči za obveznosti druge države članice. Nasprotno pa pristop št. 3** (za katerega se zavzemamo v tem amandmaju) zmanjšuje nevarnost moralnega tveganja pri vodenju gospodarskih in fiskalnih politik in bi v primerjavi s pristopom št. 2 vključeval "deljiva" vladna jamstva in bi ga lahko zato uvedli sorazmerno hitro, ne da bi bilo treba spreminjati Pogodbe EU.

⁽³⁾ Op. prev.: v amandmajih 10, 11, 12, 14 in 2 in/ali njihovih obrazložitvah je prišlo do napake - fr. fraza "garanties solidaires mais non conjointes" je bila prevedena kot "solidarna, ne pa tudi skupna jamstva" oziroma "deljiva in ne solidarna jamstva" - pravilno "deljiva jamstva", fraza "garanties solidaires et conjointes" pa kot "skupna in solidarna jamstva" - pravilno "solidarna jamstva".

Am. 13 – točka 5.5.3.1

Spremeni se tako:

EESO se strinja s Komisijo, da je področje uporabe pri tem pristopu od vseh treh najbolj omejeno, saj zgolj delno krije potrebe držav članic po financiranju (tako kot v pristopu št. 2), vključuje pa le deljiva jamstva. ~~Pa s tem pristopom bi tako lahko imel zgolj omejen učinek na stabilnost in povezovanje najbolj omejili nevarnost moralnega tveganja, povezanega s slabšanjem proračunske discipline, ter znižali likvidnostne premije.~~ Uporabljati bi ga lahko začeli sorazmerno hitro, saj je videti, da je popolnoma v skladu z veljavno Pogodbo EU.

Obrazložitev

Obrazložitev bo podana ustno.

Am. 14 – točka 5.6.5

Spremeni se tako:

Zato bi si morali pri usklajevanju gospodarske politike prizadevati za okrepitev dejavnikov rasti in nacionalnih prihodkov. Države članice, v katerih je bilo zadnja leta sorazmerno malo javnih naložb, domače povpraševanje pa je bilo majhno, morajo sprejeti korektivne ukrepe, s katerimi bi spodbudile povpraševanje, medtem ko bi si morale tiste države članice, ki so imele sorazmerno visok primanjkljaj tekočega računa in proračunski primanjkljaj, prizadevati za bolj uravnotežene prihodke in izdatke. EESO meni, da ~~bi bila lahko z uvedbo~~ stabilnostnih obveznic Evropske unije v skladu s pristopom št. ~~2~~ 3 ~~izvedljiva rešitev, s katero bi na trajnosten način omogočili nadvse nujno zmanjšanje notranjih makroekonomskih neravnovesij v EU.~~

Obrazložitev

Predlog v mnenju, da se med različnimi možnostmi za izdajo stabilnostnih obveznic podpre **pristop št. 2**, tj. delno nadomestitev državnih obveznic s stabilnostnimi obveznicami s solidarnim jamstvom, je treba zavrniti. Po mojem mnenju ni sprejemljivo, da smejo nekatere države članice s svojimi sredstvi ravnati razsipno in žal neodgovorno, druge pa morajo te izdatke pokriti. Hkrati je treba opozoriti, da je **solidarno jamstvo v neposrednem nasprotju z določbami Pogodbe o delovanju Evropske unije, v skladu s katerimi nobena država članica ne jamči za obveznosti druge države članice. Nasprotno pa pristop št. 3 (za katerega se zavzemamo v tem amandmaju) zmanjšuje nevarnost moralnega tveganja pri vodenju gospodarskih in fiskalnih politik in bi v primerjavi s pristopom št. 2 vključeval "deljiva" vladna jamstva in bi ga lahko zato uvedli sorazmerno hitro, ne da bi bilo treba spreminjati Pogodbe EU.**

Am. 2 – točka 1.7

Spremeni se tako:

Odbor je preučil različne "možnosti za izdajo stabilnostnih obveznic" in meni, da je še najbolj verjeten in na splošno najbolj sprejemljiv pristop št. ~~2~~ 3, tj. "delna nadomestitev izdaj državnih obveznic s izdajo stabilnostnimi obveznicami s solidarnim z deljivimi jamstvom".

Obrazložitev

Predlog v mnenju, da se med različnimi možnostmi za izdajo stabilnostnih obveznic podpre **pristop št. 2**, tj. delno nadomestitev državnih obveznic s stabilnostnimi obveznicami s solidarnim jamstvom, je treba zavrniti. Po mojem mnenju ni sprejemljivo, da smejo nekatere države članice s svojimi sredstvi ravnati razsipno in žal neodgovorno, druge pa morajo te izdatke pokriti. Hkrati je treba opozoriti, da je **solidarno jamstvo v neposrednem nasprotju z določbami Pogodbe o delovanju Evropske unije, v skladu s katerimi nobena država članica ne jamči za obveznosti druge države članice. Nasprotno pa pristop št. 3 (za katerega se zavzemamo v tem amandmaju) zmanjšuje nevarnost moralnega tveganja pri vodenju gospodarskih in fiskalnih politik in bi v primerjavi s pristopom št. 2 vključeval "deljiva" vladna jamstva in bi ga lahko zato uvedli sorazmerno hitro, ne da bi bilo treba spreminjati Pogodbe EU.**

Rezultat glasovanja

Proti: 129

Za: 59

Vzdržani: 5

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o evropskem programu za spremljanje Zemlje (GMES) in njegovih dejavnostih (po letu 2014)

(COM(2011) 831 final)

(2012/C 299/13)

Poročevalec: **Edgardo Maria IOZIA**

Evropska komisija je 30. novembra 2011 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o evropskem programu za spremljanje Zemlje (GMES) in njegovih dejavnostih (po letu 2014)

COM(2011) 831 final.

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 12. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 12. julija) s 178 glasovi za, 2 glasovoma proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) poudarja svojo odločno podporo evropski vesoljski politiki in zlasti velikim evropskim projektom Galileo in GMES, saj meni, da so strateškega pomena za razvoj evropskega gospodarstva in znanosti. EESO je v vseh mnenjih⁽¹⁾ poudarjal, da je treba nameniti več pozornosti in sredstev vesoljskim dejavnostim. V teh dejavnostih mora EU še naprej ohranjati svoj zelo pomemben položaj.

1.2 EESO odločno nasprotuje predlogu Komisije, da sredstva, potrebna za razvoj in dokončanje programa GMES, preusmeri navzven, tj. v poseben sklad.

1.3 EESO ugotavlja, da je programu, ki vstopa v operativno fazo, nujno treba zagotoviti kontinuiteto, saj sicer grozi, da bo propadel. Celoten predlog za uvedbo novih mehanizmov za financiranje, upravljanje in vodenje, ki se razlikujejo od običajnih mehanizmov, uveljavljenih v EU, se zdi neprimeren, neupravičen in zelo tvegan. Oblikovanje novih organov in mehanizmov financiranja namreč zahteva naporne in negotove faze pogajanj in proučevanja, ki zagotovo terjajo več let. To se zdi nezdržljivo z začetkom delovanja programa, kot je GMES, in nepotrebno glede na to, da v okviru Evropske komisije in drugih evropskih agencij obstajajo vse pristojnosti in pooblastila, potrebna za izvajanje programa.

1.4 EESO zahteva, da se financiranje programa vključi v večletni finančni okvir 2014–2020 in da se upravljanje zasnije

tako, da bo upoštevalo sedanje zmogljivosti v Evropi in se izognilo tako drobljenju subjektov upravljanja kot ustvarjanju novih subjektov, ki ne bi bili primerni za prevzem upravljanje programa, pripravljenega v zadnjem desetletju. Ta zahteva je bila že podana v enem prejšnjih mnenj⁽²⁾.

1.5 Sporočilo o podrobnostih izvrševanja predloga meddržavnega sporazuma za delovanje GMES⁽³⁾, podanega med razpravo o tem mnenju, v ničemer ne spreminja sklepov Odbora. Nasprotno, potrjuje jih in Odboru omogoča, da ponovno opozori na veliko tveganje, povezano s poznim uvajanjem novega in nepreizkušenega modela financiranja in upravljanja, ki ni vključen v večletni finančni okvir in ustaljene poti upravljanja EU.

1.6 EESO je zelo zaskrbljen zaradi konkretne nevarnosti, da bi lahko program GMES naletel na resne težave, s čemer bi propadla že izvršena vlaganja v znesku več kot 3,2 milijarde evrov. V luči razprav med državami članicami se zdi ta nevarnost prej realnost.

1.7 EESO opozarja, da se zdi – tudi zaradi strateškega pomena programa za EU – nova opredelitev kompleksnega aparata financiranja in upravljanja GMES, kot je opisano v obravnavanem sporočilu, manj kot leto dni pred predvidenim

⁽¹⁾ UL C 43, 15.2.2012, str. 20.

⁽²⁾ UL C 43, 15.2.2012, str. 20.

⁽³⁾ COM(2012) 218 final, 11.5.2012.

začetkom delovanja (v letu 2013 so predvidene izstrelitve satelitov A konstelacij Sentinel-1, Sentinel-2 in Sentinel-3) zelo tvegana in neupravičena.

1.8 Sporočilo ne vsebuje analize izvedljivosti, ki bi omogočila oceniti izvedljivost v smislu učinkovitosti in uspešnosti. Tudi utemeljitev potrebnosti novega sistema ni jasna.

1.9 EESO opozarja na različno obravnavanje dveh vodilnih programov evropskega vesoljskega programa, Galilea in GMES. Prvi je vključen v večletni finančni okvir, drugi pa je iz njega izključen.

1.10 Kar zadeva upravljanje, je presenetljivo, kako obrobna vloga je v tem kompleksnem sistemu dodeljena Evropski vesoljski agenciji (ESA). Ta je doslej snovala in upravljala večino evropskih satelitskih struktur in doslej v partnerstvu z Evropsko komisijo zagotavljala skoraj vsa finančna sredstva. Ni videti prepričljivih razlogov za to, da bi jo nadomestili z novimi organi ali organi, ki nimajo veliko izkušenj z upravljanjem satelitskih sistemov in podatkov, zbranih v okviru teh sistemov.

1.11 EESO meni, da tako korenito spremenjena opredelitev pristojnosti glede programa, kot je predlagana v sporočilu, manj kot leto dni pred uvedbo modela financiranja programa GMES pomeni zelo veliko nevarnost za začetek delovanja sistema.

1.12 EESO opozarja na negotovost in nedoločnost predlaganega upravljanja, ki ga je predstavila Komisija. Slabosti predlaganega modela so očitne: tehnično usklajevanje je zaupano organom, ki vesoljskih dejavnosti ne poznajo, pa tudi kulture skupnega dela z drugimi agencijami nimajo. Poleg tega je več kot 80 odstotkov dejavnosti, načrtovanih za program GMES, povezanih z vesoljskimi dejavnostmi. EESO poziva Komisijo, naj pregleda predlagani model in ohrani enotno upravljanje, ter naj tehnično odgovornost za program še naprej zaupa ESA, pod nadzorom in kontrolo Komisije, kot je bilo prvotno načrtovano.

2. Uvod

2.1 Sporočilo z dne 30. novembra 2011 vsebuje rešitev, ki jo predlaga Evropska komisija – izven finančnega okvira 2014–2020 ⁽⁴⁾ – za financiranje operativne faze strateškega programa za opazovanje Zemlje in varnost GMES, kot je bil zasnovan do danes in vse do končne faze izvajanja. Sporočilo vsebuje tudi predlog v zvezi z upravljanjem. Gre torej za sporočilo temeljnega pomena za program GMES.

2.2 Sporočilo o nekaterih podrobnostih v zvezi z izvajanjem predlaganega meddržavnega sporazuma o delovanju GMES ⁽⁵⁾, ki je bilo objavljeno v času obravnave tega mnenja, v ničemer ne spreminja ugotovitev in sklepov Odbora v zvezi z obravnavanim dokumentom. Sporočilo je namreč dodatek, ki podrobno obravnava finančne vidike predlaganega sklada in uvaja nov organ, Svet GMES, ki podvaja dosedanje pristojnosti pri upravljanju evropskih vesoljskih programov, kar ustvarja jasna navzkrižja pristojnosti in podvajanje struktur odločanja v Evropi.

2.3 Evropski program za spremljanje Zemlje (GMES) je skupaj s programom Galileo eden od dveh vodilnih programov EU na področju vesolja. Ima ključno vlogo pri opazovanju Zemlje, s čimer zagotavlja sredstva za razumevanje in spremljanje podnebnih sprememb, zaščito in varnost prebivalstva, trajnostni razvoj in obvladovanje kriznih razmer.

2.4 Dejstvo, da financiranje strateškega programa za opazovanje Zemlje in varnost GMES ni bilo vključeno v predlog za večletni finančni okvir 2014–2020, je vzbudilo veliko zaskrbljenost zaradi konkretne nevarnosti, da bo izgubljen program, ki je za Evropo strateškega pomena ter je doslej zahteval desetletje dela in vlaganje v znesku več kot 3 milijarde eurov.

2.5 EESO je v svoji analizi iz decembra 2011 ⁽⁶⁾ že izrazil veliko zaskrbljenost glede prihodnosti tega programa, ker ni zagotovljena kontinuiteta financiranja.

2.6 Evropski parlament je v svoji resoluciji o prihodnosti programa GMES ⁽⁷⁾ februarja 2012 ugotovil, da "ne verjame, da je financiranje GMES izvedljivo zunaj večletnega finančnega okvira – s strukturo financiranja in upravljanja, ki jo je Komisija predlagala v sporočilu".

2.7 Vesoljska komponenta GMES temelji na treh konstelacijah satelitov – Sentinel-1, 2 in 3 – in na instrumentih (Sentinel 4 in 5), nameščenih na drugih satelitih. Prvi sateliti treh konstelacij bodo izstreljeni v letu 2013. Zato je nujno določiti finančni okvir, ki bo zagotavljal financiranje operativnih ukrepov v – zdaj že – bližnji prihodnosti.

2.8 Ker ni bil predložen noben predlog, je generalni direktor ESA na tiskovni konferenci 9. januarja 2012 potrdil, da ESA ne namerava izvesti predvidenih izstrelitev, če ne bo odločitve o financiranju dejavnosti GMES ⁽⁸⁾.

⁽⁵⁾ COM(2012) 218 final, 11.5.2012.

⁽⁶⁾ UL C 43, 15.2.2012, str. 20.

⁽⁷⁾ 2012/2509 (RSP).

⁽⁸⁾ <http://multimedia.esa.int/Videos/2012/01/ESA-Director-General-2012-Press-Briefing> (68:00).

⁽⁴⁾ COM(2011) 500 final, del 1 in 2 – Proračun za strategijo Evropa 2020.

2.9 Evropska komisija v svojem sporočilu predlaga, da se finančna sredstva za izvedbo in začetek delovanja celotne infrastrukture zagotovijo z ustanovitvijo novega sklada posebej za GMES, za katero bo potreben meddržavni sporazum med državami članicami EU, zbranimi v Svetu.

2.10 Predlaga se, da je pri skladu finančno udeleženih vseh 27 držav članic EU glede na bruto nacionalni dohodek (BND). Sporočilo vsebuje vzorčni sporazum, podrobneje opredeljen v sporočilu, ki je bilo sprejeto pozneje⁽⁹⁾.

2.11 Za upravljanje, ki ni manj pomembno od financiranja, se v sporočilu predlaga več akterjev, ki naj bi prevzeli odgovornost za različne vidike in področja programa GMES.

2.12 Uvedba novega, kompleksnega sistema financiranja in novega organa upravljanja vesoljskega programa (sveta programa GMES) se ne zdi upravičena in je – leto dni po izstrelitvi prvih satelitov – pozna.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Evropski program za spremljanje Zemlje GMES in program Galileo za satelitsko navigacijo sta glavna strateška programa EU, s katerima slednja namerava ohraniti svojo neodvisnost in vodilno vlogo na področju vesolja.

3.2 Ohranitev trdnega vodstva in neodvisnosti na področju vesolja je strateškega pomena za prihodnost Evrope, in sicer zaradi širokih in pomembnih ekonomskih, tehnoloških, geopolitičnih in – v širšem pomenu – kulturnih učinkov dejavnosti na področju vesolja.

3.3 GMES je strateški program EU, uveden z Uredbo (EU) št. 911/2010 Evropskega parlamenta in Sveta.

3.4 Sporočilo navaja, da "Evropa potrebuje lasten, dobro usklajen in zanesljiv sistem opazovanja Zemlje, da bi lahko odgovorila na naraščajoče svetovne izzive. GMES je tak sistem".

3.5 Sporočilo predlaga nov model financiranja, izven uveljavljenega sistema upravljanja v okviru proračuna EU. Novi model zahteva posebno posredovanje in odobritev vseh 27 držav članic, ki sodelujejo v tem mehanizmu. Ta pa bi bil zaradi sedanjih težavnih finančnih razmer (na primer – vendar ne izključno – položaja v Grčiji in možne nepripravljenosti Francije in Italije) če že ne zagotovo, vsaj zelo verjetno blokiran, kar bi pomenilo konec programa GMES.

4. Posebne ugotovitve

Financiranje:

4.1 Sporočilo predvideva izključitev GMES iz večletnega finančnega okvira 2014–2020.

4.2 Financiranje bi bilo treba namesto tega zagotoviti s sklenitvijo internega sporazuma predstavnikov vlad držav članic, zbranih v Svetu.

4.3 Sporazum določa, da vsaka država članica EU obvesti generalni sekretariat Sveta EU o zaključku postopkov, potrebnih za uveljavitev sporazuma.

4.4 Za uveljavitev sporazuma je potrebno, da ga ratificirajo vse države članice EU.

4.5 Sporazum lahko začne veljati šele, ko ga odobri še zadnja država članica. Glede na trenutno finančno stanje EU nasploh in še posebej nekaterih držav članic, ta določba že sama po sebi zadošča, da bo program GMES doživel neuspeh.

4.6 Roki in pogoji sklica tega Sveta trenutno še niso znani, kar se zdi tvegano glede na bližajoči se datum izstrelitev satelitov Sentinel 1-2-3 (2013).

4.7 Za namene programiranja, upravljanja in izvajanja sklada GMES sporočilo določa, da Svet sprejme uredbo na predlog Komisije. Osnutek te uredbe trenutno ni na voljo.

4.8 Za namene finančne uredbe za sklad GMES, ki naj bi določala pravila v zvezi z njegovo ustanovitvijo in izvajanjem, ter za pripravo in revizijo računovodskih izkazov, sporočilo predvideva, da to uredbo sprejme Svet na predlog Komisije. Osnutek te uredbe trenutno ni na voljo.

4.9 Doslej je bilo v razvoj programa vloženi 3,2 milijarde EUR, ki sta jih skoraj v celoti zagotovili ESA (1,89 milijarde) in EU (1,3 milijarde).

4.10 Za izvajanje celotnega programa, vključno z vzdrževanjem, nadaljnjim razvojem in posodabljanjem, naj bi bilo po ocenah za obdobje 2014 do 2020 potrebnih 5,8 milijarde EUR, torej približno 0,6 % proračuna EU za isto obdobje, ki v skladu z večletnim finančnim okvirom 2014–2020 znaša 1 025 milijarde EUR. Spomniti velja tudi, da sam proračun EU ustreza približno 1 % bruto nacionalnega dohodka (BND).

⁽⁹⁾ COM(2012) 218 final, 11.5.2012.

4.11 Zdi se, da predlog o financiranju GMES zunaj proračuna EU ne prinaša finančnih koristi, saj bi morale 27 držav članic tako ali drugače zagotoviti financiranje, pa čeprav prek drugačnih kanalov, na podlagi kompleksnega meddržavnega sporazuma. Odbor zato ne vidi, zakaj naj bi bil predlog smiseln.

4.12 Za veselje ima ESA na voljo proračunska sredstva za izstrelitev vseh treh satelitov A konstelacij Sentinel-1, 2 in 3. Izstrelitev Sentinel-1 je bila že plačana in za izstrelitev preostalih dveh ne računajo na težave s financiranjem. Proračunska sredstva za čas po letu 2013 tako vključujejo uvedbo vseh konstelacij, kot je bilo predvideno, da bi zagotovili storitev, za katero so bili sateliti načrtovani.

Upravljanje

4.13 Za upravljanje v operativni fazi GMES sporočilo predvideva več organov.

4.14 Upravljanje in politični nadzor naj bi prenesli na Komisijo.

4.15 V skladu s sporočilom o podrobnostih izvajanja obravnavanega predloga [COM(2012) 218 final z dne 11.5.2012], naj bi bil organ upravljanja programa GMES svet GMES, katerega pristojnosti so tako široke, da se prekrivajo tako s pristojnostmi, značilnimi za redno upravljanje programov EU, kot z značilnimi pristojnostmi vesoljske agencije, in tako ustvarjajo podvajanja pristojnosti in organov odločanja, kar ni v skladu z učinkovitim upravljanjem že tako omejenih virov EU.

4.16 Tehnično usklajevanje spremljanja ozemlja naj bi prenesli na Evropsko agencijo za okolje (EEA); tehnično usklajevanje služb za upravljanje v sili na Evropsko središče za odzivanje v izrednih razmerah (ERC); tehnično usklajevanje atmosferskih služb na Evropski center za srednjeročne vremenske napovedi (ECMWF); za podnebne spremembe, spremljanje morskega okolja in varnost pa še niso določili odgovornih

organov. Za druge službepomembne za Komisijo in druge evropske akterje, se predlagajo druge ustanove, kot so npr. Evropska agencija za pomorsko varnost (EMSA), Satelitski center EU (EUSC), Evropska agencija za upravljanje in operativno sodelovanje na zunanjih mejah držav članic EU (FRONTEX) in Evropska agencija za obrambo (EDA).

4.17 Operativne dejavnosti v zvezi z vesoljsko komponento, ki se nanašajo na opazovanje zemljišč in posebnih območij s pomočjo slik visoke ločljivosti, naj bi (začasno) prenesli na Evropsko vesoljsko agencijo (ESA), tiste, ki se nanašajo na sistematično in globalno opazovanje ozračja in oceanov, pa na Evropsko organizacijo za uporabo meteoroloških satelitov (EUMETSAT). Razvojne dejavnosti vesoljske komponente naj bi prenesli na ESA in Komisijo.

4.18 Tako opredeljena začasnost se nanaša na upravljanje vseh konstelacij Sentinel-1, Sentinel-2 in dela "zemeljske" komponente konstelacije Sentinel-3. Očitno je, da je v okviru začasnosti težko prevzemati finančna bremena, ki so z vidikov organizacije in virov tako velika.

4.19 Za komponento *in situ* se predlaga, naj bi tehnično usklajevanje prenesli na Evropsko agencijo za okolje (EEA).

4.20 Ni jasno, kako naj bi posebna strokovna znanja in upravljaljske zmogljivosti teh organov lahko zadoščali za operativne potrebe programa, kakršen je GMES, ki ima prevladujočo vesoljsko komponento, za katero je potrebno posebno strokovno znanje.

4.21 Svet GMES, predlagan v sporočilu o GMES⁽¹⁰⁾, sprejetem po obravnavanem dokumentu, podvaja veliko pristojnosti upravljanja evropskih vesoljskih programov, s čimer ustvarja jasna navzkrižja pristojnosti in podvajanje struktur odločanja v Evropi. To pomeni ustanavljanje nekakšne vzporedne vesoljske agencije, kar ni v skladu z določbami Pogodbe o delovanju EU.

V Bruslju, 12. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ COM(2012) 218 final, 11.5.2012.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o izboljšanju ureditve poravnave vrednostnih papirjev v Evropski uniji, centralnih depotnih družbah (CDD) in spremembi Direktive 98/26/ES

(COM(2012) 73 final – 2012/0029 (COD))

(2012/C 299/14)

Poročevalec: **g. MORGAN**

Evropski parlament in Svet Evropske unije sta 15. marca 2012 oziroma 3. aprila 2012 sklenila, da v skladu s členom 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o izboljšanju ureditve poravnave vrednostnih papirjev v Evropski uniji, centralnih depotnih družbah (CDD) in spremembi Direktive 98/26/ES

COM(2012) 73 final – 2012/0029 (COD).

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 12. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija) s 110 glasovi za, 2 glasovoma proti in 4 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO podpira to pobudo za uredbo. S sprejetjem nove uredbe o CDD bo Komisija vzpostavila tri stebre novega ureditvenega okvira za finančno infrastrukturo v EU: CDD, uredbo o infrastrukturi evropskega trga (EMIR) in direktivo oziroma uredbo o trgih finančnih instrumentov (MiFID/MiFIR).

1.2 Uvedba eura je delovala kot katalizator za čezmejne naložbe v vrednostne papirje in brezhibno delovanje čezmejnih naložb temelji na skupnih standardih v EU. Visoka stopnja discipline pri poravnavi zmanjšuje tveganje nasprotne stranke, ali natančneje likvidnostno tveganje in tveganje zamenjave. Še pomembneje pa je to, da izboljšuje zaščito vlagateljev in prispeva k temu, da se poravnave transakcij med kupci in prodajalci vrednostnih papirjev odvijajo varno in pravočasno. S tega vidika je uredba pomemben napredek k dokončni vzpostavitvi enotnega trga.

1.3 Pomembna sprememba, ki se predlaga za področje delovanja CDD, je prepoved omejenega bančnega dovoljenja za CDD. To bo prizadelo dve veliki mednarodni CDD, ki svoje bančne zmogljivosti uporabljata za podporo pri postopku poravnave in skrbništva v velikem obsegu. EESO priznava, da se mnenje na mednarodni ravni (G20, Evropska komisija, Mednarodno združenje nadzornikov trga vrednostnih papirjev (IOSCO) itd.) močno nagiba k ločitvi kreditnih institucij. Odbor podpira Komisijo in meni, da je najboljša rešitev samostojna banka.

1.4 Pomemben je predlog za enotno zahtevo po poravnavi dva dneva po datumu posla (T+2). Medtem ko je to verjetno lahko doseči v EU, pa je treba v zvezi z mednarodnimi transakcijami rešiti številna vprašanja.

1.5 Predlogi zahtevajo dematerializacijo vrednostnih papirjev, s katerimi se trguje. Predvideno je prehodno obdobje do 1. januarja 2020. Kljub temu je napredek držav članic na tem področju različen, zato bo morda potreben politični kompromis.

2. Uvod

2.1 Centralne depotne družbe (CDD) so sistemsko pomembne institucije za finančne trge. Vsakemu poslu z vrednostnimi papirji na trgu vrednostnih papirjev ali zunaj njega sledijo potrgovalni postopki, ki se končajo s poravnavo tega posla, tj. dostavo vrednostnih papirjev proti plačilu. CDD so ključne institucije, ki omogočajo poravnavo, saj upravljajo tako imenovane sisteme poravnave vrednostnih papirjev. CDD tudi skrbijo za začetne vpise in centralno vodenje računov vrednostnih papirjev, na katerih se beležijo število izdanih vrednostnih papirjev, izdajatelji in vse spremembe imetnikov vrednostnih papirjev.

2.2 CDD imajo ključno vlogo tudi za trg zavarovanj, zlasti za namene denarne politike. Skoraj vsa primerna zavarovanja za operacije denarne politike centralne banke v EU, zlasti v euro-območju, se na primer pretakajo prek sistemov poravnave vrednostnih papirjev, ki jih upravljajo CDD.

2.3 V okviru sistemov poravnave vrednostnih papirjev v EU je bilo v letu 2010 poravnanih za približno 920 bilijonov EUR transakcij, ob koncu leta 2010 pa so ti sistemi držali za skoraj 39 bilijonov EUR vrednostnih papirjev. V EU je več kot 30 CDD, običajno v vsaki državi ena, ter dve "mednarodni" CDD (MCDD – Clearstream Banking Luxembourg in Euroclear Bank), ki sta podkategoriji CDD in sta specializirani za izdajanje mednarodnih obveznic, splošno znanih kot "euroobveznice".

2.4 Čeprav CDD znotraj državnih mej na splošno delujejo varno in učinkovito, so čezmejne poravnave za čezmejne naložbe bolj zapletene in povezane z višjimi stroški kot domače poravnave. Število neuspešnih poravnav je na primer večje pri čezmejnih transakcijah kot pri domačih transakcijah, stroški čezmejne poravnave pa so do štirikrat višji kot stroški domače poravnave. Stroški CDD so na splošno minimalni v okviru skupnih stroškov, povezanih z uporabo vseh elementov infrastrukture, čeprav so pomemben strošek za izdajatelje.

2.5 Te težave v zvezi z varnostjo so posledica več dejavnikov, ki vključujejo tudi naslednje:

- dolžina cikla poravnave. Obdobje med sklenitvijo posla in poravnavo ni enako povsod v EU, kar povzroča težave pri čezmejnih poravnava vrednostnih papirjev;
- majhen, vendar pomemben delež vrednostnih papirjev je še vedno v papirni obliki. Njihov cikel poravnave je veliko daljši, zaradi česar so vlagatelji izpostavljeni večjemu tveganju;
- za neuspešne poravnave, tj. kadar transakcije niso poravnane na načrtovani datum poravnave, odračilne kazni niso predvidene na vseh trgih, kadar pa so, se ukrepi za zagotavljanje discipline pri poravnavi med trgi zelo razlikujejo;
- čeprav se z Direktivo 98/26/ES o dokončnosti poravnave pri plačilih in sistemih poravnave vrednostnih papirjev (direktiva o dokončnosti poravnave) zmanjšujejo motnje sistema poravnave vrednostnih papirjev, ki jih povzročajo postopki zaradi insolventnosti, sprejeti zoper udeležence tega sistema, v njej niso obravnavana druga tveganja sistema ali prilagodljivost CDD, ki upravlja sistem. Nekatere CDD so izpostavljene dodatnim kreditnim in likvidnostnim tveganjem, ki izhajajo iz opravljanja pomožnih bančnih storitev za poravnavo;
- dogovori o povezovanju med CDD so sicer prvi korak pri doseganju konsolidacije evropskih trgov za poravnave, vendar povzročajo skrbi v zvezi z varnostjo, ker ni posebnih bonitetnih pravil za takšno povezovanje. Poleg tega povečujejo medsebojno povezanost CDD, kar dodatno upravičuje uvedbo skupnega bonitetnega okvira.

2.6 Odsotnost učinkovitega enotnega notranjega trga poravnav prav tako povzroča pomembne pomisleke. Pomembne ovire za evropski potrovalni trg, kot so omejitve dostopa izdajateljem vrednostnih papirjev do CDD, različne nacionalne ureditve izdajanja licenc in pravila za CDD v EU ter omejena konkurenca med nacionalnimi CDD, še vedno obstajajo. Zaradi teh ovir je trg zelo razdrobljen. Zato čezmejna poravnava transakcij temelji na po nepotrebnem zapleteni verigi držanja vrednostnih papirjev, ki pogosto vključuje več CDD in več drugih posrednikov. To negativno vpliva na učinkovitost in tudi tveganja, povezana s čezmejnimi transakcijami.

2.7 Te težave so pomembne, saj se število čezmejnih transakcij v Evropi, od običajnih nakupov/prodaj vrednostnih papirjev pa vse do prenosov zavarovanja, še naprej povečuje, CDD pa so vse bolj medsebojno povezane. Pričakuje se, da se bodo ti trendi pospešili z zagonom projekta Target2 Securities (T2S), ki ga je uvedel Evrosistem, da bi se zagotovila skupna brezmejna platforma za poravnavo vrednostnih papirjev v Evropi, pri čemer naj bi se ta projekt začel izvajati leta 2015.

3. Kratka vsebina predloga uredbe

3.1 Predlog uredbe sestavljata dva glavna dela: ukrepi za vse upravljavce trga v okviru poravnave vrednostnih papirjev (naslov II) in ukrepi posebej za CDD (naslovi III, IV in V).

Poravnava vrednostnih papirjev

3.2 Naslov II uvaja tako imenovano dematerializacijo/imobilizacijo vrednostnih papirjev, kar pomeni izdajo vrednostnih papirjev v nematerializirani obliki. Ta ukrep naj bi povečal učinkovitost poravnave, tako da bi olajšal skrajšanje obdobja poravnave in zagotovil integriteto izdaje vrednostnih papirjev z omogočanjem lažjega usklajevanja imetja vrednostnih papirjev. Predlagana uredba omogoča dovolj dolgo prehodno obdobje, do 1. januarja 2020, da bo upravljavcem trgov iz držav članic, kjer je veliko vrednostnih papirjev še vedno v papirni obliki, omogočeno, da izpolnijo zahteve tega ukrepa.

3.3 Ta del usklajuje obdobja poravnave transakcij z vrednostnimi papirji po vsej EU. V Evropi se večina transakcij z vrednostnimi papirji poravnava v dveh ali treh dneh po datumu posla, odvisno od posameznega trga. Obdobje poravnave bo usklajeno na dva dneva po datumu posla, čeprav bodo dovoljena tudi krajša obdobja poravnave.

3.4 Ta del usklajuje ukrepe discipline pri poravnavi po vsej EU. Ti zajemajo predhodne ukrepe za preprečevanje neuspešnih poravnav in naknadne ukrepe za obravnavanje neuspešnih poravnav.

Dovoljenja za CDD in nadzor CDD

3.5 V Direktivi 98/26/ES so sistemi poravnave vrednostnih papirjev že opredeljeni kot formalni dogovori, ki omogočajo prenose vrednostnih papirjev med različnimi udeleženci. Vendar navedena direktiva ne zajema institucij, ki so odgovorne za upravljanje takšnih sistemov. Zaradi vse večje zapletenosti takšnih sistemov in tveganj, povezanih s poravnavo, je bistveno, da so institucije, ki upravljajo sisteme poravnave vrednostnih papirjev, pravno opredeljene, imajo dovoljenja in so nadzirane na podlagi skupnih bonitetnih standardov.

3.6 CDD bodo morali pristojni organi države članice, v kateri imajo CDD sedež, izdati dovoljenje in jih nadzirati. Vendar se bodo morali glede na vse pomembnejši element čezmejnosti dejavnosti CDD posvetovati z drugimi organi, povezanimi s sistemi poravnave vrednostnih papirjev, ki jih upravlja CDD, in z drugimi subjekti v skupini. Evropski organ za vrednostne papirje in trge (ESMA) bo imel pomembno vlogo pri pripravi osnutkov tehničnih standardov za usklajevanje postopka izdaje dovoljenj in zagotovitev sodelovanja med organi.

3.7 V skladu s predlogom CDD z dovoljenjem pridobijo "potni list", na podlagi katerega lahko opravljajo storitve v Uniji, in sicer lahko storitev opravljajo neposredno v drugi državi članici ali z ustanovitvijo podružnice v tej državi članici. CDD iz tretje države se lahko odobri dostop do Unije, če jo prizna ESMA.

Zahteve za CDD

3.8 Ker so CDD sistemsko pomembne in opravljajo ključne storitve za trg vrednostnih papirjev, morajo zanje veljati visoki bonitetni standardi, da se zagotovita njihova stabilnost in zaščita njihovih udeležencev. Zahteve za CDD so združene v več kategorij: organizacijske zahteve, pravila vodenja poslov, zahteve za storitve CDD, bonitetne zahteve in zahteve za povezave CDD.

3.9 V skladu s pravili vodenja poslov morajo biti operacije nediskriminatorne, pregledne in temeljiti izključno na tveganjih, pristojni organi pa morajo imeti popoln vpogled v stroške in prihodke.

3.10 Zahteve za storitve CDD vključujejo obveznosti o poravnavi računov znotraj enega dne in ločevanju računov. Kar zadeva poravnavo z denarnimi sredstvi, predlog določa, da morajo CDD izvesti poravnavo prek računov centralnih bank, kadar je to izvedljivo in možno. Poravnava prek poslovnih bank je dovoljena, vendar mora biti, v nasprotju z nekaterimi sedanjimi praksami, izvedena prek ločene kreditne institucije, ki deluje kot posrednica za poravnavo.

3.11 Bonitetne zahteve za same CDD vsebujejo pomembne določbe o zmanjševanju operativnega tveganja. Ker CDD ne bodo smele neposredno opravljati bančnih storitev, bo ključno tveganje CDD operativno tveganje. Te določbe vsebujejo ustrezne ukrepe za zagotovitev nemotenega izvajanja operacij, vključno s poravnavo, v vseh okoliščinah. Določene so tudi kapitalske zahteve glede na operativne stroške – CDD morajo imeti kapital, zadržani dobiček in rezerve za kritje vsaj šestmesečnih poslovnih odhodkov.

3.12 Med zahtevami za povezave CDD je vzpostavitev enakih pravil o dokončnosti poravnave.

Dostop do CDD

3.13 Odprtje trga za storitve CDD in odprava ovir za dostop sta dva od ciljev te pobude. Obravnavane so tri vrste dostopa: (a) med izdajatelji in CDD, (b) med CDD ter (c) med CDD in drugimi tržnimi infrastrukturami.

3.14 Predlog uvaja pravico izdajateljev, da svoje vrednostne papirje vpišejo v katero koli CDD z dovoljenjem v Uniji, in pravico CDD, da opravljajo storitve za vrednostne papirje, ki jih ureja zakonodaja druge države članice.

3.15 CDD mora imeti pravico, da prejema sezname transakcij od centralnih nasprotnih strank in mest trgovanja, pri čemer morajo imeti te infrastrukture dostop do sistemov poravnave vrednostnih papirjev, ki jih upravljajo CDD.

Kreditne institucije

3.16 Kadar poravnava prek centralne banke ni izvedljiva ali možna, lahko CDD svojim udeležencem ponudijo poravnavo prek poslovne banke. Vendar pa CDD ne smejo same opravljati pomožnih bančnih storitev za poravnavo, ampak jih morajo njihovi pristojni organi pooblastiti, da imenujejo kreditno institucijo, ki deluje kot posrednica za poravnavo, da odpre gotovinske račune in odobri posojila za lažjo poravnavo.

3.17 To ločevanje med CDD in posredniki za poravnavo je pomemben ukrep za obravnavanje in povečanje varnosti CDD. Zaradi pomožnih bančnih storitev za poravnavo so tveganja, ki so jim izpostavljene CDD, večja, zato obstaja verjetnost, da CDD ne izpolnijo svojih obveznosti ali pa so izpostavljene izjemnim situacijam.

3.18 Čeprav nekatere CDD bančne storitve običajno opravljajo znotraj enega dne (v celoti jih krijejo zavarovanja in druga finančna sredstva) in so te storitve omejene na pomožne storitve za poravnavo, so zneski kljub temu visoki, zato bi kakršna koli neizpolnitev obveznosti takšnih CDD imela negativne posledice za trge vrednostnih papirjev in plačil. Zahteva, da bančne storitve opravlja druga pravna oseba, ki ne opravlja osrednjih storitev CDD, bo preprečila prenos tveganj z bančnih storitev na opravljanje osrednjih storitev CDD, zlasti v primeru insolventnosti ali izjemnih situacij, ki izhajajo iz bančnih storitev.

3.19 Za CDD, ki trenutno opravljajo bančne storitve, so stroški, povezani s tem ukrepom, večinoma pravni stroški zaradi ustanovitve ločene pravne osebe za opravljanje bančnih storitev. Komisija meni, da manj strogih alternativnih zahtev za ločevanje bančnih storitev, s katerimi bi se lahko v celoti odpravila nevarnost prenosa tveganj z bančnih storitev na osrednje storitve CDD, ni.

3.20 Da bi se zagotovila učinkovitost, ki izhaja iz opravljanja tako storitev CDD kot bančnih storitev v isti skupini podjetij, zahteva, da bančne storitve izvaja ločena kreditna institucija, slednji ne bi smela preprečiti, da pripada isti skupini podjetij kot CDD.

3.21 Pristojni organ bi moral za vsak primer posebej biti sposoben dokazati odsotnost sistemskega tveganja, do katerega pride zaradi opravljanja tako storitev CDD kot bančnih storitev s strani iste pravne osebe. V takšnem primeru bi se Evropski komisiji lahko predložila utemeljena zahteva, na osnovi katere bi lahko dovolila odstopanje. V vsakem primeru bi morale biti dejavnosti CDD, ki ima dovoljenje za opravljanje dejavnosti kreditne institucije, omejene na opravljanje pomožnih bančnih storitev za poravnavo.

Sankcije

3.22 Na podlagi pregleda stanja veljavnih nacionalnih ureditev nadzora je bilo na primer ugotovljeno, da se višina denarnih sankcij zelo razlikuje med državami članicami, da nekateri pristojni organi nimajo nekaterih pomembnih pooblastil za sankcioniranje ter da nekateri pristojni organi sankcij ne morejo naložiti fizičnim ali pravnim osebam. Zato Komisija predlaga, da morajo v ta namen pristojni organi imeti na voljo minimalni sklop upravnih sankcij in ukrepov, vključno z odvzemanjem dovoljenja, javnimi opozorili, razrešitvijo vodstva, vračilom dobička, ustvarjenega s kršitvami te uredbe, kadar ga je mogoče določiti, in upravnimi kaznimi.

4. Stališče EESO

4.1 EESO podpira to pobudo za uredbo. S sprejetjem nove uredbe o CDD bo Komisija vzpostavila tri stebre novega ureditvenega okvira za finančno infrastrukturo v EU: CDD, uredbo o infrastrukturi evropskega trga (EMIR) in direktivo oziroma uredbo o trgih finančnih instrumentov (MiFID/MiFIR). Ti trije instrumenti skupaj široko in celovito pokrivajo trg. Komisija mora poskrbeti za to, da bodo ti instrumenti med seboj brezhibno usklajeni in da med njimi ne bo prekrivanja, ki bi lahko privedlo do različnih razlag novih pravil. Zelo pomembno je tudi, da so te različne zakonodajne pobude na ključnih področjih povezane in med seboj usklajene.

4.2 ESMA bo pristojen za pripravo tehničnih standardov za to novo zakonodajo, pa tudi za ostala dva stebra. Odbor opozarja na obseg nalog in pristojnosti, ki so dodeljene ESMA v relativno kratkem časovnem obdobju. Med njimi so pristojnosti za regulacijo bonitetnih agencij, nadzor področja revizije, sodelovanje pri prodajah na kratko in zamenjavah kreditnega tveganja ter nadzor direktive o upraviteljih alternativnih investicijskih skladov (UAIS). Nujno je, da ima ESMA za učinkovito izvajanje svojih nalog dovolj kadrov z ustreznimi kvalifikacijami in izkušnjami.

4.3 Sedaj ko za podjetja, ki opravljajo finančne storitve, veljajo novi predpisi, nov nadzor, nove bonitetne zahteve itd., bo uredba o CDD pomenila nadaljnje spremembe za področje finančnih storitev. EESO podpira uvedbo teh nadaljnjih sprememb, vendar poziva regulativne in nadzorne organe, zlasti ESMA, naj bodo pozorni na morebitne težave, ki bi jih lahko povzročila prekomerna regulacija.

4.4 Uvedba eura je delovala kot katalizator za čezmejne naložbe v vrednostne papirje in brezhibno delovanje čezmejnih naložb temelji na skupnih standardih v EU. Visoka stopnja discipline pri poravnavi zmanjšuje tveganje nasprotne stranke, ali natančneje likvidnostno tveganje in tveganje zamenjave. Še pomembneje pa je to, da izboljšuje zaščito vlagateljev in prispeva k temu, da se poravnave transakcij med kupci in prodajalci vrednostnih papirjev odvijajo varno in pravočasno. S tega vidika je uredba pomemben napredek k dokončni vzpostavitvi enotnega trga.

4.5 Z vidika enotnega trga je treba pohvaliti tudi predlog o pridobitvi "potnega lista", saj bo pripomogel k odpravi ovir pri dostopu, hkrati pa bodo izdajatelji imeli pravico, da svoje vrednostne papirje vpišejo v katero koli CDD z dovoljenjem v EU. Pohvaliti je treba tudi to odpravo nacionalnih monopolov na notranjem trgu.

4.6 Pristop omejitve tveganja pri opredelitvi poslovnega modela CDD bi lahko imel skupaj z dejstvom, da bo uredba dejansko omejila ta model, tako pozitivne kot negativne učinke na konkurenčnost in inovativnost CDD. Odprtje čezmejnega trga bo nedvomno pozitivno. Sicer pa lahko CDD opravljajo vrsto storitev, pod pogojem, da prispevajo h krepitvi varnosti, učinkovitosti in preglednosti trgov vrednostnih papirjev. Poleg tega in z namenom, da bi nadalje spodbudili inovacije, EESO predlaga, da se CDD prepove, da bi imela podjetja, ki niso povezana s CDD, le v primerih, če te dejavnosti škodijo profilu tveganja CDD.

4.7 Pomembna sprememba, ki se predlaga za področje delovanja CDD, je prepoved omejenega bančnega dovoljenja za CDD. To bo prizadelo dve veliki mednarodni CDD, Euroclear in Clearstream, ki svoje bančne zmogljivosti uporabljata za podporo pri postopku poravnave in skrbništva v velikem obsegu. Obseg bančnih dejavnosti je zelo omejen in je nedavno krizo prestal brez kakršnih koli težav. Vendar pa EESO priznava, da se mnenje na mednarodni ravni (G20, Evropska komisija, Mednarodno združenje nadzornikov trga vrednostnih papirjev (IOSCO) itd.) močno nagiba v prid ločitvi kreditnih institucij. CDD bodo imele dovoljenje, da ustanovijo banko z omejenimi dejavnostmi v okviru iste skupine podjetij. To naj ne bi povzročilo pomembne revizije poslovnega modela CDD.

4.8 Ne glede na stališče Komisije, da ni druge možnosti, kot da se bančne storitve ločijo od osrednjih storitev CDD, določba, opisana v točki 3.21, dopušča morebitna odstopanja, če to podpre pristojni nacionalni organ. Čeprav obstaja možnost za odstopanja, Odbor podpira Komisijo in meni, da je najboljša rešitev samostojna banka.

4.9 Predlogi zahtevajo dematerializacijo vrednostnih papirjev, s katerimi se trguje. Predvideno je prehodno obdobje do leta 2020. Kljub temu je napredek držav članic na tem področju različen, zato bo morda potreben politični kompromis.

4.10 Še en ključni predlog je enotna zahteva po poravnavi dva dneva po datumu posla (T+2). Medtem ko je to verjetno lahko doseči na notranjem trgu, pa je treba v zvezi z mednarodnimi transakcijami rešiti številna vprašanja. Ta zadevajo zaplete zaradi deviznega poslovanja, možnost, da so vrednostni papirji kupljeni s posojilom, težave zaradi različnih časovnih pasov, različne cikle poravnave na trgih v drugih regijah ter pomemben strošek, ki je lahko povezan z avtomatizacijo sistemov, ki bodo omogočili T+2.

4.11 Uredba zahteva, da vse CDD uvedejo režim, ki "oglobi" udeležence, ki ne izvedejo pravočasne poravnave, vendar mora biti režim prilagojen instrumentu. Izrekanje kazni za pozno dostavo nelikvidnih deležev ali deležev MSP bi negativno vplivalo na njihovo tržno likvidnost. Za MSP, ki kotirajo na borzi, bi bilo treba razmisliti o odstopanjih. Predlog uredbe ne navaja, kam se stekajo sredstva od kazni.

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o preglednosti ukrepov, ki urejajo cene zdravil za uporabo v humani medicini in njihovo vključitev v področje nacionalnih sistemov zdravstvenega zavarovanja

(COM(2012) 84 final – 2012/0035 (COD))

(2012/C 299/15)

Poročevalka: **ga. KÖSSLER**

Svet in Evropski parlament sta 14. marca oziroma 13. marca 2012 sklenila, da v skladu s členom 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o preglednosti ukrepov, ki urejajo cene zdravil za uporabo v humani medicini in njihovo vključitev v področje nacionalnih sistemov zdravstvenega zavarovanja

COM(2012) 84 final – 2012/0035 (COD).

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, odgovorna za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 12. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 12. julija) s 123 glasovi za, 1 glasom proti in 8 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO poudarja, da je zdravje izrednega pomena za državljane EU ⁽¹⁾, in ponavlja, da bi morala biti vsa zdravila, ki so registrirana v EU, na voljo vsem bolnikom v EU.

1.2 EESO poudarja, da dostop do nujnih zdravil sodi v okvir uresničevanja pravice do najvišjega možnega standarda na področju zdravja in zaveze EU načelu blaginje (člen 3 Pogodbe o Evropski uniji).

1.3 EESO poudarja, da direktiva ne more veljati samo za del trga zdravil, temveč se mora uporabljati za celoten trg, tudi za sisteme zasebnega zdravstvenega zavarovanja ter javne ali zasebne ustanove, ki so pomemben vir povpraševanja po zdravilih. To je nujno za zagotovitev enakih konkurenčnih pogojev in vzpostavitev notranjega trga.

1.4 EESO ugotavlja, da so razlike na področju zdravja v letu 2004 EU stale približno 141 milijard EUR oziroma 1,4 % BDP ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Kljub vse večji zaskrbljenosti glede gospodarskega položaja sta zdravje in zdravstveno varstvo ostala med petimi najpomembnejšimi vprašanji za državljane EU po podatkih Eurobarometra za leto 2009 (npr. št. 71 *Spring 2009* in št. 72 *Autumn 2009*). Glej na primer: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb72/eb72_en.htm.

⁽²⁾ Mackenbach J.P., Meerding W.J., Kunst A.E.: *Economic implications of socioeconomic inequalities in health in the European Union*. Evropska komisija, julij 2007.

1.5 EESO z zaskrbljenostjo ugotavlja, da pogoji za določanje cen in povračila za dostopanje do zdravil v državah članicah EU niso dobro poznani.

1.6 EESO poudarja razlike v smrtnosti in obolevnosti med posameznimi državami članicami EU, zlasti pri boleznih srca in ožilja, raku in boleznih dihalnih poti ⁽³⁾.

1.7 EESO ugotavlja, da zaradi nespoštovanja rokov pri postopkih določanja cen in povračil, ki so določeni v direktivi, prihaja do zamud pri uvajanju inovativnih zdravil na trg ⁽⁴⁾.

1.8 EESO poudarja, da ima to posledice za bolnike s težkimi ali življenjsko nevarnimi boleznimi, za katere ni alternativnih metod zdravljenja; zamude pri omogočanju dostopa do zdravil lahko dramatično poslabšajo življenjske pogoje bolnikov in skrajšajo njihovo življenjsko dobo.

1.9 EESO poudarja, da je za bolnika, ki potrebuje zdravilo, bistvenega pomena, da se ga vnaprej seznanijo s pravili, ki veljajo za dostop do zdravila in povračila. Tako bo lahko bolnik sprejel odločitev na podlagi informacij, hkrati pa naj bi se s tem

⁽³⁾ Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) gleda na porast kroničnih bolezni kot na epidemijo in meni, da bo v EU do leta 2030 za to epidemijo umrlo 52 milijonov ljudi. Vir: http://ec.europa.eu/health/interest_groups/docs/euhpf_answer_consultation_jan2012_en.pdf.

⁽⁴⁾ Poročilo o preiskavi farmacevtskega sektorja: <http://ec.europa.eu/competition/sectors/pharmaceuticals/inquiry/index.html>.

izognili napačnemu razumevanju in nesporazumom. To bi moralo omogočiti tudi visoko raven zaupanja med bolnikom in izvajalcem zdravstvenega varstva.

1.10 Po mnenju EESO bi to lahko dosegli z odprtim in transparentnim postopkom, kakor ga deloma predlaga Komisija.

1.11 EESO meni, da sta pri pripravi in izvajanju dejavnosti EU, ko gre za transparentnost postopkov določanja cen in povračil, potrebna tesno sodelovanje s strokovnjaki in vključnost zainteresiranih strani, za kar je treba določiti okvir za redna posvetovanja.

1.11.1 EESO tako predlaga da bi bila sestava skupine strokovnjakov (odbor za preglednost), ki je bila vzpostavljena v Direktivi 89/108/EGS in je ohranjena tudi v sedanjem predlogu, širša.

1.11.2 Po mnenju EESO naj bi ta skupina strokovnjakov v interesu javnosti Komisiji pomagala pri oblikovanju in izvajanju dejavnosti EU pri postopkih v zvezi s transparentnostjo ter spodbujala izmenjavo pomembnih izkušenj, ukrepov in praks med državami članicami in različnimi zainteresiranimi stranmi, ki pri tem sodelujejo.

1.11.3 EESO poudarja, da sta učinkovito spremljanje in podpora v EU v okviru dejanskega izvajanja ter ustreznega spremljanja in ocenjevanja na ravni EU nujna za odkrivanje izkrivljanj konkurence in zamud pri omogočanju bolnikom dostop do trga. Zato pa sta nujna tesno sodelovanje in usklajenost med Komisijo, nacionalnimi organi in zainteresiranimi stranmi ⁽⁵⁾.

1.11.4 EESO poudarja pomen letnega poročila Komisije, ki bi določalo učinkovito izvajanje direktive o preglednosti z ugotavljanjem mehanizmov za določanje cen in povračila ter upoštevanje rokov, določenih v direktivi, v vseh državah članicah.

1.12 EESO poudarja, da se roki ne spoštujejo vedno in da obstajajo razlike v dejanskem dostopu do trga in uporabi tako med državami članicami kot znotraj njih ⁽⁶⁾.

1.12.1 Po mnenju EESO imajo razpoložljiva sodna sredstva v državah članicah pri zagotavljanju skladnosti z roki omejeno vlogo zaradi pogosto predolghih postopkov pristojnih nacionalnih organov, kar zadevna podjetja odvrča od sprožitve pravnega spora.

⁽⁵⁾ Kanavos P., Schurer W.S., Vogler S.: *Structure of medicines distribution in EU-27 and its impact on prices, availability and on the efficiency of medicines provision*. Evropska komisija, GD za podjetništvo in EMINet. Januar 2011.

⁽⁶⁾ Preiskava farmacevtskega sektorja, končno poročilo, 8. julij 2009. Različne študije, med drugim študija Alcimed o preiskavi farmacevtskega sektorja v EU, potrjujejo te razlike v dostopu. Evropska mreža referenčnih centrov strokovnega znanja je eden od načinov za zmanjšanje teh razlik.

1.12.2 EESO zato meni, da so za nadzor in zagotavljanje skladnosti z roki za sprejemanje odločitev o določanju cen in povračil potrebni učinkoviti mehanizmi.

1.12.3 EESO države članice poziva, naj zagotovijo spoštovanje procesnih pravic vsem zainteresiranim stranem, in sicer najmanj: (i) pravico do izražanja mnenja, (ii) pravico do dostopanja do upravne dokumentacije, vključno z ustreznimi strokovnimi dokazi in poročili, ter (iii) pravico do prejema sklepa z obrazložitvijo.

1.13 V zvezi s krajšimi roki EESO opozarja, da mora biti varnost bolnikov na prvem mestu. Pri določanju cen in povračilu stroškov je treba zlasti upoštevati vse nove ugotovitve in spoznanja v zvezi z varnostjo bolnikov z razširitvijo področja ocene zdravstvene tehnologije in tudi s primerjavo alternativnih oblik zdravljenja. Skrajšanje roka ne bo ne poenostavilo ne skrajšalo s tem povezanih neizbežnih pogajanj o cenah s posameznimi podjetji.

1.13.1 EESO poudarja, da je potrebno usklajeno ocenjevanje na nacionalni ravni, da bi preprečili, da bi predpisi na regionalni ravni ovirali dostop do zdravil bolnikom v posameznih delih države članice. Nacionalne in regionalne oblasti morajo bolj sodelovati na vseh ustreznih področjih, da bi omogočili enak dostop do zdravil vsem državljanom države članice ⁽⁷⁾.

1.13.2 EESO poudarja, da bi lahko države članice učinkoviteje izpolnjevale roke, če bi pojasnili, da morajo ustrezni organi v 10 dneh potrditi prejem vloge in v ustreznem roku po prejemu vloge zahtevati morebitne manjkajoče informacije, da ne bi prihajalo do nepotrebnih zamud, dokler vložnik ne predloži zahtevanih dodatnih informacij.

1.14 Po mnenju EESO bi morala imeti združenja bolnikov in potrošniške organizacije pravico, da zahtevajo začetek postopka za vključitev zdravila v sistem zdravstvenega zavarovanja ter informacije o napredku tega postopka.

1.14.1 EESO ugotavlja, da imajo zakonsko določene in zasebne zdravstvene zavarovalnice, npr. z dogovori o popustih s farmacevtskimi družbami, vse večjo vlogo in vpliv, zato državam članicam predlaga, naj vsaj enkrat letno opravijo revizijo njihovega dela. Poleg tega bi morale države članice redno opraviti revizijo cen in povračil za tista zdravila, ki za sisteme zdravstvenega zavarovanja in bolnike pomenijo nesorazmerno visok strošek.

⁽⁷⁾ Sodna praksa Sodišča EU določa, da so roki obvezni in da jih nacionalne oblasti ne smejo prekoračiti [1] Merck Sharp in Dohme B.V. proti Belgiji (C-245/03).

1.15 EESO podpira vključitev meril s pomočjo smernic in opredelitve pojmov, da bi zagotovili uresničevanje glavnih ciljev predloga, in sicer v skladu s členom 168(7) PDEU, ki določa, da sta organizacija in zagotavljanje zdravstvenih storitev in zdravstvene oskrbe, vključno z razporejanjem dodeljenih sredstev, odgovornost držav članic.

1.15.1 EESO države članice poziva, naj si prizadevajo za standardiziran pristop v zvezi z opredelitvijo teh meril, da bi v celotni Evropi dosegli sistem določanja cen, ki odraža vrednost proizvoda. Med ta merila je treba dodati tudi pojmovanje "neizpolnjene potrebe po zdravljenju", "inovacije" in "družbene koristi".

1.15.2 EESO predlaga Komisiji, naj spremlja izvajanje standardiziranih meril in pripravi poročilo o sistemih določanja cen in povračil v državah članicah dve leti po izvedbi te direktive.

1.16 EESO meni, da morajo odločitve o dvigu cen, zamrznitvi cen, znižanju cen in drugih odobritvah cen temeljiti na transparentnih in objektivnih merilih.

1.17 Odbor se ne strinja s členom 14 predloga (Nevplivanje pravic intelektualne lastnine). Komisija mora najti ravnovesje med odobritvijo povračila stroškov proizvajalcu zdravil in upravičenimi interesi tretjih strank, povezanimi z njihovimi pravicami intelektualne lastnine.

1.18 EESO ob sklicevanju na člen 3(5) PEU poziva Evropsko komisijo, naj za življenjsko pomembna in draga zdravila (npr. za zdravljenje aidsa) v mednarodnih, večstranskih in dvostranskih sporazumih sprejme posebna pravila za države v razvoju in države v vzponu.

2. Povzetek predloga Komisije

2.1 Od sprejetja Direktive 89/105/EGS so se postopki določanja cen in povračil spremenili in postali bolj zapleteni. Direktiva ni bila po sprejetju še nikoli spremenjena.

2.2 Predlog določa skupna pravila in zakonske smernice, da bi zagotovili učinkovitost in preglednost ukrepov določanja cen, financiranja in povračil.

2.3 Revizija med drugim vpliva na:

a) farmacevtska podjetja, vključno z industrijo inovativnih in generičnih zdravil, za katera je dostop na trg zares ključnega pomena za njihovo konkurenčnost in profitabilnost;

b) evropske državljanke in bolnike, ki čutijo posledice neupravičenih ovir za trgovino s farmacevtskimi izdelki in zamud pri njihovi razpoložljivosti;

c) javne zdravstvene blagajne, vključno z zakonsko določenimi zdravstvenimi zavarovanji, ki se financirajo iz prispevkov, saj sistem določanja cen in povračil vpliva na porabo zdravil ter odhodke in morebitne prihranke sistema socialnega varstva.

2.3.1 Predlog ne zajema zasebnega zdravstvenega zavarovanja ter javnih in zasebnih ustanov, kot so bolnišnice, velike lekarne in drugi izvajalci zdravstvenih storitev. EESO poudarja, da direktiva ne more veljati samo za del trga zdravil, temveč se mora uporabljati za celoten trg, da se zagotovijo enaki konkurenčni pogoji in vzpostavi notranji trg.

2.4 Direktiva se nanaša samo na zdravila, vendar države članice določajo tudi cene medicinskih pripomočkov, ki so lahko tudi predmet razprav o njihovi vključitvi v sistem zdravstvenega zavarovanja.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Glede na probleme, ki obstajajo v več državah članicah, EESO pozdravlja predlog Komisije, da se poveča sodelovanje na ravni EU, da bi zagotovili enak dostop do cenovno sprejemljivih zdravil in nujno potrebnih zdravil za vse bolnike, hkrati pa spodbujali razvoj novih zdravil.

3.2 Vendar EESO opozarja, da je treba kot pravno podlago poleg člena 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) upoštevati tudi člen 168(7) PDEU, v skladu s katerim so države članice odgovorne za organizacijo zdravstvenih storitev in zdravstvenega varstva, pa tudi razporejanje v ta namen dodeljenih virov.

3.3 EESO poudarja, da postopki določanja cen in povračil pogosto povzročajo nepotrebne zamude in so povezani z odvečnimi upravnimi postopki⁽⁸⁾ za vstop inovativnih zdravil, zdravil sirot in generičnih zdravil na trge v EU, zlasti v državah članicah z majhnim trgom in nizko donosnostjo naložb podjetij.

3.4 EESO pozdravlja določbo o ohranitvi odbora za preglednost (člen 20), vendar pa predlaga, naj bo zastopanost v tej skupini strokovnjakov širša, kar bi omogočilo redna srečanja z zainteresiranimi stranmi, da bi zagotovili učinkovitost postopkov določanja cen in povračil za zdravila.

⁽⁸⁾ *Pharmaceutical market monitoring study*, Zvezek I, str. 83.

3.5 EESO ugotavlja, da obstaja vse večje soglasje, da je treba pri politiki določanja cen in povračil najti ravnotežje med (1) pravočasnim in enakopravnim dostopom do zdravil za vse bolnike v EU, (2) nadzorom nad stroški zdravil za države članice ter (3) nagrajevanjem pomembnih inovacij na konkurenčnem in dinamičnem trgu, ki spodbuja tudi raziskave in razvoj.

3.5.1 EESO zato meni, da so za nadzor in zagotavljanje skladnosti z roki za sprejemanje odločitev o določanju cen in povračil potrebni učinkoviti mehanizmi.

3.5.2 EESO poudarja, da bi bilo treba pripraviti letno poročilo, ki bi določalo učinkovito izvajanje direktive o preglednosti z ugotavljanjem mehanizmov za določanje cen in povračila ter upoštevanje rokov, ki jih določa direktiva, v vseh državah članicah. EESO poudarja, da je potrebna standardizirana metodologija za zbiranje podatkov za to poročilo, ter pozdravlja predlog Komisije, ki državam članicam nalaga obveznost rednega poročanja o izvajanju rokov (člen 17), kar bo omogočilo boljše izvajanje direktive.

3.6 V skladu s členom 3(5) PDEU Unija prispeva k odpravi revščine in varstvu človekovih pravic, tudi v zunanjih odnosih. Zato EESO poziva Komisijo, naj za življenjsko pomembna in draga zdravila (npr. za zdravljenje aidsa) v mednarodnih, večstranskih in dvostranskih sporazumih sprejme posebna pravila za države v razvoju in države v vzponu.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Opredelitve pojmov

EESO želi izpostaviti sodno prakso Sodišča EU, ki priznava, da je treba natančno pojasniti določbe direktive, da ne bi nacionalni sistemi in politike ogrozili njenih temeljnih ciljev. Zato EESO poudarja svoje razumevanje naslednjih pojmov:

4.1.1 "Ocena zdravstvene tehnologije": EESO opozarja na opredelitev mreže EUnetHTA⁽⁹⁾ in priporoča njeno sprejetje.

4.1.2 "Vključenost zainteresiranih strani" pomeni pravočasno vključenost zainteresiranih strani, vključno z zastopniki bolnikov in potrošnikov, imetniki dovoljenja za promet in

medicinskimi strokovnjaki, vključno z neodvisnimi znanstveniki, v celoten postopek sprejemanja odločitev, da bi jim omogočili izraziti svoje stališče tako o pripravi kot izvajanju ocenjevanja.

4.1.3 "Vključenost bolnikov in potrošnikov" pomeni, da lahko bolniki aktivno sodelujejo pri dejavnostih in sprejemanju odločitev, ki bodo vplivale nanje, zaradi znanja in izkušenj, ki jih imajo kot bolniki in uporabniki zdravstvenih storitev.

4.1.4 Določiti je treba "objektivna in preverljiva merila" za izbor, ocenjevanje in zahteve o dokazljivosti za proizvode, ki so predmet ocene zdravstvene tehnologije. Sem spada tudi preprečevanje morebitnega podvajanja dela, zlasti v zvezi s postopki za pridobitev dovoljenja za promet in ocenami zdravstvene tehnologije v drugih državah članicah EU.

4.1.5 Roki morajo biti jasno določeni: če je ocena zdravstvene tehnologije predpogoj za odobritev cen v skladu s členom 3 in/ali vključitev na pozitivno listo v skladu s členom 7, mora ocena upoštevati roke, določene v teh dveh členih.

4.2 Področje uporabe

4.2.1 EESO poziva k pojasnilu, da vsi ukrepi v zvezi z odločanjem o sistemih zdravstvenega zavarovanja, vključno z morebitnimi zahtevanimi priporočili, spadajo v področje te direktive.

4.2.2 EESO se strinja, da se določbe te direktive uporabljajo za ukrepe, s katerimi se določi, katera zdravila se vključijo v pogodbene sporazume ali postopke javnega naročanja.

4.3 Osredotočenost na bolnike pri dostopanju do postopkov

EESO za določanje dostopa do postopkov predlaga pristop, ki je osredotočen na bolnike, in poziva države članice, naj upoštevajo naslednja merila: možnost pridobitve zdravila v državi bolnika, povračilo stroškov, povezanih s predpisovanjem zdravil bolnikom, čas od pridobitve dovoljenja za promet do vstopa zdravila na trg ter povračila.

4.4 Izključitev zdravil iz sistemov zdravstvenega zavarovanja

4.4.1 EESO podpira predlog Komisije, da je treba vsako odločitev o izključitvi zdravila iz področja javnega sistema zdravstvenega zavarovanja ali spremembi obsega ali pogojev vključenosti zadevnega proizvoda pojasniti na podlagi objektivnih in preverljivih meril, vključno z ekonomskimi in finančnimi.

⁽⁹⁾ EUnetHTA uporablja naslednjo opredelitev: "Ocena zdravstvene tehnologije je večdisciplinarni postopek, ki sistematično, transparentno, nepristransko in enoznačno povzema informacije o medicinskih, socialnih, ekonomskih in etičnih vprašanjih v zvezi z uporabo zdravstvene tehnologije. Njen cilj je doseči podlago za varno in učinkovito zdravstveno politiko, ki je osredotočena na bolnike in si prizadeva doseči najboljše razmerje med ceno in vrednostjo", ki je na voljo na http://www.eunetha.eu/Public/About_EUnetHTA/HTA/.

4.4.2 EESO pozdravlja predlog Komisije, naj si države članice prizadevajo za standardiziran pristop v zvezi z opredelitvijo teh meril, da bi v celotni Evropi dosegli sistem določanja cen, ki odraža vrednost proizvoda.

4.4.2.1 EESO predlaga, naj se med ta merila uvrsti tudi ugotavljanje "neizpolnjene potrebe po zdravljenju", "kliničnih koristi" in "nediskriminatornosti" ⁽¹⁰⁾.

4.5 *Postopek za uporabo pravnih sredstev v primeru neskladnosti z roki za vključitev zdravil v sisteme zdravstvenega zavarovanja*

4.5.1 EESO poziva države članice, naj zagotovijo učinkovita in hitra pravna sredstva vložniku v primeru neskladnosti z roki iz člena 7 predloga direktive.

4.5.2 EESO poziva države članice, naj v tesnem sodelovanju z ustreznimi organizacijami na evropski, regionalni in lokalni ravni poiščejo način, ki bo bolnikom in vložnikom omogočal pravico do pritožbe neodvisnemu sodnemu organu (praviloma sodišču) zaradi neugodnih sklepov glede cen in povračil.

4.5.2.1 EESO opozarja, da mora ta sodni organ imeti sredstva in polno pristojnost za pregled stanja in pravnih vidikov, vključno s sprejemanjem odločitev proti kršitvam in določanjem ustreznih kazni.

4.6 *Sestava in cilji skupine strokovnjakov za izvajanje te direktive*

4.6.1 Skupino strokovnjakov sestavljajo:

- a) predstavniki ministrstev ali vladnih agencij držav članic,
- b) predstavniki združenj bolnikov in potrošniških organizacij,
- c) predstavniki zakonsko določenih zdravstvenih zavarovanj, ki se financirajo s prispevki,
- d) predstavniki plačnikov zakonsko določenih zavarovanj (predstavniki delodajalcev in delojemalcev),
- e) predstavniki farmacevtske industrije,
- f) predstavniki Komisije, Evropske agencije za zdravila (EMA) ter predsedniki ali podpredsedniki ustreznih agencij,
- g) predstavniki mednarodnih in poklicnih organizacij ter drugih združenj, ki so vključena v postopke določanja cen, financiranja ali povračil,
- h) neodvisni znanstveniki.

4.6.2 Naloge skupine strokovnjakov so:

- a) pomoč Komisiji pri spremljanju, ocenjevanju in razširjanju rezultatov ukrepov, sprejetih na ravni EU ali nacionalni ravni,
- b) spodbujanje izvajanja ukrepov EU na tem področju,
- c) priprava mnenj, priporočil in poročil za Komisijo bodisi na njeno zahtevo bodisi na lastno pobudo,
- d) pomoč Komisiji pri pripravi smernic, priporočil in drugih ukrepov,
- e) priprava letnega javnega poročila o delu skupine, ki se pošlje Komisiji.

4.7 *Razvrščanje zdravil glede na njihovo vključenost v sisteme zdravstvenega zavarovanja*

4.7.1 EESO poziva, da morajo biti skupine za povračila oblikovane na podlagi transparentnih in objektivnih meril, da bodo vložniki, bolniki in potrošniki razumeli način obravnave zdravil.

4.7.2 EESO se strinja, da imajo zainteresirane strani pravico od pristojnih organov zahtevati, naj opredelijo objektivne podatke, na podlagi katerih so z merili in metodami določili načine za vključitev njihovega zdravila.

4.7.3 EESO poziva k temu, naj imajo imetniki dovoljenja za promet ter predstavniki združenj bolnikov in potrošniških organizacij pravico, da v ustreznem roku izrazijo svoje mnenje še pred vključitvijo zdravila v določeno skupino zdravil glede na stopnjo povračila, kadar je to primerno, in pravico do pritožbe neodvisnemu organu za revizijo, če se ne strinjajo z določitvijo skupine zdravil.

4.8 *Generična zdravila*

4.8.1 EESO poudarja, da se pri odobritvi cene in vključitvi generičnih zdravil v sistem zdravstvenega zavarovanja ne smejo za vsak primer posebej zahtevati nove ali podrobne ocene, če je cena za referenčno zdravilo že določena in je to že vključeno v sistem zdravstvenega zavarovanja, Evropska agencija za zdravila pa je že opravila oceno.

4.8.2 V zvezi s predlogom Komisije, da se rok za postopek določanja cen in povračil za generična zdravila skrajša na 30 dni, s čimer bi zagotovili, da bodo prej na voljo bolnikom v državah članicah, hkrati pa bi spodbudili konkurenčne cene na trgu generičnih zdravil v razumnem časovnem okviru po poteku izključnih pravic originalnih proizvodov, EESO meni,

⁽¹⁰⁾ Zadeva C-181/82 Roussel Laboratoria [1983] ECR 3849; zadeva 238/82 Duphar in drugi [1984] ECR 523.

da je sicer za zdravstveno oceno generičnega zdravila potrebna manj časa kot za novo zdravilo, vendar je še vedno treba določiti ceno in se v zvezi s tem pogajati s posameznimi podjetji.

4.9 *Odobritev cene*

EESO poziva k temu, da pristojni organi vložniku izdajo uradno potrdilo o prejemu vloge najkasneje 10 dni po prejemu vloge za odobritev cene proizvoda. Države članice omogočijo vložniku, da odda to vlogo takoj po prejemu dovoljenja za promet ali pozitivnega mnenja Evropske agencije za zdravila ali pristojnih nacionalnih organov.

4.10 *Zamrznitev in znižanje cen*

4.10.1 EESO države članice poziva, naj vsaj enkrat letno preverijo, ali makroekonomski pogoji opravičujejo ohranitev zamrznjenih cen. V 60 dneh po začetku tega pregleda pristojni organi objavijo, kakšna bodo morebitna povišanja ali znižanja cen, ter objavijo razloge za takšno odločitev na podlagi objektivnih in preverljivih meril.

4.10.2 EESO poziva države članice, naj redno preverjajo cene zdravil, ki za sisteme zdravstvenega zavarovanja in bolnike pomenijo nesorazmerno visok strošek. V ustreznem roku po začetku tega preverjanja naj pristojni organi odobrijo morebitno znižanje cen in v tem primeru objavijo razloge za to na podlagi objektivnih in preverljivih meril (vključno z ekonomskimi in finančnimi).

4.10.3 EESO predlaga Komisiji, naj spremlja situacijo v državah članicah, ki prejemajo finančno podporo, da se zagotovi, da se zdravila uporabljajo znotraj te države in se ne izvajajo v druge države članice.

4.11 *Povišanje cen*

4.11.1 EESO poudarja, da je povišanje cen zdravil dovoljeno samo, če ga predhodno odobri pristojni organ in po posvetovanju z ustreznimi zainteresiranimi stranmi, vključno z združenji bolnikov.

4.11.2 EESO države članice opozarja, da morajo zagotoviti spoštovanje procesnih pravic vsem zainteresiranim stranem, in sicer najmanj: (i) pravico do izražanja mnenj, (ii) pravico do dostopanja do upravne dokumentacije, vključno z ustreznimi strokovnimi dokazi in poročili, ter (iii) pravico do prejema sklepa z obrazložitvijo.

4.11.3 EESO predlaga, da pristojni organi vložniku izdajo uradno potrdilo o prejemu vloge najkasneje 10 dni po tem, ko država članica prejme vlogo za povišanje cene proizvoda.

4.12 *Ukrepi s strani povpraševanja*

EESO pozdravlja predlog Komisije, naj se pojasni, da ukrepi za nadzor ali spodbujanje predpisovanja posebnih zdravil spadajo v področje uporabe direktive o preglednosti, in predlaga, naj se ta postopkovna jamstva razširijo na vse ukrepe spremljanja ali spodbujanja predpisovanja zdravil.

4.13 *Dodatna dokazila o kakovosti, varnosti ali učinkovitosti*

4.13.1 V okviru odločitev o določanju cen in povračil države članice na splošno ne izvajajo ponovne ocene elementov, na podlagi katerih Evropska agencija za zdravila izda dovoljenje za promet, vključno s kakovostjo, varnostjo in učinkovitostjo zdravila (tudi za zdravila sirote) ter objektivnimi informacijami, ki se zberejo v okviru evropskega sodelovanja o ocenah zdravstvene tehnologije.

4.14 *Intelektualna lastnina*

EESO poudarja, da je treba zaščititi pravice intelektualne lastnine, ki so zlasti pomembne za spodbujanje inovacij v farmaciji in za podporo gospodarstva v EU. Odbor zavrača člen 14 predloga (Nevplivanje pravic intelektualne lastnine), ki navaja: "Zaščita pravic intelektualne lastnine ni tehten razlog za zavrnitev, začasni preklic ali preklic odločitev v zvezi s ceno zdravil ali njihovo vključitvijo v področje javnega sistema zdravstvenega zavarovanja." Komisija mora vzpostaviti ravnovesje med dovoljenjem za povračilo stroškov proizvajalcem zdravil in zakonitimi interesi tretjih strani v zvezi z njihovimi pravicami intelektualne lastnine. Ne sme se posegati v pristojnost držav članic glede vrednotenja inovacij in zagotavljanja izvrševanja pravic intelektualne lastnine.

V Bruslju, 12. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

PRILOGA

k Mnenju Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

1. Naslednja amandmaja, ki sta bila med razpravo zavrnjena, sta prejela vsaj četrtnino glasov (člen 39(2) poslovnika):

a) **Točka 4.5.2.1**

EESO opozarja, da mora ta sodni organ imeti sredstva in polno pristojnost za pregled stanja in pravnih vidikov, vključno s sprejemanjem odločitev proti kršitvam in določanjem ustreznih kazni. EESO nasprotuje predlogom iz člena 8 predloga direktive, da se dodeli odškodnina v primeru prekoračitve roka in pristojnemu organu naloži denarna kazen, ki se izračuna na dan zamude, saj meni, da je to neustrezno in nesorazmerno. To bi namreč lahko privedlo do tega, da organi oblasti varnosti bolnikov ne bi upoštevali kot najbolj pomembne.

Obrazložitev

Obrazložitev je razvidna iz besedila.

Rezultat glasovanja

Za:	71
Proti:	89
Vzdržani:	19

b) **Točka 1.11.2**

Spremeni se tako:

EESO zato meni, da so za nadzor in zagotavljanje skladnosti z roki za sprejemanje odločitev o določanju cen in povračil potrebni ustrezni dodatni učinkoviti mehanizmi. Predlogi Komisije, tj. odškodnina v primeru zamude, denarna kazen, ki se izreče odgovornemu organu in samodejna odobritev cene, so po mnenju Odbora neprimerni in pretirani, zato jih zavrača.

Obrazložitev

Glej amandma k točki 4.5.2.1.

Rezultat glasovanja

Za:	71
Proti:	89
Vzdržani:	19

2. Naslednje točke mnenja strokovne skupine so bile spremenjene z amandmaji, ki jih je sprejela skupščina, vendar je bila vsaj četrtnina glasov proti amandmajem (člen 54(5) poslovnika):

a) **Točka 4.2.1**

EESO poziva k pojasnilu, da vsi ukrepi v zvezi z odločanjem o vključitvi cepiv v sisteme zdravstvenega zavarovanja spadajo v področje te direktive.

Rezultat glasovanja

Za:	79
Proti:	61
Vzdržani:	47

b) Točka 4.5.2.2

EESO predlaga, da se v primeru neizpolnjevanja rokov avtomatsko zahteva odobritev za povračilo stroškov.

Rezultat glasovanja

Za:	90
Proti:	73
Vzdržani:	22

c) Točka 4.14

Intelektualna lastnina

EESO poudarja, da je treba zaščititi pravice intelektualne lastnine, ki so zlasti pomembne za spodbujanje inovacij v farmaciji in za podporo gospodarstva v EU. Ne sme se posegati v pristojnost držav članic glede vrednotenja inovacij in zagotavljanja izvrševanja pravic intelektualne lastnine.

Rezultat glasovanja

Za:	53
Proti:	35
Vzdržani:	5

d) Točka 1.12

EESO pozdravlja predlog Komisije, ki določa 120-dnevni rok, in predlaga, naj se isti rok uporablja za vsa inovativna zdravila, ne glede na to, ali so predmet nacionalne ocene zdravstvene tehnologije ali ne, da bi se bolnikom omogočil lažji dostop do zdravil.

Rezultat glasovanja

Za:	73
Proti:	41
Vzdržani:	6

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o poenostavitvi postopka selitve motornih vozil, registriranih v drugi državi članici, na enotnem trgu

(COM(2012) 164 final – 2012/0082 (COD))

(2012/C 299/16)

Glavni poročevalec: **g. PÁSZTOR**

Svet in Evropski parlament sta 24. aprila 2012 oziroma 18. aprila 2012 sklenila, da v skladu s členom 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o poenostavitvi postopka selitve motornih vozil, registriranih v drugi državi članici, na enotnem trgu

COM(2012) 164 final – 2012/0082 (COD).

Predsedstvo Odbora je 24. aprila 2012 strokovno skupino za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo zadolžilo za pripravo dela na tem področju.

Zaradi nujnosti postopka je Evropski ekonomsko-socialni odbor na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 12. julija) za glavnega poročevalca imenoval g. PÁSZTORJA ter mnenje sprejel soglasno.

1. Priporočila

1.1 EESO se strinja s cilji Komisije in podpira zamisel, da se pravila za registracijo motornih vozil, ki so že registrirana v drugi državi članici, določijo z uredbo. To je skladno tako z načelom subsidiarnosti kot z zahtevami koncepta "Evropa državljanov". Hkrati Odbor z obžalovanjem ugotavlja, da ni bilo mogoče uvesti enotne registracije EU, kakor je bilo prvotno predvideno. EESO meni, da bo to na dolgi rok nujno potrebno.

1.2 EESO pričakuje, da bo zaradi sprejetja te uredbe registracija vozil v drugi državi tako preprosta kot ponovna registracija v isti državi, pa tudi, da to ne bo pomenilo dodatnih stroškov ter nepotrebnih pregledov in dokumentov. Druge države ne smejo zahtevati dodatnih upravnih, neučinkovitih in dragih postopkov, na primer tehničnih pregledov, razen če so podatki nepopolni ali neveljavni. Poleg tega strošek čezmejne registracije ne bi smel biti višji od stroška registracije v domači državi.

1.3 Dejstvo, da uredba navadnim državljanom ne nalaga obveznosti pridobitve podatkov, je po mnenju EESO pomemben dosežek. Odbor upa, da bo zahteva, naj si pristojni organi izmenjujejo podatke, vplivala na sodelovanje tudi na drugih pomembnejših področjih, s čimer bodo učinkovito podprte evropske vrednote in skupni interesi.

1.4 EESO odobrava namero Komisije, da naknadno ocenjevanje predvidi v sami uredbi. Hkrati poziva, da se čas, po katerem bo opravljen pregled, skrajša s štirih na dve leti.

2. Predlog uredbe Komisije

2.1 Komisija se je s prizadevanjem za poenostavitev postopka selitve motornih vozil, registriranih v eni državi članici, v drugo državo članico v obliki uredbe lotila pomembne naloge. Do sedaj je imela zakonodaja o usklajevanju oblike in vsebine potrdil o registraciji vozil zgolj obliko direktive (1999/37/ES). Drugi usklajevalni ukrepi, ki so z vidika enotnega trga sicer zaželeni, so bili podani kot razlagalna pravila, zato so imeli na ravni držav članic le omejen vpliv.

2.2 Komisija je morala pri pripravi predloga uredbe upoštevati ne le zgornje pomisleke, ampak tudi zakonodajo o varstvu osebnih podatkov⁽¹⁾ in preprečevanju čezmejnega kriminala⁽²⁾.

2.3 Zaradi potreb enotnega trga se s predlogom uredbe:

— skuša uskladiti pravila o motornih vozilih, ki so registrirana v eni državi članici, vendar se redno uporabljajo v drugi državi članici, vključno z motornimi kolesi in mopedi⁽³⁾. Področje uporabe uredbe ne zajema motornih vozil, registriranih v tretjih državah;

⁽¹⁾ Direktiva 95/46/ES (UL L 281, 23.11.1995, str. 31–50) in Uredba 45/2001/ES (UL L 8, 12.1.2001, str. 1–22).

⁽²⁾ Sklep Sveta 2004/919/ES (UL L 389, 30.12.2004, str. 28).

⁽³⁾ Direktiva 2002/24/ES (UL L 124, 9.5.2002, str. 1–44).

— določa, da je ponovna registracija potrebna samo v primeru bivanja, daljšega od šest mesecev. Pogoj za to je sprememba običajnega bivališča, tj. središča poslovnih interesov ali osebnih vezi;

— prepoveduje obvezno fizično preverjanje (tehnični pregledi), razen če za to obstajajo konkretni razlogi. Fizični pregledi se lahko izvedejo samo, če so podatki o registraciji nepopolni ali si nasprotujoči, če obstaja sum kaznivega dejanja ali v primeru težjih poškodb ali spremembe lastništva. V vseh drugih primerih morajo tehnični pregledi, opravljeni v državi izvora, šteti za veljavne;

— zajamejo pravila, ki so potrebna, da se na enotnem trgu vzpostavi enoten pristop k začasnim in poslovnim registracijam;

— uskladita čezmejna trgovina in prenos lastništva rabljenih avtomobilov, kar pa se ne nanaša na tretje države.

2.4 Predlog uredbe nalaga oblastem, da pridobijo podatke o prejšnji registraciji od oblasti ustrezne druge države članice. Pri tem omenja možnost uporabe nedavnih dosežkov na področju informacijske tehnologije.

— Uredba od nacionalnih oblasti zahteva, da zaradi nemotene izmenjave podatkov uporabljajo programsko opremo, ki oblastem v drugi državi članici omogoča dostop do podatkov, vendar istočasno z uporabo šifriranih datotek xml onemogoča nepooblaščen dostop. Podatke je treba izmenjevati v realnem času in prek spletne platforme, stroške razvoja programske opreme pa nosi ustrezna država članica.

— Komisija se zaveže, da bo vzpostavila javno podatkovno zbirko, ki bo vsebovala kontaktne podatke nacionalnih oblasti.

— Komisija bo v okviru pravne možnosti prenosa pooblastila tudi zagotovila stalen razvoj sistema IT.

2.5 V predlogu uredbe so določeni natančni pogoji, na podlagi katerih je mogoče zavrniti registracijo. Vložniki imajo nato pravico, da v enem mesecu po zavrnitvi vložijo pritožbo.

2.6 Komisija se je v predlogu zavezala, da bo po štirih letih pregledala učinek uredbe.

3. Splošne ugotovitve

3.1 EESO se strinja s cilji Komisije in podpira zamisel, da se pravila za registracijo motornih vozil, ki so že registrirana v drugi državi članici, določijo z uredbo. To je skladno tako z načelom subsidiarnosti kot z zahtevami koncepta "Evropa državljanov". Predlog tudi upošteva praktične izkušnje v zvezi z

birokracijo, ki je sama po sebi bolj naklonjena konvencijam in lagodnosti pri obravnavi zadev manjšega pomena, kakor da bi se skušala prilagoditi strateškimi ciljem.

3.2 Kljub temu Odbor z obžalovanjem ugotavlja, da ni bilo mogoče uvesti enotne registracije EU, kakor je bilo prvotno predvideno. EESO meni, da bo to na dolgi rok nujno potrebno.

3.3 EESO meni, da enotna registracija ne ogroža prihodkovnih potreb držav članic, saj se lahko stroški registracije znotraj sistema povrnejo. Sočasno bi bil postopek enotne registracije bolj pregleden in sledljiv.

3.4 EESO meni, da osnutek uredbe ustrezno obravnava osnovne težave in da so oblikovana ustrezna postopkovna pravila za ugotavljanje in odpravo morebitnih nevarnosti za stranke in oblasti. V osnutku uredbe je bil zato izbran uravnotežen pristop k obvladovanju tveganj, namesto pretirane birokratske previdnosti.

3.5 Osnutek besedila ustrezno obravnava preprečevanje čezmejnega kriminala ter hkrati upošteva interese trga rabljenih motornih vozil.

3.6 EESO pričakuje, da bo zaradi sprejetja te uredbe registracija vozil v drugi državi tako preprosta kot ponovna registracija v isti državi, pa tudi, da to ne bo pomenilo dodatnih stroškov ter nepotrebnih pregledov in dokumentov. Druge države ne bi smele zahtevati dodatnih upravnih, neučinkovitih in dragih postopkov, na primer tehničnih pregledov, razen če bi bili podatki nepopolni ali neveljavni. Poleg tega strošek čezmejne registracije ne bi smel biti višji od stroška registracije v domači državi.

3.7 Dejstvo, da uredba navadnim državljanom ne nalaga obveznosti pridobitve podatkov, je po mnenju EESO pomemben dosežek. Odbor upa, da bo zahteva, naj si pristojni organi izmenjujejo podatke, vplivala na sodelovanje tudi na drugih pomembnejših področjih, s čimer bodo učinkovito podprte evropske vrednote in skupni interesi.

3.8 EESO meni, da na dolgi rok ni smiselno ohranjati začasnih in poslovnih registracij. Slednje so zgolj začasna rešitev. Sočasno je sporno, da imajo vozila, ki ne izpolnjujejo zahtev, omejeno dovoljenje in da v nekaterih primerih celo premagujejo večje razdalje med dvema državama. Namesto tega bi bilo treba takšna vozila prevažati ali, če njihovo tehnično stanje to omogoča, jim odobriti začasno dovoljenje. Hkrati bi bilo smiselno, da se prepove prevoz blaga in potnikov z začasno registriranimi motornimi vozili.

3.9 EESO pozdravlja dejstvo, da bodo posamezniki in podjetja na podlagi tega predloga privarčevali 1,5 milijarde EUR. Odbor tudi priznava, da bodo imeli letni stroški uredbe v višini 1,5 milijarde EUR le manjši vpliv na proračun EU. Hkrati je treba poudariti, da bo uredba vplivala tudi na nacionalne proračune, zaradi čim večje jasnosti pa bi bilo smiselno opraviti oceno celotnih stroškov.

3.10 EESO se strinja, da je treba Komisijo pooblastiti za tehnične vidike in vsebino podatkov v zvezi z izvajanjem sistema na evropski ravni, kakor je to določeno v osnutku uredbe.

3.11 EESO priporoča, da institucije, pristojne za sprejemanje odločitev – Evropski parlament, Svet in Komisija –, preučijo možnost, da se nekateri ali vsi stroški prve registracije, ki jih ima stranka, upoštevajo pri ponovni registraciji motornega vozila, razen v primeru ponovne registracije zaradi spremembe lastništva.

3.12 EESO odobrava namero Komisije, da naknadno ocenjevanje predvidi v sami uredbi. Hkrati poziva, da se čas, po katerem bo opravljen pregled, skrajša s štirih na dve leti.

4. Posebne ugotovitve

4.1 EESO meni, da je osnutek uredbe v svoji sedanji obliki tako z vidika podrobnosti kot tudi v celoti v skladu s pričakovanji.

4.2 EESO spodbuja prizadevanja, da se postopki registracije izvajajo na podlagi podatkov o homologaciji za celotno vozilo, kakor se uporabljajo v okviru sistema potrdila o skladnosti. Ti podatki so sicer obsežnejši od tistih, ki se zahtevajo v Prilogi 1, vendar so mednarodno sprejeti, postopki registracije v več državah članicah pa že temeljijo na teh podatkih.

4.3 Poleg tehničnih podatkov, ki jih zagotavljajo proizvajalci, bi bilo treba vključiti tudi dejanske vrednosti na podlagi najnovejših uradnih testov, na primer v zvezi z emisijami onesnaževal.

V Bruslju, 12. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o okrepljeni solidarnosti znotraj EU na področju azila – Agenda EU za boljšo delitev odgovornosti in več medsebojnega sodelovanja

(COM(2011) 835 final)

(2012/C 299/17)

Poročevalec: **Cristian PÎRVULESCU**

Evropska komisija je 2. decembra 2011 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o okrepljeni solidarnosti znotraj EU na področju azila – Agenda EU za boljšo delitev odgovornosti in več medsebojnega sodelovanja

COM(2011) 835 final.

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 27. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija) s 116 glasovi za, 3 glasovi proti in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Odbor pozdravlja pobudo Evropske komisije in meni, da je treba evropsko politiko na področju azila znova preučiti in prilagoditi.

1.2 Odbor meni, da mora načelo solidarnosti ostati temelj azilne politike, čeprav število in velikost držav članic ter njihova neenaka izpostavljenost tokovom beguncev ustvarjajo razlike, ki jo zapletajo. Solidarnost ne sme veljati zgolj za načelo, ki krepi učinkovitost politik, ampak za temeljno vrednoto, ki upravičuje in krepi sprejete ukrepe.

1.3 Treba si bo močno prizadevati za to, da bodo javno mnenje, nacionalne, regionalne in lokalne uprave ter nosilci političnega odločanja enotno podprli temeljne vrednote azilne politike, tj. spoštovanje temeljnih človekovih pravic, pomoč ljudem v kritičnih razmerah, solidarnost in zaupanje med državami članicami.

1.4 Odbor meni, da bi pristop, ki bi temeljil na spodbudah, lahko omogočil tekoče delovanje azilne politike, če se bodo najprimernejše spodbude pravilno opredelile in ustrezno podprle, tudi s finančnega vidika.

1.5 Glede praktičnega sodelovanja Odbor poziva Evropski azilni podporni urad (EASO), naj hitreje razvija svoje operativne zmogljivosti. Nujna in nepogrešljiva okrepitev zmogljivosti tega urada mora biti usklajena z načrtovanjem in izvajanjem programov v okviru Sklada za azil in migracije.

1.6 Odbor tudi poziva k izboljšanju ukrepov vključevanja beguncev. Evropski azilni sistem, za katerega si prizadevamo, ima očitno učinkovite postopke za naglo in pravilno dodeljevanje statusa begunca, vendar pa bo morda neuspešen na področju vključevanja.

1.7 Azilna politika že ima horizontalno strukturo, poleg tega pa bi morala zajeti vidik celotnega "cikla" azila in torej v središče postopka postaviti osebe v nevarnih razmerah. Tako bo mogoče identificirati zastoje in neskladja.

1.8 Treba je opozoriti, da se načelo solidarnosti ne uporablja samo na ravni držav, ampak gre za splošno načelo, ki velja tudi za medčloveške odnose med ljudmi in skupinami. Duha človeške solidarnosti je treba gojiti in spodbujati širše od okvira racionalnih argumentov in pritiska politik priseljevanja in azila, saj je ena od temeljnih vrednot Evropske unije.

1.9 Izkušnje, ki so jih na tem področju pridobili organizacije civilne družbe in Odbor, lahko prispevajo k popolnejši in podrobnejši oceni azilne politike.

2. Uvod

2.1 Komisija v sporočilu navaja: "Solidarnost je ena temeljnih vrednot Evropske unije in vodilno načelo skupne evropske azilne politike [...]. Zdaj je zapisana v členu 80 Pogodbe o delovanju Evropske unije."

2.2 Kot nadalje poudarja, azilni tokovi niso stalni in "število prošelj za azil v državah EU-27 se je gibalo od rekordnih 425 000 prošelj leta 2001 do manj kot 200 000 prošelj leta 2006, pri čemer se za [leto 2011] pričakuje velik porast".

2.3 Komisija predlaga "okrepitev solidarnosti znotraj EU na področju azila, ki bo zajemala naslednje štiri vidike: praktično sodelovanje in tehnično pomoč, finančno solidarnost, dodelitev odgovornosti in izboljšanje orodij za upravljanje azilnega sistema".

2.4 Namen sporočila Komisije je tudi, "da prispeva k dokončanju 'azilnega svežnja' leta 2012, saj bo prihodnjih nekaj mesecev odločilnega pomena za uresničitev tega cilja; razsežnost solidarnosti ima pri tem pomembno vlogo".

3. Splošne ugotovitve

3.1 Odbor pozdravlja pobudo Evropske komisije in meni, da je treba evropsko azilno politiko poglobljeno preučiti, da bi jo lahko na podlagi zastavljenih ciljev bistveno prilagodili.

3.2 Azilna politika se danes v Evropski uniji postavlja pod vprašaj zaradi nedavnih političnih dogodkov v Severni Afriki, na Bližnjem vzhodu in na Daljnem vzhodu. Številni ljudje so se bili prisiljeni zaščititi tako, da so poiskali zatočišče v državah članicah EU.

3.3 Odbor meni, da mora načelo solidarnosti ostati temelj azilne politike, čeprav število in velikost držav članic ter njihova izpostavljenost tokovom beguncev na splošno zapletajo praktično izvajanje in usklajevanje te solidarnosti.

3.4 Azilni sistem mora biti prožen, da bi lahko prenesel nihanja v tokovih beguncev, biti pa mora tudi trden, da bodo institucionalni postopki in drugi ukrepi vključevanja lahko prinesli konkretne rezultate.

3.5 Treba je tudi opozoriti, da se načelo solidarnosti ne uporablja samo na ravni držav, ampak gre za splošno načelo, ki velja tudi za medčloveške odnose med ljudmi in skupinami. Duha človeške solidarnosti je treba gojiti in spodbujati širše od okvira racionalnih argumentov in pritiska politik priseljevanja in azila, saj je ena od temeljnih vrednot Evropske unije.

3.6 Odbor pozdravlja poudarek, ki ga Komisija daje zaupanju. Načelo solidarnosti dopolnjuje načelo zaupanja, kar pomeni, da imajo države članice še več odgovornosti. Uspeh te politike je odvisen od vzajemne udeležbe in podpore vsake države članice. Ukrepanje vsake države članice je odvisno od ukrepanja drugih držav članic, kar kaže na to, kako pomembno si je pogumno prizadevati za koordinacijo in usklajevanje.

3.7 Vendar želi Odbor omeniti, da azilna politika še zdaleč ni usklajena in učinkovita. Med državami članicami ostajajo razlike glede odprtosti in pripravljenosti na sprejem beguncev, pa tudi glede razvoja evropske azilne politike. Treba si bo močno prizadevati za to, da bodo javno mnenje, nacionalne, regionalne in lokalne uprave ter nosilci političnega odločanja enotno podprli temeljne vrednote azilne politike, tj. spoštovanje temeljnih pravic, pomoč ljudem v kritičnih razmerah, solidarnost in zaupanje med državami članicami. Večjo pozornost bi bilo treba posvetiti tudi izvajanju te politike. Izkušnje s terena kažejo, da so prosilci za azil ranljivi, tako v svojih državah izvora kot v državi gostiteljici.

3.8 Organizirana civilna družba, katere stališča redno izraža Odbor, je opozorila na pomanjkljivosti azilne politike glede vizije, strukture in izvajanja ter pripravila vrsto priporočil za njeno izboljšanje. Dosedanje prilagoditve na področju usklajevanja, financiranja posebnih programov ali institucionalnih reform niso uspele utrditi skupne azilne politike. Potrebna je reforma te politike in Odbor ponavlja svojo pripravljenost, da k temu procesu prispeva.

3.9 Odbor ocenjuje, da je zdaj pravi čas za to, da se veliko odločneje konkretizirata načeli solidarnosti in zaupanja. Predlaga zlasti dve dopolnilni smeri ukrepanja. S prvo naj bi se srednje- in dolgoročno spremenila mnenja in nagnjenja glede azila, zlasti med oblikovalci javnega mnenja, nosilci političnega odločanja in javnimi uradniki na lokalni in nacionalni ravni.

3.10 Drugo smer ukrepanja delno že vključujejo dosedanja prizadevanja, vendar bi jih bilo treba bolje strukturirati in formulirati. Nanaša se na dopolnitev podpore, ki jo načeloma solidarnosti in zaupanja dajejo institucionalni mehanizmi, ki spodbujajo udeležbo nacionalnih, regionalnih in lokalnih oblasti. Pristop, ki bi temeljil na spodbudah, bi lahko omogočil tekoče delovanje azilne politike, če se bodo najprimernejše spodbude pravilno opredelile in ustrezno podprle, tudi s finančnega vidika.

3.11 Odbor predlaga tudi izboljšanje ukrepov vključevanja beguncev. Organizacije, ki so dejavne na tem področju, imajo številne dokaze za to, da prosilce za azil ogroža diskriminacija, da nimajo dostopa do osnovnih javnih storitev, da imajo težave z iskanjem namestitve in z zagotavljanjem lastne varnosti. Kljub učinkovitim postopkom, ki bodo omogočili naglo in pravilno dodeljevanje statusa begunca, obstaja nevarnost, da bo predvideni evropski azilni sistem neuspešen na področju vključevanja.

3.12 Glede tega Odbor priporoča, da se azilna politika poleg obstoječe horizontalne strukture analizira tudi z vidika celotnega "cikla" azila, ki sledi poti oseb v nevarnosti od njihovega vstopa na ozemlje Unije skozi azilne postopke, vključuje pa tudi ukrepe vključevanja ter srednje- in dolgoročne možnosti za

vključevanje ali po potrebi vrnitev v rodno državo. Če se pri pripravi politike sledi celotnemu "ciklu" azila, pri tem pa osredotoči na osebo v nevarnih razmerah, bo to pomembno prispevalo k identifikaciji zastojev in neskladij.

3.13 Izkušnje, ki so jih na tem področju pridobili organizacije civilne družbe in Odbor, lahko prispevajo k popolnejši in podrobnejši oceni azilne politike, ki se upravičeno postavlja pod vprašaj zaradi nedavnih političnih dogodkov v državah v sosedstvu EU. Odbor meni, da bi bilo v sporočilu Komisije primerno natančneje razmisliti o vlogi organizacij civilne družbe.

3.14 Odbor obenem pozdravlja udeležbo Odbora regij in lokalnih oblasti pri pripravi azilne politike in ocenjuje, da je vloga oblasti na podnacionalni ravni osrednjega pomena za uspeh te politike, zlasti ukrepov vključevanja. Oblasti na podnacionalni ravni bi bilo treba spodbujati, naj prevzamejo večjo vlogo pri vključevanju beguncev, zlasti z aktivnimi ukrepi financiranja.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Odbor pozdravlja poudarek, ki ga Komisija daje vidikom, povezanim s praktičnim sodelovanjem. Podobno kot potrebne spremembe, ki se predvidevajo za zakonodajni sveženj, bo tudi praktično sodelovanje omogočilo konkretne izboljšave v okviru azilnih postopkov. Cilj boljšega praktičnega sodelovanja bi moral biti omejitev birokracije, povezane z dodeljevanjem azila, in skrajšanje trajanja teh postopkov.

4.1.1 Ustanovitev urada EASO je pobuda, ki jo je treba pozdraviti in ki, čeprav dela šele prve negotove korake, že kaže, da med državami članicami obstaja izjemen potencial za sodelovanje. Prvi ukrepi EASO se nanašajo zlasti na pomoč in usposabljanje. Odbor ta urad poziva, naj hitreje napreduje in razvije svoje operativne zmogljivosti. Nujna in nepogrešljiva okrepitev zmogljivosti EASO mora biti usklajena z načrtovanjem in izvajanjem programov v okviru Sklada za azil in migracije. Napotitev osebja in izvajanje izrednih ukrepov bi lahko izboljšala prepoznavnost te strukture, pa tudi zaupanje, ki ga zbuja. Predvideno letno poročilo bi lahko pomagalo pridobiti ustrezne podatke s področja azila. Odbor upa, da bo letno poročilo upoštevalo številne dokaze, ki jih lahko zagotovijo organizacije civilne družbe, ki delujejo na tem področju.

4.1.2 Odbor spodbuja EASO, naj naglo razvije svoj sistem zbiranja podatkov pri državah izvora priseljencev. To bi državam članicam omogočilo, da v zelenem času pridobijo zanesljive in primerljive podatke, ki bi lahko olajšali postopek, saj bi postal hitrejši in morda pravičnejši. Podobno je treba predvideti oceno teh informacij na neodvisni osnovi.

4.1.3 Okrepitev EASO je sicer dobrodošla pobuda, vendar držav članic ne sme ovirati pri razvoju lastnih institucij in zmogljivosti za upravljanje težav na področju azila. Po vzoru ukrepov za spodbujanje mora okrepitev EASO spremljati vzpostavitev mehanizmov, katerih namen je zagotoviti večjo pripravljenost nacionalnih oblasti za evropsko sodelovanje in učinkovito upravljanje izzivov na področju azila.

4.1.4 Krizne razmere so preizkus ustreznosti institucionalnih rešitev – z mešanimi rezultati v primeru azilne politike. Evropska unija in države članice so na splošno slabo pripravljene na sprejem izrednih tokov beguncev, čeprav preprosta analiza kaže, da jih je mogoče predvideti, vsaj njihove vstopne točke. Odbor predlaga, da se velika pozornost nameni okrepitevi zmogljivosti držav članic, ki so tokovom beguncev – normalnim in izrednim – najbolj izpostavljene.

4.1.5 Prizadevanja za poglobitev sodelovanja EASO z drugimi posebnimi agencijami EU, kot je Frontex, so dobrodošla. Odbor vztraja, da mora EASO posebno pozornost posvetiti vprašanju temeljnih pravic ljudi, s katerimi je v stiku, neposredno ali posredno. Sodelovanje z Agencijo Evropske unije za temeljne pravice je nepogrešljivo, če želimo doseči strukturno in operativno ravnovesje med instrumenti azilne politike.

4.1.6 Odbor podpira idejo o uporabi mehanizma na področju civilne zaščite v primeru izrednih migracijskih tokov. Ta možnost pa vseeno ne sme oslabiti pripravljenosti nacionalnih oblasti za vzpostavitev trdnih azilnih sistemov, ki lahko prenesejo nihanja v tokovih beguncev.

4.1.7 Prednost je treba dati uporabi sredstev iz sedanjega finančnega leta za učinkovito izvajanje prenovljenega zakonodajnega svežnja. Vendar želi Odbor pritegniti pozornost na dejstvo, da je treba še naprej krepiti zmogljivosti držav članic, ki se soočajo s tokovi beguncev. Ker geopolitične razmere v državah, iz katerih izvirajo ti tokovi, ostajajo negotove, ne moremo pričakovati, da se bo število beguncev bistveno zmanjšalo. Zato je poleg prizadevanj za usklajevanje in izvajanje zakonodaje pomembno utrjevati sisteme v izpostavljenih državah. Obstoječi projekti, ki so v večji meri inovativni, se morajo nadaljevati in uživati ustrezno podporo. Brez prepričljivih rezultatov bo zaupanje držav članic v podporo EU usahnilo, to pa bo vplivalo tudi na njihovo pripravljenost za nadaljnje sodelovanje v prihodnosti.

4.1.8 Od leta 2014 bo državam članicam na voljo nov sklad za azil in migracije. Odbor Komisijo spodbuja, naj z državami članicami začne resen dialog, da bi natančno opredelili potrebe in prednostne naloge na nacionalni ravni. V tem dialogu morajo obvezno sodelovati tudi Evropski ekonomsko-socialni odbor kot zastopnik organizirane civilne družbe, Odbor regij in lokalne oblasti. Načrtovanje programov tega sklada mora

jasno kazati potrebe in prednostne naloge držav članic, pa tudi razpoložljive vire in instrumente. Odbor tudi meni, da bodo zaradi obveznosti priprave letnega poročila o uporabi sredstev države članice prevzele več odgovornosti, dobile pa bodo tudi večjo spodbudo, da še bolj odločno uresničujejo cilje azilne politike.

4.1.9 Odbor ugotavlja, da imajo organizacije civilne družbe težave pri pridobivanju potrebnega financiranja za izvedbo projektov, ki imajo lahko pomemben lokalni učinek. Postopke bi bilo treba poenostaviti, da se olajša udeležba civilne družbe in prosilcev za azil.

4.1.10 Odbor podpira namero Komisije, da sredstva, ki so na voljo, prednostno uporabi za države, ki so trenutno izpostavljene tokovom beguncev. Ta ukrep bo omogočil večje sodelovanje teh držav in utrditev obstoječih zmogljivosti. Poleg tega pa odlično ponazarja izvajanje ključnega načela azilne politike, solidarnosti, v praksi.

4.1.11 V istem duhu Odbor brez pridržkov podpira finančne spodbude, ki bi morale biti dodeljene državam članicam, podobne tistim, ki se trenutno uporabljajo za preselitev posebnih kategorij beguncev (ranljive skupine in osebe, ki prihajajo v okviru regionalnih programov zaščite), da se zagotovi nadomestilo tistim državam članicam, ki se strinjajo s premestitvijo upravičencev do mednarodne zaščite iz druge države članice.

4.1.12 Sredstva, ki so na voljo, je treba tudi dopolniti z drugimi viri financiranja, kot sta Evropski socialni sklad in Evropski sklad za regionalni razvoj. Odbor sicer priporoča, da se v projekte bolj vključijo organizirana civilna družba ter lokalne in regionalne oblasti.

4.2 Odbor podpira tudi prizadevanja za reformo dublinske uredbe. Številni elementi, na katere so zlasti opozorile organizacije civilne družbe, dokazujejo, da sistem ne izpolnjuje svojih ciljev. Temeljnega pomena v razpravah o reformi te uredbe, ki bodo potrebne tako srednje- kot dolgoročno, so tudi sklepi in priporočila Evropskega sodišča za človekove pravice. Odbor ostaja pripravljen na razpravo in podpira vsa prizadevanja za analizo, oceno in opredelitev najprimernejših uredb in načinov posredovanja. Sklicevanje na temeljne pravice kot prednostnega merila v ocenjevanju dublinskega sistema je več kot zaželeno.

4.3 Kar zadeva premestitvev prosilcev za mednarodno zaščito, Odbor meni, da ta ni potrebna, če imajo prosilci v državi, kjer so zaprosili za azil, dostojne pogoje in če se njihove prošnje obravnavajo hitro. Okrepiti je treba zmogljivosti držav članic za sprejem. V nasprotnem primeru bo morda prepričljivejša uporaba prostovoljnega sistema premestitvev prosilcev na podlagi spodbud.

4.3.1 Obstaja sicer splošno soglasje o potrebi po premestitvi upravičencev do mednarodne zaščite, vendar države članice ne sodelujejo s pravim prepričanjem. Pilotni projekt, ki ga je podprla Komisija, ni uspel vzpostaviti učinkovitega sistema premestitve. Odbor želi spodbuditi Komisijo, EASO in države članice, naj še naprej sodelujejo v okviru tega projekta, in priporoča, da se ga preoblikuje v trajen program na prostovoljni osnovi. Enako bistveno je, da se opredelijo in uporabijo spodbude, ki bodo omogočile izboljšanje udeležbe držav članic v tem stalnem programu. Obseg teh spodbud in njihova utemeljitev morajo biti v središču načrtovane ocene Komisije.

4.4 Vzpostavitev skupne obravnave prošenj za azil bi lahko bila koristno orodje za izvajanje azilne politike. Odbor z zanimanjem pričakuje rezultate ocene Komisije o tem zapletenem vprašanju tako s pravnega kot operativnega vidika. Odbor meni, da bi bila skupna obravnava lahko ustrezen odziv na nihanja v azilnih tokovih. Poleg tega bi lahko prinesla standardni postopek, ki bi ga lahko države članice uporabile pri izvajanju lastnih dejavnosti. Odbor ocenjuje, da bi bilo treba spodbujati tako skupno obravnavo kot, sočasno, tudi krepitev nacionalnih zmogljivosti, če se seveda upošteva ta ocena učinka. Te zmogljivosti zadevajo širše delovanje, ne samo preproste obravnave prošenj, in države članice bi bilo treba spodbuditi, naj še naprej prevzemajo aktivno vlogo na vseh področjih azilne politike.

4.5 Odbor izraža zadovoljstvo z možnostjo uporabe mehanizma iz direktive o začasnih zaščiti, kadar so izpolnjeni pogoji. Izredni tokovi beguncev so sicer redki, vendar povzročijo kritična obdobja, na katera se morajo evropske in nacionalne institucije naučiti odzvati. Odbor želi pritegniti pozornost na prakse, povezane z reševalnimi akcijami, in ponavlja, da je treba v celoti spoštovati načelo nevrčanja.

4.6 Odbor pozdravlja stopnjo zrelosti in razvoja azilne politike, ki se je pokazala v primeru Grčije. Orodja za kaznovanje kršitev evropske zakonodaje bi morali spremljati podporni ukrepi. Odbor poziva Komisijo in druge specializirane agencije, naj sprejmejo proaktivni in preventivni pristop do držav članic, ki morajo izboljšati delovanje svojih azilnih sistemov. Program pomoči Grčiji je sicer pomemben korak naprej, vendar ga je treba še naprej ustrezno financirati. Primera Grčije in Malte predstavljata preizkus azilne politike. Če države članice in evropske institucije ne bodo uspele pokazati prave solidarnosti z državami, ki se soočajo z velikimi tokovi beguncev, bo skupna azilna politika neuspešna, kar bo imelo zelo hude posledice za številne ljudi v kritičnih razmerah. Pomoč mora biti raznolika, okrepljena in usklajena.

4.7 Odbor podpira okrepitev trdnosti dublinskega sistema, zlasti glede izboljšanja nadzora in oblikovanja mehanizma za zgodnje opozarjanje. To bi državam članicam lahko pomagalo, da se bolje pripravijo na ukrepanje pri tokovih beguncev in učinkoviteje usklajujejo azilno politiko. Ta orodja bi morala biti jasno opredeljena glede na potrebe držav članic, pri čemer je treba nujno spoštovati temeljne pravice beguncev.

4.8 Boljše upravljanje meja in učinkovitejša vizumska politika bi lahko prispevala k utrditvi azilne politike. Odbor izraža zadovoljstvo z doseženim napredkom na tem področju, vendar pa ocenjuje, da utegne biti zaščitna klavzula, ki bi omogočila začasno prekinitvev odprave vizumske obveznosti za državljane tretje države, problematična, čeprav je treba dokazati obstoj dokazov, da je zaradi odprave vizumov prišlo do zlorabe azilnega sistema.

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Pobuda priložnosti za mlade

(COM(2011) 933 final)

(2012/C 299/18)

Poročevalec: **Tomasz JASIŃSKI**

Evropska komisija je 20. decembra 2011 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu Odboru in Odboru regij – Pobuda Priložnosti za mlade

COM(2011) 933 final.

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 27. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 12. julija) z 212 glasovi za, 1 glasom proti in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Povzetek priporočil

1.1 EESO poudarja koristnost pobude Komisije *Priložnosti za mlade*, ki opozarja na sedanje probleme in hkrati opozarja na cilje sporočila *Mladi in mobilnost*. EESO se je pripravil vključiti v izvajanje pobude prek sodelovanja s socialnimi partnerji in organizacijami civilne družbe ter z ukrepi, ki bi jih za spodbujanje pobude pripravil skupaj z zainteresiranimi stranmi.

1.2 EESO ugotavlja, da varčevalna politika EU ter odsotnost jasne in splošno sprejete politike rasti lahko vplivata na uspeh pobude *Priložnosti za mlade*. Ta pomembna pobuda je lahko vir novih možnosti za mlade, vendar sama na sebi – neodvisno od konteksta – ne bo ustvarila niti enega novega delovnega mesta. Zato je za ustrezno izvajanje pobude nujno ustvariti primerno gospodarsko in finančno okolje.

1.3 EESO meni, da je treba nadaljevati ukrepe za preprečevanje šolskega osipa. Pomembno je ohraniti ali, če je le mogoče, povečati sredstva za preprečevanje šolskega osipa, ki jih imajo na voljo države članice.

1.4 EESO ob upoštevanju razlik v položaju mladih žensk in moških poudarja pomen ustreznega izobraževanja, usposabljanja in poklicnega svetovanja, ki morajo biti v podporo mladim pri pridobivanju boljše izobrazbe, usposobljenosti in spretnosti, prav tako pa pri izbiri šole – tudi šole ali usposabljanja na visokošolski ravni – s pomočjo katere bi lahko našli ustrezno zaposlitev.

1.5 EESO podpira razvoj usposobljenosti, ki je bistvenega pomena za trg dela, in sicer s pomočjo dejavnega sodelovanja delovnih okolij in izobraževalnih ustanov. Z zadovoljstvom sprejema dodatno finančno pomoč Komisije za programa *Tvoja prva zaposlitev EURES* in *Erasmus za podjetnike* ter za krepitev mobilnosti mladih.

1.6 EESO meni, da je primerno podpirati prve poklicne izkušnje in poklicno usposabljanje. Soglaša, da so vajeništvo in pripravništvo, pa tudi programi prostovoljstva, pomembni instrumenti za pridobivanje spretnosti in poklicnih izkušenj za mlade. Nikakor pa ne morejo nadomestiti rednih oblik dela; v tem smislu je treba poudariti pomen vseh pobud, katerih cilj je izboljšati kakovost pripravništva, kot je Evropska listina kakovosti za prakse in vajeništvo (*European Quality Charter on Internships and Apprenticeships*).

1.7 EESO poudarja, da so standardi kakovosti za vajeništvo in pripravništvo nujni in pomembni. V zvezi s tem pozdravlja pobudo Komisije, da leta 2012 sprejme okvir za zagotavljanje kakovostnih pripravništev in njihovo izvajanje.

1.8 EESO poudarja, da je treba socialne partnerje vključiti v postopek izmenjave primerov dobre prakse, načrtovanja, izvajanja in spremljanja sistema poklicnega vajeništva.

1.9 EESO priznava, da je ustrezno povečati proračunska sredstva, ki jih Komisija neposredno namenja evropskemu

prostovoljstvu. Pozdravlja tudi ustanovitev Evropske prostovoljske enote za humanitarno pomoč. Vendar pa izraža zaskrbljenost zaradi odsotnosti prave ocene sedanje pilotne faze, in si zastavlja vprašanje, ali bo pobuda zares prostovoljnega značaja.

1.10 Prva zaposlitev bi morala zagotavljati minimalne delovne standarde, ki se ne smejo razlikovati od standardov za starejše delavce. Prepoved vsakršne diskriminacije na podlagi starosti je pri tem ključnega pomena. EESO znova poudarja, da imajo poglobitveno vlogo ukrepi, ki mladim že na samem začetku poklicne kariere pomagajo zagotoviti stalno, ustrezno plačano visokokakovostno zaposlitev s socialnim zavarovanjem.

1.11 EESO poudarja, da je treba pobudo *jamstvo za mlade* podpreti z aktivno politiko trga dela, s katero bi v duhu enakopravnosti med mladimi ženskami in moškimi premostili vrzel med izobraževalnim sistemom in sistemom usposabljanja ter trgom dela.

1.12 EESO opozarja na nedavne konkretne predloge iz svojega mnenja o smernicah za politike zaposlovanja, ki obravnavajo vprašanje, kako naj bi se spoprijeli s položajem mladih na trgu dela, ki je v številnih državah članicah zaradi krize zelo težaven. Treba je:

- določiti ambiciozne cilje EU za zaposlovanje mladih;
- dosledno izvajati *jamstvo za mlade* v vseh državah EU;
- zagotoviti več sredstev EU in lažji dostop do njih v posebej prizadetih državah;
- zagotoviti več sredstev za boj proti brezposelnosti mladih v novem proračunu EU;
- zagotoviti boljši dostop mladih do nadomestil za primer brezposelnosti;
- boriti se proti negotovim zaposlitvam in nereguliranim oblikam dela na področju usposabljanja in pripravnosti;
- razširjati sistem dualnega poklicnega izobraževanja kot modela v EU ⁽¹⁾.

1.13 EESO meni, da je pri načrtovanju finančne perspektive za obdobje 2014–2020 v okviru Evropskega socialnega sklada posebno pozornost treba nameniti zagotavljanju sredstev za mlade.

⁽¹⁾ Glej konkretne predloge v mnenju EESO (UL C 143, 22.5.2012, str. 94), poglavje 5.

1.14 Ustvarjanje visokokakovostnih novih delovnih mest mora biti še naprej prednostna naloga. EESO predlaga, da bi v okviru prihodnje finančne perspektive upoštevali možnost sprejetja evropske strategije za zaposlovanje mladih (*European Youth Employment Strategy*).

1.15 Pripravljenost Komisije, da s sredstvi za tehnično pomoč pomaga državam članicam pri izkoriščanju finančnih sredstev EU, ki so še vedno na voljo, je izredno pomembna. To se nanaša predvsem na sredstva Evropskega socialnega sklada, v okviru katerega državam članicam ostaja na voljo 30 milijard EUR za projekte v okviru finančne perspektive 2007–2013.

2. Povzetek predloga Komisije in ozadje problema

2.1 Problemi mladih na trgu dela so strukturne narave in so se kazali že vrsto let, še pred sedanjo krizo. Gospodarska kriza, ki smo ji priča od leta 2008, je njihove probleme še zaostri. Brezposelnost v starostni skupini od 15 do 24 let je več kot dvakrat višja kot pri vsem delovno aktivnem prebivalstvu in skoraj trikrat višja kot med delovno aktivnimi odraslimi. Med letoma 2008 in 2010 je število mladih brezposelnih Evropejcev zrastle za milijon in zdaj je v Evropski uniji brezposelnih več kot 5 milijonov mladih. Zaskrbljujoče je to, da trenutno vsaka peta oseba v Evropski uniji ne more najti zaposlitve. Poleg tega je še posebej zaskrbljujoča rast dolgotrajne brezposelnosti med mladimi. 28 % brezposelnih, mlajših od 25 let starosti, v povprečju ostane brez dela več kot 12 mesecev.

2.2 Strategija Evropa 2020 je pred Evropsko unijo postavila ambiciozne cilje, katerih izvedba naj bi prispevala k pametni, vključujoči in trajnostni gospodarski rasti v EU. Mladi so pri doseganju teh ciljev ključni akterji. V dokumentu o pobudi *Mladi in mobilnost*, objavljenem septembra 2010, je navedeno, da so odločilni dejavniki za "izkoriščanje potenciala vseh mladih" in doseganje ciljev strategije Evropa 2020 dostopnost izobraževanja in usposabljanja na visoki ravni, učinkovita in trajna vključenost na trg dela, dostojno in ustrezno plačano delo ter priložnosti za večjo mobilnost. Ključna pa je izvedba modela, sprejetega v okviru strategije.

2.3 Gospodarska kriza se je izkazala za tako globoko, da je jasno, da ciljev iz pobude *Mladi in mobilnost* za zdaj ne bo mogoče doseči. Poleg tega se položaj mladih na trgu dela nenehno poslabšuje. Evropska unija mora vlagati v mlade ter sprejeti takojšnje in učinkovite ukrepe za preprečevanje in obvladovanje visoke stopnje brezposelnosti med mladimi, tudi dolgotrajne. Sredstva, ki so na voljo za spodbujanje gospodarske rasti, so nujna za ustvarjanje novih delovnih mest, vendar sama ne zadoščajo za reševanje problema brezposelnosti med mladimi.

2.4 Po prvem evropskem semestru gospodarskega upravljanja leta 2011 Komisija v letnem pregledu rasti za leto 2012 opozarja na prva znamenja, da se države članice ne odzivajo dovolj učinkovito na priporočila.

2.5 Glede na slabšanje razmer za mlade na področju zaposlovanja se Komisija loteva novega poskusa, kako izboljšati razmere, in predlaga pobudo *Priložnosti za mlade*, ki je usmerjena zlasti v mlade brezposelne, ki se ne šolajo in ne usposablajo. Njen cilj je povezati konkretne ukrepe držav članic in EU, katerih prednostne naloge so opredeljene v strategiji Evropa 2020, v sklepih Sveta o zaposlovanje mladih iz junija 2011 in v priporočilu Sveta o politikah za zmanjševanje šolskega osipa.

2.6 Glede na resnost opisanih razmer Komisija meni, da morajo države članice, zlasti tiste z najvišjo stopnjo brezposelnosti med mladimi, ne da bi čakale na priporočila za posamezne države za leto 2012, sprejeti odločne ukrepe na naslednjih štirih glavnih področjih:

- preprečevanje šolskega osipa;
- razvoj spretnosti, potrebnih na trgu dela;
- podpora za pridobivanje prvih delovnih izkušenj in usposabljanje na delovnem mestu;
- dostop do trga dela: najti (prvo) zaposlitev.

2.7 Komisija bo zagotovila sredstva za tehnično pomoč državam članicam pri izkoriščanju še neporabljenih sredstev EU. To se nanaša predvsem na sredstva Evropskega socialnega sklada; države članice imajo še vedno na voljo 30 milijard EUR za projekte v okviru finančne perspektive 2007–2013.

2.8 Pobuda *Priložnosti za mlade* temelji na močnem partnerstvu med državami članicami in Komisijo ter spodbuja k usklanim ukrepom vseh zainteresiranih strani za polno izkoriščanje razpoložljive finančne podpore in instrumentov EU.

3. Splošne ugotovitve Odbora o sporočilu Komisije

3.1 Sporočilo *Priložnosti za mlade* bi bilo treba proučiti v tesni povezavi s priporočili Komisije iz pobud v okviru strategije Evropa 2020 *Mladi in mobilnost* ter *Program za nova znanja in spretnosti in nova delovna mesta*, pa tudi s sklepi Sveta o zaposlovanju mladih iz junija 2011 in s priporočilom Sveta o politikah za zmanjševanje šolskega osipa.

3.2 Odbor izraža obžalovanje, da je tako kot pri pobudi *Mladi in mobilnost* tudi v tem primeru Komisija spregledala ukrepe, s katerimi bi okrepili in razvili socialno in državljansko razsežnost vprašanj mladih v Evropi. Pobuda bi morala biti oblika sodelovanja z mladimi in ne bi smela samo zagotavljati informacije o njih ter ponujati ukrepe zanje. Odbor zato znova poziva Komisijo, naj v pobudo vključi potrebne ukrepe. EESO poudarja, da je v izvajanju pobude na vseh ravneh treba vključiti mlade.

3.3 Od objave sporočila *Mladi in mobilnost* se položaj mladih na trgu dela v EU ni izboljšal, marveč se je celo poslabšal. EESO ugotavlja, da makroekonomska varčevalna politika držav članic, ki se izvaja v okviru novega gospodarskega upravljanja, in odsotnost jasne in splošno priznane politike rasti lahko vplivata na uspeh pobude *Priložnosti za mlade*. Rešitve v okviru stroge proračunske politike držav članic bi morale upoštevati vpliv, ki ga imajo na položaj mladih na trgu dela. EESO zato meni, da je ta pomembna pobuda za mlade lahko vir novih možnosti, vendar sama na sebi – neodvisno od konteksta – ne ustvarja niti enega novega delovnega mesta. Če torej želimo zagotoviti ustrezno izvajanje pobude, je nujno ustvariti primerno gospodarsko in finančno okolje. Paziti je treba na to, da ukrepi za premagovanje gospodarske krize in zadolženosti držav med krizo in po njej niso v nasprotju z oživljanjem povpraševanja in zaposlovanja ter z blažitvijo socialnih težav. Zlasti je treba zagotoviti javne naložbe v aktivno politiko zaposlovanja ter splošno in poklicno izobraževanje.

3.4 EESO poudarja, da se bo brez takojšnjih in učinkovitih ukrepov za izboljšanje razmer na trgu dela v EU le še poglobil problem “tratenja možganov” (*brain waste*) in “bega možganov” (*brain drain*), povezanega z delovno migracijo. To ne pomeni samo – pogosto nepovratne – izgube javnih sredstev, vloženih v izobraževanje, marveč – na ravni držav članic in vse EU – tudi izgubo človeškega kapitala.

3.5 EESO kljub temu pozdravlja novo pobudo Komisije, ki opozarja na sedanje probleme in hkrati poudarja cilje sporočila *Mladi in mobilnost*. Dodana vrednost sporočila *Priložnosti za mlade* je v konkretnih ukrepih držav članic in opredelitvi možnosti finančne podpore, ki bi lahko po mnenju EESO učinkovito vplivale na izboljšanje položaja mladih na področju izobraževanja in trga dela.

3.6 Cilj sporočila Komisije je pritegniti države članice k sprejetju takojšnjih konkretnih korektivnih ukrepov na področju zaposlovanja in povezavi vprašanja zaposlovanja mladih (zlasti tistih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo in ne usposablajo – “mladi NEET”) s sistemi izobraževanja in usposabljanja, pa tudi izboljšati in okrepiti zakonodajo, saj je pojav NEET pogosto povezan s sivo ekonomijo.

3.7 Preprečevanje šolskega osipa

3.7.1 EESO pozdravlja to novo pobudo za preprečevanje šolskega osipa in potrjuje, da je zmanjšanje deleža učencev, ki predčasno končajo šolanje, posebej pomembno vprašanje, zlasti za nekatere države članice. To je tudi eden od ključnih ciljev strategije Evropa 2020⁽²⁾. S temi ukrepi bi bilo po mnenju EESO treba nadaljevati, pri tem pa ohraniti ali, če je le mogoče, povečati sredstva držav članic za preprečevanje šolskega osipa ter izvajati ukrepe za večjo privlačnost izobraževalne ponudbe. EESO hkrati poudarja, da bi izobraževalni sistem moral postati bolj vključujoč.

3.7.2 EESO soglaša s Komisijo, da so nujni takojšnji ukrepi za ponovno vključitev osipnikov prek usposabljanja, zato tudi poziva države članice k sprejetju takojšnjih in učinkovitih ukrepov za zmanjšanje deleža osipnikov na 10 %. Njihov trenutni delež v državah EU v povprečju znaša 14 %.

3.8 Razvoj spretnosti, potrebnih na trgu dela, in mobilnost

3.8.1 EESO soglaša, da mora razvoj spretnosti, potrebnih na trgu dela, postati ključnega pomena za vključevanje mladih na trg dela. Najbolj pomembno je povezati delovna okolja in izobraževalne ustanove, pri tem pa zlasti poudariti vlogo dualnega izobraževanja. EESO opozarja na velik pomen podpore podjetništvu in sodelovanju med podjetji – v kmetijskem, industrijskem in storitvenem sektorju – ter izobraževalnim sistemom na vseh ravneh izobraževanja. EESO tudi poudarja vlogo izobraževanja za širše potrebe družbe, tudi zunaj trga. V tem okviru bi bilo pomembno, da bi bila v izobraževalne programe zajeta vprašanja delovnega prava in se bi učenci lahko seznanili z možnostmi, ki jih na tem področju ponuja EU. To bi bilo lahko zelo pomembno za ozaveščanje mladih, še preden stopijo na trg dela, prispevalo pa bi tudi k njihovemu istovetanju z Evropo.

3.8.2 EESO opozarja na smernice, opredeljene v sporočilu iz Bruggeja o okrepljenem evropskem sodelovanju na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja v letih 2011–2020. Evropa potrebuje prilagodljive in kakovostne sisteme izobraževanja in poklicnega usposabljanja, ki bi lahko odgovorili na potrebe sedanosti in prihodnosti. Nenehno svetovanje na področju izobraževanja, usposabljanja in zaposlovanja je lahko koristen način za povečanje učinkovitosti pobude. To je zlasti pomembno v zvezi s problemom bega možganov.

3.8.3 Odbor priporoča krepitev instrumentov za mobilnost mladih. Strinja se s pobudo Komisije, da ob podpori Evropskega parlamenta uvede ciljno usmerjen program mobilnosti za pomoč mladim pri iskanju zaposlitve v drugi državi članici in podjetjem pri zaposlovanju na deficitarna delovna mesta. EESO meni, da je pomembno podpirati učenje tujih jezikov ter izobraževanje na področju informacijskih in komunikacijskih tehnologij.

3.8.4 EESO podpira pobudo Komisije za zagotovitev finančne podpore v okviru programa *Tvoja prva zaposlitev EURES*. Cilj programa je podpora okoli 5 000 mladim pri iskanju zaposlitve v drugih državah članicah v letih 2012 in 2013. EESO bo spremljal program v njegovi pilotni fazi in upošteval njegov nadaljnji razvoj.

3.8.5 EESO z zadovoljstvom sprejema ukrepe Komisije, katerih namen je uporabiti 3 milijone EUR tehnične pomoči iz Evropskega socialnega sklada za pomoč državam članicam pri vzpostavljanju podpornih programov za mlade ustanovitelje podjetij in socialne podjetnike. Zelo pomembno je tudi financiranje okoli 600 dodatnih izmenjav v okviru programa *Erasmus za podjetnike* v letu 2012.

3.8.6 Po drugi strani pa EESO meni, da Komisija v sporočilu ne posveča dovolj pozornosti vprašanju finančne pomoči za mlade, ki se želijo lotiti gospodarske dejavnosti (pomanjkanje finančnih sredstev in omejen dostop do njih). Gre za finančna sredstva tako iz evropskih skladov kot iz proračunov držav članic. Po mnenju Odbora je pomoč mladim podjetnikom, ki so sklenili, da se bodo lotili gospodarske dejavnosti, lahko ključni instrument za zmanjšanje brezposelnosti mladih.

3.9 Podpora prvim delovnim izkušnjam in usposabljanju na delovnem mestu

3.9.1 EESO soglaša, da sta vajeništvo in pripravništvo pomembna instrumenta pridobivanja spretnosti in poklicnih izkušenj za mlade in bi morala biti del strategij družbene odgovornosti gospodarskih družb. Če podjetje vlaga v mladega delavca in ga obravnava kot dragocen vir, to močno okrepi njegovo vključenost v delovanje podjetja.

3.9.2 EESO opozarja na pglavitno vlogo aktivne politike glede trga dela in boljših storitev zavodov za zaposlovanje na tem področju. Mladim je že v času šolanja treba zagotoviti poklicno svetovanje, ki bo pokrivalo vse sektorje – kmetijski, industrijski in storitveni.

3.9.3 Po mnenju EESO je pomembno, da Komisija v letu 2012 nameni 1,5 milijona EUR za kampanjo, katere cilj bo osveščanje podjetij o praksah Erasmus in Leonardo da Vinci.

3.9.4 EESO poudarja, da so pomembni in nujni standardi kakovosti za pripravništvo in prakso. Treba bi bilo določiti evropski okvir za obravnavanje vprašanj, povezanih s prakso. V zvezi s tem EESO pozdravlja pobudo Komisije, da leta 2012 sprejme okvir za zagotavljanje in izkoriščanje kakovostnih pripravništev, vključno s panoramo EU o pripravništvih z večjo preglednostjo glede pogojev za pripravnike v EU.

3.9.5 Pripravništva ne morejo nadomestiti rednih oblik dela. Pripravnikom morajo dati možnost pridobitve nujnih spretnosti za lažjo vključitev na trg dela. Pripravniki morajo prejeti

⁽²⁾ Mnenje EESO o sporočilu *Mladi in mobilnost* (UL C 132, 3.5.2011, str. 55).

dostojno plačilo za izvedbo katerih koli dejansko opravljenih nalog pri delu. Nizko plačilo ali njegova odsotnost vodi v segmentacijo trga dela. Za učinkovitost pripravništev in njihovo prilagojenost potrebam na trgu dela je v njihovo načrtovanje, organizacijo, izvedbo in financiranje treba vključiti socialne partnerje.

3.9.6 EESO bo podrobno spremljal in podpiral vse pobude za večjo kakovost pripravništev in vajeništev, kot je *Evropska listina kakovosti za prakse in vajeništvo (European Quality Charter on Internships and Apprenticeships)*, ki jo predlaga Evropski forum mladih in katere cilj je okrepitev socialnega dialoga za uvedbo ustreznih predpisov na tem področju.

3.9.7 EESO izraža zadovoljstvo, da so evropski socialni partnerji leta 2010 sprejeli okvirni sporazum o vključujočih trgih dela. EESO poudarja pomen dejavnikov, navedenih v sporazumu, ki vplivajo na raven vključenosti na trg delovne sile, med katerimi so: a) dejavniki, ki se nanašajo na okolje (povezani z gospodarskim okoljem in trgom dela, ki pogosto otežujejo vključevanje); b) dejavniki, neposredno povezani z delom in c) individualni dejavniki (kot so spretnosti, usposobljenost in raven izobrazbe, motivacija, znanje jezikov, zdravstveno stanje, tudi invalidnost in ponavljajoča se ali dolgotrajna brezposelnost). EESO socialne partnerje v državah članicah poziva, naj nujno izvajajo ta sporazum, zlasti za povečanje števila visokokakovostnih pripravništev in praks.

3.9.8 EESO poudarja potrebo po uvedbi enotnega evropskega potnega lista spretnosti, ki bi na enem mestu združil vse sposobnosti in spretnosti, ki so bile pridobljene v okviru formalnega, pa tudi neformalnega in priložnostnega izobraževanja.

3.9.9 EESO poudarja pomen izmenjave dobrih rešitev na področju poklicne prakse za mlade in z zadovoljstvom sprejema informacijo o tem, da bo Komisija v okviru Evropskega socialnega sklada neposredno namenila 1,3 milijone EUR podpora pri uvajanju programov vajeništva.

3.9.10 V tem okviru so zlasti pomembne izkušnje držav članic, ki so uvedle sistem dualnega izobraževanja. Njegova prednost je povezava tradicionalne šolske izobrazbe z njeno praktično uporabo na delovnem mestu. To študentom omogoča razvijati ustrezne spretnosti in usposobljenost, ki so potrebne na trgu dela. EESO poudarja, kako pomembno je vključiti socialne partnerje v postopek izmenjave dobrih praks, načrtovanja, izvajanja in spremljanja sistema poklicnega vajeništva. Z zadovoljstvom sprejema smernice Komisije na tem področju. Treba je preučiti možnost prenosa dualnega sistema izobraževanja, ki v poklicnem izobraževanju združuje poklicne in šolske elemente.

3.9.11 EESO meni, da je treba okrepiti proračunska sredstva, ki jih Komisija neposredno namenja za evropsko prostovoljno službo, s čimer se bo leta 2012 zagotovilo vsaj 10 000 mest za prostovoljstvo. Prav tako pozdravlja vzpostavitev Evropske prostovoljske enote za humanitarno pomoč. Vendar pa izraža

zaskrbljenost zaradi odsotnosti prave ocene sedanje pilotne faze in se sprašuje, ali bo pobuda zares prostovoljnega značaja. Podobno kot pri pripravništvu je treba nameniti pozornost vprašanju visokokakovostnega prostovoljstva.

3.9.12 EESO bo podpiral izmenjave in razširjanje izkušenj in informacij na področju nacionalnih dolgoročnih programov prostovoljstva, ki pomagajo pri poklicnem usmerjanju in pridobivanju prvih poklicnih izkušenj ter se uspešno izvajajo v nekaterih državah članicah.

3.10 Dostop do trga dela: najti (prvo) zaposlitev

3.10.1 Ni mogoče dovolj poudariti, kako pomembna je prva zaposlitev, ne le z vidika prihodnjih dohodkov, marveč tudi za nadaljnjo poklicno kariero in pokojnino. Minimalne delovne standarde je treba zagotoviti na samem začetku prve zaposlitve. Ti ne smejo odstopati od standardov, zagotovljenih starejšim delavcem. Prepoved kakršne koli diskriminacije na podlagi starosti je pri tem ključnega pomena. EESO znova poudarja, da ne gre podcenjevati pomena ukrepov, ki mladim na samem začetku poklicne kariere pomagajo zagotoviti stalno, ustrezno plačano visokokakovostno zaposlitev⁽³⁾. Treba je razmisliti o spodbujevalnih programih za mala in srednje velika podjetja, ki mlade delavce na pragu prve zaposlitve zaposlijo za nedoločen čas.

3.10.2 Priporočila Komisije o zmanjšanju togosti stalnih pogodb bi morala upoštevati nevarnosti, ki so lahko povezane s tovrstnimi ukrepi. Razširjanje pogodb za določen čas med mladimi – zlasti v začetnem obdobju – je vodilo v nastanek dualnega (segmentiranega) trga dela. Zaposleni za določen čas živijo v negotovem položaju, ogrožajo jih brezposelnost in slabe možnosti poklicnega napredovanja. Dualni trg dela postaja resen problem zlasti za mlade, saj zanje lahko pomeni, da bodo nenehno obsojeni na vlogo delavcev, ki nikoli ne vedo zares, kakšna bo njihova prihodnost. To lahko negativno vpliva na potek nadaljnje kariere. Segmentacija trga dela, zaradi katere mladi postajajo delavci druge kategorije, prav tako pomeni slabše delovne pogoje in slabše obete poklicnega razvoja. Pri vključevanju na trg dela EESO odsvetuječasne in brezperspektivne rešitve: namesto nestalnih zaposlitev so potrebni ukrepi, ki zagotavljajo, da zaposlovanje za določen čas in slabo plačana delovna mesta s slabim socialnim varstvom ne postanejo pravilo za mlade.

3.10.3 Stabilnost in varnost na trgu dela ni pomembna le za delavce, marveč je tudi v interesu delodajalcev, saj povečuje produktivnost podjetij, sektorjev in panog ter s tem prispeva k njihovi konkurenčnosti. Zato je pomembno, da se vsi zavedajo, da je – kar zadeva stabilnost zaposlitve – pogodba za določen čas za delodajalca dejansko dražja kot pogodba za nedoločen čas.

⁽³⁾ Mnenje EESO o sporočilu Komisije *Mladi in mobilnost* (UL C 132, 3.5.2011, str. 55).

3.10.4 EESO opozarja na nedavne konkretne predloge iz svojega mnenja o smernicah za politike zaposlovanja, ki obravnavajo vprašanje, kako naj bi se spoprijeli s položajem mladih na trgu dela, ki je v številnih državah članicah zaradi krize zelo težaven. Treba je:

- določiti ambiciozne cilje EU za zaposlovanje mladih;
- dosledno izvajati *jamstvo za mlade* v vseh državah EU;
- zagotoviti več sredstev EU in lažji dostop do njih v posebej prizadetih državah;
- zagotoviti več sredstev za boj proti brezposelnosti mladih v novem proračunu EU;
- zagotoviti boljši dostop mladih do nadomestil za primer brezposelnosti;
- boriti se proti negotovim zaposlitvam in nereguliranim oblikam dela na področju usposabljanja in pripravništva;
- razširjati sistem dualnega poklicnega izobraževanja kot modela v EU.

3.11 Države članice in akterji na trgu dela si morajo veliko bolj prizadevati za uresničevanje pobude *jamstvo za mlade*, ki bi mladim omogočila možnost zaposlitve, izobraževanja in (ponovnega) usposabljanja v štirih mesecih po zapustitvi šole, zlasti še tistim, ki prezgodaj opustijo šolanje in usposabljanje, ter drugim mladim v težkem položaju. Evropska komisija bi morala države članice spodbuditi k takojšnjemu izvajanju te pobude.

3.12 Dosedanji ukrepi držav članic in akterjev na trgu dela doslej niso prispevali k izboljšanju položaja mladih. To je jasno videti pri izvajanju pobude *jamstvo za mlade*. EESO zato z zadovoljstvom sprejema pobudo Komisije, katere cilj je uporabiti 4 milijone EUR pomoči državam članicam pri vzpostavitvi programov *jamstvo za mlade*. V tem okviru EESO ponavlja poziv, da morajo države članice čim prej opredeliti vse ovire na tem področju, da se omogoči *jamstvo za mlade* ter se v okviru nacionalnih reformnih načrtov določijo konkretni cilji in ukrepi.

3.13 EESO poudarja, da je pobudo *jamstvo za mlade* treba podpreti z aktivno politikou trga dela, da bi tako v duhu enakopravnosti med mladimi ženskami in moškimi premostil vrzel

med izobraževalnim sistemom in sistemom izobraževanja ter trgom dela. Pozornost je treba nameniti tudi položaju migrantov, narodnih in etničnih manjšin ter invalidov. Pobuda mora upoštevati znanje, usposobljenost, spretnosti in izkušnje starejših, tudi upokojenih delavcev.

3.14 V obstoječih političnih smernicah o zaposlovanju mladih še vedno primanjkuje konkretnih ciljev na tem področju. EESO ponavlja svoj poziv k vključitvi merljivih evropskih ciljev za zaposlovanje mladih, zlasti glede občutnega zmanjšanja brezposelnosti mladih in jamstva za mlade.

3.15 Treba je priznati, da je bistvenega pomena pripravljenost Komisije za zagotavljanje sredstev za tehnično pomoč, namenjeno podpori držav članic pri izkoriščanju finančnih sredstev EU, ki so še vedno na voljo. To se nanaša zlasti na sredstva Evropskega socialnega sklada, v okviru katerega imajo države članice še vedno na voljo 30 milijard EUR za projekte v okviru finančne perspektive 2007–2013. Evropska komisija bi morala države članice spodbuditi k takojšnjemu in celovitemu koriščenju teh sredstev.

3.16 EESO poziva Komisijo, naj jasno opomni države članice, da so ta sredstva večinoma namenjena za projekte za mlade. Komisija bi morala države članice opozoriti, naj proces razdelitve sredstev in njihove ustrezne dodelitve poteka ob stalnem sodelovanju socialnih partnerjev, njihovih mladinskih organizacij (če jih imajo) in nevladnih organizacij, ki zastopajo mlade.

3.17 EESO meni, da je pri načrtovanju finančne perspektive za obdobje 2014–2020 v okviru Evropskega socialnega sklada treba posebno pozornost nameniti zagotavljanju sredstev za mlade, zlasti tiste, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo in ne usposablajo (NEET). Pri tem je vredno opozoriti, da je pojav NEET pogosto tesno povezan s sivo ekonomijo. EESO poudarja, da je tako zdaj kot v prihodnosti potrebna dolgoročna, trajna in sistemska oblika financiranja, ki bo na voljo obsežnim delom civilne družbe.

3.18 Odpiranje visokokakovostnih delovnih mest mora biti še naprej prednostna naloga. EESO predlaga, da se v okviru prihodnje finančne perspektive upošteva možnost sprejetja evropske strategije za zaposlovanje mladih (*European Youth Employment Strategy*). Sredstva v okviru takšne strategije je treba uporabiti za podporo tistim podjetjem, organizacijam civilne družbe, oblastem in drugim delodajalcem, ki ustvarjajo nova visokokakovostna delovna mesta za mlade.

V Bruslju, 12. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o uvedbi Programa za pravosodje za obdobje od 2014 do 2020

(COM(2011) 759 final – 2011/0369 (COD))

(2012/C 299/19)

Poročevalec: g. DE LAMAZE

Svet je 9. februarja 2012 sklenil, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o uvedbi Programa za pravosodje za obdobje od 2014 do 2020

COM(2011) 759 final – 2011/0369 (COD).

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 28. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija) s 126 glasovi za, 1 glasom proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO pozdravlja cilj poenostavitve in racionalizacije iz tega predloga uredbe in podpira odločitev Komisije za možnost B. Zaradi podobnih ciljev, akterjev in vrst dejavnosti, ki jih je treba financirati, je združitev programa za civilno pravosodje in programa za kazensko pravosodje upravičena.

1.2 Vendar pa se EESO glede novega programa za pravosodje za obdobje 2014–2020 kljub pravno utemeljenim razlogom, navedenim v tem predlogu, še vedno sprašuje, ali je ustrezno dvema prvotnima "specifičnima" ciljema, tj. učinkoviti uporabi zakonodaje Unije na področju pravosodnega sodelovanja v civilnih in kazenskih zadevah ter lažjemu dostopu do sodnega varstva, dodati še tretji cilj, tj. preprečevanje in zmanjšanje povpraševanja po drogah in njihove ponudbe. Glede na to, da se zdi ta cilj zgolj razširitev prvega cilja, EESO opozarja na posledice vključitve takega cilja v zakonodajno besedilo, saj bi to imelo močan, takojšen in neposreden učinek za stranke v postopku, združenja, nevladne organizacije in druge morebitne prejemnike subvencij. To bi lahko nakazovalo, da Komisija ne bo namenjala enake pozornosti drugim, prav tako bistvenim izzivom, kot je na primer boj proti trgovini z ljudmi.

1.3 Še večjo zaskrbljenost pa EESO izraža glede sporočila, ki ga s tem pošilja Komisija. Ponavlja že večkrat poudarjena stališča, da je treba na področju boja proti drogam več pozornosti najprej nameniti izobraževalnemu, zdravstvenemu in socialnemu pristopu, ne pa pristopu kaznovanja⁽¹⁾.

1.4 EESO se strinja s Komisijo, da je treba omogočiti čim večjo prožnost pri upravljanju sredstev tega programa, da bi se tako bolje prilagodili potrebam civilne družbe, zagotovili čim večjo svobodo potencialnim kandidatom, spodbudili ustvarjalnost projektov in upoštevali prihodnje politične smernice.

1.5 Če že ni mogoče določiti predhodnega zneska za posamezne prednostne naloge, pa EESO poudarja, da je treba vnaprej zagotoviti porazdelitev proračunskih sredstev po posameznih ciljeh, tudi če bi bilo to zgolj okvirne narave.

1.6 EESO se je seznanil z namero Komisije, da za specifični cilj v zvezi z drogami nameni zgolj del za to namenjenih proračunskih sredstev. Komisijo poziva, naj strogo upošteva svoje zaveze, in v tem smislu predlaga, naj se s sredstvi, ki bodo pridobljena na podlagi zamrznitve in zaplembe premoženjske koristi, ustvarjene v okviru trgovine s prepovedanimi drogami, kot bo to omogočala prihodnja direktiva o zamrznitvi in zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, financira del dejavnosti v okviru tega cilja.

1.7 EESO kljub kompleksnosti obstoječe finančne uredbe poudarja, da je treba s pogoji za dostop do financiranja na jasen in poučen način seznaniti vse zainteresirane državljane v vseh jezikih Unije. S tem bi se nedvomno spodbujala ustreznost projektov, ki bi se nato spodbujali tudi v državah članicah, ki se zdaj zdijo premalo zastopane v izbranih programih. EESO tako vztraja, da je treba spodbujati enakopraven dostop vseh državljanov EU do teh programov.

⁽¹⁾ Glej mnenje EESO o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu – Za odločnejši odziv Evrope na izzive, ki jih predstavljajo droge (sprejeto 24. maja 2012) (UL C 229, 31.7.2012, str. 85).

1.8 Po mnenju Odbora bi bilo treba koncept evropske dodane vrednosti, ki je glavno merilo pri izbiri programov, bolje opredeliti. EESO poudarja, da je treba glede na to, da je znesek finančnih sredstev, dodeljenih za program, že po naravi omejen, čeprav se povečuje, kar pozdravlja, subvencije natančneje usmerjati v projekte, katerih evropska dodana vrednost bo jasno opredeljena. Spodbujati je treba čezmejne projekte.

1.9 Glede na to, da bodo morali biti v letnih programih dela natančno opredeljeni nekateri bistveni vidiki izvajanja programa (zlasti porazdelitev proračunskih sredstev), mora po mnenju EESO Komisija za sprejetje programa v obliki izvedbenih aktov uporabiti postopek pregleda in ne postopek posvetovanja, kot je predvideno v tem predlogu. Tako bi zagotovili, da Komisija teh programov ne sprejme, če niso v skladu z mnenjem odbora, vzpostavljenega na podlagi Uredbe št. 182/2011 (ki ga sestavljajo predstavniki držav članic).

1.10 EESO poudarja, da je treba pri ukrepih, ki naj bi se financirali (člen 6), večji poudarek nameniti prednostnim nalogam, zlasti pa meni, da bi bilo treba jasnejši poudarek dati evropski pravosodju, ki je področje, na katerem je mogoče doseči velik napredek z vidika lažjega dostopa do sodnega varstva.

1.11 EESO pozdravlja novo usmeritev, razvidno iz tega predloga, da se vse sodno osebje, zlasti pa odvetniki, vključni v dejavnosti evropskega izobraževanja v pravosodju ter po zgledu sodnikov in sodnega osebja prispeva k učinkoviti uporabi zakonodaje Unije. Med drugim so odvetniki prva točka dostopa do pravnega varstva za stranke v postopku, ki tudi začnejo postopke.

1.12 EESO poleg tega poudarja, da je treba različne pravne strokovnjake nujno vključiti v mreže čezmejnega pravosodnega sodelovanja in zagotoviti ustrezno finančno podporo. EESO v prizadevanju za skladnost z najnovejšo politično pobudo za okrepitev pravic do obrambe zlasti poziva, naj se čim prej odpravijo razmere, ki so po njegovem mnenju nesprejemljive, tj. dejanska ali pravna izključitev odvetnikov iz večine mrež čezmejnega pravosodnega sodelovanja.

1.13 Z vidika prihodnjega skupnega območja pravic, zlasti pravic v zvezi z družino, EESO poudarja, da mora Listina o temeljnih pravicah služiti kot "kompas za usklajitev". Na področju, ki ga še vedno zaznamujejo izredno različne pravne kulture in koncepti, je EESO že večkrat, pred kratkim pa glede premoženjskih razmerij med zakoncema in njihovih posledic⁽²⁾, imel med drugim možnost izraziti podporo uporabi dodatnega neobveznega evropskega režima (t. i. 28. režima).

2. Povzetek predloga

2.1 Komisija je v prizadevanju za poenostavitev in racionalizacijo sklenila zmanjšati število svojih programov financiranja,

namenjenih uresnitvi evropskega območja prava in pravice, da bodo lahko vsi, državljani, partnerji in pravni strokovnjaki, poznali svoje pravice in vedeli, kako jih uveljavljati ali uporabljati. Program pravosodja za obdobje od 2014 do 2020 poleg Programa za pravice in državljanstvo⁽³⁾ združuje še programa za civilno in kazensko pravosodje ter program za preprečevanje uporabe drog in obveščanje.

2.2 V tem predlogu uredbe se za ta program namenljajo finančna sredstva v višini 472 milijonov EUR, kar bi moralo omogočiti financiranje dejavnosti, v katerih posredovanje Unije lahko prinese dodatno vrednost v primerjavi s samostojnim ukrepanjem držav članic. Splošni cilj je prispevati k evropskemu območju pravice s spodbujanjem pravosodnega sodelovanja v civilnih in kazenskih zadevah. Ta cilj se izvaja v okviru specifičnih ciljev, tj. spodbujati ustrezno uporabo zakonodaje Unije na tem področju (na podlagi členov 81 in 82 PDEU), olajšati dostop do sodnega varstva ter preprečiti in zmanjšati povpraševanje po drogah, pri čemer se slednji vidik ne obravnava v okviru varovanja zdravja, ampak v okviru preprečevanja kriminalitete (na podlagi člena 84 PDEU).

2.3 Ti cilji zlasti upravičujejo podporo usposabljanju za sodnike in sodno osebje, pa tudi za odvetnike in notarje, sodelovanju v okviru mrež, ki spodbujajo oblikovanje vzajemnega znanja in vzajemnega zaupanja, ter ukrepom za ozaveščanje javnosti.

2.4 Finančna sredstva bodo med drugim namenjena za financiranje analitične podlage za podporo in razvoj politik Unije. Zaradi večje fleksibilnosti v predlogu niso predvideni specifični zneski po posameznih področjih ukrepanja.

2.5 Komisija letne prednostne naloge programa sprejme v obliki izvedbenih aktov v okviru postopka posvetovanja.

2.6 Predlog določa obveznosti spremljanja in ocenjevanja (vključno z vmesnim ocenjevanjem).

3. Splošne ugotovitve

3.1 Vzpostavitev evropskega območja pravice je javna dobrina EU, njegove prednosti pa naj bi cenili vsi, tako državljani kot partnerji. To je povezano z bistvenimi vidiki vsakdanjega življenja in navad (razveza, pravica do bivanja in stikov z otroki, dedovanje, skrbništvo, trgovinski spori, potrošniški spori itd., pa tudi spoštovanje pravic v kazenskih zadevah) ter prispeva h krepitvi varnosti na evropskem območju ob spodbujanju sodelovanja na področju preprečevanja kriminalitete.

3.2 EESO opozarja na funkcionalno dopolnjevanje Programa za pravosodje in Programa za pravice in državljanstvo ter meni, da bo evropsko območje pravice in svobode imelo smisel samo, če bodo imeli vsi državljani EU, ne glede na to, kje so, dejansko dostop do pravic, zato bo treba pri oceni tega programa to upoštevati.

⁽²⁾ UL C 376, 22.12.2011, str. 87–91.

⁽³⁾ UL C 191, 29.6.2012, str. 108–110.

3.3 Z vidika prihodnjega skupnega območja pravic, zlasti pravic v zvezi z družino, EESO poudarja, da mora Listina o temeljnih pravicah služiti kot "kompas za uskladitev". Na področju, ki ga zaznamujejo različne pravne kulture in koncepti, je EESO že večkrat, pred kratkim pa glede premoženjskih razmerij med zakoncema in njihovih posledic⁽⁴⁾, imel med drugim možnost izraziti podporo uporabi dodatnega neobveznega evropskega režima (t. i. 28. režima). Z uvedbo takega režima bi omogočili napredek na področju priznavanja pravic državljanov EU z učinkovitim bojem proti diskriminaciji, ki jo lahko državljani utrpijo v primeru, ko jim zakonodaja države članice, katere državljani so, zagotavlja manj pravic, kot bi jih imeli na podlagi zakonodaje drugih držav članic.

3.4 Spoštovanje pravic v EU, zlasti temeljnih pravic, ki ga je treba zagotavljati v okviru pravosodnega sodelovanja v civilnih in kazenskih zadevah, je samoumeven cilj. Učinek prelivanja na enotni trg z vidika rasti in zaposlovanja je lahko kljub temu velik in ga je treba ovrednotiti, zlasti s podporo prizadevanjem na področju usposabljanja pravnih strokovnjakov⁽⁵⁾. EESO tako opozarja, da bi boljše sodelovanje v civilnih zadevah in zato tudi hitreje reševanje čezmejnih sporov, lahko imelo znaten vpliv na dinamiko čezmejnega delovanja podjetij.

3.5 Če je bila v okviru dejavnosti ocenjevanja izpostavljena učinkovitost predhodnih programov ("Civilno pravosodje", "Kazensko pravosodje", "Preprečevanje uporabe drog in obveščanje" za obdobje 2007–2013), pa je zmanjševanje njihovega števila in s tem ureditev upravljanja samo po sebi pozitivno. Posamezne cilje bo tako lažje uresničiti. EESO poudarja, da je treba poleg uskladitve postopkov tudi zmanjšati njihovo kompleksnost.

3.6 EESO še posebej pozdravlja ukrep poenostavitve in racionalizacije z združitvijo programov za civilno in kazensko pravosodje, ki je upravičen zaradi opustitve tretjega stebra v Lizbonski pogodbi, pa tudi zaradi podobnosti ciljev, akterjev in vrst ukrepov, ki se financirajo na teh dveh področjih prava (zlasti na področju e-pravosodja in usposabljanja).

3.7 EESO priporoča, naj se spodbujajo projekti na področju kazenskega pravosodja, zlasti v državah članicah, ki so do zdaj prejele malo razpoložljivih subvencij. Ta sklop je še dokaj nov, zato evropski pristop na tem področju še ni dodelan in bi ga bilo treba razviti.

3.8 Glede programa za preprečevanje uporabe drog in obveščanje, ki je bil zasnovan na pravni podlagi javnega zdravstva, pa ima EESO večje zadržke. Izraža zaskrbljenost, da se še vedno prednostno obravnavajo vidiki v zvezi z javnim zdravjem, in med drugim opozarja na podvajanje, ki bo lahko povzročilo zgolj osredotočanje na kaznovanje v okviru dejavnosti, ki se bodo iz prihodnjega sklada financirale za notranjo varnost. Znova poudarja, da je treba na področju boja proti drogami

predvsem razviti pristop preprečevanja, ki bi odvisnikom zagotavljal možnost pomoči in zdravljenja. Na tem področju je treba povečati ozaveščenost sodnikov in odvetnikov.

3.9 EESO v prizadevanjih, da se za specifični cilj v zvezi z drogami ne porabi nesorazmerno velik delež celotnih sredstev, prav tako predlaga, da se ta cilj deloma financira s sredstvi, ki bodo pridobljena na podlagi zamrznitve in zaplembe premoženjske koristi, ustvarjene v okviru trgovine s prepovedanimi drogami, kot predvideva prihodnja direktiva o zamrznitvi in zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem⁽⁶⁾.

3.10 Kljub temu, da se EESO še vedno sprašuje, kakšen je pravzaprav točen okvir ukrepov, ki se bodo financirali v okviru preprečevanja kriminalitete na področju prometa s prepovedanimi drogami, pa z zadovoljstvom ugotavlja, da so finančna sredstva v višini 472 milijonov EUR, predvidena za izvedbo tega programa, dokaz znatnega povečanja podpore Komisije.

3.11 V okviru prizadevanj, da se proračunska sredstva dejansko uporabijo za financiranje "javnih dobrin EU", pa tudi "ukrepov (...), kadar se na ta način lahko dosežejo boljši rezultati"⁽⁷⁾, EESO opozarja, da je treba sredstva v večji meri usmerjati v projekte z dokazano evropsko dodano vrednostjo (člen 3), še posebej v kazenskih zadevah, torej na področju, na katerem države članice niso bile najbolj naklonjene uporabi prava Skupnosti.

3.12 EESO poudarja, da je treba za zagotovitev učinkovite dodelitve sredstev iz proračuna Unije zagotoviti tudi doslednost, dopolnjevanje in sinergije med različnimi programi financiranja, zlasti pa s Programom pravic in državljanstva za obdobje 2014–2020. Vendar pa je treba skrbno paziti na nevarnost podvajanja.

3.13 EESO z zadovoljstvom ugotavlja, da lahko projekti, izbrani v okviru letnih programov dela, trajajo več let, zato je na voljo dovolj časa za njihov razvoj in uresničitev njihovih ciljev. Načelo sofinanciranja se zdi ustrezno, vendar se Odbor sprašuje, ali je morebitna prilagoditev sofinanciranja utemeljena⁽⁸⁾.

3.14 EESO kljub kompleksnosti obstoječe finančne uredbe poudarja, da je treba s pogoji za dostop do financiranja na jasen in poučen način seznaniti vse zainteresirane državljane v vseh jezikih Unije. EESO meni, da bi bil lahko koncept evropske dodane vrednosti bolje opredeljen. S tem bi se nedvomno spodbujala ustreznost projektov, ki bi se nato spodbujali tudi v državah članicah, ki se zdaj zdijo premalo zastopane v izbranih programih. EESO tako poudarja, da je treba spodbujati enako-praven dostop vseh državljanov EU do teh programov.

⁽⁴⁾ Glej opombo 2.

⁽⁵⁾ Mario MONTI je v svojem poročilu *Nova strategija za enotni trg* (9. maj 2010) poudaril pomen ustreznega izvajanja zakonodaje Unije in usposabljanja sodnikov na tem področju za izboljšanje učinkovitosti enotnega trga.

⁽⁶⁾ Glej mnenje EESO, (gl. str. veljavnega Uradnega lista).

⁽⁷⁾ COM(2010) 700 final.

⁽⁸⁾ Trenutno je treba predvideti 20 % sredstev za pridobitev preostalih 80 % sredstev v obliki subvencij.

3.15 EESO prav tako izraža presenečenje, da ocena finančnih posledic ne vsebuje niti okvirne porazdelitve proračunskih sredstev z vidika specifičnih ciljev. Brez poseganja v legitimno potrebo po prožnosti pri upravljanju sredstev poudarja, da je na tem področju potrebna predhodna pojasnitev.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Evropsko izobraževanje v pravosodju

4.1.1 Brez medsebojnega zaupanja ne bo mogoče doseči pravega napredka, zato EESO spodbuja podporo ukrepom za oblikovanje skupne evropske kulture, ki bo jasno usmerjena v uporabo in uveljavljanje prava na podlagi poznavanja in razumevanja nacionalnih pravnih sistemov. Da bi bila medsebojna pomoč v EU učinkovita, je treba zagotoviti predvsem varstvo procesnih pravic oseb, ki so vpletene v postopek, v drugih nacionalnih sistemih.

4.1.2 EESO meni, da je evropsko izobraževanje v pravosodju za pravne strokovnjake bistveni vidik novega programa, ki bi ga bilo treba še bolj izpostaviti. Pogosto se zaradi premajhnega interesa in ozaveščenosti pravnih strokovnjakov evropsko pravo v posameznih državah članicah še vedno izvaja zelo različno. To je še zlasti očitno na področju carinskega prava. EESO v zvezi s tem opozarja, da je treba znatno povečati podporo za evropsko izobraževanje v pravosodju. To je še toliko pomembnejše v primeru cilja, ki ga je določila Komisija, tj. da se do leta 2020 na leto izobrazi 20 000 pravosodnih delavcev, torej skupaj 700 000 oseb⁽⁹⁾. Kot sama utemeljeno poudarja, je jezikovno usposabljanje nujni pogoj za boljše komuniciranje pravnih strokovnjakov prek nacionalnih meja na evropskem območju pravice in svobode.

4.1.3 EESO meni, da je nujno treba v tovrstne ukrepe izobraževanja vključiti zlasti odvetnike, kar je še toliko bolj upravičeno zaradi dejstva, da je v nekaterih državah članicah njihovo izobraževanje enako kot za sodnike. Odvetniki so prva točka dostopa do sodnega varstva. Od ustreznosti njihovega svetovanja pa je odvisen dostop obtoženih oseb do sodišča. Tako kot sodniki in tožilci morajo biti upravičeni do instrumentov financiranja EU. Od tega je odvisen dostop do sodnega varstva na evropskem območju prava. Njihova udeležba pri izobraževanju je nujna tudi z vidika boljšega ravnovesja v korist pravic do obrambe.

4.1.4 EESO izraža obžalovanje, da izraz "sodno osebje"⁽¹⁰⁾ povzroča zmedo, vendar pa ceni prizadevanja Komisije, da v tem predlogu uredbe to natančno opredeli; ta izraz tako zajema vse pravne strokovnjake, tudi odvetnike in notarje, ki dejansko bistveno prispevajo k učinkoviti uporabi prava Unije. EESO pozdravlja, da se Komisija zdi odločena ta pristop izvesti v okviru pilotnega projekta o evropskem izobraževanju v pravosodju, ki se bo začel letos.

⁽⁹⁾ COM(2011) 551 final.

⁽¹⁰⁾ V skladu s členoma 81(2)(h) in 82(1)(c) PDEU, ki se nanašata na pravosodno sodelovanje v civilnih oziroma kazenskih zadevah in navajata "sodnike in sodno osebje".

4.1.5 EESO meni, da bi bilo zaželeno opredeliti nekaj objektivnih meril, ki bi jih bilo treba upoštevati pri programih izobraževanja v pravosodju, da bi bili ti upravičeni do sredstev. Pri tem bi se morali v okviru tega izobraževanja nujno sklicevati na Listino o temeljnih pravicah. Skladnost teh programov z merili, ki bodo določena, bi bilo treba redno in temeljito spremljati in preverjati. EESO poudarja, da mora biti dodelitev subvencij pogojena s kakovostjo programov, ki jih je treba natančno oceniti.

4.1.6 EESO posebno pozornost namenja temu, da se bodo v programih izobraževanja v pravosodju za sodnike in odvetnike obravnavali posebni vidiki v zvezi z odvisnostjo od drog in omogočali razvoj pravosodnega pristopa v povezavi z zdravstvenim in socialnim pristopom, usmerjenim v preprečevanje ponavljajočih se kaznivih dejanj.

4.2 Čezmejno pravosodno sodelovanje

4.2.1 EESO poziva, naj se čim prej odpravijo razmere, ki so po njegovem mnenju nesprejemljive, tj. izključenost odvetnikov iz mrež pravosodnega sodelovanja. Pravosodna mreža je v kazenskih zadevah odvisna od Eurojusta in ni vključena v okvir tega programa, vendar pa kljub temu pomembno izstopa dejstvo, da odvetniki nimajo dostopa do nje. Finančne omejitve ne smejo upravičevati trenutnega neravnovesja v korist obtožb. Čeprav so sredstva omejena, morajo vseeno zagotavljati spoštovanje enakosti moči pri čezmejnih primerih.

4.2.2 Ta zahteva zlasti v okviru izvajanja evropskega naloga za prijetje pomeni, da bodo odvetniki imeli možnost hitro najti ustreznega odvetnika v drugi državi članici, ki bo lahko prevzel dosje in svetoval o vidikih nacionalnega procesnega prava v tej državi članici in splošneje o zadevi z lokalnega vidika. Nove določbe v predlogu direktive o pravici do dostopa do odvetnika v kazenskem postopku, ki v okviru evropskega naloga za prijetje uvajajo načelo dostopa do dveh odvetnikov (enega v odreditveni, drugega pa v izvršitveni državi), so dodaten argument (če bo to potrebno), da se upraviči polna vključitev odvetnikov v evropske mreže pravosodnega sodelovanja. V zvezi s tem EESO pozdravlja, da bo prihodnja čezmejna mreža branilcev lahko zagotovila podporo delu vse večjega števila odvetnikov, ki vodijo zadeve v čezmejnih primerih. V prizadevanjih po skladnosti in učinkovitosti Komisijo poziva, da to mrežo podpre s finančnimi sredstvi v skladu s potrebami.

4.2.3 EESO izraža obžalovanje, da odvetniki in notarji v praksi niso vključeni niti v pravosodno mrežo v civilnih in gospodarskih zadevah, čeprav je v aktih predvideno, da se po 1. januarju 2011 dostop do te mreže zagotovi omenjenim strokovnjakom, pa tudi sodnim izvršiteljem, ki prav tako neposredno prispevajo k izvajanju aktov Skupnosti in mednarodnih instrumentov. Tudi v tem primeru je za dobro delovanje mreže potrebna ustrezna finančna podpora.

4.2.4 Glede na vse številnejše pobude mnogih pravnih strokovnjakov v obliki manjših in pogosto dragih struktur EESO priporoča, da se izboljša usklajevanje in koordinacija teh mrež, da se ustvarijo "krogi usklajenosti" ⁽¹¹⁾, na katerih bo lahko temeljila prava evropska sodna arhitektura.

4.3 E-pravosodje

4.3.1 Dematerializacija pravosodja je bistveni vidik, ki po mnenju EESO v tem predlogu ni dovolj izpostavljen. Treba je natančno preučiti njegov učinek na področju dostopa do sodnega varstva, tudi za državljane v težkem socialnem položaju ali invalidne osebe. Na tem področju je mogoče doseči še velik napredek, kar je v skupnem interesu tako strank v postopku kot tudi pravnih strokovnjakov.

4.3.2 EESO v zvezi s tem od Komisije pričakuje jasne smernice: zdi se, da je spodbujanje uporabe razpoložljivih orodij na področju e-pravosodja trenutno v večji meri namenjeno širši javnosti kot strokovnjakom. Za zagotovitev kakovosti sodnih odločb in njihove skladnosti z evropskim pravom pa je treba olajšati in spodbuditi uporabo teh orodij tudi med pravnimi strokovnjaki, ki bi se morali usposablјati na tem področju.

4.3.3 EESO z zadovoljstvom ugotavlja, da lahko predvidena finančna sredstva v tem predlogu prispevajo k izpopolnitvi omrežij IT na tem področju (člen 8(2)). Pri tem ima v mislih zlasti projekt spletnega iskalnika odvetnikov na portalu e-pravosodja in projekt e-CODEX, ki naj bi zagotovil interoperabilnost

nacionalnih sistemov e-pravosodja. Opozarja, da je treba za zagotovitev varnosti in učinkovitosti teh mrež omogočiti, da poklicno identiteto odvetnikov preverjajo odvetniška združenja.

4.4 Kazalniki

4.4.1 O kazalnikih bi bilo vsekakor treba natančneje razmisliti. EESO pozdravlja, da je Komisija že začela posvetovanje tako glede spremljanja na letni ravni kot tudi glede vmesnega in končnega ocenjevanja. Zlasti glede dostopa do sodnega varstva bi bilo treba dopolniti popolnoma subjektivno merilo (način dojemanja tega dostopa v Evropi). Na področju izobraževanja bi bilo smiselno povečati vlogo javno-zasebnih partnerstev v sodelovanju z univerzami, institucijami za izobraževanje v pravosodju in odvetniškimi združenji. Čeprav naj bi se stroški dejavnosti nadzora (v širšem smislu), ki naj bi na podlagi ocene finančnih posledic zakonodajnega predloga znašali od 3–6 % celotnega proračuna, med izvajanjem programa zmanjšali, pa bi bilo po mnenju EESO zanje treba določiti zgornjo mejo.

4.5 Način sprejemanja letnih delovnih programov

4.5.1 Glede letnih delovnih programov, ki jih Komisija sprejema v obliki izvedbenih aktov, se EESO sprašuje o ustreznosti izbire postopka posvetovanja. Primernejše se mu zdi uporabiti postopek pregleda, ki zagotavlja, da Komisija teh programov ne sprejme, če niso v skladu z mnenjem odbora, vzpostavljenega na podlagi Uredbe št. 182/2011 (ki ga sestavljajo predstavniki držav članic).

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽¹¹⁾ Glej Resolucijo Evropskega parlamenta z dne 14. marca 2012 o izobraževanju pravosodnih organov (2012/2575(RSP)).

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi instrumenta finančne podpore na področju zunanjih meja in vizumov v okviru Sklada za notranjo varnost

(COM(2011) 750 final – 2011/0365 (COD));

predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o ustanovitvi Sklada za migracije in azil

(COM(2011) 751 final – 2011/0366 (COD));

predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o splošnih določbah o Skladu za migracije in azil ter o instrumentu za finančno podporo na področju policijskega sodelovanja, preprečevanja kriminala in boja proti njemu ter kriznega upravljanja

(COM(2011) 752 final – 2011/0367 (COD)),

ter predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi instrumenta finančne podpore na področju policijskega sodelovanja, preprečevanja kriminala in boja proti njemu ter kriznega upravljanja v okviru Sklada za notranjo varnost

(COM(2011) 753 final – 2011/0368 (COD))

(2012/C 299/20)

Poročevalec: **g. PARIZA CASTAÑOS**

Svet je 16. februarja 2012 sklenil, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjih dokumentih:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi instrumenta finančne podpore na področju zunanjih meja in vizumov v okviru Sklada za notranjo varnost

COM(2011) 750 final – 2011/0365 (COD)

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o ustanovitvi Sklada za migracije in azil

COM(2011) 751 final – 2011/0366 (COD)

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o splošnih določbah o Skladu za migracije in azil ter o instrumentu za finančno podporo na področju policijskega sodelovanja, preprečevanja kriminala in boja proti njemu ter kriznega upravljanja

COM(2011) 752 final – 2011/0367 (COD)

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi instrumenta finančne podpore na področju policijskega sodelovanja, preprečevanja kriminala in boja proti njemu ter kriznega upravljanja v okviru Sklada za notranjo varnost

COM(2011) 753 final – 2011/0368 (COD).

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 28. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija) s 133 glasovi za in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Splošne ugotovitve

1.1 Predlogi Evropske komisije o proračunu za notranje zadeve 2014–2020 so temeljnega pomena za oblikovanje območja varnosti, svobode in pravice kot tudi za Evropo, ki bo bolj odprta, varna in solidarna. EESO se strinja, da se v proračunu zagotovi večji pomen Sklada za migracije in azil ter Sklada za notranjo varnost.

1.2 Odbor meni, da Evropska unija prispeva pomembno dodano vrednost tem politikam, saj so upravljanje migracijskih tokov, azila in groženj varnosti področja, ki jih države članice ne morejo obravnavati same.

1.3 Odbor podpira predlog Komisije, v katerem se predlagata delitev upravljanja in ciljno usmerjen pristop s pripravo

večletnih programov v okviru političnega dialoga na visoki ravni, da se zagotovi, da bodo nacionalni programi v skladu s cilji in prednostnimi nalogami politike EU.

1.4 Izrednega pomena je, da vsi financirani ukrepi temeljijo na politikah (cilji območja svobode, varnosti in pravice), zagotavljajo evropsko dodano vrednost in prispevajo k doseganju političnih ciljev EU.

1.5 EESO pozdravlja prizadevanja Evropske komisije za poenostavitev finančnih instrumentov prek oblikovanja obeh skladov, za migracije in azil⁽¹⁾ ter za notranjo varnost⁽²⁾, skupaj s horizontalno uredbo s sklopom skupnih pravil o načrtovanju, poročanju, finančnem poslovanju, nadzoru in ocenjevanju⁽³⁾.

1.6 EESO podpira skupni horizontalni okvir, ki pomeni pomembno poenostavitev obstoječega sistema ter zagotavlja več prožnosti v finančnem poslovanju in njegovem izvajanju kot tudi okrepljen sistem spremljanja in ocenjevanja.

1.7 EESO podpira predlog Komisije za določitev osnovnega zneska in variabilnega ali prilagodljivega zneska pri razporejanju finančnih sredstev med državami članicami.

1.8 Izboljšati je treba sisteme ocenjevanja rezultatov z uporabo ustreznih kazalnikov, zaradi česar je treba financirati neodvisne dejavnosti raziskovalnih središč in organizacij civilne družbe.

1.9 Odbor soglaša, da mora biti načelo partnerstva podlaga za nacionalne programe, vendar meni, da je treba izboljšati sisteme sodelovanja vseh akterjev: nacionalnih, regionalnih in lokalnih oblasti, organizacij civilne družbe in socialnih partnerjev. Načelo partnerstva mora biti določeno v uredbah, tako da ne bo odvisno od nacionalnih pravil in praks.

1.10 EESO, ki pri razvoju politik priseljevanja in azila sodeluje z drugimi institucijami EU, aktivno sodeluje v dejavnostih evropskega foruma o vključevanju. Zato poudarja pomen Sklada za migracije in azil za vključevanje priseljencev in beguncev ter meni, da je treba politike vključevanja dopolnjevati tudi s sredstvi Evropskega socialnega sklada.

1.11 Odbor predlaga, da se povečajo finančna sredstva za "ukrepe Unije", saj prispevajo pomembno evropsko dodano vrednost. Za te ukrepe je treba nameniti 20 % sredstev sklada, Komisija pa mora vzpostaviti dialog z EESO in evropskim forumom o vključevanju, pri čemer mora upoštevati, da je

treba s tem finančnim instrumentom okrepiti dejavnosti foruma in podpreti evropske mreže civilne družbe in socialnih partnerjev.

1.12 EESO je predlagal, da se na nacionalni, regionalni in lokalni ravni oblikujejo forumi in platforme, pri katerih bodo sodelovale organizacije priseljencev in organizacije civilne družbe. Te dejavnosti je treba financirati s sredstvi iz Sklada za migracije in azil.

1.13 EESO meni, da je treba politike vključevanja, katerih pristop je usmerjen v zmanjšanje socialne izključenosti evropskih državljanov, manjšin in priseljencev, dopolnjevati tudi s sredstvi Evropskega socialnega sklada.

1.14 Evropa mora odločno ukrepati proti naraščanju rasizma in ksenofobije, ki se izražata v odnosu do oseb priseljenkega izvora. Institucije Unije morajo biti zelo dejavne v boju proti tem ravnanjem in ideologijam.

1.15 V vseh ukrepih, ki se financirajo iz Sklada za migracije in azil ter Sklada za notranjo varnost, je treba v celoti zagotoviti varstvo človekovih pravic in spoštovanje Listine Evropske unije o temeljnih pravicah.

1.16 Odbor izraža željo, da se izboljša ravnovesje med svobodo in varnostjo. Evropska unija mora ostati svobodna in odprta družba, ki temelji na pravni državi, in ne sme nikoli žrtvovati vrednot svobode in varstva temeljnih pravic.

1.17 EESO meni, da je treba na podlagi uredbe zagotoviti dejavnejšo vlogo organizirane civilne družbe pri ocenjevanju učinka, uspešnosti in dodane vrednosti pobud in ukrepov, predvidenih v evropski strategiji notranje varnosti.

2. Sklad za migracije in azil: pristop civilne družbe

2.1 Odbor na splošno podpira pobude in proračunske postavke, ki jih predlaga Komisija, ter se zavzema za krepitev načela partnerstva.

2.2 EESO se posebno zanima za predloge glede Sklada za migracije in azil in predlaga, da v pogajanjih v okviru Sveta države članice odobrijo zneske, ki jih predlaga Komisija, in jih ne zmanjšajo, saj morajo biti za področja azila, migracij in vključevanja ter temeljnih človekovih pravic zlasti v obdobju gospodarske krize na voljo potrebna sredstva.

2.3 Za razliko od trenutne proračunske ureditve bo vloga Evropskega parlamenta odločilna, saj gre za sozakonodajalca, ki lahko demokratično oceni vse pobude in zagotovi evropsko dodano vrednost.

⁽¹⁾ COM(2011) 751 final.

⁽²⁾ COM(2011) 750 final; COM(2011) 753 final.

⁽³⁾ COM(2011) 752 final.

2.4 EESO meni, da mora EP okrepiti evropsko razsežnost političnih prednostnih nalog, za katere so predvidena finančna sredstva, tudi na nacionalni ravni. Prav tako mora v političnem procesu potrjevanja uredb olajšati sodelovanje organizirane civilne družbe, in sicer prek načela partnerstva ter oblikovanja forumov in platform, kot tudi izvajanje neodvisnih ocen.

2.5 EESO pozdravlja nove določbe uredbe, ki lajšajo dostop civilne družbe do subvencij, vendar priporoča večjo prožnost postopkov, da se z nižjimi upravnimi in finančnimi obremenitvami omogoči tudi udeležba manjših organizacij.

2.6 Civilna družba prispeva pomembno dodano vrednost k določitvi potreb na podlagi neodvisnih poročil in k izvajanju študij in ocen politik. Organizacije civilne družbe imajo veliko izkušenj in poznajo razmere na lokalni ravni, zato poznajo tudi način izvajanja ukrepov.

2.7 EESO meni, da je načelo partnerstva osrednji element novega finančnega okvira, ki mora zagotoviti večjo vključenost vseh akterjev: nacionalnih, regionalnih in lokalnih organov, organizacij civilne družbe in socialnih partnerjev.

2.8 Načelo partnerstva je treba upoštevati v vseh fazah, od priprave in izvajanja do spremljanja in ocenjevanja dodeljenih finančnih sredstev, z vključitvijo držav članic in ukrepov EU ⁽⁴⁾.

2.9 EESO podpira to, da morajo države članice na podlagi finančne uredbe vzpostaviti partnerstva s pristojnimi institucijami in organi za razvoj in izvajanje nacionalnih programov. Med navedene institucije in organe je treba vključiti regionalne in lokalne oblasti, civilno družbo (nevladne organizacije, organizacije priseljencev in socialne partnerje) in mednarodne organizacije (Visoki komisariat ZN za begunce – UNHCR, Mednarodna organizacija za migracije itd.).

3. Prednostne naloge in politični dialog

3.1 EESO opozarja, da je "političen dialog" ključen za določitev prednostnih nalog nacionalnih programov, vendar meni, da morajo biti v dialogu poleg Evropske komisije in držav članic udeleženi vsi evropski institucionalni akterji (EP, EESO in OR).

⁽⁴⁾ Comments of the Commission's Proposals for a New EU Funding of Asylum and Migration Actions under the Multiannual Financial Framework (Pripombe k predlogom Komisije za Nova finančna sredstva EU za azil in migracije v okviru večletnega finančnega okvira), Caritas Europa, CCME, COMECE, Eurodiaconia, ICMC, JRS-Europe, QCEA, na voljo na spletni strani: http://www.caritas-europa.org/module/FileLib/MFF-Christiangroupstatement_April2012.pdf. Civil Society Statement and Recommendations on the Future EU Funding in the Area of Migration and Asylum 2014-2020 (Izjava in priporočila civilne družbe o prihodnjem financiranju EU na področju migracij in azila 2014–2020), ECRE in 40 drugih organizacij civilne družbe, marec 2012, na voljo na spletni strani: http://www.ecre.org/index.php?option=com_downloads&id=444.

3.2 V okviru političnega dialoga je treba zagotoviti konkretno vlogo EESO in evropskega foruma o vključevanju, da se določijo prednostne naloge in cilji financiranja ter premostijo ovire. Forum in EESO lahko povečata evropsko dodano vrednost Sklada za migracije in azil pri večletnem načrtovanju, ki ga izvaja posamezna država članica.

3.3 S forumom in EESO se je treba prav tako posvetovati pri določanju prednostnih nalog nadnacionalnih ukrepov ali ukrepov, ki so v posebnem interesu Evropske unije, kot tudi pri vmesnih pregledih posebnih ukrepov. Evropska komisija mora v okviru "ukrepov Unije" vzpostaviti tudi partnerstvo s socialnimi partnerji in nevladnimi organizacijami.

3.4 EESO prav tako predlaga, da se v novem finančnem okviru zagotovi, da bodo vse države članice na nacionalni ravni organizirale strukturiran in pluralen dialog s socialnimi partnerji in nevladnimi organizacijami, da se jim omogoči pomembna vloga pri določanju nacionalnih prednostnih nalog pred dialogom z Evropsko komisijo.

4. Načrtovanje in upravljanje

4.1 EESO meni, da je treba razširiti finančno sposobnost "ukrepov Unije", ki so sredstva, namenjena dejavnostim v okviru političnih prednostnih nalog (podpora zakonodaji in političnemu usklajevanju), kot tudi projektov, pri katerih sodelujejo organizirana civilna družba in socialni partnerji. EESO zato soglaša, da mora Evropska komisija razpolagati z 20 % celotnega proračuna Sklada za migracije in azil. Komisija mora za upravljanje tega proračuna vzpostaviti dejavnejši dialog z EESO, forumom in organizacijami civilne družbe.

4.2 EESO podpira predlog Komisije, v skladu s katerim bi finančni prispevek v okviru nacionalnih programov pokrival 75 % vseh upravičenih stroškov projekta, ki se lahko sofinancirajo tudi z javnimi ali zasebnimi sredstvi.

4.3 Prav tako pozdravlja, da se lahko prispevek zviša na 90 % v skladu z opredeljenimi strateškimi prednostnimi nalogami v vsaki posamezni uredbi ali "v ustrezno utemeljenih razmerah, in zlasti če projektov sicer ne bi bilo mogoče izvesti in tako ne doseči ciljev nacionalnega programa". Tukaj je treba prednost dati podpori ukrepom in projektom, ki jih izvajajo manjše nevladne organizacije.

4.4 EESO soglaša s ciljem poenostavitve in zmanjšanja upravne obremenitve kot tudi z dajanjem prednosti spremljanju in ocenjevanju programov in projektov na nacionalni in evropski ravni. Ključno je izvesti neodvisno in bolj kakovostno oceno v sodelovanju z organizirano civilno družbo, ter v ta namen zagotoviti potrebna finančna sredstva.

4.5 Komisija bo na podlagi poročil o oceni, ki jih bodo pripravile države članice (eno vmesno poročilo leta 2017 in drugo naknadno leta 2023), Evropskemu parlamentu, Svetu, EESO in OR predstavila poročilo o izvajanju in učinkih uredbe. EESO meni, da bi bilo treba preučiti vlogo civilne družbe v ocenjevanju, zato bo Komisiji predlagal organizacijo strukturiranega sistema posvetovanj in sklic konference.

4.6 EESO podpira predlog Komisije za določitev osnovnega zneska in variabilnega ali prilagodljivega zneska pri razporejanju finančnih sredstev med državami članicami. V zvezi s prilagodljivim zneskom EESO meni, da je bistveno, da vsaka država članica pripravi letni program, ki bo povezan s prednostnimi nalogami EU in bo vključeval sodelovanje z drugimi državami članicami.

4.7 Kar zadeva Sklad za migracije in azil, EESO meni, da bi bilo treba kot prednostni ukrep, ki se financira kot variabilen znesek, izrecno vključiti ustanovitev nacionalnih, regionalnih in lokalnih forumov in/ali platform za priseljevanje in vključevanje, v katerih bodo sodelovale organizacije civilne družbe.

4.8 Prav tako je potrebno več preglednosti pri dodeljevanju odstotkov sredstev sklada za vsak posamezen cilj, da se tako vzpostavi ravnovesje na nacionalni ravni.

4.9 Finančna sredstva za "ukrepe Unije" morajo biti namenjena ne samo nujni pomoči, evropski mreži za migracije, tehnični pomoči in določenim operativnim nalogam, ki jih izvajajo agencije Unije, temveč tudi podpori evropskemu forumu o vključevanju ter evropskim mrežam civilne družbe in socialnih partnerjev.

4.10 EESO ne soglaša s predlogom Komisije, da je treba financirati samo tiste raziskovalne projekte, ki veljajo za "inovativne" z vidika njihovega izvajanja s strani organov kazenskega pregona. Še naprej je treba podpirati raziskovalne projekte, v katerih sodelujejo civilna družba, socialni partnerji in nevladne organizacije in v okviru katerih se ocenjujejo varnostne politike in politike priseljevanja ter njihov vpliv na temeljne pravice.

5. Upravičenci Sklada za migracije in azil

5.1 EESO podpira prožnost iz predloga Komisije, kar zadeva upravičence, ter poudarja, da je treba zagotoviti, da se bodo financirani ukrepi lahko uporabljali za široko skupino prejemnikov, ki ne vključuje samo državljanov tretjih držav z zakonitim prebivališčem v EU. O tem vprašanju je potekala obsežna razprava v evropskem forumu o vključevanju in v okviru mnenj EESO.

5.2 EESO izraža željo, da bi Sklad za migracije in azil omogočal izvajanje dejavnosti, ki so namenjene vsakomur, ne

glede na njihov status, vključno s priseljenci brez dokumentov; s tega vidika pozdravlja predlog Komisije za razširitev skupine upravičencev ukrepov, saj je to edini način za financiranje prizadevanj socialnih partnerjev in nevladnih organizacij, ki so dejavni na področju vključevanja oseb "brez dokumentov".

5.3 Vendar EESO nasprotuje predlogu Komisije, da se v področje uporabe ukrepov vključijo državljani države članice s priseljenkim poreklom, "kar pomeni, da je vsaj eden od staršev (tj. mati ali oče) državljan tretje države", saj lahko privede do diskriminacije, ker za državljane držav članic ne veljajo programi ali preskus vključenosti kot pogoj za pridobitev pravice do bivanja in prostega gibanja, saj bi bilo to v nasprotju z načelom enake obravnave, ki ga zagotavlja status državljan Unije.

5.4 EESO meni, da je Sklad za migracije in azil instrument, usmerjen v financiranje politik vključevanja in sprejema oseb, ki so nedavno prispele v Evropo. Za preprečevanje socialne izključenosti in pomanjkanja možnosti nekaterih evropskih državljanov, ki so potomci oseb s priseljenkim poreklom, ali državljanov Skupnosti, ki bivajo v državi članici, ki ni njihova matična država, ima EU primernejše finančne instrumente, npr. Evropski socialni sklad.

5.5 Programi za zaščito posebno ranljivih oseb morajo imeti pri financiranju prednost, zlasti kar zadeva mladoletne osebe brez spremstva, nosečnice ter žrtve trgovine z ljudmi in spolnega izkoriščanja.

6. Obveščanje, preglednost in objavljanje

6.1 EESO podpira obsežnejše obveščanje, objavljanje in preglednost v novem finančnem okviru. Treba je zagotoviti, da bodo države članice in pristojni organi zagotavljali dostop do informacij o nacionalnih programih (prek vzpostavitve spletnega portala).

6.2 Vendar poenostavitev postopkov ne sme pomeniti manj preglednosti. Novi okvir mora povečati raven preglednosti pri izvajanju programov in ukrepov na nacionalni, regionalni in lokalni ravni.

7. Temeljne pravice

7.1 EESO meni, da mora finančni okvir povečati varstvo človekovih pravic v vseh ukrepih, saj Listina EU o temeljnih pravicah pozitivno vpliva na politike notranje varnosti, azila in migracij. Odbor je že pripravil mnenje na lastno pobudo⁽⁵⁾, v katerem je pozval k zaščiti človekovih pravic v okviru politik priseljevanja, azila, vračanja in upravljanja meja.

⁽⁵⁾ Glej mnenje Odbora, UL C 128, str. 29, 18.5.2010.

7.2 EESO meni, da je treba v uredbah o Skladu za migracije in azil ter Skladu za notranjo varnost zagotoviti, da se bodo v vseh ukrepih in projektih, ki jih financira EU, strogo spoštovale temeljne pravice oseb in da bodo pravice, predvidene v Listini, dejansko zaščitene.

7.3 Agencija za temeljne pravice na Dunaju bi morala imeti dejavno in konkretno vlogo pri ocenjevanju skladnosti politik in ukrepov, ki jih financira EU, ter temeljnih pravic. Nevladne organizacije lahko imajo ključno vlogo pri ocenjevanju učinka nacionalnih, regionalnih in lokalnih ukrepov na izvajanje Listine EU o temeljnih pravicah.

7.4 Evropski forum o vključevanju lahko prav tako oceni skladnost politik vključevanja in varstva temeljnih pravic in nediskriminacije.

8. Izredne razmere in tehnična pomoč

8.1 Nova uredba namenja posebno pozornost izrednim in kriznim razmeram. EESO se strinja s predlogom Komisije za zagotavljanje prožne sposobnosti ukrepanja na evropski ravni, z zadostnimi finančnimi viri za izredne razmere.

8.2 EESO podpira pobudo Komisije, da morajo biti na voljo sredstva, ki jih je mogoče hitro sprostiti v primeru "kriznih razmer na področju migracije" ali za soočanje "z nujnimi in posebnimi potrebami v izrednih razmerah", in da se lahko v mejah razpoložljivih sredstev pomoč zviša na 100 % upravičenih stroškov.

8.3 Vendar Odbor predlaga, da se ta sredstva v glavnem namenijo odzivanju na humanitarno krizo, saj mora biti solidarnost v prvi vrsti namenjena zaščiti in varnosti prizadetih oseb.

8.4 Prav tako je treba zagotoviti, da bodo države članice in organi Skupnosti tudi v izrednih razmerah spoštovali skupna jamstva, standarde in pravice, predvidene v evropskem pravu.

8.5 EESO prav tako soglaša z oblikovanjem mehanizma za izredne razmere, ki bo EU omogočil, da v primeru obsežnih naravnih nesreč, terorističnih ali kibernetičnih napadov financira hitro začetno posredovanje v sodelovanju z državami članicami.

9. Zunanja razsežnost

9.1 Glede na to, da je zunanja razsežnost teh politik zdaj prednostna naloga, mora biti po mnenju EESO financiranje ukrepov v skladu z notranjimi in zunanjimi prednostnimi nalogami EU na teh področjih.

9.2 Pri določanju političnih prednostnih nalog in dogovarjanju o njih je treba izboljšati sodelovanje med GD HOME in Evropsko službo za zunanje delovanje. To bo omogočilo, da bodo politike in projekti, ki se financirajo iz novega proračunskega okvira, dopolnjevali politike za razvoj in zunanje odnose EU, ne pa jim nasprotovali. Izboljšati je treba sodelovanje prek sporazumov med EU in tretjimi državami, vendar se pomoč za razvoj ne sme pogojevati s sporazumi na področju vračanja in mejnega nadzora.

9.3 Cilj zunanje razsežnosti teh politik mora biti izboljšanje notranje varnosti in razvoja tretjih držav. Zunanja politika in pomoč za razvoj je najbolj skladen okvir za zunanjo razsežnost politik azila, migracij in notranje varnosti ⁽⁶⁾.

9.4 EESO predlaga, da se sredstva Sklada za migracije in azil ter Sklada za notranjo varnost uporabijo tudi za izboljšanje razvoja na področju človekovih pravic in pravne države, zlasti zato, da tretje države okrepijo svoje azilne sisteme in spoštovanje mednarodnih pravil.

9.5 Prav tako je treba upoštevati, da sosednjim državam EU ni treba prevzeti vseh stroškov azilnih postopkov za osebe, ki prehajajo prek njihovega ozemlja. EU mora pri tem sodelovati prek skladov.

10. Vključevanje

10.1 EESO soglaša s predlogom Komisije, da je treba politike vključevanja razvijati na lokalni in regionalni ravni prek jezikovnih tečajev, orientacijskih tečajev, udeležbe v družbenem in javnem življenju, spodbujanja medkulturnega dialoga ter enake obravnave pri dostopu do blaga in storitev. Ključno je, da ukrepe upravljajo nevladne organizacije ter lokalne in regionalne oblasti.

10.2 Odbor je pripravil mnenje na lastno pobudo ⁽⁷⁾ z enakim predlogom ter organiziral konferenco v Valencii z različnimi regionalnimi in lokalnimi oblastmi ter številnimi organizacijami civilne družbe. Ta pristop je podprl tudi evropski forum o vključevanju.

10.3 Posebno pozornost je treba nameniti ukrepom in projektom, ki upoštevajo, da je vključevanje dvosmerni in dinamični socialni proces vzajemnega prilagajanja.

⁽⁶⁾ UNHCR's observations on future arrangements for EU Funding in the area of Home Affairs after 2013 (Ugotovitve UNHCR o prihodnjih ureditvah za financiranje EU na področju notranjih zadev po letu 2013), junij 2011, <http://www.unhcr.org/4df752779.pdf>.

⁽⁷⁾ Glej mnenje Odbora, UL C 318, 29.10.2011, str. 69–75.

10.4 EESO podpira predlog Komisije, da morajo biti evropski skladi usmerjeni v konkretne cilje in da se ne smejo uporabljati za financiranje nacionalnih programov, ki niso povezani z evropskimi ⁽⁸⁾.

10.5 Odbor meni, da se sredstva Sklada za migracije in azil ne smejo uporabljati za financiranje nacionalnih programov, pri katerih se ne spoštujejo človekove pravice ali ki so v nasprotju s skupnimi splošnimi načeli vključevanja. EESO nasprotuje temu, da nekatere države članice uporabljajo "preskus vključenosti" za podaljšanje dovoljenj za bivanje, združevanje družine ali dostop do javnega blaga in storitev.

10.6 Odbor je v drugih mnenjih ⁽⁹⁾ opozoril, da je treba povečati komplementarnost foruma o vključevanju in Evropskega socialnega sklada pri financiranju nekaterih programov.

11. Azil

11.1 EESO se strinja s prednostnimi nalogami skupnega evropskega azilnega sistema in zlasti z ukrepi podpore za izboljšanje pogojev sprejema in vključevanja ter azilnih postopkov in za povečanje zmogljivosti držav članic.

11.2 Odbor predlaga, da se del sredstev nameni projektom in dejavnostim, namenjenim temu, da države članice izpolnijo svoje obveznosti na področju mednarodne zaščite in izvajajo evropsko zakonodajo.

11.3 EESO meni, da je treba dati prednost financiranju ocenjevanja politik azila držav članic, ki so zlasti namenjene izboljšanju postopkov in kakovosti zaščite beguncev in prosilcev za azil.

11.4 EESO podpira razvoj programa za ponovno naselitev, namenjenega selitvi beguncev iz držav zunaj EU in njihovi naselitvi v EU.

11.5 Odbor podpira tudi program premestitve znotraj EU, z zagotavljanjem finančnih pobud državam članicam, ki v programu sodelujejo.

11.6 Evropski urad za podporo na področju azila na Malti mora imeti jasen mandat za ocenjevanje nacionalnih azilnih sistemov in njihove skladnosti z obveznostmi evropskega in

mednarodnega prava in temeljnimi pravicami. To oceno je treba izvesti v sodelovanju s civilno družbo in Visokim komisariatom ZN za begunce (UNHCR).

12. Sprejem

12.1 EESO se strinja s pristopom, da se Skladu za migracije in azil omogoči financiranje ukrepov "za razvoj zmogljivosti", kot sta priprava strategij, ki spodbujajo zakonite migracije prek prožnih in preglednih postopkov sprejema, in izboljšanje zmogljivosti držav članic za razvoj in oceno njihovih politik priseljevanja.

13. Partnerstva za mobilnost

13.1 Odbor je pripravil posebno mnenje ⁽¹⁰⁾, v katerem navaja, da morajo partnerstva za mobilnost in migracije vključevati štiri stebre: organizacijo in lajšanje zakonitih migracij in mobilnosti; preprečevanje in zmanjševanje nezakonitih migracij in trgovine z ljudmi; spodbujanje mednarodne zaščite in krepitev zunanje razsežnosti azilne politike; ter maksimiranje razvojnega učinka migracij in mobilnosti.

14. Vračanje

14.1 EESO meni, da je treba dati prednost prostovoljnemu vračanju skupaj s sistemi podpore, zato podpira predlog Komisije, da se v nacionalnih ukrepih uvedejo programi za prostovoljno vračanje.

14.2 Sredstva sklada je treba uporabiti za zagotavljanje podpornih sistemov za prostovoljno vračanje, ki bodo omogočali, da bo vrnitev pozitivna za osebe in za državo izvora.

14.3 Kadar se izjemoma uvedejo postopki prisilnega vračanja, je treba v celoti spoštovati človekove pravice, ob upoštevanju priporočil Sveta Evrope ⁽¹¹⁾.

14.4 Vendar Odbor nasprotuje uporabi evropskih sredstev za financiranje operacij prisilnega vračanja, pri čemer civilna družba za nekatere meni, da nasprotujejo Listini EU o temeljnih pravicah.

15. Notranja varnost in meje

15.1 Prednostna naloga je podpirati policijsko sodelovanje pri preprečevanju čezmejnega kriminala in boju proti organiziranemu kriminalu. EESO podpira ukrepe za izboljšanje sodelovanja med organi pregona ter delo Evropa.

⁽⁸⁾ Poročilo na konferenci zainteresiranih strani "The Future of EU Funding for Home Affairs: A Fresh Look" (Prihodnost financiranja EU za notranje zadeve: nov pogled), Evropska komisija, GD za notranje zadeve, Bruselj, 8. april 2011, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/event/docs/mff_conference_report_11-5-2011_final_participants.doc.pdf, ki kot enega od sklepov navaja, da "financiranja EU ne bi smeli razumeti kot nadomestilo za nacionalno financiranje, tj. države članice so še vedno odgovorne za zagotavljanje, da so na voljo zadostna nacionalna sredstva za podporo politik na področju notranjih zadev. Za zagotavljanje dodane vrednosti bi morala poraba na ravni EU odražati prednostne naloge in politične zaveze na ravni EU, da se podpre izvajanje pravnega reda na področju notranjih zadev EU".

⁽⁹⁾ Glej mnenje Odbora, UL C 347, 18.12.2010, str. 19.

⁽¹⁰⁾ Glej mnenje Odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Globalni pristop k vprašanju migracij in mobilnosti, Poročevalec: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS, soporočevalka: Brenda KING (UL C 191, 29.6.2012, str. 134).

⁽¹¹⁾ "Dvajset smernic o prisilnem vračanju" COM(2005) 40 final.

15.2 EESO soglaša s predlogom Komisije za izboljšanje policijskega sodelovanja, preprečevanja in boja proti čezmejnemu kriminalu v EU, zlasti ukrepe za izboljšanje sodelovanja med organi pregona v boju proti organiziranemu kriminalu. Bistveno je, da so vse prednostne naloge usmerjene v krepitev vzajemnega zaupanja med organi pregona, vključno vidiki v zvezi s pravno državo.

15.3 Uporabiti je treba sredstva za izboljšanje in razvoj kakovosti in preglednosti skupnih metodologij, ki se na evropski ravni uporabljajo pri določanju groženj in tveganj za varnost v Evropi, kot so delo Europolu in njegova poročila o organiziranem kriminalu.

15.4 Evropska unija mora izboljšati boj proti kriminalnim združbam, ki se ukvarjajo z nezakonito trgovino z ljudmi, pri čemer je treba upoštevati, da so zlasti ranljive meje v Sredozemlju in vzhodni Evropi.

15.5 EESO se strinja, da mora Sklad za notranjo varnost podpirati države članice pri mejnem nadzoru, da se poveča njihova učinkovitost, pri čemer je treba upoštevati, da je mejni nadzor javna storitev, vendar meni, da mora biti to sodelovanje, vključno z ukrepi, ki jih usklajuje Frontex, pregledno in povezano z Zakonikom o schengenskih mejah in Listino EU o temeljnih pravicah.

15.6 EESO se strinja, da je treba državam članicam pomagati pri boljšem izvajanju schengenskega pravnega reda, vključno z vizumskim sistemom in uvedbo integriranega sistema upravljanja meja. Ključno je zagotoviti, da vse države članice skladno izvajajo skupna pravila nadzora meja ter spoštujejo temeljne pravice in načelo prostega pretoka oseb.

15.7 EESO meni, da bi bilo treba proračunska sredstva, namenjena evropskim agencijam za notranjo varnost, zlasti Europolu, Eurojustu, Frontexu itd., povezati z večjim demokratičnim nadzorom nad dejavnostmi teh agencij, ki ga izvaja Evropski parlament, zlasti nadzorom nad tistimi nalogami, pri katerih se lahko pojavi več težav z vidika Listine EU o temeljnih pravicah, kot so na primer njihove operativne pristojnosti na nacionalni ravni, izmenjava in uporaba osebnih podatkov, kakovost informacij, ki se izmenjajo z nacionalnimi organi in tretjimi državami, ter objektivnost njihove analize tveganja.

15.8 Treba je začeti javno razpravo s predstavniki civilne družbe o dodani vrednosti, vplivu na proračun in varstvu temeljnih pravic v okviru sistema EUROSUR (evropski sistem nadzorovanja meja). Bistveno je, da se tako pomembna politična pobuda izvaja v skladu s popolno preglednostjo in pravno varnostjo tako glede ciljev kot tudi glede področja uporabe.

15.9 EESO poziva Evropski parlament, naj posebno pozornost nameni sorazmernosti sistema EUROSUR in njegovemu prispevku k varstvu človekovih pravic pri mejnem nadzoru in varovanju meja v Sredozemlju, pri čemer je treba upoštevati, da je prva naloga mejne policije reševanje oseb, ki so v nevarnosti.

15.10 Odbor priporoča, da se o vseh političnih predlogih, zlasti tistih, ki zelo močno vplivajo na proračun, razpravlja na demokratičen in pregleden način, ob upoštevanju načela sorazmernosti in temeljnih pravic.

16. Obsežni informacijski sistemi (VIS, SIS, Eurodac)

16.1 EESO meni, da mora Evropski parlament izvesti oceno nujnosti, sorazmernosti in učinkovitosti obstoječih obsežnih informacijskih sistemov (schengenskega informacijskega sistema (SIS), vizumskega informacijskega sistema (VIS) in sistema Eurodac) kot tudi sistemov, ki se še izvajajo (SIS II).

16.2 To oceno je treba izvesti pred odločitvijo o financiranju novih sistemov, kot so tisti, ki jih je predstavila Evropska komisija v sporočilu o pametnih mejah, zlasti vstopno-izstopnega sistema in programa evidentiranja potnikov, ki naj bi ju Komisija predstavila leta 2012.

16.3 Odbor poudarja pristojnosti nove agencije za operativno upravljanje obsežnih informacijskih sistemov s sedežem v Talinu, ki je zelo pomembna za območje svobode, varnosti in pravice, saj bo usklajevala vse obstoječe in prihodnje sisteme. Evropski parlament mora izvajati večji demokratični nadzor nad agencijo, zlasti kar zadeva skladnost njenih ukrepov z varstvom podatkov, zasebnostjo in načelom omejitve namena (*purpose limitation principle*) pri uporabi informacij ter možnost razširitve njenih sedanjih pristojnosti na razvoj in usklajevanje prihodnjih informacijskih sistemov.

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o beli knjigi – Agenda za ustrezne, varne in vzdržne pokojnine

(COM(2012) 55 final)

(2012/C 299/21)

Poročevalec: **Petru Sorin DANDEA**Soporočevalec: **Krzysztof PATER**

Evropska komisija je 16. februarja 2012 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Bela knjiga – Agenda za ustrezne, varne in vzdržne pokojnine

COM(2012) 55 final.

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 27. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 12. julija) s 180 glasovi za, 27 glasovi proti in 19 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Javni pokojninski sistemi so eden najpomembnejših sestavnih delov mreže socialne varnosti v skoraj vseh državah članicah in temeljni del evropskega socialnega modela, saj so pokojnine glavni vir prihodkov za upokojeence. Odbor obžaluje, da se Komisija v beli knjigi v večji meri osredotoča na druge vidike pokojninskih sistemov in ne išče rešitev za krepitev javnih pokojnin.

1.2 Pokojninski sistemi ne delujejo ločeno od nacionalnih gospodarskih sistemov. Odbor zato poziva države članice, naj zagotovijo, da so njihove pokojninske politike tesno povezane z njihovim trgom dela, socialnim varstvom, fiskalnimi in makroekonomskimi politikami (saj se pokojnine financirajo s prihranki od plač, zasluženih v poklicnem obdobju, ali s prispevki, plačanimi zasebnim pokojninskim sistemom) ter da socialni partnerji in civilna družba dejavno sodelujejo v procesu oblikovanja.

1.3 Starajoče se prebivalstvo je za pokojninske sisteme izziv, za katerega ni univerzalne rešitve. Večina držav članic, ki so v zadnjem desetletju spremenile svoje pokojninske sisteme, je svoje politike usmerila v nižanje izdatkov, in sicer z zvišanjem zakonsko določene upokojitvene starosti in prehodom na sistem indeksacije pokojnin, ki temelji na rasti cen. Odbor je že navedel, da dvig zakonske upokojitvene starosti kot odgovor na staranje prebivalstva ne zadostuje, in izpostavlja, da bi se ta pristop lahko dolgoročno izkazal kot socialno sporen, saj lahko številne upokojeence izpostavi revščini.

1.4 Odbor meni, da bi države članice morale prerazporediti bogastvo; v svojih prizadevanjih za reformo v naslednjih desetletjih bi se morale osredotočiti na povečanje prihodkov, s katerimi financirajo pokojninske sisteme, in sicer z njihovo razširitvijo na vse socialno-poklicne kategorije, povečanjem zaposlenosti, izboljšanjem mehanizmov za zbiranje prispevkov ter s spopadanjem z delom na črno in utajo davkov. EESO odobrava, da je v beli knjigi veliko večji poudarek kot v preteklih dokumentih Komisije namenjen pomenu trga dela in višji stopnji zaposlenosti za uspešno obvladovanje demografskih sprememb in s tem dosego osrednjih ciljev v zvezi s pokojninami. Žal pa to pripisovanje večjega pomena trgu dela ne vpliva vidno na osrednja priporočila v zvezi s pokojninami, ki so večinoma enaka kot v predhodnih dokumentih.

1.5 Odbor meni, da bi morale države članice pri reformi svojih pokojninskih sistemov upoštevati dejstvo, da je za več milijonov bodočih upokojeencev pokojnina edina zaščita pred revščino v visoki starosti. Odbor zato priporoča, da se v prihodnje zakonodajo vključijo merila glede najnižje pokojnine ali mehanizmi za zaščito pokojninskih dohodkov, da se zagotovijo dohodki nad pragom revščine.

1.6 Pokojninski sistemi so že zaradi svoje narave zasnovani dolgoročno. Države članice bi morale zato predvideti zadosten časovni okvir za proces pokojninske reforme in ga prilagoditi nacionalnim gospodarskim in socialnim razmeram ter zagotoviti široko podporo javnosti. Odbor se zavzema za takšen pristop, saj je treba upoštevati, da s stroški pokojninskih reform ni pravično obremeniti današnje generacije mladih delavcev ali

današnjih upokojevcov. Odbor se zavzema za pristop, ki zagotavlja medgeneracijsko poštenost v smislu trajnosti sistema in ustrežno raven pokojnin, ki omogoča dostojen življenjski standard.

1.7 Odbor poziva Komisijo in države članice, naj svoja prizadevanja osredotočijo na spodbujanje aktivnih ukrepov za podaljšanje delovne dobe. Pri tem je treba začetek dejanske upokojitve približati veljavni zakonski upokojitveni starosti. To je eden od ključnih dejavnikov za zagotavljanje vzdržnosti evropskih pokojninskih sistemov. Pri tem so najpomembnejši ukrepi osredotočenost na doseganje dogovora o delovnih razmerah med socialnimi partnerji, npr. prilagoditev delovnih okolij spretnostim in zdravstvenemu stanju starejših delavcev, upoštevanje težavnosti nekaterih delovnih mest, izboljšanje dostopa do nadaljnega usposabljanja, večja preventiva pred invalidnostjo, večja združljivost poklicnega in družinskega življenja ter odprava pravnih ali drugih ovir za daljšo delovno dobo. Del tega procesa za reformo mora biti sprememba odnosa delodajalcev do te starostne skupine in oblikovanje pozitivnega odnosa starejših delavcev, ki jim je treba omogočiti odločitev, da ostanejo dlje na delovnem mestu. Da bi uresničili daljšo delovno dobo, so potrebne reforme trga dela, ki ustvarjajo pogoje, pod katerimi podjetja lahko zagotovijo kakovostna delovna mesta. Vse te politike se morajo oblikovati in izvajati v tesnem sodelovanju s socialnimi partnerji. Odbor meni, da bi bilo treba kljub vsemu ohraniti sheme za predčasno upokojevanje, da bi zagotovili, da imajo delavci, ki so daljša obdobja delali na težkih ali nevarnih delovnih mestih ali ki so začeli delati zelo zgodaj (pred 18. letom), še naprej pravico do predčasne upokojitve.

1.8 Odbor ugotavlja, da so države članice že napredovale pri zakonskih reformah, vendar je obenem prepričan, da je treba izboljšati pravni okvir za sheme dopolnilnega pokojninskega varčevanja, ker bodo te imele vlogo pri zagotavljanju prihodnje ustreznosti in trajnosti pokojninskih sistemov. Odbor zato izraža resno zaskrbljenost glede nekaterih predlogov o poklicnih pokojninah. Pokojninske sheme se močno razlikujejo od storitev življenjskega zavarovanja, zato Odbor ne podpira navedenega cilja pregleda direktive o dejavnostih in nadzoru institucij za poklicno pokojninsko zavarovanje (Direktiva IORP), da bi ohranili "enotne okvirne pogoje s Solventnostjo II", ampak priporoča, da se po predhodnem posvetovanju s socialnimi partnerji in drugimi zainteresiranimi stranmi uvedejo posebej oblikovani ukrepi za zaščito sredstev pokojninskih skladov.

1.9 S pokojninami naj bi se upokojevcem zagotovil prihodek, ki je nadomestni prihodek za plačo, ki so jo prejeli, ko so delali, in ki je sorazmeren s to plačo. Odbor meni, da bo treba v prihodnje zmanjšati razkorak med pokojninskimi dohodki moških in žensk ter zagotoviti ustrežno zavarovanje tveganj glede visoke starosti med delavci, ki so opravljali netipične poklice oziroma imeli netipično poklicno pot. Razlika, ki še zmeraj obstaja med moškimi in ženskami na trgu dela, resno vpliva na zbrane pravice in s tem tudi na obete glede pokojninskih prihodkov žensk. Odbor poziva države članice, naj si v

sodelovanju s socialnimi partnerji prizadevajo najti rešitve za odpravo razlik pri pokojninskih pravicah moških in žensk, ki jih povzročajo predpisi in praksa na trgu dela.

1.10 Odbor Komisijo spodbuja, naj izpolni svojo namero glede uporabe dela ESS v programskem obdobju 2014–2020 za podporo projektov, katerih cilj je zaposlovanje starejših delavcev ali spodbujanje daljše delovne dobe. Podpreti bi bilo treba tudi izobraževalne projekte, katerih cilj je povečanje finančne pismenosti delavcev, zlasti kar zadeva načrtovanje upokojitve. Odbor je prepričan, da imajo socialni partnerji in druge organizacije civilne družbe, skupaj z drugimi javnimi organi, ključno vlogo pri spodbujanju takšnih projektov.

2. Uvod

2.1 Evropska komisija je 16. februarja (pozneje, kot je bilo načrtovano) objavila *Belo knjigo – Agenda za ustrezne, varne in vzdržne pokojnine*, in sicer po posvetovanjih na podlagi zelene knjige iz julija 2010. Čeprav je Komisija upoštevala več priporočil iz mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora na to temo, ni spremenila svojega stališča glede rešitev, ki bi jih države članice morale sprejeti, da bi zagotovile trajnostne in varne pokojninske sisteme ob starajočem se prebivalstvu, ter poudarila, da je treba zmanjšati pokojninske izdatke, namesto da bi povečali prihodke za financiranje pokojnin. Priporočila je tudi prilagajanje upokojitvene starosti vse daljši življenjski dobi – vse to so predlogi, o katerih je Odbor že večkrat podal kritično mnenje.

2.2 Komisija se za podkrepitev svojega stališča o potrebi po pokojninski reformi opira na statistične podatke, ki lahko prikazujejo zavajajočo sliko o problemih, ki jih predstavlja staranje prebivalstva. Graf 1 bele knjige na primer primerja napovedane trende glede števila ljudi, starejših od 60 let, in števila ljudi, starih 20–59 let, ter prikazuje, da naj bi se število ljudi iz prve starostne skupine v naslednjih dveh desetletjih vsako leto povečalo za 2 milijona, medtem ko naj bi se število ljudi iz druge starostne skupine vsako leto zmanjšalo v povprečju za milijon. Do leta 2020 bo zakonsko določena upokojitvena starost v večini držav članic 65 let ali več, kar pomeni, da bodo v skupini prebivalstva starejših od 60 let zaposleni in upokojevcji. Odbor v skladu s prejšnjimi priporočili⁽¹⁾ meni, da bi bilo treba pri ocenjevanju učinkov starajočega se prebivalstva na financiranje sistemov socialne varnosti uporabiti stopnjo ekonomske odvisnosti, saj ta natančno prikazuje dejanske zahteve po financiranju. Komisija to priznava v beli knjigi. EESO pri tem odobrava, da je v beli knjigi veliko večji poudarek kot v preteklih dokumentih Komisije namenjen pomenu trga dela in višji stopnji zaposlenosti za uspešno obvladovanje demografskih sprememb in s tem dosego osrednjih ciljev v zvezi s pokojninami. Žal pa to pripisovanje večjega pomena trgu dela ne vpliva vidno na osrednja priporočila v zvezi s pokojninami, ki so večinoma enaka kot v predhodnih dokumentih.

⁽¹⁾ UL C 318, 29.10.2011, str. 1–8.

2.3 Komisija meni, da je uspeh pokojninskih reform v državah članicah odločujoč dejavnik za nemoteno delovanje ekonomske in monetarne unije in bo vplival na zmožnost EU, da doseže dva od ciljev strategije Evropa 2020 – dvig stopnje zaposlenosti na 75 % in zmanjšanje števila ljudi, ki jim grozi revščina, za vsaj 20 milijonov. Vendar pa je Odbor poudaril dejstvo ⁽²⁾, da ima lahko veliko od varčevalnih ukrepov, ki jih države članice sprejemajo za spopadanje s finančno in dolžniško krizo, negativne posledice za doseganje teh ciljev. Vse ukrepe za fiskalno stabilnost morajo zmeraj dopolnjevati naložbe, ki ustvarjajo nova delovna mesta, in ukrepi, ki spodbujajo rast.

2.4 Komisija želi državam članicam predlagati smernice za politike in pobude za obravnavo potreb po reformah, med drugim opredeljenih v priporočilih za posamezne države za leto 2011 v okviru evropskega semestra. Odbor obžaluje, da se ta priporočila nanašajo zlasti na povečanje zakonsko določene upokojitvene starosti in spremembo sistemov indeksacije pokojnin. Za nekatere države članice, ki imajo sklenjenečasne dogovore z MDS, Svetovno banko in Evropsko komisijo, so priporočila vsebovala rešitve, kot stačasna zamrznitev ali celo znižanje vrednosti pokojnin.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Sedanji izzivi na področju pokojnin

3.1.1 Odbor se strinja s Komisijo, da sta vzdržnost in ustreznost pokojnin odvisna od stopnje podpore v obliki prispevkov, davkov in prihrankov. Vendar pa teh ne zagotavljajo le zaposleni, ampak tudi upokojeanci sami. Drugače povedano, to morajo upoštevati vse dolgoročne napovedi glede ravnovesja med aktivnimi davkoplačevalci in upokojenimi upravičenci.

3.1.2 Javni pokojninski sistemi so glavni vir prihodkov upokojeancev v skoraj vseh državah članicah. Zato je odločilnega pomena, da se zagotovi njihova trajnost in vzdržnost. Odbor meni, da se financiranje javnih sistemov lahko najbolje zagotovi z visoko stopnjo zaposlenosti in dodatnimi ukrepi financiranja, kakršne so sprejeli v nekaterih državah članicah (na primer proračunske subvencije, dodatni prihodki, rezervni skladi in skladi za stabilnost). Ti pokojninski sistemi temeljijo na načelu solidarnosti ter ustvarjajo solidarnost med generacijami in znotraj generacij, s čimer se pozitivno vpliva na socialno kohezijo. V nekaterih državah članicah poleg tega omogočajo, da se pokojninske pravice pridobivajo za čas brezposelnosti in prekinitve dela zaradi bolezni ali iz družinskih razlogov. Ti sistemi so se dokazano izkazali kot finančni stabilizatorji v finančni krizi leta 2008, čeprav so bile v nekaterih državah prizadete pokojnine posameznikov. Nasprotno so nekateri zasebni pokojninski naložbeni sistemi, ki so del svojega naložbenega portfelja investirali v nekatere zelo tvegane finančne proizvode, utrpeli velike izgube, posledica česar je bilo močno zmanjšanje pokojnin za

veliko upokojeancev. Nosilci odločitev morajo upoštevati učinek krčenja sredstev na globalno povpraševanje, saj socialna nadomestila niso samo "izdatki", temveč eni tretjini evropskega prebivalstva zagotavljajo sredstva za dejavnosti in potrošnjo.

3.2 Zagotavljanje finančne vzdržnosti pokojninskih sistemov

3.2.1 Komisija navaja, da bi se pokojnine v EU do leta 2060 v povprečju lahko povečale za 2,5 odstotne točke BDP. Odbor je že v enem od prejšnjih mnenj navedel, da državam članicam priporoča previdnost pri uporabi teh podatkov za promoviranje pokojninskih reform, saj veliko teh podatkov temelji na dolgoročnih predpostavkah, ki v nekaterih primerih nimajo trdne realne osnove. Vendar pa trenutno obstaja razlika v višini 9 odstotnih točk BDP v pokojninskih izdatkih držav članic, ki segajo od 6 % na Irskem do 15 % v Italiji. To ponazarja, da morda obstaja določena mera prožnosti pri sestavi javnih izdatkov, ne da bi to pomembno vplivalo na konkurenčnost držav članic, ki s cikličnega vika lahko povzroči višje stroške sistemov socialne varnosti.

3.2.2 Države članice, ki so v zadnjem desetletju spremenile svoje pokojninske sisteme, so se pri tem usmerjale predvsem v nižanje izdatkov, in sicer z zvišanjem zakonsko določene upokojitvene starosti in spremembo sistemov indeksacije pokojnin v prevladujoči ali edini indeks cen. Odbor meni, da ima lahko ta zadnja sprememba dolgoročne negativne posledice, pokojnine pa bi se močno spodkopavale. Sodeč po študiji Mednarodne organizacije dela ⁽³⁾ lahko razlika v višini 1 odstotne točke med povišanjem plač in povišanjem pokojnin v obdobju 25 let privede do zmanjšanja pokojnin za 22 %.

3.2.3 Nacionalni pokojninski sistemi ne delujejo ločeno od nacionalnih gospodarstev. Dejansko so podsistemi, ki so v interakciji z drugimi na nacionalni in svetovni ravni. Odbor zato meni, da bi države članice morale za zaščito finančne stabilnosti pokojninskih sistemov svoja prizadevanja v naslednjih desetletjih osredotočiti na povečanje prihodkov, ki pa se ga ne da doseči le s povečanjem števila zaposlenih plačnikov in podaljšanjem delovne dobe, temveč je zanj potrebno tudi boljše upravljanje javnih financ ter prizadevanja za boj proti davčni utaji in delu na črno. Trajnostna rast in visoka stopnja zaposlenosti bi ustvarila okolje, ki je naklonjeno pokojninskim sistemom. Da bi uresničili daljšo delovno dobo, so potrebne reforme trga dela, ki ustvarjajo pogoje, pod katerimi podjetja lahko zagotovijo kakovostna delovna mesta. Tudi spodobni delovni pogoji, ki spodbujajo usklajevanje poklicnih in družinskih obveznosti, lahko prispevajo k višji stopnji rodnosti ter s tem pokojninske sisteme delno razbremenijo pritiska zaradi starajočega se prebivalstva. Obenem je treba pripraviti tudi ukrepe za povečanje pripravljenosti posameznikov, da delajo dlje, kamor sodita tudi pripravljenost na vseživljenjsko učenje in preventivno zdravstveno varstvo.

⁽²⁾ UL C 143, 22.5.2012. str. 23–28.

⁽³⁾ MOD: *Pokojninska reforma v centralni in vzhodni Evropi*, str. 16, ISBN 978-92-125640-3 (spletni pdf).

3.2.4 EESO v skladu s prejšnjim mnenjem izpostavlja, da pokojninske reforme (vključno s preходом s sistema, ki temelji izključno na dokladnih načrtih, na mešane pokojninske sisteme, ki jih sestavljajo obvezni dokladni načrti in naložbeni sistemi), ki vodijo v spremembe financiranja pokojninskih sistemov, ki povečajo očitne in zmanjšajo implicitne obveznosti javnega sektorja, kratkoročno ne bi smele biti prikrajšane zaradi večjega očitnega javnega dolga⁽⁴⁾. Zato bi morali razmisliti o reviziji pravil pakta za stabilnost in rast.

3.3 Ohranjanje ustreznosti pokojninskih dajatev

3.3.1 Komisija priznava, da bodo posledica izvedenih pokojninskih reform v večini držav članic nižje nadomestne stopnje pokojninskih sistemov. Pokojnine so glavni vir prihodkov starejših Evropejcev, zato Odbor meni, da bi morala biti ohranitev ustreznosti pokojnin, ki omogočajo dostojen življenjski standard, ena od prednostnih nalog držav članic.

3.3.2 Vlade morajo zagotoviti, da ima vsak starejši Evropejec primerno pokojnino. Odbor zato meni, da bi morale države članice v sodelovanju s socialnimi partnerji razmisliti o celoviti opredelitvi primerne pokojnine.

3.3.3 Za prihodnje generacije upokojencev bo primernost njihovih dohodkov čedalje bolj odvisna od dodatnih naložbenih pokojninskih stebrov. Vendar pa Odbor poudarja, da so se nekatere države članice, ki so spodbujale obvezne naložbene pokojninske sheme, financirane s prenosom dela prispevkov iz javnega pokojninskega sistema, odločile te sheme opustiti, predvsem zaradi primanjkljaja, ki so ga ustvarile v javnih proračunih. Odbor podpira poklicne naložbene pokojninske sheme, ki jih oblikujejo in upravljajo delodajalci in predstavniki zaposlenih, ter poziva Komisijo, naj socialnim partnerjem zagotovi podporo za krepitev njihovih upravnih zmogljivosti na tem področju.

3.3.4 Glede na postopni prehod k dodatnim naložbenim pokojninskim načrtom, zlasti načrtom, povezanim z udeležbo na trgu dela, je izjemnega pomena, da države članice zagotovijo ustrezne pokojnine osebam, ki so bile v celotnem odraslem življenju izven trga dela. Zato je treba osebam, ki so izključene iz splošnega trga dela, na primer zaradi težke invalidnosti ali resnih in zapletenih socialnih problemov, zagotoviti zadostne pokojnine, da bi se izognili še večjim socialnim neenakostim v visoki starosti.

3.4 Dvig udeležbe žensk in starejših delavcev na trgu dela

3.4.1 Komisija poudarja, da bi lahko stopnja ekonomske odvisnosti ostala pod 80 %, če Evropa doseže zaposlitveni cilj, in sicer 75-odstotno stopnjo zaposlenosti v starostni skupini 20–64 let iz strategije Evropa 2020, ter doseže dodaten

napredek v naslednjih desetletjih. To pomeni, da bi pritisk na pokojninske sisteme zaradi starajočega se prebivalstva ostal sprejemljiv.

3.4.2 Odbor se ne strinja s stališčem Komisije, da bo fiksna upokojitvena starost povečala neravnotežja med delovnimi leti in leti v pokoju. Večina držav članic je s svojimi pokojninskimi reformami v zadnjih letih povežala pravico do predčasne upokojitve z dolžino delovne dobe, s čimer so bistveno zmanjšale število privilegiranih zaposlenih. Odbor meni, da bi bilo treba ohraniti sheme za predčasno upokojevanje, da bi zagotovili, da imajo delavci, ki so daljša obdobja delali na težkih ali nevarnih delovnih mestih ali ki so začeli delati zelo zgodaj, pred 18. letom, pravico do predčasne upokojitve.

3.4.3 Odbor je navedel svoja stališča v več mnenjih⁽⁵⁾ o ključnih dejavnikih, ki jih države članice morajo upoštevati pri izvajanju reform, katerih cilj je daljše delovno obdobje, in izraža zadovoljstvo, da je Komisija precej teh stališč vključila v belo knjigo. Vendar pa Odbor meni, da je treba na ravni držav članic še veliko storiti, da bi zagotovili, da se delovna okolja ustrezno prilagodijo spretnostim in zdravstvenemu stanju starejših delavcev.

3.5 Vloga držav članic in EU na področju pokojnin

3.5.1 Odbor pozdravlja odločitev Komisije, da glede na razsežnost in povežano naravo makroekonomskih, socialnih in zaposlitvenih izzivov, povezanih s pokojninami, sprejme celovit pristop. Čeprav so države članice prvenstveno odgovorne za oblikovanje svojih pokojninskih sistemov, bi morala Komisija na ustvarjalen način uporabiti orodja, ki so ji na razpolago, in države članice odločno podpreti v procesu pokojninske reforme; ker pa se na splošno izogibamo vrnitvi v prejšnje stanje, bi bilo treba to izvesti brez vplivanja na pravice ali ustvarjanja novih pravil, ki bi izhajala iz trenutne recesije in ki bi lahko škodila interesom posameznikov potem, ko si bo gospodarstvo opomoglo. Komisija ima v okviru strategije Evropa 2020 in novega evropskega okvira upravljanja zadosti širok manevrski prostor za spodbujanje rešitev glede pokojninske reforme, ob upoštevanju dejstva, da pokojnine niso prihranki. Odbor Komisijo tudi spodbuja, naj si prizadeva izpolniti svojo namero glede uporabe dela ESS v programskem obdobju 2014–2020 za podporo projektov, katerih cilj je zaposlovanje starejših delavcev ali spodbujanje daljše delovne dobe. Sodelovanje socialnih partnerjev in organizirane civilne družbe pri izvajanju takšnih projektov mora biti predpogoj.

3.5.2 Glede na to, da bi se morale države članice, ki se soočajo z učinki starajočega se prebivalstva na njihove pokojninske sisteme, osredotočiti predvsem na zaposlovanje in rast delovne produktivnosti, Odbor priporoča, da se vse politike, ki jih vlade nameravajo izvajati, podprejo s predhodnim soglasjem socialnih partnerjev.

⁽⁴⁾ Takšno stanje prevladuje v nekaterih državah članicah, ki so oblikovale dodatne pokojninske sisteme in jih delno financirajo iz javnih pokojninskih skladov.

⁽⁵⁾ UL C 318, 29.10.2011, str. 1–8. UL C 161, 13.7.2007, str. 1–8. UL C 44, 11.2.2011, str. 10–16.

3.6 Potreba po pokojninskih reformah

3.6.1 V zvezi s priporočili glede pokojninske reforme, ki jih je Komisija izrekla državam članicam v okviru letnih pregledov rasti za leti 2011 in 2012, Odbor meni, da:

- a. je treba dvig dejanske upokojitvene starosti zagotoviti s politikami – v pogajanjih s socialnimi partnerji – za spodbujanje daljše delovne dobe in ne s samodejnimi mehanizmi za povečanje zakonsko določene upokojitvene starosti, kakor je to priporočila Komisija;
- b. bi morali pri omejevanju dostopa do predčasnega upokojevanja upoštevati posebne razmere nekaterih kategorij delavcev, zlasti tistih, katerih delo je bilo posebej težko in nevarno, ter tistih, ki so poklicno pot začeli zelo zgodaj (pred 18. letom starosti);
- c. se dejanska upokojitvena starost lahko na najboljši način dvigne s podaljšanjem delovne dobe z boljšim dostopom do programov usposabljanja, prilagajanjem delovnih mest bolj raznoliki delovni sili, razvijanjem zaposlitvenih možnosti za starejše delavce, podpiranjem aktivnega in zdravega staranja ter odpravljanjem pravnih ali drugih ovir za zaposlitev starejših delavcev;
- d. bi bilo treba zakonsko določeno upokojitveno starost za moške in ženske izenačiti v okviru roka, ki upošteva posebne razmere na trgu dela posameznih držav članic; posebno pozornost je treba nameniti odpravi razlik pri pokojninskih pravicah moških in žensk;
- e. bi bilo treba v sodelovanju s socialnimi partnerji spodbujati razvoj dodatnega pokojninskega varčevanja, zlasti v obliki poklicnih pokojninskih sistemov, saj so se v finančni krizi izkazali kot varnejši od drugih oblik naložbenih sistemov, in zasebnega pokojninskega varčevanja s ciljno usmerjenimi davčnimi spodbudami, zlasti za tiste, ki si takšnih storitev ne morejo privoščiti.

3.7 Uskladitev trajanja delovne dobe in pokoja

3.7.1 Odbor meni, da lahko države članice podprejo dvig dejanske upokojitvene starosti, kar pomeni daljše delovno obdobje, in sicer z aktivnimi ukrepi za spodbujanje prostovoljnega podaljšanja delovne dobe. Samodejni dvig zakonsko določene upokojitvene starosti na podlagi predvidenega dviga pričakovane življenjske dobe bi se lahko izkazal kot kontraproduktiven, saj bi se številni starejši delavci, zlasti tisti z zdravstvenimi težavami, odločili za druge stebre socialne varnosti ⁽⁶⁾.

⁽⁶⁾ UL C 84, 17.3.2011, str. 38–44.

3.7.2 Odbor se strinja s Komisijo, da pokojninske reforme ne bi smeli izvesti tako, da bodo stroške nosile generacije mlajših delavcev ali le trenutni upokojevalci. Države članice lahko izvedejo reformne ukrepe, ki ne bodo prizadeli interesov delavcev ali upokojevalcev.

3.7.3 Odbor državam članicam priporoča, da izvajajo ukrepe za omejitev dostopa do predčasnega upokojevanja ob ustreznem upoštevanju interesov delavcev, ki so daljša obdobja delali na težkih ali nevarnih delovnih mestih ali ki so začeli delati zelo zgodaj (pred 18. letom). Za številne delavce v teh skupinah bi omejitev dostopa do predčasnega upokojevanja dejansko pomenila odpravo njihovih pokojninskih pravic. Komisija priznava, da imajo delavci iz teh skupin nižjo pričakovano življenjsko dobo in slabše zdravje v primerjavi z drugimi delavci. Za takšne ureditve morajo biti še naprej pristojne države članice v skladu s svojimi praksami in pogoji, temeljiti pa morajo na sporazumih s socialnimi partnerji.

3.7.4 Odbor priznava stališče Komisije v zvezi s tem, da se morajo reformni procesi v državah članicah osredotočati na spodbujanje daljše delovne dobe. Zgolj z dvigom zakonsko določene upokojitvene starosti ali s spremembo sistema indeksacije bi lahko več milijonov upokojevalcev pristalo pod pragom revščine.

3.7.5 Sodeč po poročilu Eurostata ⁽⁷⁾ je več kot 35 % delavcev, starih od 50 do 69 let, pripravljenih delati po 65. letu starosti. Odbor se seznanja s stališčem Komisije, da je odprava ovir za daljšo delovno dobo med drugim ena od rešitev za države članice.

3.7.6 Komisija priznava, da se zmanjšanja pokojninskih razlik med moškimi in ženskami ne da doseči le z izenačitvijo upokojitvene starosti, in priporoča, da države članice uporabijo mešanico pokojninskih in zaposlitvenih politik za odpravo teh razlik. Odbor v okviru pregleda pokojninske zakonodaje EU Komisijo poziva, naj razmisli o uvedbi določb, katerih cilj je odprava razlik med spoloma.

3.8 Razvoj dodatnega zasebnega pokojninskega varčevanja

3.8.1 Odbor pozdravlja odločitev Komisije, da okrepi pokojninsko zakonodajo EU. Vendar pa meni, da pri tem ne bi bilo treba upoštevati le vidikov, ki se nanašajo na čezmejne dejavnosti, povezane s pokojninskimi skladi, in mobilnost delavcev, ampak tudi vprašanja nadzora in pregleda pokojninskih organov, upravnih stroškov ter obveščanja in varstva potrošnikov.

⁽⁷⁾ Aktivno staranje in medgeneracijska solidarnost – statistični pregled Evropske unije 2012, str. 57.

3.8.2 Odbor odobrava predlog Komisije o razvoju službe za sledenje pokojnin za vso EU z medsebojno povezavo služb na nacionalni ravni. To bi resnično koristilo ljudem, ki so delali v več državah članicah.

3.8.3 Bela knjiga nima pravega pristopa k podpori stroškovno učinkovitega zagotavljanja poklicnih pokojnin in s tem k njihovi rasti v prihodnosti. Odbor zlasti ne podpira navedenega cilja pregleda direktive o dejavnostih in nadzoru institucij za poklicno pokojninsko zavarovanje (Direktiva IORP), da bi "ohranili enotne okvirne pogoje s Solventnostjo II". Takšni ukrepi se ne morejo utemeljiti s potrebo po ustvarjanju enotnih okvirnih pogojev s skladi pokojninskega zavarovanja, saj ti delujejo drugače. V večini primerov pokojninski skladi ne delujejo na maloprodajnih trgih in/ali so neprofitne organizacije. Načeloma jih zagotavljajo delodajalci ali skupina delodajalcev v sektorju, medtem ko se lahko proizvodi pokojninskega zavarovanja zagotovijo tudi posameznikom. Pokojninski skladi imajo kolektivni značaj (odvisni so od kolektivne pogodbe). Vendar pa Odbor podpira zavezanost Komisije, da uvede posebej oblikovane ukrepe za zaščito sredstev pokojninskih skladov.

3.8.4 Ob javnih pokojninskih sistemih so se razvili tudi dodatni kolektivni dopolnilni sistemi. Slednji predstavljajo dodaten vir dohodkov za upokojene, zato bi jih bilo treba razširiti na vse delavce. Vendar pa ne bi smeli biti alternativa

plačilu javnih pokojnin, in ker temeljijo na kolektivnih pogodbah, jih nikakor ne bi smeli ogrožati. Vsi zaposleni v sektorju ali podjetju bi morali imeti dostop do teh dodatnih sistemov, ki moške in ženske tudi enako obravnavajo. Poleg tega je pomembno, da se v izvajanju in spremljanju upravljanja teh sistemov vključijo socialni partnerji. Poleg dopolnilnih pokojninskih sistemov, ki običajno delujejo kot naložbeni skladi, bi si socialni partnerji morali prizadevati tudi, da najdejo rešitve za kritje nekaterih drugih tveganj, ki pogosto zmanjšajo prihodnje pokojninske dohodke (kot so tveganja med celim življenjskim obdobjem, v obdobjih bolezni ali celo brezposelnosti ali odsotnosti pri delu iz družinskih razlogov), da bi zagotovili primerno raven prihodnjih pokojnin.

3.9 Uvedba instrumentov EU

3.9.1 Odbor poziva Komisijo, naj izkoristi vse razpoložljive pravne, finančne in usklajevalne instrumente ter države članice podpre v prizadevanjih za zagotovitev ustreznih in varnih pokojninskih sistemov. Za zagotovitev doseganja navedenih ciljev je ključnega pomena tudi, da se v vse stopnje oblikovanja in izvajanja politik pokojninske reforme ter posvetovanja o njih vključijo organizacije civilne družbe in socialni partnerji. Obenem je treba vsakič, ko se predlaga uredba EU, ki ni neposredno povezana s pokojninskimi sistemi, vključiti oceno njenega vpliva na pokojninske sisteme (zlasti oceno njihove stabilnosti in ravni pokojnin v prihodnosti).

V Bruslju, 12. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

PRILOGA

k Mnenju Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Naslednji amandmaji, ki so bili med razpravo zavrženi, so prejeli vsaj četrtno glasov (člen 54(3) poslovnika):

Točka 3.6.1(b)

Črta se:

bi morali pri omejevanju dostopa do predčasnega upokojevanja upoštevati posebne razmere nekaterih kategorij delavcev, zlasti tistih, katerih delo je bilo posebej težko in nevarno, ~~ter tistih, ki so poklicno pot začeli zelo zgodaj (pred 18. letom starosti);~~

Rezultat glasovanja

Za: 88

Proti: 124

Vzdržani: 14

Točka 3.7.1

Spremeni se tako:

Odbor meni, da lahko države članice z aktivnimi ukrepi podprejo spodbujanje prostovoljnega delovnega obdobja, ki presega zakonsko določeno upokojitveno starost ~~podprejo dvig dejanske upokojitvene starosti, kar pomeni daljše delovno obdobje, in sicer z aktivnimi ukrepi za spodbujanje prostovoljnega podaljšanja delovne dobe. Samodejni dvig zakonsko določene upokojitvene starosti na podlagi predvidenega dviga pričakovane življenjske dobe bi se lahko izkazal kot kontraproduktiven, saj bi se številni starejši delavci, zlasti tisti z zdravstvenimi težavami, odločili za druge stebre socialne varnosti.~~

Rezultat glasovanja

Za: 80

Proti: 135

Vzdržani: 10

Točka 3.7.3

Črta se:

Odbor državam članicam priporoča, da izvajajo ukrepe za omejitev dostopa do predčasnega upokojevanja ob ustreznem upoštevanju interesov delavcev, ki so daljša obdobja delali na težkih ali nevarnih delovnih mestih ~~ali ki so začeli delati zelo zgodaj (pred 18. letom)~~. Za številne delavce v teh skupinah bi omejitev dostopa do predčasnega upokojevanja dejansko pomenila odpravo njihovih pokojninskih pravic. Komisija priznava, da imajo delavci iz teh skupin nižjo pričakovano življenjsko dobo in slabše zdravje v primerjavi z drugimi delavci. Za takšne ureditve morajo biti še naprej pristojne države članice v skladu s svojimi praksami in pogoji, temeljiti pa morajo na sporazumih s socialnimi partnerji.

Rezultat glasovanja

Za: 88

Proti: 124

Vzdržani: 14

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o uvedbi programa „Evropa za državljane“ za obdobje 2014–2020

(COM(2011) 884 final – 2011/0436 (APP))

(2012/C 299/22)

Poročevalec: **g. GOBINŠ**

Evropska komisija je 19. marca 2011 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Sveta o uvedbi programa "Evropa za državljane" za obdobje 2014–2020

COM(2011) 884 final – 2011/0436 (APP).

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 27. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija) s 140 glasovi za, 1 glasom proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) močno podpira prizadevanja za program "Evropa za državljane" ter njegove temeljne značilnosti: spodbujanje in podpora aktivnega udejstvovanja evropskih državljanov v političnem in javnem življenju, vzajemna solidarnost in sodelovanje, ki temeljita na skupnih vrednotah in evropski identiteti.

1.2 Aktivno državljanstvo zajema udejstvovanje državljanov, skupin državljanov in organizacij civilne družbe, zlasti socialnih partnerjev, pri pripravi politik (vertikalni dialog med civilno družbo in javnimi upravami) ter tudi njihovo povezovanje v mrežo in njihovo sodelovanje (horizontalni dialog). EESO pozdravlja, da obravnavani predlog predvideva podporo obeh vidikov, čeprav bi bilo treba natančneje določiti podrobnosti horizontalnega dialoga.

1.3 EESO na splošno podpira predlog Evropske komisije, vendar poziva k večji vključitvi Evropskega parlamenta, Evropskega ekonomsko-socialnega odbora, Odbora regij in partnerjev strukturiranega dialoga v pripravo, spremljanje in vrednotenje programov. Mnenje zajema priporočila in konkretne spremembe, ki bodo zagotovile izboljšanje programa, tako da se bo še bolj približal državljanom in prilagodil njihovim potrebam.

1.4 Kot priznava tudi Evropska komisija, imajo trenutno institucije Evropske unije resne težave z legitimnostjo. Nizka raven zaupanja državljanov, ravnodušje in premajhno udejstvovanje v postopku odločanja v osnovi ogrožajo evropski ideal in

škodijo kakovosti odločitev ter dolgoročnemu razvoju Unije⁽¹⁾. To škodi javni upravi na vseh ravneh, tj. lokalni, nacionalni, nadnacionalni in evropski. Finančna sredstva predlaganega programa za izvedbo potrebnega dela so nezadostna, zato je treba narediti vse, da se ta sredstva povečajo.

1.5 Program "Evropa za državljane" mora biti v skladu z demokratičnimi standardi, ki so zapisani v Lizbonski pogodbi, in jih mora podpirati, da se trdneje zasidrajo v Evropi, zlasti pri mehanizmi udejstvovanja in preglednosti iz členov 10 in 11 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU). Vendar pa bo program v celoti operativen le, če bodo institucije EU dejavno izpolnjevale svoje dolžnosti izvajanja zgoraj navedenih členov, zlasti pri pripravi zelenih knjig. Enako program nikakor ne sme nadomestiti nobene od zavez generalnih direktorats Evropske komisije glede njihovih lastnih finančnih sredstev ter tudi - bolj kot je že - na njihovem ustreznem področju ne more podpreti udejstvovanja državljanov, dialoga in partnerstev z vključitvijo državljanov.

1.6 EESO se tudi zaveda bojazni, ki so jih izrazile mnoge organizacije civilne družbe glede tega, da bi letni delovni programi lahko pretirano okrnili ali zameglili dolgoročne teme programa ali izključili možnost državljanov, da bi opredelili svoje prednostne naloge. Odbor deli te bojazni.

1.7 Sklop, ki je posvečen zgodovinskemu spominu, mora spodbujati skupno identiteto in vrednote. EESO pozdravlja v programu predlagano razširitev, ki vključuje spomin na žrtve

⁽¹⁾ UL C 181, 21.6.2012, str. 137–142.

nacističnega in totalitarnega komunističnega režima, tudi po letu 1953, ter pomen družbe pri združevanju dolgo razdeljene Evrope.

1.8 EESO poudarja potrebo po podpori trajnostnega, vsebinskega in čim bolj strukturiranega udejstvovanja državljanov na vseh ravneh in v vseh fazah postopka odločanja.

Zato EESO poleg zgoraj navedenega predlaga naslednje:

- Treba je dati prednost donacijam, ki podpirajo strukturne spremembe, udejstvovanje državljanov in ohranjanje institucionalnega spomina, ter zagotoviti, da v programu med zdajšnjim in prihodnjim proračunskim obdobjem ni prekinitve. Po potrebi bi bilo treba določiti prehodno obdobje, da se zagotovi uresničitev ciljev v tem obdobju.
- Glavna merila za izbiro programa morajo temeljiti na evropski razsežnosti in sodelovanju državljanov pri vprašanjih, povezanih z Evropsko unijo, in ne na izvajanju na evropski ravni. Treba je tudi predvideti možnost donacij za sodelovanje v postopku odločanja EU na nacionalni ravni.
- V usmerjevalno skupino programa je treba vključiti predstavnike EESO, Odbora regij in partnerje strukturiranega dialoga ter poenostaviti upravljanje projektov, zlasti sistem vrednotenja, ob tem pa ohraniti potreben nadzor.
- Prostovoljno delo je treba priznati kot sofinanciranje. Poleg tega je treba predvideti posebno podporo ali posebno kategorijo manj obširnih projektov za države članice, v katerih so razmere na področjih, povezanih s ciljem programa, v zvezi z dejavnostmi civilne družbe še posebej nenaklonjene oziroma v katerih je udejstvovanje majhno.
- Kadar je predlagatelj projekta javna uprava, agencija ali kakršen koli drug organ, ki največji del svojih finančnih sredstev prejema iz davkov, prispevkov ali podobnih plačil, je treba predvideti obvezno partnerstvo z vsaj eno organizacijo civilne družbe. Treba je predvsem spodbujati sodelovanje vzhod-zahod pri partnerstvih med mesti ali pri drugih projektih.

2. Splošne ugotovitve – vsebina programa

2.1 Program "Evropa za državljane" mora prispevati h konkretnemu uveljavljanju demokratičnih standardov, zapisanih

v Lizbonski pogodbi, zlasti v členih 10 in 11 PEU, na terenu. Evropska državljanska pobuda je zgolj ena od možnosti za sodelovanje, ki jo predvideva Pogodba, preostale morajo slediti kmalu. Ta program bo tudi uspešen, če si bo EU bolj prizadevala izpolnjevati politične dolžnosti, ki so podrobno navedene v drugih mnenjih EESO, zlasti potrebo po pripravi zelenih knjig o udejstvovanju državljanov.

2.2 Trenutno je edina izrecno omenjena pravna podlaga predloga člen 352 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) ⁽²⁾. EESO poziva, da se pojasni, kateri členi pogodb so tisti, v katerih so začrtani cilji, ki jih mora program doseči. Treba bi bilo izpostaviti predvsem člena 10 in 11 PEU ter člen 15 PDEU ⁽³⁾. Poleg tega obrazložitveni memorandum navaja člen 39 Listine o temeljnih pravicah, ki predvideva pravico voliti in biti voljen na volitvah v Evropski parlament, vendar se ne sklicuje na druge ustrezne člene te listine, kot so člen 11 (svoboda izražanja in obveščanja), člen 12 (svoboda zbiranja in združevanja), člen 41 (pravica do dobrega upravljanja) in členi od 20 do 26, ki predvidevajo zlasti enakost pravic posameznikov in različnih družbenih skupin ter zaščito teh pravic ⁽⁴⁾. Vendar je treba pojasniti, da ta program ne more biti edini ali glavni instrument za uresničevanje zgoraj navedenih ciljev.

2.3 EESO poudarja, da sta udejstvovanje in aktivno državljanstvo univerzalna in nedeljiva vrednota in da so vse ravni javne uprave (lokalna, nacionalna in evropska) med seboj povezane. Številne odločitve glede Evropske unije vplivajo na lokalno in nacionalno raven. Prav te ravni so tudi tiste, ki spodbujajo odločitve EU in prispevajo k njihovi pripravi. Program mora odsevati to realnost in treba je najti potrebne vire v ta namen, ob tem pa mora prednostna naloga ostati evropska razsežnost, ne glede na raven nosilca projekta (nacionalno ali evropsko). Takšne ukrepe je treba uresničiti tudi brez nadnacionalnih partnerjev. S povečanjem finančnih sredstev je zaželeno podpreti tudi nosilce projektov sodelovanja pri postopku odločanja EU, ki delujejo na lokalni ravni.

2.4 Odbor ugotavlja, da so dejavnosti organizacij civilne družbe posebno pomembne v času krize. V številnih primerih sta jih ta ter pomanjkanje razpoložljivih sredstev vsekakor zelo močno prizadela. Zato imajo dolgoročne upravne donacije še posebej pomembno vlogo v programu, prav tako pa tudi podpora strukturiranemu dialogu in t.i. organizacijam v vlogi "psa čuvaja" ter sodelovanje pri reševanju aktualnih evropskih vprašanj. Program mora zlasti podpreti tudi ukrepe, pridobljena znanja in izsledke pobud *evropska leta* od leta 2011 do 2013 ter tudi priporočila civilne družbe, med drugim priporočila socialnih partnerjev.

⁽²⁾ COM(2011) 884 final.

⁽³⁾ UL C 83, 30.3.2010.

⁽⁴⁾ UL C 83, 30.3.2010.

2.5 Aktivno državljanstvo in udejstvovanje državljanov sta logično povezana z dejavnostmi, ki spodbujajo izmenjavo informacij in zamisli ter tudi razmislek o skupni identiteti, vrednotah in zgodovini. EESO pozdravlja razširitev, ki je v okviru programa predlagana v sklopu, posvečenem zgodovinskemu spominu, ter vključuje spomin na žrtve nacističnega in totalitarnega komunističnega režima, tudi po letu 1953. Treba je podpreti tudi javno razpravo, ki bi v prihodnosti spodbudila celovitejše poznavanje in poučevanje evropske zgodovine, s poudarjanjem pomena družbe pri združevanju dolgo razdeljene Evrope. Posebno pozornost je treba nameniti zgodovinskemu spominu mladih, ki je temelj za skupno prihodnost, svobodo in blaginjo EU.

2.6 EESO poudarja, da je treba v projekte in dejavnosti, ki se razvijajo v okviru programa "Evropa za državljane", zlasti v partnerstva med mesti, obsežneje vključiti državljane in ne le uradnike in uslužbenke institucij. Kadar je predlagatelj projekta javna uprava, agencija ali kakršen koli drug organ, ki največji del svojih finančnih sredstev prejema iz davkov, prispevkov ali podobnih plačil, je treba predvideti obvezno partnerstvo z vsaj eno organizacijo civilne družbe. Treba je predvideti posebno podporo razvoju novih partnerstev, predvsem partnerstva vzhod-zahod.

3. Posebne ugotovitve

Usklajevanje programa "Evropa za državljane" z drugimi programi

3.1 EESO pozdravlja spremembe prvotnega predloga, ki predvidevajo boljše sodelovanje in usklajevanje programa "Evropa za državljane" z drugimi programi, zlasti v zvezi s sosedsko politiko. V skladu s členom 11 predloga za uresničevanje ciljev strategije Evropa 2020 je potrebno tudi boljše usklajevanje s pobudo Interreg in programi na področju medijev in mladih.

3.2 EESO priporoča, da se nemudoma uvede usklajeno zagotavljanje informacij glede programa "Evropa za državljane" in drugih programov EU, da se lahko vsak državljan na enotni spletni strani seznanil z vsemi možnostmi, ki jih ima na voljo. Na podlagi izsledkov javnega posvetovanja⁽⁵⁾, ki ga je opravila Komisija, je razvidno, da državljani niso vedno točno seznanjeni z vrstami dejavnosti, ki jih v glavnem podpirajo posamezni programi. Posebno pozornost je treba posvetiti mladim.

3.3 Kot je to že navedel v enem od prejšnjih mnenj, Odbor poziva k znatnemu izboljšanju usklajevanja, na primer z oblikovanjem stalne medinstitucionalne celice za vprašanja v zvezi z aktivnim državljanstvom in udejstvovanjem, ki bi jo sestavljali predstavniki različnih generalnih direktoriatov Evropske komisije in drugih institucij EU⁽⁶⁾.

Finančni vidiki

3.4 Financiranje programa je popolnoma nezadostno. Ne glede na zavedanje, da je v razmerah zdajšnje krize povečanje proračuna programa "Evropa za državljane" finančni in politični izziv, EESO vztraja pri resnično ključnem pomenu tega programa in ugotavlja, da bi načeloma bilo treba večkrat pomnožiti njegova finančna sredstva, ki zdaj niso primerna za zagotovitev otipljivih rezultatov na evropski ravni⁽⁷⁾ in nad katerimi so razočarani tudi potencialni avtorji projektov. Zaradi sedanjih sredstev se lahko pojavijo vprašanja glede pomena, ki se v postopku odločanja pripisuje udejstvovanju družbe, in zmožnosti nosilcev odločanja držati obljube glede izvajanja Lizbonske pogodbe.

3.5 Odbor poziva k razmisleku o načinu dodelitve dodatnih sredstev programu "Evropa za državljane" predvsem iz virov, ki v okviru drugih programov med programskim obdobjem niso bili uporabljeni.

3.6 Da bi zagotovili obsežno in vključujoče sodelovanje pri programu in ne bi diskriminirali manjših organizacij ali organizacij, ki razpolagajo s šibkimi finančnimi viri, ter bi izboljšali učinkovitost in prepoznavnost tega programa v Evropi, EESO priporoča, da se podprejo tudi manjši projekti v izkazano evropsko razsežnostjo. Glede na obstoječi program je treba zlasti za pripadnike civilne družbe znižati spodnjo mejo za njihov proračun in obseg sofinanciranja, povečati predfinanciranje, odpraviti obveznost sodelovanja s tujim partnerjem ter zmanjšati upravne obremenitve, ob tem pa, kjer je to potrebno, ohraniti nujno spremljanje. V novem obdobju programa je treba organizacijam državljanov in civilne družbe zagotoviti možnost, da za svoje projekte vložijo zahtevke za donacije v manjših zneskih, tako da organizaciji sami v okviru sofinanciranja ni več treba vlagati na desetisoče eurov. Povprečen znesek, ki je trenutno predviden za posamezen projekt, je 80 000 EUR, kar sproža bojazni. Pri načrtovanju programa je treba pozorno oceniti in odpraviti tudi druge vidike, zaradi katerih bi lahko določbe programa povzročile diskriminacijo nekaterih nosilcev projektov ali ciljnih skupin.

3.7 EESO poziva Evropsko komisijo, naj razmisli, kako dodeliti posebno pomoč ali oblikovati posebno kategorijo za manj obsežne projekte v državah članicah, v katerih je dejavnost organizacij civilne družbe na področjih, povezanih s ciljem programa, še posebej ogrožena ali pa je sodelovanje v njih majhno.

3.8 V okviru novega programskega obdobja je treba najti način, kako prostovoljno delo upoštevati kot del uporabljenega sofinanciranja⁽⁸⁾.

⁽⁵⁾ Izsledki spletnega posvetovanja, ki ga je opravila Evropska komisija (2010–2011).

⁽⁶⁾ UL C 28, 3.2.2006, str. 29–34.

⁽⁷⁾ Glej opombo 6.

⁽⁸⁾ UL C 325, 30.12.2006, str. 46–52.

3.9 Okrepitev delovanja in vrednot državljanov med novo generacijo Evropejcev je izziv in naloga, odločilna za prihodnost EU. EESO Evropsko komisijo tudi poziva, naj preuči možnost uvedbe več mladinskih projektov, ki ne potekajo v okviru programa "Erasmus za vse", v okviru programa "Evropa za državljane", zlasti mladinske projekte v okviru pobude Mladi. Projekti z namenom spodbujanja družbene odgovornosti podjetij bi lahko bili prav tako nov tematski element.

Vodenje in upravljanje programa

3.10 Zaželeno je decentralizirano upravljanje programa, zlasti za manjše projekte, omenjene v točki 3.6. Komisija si v promoviranje zadevnega programa⁽⁹⁾ že zdaj prizadeva kar najbolj vključiti predstavnštva Komisije v državah članicah, vendar je treba preučiti možnosti razvoja sodelovanja predstavnikov ali drugih struktur na nacionalni ravni, tudi pri vodenju različnih sklopov programa. Obveščanje javnosti in upravljanje programa sta dopolnilni dejavnosti. Druga rešitev bi bila, da se predvidi možnost izvedbe več manjših projektov z uporabo globalnih donacij.

3.11 Upravljanje programa mora biti popolnoma odprto in pregledno. EESO pozdravlja posvetovanja Evropske komisije, ki jih je že opravila v okviru programa. Vendar pa je treba glede na posebno naravo programa omogočiti možnost sodelovanja predstavnikov Odbora regij, EESO in partnerjev strukturiranega dialoga pri delu upravljalnega odbora programa, tako da se jim zagotovi status strokovnjaka, polnopravnega člana, opazovalca, aktivnega opazovalca ali podoben status, oziroma se ustanovi medinstitucionalna delovna skupina (formalna ali neformalna), namenjena oblikovanju letnega programa. Takšne določbe bodo omogočile izvajanje zamisli o partnerstvu in učinkovito izmenjavo informacij že v zgodnji fazi postopka odločanja. Poleg tega morajo biti ti predstavniki tesno vključeni v vse faze vrednotenja programa in njegovega nadaljnjega razvoja⁽¹⁰⁾.

3.12 Treba je odpraviti tveganja, na katera je v zvezi z letnimi prednostnimi nalogami delovnega programa, kratkoročnimi ukrepi ali posameznimi pobudami opozorila civilna družba, saj ta ne smejo zamegliti ali enostransko omejiti temeljnih ciljev programa. Civilni družbi je treba dati možnost, da sama za svoje projekte določi ustrezne teme, ki upoštevajo te cilje.

3.13 EESO vztraja pri vzpostavitvi sistema vrednotenja projektov v dveh fazah. Število zavrženih zahtevkov zaradi nezadostnega financiranja je prepričljivo. Dejansko je zgolj približno eden od dvajsetih projektov dobil podporo iz različnih sklopov programa. Ta v organizacijah, ki prosijo za finančno pomoč, ne bi smel povzročiti zapravljanja sredstev, kar bi jim

škodilo in bi bilo v nasprotju z njihovimi temeljnimi cilji. Treba bi bilo tudi uvesti več rokov za predložitev projektov.

3.14 V zvezi z načrtovanjem upravnih izdatkov programa, ki se zdijo pretirani, saj dosegajo približno 11 % proračuna, predvidenega za celoten program, EESO poziva k upoštevanju analize stroškov in koristi⁽¹¹⁾ ter rešitev, predlaganih v tem mnenju, za zmanjšanje stroškov, predvsem prek globalnih donacij, sistema vrednotenja v dveh fazah itd.

3.15 EESO priporoča, da se kontaktne točke za program "Evropa za državljane" nemudoma vzpostavijo v državah članicah, kjer jih še ni, in da se njihove dejavnosti in prepoznavnost povečajo.

Učinkovitost, trajnost in donos glede na vložene vire

3.16 Kot priznavajo tako Evropska komisija kot tudi mnogi predstavniki civilne družbe, ki so sodelovali na njenem posvetovanju⁽¹²⁾, bi moral biti program v prihodnosti tesneje vezan na dejanski postopek odločanja in na evropski politični časovni okvir. EESO pozitivno ocenjuje, da je eno od meril za rezultate, določene za nov program, število in kakovost teh političnih pobud, ki so nastale zaradi dejavnosti, ki jih je program podprl. Zato program lahko spodbuja izvajanje člena 11 PEU. Hkrati EESO pozdravlja zahtevo Komisije glede izmenjave dobrih praks in zbiranja zamisli na področju sodelovanja družbe⁽¹³⁾.

3.17 Vsi ukrepi, ki jih podpira program, bodo morali zagotoviti zanesljive, trajne in čim vidnejše rezultate, primerne za konkretno uporabo. Te rezultate bo treba zagotoviti tudi tako, da se organizirajo razprave, kratka srečanja z državljani in se razvijejo vzajemni stiki. Del dogodkov predsedovanja bi se na primer lahko preoblikovalo v redne forume za razpravo med civilno družbo in institucijami EU.

3.18 EESO priporoča, da se predvsem na evropski, a tudi na nacionalni ravni zagotovi boljša dostopnost donacij, saj so ravno donacije tiste, ki organizaciji omogočajo razvoj vseh pristojnosti, okrepitev njenih zmogljivosti za sodelovanje pri pripravi politik in hitro odzivanje na nove izzive⁽¹⁴⁾. Nasprotno pa so donacije projekta pogosto usmerjene na posebne pobude in pogosto je prek slednjih težje zagotoviti trajnost, institucionalni spomin in kakovost ukrepov. Treba je preveriti povprečne

⁽⁹⁾ COM(2011) 884 final.

⁽¹⁰⁾ Glej opombo 6.

⁽¹¹⁾ Na podlagi sedanjega predloga Evropske komisije bo globalni proračun programa "Evropa za državljane" za obdobje 2014–2020 znašal 229 milijonov EUR, od katerih bo 206 milijonov EUR neposredno namenjenih ukrepom, izvedenih v okviru programa, in 23 milijonov EUR izdatkom upravne narave. Glej priložni dokument COM(2011) 884 final.

⁽¹²⁾ Izsledki spletnega posvetovanja, ki ga je opravila Evropska komisija (2010–2011).

⁽¹³⁾ COM(2011) 884 final.

⁽¹⁴⁾ Glej tudi Evropski parlament, Generalni direktorat za notranjo politiko Unije, Direktorat D za proračunske zadeve; Financiranje nevladnih organizacij (NVO) iz proračuna Evropske unije (študija), začasna različica, 2010.

zneske, število projektov in druge kazalnike, ki so predvideni v prilogi k sedanjemu predlogu. Zaradi teh točk manjše organizacije ne smejo biti diskriminirane s finančnega ali upravnega vidika na podlagi uporabe visokih mejnih vrednosti pri sofinanciranju ali drugih vidikov. Bolj pametno bi bilo, da se mejne vrednosti ne bi določile ali pa bi se določil manjši minimalni znesek glede na obseg teh donacij, da bi se tako povečalo število upravičencev donacij ali podaljšalo trajanje dodeljene podpore.

3.19 Kadar gre za zanesljive partnerje, so predvsem potrebne dolgoročne strukturne pomoči. Zaželeno je tudi, da se podaljša maksimalno trajanje projektov, če to zahteva njihova narava.

4. Dodatna priporočila za predloge, ki jih je predstavila Evropska komisija

Te spremembe predstavljajo stališče EESO o nekaterih ključnih vidikih programa. Da bi upoštevali pripombe, navedene v prvem delu, in zagotovili notranjo skladnost besedila, bi bilo morda treba v besedilo predloga, njegovega obrazložitvenega memoranduma in priloge vključiti še druge spremembe.

4.1 EESO priporoča, da se v četrti uvodni izjavi preambule besedilo: "evropska državljanska pobuda zagotavlja edinstveno priložnost, ki državljanom omogoča neposredno sodelovanje pri razvoju zakonodaje EU ⁽¹⁵⁾" dopolni ali črta, saj lahko sproži dvom o izvajanju drugih določb Lizbonske pogodbe.

4.2 V četrti uvodni izjavi preambule EESO predlaga, da se besedilo "prek nadnacionalnih [dejavnosti] in [dejavnosti] na ravni Unije" nadomesti z naslednjim: "prek nadnacionalnih [dejavnosti] in [dejavnosti] na ravni Unije ter ob spoštovanju evropske razsežnosti na nacionalni ravni" v skladu s točkama 2.3 in 3.6 tega mnenja.

4.3 V deseti uvodni izjavi preambule EESO poziva, da se beseda "nadmacionalne" nadomesti z "programa", v skladu s točkama 2.3 in 3.6 tega mnenja.

4.4 EESO predlaga, da se štirinajsta uvodna izjava preambule dopolni takole: "v sodelovanju s Komisijo in državami članicami, Odborom regij, Evropskim ekonomsko-socialnim odborom, partnerji strukturiranega dialoga in posameznimi predstavniki evropske civilne družbe".

4.5 V šestnajsti uvodni izjavi preambule EESO predlaga, da se besedilo "neposredno povezani s politikami EU" in "pri obli-

kovanju politične agende EU" nadomesti z naslednjim: "neposredno povezani s politikami, ki se nanašajo na vprašanja v zvezi z EU," in "pri oblikovanju politične agende o vprašanjih v zvezi z EU".

4.6 Za dejansko upoštevanje pripomb, predstavljenih v točki 3.13 tega mnenja, EESO priporoča, da se drugi stavek šestnajste uvodne izjave preambule dopolni z besedilom: "ter tudi z izbiro predlogov projektov v dveh fazah".

4.7 EESO predlaga, da se prvi člen predloga spremeni tako: [z] globalnim ciljem: "spodbujanja evropskih vrednot in identitete". Pojem "evropske vrednote in identiteta" je širši in bolj vključujoč. Te spremembe je treba uvesti tudi v drugih delih predloga.

4.8 EESO poleg tega priporoča, da se v prvem členu besede "na ravni Unije" nadomesti z besedilom: "pri zadevah in vprašanjih v zvezi z Unijo" glede na zgoraj navedene pripombe, da se potrdi, da je udejstvovanje državljanov nedeljiv pojem ter da se o vprašanjih v zvezi z EU ne odloča zgolj na ravni Unije.

4.9 EESO priporoča, da se v členu 2(2) besedilo: "na ravni Unije" nadomesti z besedilom: "pri zadevah in vprašanjih v zvezi z Evropsko unijo" ter se stavek: "z razvojem njihovega razumevanja postopka oblikovanja politik Unije" nadomesti z besedilom: "z razvojem njihovega razumevanja postopka oblikovanja politik o vprašanjih v zvezi z Evropsko unijo in njihovim večjim vključevanjem".

4.10 EESO priporoča, da se člen 3(2) dopolni in spremeni tako:

- (3) podpora organizacijam, ki so v splošnem evropskem interesu ali imajo izrecno evropsko razsežnost,
- (4) grajenje skupnosti in razprave o državljanskih vprašanjih, ob vključevanju ciljne javnosti prek uporabe interneta, IKT in/ali družbenih medijev ter s krepitvijo evropske razsežnosti prek drugih kanalov in načinov komuniciranja,
- (5) dogodki na ravni Unije v posebnih in upravičenih primerih, - Utemeljitev: dogodki, organizirani na ravni Unije, nimajo vedno dodane vrednosti, saj pogosto vključujejo državljane, ki so že informirani in angažirani, ko gre za evropska vprašanja, rezultati pa ne upravičujejo visokih stroškov, potrebnih za organizacijo.

⁽¹⁵⁾ Glej opombo 13.

- (7) refleksija/razprave o skupnih vrednotah, pa tudi o prihodnosti državljanstva Unije in možnosti udejstvovanja v zvezi s tem,
- (8) pobude za večjo ozaveščenost o institucijah EU in njihovem delovanju, državljanskih pravicah in predvsem demokratičnih pravicah ter o postopku oblikovanja politik, zlasti politik EU, na nacionalni ravni. Pri teh pobudah se je treba osredotočiti na udejstvovanje državljanov pri oblikovanju politik in odločanju na različnih ravneh ali v različnih fazah,
- (11) podpora informacijskim/svetovalnim in upravnim strukturam programa v državah članicah,
- (12) nova alineja: donacije v regijah ali državah članicah upravičenkah, v katerih je dostop do virov za dejavnosti, ki so povezane s cilji programa, omejen ali pa je stopnja udejstvovanja državljanov pod povprečjem.

4.11 Glede člena 4 predloga EESO poudarja, da bi morala Komisija, če je le mogoče, odpraviti oddajo javnih naročil, ki najpogosteje privedejo do organizacije velikopoteznih in dragih kampanj obveščanja, ki pa so oddaljene od državljanov. Treba je zagotoviti, da so vse dejavnosti kar najbolj odprte za vse udeležence programa.

4.12 EESO priporoča, da se člen 6 dopolni v skladu s tem mnenjem, zlasti s točko 2.6.

4.13 Treba je predvideti črtanje določbe iz člena 8, na podlagi katere se vsako leto za program opredelijo nove prednostne naloge, ali pa omiliti besedilo tega člena.

4.14 EESO priporoča, da se člen 9 dopolni takole: "3. Treba je zagotoviti možnost aktivne udeležbe predstavnikov Odbora regij, Evropskega ekonomsko-socialnega odbora in partnerjev strukturiranega dialoga pri delu upravljalnega odbora programa, tako da se jim zagotovi status strokovnjaka, polnopravnega člana, opazovalca, aktivnega opazovalca ali podoben status, oziroma se ustanovi medinstitucionalna delovna skupina (formalna ali neformalna), namenjena oblikovanju letnega programa".

4.15 EESO priporoča, da se člen 10 dopolni takole: "Strani, navedene v členu 9 predloga, je treba obsežno vključiti v vse faze vrednotenja programa in njegovega nadaljnega razvoja".

4.16 EESO predlaga, da se člen 14(2) dopolni tako: "redno poroča Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij". EESO priporoča, da se na začetku člena 14(3) dodata besedi "med drugim".

4.17 EESO predlaga, da se poglavje 2 priloge ("upravljanje programa") dopolni, tako da se navede, da se pričakuje in je v upravljanje različnih sklopov programa zaželeno vključiti predstavništva Evropske komisije v državah članicah ali druge strukture na nacionalni ravni, ki bi jih Komisija ocenila za sposobne sodelovanja.

4.18 Glede meril za vrednotenje, navedenih v Prilogi, EESO še posebej poudarja in vztraja, da je treba zagotoviti okrepjene finančne zaveze v državah in regijah, v katerih so viri, namenjeni uresničevanju ciljev programa, omejeni ali nedostopni ali pa je v njih na podlagi kazalnikov razvidno šibko udejstvovanje.

4.19 V točki 2.2.1 ocene "finančnih posledic zakonodajnega predloga" EESO ostro zavrača navedbo, da je sodelovanje majhnih in srednje velikih organizacij vir tveganja pri upravljanju, in tudi priporoča, da se ta navedba takoj črta. V skladu z zgoraj navedenimi pripombami je treba omeniti, da so tovrstna združenja še posebej primerna za udejstvovanje državljanov in da jih je treba na vse načine spodbujati k sodelovanju v programu, zlasti z olajšanjem predložitve vlog za projekte in njihovega upravljanja, z znižanjem minimalne mejne vrednosti, dovoljene za njihov proračun, in tako da ni potrebno sodelovanje tujega partnerja, če to ni objektivno nujno, ali pa z zmanjšanjem obsega sofinanciranja.

4.20 EESO priporoča, da se ponovno preučijo število projektov, določeno v prilogah za različne dejavnosti, ter njihove stopnje financiranja, tako da se upoštevajo prej navedene zahteve iz tega mnenja, da bi bili bolj dostopni majhnim in srednje velikim organizacijam, ali da se uvede več kategorij, posebej namenjenih manj obsežnim projektom, tako da se zanje predvidi boljši dostop do donacij za poslovanje, podaljšanje rokov, ki jih morajo spoštovati itd.

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o zamrznitvi in zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, v Evropski uniji

(COM(2012) 85 final – 2012/0036 (COD))

(2012/C 299/23)

Poročevalec: **Edouard DE LAMAZE**

Evropski parlament in Svet sta 15. marca oziroma 4. aprila 2012 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o zamrznitvi in zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, v Evropski uniji

COM(2012) 85 final – 2012/0036 (COD).

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 28. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija) s 142 glasovi za, nobenim glasom proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO podpira pobudo Komisije, katere cilj je krepitev veljavnega zakonodajnega okvira EU za zamrznitev in zaplembo premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem. Deli zaskrbljenost Parlamenta in Sveta ter opozarja, da se organizirani kriminalni krepki in postaja vse bolj zapleten, zlasti zaradi svojega čezmejnega značaja in znatnih sredstev, s katerimi razpolaga. Ker ni usklajevanja na ravni EU, kriminalne organizacije izkoriščajo najmanj stroge zakonodaje, zato je nujno okrepiti prizadevanja na ravni EU. Poskrbeti je treba za varnost državljanov EU, kar je cilj, ki v celoti upravičuje posredovanje EU, v skladu s členoma 5(3) in 67 PDEU.

1.2 Vendar želi EESO pojasniti, da mora biti to zasnovano in se izvajati ob popolnem spoštovanju nacionalnih tradicij in praks na tem področju, ob upoštevanju posebno občutljivih vprašanj, zlasti glede posebnih značilnosti kaznivih dejanj, ki jih je treba zatirati.

1.3 EESO poudarja, da je na tem področju potreben globalen, operativen in usklajen pristop, in obžaluje, da ta predlog ne vključuje pravnega reda EU na področju pravosodnega sodelovanja in sodelovanja med preiskovalnimi organi. Za identifikacijo in sledenje premoženjski koristi, pridobljeni s kaznivim dejanjem, je treba najprej okrepiti pristojnosti uradov za odvzem premoženjske koristi, pa tudi pristojnosti Eurojusta. Poleg tega EESO poziva k spodbujanju

— skupne kulture med vsemi zadevnimi strokovnjaki,

— večsektorskega pristopa v vseh generalnih direktoratih Komisije,

— uskladitvi obdavčenja in postopkov, h kateri bi lahko prispevala strategija Evropa 2020.

1.3.1 EESO meni, da je poleg potrebnega usklajevanja in sistematične izmenjave informacij med nacionalnimi uradi za odvzem premoženjske koristi treba na tem področju sčasoma predvideti centralizacijo na ravni EU, in sicer s posebno novo strukturo ali pa neposredno z Eurojustom. Boj proti organiziranemu kriminalu se glede na izzive ne more zanašati le na preprosto sodelovanje.

1.4 Da bi bili ukrepi v zvezi z zamrznitvijo in zaplembo premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, učinkoviti, je treba sprejeti celovit pristop, ki ureja instrument v vseh njegovih razsežnostih, pri čemer je treba več pozornosti nameniti ponovni uporabi odvzetega premoženja predvsem v socialne namene.

— boljšega sodelovanja, tudi glede uporabljenih sredstev, med vsemi organi, ki so odgovorni za pregon, zatiranje in kaznovanje glavnih kriminalnih dejavnosti,

V zvezi s tem poudarja, da je treba preprečiti nevarnost, da bi neposredna prodaja imetja omogočila kriminalnim združbam, da se ga ponovno polastijo.

1.5 EESO ob koncu opozarja, da učinkovitost boja proti organiziranemu kriminalu ne more upravičevati nobene kršitve temeljnih pravic, zapisanih v Listini o temeljnih pravicah, še zlasti pa ne pravic do obrambe.

2. Vsebina predloga Komisije

2.1 Predlog Komisije je namenjen varovanju zakonitega gospodarstva pred infiltracijo kriminalnih združb in določa minimalna pravila za države članice glede zamrznitve in zaplembe sredstev, ki izvirajo iz kaznivih dejanj, in sicer premoženjske koristi, neposredno in posredno pridobljene s kaznivim dejanjem, ter pripomočkov za kazniva dejanja. Glavna pravna podlaga predloga je člen 83(1) Pogodbe o delovanju Evropske unije, zato je področje njegove uporabe omejeno na kazniva dejanja, storjena v EU, vključno s kaznivimi dejanji, storjenimi v zvezi z udeležbo v kriminalni organizaciji, vendar samo pod pogojem, da so ta že bila usklajena na ravni EU.

2.2 Predlog nadomešča Skupni ukrep 98/699/PNZ ter – delno – okvirna sklepa 2001/500/PNZ ⁽¹⁾ in 2005/212/PNZ ⁽²⁾, in

- povzema veljavne določbe o zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, in pripomočkov za kazniva dejanja, po končni obsodbi in zaplembi premoženja, katerega vrednost je enaka vrednosti premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem (člen 3);
- spreminja določbe glede razširjene zaplembe (člen 4) in predvideva enoten minimalen predpis namesto sedanjega sistema izbirnih pravil. Ta predpis se ne uporablja v primerih zastaranja ali v primerih, ko velja načelo *non bis in idem*.

2.3 Predlog uvaja tudi nove določbe, ki omogočajo

- zaplembo brez obsodbe (člen 5), kadar je nemogoče doseči obsodbo v kazenskem postopku zaradi smrti ali kronične bolezni osumljenca, ali kadar njegov pobeg ali bolezen onemogoča učinkovit pregon v razumnem roku in pomeni tveganje zastaranja;
- zaplembo sredstev, prenesenih tretji osebi, ki bi se morala zavedati, da izvirajo iz kaznivega dejanja (člen 6);
- preventivno in previdnostno zamrznitev sredstev, za katere obstaja tveganje, da bodo izginila, če ne bo intervencije, pod pogojem, da ta ukrep, ki ga sprejmejo pristojni organi, potrdi sodišče (člen 7);

⁽¹⁾ V zvezi s pranjem denarja, identifikacijo, zamrznitvijo ali zasegom in zaplembo orodij in premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem.

⁽²⁾ V zvezi z zaplembo premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, orodij in premoženja, povezanega s kaznivim dejanjem.

- izvedbo preiskav o premoženju osebe, tako da se lahko izvedejo neizvršene odločbe o zaplembi, tudi po zaključku kazenskega postopka (člen 9);

- ustrezno upravljanje zamrznjenega premoženja, da se prepreči zmanjšanje njegove vrednosti, preden se zapleni (člen 10).

2.4 Te omejitve temeljnih pravic ⁽³⁾ so uravnotežene z minimalnimi jamstvi za spoštovanje domneve nedolžnosti, pravice do poštenega sojenja, obstoj pravnih sredstev in pravico do obveščenosti o tem, kako jih je mogoče uveljavljati (člen 8).

3. Splošne ugotovitve

3.1 Glede na velike človeške, socialne, ekonomske in finančne stroške, ki jih povzročajo organizirani kriminal, pa tudi omejitve pravic in svoboščin državljanov in akterjev na notranjem trgu, s tem pa zmanjšanje njihovega zaupanja, EESO poudarja, da imajo ukrepi zaplembe bistveno vlogo v boju proti organiziranemu kriminalu, saj so naperjeni proti njegovemu glavnemu cilju, ustvarjanju premoženjske koristi.

3.2 EESO podpira cilje pobude za okrepitev evropskega zakonodajnega okvira na tem področju, za kar se tako Parlament kot Svet ob upoštevanju stockholmskega programa že dolgo zavzemata. EESO zato pozdravlja, da je bila na pobudo Parlamenta nedavno ustanovljena posebna komisija za organiziran kriminal, korupcijo in pranje denarja, ki potrjuje odločnost, da se boj proti tem nadlogam uvrsti med najpomembnejše prednostne politične naloge EU.

3.3 EESO poziva, da se je treba v polni meri zavedati kritičnosti razmer zaradi krize in zaskrbljujočega povečevanja nezakonitih dejavnosti v EU, in upa, da bo pri obravnavi kriminalnih združb in njihovega premoženja večja pozornost namenjena ukrepom usklajevanja med državami članicami.

3.4 EESO meni, da bi morali v teh kriznih razmerah izkoristiti možnosti z gospodarskega in družbenega vidika ter razmisliti o zasegu nezakonito pridobljenega, pogosto velikanskega premoženja, da bi ga vrnil v krogotok zakonitega gospodarstva. Prav tako poudarja, da mora boj proti organiziranemu kriminalu omogočati, da se pozitivni cikel, ki ga takšna logika ustvarja, lahko opre na boljše delovanje notranjega trga z zmanjšanjem izkrivljanja konkurence, zaradi katerega trpijo posledice zakonita podjetja.

⁽³⁾ Ali kršitve načel.

3.5 Potreba po globalnem, operativnem in usklajenem pristopu

3.5.1 Ker je za učinkovitost boja proti organiziranemu kriminalu nujno potreben globalni pristop, EESO obžaluje, da uskladitev ukrepov zamrznitve in zaplembe ni sestavni del prav tako globalnega instrumenta, ki bi zajemal pravni red EU, sprejet v okviru nekdanjega tretjega stebra na področju pravosodnega sodelovanja in sodelovanja med preiskovalnimi organi, saj sta to komplementarna in neločljiva elementa iste politike.

3.5.2 EESO poudarja, da je za učinkovitost ukrepov v zvezi z zamrznitvijo in zaplembo premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, potreben celovit pristop, da bi vzpostavili ureditev, ki upošteva vse razsežnosti problemov, ki so s tem povezani, pri čemer je treba preprečiti nevarnost, da bi neposredna prodaja imetja omogočila kriminalnim združbam, da se ga ponovno polastijo.

3.5.3 EESO zaradi doslednosti, večje pravne varnosti ter bolj zadovoljivega prenosa in izvajanja predpisov EU tudi poziva, naj se direktiva sklicuje na okvirna sklepa 2006/783/PNZ o uporabi načela vzajemnega priznavanja odredb o zaplembi in 2007/845/PNZ o sodelovanju med uradi držav članic za odvzem premoženjske koristi na področju sledenja in identifikacije premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem.

3.5.4 Ukrepe zamrznitve in zaplembe je dejansko mogoče učinkovito izvajati samo, če temeljijo na – prav tako učinkovitem – sistemu identifikacije in sledenja premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, vključno s premoženjsko koristjo, ki je bila oprana.

3.5.5 V zvezi s ponovno uporabo zaplenjenega imetja EESO poudarja pomen oblikovanja mehanizmov za sodelovanje med državami članicami, da bi spodbujali izmenjavo najboljših praks med pristojnimi nacionalnimi organi.

3.5.6 V zvezi s tem EESO ponovno opozarja, da

- je treba olajšati dostop uradov za odvzem premoženjske koristi do finančnih informacij (vključno s podatki o bančnih računih) ⁽⁴⁾;
- je v interesu držav članic, da v celoti izkoriščajo možnosti Eurojusta, za katerega ni več treba dokazovati, kakšno dodano vrednost ima na področju čezmejnih preiskav in pregona ter ki lahko učinkovito olajša sodelovanje med uradi za odvzem premoženjske koristi in pravosodnimi organi;
- je nujno okrepiti pooblastila Eurojusta za dajanje pobud, zlasti pooblastilo za sprožanje preiskav;

⁽⁴⁾ Glej poročilo Komisije na podlagi člena 8 sklepa 2007/845/PNZ, 12. april 2011.

- obstaja interes za sodelovanje vseh organov, odgovornih za sledenje, zatiranje in kaznovanje obsežnega trgovanja z vsemi svojimi sredstvi (digitalizirane datoteke, izmenjava informacij, navzkrižne informacije, sredstva za osebje, strokovno znanje in opremo);
- je v zvezi s tem nujno oblikovati skupno kulturo v Evropi z izmenjavo osebja na carinskem, policijskem, davčnem in pravosodnem področju;
- je zato, da bi k temu prispevali, treba ustvariti potrebne sinergije med različnimi generalnimi direktorati Evropske komisije;
- je treba uskladiti obdavčevanje in postopke, da bi onemogočili zatočišča organiziranega kriminala v Evropi;
- je treba povezati boj proti organiziranemu kriminalu in strategijo Evropa 2020.

3.5.7 Uspeh in učinkovitost nekaterih nacionalnih pristopov k centralizaciji zaplenjenega premoženja, sprejetih na nacionalni ravni ⁽⁵⁾, poleg tega kažeta, da bi bilo treba te izkušnje prenesti na raven EU. EESO zato predlaga, naj bi poleg potrebnega usklajevanja in sistematične izmenjave informacij med nacionalnimi uradi za odvzem premoženjske koristi temeljito preučili možnost za evropsko centralizacijo na tem področju, in sicer z novo, posebno strukturo, ali pa neposredno z Eurojustom. To centralizacijo je treba obravnavati kot cilj, četudi dolgoročen – čeprav je to trenutno lahko na nacionalni ravni sporno zaradi skupne rabe nekaterih zbirk podatkov –, saj preprosto sodelovanje ne zadošča glede na cilje, ki jih je treba doseči v učinkovitem boju proti organiziranemu kriminalu.

3.5.8 Poleg tega EESO opozarja, da bo strategija EU na področju zaplembe lahko popolnoma učinkovita le, če bo vključena v pristop svetovne razsežnosti. EESO obžaluje, da ta predlog ne obravnava tega bistvenega vidika.

4. Posebne ugotovitve

4.1 **Člen 1 predloga direktive:** "v kazenskih zadevah" se nadomesti z "pridobljenega s kaznivimi dejanji".

4.2 **Člen 2(1) predloga direktive:** cilji ukrepov zamrznitve in zaplembe

4.2.1 EESO pozdravlja razširitev teh ukrepov na posredne premoženjske koristi, kar predstavlja pomemben napredek v primerjavi z Okvirnim sklepom 2005/212/PNZ.

⁽⁵⁾ Zlasti AGRASC v Franciji in BOOM na Nizozemskem.

4.3 Člen 3(2) predloga direktive: zaplemba v vrednosti premoženjske koristi

4.3.1 EESO priporoča, da se zaplemba vrednosti razširi na premoženje, ki se uporablja za kaznivo dejanje ("pripomočke"). Meni, da ni razloga za omejitve tega ukrepa na premoženjsko korist, pridobljeno s kaznivim dejanjem. Poudarja, da opredelitev izraza "pripomočki" vključuje prevozna sredstva, uporabljena za prevoz premoženja, pridobljenega s kaznivim dejanjem, znotraj Unije.

4.4 Člen 4 predloga direktive: razširjene pristojnosti za zaplembo

4.4.1 EESO pozdravlja ukrep poenostavitve z uvedbo enotnega predpisa na tem področju, saj sistem možnosti, ki ga uvaja Okvirni sklep 2005/212/PNZ, v nacionalne pristope vnaša preveč raznolikosti, kar ne spodbuja učinkovite uporabe načela vzajemnega priznavanja na tem področju.

4.4.2 Vendar pa EESO močno obžaluje, da merilo nesorazmerja med vrednostjo zakonitega premoženja in zakonitih dohodkov ni več v ospredju⁽⁶⁾, ampak se pojavi zgolj implicitno med "posebnimi dejstvi", na podlagi katerih sodišče sprejme svojo odločitev (člen 4(1)). V nacionalnih zakonodajah, ki so v boju proti organiziranemu kriminalu najbolj napredovale, ima to merilo dejansko odločilno vrednost. EESO je seznanjen z odločitvijo Komisije, da vprašanje sklicevanja na to merilo prepusti presoji nacionalnih sodišč, ter poziva Evropski parlament in Svet, da se to merilo ponovno uvede, in sicer tako, da se v predlogu direktive za besedami "osebe, obsojene za kaznivo dejanje" dodajo besede "v sorazmerju z njenimi zakonitimi dohodki". Obenem EESO poziva nacionalne organe, naj temu merilu namenijo velik pomen.

4.5 Člen 5 predloga direktive: zaplemba brez obsodbe

4.5.1 Čeprav se na ravni načel zdi težko uskladiti zaplembo z dejstvom, da zadevni osebi ni treba odgovarjati zaradi dejanj, ki so podlaga za ta ukrep, EESO priznava koristnost takega ukrepa v praksi in ga podpira zaradi njegove učinkovitosti. Ukrep bi poleg tega olajšal medsebojno priznavanje z državami, v katerih velja obče pravo (*common law*) in ki že uporabljajo postopke za zaplembo na podlagi civilnega prava.

4.5.2 Vendar pa se EESO boji, da bo uvedba pojma "kronična bolezen osumljenca ali obtoženca" omogočila manipuliranje. Glede na to, da pravo EU dopušča, da si lahko vsaka obdolžena oseba poišče pravnega zastopnika, EESO poziva, da sklicevanje na bolezen ne bi smelo biti merilo za zaplembo brez obsodbe, in zato poziva, da se v predlagani direktivi črta (člen 5).

⁽⁶⁾ To merilo je ena od treh alternativnih in/ali kumulativnih možnosti, ki jih predvideva sklep 2005/212/PNZ (člen 3(2) c).

4.6 Člen 7 predloga direktive: zamrznitev

4.6.1 EESO opozarja, da pravni postopek, in s tem tudi spoštovanje pravice do obrambe, ne sme biti izključen preprosto zato, da bi bila zagotovljena učinkovitost zatiranja kaznivih dejanj.

4.6.2 EESO meni, da mora vsak ukrep zamrznitve v razumnem roku potrditi sodnik, da pa mora biti upravni organ, ki zadevo obravnava, pristojen za sprejetje vseh takojšnjih previdnostnih ukrepov.

4.7 Člen 8 osnutka direktive: zaščitni ukrepi glede pravice do obrambe

4.7.1 Ta predlog določa minimalna postopkovna jamstva in pravna sredstva za toženo stranko, v skladu s pristopom, ki ga je razvilo Evropsko sodišče za človekove pravice in na podlagi katerega za vsak primer posebej ugotavlja sorazmernost nekaterih ukrepov, ki omejujejo temeljno pravico do lastnine – med drugim razširjeno zaplembo, zaplembo brez obsodbe in zaplembo premoženja tretjih oseb. Medtem ko se sklicevanje na pravico do poštenega sojenja zdi odveč, pa je treba povedati, da mora biti vsaka sodna odločba o zaplembi utemeljena in da morajo biti z njo seznanjene vse zadevne osebe.

4.7.2 V skladu z zahtevami iz predpisov EU na področju boja proti pranju denarja EESO poudarja, da je treba v zvezi z prihodnjim instrumentom v ta namen predvideti, da bi morala oseba, ki so ji premoženje zasegli, imeti vso pravico do sodne pomoči.

4.7.3 EESO meni, da obtožena oseba ne sme imeti manj pravic kot tisti, ki je kot tretja oseba prejel zadevno premoženje. Da bi odpravili vse dvome v tem smislu, EESO predlaga novo besedilo odstavka 1: "Vsaka država članica sprejme potrebne ukrepe, da se osebam, na katere se nanašajo ukrepi iz te direktive, zagotovi pravica do učinkovitega pravnega sredstva pravica in neokrnjena pravica do pravne pomoči. Vsaka sodna odločba o zaplembi mora biti obrazložena in poslana zadevni osebi."

4.8 Člen 9 predloga direktive: učinkovita izvršba

4.8.1 Po mnenju EESO sam po sebi legitimen cilj o tem, da se zagotovi učinkovita izvršba sklepa o zaplembi, ne more upravičevati sprejetja "nadaljnjih ukrepov" po pravnomočni obsodbi, ki bi bili izrečeni dodatno k odločitvi sodnikov. Tu gre za nujno zaščito načel poštenega sojenja in določanja kazni. Sprejemljivo je seveda zgolj "sprejetje nadaljnjih ukrepov v obsegu, ki je potreben za učinkovito izvršbo navedene odločbe o zaplembi."

4.8.2 EESO ponovno opozarja, da se poleg zaplembe v ožjem smislu lahko odredi plačilo kazenskih, davčnih ali carinskih glob, da bi preprečili tveganje goljufij v škodo države, ki bi izhajalo iz sestave nezakonito pridobljenega premoženja. Zato priporoča, da se v direktivi predvidi okrepitev sodelovanja med državami članicami, da se bo lahko vsaka izmed njih prepričala o izvršbi teh obsodb. Takšna določba bi bila nujen pogoj za učinkovit pregon.

4.9 Vprašanje prerazporeditve in vrnitve zaseženih sredstev

4.9.1 Vprašanje prerazporeditve zaseženih sredstev še zdaleč ni drugotnega pomena, saj neposredno vpliva na splošno učinkovitost strategije zaplemb. Ker neposredna prodaja imetja kriminalnim organizacijam pogosto omogoča, da se ga ponovno polastijo po ovinkih, EESO poudarja pomen prerazporeditve teh sredstev predvsem za socialne namene, kot na primer v Italiji. Kot opozarja Evropski parlament ⁽⁷⁾, bi to imelo dvojno korist: preprečevanje organiziranega kriminala ter spodbujanje gospodarskega in socialnega razvoja.

4.9.2 Po mnenju EESO je pomemben razmislek, ki ga sprožil GD za pravosodje v zvezi s tem vidikom družbenega prerazporejanja premoženjskih koristi, pridobljenih s kaznivim dejanjem. Obstajajo različne poti; potekati morajo prek osrednjih organov držav članic. Treba jih je raziskati in prilagoditi ob upoštevanju žrtev, javnega interesa in same narave zamrznjenih sredstev.

4.9.3 Razlogi, povezani s potrebnim spoštovanjem načel subsidiarnosti in sorazmernosti, EU ne smejo odvzeti pristojnosti, da za to področje predlaga pravni okvir, četudi samo splošen. EESO poziva države članice k izmenjavi najboljših praks na tem področju.

4.9.4 Za to so predhodno potrebna jasna pravila o vračanju. Pogosto se namreč dogaja, da država, na ozemlju katere sredstva zasežejo, ni obenem država, kamor jih je treba vrniti. Zaradi pravičnosti in zato, da se določijo enotna pravila v državah članicah, EESO poziva, naj EU zagotovi pojasnilo o tej točki, predvsem glede okvirnega sklepa iz leta 2006, ki predvideva, da si državi članici razdelita ta sredstva v enakih delih.

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽⁷⁾ Poročilo o organiziranem kriminalu v EU, oktober 2011.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo (razveljavitev Uredbe Sveta (ES) št. 1198/2006, Uredbe Sveta (ES) št. 861/2006 in Uredbe Sveta (ES) št. XXX/2011 o celostni pomorski politiki)

(COM(2011) 804 final – 2011/0380 (COD))

(2012/C 299/24)

Poročevalec: **g. Sarró IPARRAGUIRRE**

Svet in Evropski parlament sta 15. decembra 2011 oziroma 16. januarja 2012 sklenila, da v skladu s členom 43 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo (razveljavitev Uredbe Sveta (ES) št. 1198/2006, Uredbe Sveta (ES) št. 861/2006 in Uredbe Sveta št. XXX/2011 o celostni pomorski politiki)

COM(2011) 804 final – 2011/0380 (COD).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 26. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija) s 150 glasovi za, 1 glasom proti in 6 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Odbor pozdravlja predlog Komisije ter podpira njegove cilje in prednostne naloge. Vendar meni, da bi bilo treba v okviru prvega cilja natančno navesti, da morata biti ribištvo in ribogojstvo trajnostna in konkurenčna z gospodarskega, socialnega in okoljskega vidika. Prav tako EESO izraža obžalovanje, da med cilji Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo (ESPR) ni posebnega sklicevanja na predelovalni in tržni sektor za ribiške in ribogojске proizvode.

1.2 Kar zadeva opredelitev "malega priobalnega ribolova", EESO ponovno poudarja stališče iz svojega mnenja o reformi skupne ribiške politike (SRP) ter poziva Svet in Parlament, naj s tega vidika razširita predlog Komisije.

1.3 Odbor se strinja s ciljem odprave morebitnih presežnih zmogljivosti flot. Zato meni, da je treba ohraniti pomoči za trajno prenehanje dejavnosti ribiških flot, kadar bo to omogočalo dejansko prilagoditev posameznega segmenta obstoječim ribolovnim možnostim.

1.4 Poleg tega EESO meni, da je treba ohraniti pomoči za začasno prenehanje dejavnosti flote.

1.5 Odbor meni, da so izjemnega pomena pomoči, namenjene spodbujanju odnosov in partnerstev med znanstveniki in ribiči, spodbujanju človeškega kapitala in socialnega dialoga,

podpiranju diverzifikacije in ustvarjanja delovnih mest ter izboljšanju varnosti na krovu plovil. Poleg tega meni, da bi bilo treba predvideti ukrepe, namenjene vključevanju mladih strokovnjakov v ribiški sektor, da se ublaži nezadostna zamenjava generacij in več pozornosti nameni ustvarjanju in ohranjanju delovnih mest.

1.6 EESO soglašja s pomočmi za izvajanje ohranitvenih ukrepov v okviru SRP, za omejevanje vpliva ribolova na morsko okolje, za inovacije, za varstvo in obnovo biotske raznovrstnosti, za ublažitev podnebnih sprememb, za boljšo uporabo naključnega ulova in za povečanje energetske učinkovitosti.

1.7 Odbor se strinja s predvidenimi pomočmi za ribolov v celinskih vodah. Vendar meni, da bi bilo treba uvesti ukrepe pomoči za preprečevanje prepletanja sladkovodnega ribogojstva in kmetijstva na eni strani ter sladkovodnega ribolova na drugi strani.

1.8 EESO podpira ukrepe za trajnostni razvoj ribogojstva in ribiških območij, pri čemer v tem mnenju predlaga nekatere izboljšave, ki se zdijo pomembne.

1.9 Odbor pozdravlja ukrepe, povezane s predelavo in trženjem. Vendar meni, da je treba ohraniti pomoči kot nadomestilo organizacijam proizvajalcev za skladiščenje ribiških proizvodov do konca obdobja izvajanja ESPR. Prav tako meni, da je treba ohraniti mehanizem kompenzacijskega nadomestila za

tuna, namenjenega za predelovalno industrijo. Po drugi strani se zaveda, da bi bilo treba med posebne cilje vključiti izboljšanje konkurenčnosti predelovalne industrije, izboljšanje razmer javnega zdravja in kakovosti proizvodov, zmanjšanje negativnega učinka na okolje in povečanje energetske učinkovitosti, izboljšanje uporabe premalo uporabljenih vrst, stranskih proizvodov in odpadkov, razvoj, proizvodnjo in trženje novih proizvodov ter uporabo novih tehnologij in inovativnih metod v proizvodnji, odprtost in razvoj trgov ter izboljšanje delovnih pogojev in usposabljanja delavcev.

1.10 EESO pozdravlja vse predloge, povezane s celostno pomorsko politiko (CPP).

2. Ozadje

2.1 Reforma SRP bo začela veljati 1. januarja 2013 ⁽¹⁾.

2.2 Finančna podpora veljavne SRP se zagotavlja na podlagi Uredbe (ES) št. 1198/2006 o Evropskem skladu za ribištvo, ki naj bi bila revidirana pred 1. januarjem 2014.

2.3 CPP se je v obdobju 2008–2010 financirala z vrsto pilotnih ukrepov in pripravljanih ukrepov. Komisija je predlagala nov finančni instrument za obdobje med letoma 2012 in 2013.

2.4 Reforma SRP in nadaljnji razvoj CPP bosta zagotovljena prek novega Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo, ki bo začel veljati 1. januarja 2014.

3. Analiza predloga

3.1 Cilji in prednostne naloge

3.1.1 Predlog na splošno razporeja pomoč, ki se dodeljuje na področjih "deljenega upravljanja", zlasti SRP, in "neposrednega upravljanja", ki vključuje CPP ter spremljevalne ukrepe za SRP in CPP, s čimer se uvajajo finančni ukrepi EU za izvajanje:

- a) SRP,
- b) ustreznih ukrepov v zvezi s pomorskim pravom,
- c) trajnostnega razvoja ribiških območij in ribolova v celinskih vodah,
- d) CPP.

3.1.2 Kar zadeva opredelitev "malega priobalnega ribolova", EESO ponovno poudarja stališče iz svojega mnenja o reformi. EESO meni, da se ne upošteva realnost flote malega priobalnega ribolova v različnih državah članicah in da je določeno enotno samovoljno merilo, ki bi lahko povzročilo diskriminacijo. EESO zato poziva, da se poleg velikosti uvedejo dodatna merila, ki bi se lahko uporabila za opredelitev te zelo diverzificirane oblike

ribolova, kot je na primer čas, preživet na odprtem morju, razdalja do kopnega, vrsta ribolovnega orodja ali povezanost z lokalno skupnostjo. Poleg tega bi bilo treba v opredelitev malega priobalnega ribolova vključiti tudi ribolov z mrežnimi pastmi.

3.1.3 EESO meni, da je primerno pojasniti pojma "samozaposleni ribiči" in "zaposleni", da se natančno določijo upravičenci različnih ukrepov v okviru ESPR, saj se pojem "ribič" pogosto uporablja v povezavi z različnimi koncepti: lastniki plovil, samozaposlenimi ribiči, ki niso zaposleni itd.

3.1.4 Cilji ESPR so:

- a) spodbujanje trajnostnega in konkurenčnega ribištva in ribogojstva;
- b) pospeševanje razvoja in izvajanja CPP Unije kot dopolnjevanje kohezijske politike in SRP;
- c) spodbujanje uravnoteženega in vključujočega teritorialnega razvoja ribiških območij;
- d) pospeševanje izvajanja SRP.

3.1.5 EESO meni, da bi bilo treba v okviru prvega cilja natančno navesti, da morata biti ribištvo in ribogojstvo trajnostna in konkurenčna z gospodarskega, socialnega in okoljskega vidika.

3.1.6 EESO izraža obžalovanje, da tako v opisu navedenih ciljev kot tudi prednostnih nalog EU ni posebnega sklicevanja na predelovalni in tržni sektor, glede na to, da gre za enega od ciljev ukrepov, navedenih v predlogu. S tega vidika obžaluje, da med cilje ni vključeno financiranje naložb, namenjenih zagotavljanju varnih in kakovostnih proizvodov, izboljšanju delovnih razmer in podjetniškega okolja ter podpiranju razvoja močne, inovativne in trajnostne industrijske baze, ki je sposobna ustvarjati delovna mesta in tekmovati na svetovnem trgu.

3.1.7 Geografsko območje uporabe predloga bo zajemalo dejavnosti, ki se izvajajo na ozemlju EU, razen kadar izrecne določbe iz uredbe določajo drugače.

3.2 Dopustnost vlog in neupravičene dejavnosti

3.2.1 V določenem časovnem obdobju niso dopustne vloge gospodarskih subjektov, ki so storili nepravilnost v okviru ESR ali ESPR, ki so storili hudo kršitev v skladu z uredbo o nezakonitem, neprijavljenem in nereguliranem ribolovu, ki so vključeni na seznam plovil, ki izvajajo nezakonit, neprijavljen in nereguliran ribolov, in ki so v drugih primerih, ki resno ogrožajo trajnost zadevnih staležev, ravnali neskladno s SRP.

⁽¹⁾ Mnenje CESE, UL C 181 z dne 21.6.2012, str. 183–195.

3.2.2 Naslednje dejavnosti niso upravičene v okviru ESPR:

- a) dejavnosti, ki povečujejo ribolovno zmogljivost plovila;
- b) gradnja novih ribiških plovil, umik ribiških plovil iz obratovanja ali njihov uvoz;
- c) začasno prenehanje ribolovnih dejavnosti;
- d) poskusno ribištvo;
- e) prenos lastništva podjetja;
- f) neposredno obnavljanje staleža, razen če je to s pravnim aktom Unije izrecno predvideno kot ohranitveni ukrep, ali v primeru poskusnega obnavljanja staleža.

3.2.3 EESO meni, da je treba ohraniti pomoči za trajno ukinitvev ribolovnih plovil, da se omogoči resno in temeljito prestrukturiranje flote EU, če se bo lahko na ta način vsak segment dejansko prilagodil obstoječim ribolovnim možnostim v okviru gospodarsko, socialno in okoljsko trajnostnega ribištva. Prav tako je treba vključiti ukrepe za nadomestitev opustitve poklica zaradi ustavitve dejavnosti plovil, kot so zgodnje upokojevanje in pavšalna nadomestila.

3.2.4 Komisija ukinitvev navedenih pomoči utemeljuje s tem, da te pomoči niso premostile težav v zvezi s presežnimi zmogljivostmi flote EU, pri čemer se opira na poročilo Računskega sodišča, ki je analiziralo, ali so sprejeti ukrepi prispevali k prilagoditvi zmogljivosti flot obstoječim ribolovnim možnostim.

3.2.5 Odbor vseeno ugotavlja, da navedeno poročilo ne postavlja pod vprašaj obstoja pomoči za trajno ukinitvev, temveč daje vrsto priporočil Komisiji in državam članicam.

3.2.5.1 Komisiji priporoča, naj sprejme ustreznejše ukrepe, da se doseže ravnovesje med ribolovnimi zmogljivostmi in možnostmi, naj določi učinkovite omejitve zmogljivosti ribolovne flote ter zagotovi, da bodo programi prenosa ribolovnih pravic prispevali k zmanjšanju presežnih zmogljivosti.

3.2.5.2 Državam članicam priporoča, naj zagotovijo, da ukrepi pomoči za naložbe na krovu ne bodo prispevali k povečanju zmogljivosti, omogočijo, da bodo programi razreza plovil pozitivno vplivali na trajnost izbranih ribjih populacij, in preprečijo dodelitev javnih pomoči za razrez nedejavnih plovil.

3.2.6 Komisija za rešitev težave presežnih zmogljivosti predlaga sistem prenosljivih koncesij. EESO je v mnenju o reformi

zavrnil navedeni sistem z argumentom, da bi bilo treba ohraniti pomoči za trajno ukinitvev, da se zmanjšajo morebitne presežne zmogljivosti.

3.2.7 EESO po drugi strani meni, da je treba ohraniti pomoči za začasno prenehanje, saj imajo ključno vlogo pri izboljšanju stanja virov, zlasti kar zadeva biološka zaprtja, ter hkrati pri delni nadomestitvi izgube prihodka ribičev v obdobju prenehanja.

3.2.8 Pomoči za začasno prenehanje so popolnoma utemeljene v naslednjih primerih:

- a) drastično zmanjšanje kvot ali ribolovnega napora v okviru večletnih načrtov upravljanja ribištva,
- b) prekinitev ali prenehanje sporazumov o ribolovu ter
- c) okoljske nesreče.

3.2.9 Odbor meni, da imajo te pomoči poseben pomen pri ohranjanju in razvoju socialno-ekonomske strukture regij, ki so močno odvisne od ribištva, saj so namenjene lastnikom in posadki ter zagotavljajo stalnost ribolovne dejavnosti.

3.3 Proračunska sredstva v okviru deljenega in neposrednega upravljanja

3.3.1 Proračunska sredstva v okviru deljenega upravljanja za obdobje 2014–2020 se bodo zvišala na 5,52 milijarde EUR in bodo med države članice porazdeljena na podlagi določenih objektivnih meril, navedenih v predlogu. Sredstva za neposredno upravljanje, vključno s tehnično pomočjo, se bodo zvišala na 1,047 milijarde EUR.

3.3.2 Za dostop do sofinanciranja, predvidenega v okviru ESPR, bo vsaka država članica pripravila enoten operativen program za izvajanje prednostnih nalog EU. Komisija bo prek izvedbenih aktov potrdila operativne programe držav članic in njihove spremembe.

3.4 Ukrepi, financirani v okviru deljenega upravljanja

3.4.1 Trajnostni razvoj ribištva

3.4.1.1 Pomoč v okviru te postavke bo prispevala k doseganju naslednjih prednostnih nalog EU:

— spodbujanje inovativnega in konkurenčnega ribištva,

— pospeševanje trajnostnega in z viri gospodarnega ribogojstva.

3.4.1.2 Kot splošni pogoj velja, da lastnik, ki je prejel pomoč za naknadno opremljanje plovil za mali priobalni ribolov za njihovo prerazporeditev v dejavnosti zunaj ribištva ali pomoč za naložbe v ribiška plovila z namenom čim boljšega izkoriščanja naključnega ulova komercialnih staležev in uporabe premalo izkoriščenih delov ulovljenih rib, plovila vsaj 5 let po datumu dejanskega izplačila upravičencu ne more prenesti v tretjo državo zunaj Unije.

3.4.1.3 EESO meni, da je treba preoblikovati besedilo iz točke 3.4.1.2 tako, da bo določeno, da morajo tista plovila, ki so izvožena v roku petih let od dodelitve pomoči, navedeno pomoč vrniti v skladu z načelom časovne porazdelitve (*prorrata temporis*).

3.4.1.4 **Inovacije.** ESPR lahko podpira projekte za razvoj ali uvajanje novih ali bistveno izboljšanih izdelkov, postopkov ter sistemov upravljanja in organizacijskih sistemov glede na naj sodobnejše postopke.

3.4.1.5 EESO meni, da je treba konkretnije opredeliti pojem "najsodobnejši postopki", in opozarja, da inovacije zajemajo tudi socialne vidike.

3.4.1.6 Dejavnosti, financirane v okviru inovacij, je treba izvajati v sodelovanju z znanstvenim ali tehničnim organom, ki ga prizna država članica in ki potrdi rezultate teh dejavnosti.

3.4.1.7 EESO meni, da vse dejavnosti na področju inovacij ne zahtevajo nujno udeležbe znanstvenega ali tehničnega organa. Izboljšanje gospodarskih rezultatov, ki jih ribiška podjetja dosežejo na podlagi teh dejavnosti, mora biti ključen pogoj.

3.4.1.8 **Svetovalne službe.** ESPR lahko podpira:

- študije izvedljivosti, s katerimi se oceni sposobnost preživetja projektov;
- strokovno svetovanje o poslovnih strategijah in strategijah trženja.

3.4.1.9 Komisija predlaga, da stroške študij izvedljivosti, s katerimi se oceni sposobnost preživetja projektov, in strokovnega svetovanja o poslovnih strategijah in strategijah trženja – v znesku največ 3 000 EUR – krijejo priznani znanstveni ali tehnični organi.

3.4.1.10 EESO meni, da je treba te dejavnosti razširiti na zasebna podjetja, ki lahko razvijajo strateške poslovne in trženjske načrte ter o njih svetujejo, in da je treba mejo zneska zvišati. V vsakem primeru bi bilo treba določiti metodo za določitev navedenega zneska, kadar se opredeljujejo merila za izbiro projektov.

3.4.1.11 **Partnerstva med znanstveniki in ribiči.** ESPR lahko podpira:

- vzpostavitev omrežja, v katerega so vključeni neodvisni znanstveni organi in ribiči ali organizacije ribičev;
- dejavnosti, ki se izvajajo v okviru omrežja.

3.4.1.12 EESO meni, da je izjemnega pomena spodbujanje odnosov med znanstveniki in ribiči.

3.4.1.13 **Spodbujanje človeškega kapitala in socialnega dialoga.** ESPR lahko podpira:

- vseživljenjsko učenje, širjenje znanstvenih spoznanj in inovativnih praks, pridobivanje novih strokovnih znanj ter spretnosti, povezanih zlasti s trajnostnim upravljanjem morskih ekosistemov, dejavnosti v okviru pomorskega sektorja, inovacije in podjetništvo;
- povezovanje v mreže ter izmenjavo izkušenj med zainteresiranimi stranmi, tudi med organizacijami, ki spodbujajo enake možnosti moških in žensk;
- spodbujanje socialnega dialoga na nacionalni, regionalni ali lokalni ravni, ki vključuje ribiče in druge ustrezne zainteresirane strani.

3.4.1.14 EESO priznava prizadevanja Komisije za vključitev ukrepov, namenjenih spodbujanju človeškega kapitala in socialnega dialoga, ustvarjanju delovnih mest, varnosti in zdravja na krovu ribiških plovil. Vendar meni, da je treba nekatere vidike pojasniti ali dopolniti. EESO želi najprej pojasniti, da je socialni dialog proces, v katerem sodelujejo socialni partnerji, tj. organizacije delodajalcev in delojemalcev. Zato bi bilo treba pri sklicevanju na spodbujanje socialnega dialoga črtati omembo "druge ustrezne zainteresirane strani". Drugič, Odbor meni, da je treba poleg "ribičev" med upravičence teh pomoči vključiti tudi druge "upravljavce", da bi pomoč lahko koristili tudi drugi strokovnjaki na področju ribištva, ki izvajajo pomožne dejavnosti: popraviljanci ribolovnih orodij, osebje za raztovarjanje v pristaniščih itd. EESO prav tako meni, da bi bilo primerno spodbuditi sofinanciranje evropskih ukrepov, ki jih izvajajo evropske organizacije v sektorju, zlasti informativne seminarje o razvoju SRP, da se socialnim partnerjem omogoči boljše razumevanje zakonodaje, spodbudi izpolnjevanje standardov ter optimizira uporaba sredstev. EESO tudi meni, da bi moral ESPR vključevati finančno pomoč za izobraževanje in usposabljanje ribičev, da se jim omogoči, da najdejo službo v drugih sektorjih. Takšna finančna pomoč bi morala vključevati nadomestilo za izgubo dohodka med obdobjem usposabljanja in izobraževanja.

3.4.1.15 **Spodbujanje diverzifikacije in ustvarjanja novih delovnih mest.** ESPR lahko podpira:

- zagon podjetij zunaj ribištva ter
- naknadno opremljanje plovil za mali priobalni ribolov za njihovo prerazporeditev v dejavnosti zunaj ribištva.

3.4.1.16 EESO meni, da je treba odpraviti sklicevanje na mali priobalni ribolov, tako da se spodbudi prilagoditev katerega koli ribiškega plovila na drugo dejavnost, ki ni ribolovna dejavnost.

3.4.1.17 Opozoriti je treba na pomanjkanje pomoči za ustvarjanje delovnih mest v samem ribolovnem sektorju. EESO meni, da je treba preučiti kakršen koli ukrep, namenjen vključevanju mladih strokovnjakov v ribiški sektor, s čimer bi se lahko delno omilila ena od velikih težav, značilna za ta sektor: zamenjava generacij.

3.4.1.18 **Zdravje in varnost na krovu.** ESPR lahko dodeli pomoč ribičem in lastnikom ribiških plovil za programsko obdobje, za posamezno ribiško plovilo ali posameznemu upravičencu, ki je namenjena podpori naložb v ribiška plovila ali opremo za posameznike, če te naložbe presegajo standarde, ki jih zahteva nacionalna zakonodaja ali zakonodaja Unije.

3.4.1.19 EESO meni, da se sklicevanje ne bi smelo omejiti samo na naložbe v ribiška plovila, s čimer bi se omogočilo, da imajo koristi tudi ribiči, ki ribarijo brez plovil, in pomožni delavci. Prav tako bi bilo treba raven teh pomoči razširiti na splošno izboljšanje pogojev na krovu, tj. preprečevanje nevarnosti na delovnem mestu, izboljšanje delovnih pogojev, higienskih razmer itd. kot tudi na predhodne študije za analizo učinkovitosti teh naložb.

3.4.1.20 Poleg tega je treba odpraviti omejitve, v skladu s katero se ta podpora ne sme dodeliti več kot enkrat v programskem obdobju.

3.4.1.21 Podpora sistemom prenosljivih ribolovnih koncesij SRP. Komisija predlaga dodelitev nekaterih pomoči za vzpostavitev ali spremembo sistemov prenosljivih ribolovnih koncesij, predvidenih v SRP. EESO meni, da je dodelitev teh pomoči ustrezna, če bo ta sistem dokončno vzpostavljen v okviru SRP.

3.4.1.22 ESPR predvideva pomoči za izvajanje ohranitvenih ukrepov v okviru SRP, za omejitve vpliva ribolova na morsko okolje, za inovacije, povezane z ohranjanjem morskih bioloških virov, ter za varstvo in obnovo morske biotske raznovrstnosti in ekosistemov v okviru trajnostnih ribolovnih dejavnosti. EESO soglaša s temi pomočmi ter opozarja, da je treba priznati in poudariti vlogo, ki jo pri čiščenju in ohranjanju morskega okolja lahko imajo sami ribiči.

3.4.1.23 **Ublažitev podnebnih sprememb.** Za ublažitev učinkov podnebnih sprememb lahko ESPR podpre naložbe v ribiška plovila s ciljem zmanjšanja emisij onesnaževal ali toplogrednih plinov ter presoje in programe energetske učinkovitosti. Komisija v zameno predlaga odpravo pomoči za nadomestitev ali posodobitev motorjev.

3.4.1.24 EESO meni, da je treba odobriti dodelitev pomoči za nadomestitev ali posodobitev motorjev, ki ne bo povečala zmogljivosti ladij. Drugače bi bila lahko ogrožena varnost plovil in same posadke, ne bi prišlo do izboljšav na področju energetske učinkovitosti in ne bi bil zagotovljen prispevek k zmanjšanju onesnaženosti.

3.4.1.25 **Kakovost proizvodov in uporaba naključnega ulova.** ESPR lahko podpre naložbe v ribiška plovila za povečanje kakovosti iztovorjenih rib in boljšo uporabo naključnega ulova. Podpora se za posamezno ribiško plovilo ali posameznemu upravičencu ne dodeli več kot enkrat na programsko obdobje. Poleg tega se lahko dodeli pomoč ribiškim pristaniščem, mestom iztovarjanja in zavetjem, katerih namen je povečanje energetske učinkovitosti, prispevanje k varstvu okolja ali izboljšanje varnostnih in delovnih pogojev ter izgradnja ali posodobitev zavetij, da se izboljša varnost ribičev.

3.4.1.26 EESO meni, da so ukrepi za ribiška pristanišča, mesta iztovarjanja in zavetja primerni, pri čemer jih je treba razširiti na pomoči za naložbe za skladiščenje in dražbo ribiških proizvodov, na oskrbo z gorivom, oskrbovanje plovil (voda, led, električna energija itd.) kot tudi na računalniški sistem upravljanja ribjih tržnic.

3.4.1.27 **Ribolov v celinskih vodah.** Za zmanjšanje vpliva ribolova v celinskih vodah na okolje, povečanje energetske učinkovitosti, povečanje kakovosti iztovorjenih rib ter izboljšanje varnostnih in delovnih pogojev lahko ESPR podpira ribiška plovila, ki delujejo v celinskih vodah. Prav tako se podpirata diverzifikacija med ribiči v celinskih vodah ter njihovo sodelovanje pri upravljanju, obnovi in spremljanju območij Natura 2000. EESO soglaša s predlaganimi ukrepi, vendar bi morala Komisija uvesti ukrepe pomoči za preprečevanje interakcije med sladkovodnim ribogojstvom in kmetijstvom na eni strani ter sladkovodnim ribolovom na drugi strani, kot je navedeno v mnenju o reformi SRP.

3.4.1.28 V najsevernejših regijah EU se v obdobju šestih mesecev zimski ribolov pod ledom izvaja tako na jezerih kot tudi na obalnih območjih. Snežne sani in posebna oprema za zimski ribolov bi morali biti upravičeni do podpore iz ESPR.

3.4.2 Trajnostni razvoj ribogojstva

3.4.2.1 Pomoč v okviru tega koncepta bo prispevala k doseganju naslednjih prednostnih nalog EU:

- spodbujanju ribogojstva, ki temelji na inovacijah, konkurenčnosti in znanju;
- pospeševanju trajnostnega in z viri gospodarnega ribogojstva.

3.4.2.2 EESO meni, da je dodelitev pomoči nosilcem dejavnosti ribogojstva primerna, ne glede na njihovo velikost (mikro, mala in srednja podjetja (MSP) ali velika podjetja), čeprav meni, da zmanjšanje, navedeno v Prilogi 1 za velike nosilce dejavnosti ribogojstva, ni upravičeno.

3.4.2.3 Predlog predvideva pomoč za inovacije, za naložbe v ribogojstvo na odprtem morju in neprehransko ribogojstvo, da se spodbudijo oblike ribogojstva z velikimi možnostmi za rast, da se omogočijo predelava, trženje in neposredna prodaja lastnih proizvodov iz ribogojstva, ustanovitev služb za pomoč pri upravljanju ribogojnic, nadomeščanje v ribogojnicah in svetovanje ribogojnicam ter da se spodbudita človeški kapital in povezovanje v mreže.

3.4.2.4 Odbor podpira te predloge. Vendar glede na zadnjo točko in za izboljšanje dejavnosti, ki jo izvajajo zaposleni pri nosilcih dejavnosti ribogojstva, EESO predlaga, da se oblikuje posebna postavka pomoči za izboljšanje zdravstvenih pogojev in varnosti zaposlenih v ribogojnicah, tako za zaposlene na morju kot tudi za delovna mesta na krovu nadzornih vozil za ribogojstvo ter tista v obratih na celini.

3.4.2.5 EESO predlaga odpravo omejitev pomoči za vseživljenjsko učenje, širjenje znanstvenih spoznanj in inovativnih praks itd. za velika podjetja, saj glede na velik pomen vseh teh ukrepov ne bi smela biti utemeljena nobena omejitev na podlagi velikosti podjetij. Vendar meni, da bi bilo treba dati prednost malim in srednjim podjetjem.

3.4.2.6 Za povečanje potenciala ribogojnic lahko ESPR zagotovi pomoč pri določanju in kartiranju najprimernejših območij, izboljšanju infrastruktur in preprečevanju resne škode za ribogojstvo.

3.4.2.7 EESO meni, da je treba dodeliti pomoč za naložbe, namenjene izboljšanju pristaniške infrastrukture kot podlage za morsko ribogojstvo ali mesta iztovarjanja, ter za naložbe v infrastrukturo za zbiranje smeti in morskih odpadkov.

3.4.2.8 Spodbujanje novih ribogojcev. ESPR lahko podpira ustanovitev mikro podjetij na področju ribogojstva s strani novih ribogojcev začetnikov, kadar začnejo izvajati dejavnosti v sektorju z ustreznimi strokovnimi znanji in sposobnostmi, prvič ustanavljajo mikro podjetje na področju ribogojstva kot vodilne osebe v takšnem podjetju in predložijo poslovni načrt o razvoju svojih ribogojnih dejavnosti.

3.4.2.9 EESO predlaga, da se ta vrsta pomoči nameni neto ustvarjanju delovnih mest za katero koli podjetje v ribogojstvu, ne glede na to, ali gre za novo podjetje ali ne.

3.4.2.10 Za spodbujanje ribogojstva z visoko ravno varstva okolja lahko ESPR nameni pomoč za posamezne naložbe. EESO meni, da bi bilo treba enako kot v ribištvu vključiti pomoči za naložbe za zmanjšanje emisij onesnaževal ali toplogrednih plinov kot tudi za presojo in programe energetske učinkovitosti.

3.4.2.11 Prav tako je mogoče dodeliti pomoč za prehod na sistem za okoljsko ravnanje in presojo ter ekološko ribogojstvo, za ribogojstvo, ki zagotavlja okoljske storitve, ter za ukrepe za javno zdravje ter za zdravje in dobro počutje živali.

3.4.2.12 EESO meni, da je zdravje živali ključno za trajnost ribogojstva, zato meni, da je treba v ta namen povečati pomoč iz ESPR. S tega vidika predlaga oblikovanje in razvoj združenj za varovanje zdravja v ribogojstvu, kakršna že uspešno delujejo na področju živinoreje.

3.4.2.13 Predlog predvideva možnost dodelitve pomoči za zavarovanje staleža v ribogojstvu, s katerim se krijejo nekatere izgube. EESO meni, da je treba vključiti stroške, ki so posledica zbiranja in uničenja poginulih živali na gospodarstvu zaradi naravnih vzrokov, nezgod itd. kot tudi zakola in pokopa na lastnem gospodarstvu zaradi zdravstvenega varstva živali, za kar je potrebno predhodno upravno dovoljenje.

3.4.3 Trajnostni razvoj ribiških območij

3.4.3.1 Pomoč v okviru te postavke bo prispevala k doseganju prednostne naloge EU, ki vključuje spodbujanje uravnoveženega in celovitega teritorialnega razvoja ribiških območij, kar bo pospešilo ustvarjanje delovnih mest in teritorialno kohezijo. Ta pomoč se lahko dodeli ribiškim območjem pod ravnjo NUTS 3 ⁽²⁾.

3.4.3.2 EESO meni, da je diskriminatorno, da so takšne pomoči izključene za obalne občine z več kot 100 000 prebivalci, saj imajo flote bazo v ribiških pristaniščih ne glede na populacijo v navedenih občinah.

3.4.3.3 Komisija predlaga posodobitev in širjenje lokalnih akcijskih skupin za ribištvo, da predlagajo celovito lokalno razvojno strategijo z odražanjem socialne-gospodarske sestave območja z uravnoveženo zastopanostjo zasebnega in javnega sektorja ter civilne družbe.

3.4.3.4 EESO meni, da mora za objektivno oceno rezultatov prizadevanj, ki so jih te skupine opravile do zdaj in katerih cilj je spodbujanje obalnih območij, Komisija takšno oceno izvesti, preden bi se lahko pomoči, predvidene v okviru tega koncepta, financirale iz novih sredstev.

⁽²⁾ Glej Uredbo (ES) št. 1059/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. de maja 2003 o oblikovanju skupne klasifikacije statističnih teritorialnih enot (nuts), UL L 154 z dne 21.6.2003.

3.4.4 Trženje in predelava

3.4.4.1 Komisija predlaga nekatere ukrepe v zvezi s trženjem in predelavo, zlasti tiste, namenjene pripravi in uporabi načrtov proizvodnje in trženja organizacij proizvajalcev.

3.4.4.2 Čeprav EESO podpira ta ukrep, ki bo prispeval k trajnosti virov in konkurenčnosti podjetij, meni, da je treba v načrte uvesti mehanizem prožnosti, saj delujemo na globalnem trgu, na katerem se lahko pogoji ponudbe in povpraševanja v katerem koli trenutku spremenijo.

3.4.4.3 Predlog predvideva dodelitev pomoči kot nadomestilo organizacijam proizvajalcev za skladiščenje ribiških proizvodov iz Priloge II k uredbi o skupni ureditvi trgov. Pomoč se bo postopno zniževala in bo leta 2019 popolnoma ukinjena.

3.4.4.4 EESO se ne strinja s postopnim zniževanjem teh pomoči, dokler ne bodo leta 2019 ukinjene, saj so pomembno prispevale k stabilizaciji trgov, zato jih je treba ohraniti do leta 2020.

3.4.4.5 Odbor ugotavlja, da mehanizma kompenzacijskega nadomestila za tuna, namenjenega za predelovalno industrijo, ki je bil do zdaj del skupne ureditve trgov, v besedilu ni več mogoče zaslediti.

3.4.4.6 Ta mehanizem je bil vzpostavljen v zameno za popolno in trajno opustitev dajatev skupne carinske tarife na cele tune s poreklom iz tretjih držav, ki so namenjeni za predelovalno industrijo. Odbor meni, da bi odprava tega mehanizma proizvodnjo v EU postavila v bistveno slabši položaj, saj bi morala tekmovati s proizvodi, ki izpolnjujejo nižje higienske in zdravstvene pogoje od tistih, ki veljajo za proizvode EU. Zato EESO poziva, da se ohrani navedeni mehanizem kompenzacijskega nadomestila.

3.4.4.7 EESO meni, da glede na zniževanje cen tunov na trgu EU pomoč za zasebno skladiščenje, ki je predvidena v predlogu, ne nadomešča niti ne zagotavlja pravičnega dohodka proizvajalcem tunov, zaradi česar je bil pravzaprav oblikovan sistem kompenzacijskih nadomestil.

3.4.4.8 Predlog določa, da bo mogoče dodeljevati nekatere pomoči za ukrepe trženja.

3.4.4.9 EESO meni, da je treba te pomoči razširiti na zasnovo in izvajanje komunikacijskih kampanj, usmerjenih v izboljšanje podobe ribištva in ribogojstva. EESO poleg tega predlaga, da se vključijo nove točke, kot so organizacija komercialnih sejmov in dogodkov v sektorju ter udeležba na njih, dejavnosti, ki lajšajo dostop podjetij do inovacij, dejavnosti

izobraževanja o najsodobnejših postopkih, novih ali izboljšanih postopkih ter novih ali izboljšanih organizacijskih sistemih.

3.4.4.10 Zaradi pomembne vloge medpanožnih organizacij pri promociji in izboljšanju trženja proizvodov Odbor meni, da je treba podpirati ustanavljanje teh organizacij in tudi prispevati k njihovemu delovanju, da bodo lahko izvajale dodeljene naloge.

3.4.4.11 Prav tako lahko ESPR podpira nekatere naložbe v dejavnosti predelave proizvodov. Odbor meni, da bi bilo treba dodati naslednje posebne cilje: izboljšanje konkurenčnosti predelovalne industrije, izboljšanje razmer javnega zdravja in kakovosti proizvodov, zmanjšanje negativnega učinka na okolje in povečanje energetske učinkovitosti, izboljšanje rabe premalo uporabljenih vrst, stranskih proizvodov in odpadkov, razvoj, proizvodnja in trženje novih proizvodov ter uporaba novih inovativnih tehnologij in metod v proizvodnji, odprtost in razvoj trgov ter izboljšanje delovnih pogojev in usposabljanja delavcev.

3.4.5 Najbolj oddaljene regije

3.4.5.1 Predlog predvideva nadomestilo za dodatne stroške za ribiške proizvode in proizvode iz ribogojstva v najbolj oddaljenih regijah, ki vključujejo Azore, Madeiro, Kanarske otoke ter Francosko Gvajano in Réunion. Odbor meni, da bi morala Komisija podrobno pojasniti izračune za razdelitev proračunskih sredstev za vsako posamezno najbolj oddaljeno regijo, prav tako pa bi morala utemeljiti razlog za zmanjšanje proračunskih sredstev za Kanarske otoke, medtem ko so se proračunska sredstva za preostale regije povečala.

3.4.6 Spremljevalni ukrepi za SRP

3.4.6.1 ESPR lahko podpira izvajanje sistema EU za nadzor, inšpekcijske preglede in izvrševanje ter zbiranje, upravljanje in uporabo primarnih bioloških, tehničnih, okoljskih in socialno-ekonomskih podatkov v skladu z uredbo o SRP. EESO meni, da je ta pomoč ključna za zagotavljanje nadzora in zbiranja podatkov v celotni EU, tudi podatkov, ki se nanašajo na delovne inšpekcije.

3.4.6.2 Za mnoge, prej navedene ukrepe predlog določa, da se ta podpora za posamezno ribiško plovilo ne sme dodeliti več kot enkrat v programskem obdobju. To omejitev bi bilo treba odpraviti.

3.4.6.3 EESO meni, da bi bilo treba predvideti oblikovanje "križnega sklada", ki bi omogočil odzivanje na enkratne potrebe sektorja tako, da se omogoči uvedba nujnih prožnih ukrepov za določena izredna stanja, kot so na primer prerazporeditev plovil zaradi začasne prekinitve ali nepodaljšanja izvajanja sporazumov o ribolovu, hitrega povečanja operativnih stroškov, naravnih nesreč itd.

3.5 Ukrepi, financirani v okviru neposrednega upravljanja

3.5.1 Celostna pomorska politika

3.5.1.1 Predlog predvideva vrsto pomoči za razvoj in izvajanje CPP EU, da se spodbudi celostno upravljanje pomorskih in obalnih zadev, prispeva k razvoju medsektorskih pobud, ki so vzajemno koristne za različne pomorske sektorje in sektorske politike, podprejo trajnostna gospodarska rast, zaposlovanje, inovacije in nove tehnologije v pomorskih sektorjih v vzponu in prihodnjih pomorskih sektorjih v obalnih regijah ter spodbudi varstvo morskega okolja, zlasti njegova biotska raznovrstnost, in zaščitenih morskih območij ter trajnostna uporaba morskih in obalnih virov. EESO soglaša s predlaganimi ukrepi.

3.5.1.2 Poleg tega so določene različne pomoči namenjene za lažje izvajanje SRP in CPP, zlasti v zvezi z znanstvenimi nasveti v okviru SRP, posebnimi ukrepi nadzora in izvrševanja v okviru SRP, prostovoljnimi prispevki mednarodnim organizacijam, svetovalnimi sveti, tržnimi informacijami in dejavnostmi sporočanja. Odbor meni, da so te pomoči ustrezne.

3.5.1.3 Odbor priznava pomembno vlogo regionalnih svetovalnih svetov kot organov za posvetovanje s Komisijo, v okviru katerih se obravnavajo različna vprašanja, povezana s SRP, in v katerih sodelujejo vse zainteresirane strani. Zato Odbor meni, da bi morala ta pomoč zadostovati za zagotavljanje pravilnega delovanja teh svetov, da bo mogoče zagotoviti udeležbo vseh članov, tudi znanstvenikov.

3.5.1.4 EESO meni, da bi bilo treba iz ESPR financirati prihodnji svet za sektorske kvalifikacije in delovna mesta, ki

se ustanavlja v okviru ciljev reforme SRP, strategije Evropa 2020 in sporočila Nova znanja in spretnosti za nova delovna mesta ⁽³⁾. Prav tako meni, da bi bilo treba še naprej financirati Svetovalni odbor za ribištvo in ribogojstvo EU; če bo navedeni odbor nazadnje ukinjen, EESO poziva k ustanovitvi svetovalnega sveta za industrijo, trg in splošne zadeve.

3.5.1.5 Odbor v zvezi s tržnimi informacijami meni, da je dobra vsaka pomoč, namenjena razširjanju in razvoju informacij v zvezi s trgom ribiških in ribogojnih proizvodov.

3.5.2 Tehnična pomoč

3.5.2.1 Predlog določa dodelitev tehnične pomoči na pobudo Komisije, podpora izvajanju sporazumov o trajnostnem ribolovu in sodelovanju Unije v regionalnih organizacijah za upravljanje ribištva kot tudi podporo vzpostavitvi evropske mreže lokalnih akcijskih skupin za ribištvo. Odbor meni, da so te pomoči bistvene.

3.6 Izvrševanje

3.6.1 Nazadnje predlog zelo obsežno obravnava izvajanje programov pomoči v okviru deljenega in v okviru neposrednega upravljanja, ki vključuje mehanizme izvajanja, sisteme upravljanja in nadzora, ki jih izvajajo države članice ali Komisija, ter spremljanje, vrednotenje, obveščanje in sporočanje.

3.6.2 EESO soglaša s sistemi izvajanja v okviru obeh ureditev, saj odražata izkušnje Komisije z vsemi potrebnimi postopki za uvedbo, izvajanje, spremljanje in zaključek programov pomoči, predvidenih v okviru SRP in CPP.

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽³⁾ Glej mnenje EESO *Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Nova znanja in spretnosti za nova delovna mesta – Napovedovanje in usklajevanje potreb trga dela ter znanja in spretnosti*, COM(2008) 868 final, UL C 128 z dne 18.5.2010.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o promociji kmetijskih proizvodov in informiranju o njih: Strategija z veliko evropsko dodano vrednostjo za promocijo evropskih specialitet

(COM(2012) 148 final)

(2012/C 299/25)

Poročevalec: **g. KRAUZE**

Evropska komisija je 30. marca 2012 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o promociji kmetijskih proizvodov in informiranju o njih: strategija z veliko evropsko dodano vrednostjo za promocijo evropskih specialitet

COM(2012) 148 final.

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 26. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija) s 136 glasovi za, 1 glasom proti in 10 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Informacijski in promocijski programi EU lahko evropskim proizvajalcem in delavcem odločilno pomagajo pri obvladovanju izzivov v čedalje bolj konkurenčnem svetu in zagotavljanju dobrega položaja na trgu s seznanjanjem potrošnikov s standardi v zvezi s kakovostjo, dobrim počutjem živali in proizvodnjo, ki veljajo za kmetijske proizvode iz EU, ter s spodbujanjem izvoza.

1.2 EESO je že v mnenju o sporočilu COM(2011) 436 final⁽¹⁾ izrazil podporo temeljnima ciljema nove promocijske politike, prilagojene ciljnemu trgu: obveščanju in ozaveščanju potrošnikov na trgu EU ter spodbujanju izvoza na zunanjem trgu.

1.3 V okviru finančnega okvira 2014–2020 bi bilo treba določiti nova dodatna sredstva za reševanje novih kriz in nujnih primerov, ki bi lahko prizadeli ta sektor in za katere ne bi mogli nameniti sredstev za promocijo in informiranje, ki so na voljo v okviru SKP. EESO meni, da je treba nujno povečati proračun za ukrepe informiranja o kmetijskih proizvodih in njihove promocije na notranjem trgu in v tretjih državah.

1.4 EESO meni, da bi morala Komisija oblikovati jasne smernice za države članice v zvezi s kandidati za nacionalne in

večdržavne programe ter programe tretjih držav. Vrednotenje programov bi bilo treba izboljšati z uporabo strogega sistema ocenjevanja s posebnimi kazalniki. Pri izbiri in določanju prednostnih programov na nacionalni ravni ali ravni EU bo potrebna večja preglednost. Postopek bi lahko poenostavili tako, da bi se kandidature za večdržavne programe vlagale neposredno Komisiji. Večdržavnim programom, ki zajemajo več proizvodov, bi bilo treba nameniti prednost v obliki ugodnejšega sistema financiranja (s sredstvi EU do višine 60 %).

1.5 Poskrbeti bi bilo treba za večjo prožnost, da bi programe med samim izvajanjem lahko prilagajali spreminjajočim se tržnim razmeram. EESO podpira predlog, da se predstavi večletni okvirni program s podrobnimi informacijami samo za prvo leto, če sta bili za konkretni program opravljeni analiza trga in ocena učinkov. Na ta na način bi bilo mogoče prilagoditi načrte za prihodnja leta.

1.6 EESO meni, da bi morala biti v zakonodaji o promociji pojasnjena vloga znamk in ravnotežja med splošno promocijo in promocijo zasebnih znamk. Preučiti bi bilo treba idejo promocije proizvodov iz EU s pomočjo posebnih znamk. Dovoljena bi morala biti navedba porekla proizvoda, tudi pri tistih, ki nimajo odobrene navedbe zaščitenege porekla ali zaščitene geografske označbe. Za navedbo porekla iz EU bi lahko uporabili splošne slogane, ki ne ogrožajo pravice potrošnika do pravilne obveščenosti.

⁽¹⁾ CESE, UL C 43, 15.2.2012, str. 59–64.

1.7 Kar zadeva skupni evropski slogan za trženje zunaj EU, bi bilo smiselno uporabiti enotno sporočilo, ki bi veljalo za vse proizvode iz EU. Sporočilo potrošniku mora biti jasno in prepoznavno.

1.8 EESO se zavzema za en sam seznam proizvodov, ki pridejo v poštev, da bi poenostavili postopke. Seznam bi bilo treba razširiti, da bi omogočili promocijo proizvodov, ki so v drugih sistemih kakovosti, ki potrjujejo evropsko kakovost, na primer nacionalnih, regionalnih ali ekoloških.

1.9 Po mnenju EESO bi bilo nujno treba ustanoviti mrežo za izmenjavo dobrih praks med strokovnjaki, da bi imeli dobro zasnovane in usklajene večdržavne promocijske programe in kampanje, tudi s pomočjo novih tehnologij. Poleg tega bi bilo treba preučiti možnost uporabe novih tehnologij za stik med potrošniki in proizvajalci. Vsekakor pa bo treba preprečiti, da bi s tem kakorkoli izkrivljali trg ali konkurenco.

2. Povzetek sporočila

2.1 Za dosego ciljev strategije Evropa 2020 je treba podpirati kmetijstvo, ki zagotavlja prehransko varnost, trajno uporabo naravnih virov, bolj dinamično podeželje ter rast in zaposlovanje. Učinkovita promocijska politika je ključnega pomena za dosego teh ciljev.

2.2 Promocijski programi se sofinancirajo na podlagi največ 50-odstotnega deleža s strani EU, najmanj 20-odstotnega deleža s strani sindikatov, za preostanek pa poskrbi država članica. Kljub temu pa so programi v tretjih državah pogosto premalo ambiciozni ter imajo majhen in zakasnel učinek.

2.3 Komisija v sporočilu navaja pomanjkljivosti sedanjih promocijskih ukrepov, kot so birokracija, neravnovesje med sprejetimi pobudami in ovirami na tem področju, ter ponuja predloge, kako te probleme rešiti z izboljšanjem ugleda kmetijskih proizvodov Evropske unije.

2.4 V sporočilu so navedeni naslednji cilji promocijske politike v prihodnje:

- večja evropska dodana vrednost;
- privlačnejša in odločnejša politika;
- enostavnejše upravljanje ter
- večja sinergija med različnimi promocijskimi instrumenti.

2.5 Komisija je v sporočilu začrtala glavne smernice za promocijsko politiko.

2.5.1 Širše področje uporabe

- Za izvajanje pobud bi lahko bile pristojne ne samo poklicne sektorske organizacije, temveč tudi zasebna podjetja, če ponujajo veliko dodano vrednost za Evropsko unijo.
- Predlaga se en sam seznam proizvodov, ki bi se čim bolj približal seznamu proizvodov, zajetih s politiko kakovosti. Ukrepi bi se lahko nanašali tudi na posredovanje tematskih sporočil in vsesplošno uporabo novih tehnologij za omogočanje izmenjave dobrih praks in olajšanje prodaje proizvodov.
- Da bi prispevali k razvoju prepoznavnosti evropskih kmetijsko-živilskih proizvodov, bi morali vsi informacijski in posvetovalni ukrepi vključevati navedbo evropskega porekla. Za proizvode, ki so registrirani kot zaščiteni označba porekla (ZOP) ali zaščiteni geografska označba (ZGO), bo še vedno mogoča navedba porekla kot glavna označba.
- Ocena učinka bi morala proučiti možnost izvedbe mešanih programov na zunanjem trgu, ki bi bili sestavljeni iz generičnega in komercialnega dela, na katerem bi se lahko predstavljale zasebne blagovne znamke.
- Promocija evropskih označb za kakovost hrane, kot so ZOP, ZGO in zajamčena tradicionalna posebnost (ZTP), bo deležna večje podpore.

2.5.2 Širše področje delovanja

- Po novem bo treba organizirati tudi tehnično pomoč, da bi gospodarskim subjektom pomagali pri sodelovanju v sofinanciranih programih, izvedbi učinkovitih kampanj in izvozu.

2.5.3 Revidirani načini ukrepanja

- Revizija se nanaša na večdržavne programe, ki trenutno ne dosegajo zelenih rezultatov. Misije na visoki ravni v tretje države, ki se jih udeležuje evropski komisar za kmetijstvo in razvoj podeželja, in sodelovanje Komisije na mednarodnih sejmih se bo nadaljevalo.

2.5.4 Promocija in kriza

- Zaradi omejitev v finančnem okviru 2014–2020 bo težje zbrati dodatna sredstva za informiranje in promocijo kot odgovor na krizo. Potrebna je odločitev, ali naj finančni odziv na krizo na ravni Skupnosti izhaja iz prihodnje promocijske politike ali iz horizontalnih ukrepov v okviru SKP.

2.5.5 Enostavnejše in bolj optimalno upravljanje

- Spremljanje in upravljanje programov bi moralo biti enostavnejše, prožnejše in bolj operativno.

2.5.6 Večja usklajenost informacijskih in promocijskih dejavnosti

- Ukrepi v okviru promocijskih in drugih dejavnosti na tem področju bodo bolje usklajeni med seboj in s SKP.

3. Analiza predloga in ugotovitve Odbora

3.1 EESO je v svojih prejšnjih mnenjih navedel, da je zaradi izzivov, s katerimi se srečuje kmetijska politika EU, še toliko pomembnejše promovirati kmetijsko-živilske proizvode EU, da se uveljavijo kot proizvodi z visoko dodano vrednostjo ter da se ohrani vodilni položaj EU med dobavitelji hrane ⁽²⁾.

3.2 EESO poudarja pomen dveh ciljev nove politike EU za ta sektor: pri prvem gre za obveščanje in ozaveščanje potrošnikov v zvezi z visokimi standardi kakovosti in visoko dodano vrednostjo proizvodov na trgu EU, s poudarjanjem strožjih standardov v zvezi z načinom proizvodnje, označevanjem, sledljivostjo in prehransko varnostjo pa tudi strožjih zahtev v zvezi z varstvom okolja, dobrim počutjem živali in spoštovanjem pravic delavcev, pri drugem pa gre za spodbujanje izvoza na zunanjem trgu, ob poudarjanju kakovosti, prehranske in gastronomske vrednosti, trajnosti in varnosti evropskih proizvodov.

3.3 EESO podpira predlog Komisije v zvezi z revizijo sedanje politike EU glede informacijskih in promocijskih dejavnosti, da bi bila učinkovitejša, bolj ciljno usmerjena in ambiciozna.

3.4 EESO močno podpira predloge in smernice, ki jih je predstavila Komisija v tem sporočilu glede prihodnje politike spodbujanja kmetijskih proizvodov, da bi izboljšali konkurenčnost sektorja in povečali zavest o visokih standardih evropskega kmetijsko-živilskega modela.

3.5 EESO ugotavlja, da v sporočilu Komisije manjka predlog za avtomatski ali polavtomatski mehanizem, ki bi hitro, učinkovito in sistematično pomagal gospodarstvu, ki jih je prizadela kriza, k okrevanju. Čeprav priznava omejitve zaradi trenutne finančne krize, meni, da je treba nujno povečati proračun za ukrepe informiranja o kmetijskih proizvodih in njihove promocije na notranjem trgu in v tretjih državah. V okviru finančnega okvira 2014–2020 bi bilo treba čim prej

določiti nova dodatna sredstva za reševanje novih kriz in nujnih primerov, ki bi lahko prizadeli ta sektor in za katere ne bi mogli nameniti sredstev za promocijo in obveščanje v okviru SKP.

3.6 EESO poudarja, da bi morali biti programi evropsko usmerjeni in prinašati dodano vrednost, vključno z ustvarjanjem delovnih mest, in meni, da bi morala Komisija oblikovati jasne smernice za države članice v zvezi s kandidati za nacionalne in večdržavne programe ter programe tretjih držav. Vrednotenje programov bi bilo treba izboljšati z uporabo strogega sistema ocenjevanja s posebnimi kazalniki. Pri izbiri in določanju prednostnih programov na nacionalni ravni ali na ravni EU je nujna večja preglednost. Postopke bi lahko poenostavili tako, da bi se kandidature za večdržavne programe vlagale neposredno Komisiji, izbirni postopki na ravni držav članic in EU pa bi morali biti hitrejši.

3.7 Kar zadeva možnost, da bi razširili krog upravičencev do promocijskih programov, EESO meni, da bi morale prednost imeti panožne organizacije znotraj kmetijsko-živilskega sektorja, saj združujejo podjetja in sofinancirajo delovanje. Vse druge upravičence bi odobrili izključno na podlagi priporočila poklicnih sektorskih organizacij.

3.8 Vse poklicne sektorske organizacije, ki predlagajo nek program, bi morale imeti možnost nastopati v vlogi projektne vodje, in sicer same ali skupaj z drugimi – odvisno od obsega pobude ter zmogljivosti in izkušenj, ki jih imajo. Razmisliti bi bilo treba o tem, da bi manjšim podružnicam iz novih držav članic dovolili, da se prijavljajo na promocijske programe kot upravičenci in izvršni organi, saj najbolj poznajo svoje tradicionalne proizvode in vedo, kako jih promovirati.

3.9 EESO se zavzema za en sam seznam proizvodov, ki pridejo v poštev, da bi poenostavili postopke. Treba bi bilo razširiti seznam proizvodov, zajetih z zakonodajo, tako da bi denimo omogočili promocijo vseh proizvodov, ki potrjujejo evropsko kakovost ali krepijo njen sloves. Za proizvode z močno nacionalno identiteto bi bilo koristno, če bi bila navedena država porekla, tudi če niso registrirani kot ZOP ali ZGO. Kljub temu EESO meni, da bi bilo treba pri izvajanju teh predlogov upoštevati potrebo po promociji predvsem proizvodov EU.

3.10 EESO podpira predlog za ustanovitev evropske platforme za izmenjavo dobrih praks med strokovnjaki pri oblikovanju in izvajanju dobro strukturiranih in usklajenih večdržavnih promocijskih kampanj, vključno z uporabo novih tehnologij, ki bi bile v tem primeru zelo koristne. S posebno pozornostjo bi bilo treba preverjati, da ti mehanizmi ne vodijo v izkrivljanje trga in konkurence.

⁽²⁾ CESE 1859/2011, UL C 43, 15.2.2012, str. 59–64.

3.11 V zvezi z možnim izboljšanjem programov kakovosti in njihovim preoblikovanjem, da bi bilo zajetih več držav, se EESO strinja, da bi morali tem večdržavnim programom dati prednost, saj ponujajo resnično evropsko razsežnost in potrebujejo podporo EU. EESO predlaga Komisiji, naj poveča svoj prispevek, zlasti ko gre za hitro razvijajoče se trge.

3.12 EESO podpira predlog, da se pobudnikom programov dovoli, da predstavijo podrobne informacije samo za prvo leto, če sta bili za konkretni program opravljeni analiza trga in ocena učinkov, ki določa možnosti za izpolnitev ciljev, in da podrobnosti v zvezi s prihodnjimi leti predstavijo kasneje. S tem bi bili programi prožnejši in bi lahko reagirali na signale trga.

3.13 Poleg evropskih programov za kakovost hrane, ki so navedeni v tem sporočilu Komisije (kot ZOP, ZGO in ZTP), bi

lahko razmislili tudi o drugih programih kakovosti, kot sta ekološka proizvodnja in regionalna kakovost.

3.14 EESO meni, da bi morala biti v zakonodaji o promociji pojasnjena vloga znamk in ravnotežja med splošno promocijo in promocijo zasebnih znamk, zlasti v državah zunaj EU. To bi prispevalo k učinkovitosti promocijskih kampanj (večji vpliv na uvoznike in potrošnike) in bolj spodbudilo k sodelovanju podjetja, ki konec koncev sofinancirajo te ukrepe. Da bi zagotovili popolne informacije in njihovo preglednost, bi morala biti dovoljena navedba porekla proizvoda, tudi pri tistih, ki nimajo odobrene navedbe zaščitenege porekla ali zaščitene geografske označbe. Za navedbo porekla iz EU bi lahko uporabili splošne slogane, ki ne ogrožajo pravice potrošnika do pravilne obveščeniosti.

3.15 Z vidika poenostavitve bi bilo treba podpreti idejo združitve proračuna za različne promocijske programe.

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe Sveta (ES) št. 1098/2007 z dne 18. septembra 2007 o vzpostavitvi večletnega načrta za staleže trske v Baltskem morju in ribištvo, ki izkorišča te staleže

(COM(2012) 155 final – 2012/0077 (COD))

(2012/C 299/26)

Samostojni poročevalec: **Seppo KALLIO**

Evropski parlament in Svet sta 18. aprila 2012 oz. 24. aprila 2012 sklenila, da v skladu s členom 43(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe Sveta (ES) št. 1098/2007 z dne 18. septembra 2007 o vzpostavitvi večletnega načrta za staleže trske v Baltskem morju in ribištvo, ki izkorišča te staleže

COM(2012) 155 final – 2012/0077 (COD).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 26. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija) s 141 glasovi za in 10 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO je zelo zadovoljen z uspehom načrta za staleže trske v Baltskem morju in meni, da bi bilo treba načrt podaljšati.

1.2 Meni tudi, da predlagane spremembe členov 4, 5, 8 ter 29(2), (3) in (4) prinašajo sprejemljive in potrebne tehnične novosti, ki bodo zagotovile skladnost načrta s PDEU.

1.3 EESO se ne strinja, da se Komisiji podelijo zakonodajna pooblastila za določanje stopenj ribolovne umrljivosti, kot to predlagata člena 27 in 29 a. Meni namreč, da so odločitve na tem področju v pristojnosti Sveta v skladu s členom 43(3) PDEU.

2. Uvod

2.1 Mednarodni svet za raziskovanje morja (ICES) poroča, da so bili staleži trske v Baltskem morju v začetku novega tisočletja prekomerno izkoriščani. V podrazdelkih ICES 25–32 je zaradi stopnje ribolovne umrljivosti stalež trske v vzhodnem Baltskem morju tako upadel, da je obstajala nevarnost, da si ne bo več opomogel. Stalež trske v zahodnem Baltskem morju v podrazdelkih 22–24 je bil malenkost stabilnejši, čeprav je bil njegov donos očitno pod dolgoročnim potencialnim donosom. Zato je bil z Uredbo Sveta (ES) št. 1098/2007 z dne 18. septembra 2007 vzpostavljen večletni načrt za staleže trske v Baltskem

morju in ribištvo, ki izkorišča te staleže. Njegov namen je bil zagotoviti izkoriščanje baltskih staležev trske v trajnostnih gospodarskih, okoljskih in socialnih pogojih.

2.2 Da bi bil ta cilj dosežen, načrt določa pravila za oblikovanje letnih ribolovnih možnosti za stalež trske z vidikov celotnega dovoljenega ulova in ribolovnega napora. Pravila vsebujejo tudi parameter ribolovne umrljivosti, ki temelji na letnih znanstvenih priporočilih, uporablja pa se za določanje trajnosti ribjih staležev. Nadalje člen 27 Uredbe določa, da stopnjo ribolovne umrljivosti določi Svet s kvalificirano večino na predlog Komisije, s čimer so izpolnjeni cilji upravljanja, ki jih določa načrt. Podobno člen 26 omogoča Svetu, da spremeni načrt in tako zagotovi izpolnitev ciljev.

2.3 Izvajanje načrta je bilo uspešno. Stopnja ribolovne umrljivosti obeh staležev trske iz Baltskega morja je pod ciljno vrednostjo v sedanjem načrtu. Od začetka izvajanja načrta je ribolovna umrljivost staleža trsk v vzhodnem Baltskem morju pod mejo največjega trajnostnega donosa (MSY), njen drstitveni stalež pa je skoraj štirikrat večji. Pri staležu trske v zahodnem Baltskem morju je napredek bolj postopen, a očitno pozitiven.

3. Predlog Komisije

3.1 Cilj predloga Komisije je sprememba Uredbe Sveta (ES) št. 1098/2007 z dne 18. septembra 2007 o vzpostavitvi večletnega načrta za staleže trske v Baltskem morju in ribištvo, ki

izkorišča te staleže. Akt je bil sprejet, preden je začela veljati Pogodba o delovanju Evropske unije (PDEU), zato ga je treba spremeniti v skladu z novo Pogodbo.

3.2 Člen 290 PDEU določa, da lahko zakonodajni akt na Komisijo prenese pooblastilo za sprejemanje nezakonodajnih aktov, ki se splošno uporabljajo in dopolnjujejo ali spreminjajo nekatere ne bistvene elemente zakonodajnega akta. Komisija predlaga, da se postopek odločanja iz členov 26 in 27 Uredbe spremeni v sistem prenesenih pooblastil, ki jih izvaja Komisija, kar bo omogočilo nadzorovanje načrta in ciljnih vrednosti ribolovne umrljivosti.

3.3 Načrt predpisuje, da je treba vsaka tri leta oceniti učinek, ki ga imajo ukrepi upravljanja na zadevne staleže in njihov ribolov. Izpolnjevanje te zahteve pa je zelo težavno zaradi omejene razpoložljivosti ustreznih podatkov, na podlagi katerih se izvede ustrezna ocena. Znanstveniki namreč menijo, da je popolna ocena triletnih rezultatov načrta izvedljiva šele po petih letih od začetka izvajanja načrta. Zato je treba časovne roke za oceno načrta spremeniti.

3.4 Komisija prav tako predlaga, da se ji dodelijo izvedbena pooblastila, da ugotovi, ali so izpolnjeni pogoji iz člena 29 o izključitvi nekaterih območij Baltskega morja iz obsega ukrepov.

3.5 Poleg tega so si Komisija in države članice zastavile cilj doseči največji trajnostni donos (MSY) za izčrpane staleže najpozneje do leta 2015, vendar to ni navedeno kot cilj načrta. V izogib dvoumnostim v načrtu bi moral ta vsebovati sklic na največji trajnostni donos.

3.6 Člena 5 in 8, ki določata celotni dovoljeni ulov (TAC) trske in največje dovoljeno število dni odsotnosti iz pristanišča, je treba ustrezno dopolniti, da se pojasni, da je zadevni postopek opredeljen v Pogodbi.

4. Posebne ugotovitve

4.1 EESO je zelo zadovoljen z uspehom načrta za staleže trske v Baltskem morju in meni, da bi bilo treba načrt podaljšati.

4.2 Komisija v členu 4 predloga dopolnjuje cilje načrta. EESO meni, da je sklic na največji trajnostni donos skladen s skupnim ciljem EU za ribje staleže.

4.3 Komisija predlaga spremembo členov 5 in 8 načrta tako, da se določba o odločanju Sveta s kvalificirano večino zamenja

z določbo o odločanju v skladu z novo Pogodbo. Gre za tehnične spremembe, ki odražajo spremenjen postopek odločanja, ki ga je uvedla PDEU.

4.4 Komisija v zvezi s členom 26 predlaga, da se ocena načrta izvede vsakih pet let. EESO sprejema razloge za ta predlog, vendar opozarja, da je treba stanje staležev trske spremljati vsako leto ob upoštevanju načrta in v povezavi z ocenami ribjih staležev, ki jih opravlja Mednarodni svet za raziskovanje morja.

4.5 Glede na sedanji postopek odločanja Komisija predlaga spremembe členov 29(2), (3) in (4), da bo lahko dovoljevala izjeme pri omejitvah ulova. V skladu s predlogom bi Komisija izjeme potrjevala letno z izvedbenimi akti, medtem ko bi odbor predstavnikov držav članic ocenil njeno delo in pripravil poročilo. EESO podpira razširitev pristojnosti Komisije na tem področju, a poudarja, da je treba osnutke sklepov predložiti dovolj zgodaj, da se lahko pripravi ocena pred začetkom naslednjega ribolovnega obdobja.

4.6 V skladu s predlogom se spreminjata člena 27 in 29, ki Komisijo tako pooblašata, da sprejme delegirane akte. EESO je izrazil svoje stališče o tej temi že v prejšnjih mnenjih⁽¹⁾, kjer je zapisal, da mora biti pooblastilo za sprejemanje delegiranih aktov časovno omejeno. Poleg tega bi morali biti delegirani akti omejeni na področja, na katerih je nujno, da se odločitve sprejemajo hitro.

4.7 Predlog iz člena 29 a, da se Komisijo pooblasti za sprejemanje delegiranih aktov na podlagi členov 26 in 27, bi pomembno spremenil načela oblikovanja ribiške politike EU. Prenos pooblastila upravičuje počasen skupni postopek odločanja Komisije in Parlamenta. EESO meni, da bi bilo treba za rešitev te težave najprej razjasniti razdelitev pooblastil med Parlamentom in Svetom v skladu s členom 43(2) in (3) PDEU. Po prepričanju EESO je stopnja ribolovne umrljivosti, opredeljena v skladu s členom 27 načrta, neposredno povezana z določanjem in razporejanjem ribolovnih možnosti in je zato v skladu s členom 43(3) PDEU izključna pristojnost Sveta.

4.8 Namen načrta za staleže trske v Baltskem morju je tudi zagotoviti stabilne ribolovne možnosti, na podlagi katerih bodo lahko komercialne ribiške družbe z zanesljivostjo razvijale svoje ribolovne dejavnosti. EESO izraža zaskrbljenost zaradi možnosti, da se Komisiji podeli pristojnost za spreminjanje ciljnih stopnje ribolovne umrljivosti, na podlagi katere se določa lovne kvote, saj bi to lahko zelo hitro odprlo vrata hitrim spremembam lovnih kvot, kar bi škodovalo ribištvu.

⁽¹⁾ CESE, UL C 107, 6.4.2011, str. 33–36 in CESE, UL C 43, 15.2.2012, str. 56–59.

4.9 Naslednji razlog, zakaj bi moral Svet obdržati pristojnost odločanja za ciljne stopnje ribolovne umrljivosti v načrtu, je, da se načela, na katerih temeljijo znanstvena priporočila, menjajo iz leta v leto. Znanstveno mnenje namreč ne upošteva potrebe po socialno-ekonomski stabilnosti. Spremembe načel ali načinov izračunavanja lahko pomembno vplivajo na priporočila raziskovalcev glede ciljne vrednosti za ribolovno umrljivost, tudi če se stanje staleža rib ni bistveno spremenilo.

4.10 EESO opozarja tudi na prizadevanja za oblikovanje skupnega modela za upravljanje baltske trske in pelagičnih vrst. Načrt na podlagi tega modela bo čez čas zamenjal večletni načrt za staleže trske v Baltskem morju, zato je dovolj, da se spremeni samo najnujnejše v sedanjem načrtu, ki prinaša pozitivne rezultate.

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Visoko zmogljivo računalništvo: Položaj Evrope v globalni tekmi

(COM(2012) 45 final)

(2012/C 299/27)

Poročevalka: **Isabel CAÑO AGUILAR**

Evropska komisija je 18. aprila sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Visoko zmogljivo računalništvo: položaj Evrope v globalni tekmi

COM(2012) 45 final.

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 25. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija) s 143 glasovi za, 1 glasom proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Povzetek in priporočila

1.1 Odbor načeloma soglaša s sporočilom Komisije in se izrecno strinja z njegovimi cilji. Visoko zmogljivo računalništvo (HPC) je predpogoj za nova spoznanja in podlaga za razvoj številnih inovativnih izdelkov, postopkov in storitev.

1.2 HPC je prav tako del digitalne agende ter je postal neizogiben instrument na področju sodobnih raziskav in v nacionalnih gospodarstvih, vključno v npr. energetski, podnebni, zdravstveni, gospodarski in obrambni politiki. HPC je za strategijo Evropa 2020 ključnega pomena.

1.3 Odbor podpira izgradnjo evropskega ekosistema HPC in v ta namen vzpostavljen raziskovalno infrastrukturo PRACE, ki naj bi zagotovila široko razpoložljivost sredstev za HPC z enakimi pogoji dostopa za vse potencialne uporabnike/akterje v EU, zlasti tudi tiste iz univerz in MSP.

1.4 Poleg pogodbenopravnih in finančnih vidikov zmogljivega ekosistema HPC je za nadaljnji razvoj HPC treba izpolniti dve enako pomembni nalogi: na eni strani razvoj strojne opreme (hardware) za računalnike nove generacije, t. i. računalnik na ravni eksa, ter na drugi strani razvoj in razširjanje zelo zahtevnih instrumentov, in sicer programske opreme (software), ki je potrebna za uporabo navedenih računalnikov. Obema nalogama je treba nameniti enako pozornost.

1.5 EESO v skladu s tem podpira predlog, da se obstoječa raven naložb v EU na področju HPC podvoji na približno 1,2

milijardi EUR letno. To zvišanje bi pomenilo dodatnih 600 milijonov EUR vsako leto, ki bi jih prispevali zlasti EU, države članice in industrijski uporabniki. S tem bi bil dosežen obseg naložb, ki je primerljiv z drugimi regijami v svetu. Približno 50 % teh dodatnih sredstev je predvidenih za nabavo sistemov HPC in preskusnih naprav, druga polovica pa v enakem obsegu za usposabljanje ter za razvoj in nadgradnjo programske opreme HPC.

1.6 V ta namen je po eni strani potrebno sodelovanje med raziskovalnimi ustanovami/univerzami in industrijo. Odbor meni, da so v ta namen zelo primeren in že preizkušen instrument javno-zasebna partnerstva. V posameznih primerih je mogoče uporabiti tudi predkomercialna naročila (precommercial procurement), ki pa jih Komisija ne bi smela določiti kot zavezujoča.

1.7 Po drugi strani morajo države članice in EU v ta namen zagotoviti znatna finančna sredstva, ki so potrebna neposredno za zgoraj navedene naloge nadaljnega razvoja zmogljivega sistema HPC, posredno pa tudi za usposabljanje potrebnih visoko in srednje kvalificiranih strokovnjakov, torej za univerze in njihovo osebje.

1.8 Odbor poziva Svet in države članice, naj glede na gospodarsko in finančno krizo na vsak način izvedejo zgoraj navedene ukrepe, nujne za HPC, ki so vendar potrebni za povečanje gospodarskega potenciala in konkurenčnosti. V nasprotnem primeru bo prišlo do nevarnega negativnega razvoja dogodkov.

1.9 Odbor meni, da je najpomembnejša prednostna naloga zagotoviti konkurenčen sistem HPC v Evropi in za Evropo. Ta cilj ne pomeni protekcionistično industrijsko politiko. Namesto tega si je treba prizadevati, da se tudi v Evropi ohranijo ali ustvarijo znanje, ustrezna delovna mesta in ustrezne ravni odločanja, ki so potrebni za razvoj in uporabo HPC. Pri tem bi lahko nadaljnje sodelovanje z do zdaj tehnološko vodilnimi globalnimi akterji, ki delujejo ali so vključeni v raziskave in razvoj v Evropi, in z evropskimi podjetji, ki razpolagajo z najnovejšim strokovnim znanjem v posebnih segmentih HPC, hkrati zagotovilo kritičen potencial, potreben za konkuriranje s Kitajsko, ki naj bi v prihodnosti imela vodilni položaj na trgu.

2. Kratka vsebina sporočila Komisije

2.1 V sporočilu je poudarjen strateški pomen visoko zmogljivega računalništva (High-Performance Computing ali HPC – Visoko zmogljivo računalništvo (HPC) se v tem sporočilu uporablja kot sopomenka za vrhunsko računalništvo, super računalništvo, računalništvo svetovnega merila itd., da se ga tako loči od porazdeljenega računalništva, računalništva v oblaku in računalniških strežnikov). To sporočilo temelji na sporočilu o infrastrukturi IKT v e-znanosti in na sklepih Sveta, s katerimi je ta pozval k nadaljnjemu razvoju infrastruktur računalništva, kot je na primer partnerstvo za napredno računalništvo v Evropi (PRACE www.prace-ri.eu), in združevanju naložb v visoko zmogljivo računalništvo v okviru PRACE.

2.2 Države članice, industrijo in znanstvene skupnosti se poziva, naj v sodelovanju s Komisijo okrepijo prizadevanja, s katerimi bodo Evropi do leta 2020 zagotovile vodilno mesto na strani ponudbe ter uporabe sistemov in storitev HPC.

2.3 Napredek na področju sistemov HPC je omogočil učinkovitejšo obravnavo velikih družbenih in znanstvenih izzivov, kamor sodijo na primer hitro odkrivanje in zdravljenje bolezni, dešifriranje človeških možganov, napovedovanje nadaljnjega razvoja podnebja ali preprečevanje velikih naravnih nesreč, ter izpolnjevanje potreb industrije po inovacijah na področju izdelkov in storitev.

2.4 Izzivov pri razvoju še učinkovitejših sistemov HPC ni mogoče obravnavati zgolj z ekstrapolacijo, temveč bodo zahtevali radikalne inovacije v mnogih računalniških tehnologijah. To akterjem v industriji in raziskavah v EU nudi priložnost, da se ponovno uveljavijo na tem področju.

2.5 EU v primerjavi z drugimi regijami nameni občutno manj sredstev za nabavo vrhunskih računalniških sistemov (pol manj kot ZDA, čeprav imata primerljiv BDP). Posledično sta količina in zmogljivost računalniških sistemov v EU v primerjavi z drugimi regijami sveta premajhna, proračunska sredstva za raziskave in razvoj (R&R) na področju HPC pa so nizka.

2.6 Drugi vidiki sporočila se nanašajo na naslednje:

— *partnerstvo za napredno računalništvo v Evropi – PRACE;*

— *izkušnje Evrope z dobavno verigo;*

— *koristi, ki jih oživitve HPC prinaša Evropi;*

— *prihodnji izzivi;*

— *akcijski načrt na področju HPC za Evropo;*

— *upravljanje na ravni EU;*

— *predkomercialno naročanje in združevanje sredstev;*

— *nadaljnji razvoj evropskega ekosistema HPC.*

3. Splošne ugotovitve Odbora

3.1 Načelna podpora

3.1.1 Odbor načeloma soglaša s sporočilom Komisije in odločno podpira zastavljene cilje. Visoko zmogljivo računalništvo (HPC) je temelj za razvoj številnih novih izdelkov, postopkov in storitev. HPC ni samo ena od najpomembnejših ključnih tehnologij, temveč tudi predpogoj za raziskovanje kompleksnih sistemov. HPC je tako bistven sestavni del strategije Evropa 2020.

3.1.2 Z razvojem in uporabo vedno bolj učinkovitih računalnikov se je HPC v zadnjih desetletjih preoblikoval v pomemben tretji steber raziskav in razvoja, ki ne le zgolj dopolnjuje dva "klasična" stebra preskušanja (vključno z demonstracijo in preverjanjem) in teorije, temveč hkrati tudi sam vse bolj pridobiva na pomenu. Na ta način je nastala nova znanstvena disciplina "simulacijska znanost" (simulation science). Poleg tega je HPC pomemben instrument za pridobivanje bolj kompleksnih podatkov ter za sisteme analize in napovedovanja. HPC je prav tako del digitalne agende ter je postal neizogiben instrument na področju sodobnih raziskav in v nacionalnih gospodarstvih, vključno v npr. energetski, podnebni, zdravstveni, gospodarski in obrambni politiki.

3.2 Visoko zmogljivi računalniki

Odločilno strojno opremo (hardware) za HPC sestavljajo t. i. "visoko zmogljivi računalniki", ki imajo dve značilnosti:

— njihova polna učinkovitost se lahko doseže samo prek sočasne, tj. vzporedne, uporabe ogromnega števila posameznih računalnikov (procesorjev). Tako so visoko zmogljivi računalniki povezani s približno največ enim milijonom posameznih procesorjev. Za optimalno uporabo teh zelo kompleksnih računalniških instrumentov je treba razviti izjemno napredno in zapleteno programsko opremo (software), ki jo je treba dati na voljo uporabnikom. Gre za visoko specializiran razvoj, ki se je do zdaj v veliki meri podcenjeval;

— potrebe po električni energiji za delovanje še zmogljivejših računalnikov so tako velike, da jih po sedanjih podatkih ni mogoče zadovoljiti. Brez razvoja popolnoma novih komponent, ki bi potrebe po energiji znižale za 99 % (!), bi visoko zmogljiv računalnik nove generacije (računalnik na ravni eksa) za svoje delovanje potreboval vsaj lastno elektrarno, ki bi proizvedla 1 000 MW. Znižanje teh potreb po energiji na realistično raven pomeni tehnološki izziv, ki se zdi težko dosegljiv.

3.3 Vidiki evropske politike podpore

Odbor poudarja, da se v obravnavanem sporočilu ne obravnava toliko znanstveni in tehnični izzivi, temveč bolj vidiki, za katere je po mnenju Komisije potrebna evropska politika podpore in razvoja, zaradi česar so predstavljeni predlogi o instrumentih za njeno uresničitev. Vendar ima Odbor v zvezi s tem pomisleke in priporoča nov krog posvetovanj (glej točko 4.4).

3.4 Ravnesje med strojno in programsko opremo

Eno od najpomembnejših priporočil Odbora je, da se preučijo vidiki programske opreme kot enako pomemben del težave in poiščejo rešitve, zlasti kar zadeva razvoj, preverjanje in razširjanje potrebnih programov, namenjenih uporabnikom. Glede tega obstaja znatna potreba po raziskavah, razvoju, učenju in usposabljanju za različne ravni sistemov usposabljanja in uporabe. Za to je potrebna zadostna podpora ustreznih ukrepov na univerzah, v raziskovalnih ustanovah in industriji. Odbor Komisiji priporoča, naj to pomanjkljivost odpravi.

3.5 Kvalificirani zaposleni – univerze in oprema

S tega vidika je odločilna ovira povezana z usposabljanjem in razpoložljivostjo dovolj kvalificiranih zaposlenih, na primer http://www.hpcwire.com/hpcwire/2012-04-04/supercomputing_education_in_russia.html, ne samo za potrebne naloge na področju raziskav in razvoja, temveč tudi za učinkovito uporabo sistemov HPC. Prizadevanja na tem področju morajo prav tako biti del ukrepov spodbujanja. Eden od odločilnih pogojev za to so univerze z zadostnimi finančnimi in človeškimi viri, na katerih poučuje in raziskuje zadostno število mednarodno priznanih strokovnjakov in razvojnih inženirjev za programsko opremo in na katerih poteka izobraževanje visoko kvalificiranega osebja na podlagi izkušenj v raziskavah in razvoju.

3.6 Evropski ekosistem HPC: platforma PRACE

3.6.1 Kaj je PRACE?

Upravljalci in uporabniki iz nacionalnih središč za HPC so leta 2005 priznali in promovirali potrebo po razvoju evropske infrastrukture za HPC, ki bo koristna za vse partnerje. Predstavniki prvotno 14 evropskih držav so ustanovili partnerstvo PRACE, katerega cilj je spodbujati, uporabljati in nadalje razvijati HPC v Evropi.

To je privedlo do uporabe HPC kot ene od izbranih raziskovalnih infrastruktur iz prvega seznama ESFRI⁽¹⁾. Potem ko so bili izpolnjeni pravni, finančni, organizacijski in tehnični pogoji, je bil leta 2010 ustanovljen PRACE AISBL (mednarodno nepridobitno združenje) s sedežem v Bruslju, da bi uporabnikom vseh partnerskih držav zagotovil dostop do petih najbolj zmogljivih sistemov HPC v Evropi, ki so bili vzpostavljeni na nacionalni ravni. PRACE ima trenutno 24 članov, med drugim tudi Izrael in Turčijo. Na podlagi 7. okvirnega programa se finančno podpirajo trije projekti PRACE, zlasti prizadevanja za prenos, optimizacijo in nadgradnjo uporab kot tudi intenzivno usposabljanje in izobraževanje uporabnikov. Trenutno so štiri partnerske države (Nemčija, Francija, Italija in Španija) za posamezno računalniško zmogljivost zagotovile vsaka 100 milijonov EUR. Za dodelitev uporabniških kvot je odgovoren neodvisen znanstveni usmerjalni odbor v okviru vseevropskega procesa vzajemnega strokovnega pregleda.

3.6.2 Stališče Odbora v zvezi s PRACE

Odbor podpira **razvoj evropskega ekosistema HPC** in v ta namen **vzpostavljeno raziskovalno infrastrukturo PRACE**, ki zagotavlja oz. naj bi zagotovila široko razpoložljivost sredstev za HPC po enakih pogojih dostopa. Pri tem je treba zagotoviti, da bodo vsi potencialni uporabniki/akterji v EU, zlasti tudi tisti iz univerz in MSP, ki niso neposredno povezani z organizacijo PRACE, lahko sodelovali pri razvoju in uporabi sredstev enakovredno z vsemi drugimi akterji. Tukaj ne gre zgolj za bolj enostaven in v veliki meri rešljiv problem vzpostavitve enakih pogojev dostopa do obstoječih sredstev za HPC, temveč za raziskovanje, razvoj in končno oblikovanje popolnoma novega ekosistema HPC, ki bo **veliko bolj učinkovit in bo kot osrednje instrumente vseboval računalnike na ravni eksa** (glej točko 4.1), **vključno z razvojem temu ustrezne zahtevnejše programske opreme**. S tega vidika Odbor priporoča, da se preprečijo procesi hitre koncentracije in nepremišljene odločitve o določenem skupnem sistemu, da se omogočita konkurenca ter potreben pluralizem možnih pristopov in zamisli, ki so nujni za uspeh ekosistema in doseg zelo ambicioznega zastavljenega cilja. To občutljivo vprašanje ravnovesja med politikami raziskav, razvoja in konkurence se obravnava v nadaljevanju. V zvezi s tem Odbor meni, da so potrebne nove razprave med morebitnimi zainteresiranimi stranmi.

3.7 Poziv Svetu in državam članicam

3.7.1 Glede na kritično stanje gospodarstva v številnih državah članicah EU se kaže tendenca k varčevanju ravno na področjih izobraževanja, raziskav in razvoja, ki je glede na pritiske sicer razumljiva. Vendar bi to privedlo do usodnega negativnega razvoja dogodkov, saj so ravno nove tehnologije, inovacije in s tem povezane sposobnosti (spretnosti in znanje) potrebne za rast gospodarstva in konkurenčnost.

3.7.2 Odbor zato izrecno poziva Svet in vse države članice, naj se ne zatekajo k bolj enostavnim načinom ukrepanja, temveč naj zlasti tukaj vlagajo v novosti in za to potrebne pogoje, in naj torej ne zmanjšujejo sredstev, ampak jih celo povečajo. Ne zapravite prihodnosti!

(¹) Prim. UL C 182, 4.8.2009, str. 40.

4. Posebne ugotovitve Odbora

4.1 Projekt na ravni eksa

Razvoj naslednje generacije visoko zmogljivih računalnikov se imenuje "projekt na ravni eksa". V ta namen je treba močno izboljšati vse ravni skupnega sistema, zlasti tiste, ki se nanašajo na potrebe po električni energiji pomembnih posameznih komponent, čeprav je mogoče, da bo treba sistem ponovno zasnovati v celoti. To je zelo težavna naloga, kar zadeva sodelovanje med raziskovalnimi središči in industrijo na področju, kjer obstajajo napetosti.

4.2 Sodelovanje med raziskovalnimi središči in podjetji

Odbor je o tem splošnem zapletenem tematskem področju že večkrat izrazil stališče (glej na primer CESE 330/2009). Med drugim je v pred kratkim sprejetem mnenju (CESE 806/2012) o programu Obzorje 2020 priporočil: "Razmisliti je treba o novih pristopih industrijske politike in politike konkurence."

Vprašljivo je, ali so predkomercialna naročila (precommercial procurement) ustrezen instrument za sodelovanje med raziskovalnimi središči in podjetji. Zato Odbor priporoča, da se opredelijo različni cilji in zahteve raziskovalne, inovacijske in industrijske politike, ki si deloma nasprotujejo, ter da se z različnimi akterji o njih razpravlja in se jih pojasni – za posamezne primere so morebiti potrebna celo posebna pravila (glej točko 4.4 tega mnenja).

4.3 Razvojna prizadevanja za projekt na ravni eksa

V posebnem primeru projekta na ravni eksa bo treba glede na sodobno prakso raziskav in razvoja v partnerstva med raziskovalnimi središči in industrijo vključiti velika in mala podjetja, med drugim tudi akterje (glej tudi točko 4.5), ki so najbolj uspešni na globalni ravni in prihajajo iz različnih področij (kot je sektor procesorjev in drugih različnih komponent), in hkrati preprečiti prenašane odločitve. Projekt za skupen optimiziran sistem bo mogoče oblikovati takrat, ko bo znano, katere komponente je bilo ali je mogoče razvijati in s kakšnimi zmogljivostmi. Žal obstajajo primeri iz preteklosti, pri katerih se ta vidik ni upošteval, zaradi česar je prišlo do neuspeha.

4.4 Projekt spodbujanja – javno-zasebna partnerstva

Odbor v ta namen in glede na velik pomen zmogljivega sistema HPC v Evropi in za Evropo Komisiji predlaga, naj v sodelovanju z različnimi možnimi akterji – zlasti tistimi, ki sodelujejo pri platformi PRACE – oblikuje projekt spodbujanja in ga skupaj z njimi tudi predlaga, preden se bodo začele izvajati pobude, opisane v obravnavanem sporočilu. Odbor meni, da so zlasti javno-zasebna partnerstva doslej najustreznejši in najbolj preverjen instrument za razvojne cilje HPC. Zato se predkomercialna naročila iz predloga Komisije, ki so za posamezne primere sicer lahko primerna, v nobenem primeru ne smejo uporabljati na splošno.

4.5 Akterji na globalni ravni

Pri tem je treba pojasniti, da je glavna prednostna naloga v prihodnosti zagotoviti zmogljiv in konkurenčen sistem HPC v Evropi in za Evropo. Ob upoštevanju, da so v tem sektorju doslej prevladovali globalni akterji (kot je IBM, CRAY ali INTEL), katerih premoženje, obrati za proizvodnjo in raziskovalna središča so razpršeni po celem svetu, Odbor meni, da je v teh okoliščinah treba znanje (know how), ustrezna delovna mesta in ustrezne ravni odločanja, potrebne za razvoj in uporabo HPC, ohraniti ali ustvariti tudi v Evropi. Pri tem bi lahko na primer nadaljnje sodelovanje z doslej vodilnimi podjetji, pa tudi z novo nastajajočimi podjetji, ki bi lahko postala v prihodnosti vodilna, hkrati zagotovilo kritičen potencial, ki bo primerljiv s pričakovanim vodilnim položajem Kitajske na trgu.

4.6 Večja finančna sredstva

EESO podpira predlog, da se obstoječa raven naložb v EU na področju HPC podvoji na približno 1,2 milijarde EUR letno. To zvišanje bi pomenilo dodatnih 600 milijonov EUR vsako leto, ki bi jih prispevali zlasti EU, države članice in industrijski uporabniki. S tem bi bil dosežen obseg naložb, ki je primerljiv z drugimi regijami v svetu. Približno 50 % teh dodatnih sredstev je predvidenih za nabavo sistemov HPC in preskusnih naprav, 25 % za usposabljanje ljudi in 25 % za razvoj in nadgradnjo programske opreme HPC.

Visoke finančne zahteve so povezane z visokimi stroški HPC. Nabava visoko zmogljivega računalnika stane več kot 100 milijonov EUR, medtem ko lahko vzdrževanje in delovanje sistema stane najmanj dodatnih 20 milijonov EUR letno. To zahteva strateška javno-zasebna partnerstva, za katera obstajajo primeri v vodilnih državah na področju HPC.

4.7 Enake možnosti in pravice intelektualne lastnine

Sporočilo navaja velike težave, s katerimi se soočajo evropski proizvajalci pri prodaji svojih proizvodov javnemu sektorju v državah, ki niso članice EU in imajo lastne nacionalne proizvajalce. Uporaba HPC na strateško pomembnih področjih – kot so jedrska energija, vojaška industrija ali industrija zemeljskega plina in nafte – mora ustrezati nepremostljivo visokim varnostnim zahtevam. Hkrati pa lahko evropski raziskovalni projekti, ki se razvijajo na podlagi okvirnega programa, posredno koristijo podjetjem v državah, ki niso članice EU.

Ob upoštevanju, da morajo pogodbenice sporazuma STO o javnih naročilih spoštovati načeli o nacionalni obravnavi in nediskriminaciji (člen 3), EESO podpira predlog Komisije, da se v trgovinske sporazume s tretjimi državami vključi enakost pri dostopu do trga HPC.

V skladu s tem Odbor podpira namen Komisije, ki ga je izrazila v predlogu o programu Obzorje 2020 (COM(2011) 809 final, 30.11.2011), da je treba pravice intelektualne lastnine razjasniti in zaščititi.

4.8 HPC in poraba energije

V okviru prihodnjih izzivov je treba upoštevati tudi porabo energije kot dejavnika, ki zavira razvoj HPC (The Greening of HPC - Will Power Consumption Become the Limiting Factor for Future Growth in HPC? München, 10. oktober 2008. http://www.hpcuserforum.com/presentations/Germany/EnergyandComputing_Stgt.pdf) (glej tudi točko 3.2). Glede na obstoječe tehnologije bodo sistemi na ravni eksa porabili prekomerne količine energije, kar bo zvišalo stroške delovanja (ocenjuje se, da energija pomeni 50 % teh stroškov) in povečalo onesnaženost okolja.

Obstajajo različni predlogi za doseganje tehnologij nizke porabe, kot so med drugim hibridni računalniki, čeprav se pri tem pojavljajo druga vprašanja ("(...) Napredek na področju

naprav z nizko porabo energije lahko omogoči izgradnjo prihodnjih sistemov z zmogljivostjo na ravni eksa. (...) Vendar (...) kako bomo izkoristili (...) te revolucionarne tehnologije?" *A Strategy for Research and Innovation Through High Performance Computing* (Strategija za raziskave in inovacije prek visoko zmogljivega računalništva). Univerza v Edinburghu, 2011). Kar zadeva arhitekturo, so bile na primer oblikovane različne strategije zmanjšanja porabe energije, kot so na primer določitev otokov z različnimi napajalnimi napetostmi (ki jih je mogoče tudi izključiti), uporaba spominov z nizko porabo energije (pomnilne celice drowsy) in selektivno izklapljanje enot. Pri procesorjih z večjedrno, večnitno in grozdno arhitekturo je mogoče lažje doseči ravnovesje med obremenitvijo ter ciljem zmanjševanja porabe energije in proizvodnje toplote (*Zelene IT: Tecnologías para la Eficiencia Energética en los Sistemas TI*. Universidad Politécnica de Madrid. 2008).

EESO zato predlaga, da se spodbujanje tehnologij z nizko porabo energije vključi v projekt HPC EU kot njegov sestavni del.

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2009/16/ES o pomorski inšpekciji države pristanišča

(COM(2012) 129 final – 2012/62 (COD))

in predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o odgovornostih države zastave za izvrševanje Direktive Sveta 2009/13/ES o izvajanju Sporazuma, sklenjenega med Združenjem ladjarjev Evropske skupnosti (ECSA) in Evropsko federacijo delavcev v prometu (ETF) o Konvenciji o delovnih standardih v pomorstvu iz leta 2006, ter o spremembi Direktive 1999/63/ES

(COM(2012) 134 final – 2012/65 (COD))

(2012/C 299/28)

Poročevalka: **Anna BREDIMA**

Evropski parlament in Svet sta 29. marca 2012 oziroma 11. aprila 2012 sklenila, da v skladu s členom 100(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjih dokumentih:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2009/16/ES o pomorski inšpekciji države pristanišča

COM(2012) 129 final – 2012/62 (COD)

in

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o odgovornostih države zastave za izvrševanje Direktive Sveta 2009/13/ES o izvajanju Sporazuma, sklenjenega med Združenjem ladjarjev Evropske skupnosti (ECSA) in Evropsko federacijo delavcev v prometu (ETF) o Konvenciji o delovnih standardih v pomorstvu iz leta 2006, ter o spremembi Direktive 1999/63/ES

COM(2012) 134 final – 2012/65 (COD).

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 25. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija) s 141 glasovi za in 6 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi

1.1 Konvencija o delovnih standardih v pomorstvu (MKDSP) Mednarodne organizacije dela (MOD) iz leta 2006 je prvi kodeks o delu v pomorstvu, ki mednarodno velja za četrti steber glavnih konvencij o pomorstvu. EESO pozdravlja predloga, s katerima naj bi bili določeni postopki, potrebni za zagotovitev njenega učinkovitega izvajanja v državah članicah EU, ki so hkrati države zastave in države pristanišča.

1.2 Cilj MKDSP – Listine o pravicah pomorščakov – je zagotoviti celovito varstvo pravic pomorščakov po vsem svetu ter enake pogoje za države in ladjarje, ki so zavezani omogočanju dostojnih delovnih in življenjskih pogojev ter zaščiti pomorščakov pred neloyalno konkurenco podstandardnih ladij.

1.3 EESO ponavlja svoje predhodne pozive, naj EU spodbudi prizadevanja za ratifikacijo MKDSP v državah članicah. Podpira

tudi krovno politiko, da morajo biti predpisi EU o delovnih pogojih usklajeni z mednarodnimi predpisi, kot je MKDSP, brez poseganja v morebitne strožje standarde, ki morda obstajajo v EU.

1.4 EESO ugotavlja, da je za inšpekcijski pregled življenjskih in delovnih pogojev pomorščakov na ladji potrebno zadostno število dodatno usposobljenih inšpektorjev. Evropsko agencijo za pomorsko varnost (EMSA) in Pariški memorandum o soglasju o pomorski inšpekciji države pristanišča poziva, naj spodbudita ustrezno usposabljanje inšpektorjev, da bodo lahko ob začetku veljavnosti MKDSP izvajali nadzorne funkcije, določene v njej.

1.5 Na nekaterih področjih se utegnejo področje uporabe in postopki iz obstoječe Direktive EU 2009/16 ter MKDSP (in sorodnih smernic MOD o pomorski inšpekciji države pristanišča) razlikovati. EESO meni, da bo treba postopke glede

inšpekcijskih pregledov in izvrševanja iz obeh instrumentov uskladiti z razširitvijo izvedbenih pooblastil, podeljenih Evropski komisiji.

1.6 Zagotavljanje skladnosti in izvrševanje strukturnih zahtev za nastanitev pomorščakov bosta zlasti v posebnih sektorjih pomorske industrije precejšen izziv. Inšpektorji države pristanišča bi morali priznati odločitve držav zastave glede enakovrednih določb ter dovoljenih odstopanj in izvzetij, kakor je razvidno iz izjav o skladnosti dela v pomorstvu.

1.7 Pri inšpekcijskih pregledih manjših ladij v notranji plovbi je za razliko od velikih ladij v mednarodni plovbi potrebne nekaj prilagodljivosti; prav tako bodo potrebni napotki v zvezi s predlaganimi delegiranimi akti, da bo mogoče oceniti pomanjkljivosti za namene sprejemanja prihodnjih ukrepov.

1.8 EESO meni, da se v predlagane postopke, ki jih inšpektorji države pristanišča uporabljajo za obravnavo pritožb, povezanih z MKDSP, ki jih ni mogoče rešiti na ladji, vključi še druga stopnja, tj. posredovanje pritožbe ladjarju, da sprejme ustrezne ukrepe. Ta korak je skladen s postopki iz MKDSP.

1.9 EESO poziva Evropsko komisijo, naj zagotovi, da bo izvrševanje prihodnje zakonodaje EU o državah, iz katerih izhajajo delavci, v tretjih državah skladno z duhom in določili MKDSP.

1.10 Široka opredelitev pojma "pomorščak" lahko zajema različne vrste osebja na ladjah, ki bi se tako lahko štelo za pomorščake. EESO meni, da bi morale države članice pri izvajanju in zagotavljanju spoštovanja MKDSP upoštevati pojasnilo MOD in s tem povezane smernice, pa tudi, da bi bilo treba spoštovati pravico držav članic do sprejemanja odločitev v zvezi s tem.

1.11 Predlog direktive o odgovornostih države zastave ne opredeljuje dovolj natančno, kakšne so možnosti uprave za prenos nalog izvajanja inšpekcijskih pregledov ali izdajanja spričeval priznanim organizacijam, zato EESO predpostavlja, da bodo države članice lahko to uredile z akti o prenosu direktive.

2. Uvod

2.1 Cilj Konvencije o delovnih standardih v pomorstvu (MKDSP), ki jo je 23. februarja 2006 sprejela Mednarodna organizacija dela (MOD), je z določitvijo minimalnih skupnih standardov za vse zastave in pomorščake vzpostaviti enake pogoje v pomorskem sektorju na svetovni ravni.

2.2 Konvencija, poimenovana tudi Listina o pravicah pomorščakov, je bila zasnovana tako, da bi jo lahko ratificirale praktično vse države, saj je stroga glede pravic in prožna glede

izpolnjevanja bolj tehničnih zahtev, poleg tega pa ladjam držav, ki jo ratificirajo, omogoča nekatere prednosti. Velja za četrti stebel sistema mednarodnih predpisov o kakovostnem ladijskem prometu in dopolnjuje glavne konvencije Mednarodne pomorske organizacije (IMO): Mednarodno konvencijo o varstvu človeškega življenja na morju (SOLAS) iz leta 1974, Mednarodno konvencijo o standardih za usposabljanje, izdajanje spričeval in ladijsko stražarjenje pomorščakov (STCW) iz leta 1978 ter Mednarodno konvencijo o preprečevanju onesnaževanja morja z ladij (MARPOL) iz leta 1973 oziroma 1978. Njen cilj je zagotoviti celovito varstvo pravic pomorščakov po vsem svetu ter enake pogoje za države in ladjarje, ki so zavezani omogočanju dostojnih delovnih in življenjskih pogojev pomorščakov ter njihovi zaščiti pred nelojalno konkurenco podstandardnih ladij.

2.3 Minimalne standarde MKDSP morajo izpolnjevati vse države, ki jo ratificirajo v obliki nacionalnih standardov ali zahtev. Za učinkovito delovanje njenega sistema za izvrševanje in skladnost je potrebno široko mednarodno sodelovanje. Ker se na ladjarje in države zastave nanaša več obveznosti iz Konvencije, je za države z izrazitimi pomorskimi interesi pomembno, da jo ratificirajo.

3. Povzetek predlogov Komisije

3.1 V predlogih je izpostavljeno, da so države članice in Komisija podpirale delo Mednarodne organizacije dela v zvezi s sprejetjem MKDSP. Veliko zanimanje EU za začetek veljavnosti Konvencije je razvidno iz Odločbe 2007/431/ES ⁽¹⁾ o pooblastitvi držav članic, da v interesu Evropske unije ratificirajo Konvencijo.

3.2 Komisija poudarja pomen sporazuma, sklenjenega med Združenjem ladjarjev Evropske skupnosti (ECSA) in Evropsko federacijo delavcev v prometu (ETF), o Konvenciji o delovnih standardih v pomorstvu iz leta 2006, ki je bil potrjen z Direktivo 2009/13/ES ⁽²⁾. S to direktivo je bila evropska zakonodaja usklajena z mednarodnimi standardi, ki jih je določila MKDSP.

3.3 Cilj predloga direktive o spremembi Direktive 2009/16/ES o pomorski inšpekciji države pristanišča ⁽³⁾ in predloga direktive o odgovornostih države zastave za izvrševanje Direktive Sveta 2009/13/ES o izvajanju Sporazuma, sklenjenega med Združenjem ladjarjev Evropske skupnosti (ECSA) in Evropsko federacijo delavcev v prometu (ETF) o Konvenciji o delovnih standardih v pomorstvu iz leta 2006, ter o spremembi Direktive 1999/63/ES ⁽⁴⁾ je z izvajanjem MKDSP iz leta 2006 spodbuditi politiko EU o pomorskih poklicih. Trenutne pobude so osredotočene na vzpostavitev mehanizmov in postopkov, potrebnih za zagotovitev celovitega in učinkovitega izvajanja

⁽¹⁾ UL L 161, 22.6.2007, str. 63–64.

⁽²⁾ UL L 124, 20.5.2009, str. 30–50.

⁽³⁾ COM(2012) 129 final.

⁽⁴⁾ COM(2012) 134 final.

Konvencije v državah članicah, ki so hkrati države zastave in države pristanišča. Direktivi bosta začeli veljati na dan začetka veljavnosti MKDSP iz leta 2006, pri tem pa bo na voljo 12-mesečno obdobje za prenos.

3.4 Predlogi za spremembo direktive o pomorski inšpekciji države pristanišča (2009/16/ES):

- med dokumente, ki jih morajo preverjati inšpektorji, se vključita spričevalo o delu v pomorstvu in izjava o skladnosti dela v pomorstvu;
- razširi se področje inšpekcijskih pregledov na nove elemente (npr. za vsakega pomorščaka obstoj ustrezne pogodbe o delu z vključenimi ustreznimi klavzulami, ki sta jo podpisali obe pogodbeni stranki);
- razširi se področje preiskave v primeru pritožb in predvidi se ustrezni postopek;
- zaradi začetka veljavnosti Lizbonske pogodbe se vključijo nova pravila o prenesenih in izvedbenih pooblastilih.

3.5 Predlog nove direktive o odgovornostih države zastave:

- določa obveznost držav zastave iz EU, da vzpostavijo mehanizme, s katerimi bodo prevzele svoje odgovornosti za izvrševanje Direktive 2009/13/ES;
- določa poklicne kvalifikacije in neodvisnost osebja, ki je odgovorno za preverjanje zadev iz Direktive 2009/13/ES;
- določa načela in postopke, ki jih mora pristojno osebje držav zastave upoštevati pri obravnavi pritožb na ladjah, ki plujejo pod zastavo EU.

4. Splošne ugotovitve

4.1 EESO podpira krovno politiko, da mora biti zakonodaja EU o delovnih pogojih v celoti usklajena z mednarodno zakonodajo, kot sta MKDSP in konvencija STCW, brez poseganja v morebitne strožje standarde, ki morda obstajajo v EU.

4.2 EESO ugotavlja, da MKDSP iz leta 2006 z vidika mednarodnega prava še ni zavezujoča in da jo bodo morale države izvajati prek nacionalne zakonodaje. V smernicah MOD za pomorsko inšpekcijo države zastave in države pristanišča je poudarjeno, da je treba ustrezne nacionalne zakone ali predpise, kolektivne pogodbe ali druge ukrepe, s katerimi se

izvaja MKDSP v državi zastave, vedno razumeti kot uraden izkaz zahtev v državi zastave. Smernice prav tako opozarjajo na prožnost pri izvajanju MKDSP, in sicer v obliki nacionalne stvarne enakovrednosti in diskrecije, ki jo imajo države zastave glede konkretnih izvedbenih ukrepov. Zato bo potrebno, da države članice EU in druge države enotno razlagajo in izvršujejo MKDSP.

4.3 EESC priznava, da pomeni sprejetje Direktive 2009/13/ES o izvajanju Sporazuma, sklenjenega med Združenjem ladjarjev Evropske skupnosti (ECSA) in Evropsko federacijo delavcev v prometu (ETF) o Konvenciji o delovnih standardih v pomorstvu iz leta 2006, izjemen dosežek panožnega socialnega dialoga, ki bi ga bilo treba udejanjiti z oprijemljivimi rezultati. Pri tem bo največji izziv odprava vzrokov za utrujenost pomorščakov, kar bi dosegli z nadzorom nad urami dela in počitka.

4.4 EESO želi opozoriti na svoja mnenja:

- o *tretjem svežnju ukrepov za pomorsko varnost* ⁽⁵⁾, v katerem je podprl prizadevanja za določitev, kako je mogoče MKDSP najboljše prenesti v zakonodajo EU. Unijo je pozval, naj s spodbujanjem ratifikacije v državah Evropskega gospodarskega prostora in tretjih državah, s katerimi ima sklenjene sporazume o gospodarskem sodelovanju, močno podpre prizadevanja za ratifikacijo MKDSP;
- o *pomorski politiki EU do leta 2018* ⁽⁶⁾, v katerem je države članice pozval, naj "ratificirajo konvencijo ILO o pomorskih delovnih standardih iz leta 2006, kar bo vzpostavilo enake pogoje na vseh ladjah in prispevalo k pritegnitvi mladih k poklicu pomorščaka";
- o *krepitevi pomorskih delovnih standardov* ⁽⁷⁾, v katerem je države članice EU pozval, naj MKDSP sprejmejo čim prej, in priporočil pripravo operativnih smernic za države zastave in države pristanišča.

4.5 EESO prav tako opozarja na svoje mnenje o *beli knjigi – Načrt za enotni evropski prometni prostor* ⁽⁸⁾, v katerem je ugotovil, da bi morale "države članice EU – da si zagotovijo enakovreden mednarodni položaj – ratificirati Konvencijo Mednarodne organizacije dela o delovnih standardih v pomorstvu brez poseganja v morebitne strožje standarde, ki se v EU že uporabljajo. Zakonodaja EU bi morala biti v celoti usklajena z mednarodno zakonodajo, zlasti navedeno konvencijo Mednarodne organizacije dela ter s konvencijo Mednarodne pomorske organizacije za usposabljanje in izdajanje spričeval pomorščakov".

⁽⁵⁾ UL C 318, 23.12.2006, str. 195–201.

⁽⁶⁾ UL C 255, 22.9.2010, str. 103.

⁽⁷⁾ UL C 97, 28.4.2007, str. 33.

⁽⁸⁾ UL C 24, 28.1.2012, str. 146.

4.6 Predloga izpolnjujeta pričakovanja zainteresiranih strani glede krepitve varnosti v pomorskem prometu, izboljšanja kakovosti ladijskega prometa in zagotavljanja pogojev za bolj pošteno konkurenco med prevozniki iz EU in prevozniki, ki niso iz EU, ter med zastavami EU in zastavami, ki niso iz EU. EESO zato podpira načelo, da se MKDSP izvršuje prek izboljšanja zakonodaje EU. Ukrepi EU bodo spodbudno vplivali na cilje delovne skupine za zaposlovanje in konkurenčnost v pomorstvu, ki jo je ustanovil podpredsednik Siim Kallas in ki je priporočila izvrševanje MKDSP (junija 2011).

5. Posebne ugotovitve

Spremembe Direktive 2009/16/ES o pomorski inšpekciji države pristanišča

5.1 Po mnenju EESO bi bilo treba obseg prenesenih in izvedbenih pooblastil, podeljenih Komisiji, hkrati razširiti, da bi bilo tako mogoče podrobneje določiti usklajene načine za izvajanje postopkov pomorske inšpekcije države pristanišča, ki se uporabljajo za inšpekcijske preglede ladij v skladu z MKDSP, pri čemer bi bilo treba upoštevati ustrezne smernice MOD, kot tudi uskladiti s področjem uporabe in postopki Direktive 2009/16/ES.

5.2 EESO je v mnenju o tretjem svežnju ukrepov za pomorsko varnost⁽⁹⁾ pozdravil dejstvo, da "direktiva uvaja pregled delovnih razmer na ladjah, ker ima človeški dejavnik pogosto pomembno vlogo pri pomorskih nesrečah. Pregled življenjskih in delovnih razmer pomorščakov [...] zahteva večje število inšpektorjev, ki imajo posebna znanja za ta namen". Zato bo potrebno ustrezno usposabljanje inšpektorjev, da bodo lahko ob začetku veljavnosti MKDSP izvajali nadzor, določen v njej. EESO poziva Evropsko agencijo za pomorsko varnost (EMSA) in Pariški memorandum o soglasju o pomorski inšpekciji države pristanišča, naj spodbudita usposabljanje inšpektorjev za potrebe izvajanja MKDSP.

5.3 EESO ugotavlja, da v skladu s členom 13(c) Direktive 2009/16/ES o pomorski inšpekciji države pristanišča "[p]ri vsakem začetnem inšpekcijskem pregledu ladje pristojni organ zagotovi, da [se] inšpektor [...] prepriča o splošnem stanju ladje, vključno s higienskimi razmerami na ladji, strojnico in nastanitvenimi prostori". Vendar se v skladu s smernicami MOD za inšpektorje države pristanišča, ki izvajajo inšpekcijske preglede v skladu z MKDSP iz leta 2006, začetni in pogosto edini inšpekcijski pregled opravi predvsem zaradi preveritve ladijskega spričevala o delu v pomorstvu in izjave o skladnosti dela v pomorstvu. Ta dva dokumenta sta verjetni dokaz, da so izpolnjene zahteve Konvencije glede življenjskih in delovnih pogojev pomorščakov, kakor je navedeno v dokumentih. Kljub temu se lahko zaradi ugotavljanja delovnih in življenjskih pogojev na ladji v nekaterih okoliščinah opravi temeljitejši inšpekcijski pregled. Področje uporabe in postopki iz obstoječe Direktive EU 2009/16/ES ter MKDSP in sorodnih smernic MOD se lahko razlikujejo še na več področjih. Zato bo treba postopke glede inšpekcijskih pregledov in izvrševanja iz obeh instrumentov uskladiti z razširitvijo izvedbenih pooblastil, podeljenih Evropski komisiji, da bo mogoče določiti usklajene načine za izvajanje postopkov.

5.4 Zagotavljanje skladnosti in izvrševanje strukturnih zahtev za nastanitev pomorščakov, zlasti v posebnih sektorjih pomorske industrije, kot so velike komercialne jahte ali manjše ladje, bosta precejšen izziv. EESO ugotavlja, da MKDSP državam zastave po potrebi omogoča, da po posvetovanju z organizacijami ladjarjev in pomorščakov z določbami v nacionalni zakonodaji in predpisih ali drugimi ukrepi, ki so stvarno enakovredni določbam, uvedejo in dovolijo odstopanja, izvzetja ali druge vrste prožne uporabe standardov iz Konvencije. EESO zato pričakuje, da bodo inšpektorji države pristanišča pri svoji presoji upoštevali odločitve države zastave, kakor je razvidno iz izjav o skladnosti dela v pomorstvu.

5.5 MKDSP priznava, da članice MOD potrebujejo nekaj prožnosti pri obravnavi posebnih nacionalnih okoliščin, zlasti v primeru majhnih ladij in ladij, ki niso v mednarodni plovidbi, ali posebnih vrst ladij. Zato ni potrebe, da bi bili redni inšpekcijski pregledi majhnih ladij v notranji plovidbi enaki pregledom velikih ladij v mednarodni plovidbi. EESO ravno tako predvideva, da se bodo v povezavi s pomorsko inšpekcijo države pristanišča pojavila pomembna operativna vprašanja glede podrobnejših inšpekcijskih pregledov in ocenjevanja pomanjkljivosti za namene sprejemanja prihodnjih ukrepov. Meni, da bi bilo treba ta vprašanja pozorno proučiti in razumno razrešiti s predlaganimi delegiranimi akti, ki bi upoštevali obstoječo nacionalno zakonodajo s področja izvajanja MKDSP.

5.6 V skladu s prvim odstavkom predlaganega novega člena 18a "Pritožbe v zvezi s Konvencijo o delovnih standardih v pomorstvu" pomorski inšpektor države pristanišča v primeru, da pritožba ni bila rešena na ravni ladje, zadevo preda državi pristanišča, da se sprejmejo ustrezni ukrepi. EESO meni, da se v predlagane postopke vključi še druga stopnja, tj. posredovanje pritožbe ladjarju, da sprejme ustrezne ukrepe. Ta korak je skladen s postopki iz MKDSP.

O novi direktivi o skladnosti z zahtevami države zastave

5.7 Postopek ratifikacije/izvajanja MKDSP iz leta 2006 je v več državah članicah EU že precej daleč oziroma dokončan. Zaradi izvajanja zahtev Konvencije glede zaposlovanja in nameščanja pa tudi socialnega varstva pomorščakov, ki so državljani ali rezidenti države, iz katere izhajajo delavci, ali imajo v njej svoj domicil, se bodo pojavila pomembna operativna vprašanja. EESO poziva Komisijo, naj se takoj posveti temu vprašanju in zagotovi, da bo izvrševanje prihodnje zakonodaje EU o državah, iz katerih izhajajo delavci, v tretjih državah skladno z duhom in določili MKDSP.

5.8 Države zastave spodbujajo ladjarje, naj določijo ukrepe za zagotovitev skladnosti. V členu II MKDSP je "pomorščak" opredeljen kot "vsaka oseba, ki je zaposlena ali najeta ali dela v kakršni koli vlogi na ladji, na katero se Konvencija nanaša". V skladu s to široko opredelitvijo bi se lahko osebe zakupnika, kot so geologi in potapljači na plovilih, ki se uporabljajo v

⁽⁹⁾ UL C 318, 23.12.2006, str. 195–201.

industriji na morju, ali osebje, ki ga zakupnik ne zaposluje neposredno, ali varnostniki za preprečevanje piratstva, ki so na ladjah na podlagi pogodb, šteli za pomorščake. MOD je spoznala, da lahko nastanejo okoliščine, ko bi države utegnile biti v dvomih o tem, ali se nekatere skupine oseb, ki v posameznih obdobjih delajo na ladjah, štejejo za pomorščake za potrebe Konvencije, zato je v Resoluciji VII 94. zasedanja (o pomorstvu) Mednarodne konference dela to pojasnila. Sicer pa v primeru dvomov o tem, ali se posamezne skupine oseb štejejo za pomorščake za potrebe Konvencije, člen II(3) določa, da to vprašanje obravnava pristojni organ vsake države ob posvetovanju z organizacijami ladjarjev in pomorščakov, pristojnih za to vprašanje. EESO meni, da bi morale države članice pri izvajanju in zagotavljanju spoštovanja MKDSP upoštevati resolucije MOD in s tem povezane smernice, pa tudi, da bi bilo treba dosledno zagovarjati to načelo.

5.9 V zvezi s členom 4 "Osebje, ki je odgovorno za spremljanje skladnosti" EESO ugotavlja, da so bile smernice MOD za inšpektorje države pristanišča, ki izvajajo inšpekcijske preglede v skladu z MKDSP iz leta 2006, pripravljene, da bi uprave držav pristanišča lažje učinkovito izvajale svoje pristojnosti iz MKDSP. V inšpekcijske preglede bo povečini vključeno osebje, ki že

izpolnjuje pogoje v skladu z obstoječimi mednarodnimi ureditvami o pomorski inšpekciji države pristanišča, pripravljenimi v povezavi s konvencijami IMO in v skladu z regionalnimi memorandumami o soglasju o pomorski inšpekciji države pristanišča. To velja tudi za države članice EU, ki delujejo v skladu s Pariškim memorandumom o soglasju o pomorski inšpekciji države pristanišča in Direktivo 2009/16/ES.

5.10 Pomemben vidik izvrševanja MKDSP bo izdajanje spričeval o delu v pomorstvu in izjav o skladnosti dela v pomorstvu, za kar bodo skrbele uprave držav zastave. V skladu s pravilom 5.1.1 Konvencije lahko podpisnice organizacije, kot so klasifikacijski zavodi, pooblastijo za izvajanje inšpekcijskih pregledov ali izdajo spričeval ali oboje. To načelo je upoštevano v zakonodaji EU, in sicer deloma v Direktivi 2009/15/ES o skupnih pravilih in standardih za organizacije, pooblaščen za tehnični nadzor in pregled ladij, ter za ustrezne ukrepe pomorskih uprav ter deloma v Direktivi 2009/21/ES o skladnosti z zahtevami države zastave. Predlog direktive ne opredeljuje dovolj natančno, kakšne so možnosti uprave za prenos nalog priznanim organizacijam, zato EESO predpostavlja, da bodo države članice lahko to uredile z akti o prenosu direktive.

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o recikliranju ladij

(COM(2012) 118 final – 2012/0055 (COD))

(2012/C 299/29)

Poročevalec: **g. SIECKER**

Svet in Evropski parlament sta 10. aprila 2012 oziroma 19. aprila 2012 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o recikliranju ladij

COM(2012) 118 final – 2012/0055 (COD).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 26. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 12. julija) s 122 glasovi za, 31 glasovi proti in 6 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Razgradnja ladij poteka na neodgovoren način. Večina plovil se razgradi v Indiji, Bangladešu in Pakistanu z uporabo t. i. plažne metode (angl. *beaching*), pri kateri se ladje privedejo na plažo, kjer jih razstavi nešolano osebje, vključno s številnimi otroki, brez ustreznih orodij in brez kakršne koli zaščite pred velikimi količinami sproščenih nevarnih snovi.

1.2 Izrabljene ladje se štejejo za nevarne odpadke in spadajo v področje uporabe Baselske konvencije, ki ureja prevoz nevarnih odpadkov. Zaradi dolgoletnega sistematičnega in množičnega izogibanja predpisom te konvencije je Mednarodna pomorska organizacija (IMO) leta 2009 sprejela Konvencijo iz Hongkonga o varnem in okolju prijaznem recikliranju ladij. EU in njene države članice so ugotovile, da obe konvenciji za ladje, ki so opredeljene kot odpadki, zagotavljata enakovredno stopnjo nadzora in izvrševanja. Tej ugotovitvi so nasprotovale vse afriške države in več držav iz Latinske Amerike. Konvencija iz Hongkonga naj bi začela veljati okrog leta 2020, če jo bo ratificiralo dovolj držav.

1.3 Odgovornost Evropske unije na tem področju je velika, saj je velik del svetovnega ladjevja v lasti družb in držav članic EU. Komisija je že več let zaskrbljena zaradi razvoja dogodkov v tem sektorju, zato je pred nekaj leti sklenila, da bo v zvezi s tem vprašanjem sprejela ustrezne ukrepe. V zadnjih petih letih je Komisija o tej temi pripravila zeleno knjigo, ki ji je sledil strateški dokument, zdaj pa je predložila še predlog uredbe. S predlagano uredbo EU se uveljavi predčasno izvajanje več zahtev iz Konvencije iz Hongkonga.

1.4 Predlog uredbe o recikliranju ladij je v primerjavi s predhodno objavljeno zeleno knjigo in strateškim dokumentom na isto temo precej manj odločen. V teh dveh dokumentih so bile težave, povezane z recikliranjem ladij, zlasti v Bangladešu, Indiji in Pakistanu, zelo natančno analizirane in izraženo je bilo prepričanje, da je treba sprejeti stroge ukrepe za odpravo nevarnih pogojev v teh državah. Ukrepi, predvideni v predlogu uredbe, pa teh težav ne odpravljajo. EESO lahko na podlagi tega ugotovi le to, da za reševanje teh problemov očitno ni politične volje.

1.5 V predlogu npr. ni ekonomskega instrumenta, s katerim bi lahko Komisija vodila razvoj v zeleno smer. Takšen instrument je bil namreč omenjen v predhodnih dokumentih. Komisija je naročila tudi študijo o možnostih za ustanovitev sklada, v katerega bi vse ladje, ki pristanejo v evropskih pristaniščih, vplačale določen znesek. Višina tega zneska bi bila odvisna od tonaže in toksičnosti. Poleg tega bi bila uporaba takšnega sklada popolnoma v skladu z načelom "onesnaževalec plača". Ta denar bi se lahko deloma uporabil za izboljšanje pogojev, pod katerimi poteka delo v jugovzhodni Aziji, na primer z izobraževanjem delavcev o varnem in zdravem delu, osveščanjem lokalnega prebivalstva o nevarnostih neodgovorne razgradnje velikih morskih plovil ter z izboljšanjem lokalne javne infrastrukture.

1.6 EESO Evropsko komisijo poziva, naj razmisli o možnosti uporabe tega denarja za razvoj zmogljivosti za razgradnjo ladij in vzpostavitev sektorja recikliranja v Evropi. V EU je na voljo dovolj ladjedelniških zmogljivosti, ki se zelo malo ali pa se sploh ne uporabljajo več za izgradnjo in popravilo ladij, vendar so primerne za razstavljanje in recikliranje ladij. To se tudi zelo

dobro ujema z načrti Evropske unije, da se razvije v trajnostno "družbo recikliranja", v kateri se večina odpadkov z domiselnim in dovršenim sistemom recikliranja predela v surovine. S tem bi lahko dosegli visoke gospodarske prihodke v obliki dragocenih materialov, s katerimi bi v veliki meri zadostili povpraševanju po surovinah ter ustvarili veliko novih delovnih mest. Glede na nenehno rastoče cene surovin in visoko brezposelnost v več državah članicah EU je lahko to za celotno Evropo zelo dobičkonosno. Poleg tega bi lahko sektor razgradnje izrabljenih ladij pomenil priložnost za razvoj obmorskih območij, usposabljanje mladih za nove poklice in za brezposelne.

1.7 Če Evropa želi, da se njene ladje razgradijo na odgovoren način, je razumljivo, da mora prispevati tudi k izgradnji zmogljivosti, ki so potrebne za takšno razgradnjo. V tržnem gospodarstvu ni nič zastonj, vse ima svojo ceno. Pri odgovorni razgradnji ladij se ta cena plača v denarjem. Pri neodgovornem razstavljanju se del te cene plača v drugih vrednostih, kot sta uničenje lokalnega okolja in izguba človeških življenj. Ker v EU teh vrednosti ne želimo sprejeti kot zakonito plačilno sredstvo, tudi ne bi smeli dopuščati, da se uporabljajo v plačilnem prometu s tretjimi državami. Komisija bi lahko temu namenila večji poudarek. EESO zato meni, da bi morala Komisija pripraviti boljši ter bolj ustvarjalni, drzen in proaktiven predlog, ki bi bil v skladu z ambicioznostjo njenih prejšnjih dokumentov in mnenj Odbora na to temo.

1.8 Odbor priporoča, naj se v zvezi z izdajo dovoljenja za recikliranje ladij v obratih na območju držav, ki niso članice OECD, če ti izpolnjujejo zahteve in so navedeni na "evropskem seznamu", uredba opre predvsem na obstoječe smernice ustreznih mednarodnih organizacij⁽¹⁾, pa tudi na samo Baselsko konvencijo in njene tehnične smernice.

2. Uvod

2.1 Konec 80-ih let prejšnjega stoletja smo bili priča mednarodnemu ogorčenju zaradi pošiljanja strupenih odpadkov iz industrijskih držav v države v razvoju. Poročila o osem tisoč sodih kemičnih odpadkov, odloženih v Nigeriji (Koko Beach), in ladjah, kot je Karin B, ki so plule od pristanišča do pristanišča, da bi se znebile svojega tovora nevarnih odpadkov, so prišla na naslovnice časopisov in slišati je bilo pozive k okrepitevi mednarodnih pravil. Nato je bila leta 1989 sprejeta Baselska konvencija ZN, ki je vzpostavila sistem nadzora čezmejnih pošiljk nevarnih odpadkov.

⁽¹⁾ Tehnične smernice o okolju varnem ravnanju pri celotni in delni demontaži ladij, Baselska konvencija o nadzoru prehoda nevarnih odpadkov preko meja in njihovega odstranjevanja, Okoljski program Združenih narodov (UNEP); Smernice za varnost in zdravje pri razstavljanju ladij; Smernice za azijske države in Turčijo, Mednarodna organizacija dela (MOD); Smernice o recikliranju ladij, Mednarodna pomorska organizacija (IMO).

2.2 Baselska konvencija za pošiljke odpadkov med državami predvideva svetovni sistem predhodne pisne prijave in soglasja. Leta 1995 je bila sprejeta sprememba Konvencije, ki uvaja prepoved izvoza nevarnih odpadkov iz držav članic EU in držav članic Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) v države, ki niso članice OECD. EU je Baselsko konvencijo in spremembo v zvezi s prepovedjo izvoza prenesla v zakonodajo Skupnosti⁽²⁾.

2.3 Čeprav ladje niso izvzete iz zakonodaje o pošiljkah odpadkov in je bilo na podlagi Baselske konvencije že sklenjeno, da se lahko ladja v določenem trenutku opredeli kot odpadek, pa se lahko v skladu z drugimi mednarodnimi predpisi še naprej opredeli kot ladja. Ker skoraj vse ladje vsebujejo znatne količine nevarnih materialov, kot so olja in oljne gošče, azbest, steklena volna, PCB, TBT in težke kovine, zlasti v barvah, je treba tiste, ki se namenijo za razstavljanje, obravnavati kot nevarne odpadke. Zato se lahko te ladje, ki plujejo pod zastavo države članice EU, če se izvažajo iz držav OECD, v skladu z Baselsko konvencijo razstavijo le v državah OECD.

2.4 Glede na to, da se ladje tej zakonodaji sistematično izogibajo, so tako mednarodni predpisi kot tudi zakonodaja EU neučinkoviti. Za izboljšanje tega stanja so pogodbenice Baselske konvencije Mednarodno pomorsko organizacijo (IMO) pozvale, naj pripravi obvezne zahteve za recikliranje ladij. IMO je leta 2006 predložila osnutek pogodbe, ki je bil leta 2009 sprejet kot Konvencija iz Hongkonga o varnem in okolju prijaznem recikliranju ladij. Konvencija bo lahko začela veljati in učinkovati šele, ko jo bo ratificiralo dovolj velikih držav zastave in velikih držav, v katerih poteka recikliranje.

2.5 Pogodbenice Baselske konvencije so leta 2006 pozdravile osnutek pogodbe IMO in začele ocenjevati, ali Konvencija iz Hongkonga vzpostavlja enakovredno stopnjo nadzora in izvrševanja, kot je vzpostavljena z Baselsko konvencijo. EU in njene države članice so oceno dokončale leta 2010, pri čemer so ugotovile, da obe konvenciji za ladje, ki so razvrščene kot odpadek, zagotavljata enakovredno stopnjo nadzora in izvrševanja. Pogodbenice Baselske konvencije so oktobra 2011 spodbudile ratifikacijo Konvencije iz Hongkonga, da bi omogočile začetek njene veljavnosti. Pričakuje se, da to ne bo zgodilo pred letom 2020. Ko bo Konvencija začela veljati, bodo morale njene pogodbenice svoje velike trgovske ladje razstavljati le v državah pogodbenicah te konvencije.

2.6 Evropska komisija meni, da so okolju škodljive in nevarne prakse razstavljanja ladij zelo zaskrbljujoče, zato pozorno spremlja dogajanje na tem področju. Komisija je leta

⁽²⁾ Uredba (ES) št. 1013/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2006 o pošiljkah odpadkov.

2007 objavila Zeleno knjigo o boljšem razstavljanju ladij ⁽³⁾, leta 2008 pa sporočilo, v katerem predlaga strategijo EU za boljše razstavljanje ladij ⁽⁴⁾. Odbor se je na ta dokumenta odzval v svojih prejšnjih mnenjih ⁽⁵⁾. S tem mnenjem pa se EESO odziva na predlog Komisije za uredbo Evropskega parlamenta in Sveta o recikliranju ladij ⁽⁶⁾.

3. Ozadje

3.1 Razstavljanje ladij vodijo tržni dejavniki. O tem, kdaj bo ladja odpisana, odločajo stroški vzdrževanja starajočega se ladjevja, cene prevoza in cene starega železa. Izbiro lokacije za razgradnjo narekuje cena, ki jo za razrez ladje ponudi izvajalec. Ta cena pa je odvisna od povpraševanja po recikliranem jeklu na zadevnem območju ter od stroškov infrastrukture za zaščito delavcev in okolja. Zaradi teh dejavnikov se je recikliranje velikih morskih plovil sčasoma preselilo v jugovzhodno Azijo.

3.2 Več kot 80 % vseh izrabljenih ladij s celega sveta je bilo od leta 2004 razstavljenih v Indiji, Pakistanu in Bangladešu z uporabo "plažne metode". Ladje namenoma nasedejo na peščenih plažah, kjer se razstavijo brez težkih strojev. Te države tudi nimajo zmogljivosti za odgovorno ravnanje z močno onesnaženimi in strupenimi odpadki. Vlade držav jugovzhodne Azije se ne želijo spoprijeti s temi praksami, saj se jim zdi recikliranje ladij pomembna gospodarska dejavnost, ki bi jo morali čim manj ovirati. Ta dejavnost zagotavlja tudi številna delovna mesta, vendar so socialne in okoljske posledice uničujoče.

3.3 Velike ladje, ki so poslana na razstavljanje v Azijo, so eden najpomembnejših tokov nevarnih odpadkov iz industrijsko razvitih držav v države v razvoju. Gre za snovi, kot so azbest, olja in oljne gošče, poliklorirani bifenili (PCB) in težke kovine. Po ocenah študije Komisije (GD TREN) iz leta 2004 bo ta dejavnost do leta 2015 vsako leto vključevala 1 000 do 3 000 ton azbesta, 170 do 540 ton PCB, 6 000 do 20 000 ton škodljivih barv in 400 000 do 1,3 milijona ton oljnih gošč. Vpliv razstavljanja ladij na okolje se le redko podrobno preuči, vendar razpoložljivi podatki kažejo, da so njegove posledice za morsko vodo, obalne prsti in usedline zelo velike. Onesnaženje morja zaradi obratov za razstavljanje v Indiji in Bangladešu je jasno vidno na fotografijah iz zraka. Poleg tega nevladne organizacije poročajo, da na teh območjih ni več nobene vegetacije ali rib.

3.4 Razmere za varnost in zdravje v obratih za razstavljanje v jugovzhodni Aziji so kritične. Zaradi pomanjkanja težkih strojev in varnostne opreme za delavce je tveganje za hude nesreče veliko. Po indijskem vladnem poročilu se je med letoma 1996 in 2003 v obratih za razstavljanje v Alangu zgodilo 434 nesreč, pri čemer je življenje izgubilo 209 delavcev. Po poročilih

iz Pakistana je med letoma 1986 in 2006 v tej državi umrlo več kot 400 delavcev, 6 000 pa jih je bilo hudo poškodovanih. Poleg tega se ocenjuje, da bo zaradi stika s strupenimi snovmi in njihovega vdihavanja brez vsakih varnostnih ukrepov ali zaščite na tisoče delavcev zbolelo za neozdravljivimi boleznimi. Delavci večinoma prihajajo iz najrevnejših regij, so nekvalificirani in delajo brez pogodbe o zaposlitvi ter brez zdravstvenega ali nezgodnega zavarovanja, poleg tega pa se ne smejo združevati v sindikate. Raziskave v Indiji kažejo, da je zelo razširjeno tudi otroško delo. Četrtnina vseh delavcev je mlajših od 18 let, 10 % pa je celo mlajših od 12 let.

4. Kratka vsebina uredbe

4.1 Cilj predloga uredbe o recikliranju ladij je znatno zmanjšanje negativnih socialnih in okoljskih vplivov, povezanih z recikliranjem ladij pod zastavo držav članic EU, zlasti v jugovzhodni Aziji, ne da bi pri tem nastale nepotrebne gospodarske obremenitve. Predlagana uredba omogoča predčasno uveljavitev več zahtev Konvencije iz Hongkonga in s tem pospešitev njenega začetka veljavnosti na svetovni ravni.

4.2 Naslednje zahteve Konvencije iz Hongkonga se bodo izvajale predčasno:

4.2.1 Ladje pod zastavo države članice EU bodo morale imeti popis nevarnih materialov na krovu in ga voditi v celotni obratovalni dobi. Nove ladje morajo ta popis pripraviti takoj, obstoječe ladje pa morajo to storiti v petih letih. Popis je treba posodobiti, preden je ladja poslana v razstavljanje, tako da se omogoči, da ima odobreni obrat za recikliranje ladij zmožnosti za ravnanje z vsemi nevarnimi materiali in odpadki na krovu.

4.2.2 Na podlagi Konvencije iz Hongkonga je bil pripravljen seznam zahtev, ki jih morajo izpolnjevati obrati za recikliranje in ki vsebuje dodatne zahteve za boljšo zaščito okolja in javnega zdravja. Obrati za recikliranje ladij, ki izpolnjujejo te zahteve, se lahko vključijo na evropski seznam obratov za recikliranje. Ladje pod zastavo države članice EU bo mogoče reciklirati le v obratih, navedenih na tem seznamu.

4.2.3 Ladje pod zastavo države članice EU bodo morale čim bolj zmanjšati količino nevarnih snovi na krovu, preden bodo izročene obratu za recikliranje. V primeru tankerjev bodo morali lastniki zagotoviti, da so ladje ob prihodu v obrat za recikliranje v takšnem stanju, ki omogoča potrditev, da je ladja "varna za vstop" in "varna za delo z vročino", da se preprečijo eksplozije in nesreče (s smrtnim izidom) delavcev v obratih za recikliranje.

⁽³⁾ COM(2007) 269 final.

⁽⁴⁾ COM(2008) 767 final.

⁽⁵⁾ CESE 1701/2007, UL C 120, 16.5.2008, str. 33; CESE 877/2009, UL C 277, 17.11.2009, str. 67.

⁽⁶⁾ COM(2012) 118 final.

4.3 V nasprotju z veljavno zakonodajo predlagana uredba temelji na sistemu nadzora in izvrševanja iz Konvencije iz Hongkonga, ki je posebej načrtovan za ladje v mednarodnem pomorskem prometu. To bi moralo prispevati k boljšemu spoštovanju zakonodaje Unije. Velik problem v okviru veljavne zakonodaje je dejstvo, da je težko ugotoviti, kdaj postane ladja odpadek. V skladu z novo ureditvijo bodo države članice pravočasno obveščene o načrtovanem začetku recikliranja ladje in njegovem koncu. S primerjavo seznamov ladij, za katere je bilo izdano potrdilo o popisu, s seznamom ladij, ki so bile reciklirane v odobrenih obratih, bo mogoče lažje ugotoviti primere nezakonitega recikliranja.

4.4 Za odgovorno recikliranje je poleg ekonomskih dejavnikov problematično tudi vprašanje evropskih zmogljivosti za recikliranje. Na voljo je komaj dovolj zmogljivosti za recikliranje vojnih ladij držav članic EU in drugih državnih plovil. S tem ko bo dovoljeno recikliranje ladij v obratih zunaj skupine držav OECD, če izpolnjujejo zahteve in so vključeni na evropski seznam, bo odpravljena tudi težava glede omejenih zakonitih zmogljivosti recikliranja, ki so lastnikom ladij dostopne. To je zlasti pomembno zato, ker naj bi po pričakovanjih v naslednjih desetih letih recikliranje ladij doseglo vrhunec.

5. Splošne ugotovitve

5.1 Razgradnja ladij poteka na neodgovoren način. Večina plovil se razgradi v Indiji, Bangladešu in Pakistanu z uporabo t. i. plažne metode (angl. *beaching*), pri kateri se ladje privedejo na plažo, kjer jih razstavi nešolano osebje, vključno s številnimi otroki, brez ustreznih orodij in brez kakršne koli zaščite pred velikimi količinami sproščenih nevarnih snovi. Delavci so izkoriščani, ne da bi se lahko pred tem zaščitili, saj sindikati v teh sektorjih, zlasti v Bangladešu in Pakistanu, pogosto niso dovoljeni. Vlade proti takšnim zlorabam ne ukrepajo. Gre za dejavnosti, ki so ekonomsko pomembne za te države, za katere je večinoma značilna šibka in podkupljiva uprava, še posebej v tem sektorju pa tudi močna in brezvestna podjetja.

5.2 Gospodarski pomen ni povezan le z delovnimi mesti, ampak tudi in predvsem z dobavo surovin. Te države z recikliranjem ladij zadovoljijo večji del svojih potreb po jeklu. Pomembno je tudi zagotavljanje delovnih mest, ki pa je s socialnega vidika sporno. Zaposlujejo se predvsem nekvalificirani ljudje iz najrevnejših skupin prebivalstva, ki sicer delajo, ampak niso zaposleni, saj jih delodajalci najamejo po posameznih dnevih. V skladu z evropskim in globalnim razumevanjem zaposlitve (MOD: globalni pakt za dostojno delo, 2009) lahko zaposleni preživijo in vzdržujejo družino. Delavci v industriji razstavljanja ladij na plažah jugovzhodne Azije pa od tega dela ne morejo živeti, kvečjemu so sposobni preživeti za nekaj časa. Dejansko jih veliko umre – bodisi hitro, v eni od številnih nesreč, ali pa počasi, zaradi ene od hudih in neozdravljivih bolezni, za katero lahko zbolijo med opravljanjem dela.

5.3 Odgovornost Evropske unije na tem področju je velika, saj je velik del svetovnega ladjevja v lasti družb iz držav članic

EU. Komisija je že več let zaskrbljena zaradi razvoja dogodkov v tem sektorju, zlasti zaradi množičnega izogibanja pravilom Baselske konvencije. Zato je pred nekaj leti sklenila, da bo v zvezi s tem vprašanjem sprejela ustrezne ukrepe. V zadnjih petih letih je Komisija o tej temi zaporedoma pripravila najprej zeleno knjigo, ki ji je sledil strateški dokument, zdaj pa je predložila še predlog uredbe.

5.4 Predlog uredbe o recikliranju ladij je v primerjavi s predhodno objavljeno zeleno knjigo in strateškim dokumentom na isto temo precej manj odločen. V teh dveh dokumentih so bile težave, povezane z recikliranjem ladij, zlasti v Bangladešu, Indiji in Pakistanu, zelo natančno analizirane in izraženo je bilo prepričanje, da je treba sprejeti stroge ukrepe za odpravo nevdržnih pogojev v teh državah. Ukrepi, predvideni v predlogu uredbe, pa teh težav ne odpravljajo. EESO lahko na podlagi tega ugotovi le to, da za reševanje teh problemov očitno ni politične volje. To ni le obžalovanja vredno, ampak tudi presenetljivo, saj je na vzporednih področjih Komisija že pokazala politično voljo za ukrepanje.

5.5 V tem predlogu je komaj zaslediti načrte iz prejšnjih dokumentov, na primer glede uvedbe nekaterih obveznosti za lastnike ladij, ladjedelce ter družbe za natovarjanje in raztovarjanje, s katerimi bi spodbudili odgovorno razstavljanje in recikliranje ladij, ki so na koncu svojega gospodarskega cikla. Ukrepi, predlagani v predlogu uredbe, so šibki in vsebujejo številne pravne vrzeli.

5.6 Potem ko so bili predlogi Konvencije iz Hongkonga dokončani, so pogodbenice Baselske konvencije ocenile, ali navedeni konvenciji vzpostavljata enakovredno stopnjo nadzora in izvrševanja. Vendar o tem vprašanju niso uspeli doseči soglasja. Stališče IMO in držav članic EU pa je bilo v zvezi s tem pozitivno. Eden od vzrokov za drugačno oceno je morda dejstvo, da se Konvencija iz Hongkonga nanaša le na razgradnjo ladij, medtem ko Baselska konvencija obravnava zlasti odgovorno ravnanje z nevarnimi snovmi in določa tudi pogoje za nadaljnje korake v verigi recikliranja. Konvencija iz Hongkonga tega skoraj ne omenja. EESO ugotavlja, da Komisija v svojem predlogu ta vidik obravnava na splošno, in priporoča, naj se v zvezi z izdajo dovoljenja za recikliranje ladij v obratih na območju držav, ki niso članice OECD, če ti izpolnjujejo zahteve in so navedeni na evropskem seznamu, uredba opre predvsem in obstoječe smernice ustreznih mednarodnih organizacij⁽⁷⁾, pa tudi na samo konvencijo in njene tehnične smernice.

5.7 Predlog Komisije sicer presega določbe Konvencije iz Hongkonga, vendar ne sega tako daleč kot določbe Baselske konvencije. Komisija navaja, da noče postaviti previsokih zahtev, saj sicer države, kjer razstavljanje ladij sedaj poteka z okolju in

⁽⁷⁾ Glej opombo 1.

zdravju škodljivimi metodami, verjetno ne bodo hotele pristopiti h Konvenciji iz Hongkonga, s čimer bi uredba zgrešila svoj namen. Ta argument je vprašljiv: če je določena zakonodaja ali ureditev (Baselska konvencija) pogosto kršena, se njena nadomestitev z novo pravno ureditvijo, katere izvrševanje je še šibkejša (Konvencija iz Hongkonga), ne zdi najbolj očiten ukrep za rešitev tega problema. Komisija bi lahko v predlogu več pozornosti namenila višji ravni izvrševanja.

5.8 Dve metodi, ki se pogosto uporabljata v izogib obveznostim iz Baselske konvencije, sta zamenjava zastave ladje iz evropske države za zastavo države, ki ni članica EU, ali prodaja ladje trgovcu. Če se ta prodaja opravi v evropskih vodah, trgovec ladje ne sme izvoziti za recikliranje v državo, ki ni članica OECD, saj zanjo veljajo pravila Baselske konvencije. Trgovec zato poda izjavo, v kateri potrdi, da ladje ni kupil za razrez temveč v gospodarske namene. Ko pa ladja zapusti evropske vode, se pogosto takoj preusmeri na eno od obal jugovzhodne Azije in izjava se izkaže za lažno.

5.9 EESO ugotavlja, da so v predlogu Komisije povzeti najpomembnejši elementi Konvencije iz Hongkonga, v kateri je odgovornost porazdeljena med državami zastave, državami, kjer poteka recikliranje, in državami pristanišča na eni strani ter lastniki ladij, ladjedelci in obrati za recikliranje na drugi strani. Vendar ima Odbor pomisleke glede pravilnosti te porazdelitve odgovornosti in meni, da bi bilo treba upoštevati tudi vlogo prejšnjih lastnikov/dejanskih lastnikov (angl. *beneficial owners*).

5.10 V predlogu npr. ni ekonomskega instrumenta, s katerim bi lahko Komisija vodila razvoj v zeleno smer. Takšen instrument je bil namreč omenjen v predhodnih dokumentih. Komisija je poleg tega naročila študijo o možnostih za ustanovitev sklada, v katerega bi vse ladje, ki pristanejo v evropskih pristaniščih, vplačale določen znesek. Višina tega zneska bi lahko bila odvisna od tonaže in toksičnosti. Poleg tega bi bila uporaba takšnega sklada popolnoma v skladu s načelom "onesnaževalec plača". Ta denar bi se lahko deloma uporabil za izboljšanje pogojev, pod katerimi poteka delo v jugovzhodni Aziji, npr. z izobraževanjem delavcev o varnem in zdravem delu, osveščanjem lokalnega prebivalstva o nevarnostih neodgovorne razgradnje velikih morskih plovil ter z izboljšanjem lokalne javne infrastrukture.

5.11 EESO Evropsko komisijo poziva, naj razmisli o možnosti uporabe tega denarja za razvoj zmogljivosti za razgradnjo ladij in vzpostavitev sektorja recikliranja v Evropi. V EU je na voljo dovolj ladjedelniških zmogljivosti, ki se zelo malo ali pa se sploh ne uporabljajo več za izgradnjo in popravilo ladij, vendar so zelo primerne za njihovo razstavljanje in recikliranje. To se tudi zelo dobro ujema z načrti Evropske unije, da se razvije v trajnostno "družbo recikliranja", v kateri se odpadki z domiselnim in dovršenim sistemom recikliranja

predelajo v surovine. S tem bi lahko dosegli visoke gospodarske prihodke v obliki dragocenih materialov, s katerimi bi v veliki meri zadostili povpraševanju po surovinah ter ustvarili veliko novih delovnih mest. Glede na nenehno rastoče cene surovin in visoko brezposelnost v več državah članicah EU je lahko to za celotno Evropo zelo dobičkonosno.

5.12 Če Evropa želi, da se njene ladje razgradijo na odgovoren način, je razumljivo, da mora prispevati tudi k izgradnji zmogljivosti, ki so potrebne za takšno razgradnjo. V tržnem gospodarstvu ni nič zastonj, vse ima svojo ceno. Pri odgovorni razgradnji ladij se ta cena plača v denarju. Pri neodgovorni razgradnji se del te cene plača v drugih vrednostih, kot sta uničenje lokalnega okolja in izguba človeških življenj. Ker v EU teh vrednosti ne želimo sprejeti kot zakonito plačilno sredstvo, tudi ne bi smeli dopuščati, da se uporabljajo v plačilnem prometu s tretjimi državami. Komisija bi lahko temu namenila večji poudarek. EESO meni, da mora Komisija pripraviti boljši ter bolj ustvarjalen, drzen in proaktiven predlog, ki bi bil v skladu z ambicioznostjo njenih prejšnjih dokumentov in mnenj Odbora na to temo.

6. Posebne ugotovitve

6.1 EESO podpira cilj predloga glede recikliranja ladij in splošen pristop, za katerega se je odločila Komisija, vendar ima velike pomisleke glede učinkovitosti izvrševanja. Odbor je še posebej kritičen do naslednjih določb.

6.2 V členu 15 predloga uredbe je navedeno, da so lahko obrati za recikliranje zunaj Unije vključeni na evropski seznam, če izpolnjujejo zahteve, ki jih je določila EU za odgovorno razgradnjo ladij. Vendar mora dokazila o izpolnjevanju zahtev predložiti obrat sam. Inšpekcijski pregledi na terenu, ki jih izvede Komisija ali zastopniki v njenem imenu, so v predlagani uredbi predvideni samo kot možnost. EESO Komisijo poziva, naj vzpostavi poseben in učinkovit mehanizem za inšpekcijske preglede in preverjanje, ki jih izvajajo neodvisne tretje strani, da se zagotovi izpolnjevanje zahtev iz člena 12.

6.3 Člen 12 vsebuje seznam zahtev, ki jih mora izpolniti obrat za recikliranje ladij, da se lahko vključi na evropski seznam. Glede samih zahtev Odbor nima veliko pripomb. Opozarja pa na prehodne določbe v členu 28, v skladu s katerimi lahko države članice EU pred objavo evropskega seznama dovolijo recikliranje ladij v obratih zunaj Unije, če je na podlagi informacij, ki jih predloži lastnik ladje ali obrat za recikliranje ladij ali ki so pridobljene drugače, preverjeno, da obrat za recikliranje ladij izpolnjuje zahteve iz člena 12. EESO Komisijo znova poziva, naj vzpostavi poseben in učinkovit mehanizem za inšpekcijske preglede in preverjanje, ki jih izvajajo neodvisne tretje strani, da se zagotovi izpolnjevanje zahtev iz člena 12.

6.4 V členu 23 je navedeno, da je treba za kršitev te uredbe določiti kazni, ki so lahko civilne ali upravne narave, morajo pa biti učinkovite, sorazmerne in odvračilne. Vendar konkretne kazni niso opredeljene. V istem členu je poleg tega določeno, da se kazni lahko izrečejo tudi predzadnjemu lastniku, če se ladja proda in se v manj kot šestih mesecih od prodaje pošlje v recikliranje v obrat, ki ni na evropskem seznamu. Po mnenju Odbora pa je šest mesecev zelo kratko obdobje v primerjavi s povprečno življenjsko dobo ladje. Poleg tega Odbor poudarja, da je mogoče oprostitev plačila predvidene kazni, tj. če lahko lastnik dokaže, da svoje ladje ni prodal z namenom njenega recikliranja, enostavno utemeljiti s predložitvijo izjave, kar se je večkrat zgodilo v okviru sedanjih težav pri izvrševanju Baselske konvencije.

6.5 V členu 30 se Komisija zavezuje, da bo to uredbo pregledala najpozneje v dveh letih od začetka veljavnosti Konvencije iz Hongkonga. Ker se ta pričakuje leta 2020, naj bi bil torej pregled uredbe izveden leta 2022. Komisija pri tem preuči, ali bi lahko na evropski seznam obratov za recikliranje ladij vključila

obrate, ki jih odobrijo pogodbenice Konvencije iz Hongkonga, s čimer bi se izognila podvajanju dela in upravnim obremenitvam. Povsem mogoče pa je, da obrati, ki jih odobrijo pogodbenice Konvencije iz Hongkonga, še posebej obrati v verigi recikliranja po razgradnji, ki so pristojni za odgovorno ravnanje z nevarnimi snovmi, ne izpolnjujejo pogojev za uvrstitev na evropski seznam. Tudi to bi lahko oslabilo sedanjo prakso.

6.6 EESO opozarja, da je za recikliranje ladij v obratih, kjer se uporablja "plažna metoda", značilna nezadostna stopnja varnosti pri delu, pa tudi izkoriščanje delavcev in uničujoče posledice za okolje. Ladje se ročno razstavijo na plaži, vse nevarne snovi, ki so pri tem prisotne (olja, oljne gošče, PCB itd), pa se neovirano sproščajo v morje ali pronicajo v pesek. Študije na kraju samem so pokazale, da sta rastlinstvo in živalstvo v širši okolici plaž, kjer poteka razstavljanje ladij, povsem izginila. Glede na program EU na področju trajnosti bi bilo pričakovali, da bo Komisija obrate za recikliranje, kjer se uporabljajo te metode, jasno izključila iz evropskega seznama. To v sedanjem predlogu ni jasno.

V Bruslju, 12. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

PRILOGA

k Mnenju Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Naslednji amandmaji, ki so bili med razpravo zavrženi, so prejeli vsaj četrtno glasov:

Točka 5.5

Spremeni se tako:

V tem predlogu je komaj zaslediti načrte iz prejšnjih dokumentov, na primer glede uvedbe nekaterih obveznosti za lastnike ladij, ladjedelce ter družbe za natovarjanje in raztovarjanje, s katerimi bi spodbudili odgovorno razstavljanje in recikliranje ladij, ki so na koncu svojega gospodarskega cikla. Ukrepi, predlagani v predlogu uredbe, so šibki lahko bili odločnejši in vsebujejo številne brez pravnih negotovosti.

Rezultat glasovanja

Za: 70
Proti: 72
Vzdržani: 0

Točka 5.7

Črta se:

Predlog Komisije sicer presega določbe Konvencije iz Hongkonga, vendar ne sega tako daleč kot določbe Baselske konvencije. Komisija navaja, da neče postaviti previsokih zahtev, saj sicer države, kjer razstavljanje ladij sedaj poteka z okolju in zdravju škodljivimi metodami, verjetno ne bodo hotele pristopiti h Konvenciji iz Hongkonga, s čimer bi uredba zgrešila svoj namen. ~~Na argument je vprašljiv: če je določena zakonodaja ali ureditev (Baselska konvencija) pogosto kršena, se njena nadomestitev z novo pravno ureditvijo, katere izvrševanje je še šibkejše (Konvencija iz Hongkonga), ne zdi najbolj očitni ukrep za rešitev tega problema. Komisija bi lahko v predlogu več pozornosti namenila višji ravni izvrševanja.~~

Rezultat glasovanja

Za: 65
Proti: 86
Vzdržani: 0

Točki 5.10 in 1.5 (skupno glasovanje)

Točka se črta:

V predlogu npr. ni ekonomskega instrumenta, s katerim bi lahko Komisija vodila razvoj v zeleno smer. Takšen instrument je bil namreč omenjen v predhodnih dokumentih. Komisija je poleg tega naročila študijo o možnostih za ustanovitev sklada, v katerega bi vse ladje, ki pristanejo v evropskih pristaniščih, vplačale določen znesek. Višina tega zneska bi lahko bila odvisna od tonaže in toksičnosti. Poleg tega bi bila uporaba takšnega sklada popolnoma v skladu z načelom "onesnaževalec plača". Ta denar bi se lahko deloma uporabil za izboljšanje pogojev, pod katerimi poteka delo v jugovzhodni Aziji, npr. z izobraževanjem delavcev o varnem in zdravem delu, osveščanjem lokalnega prebivalstva o nevarnostih neodgovorne razgradnje velikih morskih plovil ter z izboljšanjem lokalne javne infrastrukture.

Rezultat glasovanja

Za: 69
Proti: 80
Vzdržani: 2

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o ključnih ukrepih za Akt za enotni trg II (raziskovalno mnenje)

(2012/C 299/30)

Glavni poročevalec: **Ivan VOLEŠ**

Evropska komisija je 27. junija 2012 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Ključni ukrepi za Akt za enotni trg II

(raziskovalno mnenje).

Predsednik je 28. junija 2012 zadolžil strokovno skupino za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo za pripravo dela Odbora na tem področju.

Zaradi nujnosti postopka je Evropski ekonomsko-socialni odbor na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 12. julija) za glavnega poročevalca imenoval g. VOLEŠA ter mnenje sprejel s 176 glasovi za, 5 glasovi proti in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Uvod

1.1 Komisija je do konca leta 2011 predstavila predloge za deset od dvanajstih pobud Akta za enotni trg, v prvi polovici leta 2012 pa še preostala dva predloga. Poleg tega je dokončala ali vložila predloge za 28 od preostalih 50 ukrepov, ki jih je napovedala v aktu.

1.2 Konkretni predlogi v zvezi z upravljanjem enotnega trga so bili usmerjeni v obveščanje državljanov in podjetij o priložnostih na enotnem trgu, o boljšem izvajanju pravil enotnega trga v državah članicah in zagotavljanju njihovega učinkovitega izvrševanja. Na tem področju je napredek skromen, čeprav državljani in podjetja menijo, da je prav to ena največjih pomanjklivosti.

1.3 Komisija je namenila osrednjo pozornost dvanajstim pobudam, zato je lahko napredovala hitreje kot bi sicer. Evropski parlament in Svet sta bila pozvana, naj sprejmeta zakonodajne predloge do konca leta 2013, da se bodo lahko izvajali leta 2014. Hiter, popoln in pravilen prenos ter izvajanje sprejete zakonodaje bo velik zalogaj za države članice.

1.4 Komisija bo oktobra 2012 po vsej Evropi obeležila 20. obletnico Akta za enotni trg s tednom Akta za enotni trg in dogodki v vseh 27 državah članicah. Drugi forum o enotnem trgu bo poskrbel, da se ohrani politični zagon, ki ga je ustvaril Akt za enotni trg, da se oceni napredek pri izvajanju in pregledajo prihodnje prednostne naloge za okrepitev rasti in zaupanja.

1.5 Podpredsednik Evropske komisije Maroš Šefčovič je v pismu z dne 27. junija zaprosil EESO za prispevek k trenutni

razpravi z obrazložitvijo, da njegovi člani predstavljajo širok nabor socialnih in ekonomskih akterjev, ki z ustvarjanjem soglasja vnesejo dodano vrednost v tekoče delo.

2. Splošne ugotovitve in priporočila

2.1 Predlogi za Akt za enotni trg II ne smejo zanemariti resnosti stanja v EU, ki je posledica nezmožnosti nekaterih držav članic, da zmanjšajo javni primanjkljaj, vsesplošne stagnacije BDP in rastoče brezposelnosti. Zato morajo vsebovati tako kratkoročne ukrepe, ki imajo takojšen učinek na rast in zaposlovanje, kot tudi srednje- in dolgoročne ukrepe, ki lahko zagotovijo trajnostni razvoj in koristijo državljanom EU v prihodnje.

2.2 Revidirana in posodobljena strategija Evropa 2020 bi morala biti splošno vodilo za razvoj enotnega trga kot najdragocenejšega dosežka evropskega povezovanja in orodja za izpolnitev ciljev strategije.

2.3 Pri pripravi novega svežnja predlogov za okrepitev enotnega trga je treba upoštevati tudi mnenja zainteresiranih strani, vključno z organizacijami civilne družbe in socialnimi partnerji.

2.4 Ukrepe, ki bodo sprostili potencial enotnega trga za podjetja, potrošnike, državljane in druge akterje, je treba izvajati predvsem na področjih zagotavljanja storitev, dostopa do financiranja, odprave upravnih obremenitev za MSP, e-trgovine, digitalnega enotnega trga in mobilnosti. Spremljati jih morajo ukrepi, ki bodo okrepili zaščito in zaupanje potrošnikov, a bodo hkrati – s podporo socialnemu gospodarstvu, priznavanjem potrebe po socialni koheziji ter spoštovanjem pravic in interesov državljanov – ustrezno upoštevali socialne vidike enotnega trga.

2.5 EESO je v prejšnjih mnenjih o Aktu za enotni trg ⁽¹⁾ in dvanajstih pobudah ⁽²⁾ izpostavil več vprašanj, za katere še vedno meni, da so ključnega pomena.

— Komuniciranje o prednostih enotnega trga za državljane in podjetja je ključno in posredniki, kot so politične stranke, organizacije civilne družbe, mediji in izobraževalne ustanove, so odgovorni, da prebivalcem Evrope pomagajo doumeti njegov pomen.

— Komisija mora povečati ozaveščenost državljanov o vprašanih enotnega trga s svojimi številnimi mrežami, agencijami in drugimi razpoložljivimi orodji ⁽³⁾.

2.6 Odbor bo še letos pripravil mnenje na lastno pobudo o ukrepih, ki manjkajo v Aktu za enotni trg. Ti se med drugim nanašajo na dajatve za avtorske pravice (ki jih pokriva Akt za enotni trg II), revizijo direktive o avtorskih pravicah, nevtralnost interneta, varstvo podatkov, varstvo vlagateljev, protokol o socialnem napredku, statut evropske zasebne družbe, elektronska javna naročila, evropske bonitetne agencije, enakost spolov, mikro- in družinska podjetja, ukrepe v podporo ustanavljanju novih podjetij in širitvi obstoječih, kreditne in plačilne kartice, elektronska plačila, potrošniške kredite in prezadolženost, medbančne prenose, mladino, ukrepe za dokončno uvedbo skupne valute in delovanje enotnega evropskega plačilnega območja (SEPA).

2.7 Odbor pričakuje, da bo sodeloval v vseh posvetovanjih o zakonodajnih in nezakonodajnih ukrepih tekočega programa Komisije, ki bodo vključeni v Akt za enotni trg II. Ko bodo posamezni ukrepi Komisije prevedeni v prave predloge, pa bo o njih pripravil podrobna priporočila.

3. Pobude in ključni ukrepi

3.1 Storitve

3.1.1 Vsem državljanom EU je treba takoj omogočiti odprtje osnovnih plačilnih računov. Odbor poziva k ukrepom, ki bodo poleg omenjenega področja urejali tudi preglednost provizij in preprosto menjavo bančnih računov.

3.1.2 Nadalje je treba kot prednostni področji obravnavati dostavo pošilk, zlasti pri e-trgovanju ⁽⁴⁾, ter čezmejne postopke v primeru insolventnosti.

⁽¹⁾ UL C 132, 3.5.2011, str. 47.

⁽²⁾ UL C 24, 28.1.2012, str. 99.

⁽³⁾ SOLVIT, Enterprise Europe Network, Evropski potrošniški centri, evrocentri itd.

⁽⁴⁾ O tej temi govori tudi video, ki je bil oddan na natečaju Povej svojo zgodbo (*Tell us your story*) GD za notranji trg in storitve. Tudi na javnem posvetovanju opazovalne skupine za enotni trg 1. junija 2012 v Talinu je bilo govora o ukrepih za odziv na problematiko, ki so jo državljani izpostavili v svojih videih.

3.1.3 EESO predlaga tudi vključitev ukrepov za utrditev delovanja enotnega evropskega plačilnega območja (SEPA).

3.1.4 Odbor vnovič izraža podporo razširitvi standardov na storitve, pri čemer je treba upoštevati njihov specifični značaj ter pomen, ki ga imajo za potrebe trga in družbe.

3.2 Digitalni enotni trg

3.2.1 Po mnenju Odbora bo dokončanje digitalnega enotnega trga ključno za ponovni zagon enotnega trga. V svojem prejšnjem mnenju je namreč zapisal, da je elektronska trgovina ena od žrtev razdrobljenosti enotnega trga, ki preprečuje, da bi bil potencial, ki ga ima spletna čezmejna trgovina za ponudnike in potrošnike, v celoti izkoriščen. Zato je treba s konkretnimi dejanji dopolnjevati ukrepe, ki jih je pripravila Komisija in ki se nanašajo na visoko raven varstva podatkov, odprt internet, nevtralnost omrežja, odpravo ovir, povezanih z državljanstvom oziroma prebivališčem, e-podpise, e-plačila, naložbe v širokopasovne povezave, univerzalni dostop, dostopnost strojne in programske opreme za vse ter zakonodajo, ki ureja spletne storitve, v povezavi z dosledno politiko varstva potrošnikov.

3.2.2 Po mnenju EESO je nujno zagotoviti upravno sodelovanje med državami članicami ter omogočiti storitve e-uprave, kar bi lahko dosegli z razširjeno uporabo informacijskega sistema za notranji trg (IMI).

3.2.3 EESO poudarja, da je treba posebej opozoriti na prednosti izstavljanja e-računov, ki se je zelo razširilo, vendar meni, da bi morala biti ta praksa neobvezna in enakovredna izstavljanju papirnih računov, pri čemer je treba preprečiti vsakršne dodatne obremenitve za MSP.

3.3 Omrežja

3.3.1 EESO namenja posebno pozornost omrežjem (prometnim, energetske, telekomunikacijskim), ki pomembno prispevajo k povezovanju Evrope. V zvezi z železnicami se Odbor zavzema za vzpostavitev enotnega železniškega območja, ki bi bilo konkurenčno drugim načinom prevoza. Zato priporoča, da se razišče možnost ustanovitve kompenzacijskega sklada po zgledu ureditve, ki že velja za različne omrežne panoge. Absolutno prednost je treba nameniti splošni vzpostavitvi evropskega sistema za signalizacijo in upravljanje prometa v povezavi z evropskim sistemom za nadzor vlakov (ETCS).

3.3.2 Na področju **zračnega prevoza** je vzpostavitev enotnega evropskega neba bistvena za konkurenčnost letalske industrije EU na svetovnem trgu. V zvezi z razvojem skupnega podjetja za razvoj nove generacije evropskega sistema upravljanja zračnega prometa (SESAR) je treba: a) zagotoviti usklajeno uvajanje posodobitev infrastrukture v zraku in na zemlji;

b) zagotoviti pravočasna in zadostna finančna sredstva za izvajanje programa SESAR in c) vzpostaviti ustrezno upravljanje za začetek programa SESAR. Pri tem bi morala imeti možnost sodelovanja tudi MSP.

3.3.3 Odbor poziva k takojšnji reviziji Uredbe (ES) št. 261/2004⁽⁵⁾, s katero se bodo posodobile pravice potnikov v zvezi s čezmernimi rezervacijami, zamudami in počitniškimi paketi.

3.3.4 **Pristaniška politika** EU bi morala:

- a) zagotavljati trajnostni razvoj pristanišč in pristaniških zmogljivosti,
- b) vzpostaviti jasen in pregleden okvir za financiranje naložb v pristanišča,
- c) razjasniti postopke za dostop do trga pristaniških storitev,
- d) odpraviti operativna ozka grla, ki ovirajo učinkovitost pristanišč,
- e) spodbujati dobre in varne delovne pogoje ter konstruktivne delovne odnose v pristaniščih,
- f) spodbujati splošno konkurenčnost in pozitivno podobo pristanišč.

3.3.5 Skupna pristaniška politika ne pomeni nujno, da je treba pripraviti novo zakonodajo. Koristna nadomestna možnost za zakonodajo so lahko zlasti nezavezujoči akti (t. i. "mehko pravo") na eni strani in prilagojena obravnava vsakega primera posebej na drugi.

3.3.6 V zvezi z **energetskimi omrežji** Odbor podpira nedavne pobude Evropske komisije o čim prejšnji vzpostavitvi medsebojnih povezav in oblikovanju notranjega trga za energijo.

3.3.7 EESO načeloma podpira ustanovitev evropske energetske skupnosti ter se strinja z vmesnimi fazami, povezanimi z ustanovitvijo, zlasti z evropskimi regionalnimi energetskimi omrežji, skladom za razvoj obnovljivih virov energije ter združenjem za nakup plina.

3.3.8 Odbor meni, da je napočil pravi čas za kritično presojo liberalizacije energetskega trga, saj trenutni rezultati državljanom in podjetjem niso prinesli predvidenega znižanja cen.

3.4 Dostop do financiranja

3.4.1 Zaradi finančne krize podjetja, zlasti MSP, v številnih državah članicah težje dostopajo do kreditov, kar negativno

vpliva na njihovo poslovanje. Dostop do sredstev pa je ključnega pomena za rast zasebnega sektorja, zlasti MSP in socialnih podjetij, in ustvarjanja novih delovnih mest. Vendar je pripravljenost bank za kreditiranje predvsem inovativnih in novoustanovljenih podjetij – ki hkrati predstavljajo največje tveganje in največji potencial za rast – vse manjša.

3.4.2 Zato EESO poziva Komisijo, naj podpre MSP za neposredno izkoriščanje trga obveznic, razvije platforme obveznic, namenjene MSP, ugotovi, kako je mogoče izboljšati dolžniško-lastniško financiranje, in preuči nove dolžniško-lastniške proizvode, kot je jamstvo za dolžniško-lastniška posojila. V zvezi s tem bi morala Komisija za vse akterje pripraviti smernice o dobrih praksah pri združevanju in izkoriščanju finančnih instrumentov iz različnih virov.

3.4.3 EESO predlaga, da se pri pogajanjih z državami članicami o prihodnjih strukturnih skladih upošteva potreba po vzpostavitvi finančnih instrumentov v podporo jamstvom za posojila MSP.

3.5 Obdavčitev

3.5.1 Odbor poziva k ukrepom za ureditev razlik med davčnimi predpisi in zapletenih upravnih postopkov, ki pomenijo veliko oviro za MSP, saj jim onemogočajo širitev na enotnem trgu.

3.5.2 Tudi brez uskladitve obdavčevanja je mogoče na tem področju odpraviti številne ovire, med drugim dvojno obdavčenje, ki resno ogroža čezmejno poslovanje ter negativno vpliva na naložbene dejavnosti ter zaposlovanje. Sedanji zapleteni sistemi za povračilo DDV pri čezmejnem trgovanju z blagom in storitvami so lahko razlog za davčne utaje in goljufije, s čimer se je treba odločneje spopasti. Enoten obračun DDV v EU bi prispeval k upravni poenostavitvi.

3.5.3 Odbor meni, da obdavčenje v državah članicah ne bi smelo imeti za posledico ustanovitve davčnih oaz, ki imajo negativne posledice za gospodarstva in državne proračune.

3.5.4 Pozornost je treba nameniti režimu DDV na finančne storitve; zlasti če bo v finančnem sektorju uveden nov davek na denarne tokove ali podobne operacije, mora Komisija preučiti, kakšne prednosti ima njegova uvedba v okviru DDV.

3.5.5 EESO prav tako poziva k uvedbi splošnega predpisa, da se DDV odvede šele, ko kupec poravnava račun. Ta sistem računovodenja na podlagi plačil, ki že velja v nekaterih državah članicah za mala podjetja, preprečuje odvajanje DDV pri prodaji, če kupec še ni poravnal računa. V trenutni gospodarski recesiji bi to preprečilo plačilno nesposobnost zlasti MSP.

⁽⁵⁾ Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 261/2004 z dne 11. februarja 2004 o določitvi skupnih pravil glede odškodnine in pomoči potnikom v primerih zavrnitve vkrcanja, odpovedi ali velike zamude letov ter o razveljavitvi Uredbe (EGS) št. 295/91.

3.6 Poslovno okolje

3.6.1 EESO poudarja, da je treba nameniti posebno pozornost vprašanju, ki niso zadostno urejena z zakonodajo EU ali s podpornimi programi, na primer samozaposlenim.

3.6.2 Odbor poudarja potrebo po nadaljnjem zmanjšanju nepotrebnih upravnih obremenitev in pričakuje, da bo Komisija predlagala cilje za obdobje po letu 2012, ko naj bi se upravne obremenitve zmanjšale za 25 %. Odbor ugotavlja, da je zmanjšanje nepotrebnih bremen vedno dobrodošlo tako za podjetja kot tudi za potrošnike ali javne organe, treba pa je skrbno paziti, da pri tem ne bi ogrozili prvotnega namena zakonodaje.

3.7 Socialno podjetništvo

3.7.1 Revizija pobude za socialno podjetništvo bo opravljena leta 2014. Komisija bo v tesnem sodelovanju s skupino strokovnjakov za socialno podjetništvo ocenila napredek in opredelila nadaljnje dejavnosti. EESO priporoča, da se ustrezno upoštevajo ugotovitve, ki jih je Odbor oblikoval v prejšnjih mnenjih, sprejetih prav o socialnem podjetništvu ⁽⁶⁾.

3.7.2 Po mnenju Odbora je treba izboljšati stopnjo ozaveščenosti o vlogi in razširjenosti socialnih podjetij, da se okrepi njihov dejanski vpliv na skupnost podjetništva. Za merjenje tega vpliva bo treba razviti namensko metodologijo. Ta ocena bo potrebna tudi za izvajanje evropskega sklada za socialno podjetništvo.

3.7.3 EESO meni, da je treba predlog za evropsko fundacijo in vse druge oblike družb v Evropi oceniti skozi prizmo posvetovanj o obnovitvi evropskega prava gospodarskih družb.

3.8 Potrošniki

3.8.1 Odbor pričakuje, da bo kmalu pripravljen zakonodajni predlog o kolektivnih pravnih sredstvih, ki bo omogočil vzpostavitev mehanizma za kolektivna pravna sredstva tako na nacionalni ravni kot med državami in ki ga bodo lahko uporabljali vsi potrošniki na enotnem trgu. Ti mehanizmi bi morali biti na voljo vsem, katerih pravice na enotnem trgu so bile kršene. Dobavitelji blaga in ponudniki storitev s postavljanjem nepoštenih pogodbenih pogojev in nepoštenimi poslovnimi praksami kršijo pravice ne le potrošnikov, temveč tudi delavcev in državljanov na splošno, ki trpijo zaradi diskriminacije in ki bi morali imeti dostop do sistemov kolektivnih pravnih sredstev. Podobno zaščito pred nepošteno poslovno prakso bi potrebovala tudi MSP.

V okviru nadaljnjih priprav je treba upoštevati stališča vseh zainteresiranih strani.

3.8.2 EESO poziva k oblikovanju regulativnih ukrepov, ki bodo omogočili integriran enotni trg za kartična, spletna in mobilna plačila.

3.8.3 V zvezi s pravili o varnosti proizvodov Odbor poziva k uporabi dveh osnovnih načel:

- **upoštevanje življenjskega kroga**, ki pomeni, da morajo za vse uporabnike in udeležene delavce veljati zahteve o varnosti proizvodov. Življenjski krog proizvoda obsega njegovo celotno življenjsko dobo – od nabave surovin do njegove odstranitve;
- **spodbujanje vseživljenjskega pristopa**, ki pomeni, da mora biti trajnostna narava proizvoda ključni vidik njegove proizvodnje.

3.9 Mobilnost državljanov

3.9.1 Odbor vnovič izraža potrebo po večji mobilnosti državljanov s posodobitvijo sistema priznavanja poklicnih kvalifikacij. S spodbujanjem poklicne in geografske mobilnosti delavcev bi lahko izboljšali delovanje evropskih trgov dela in olajšali zagotavljanje čezmejnih storitev. Razprave o priznavanju na ravni 27 držav članic ne postrežejo vedno z uporabnimi sklepi. Več pozornosti je treba nameniti dejanskim potrebam (v čezmejnih primerih in med sosednjimi državami), ki temeljijo na analizi vzorcev mobilnosti. EU mora podpirati regionalno sodelovanje na tem področju in spodbujati skupno čezmejno poklicno usposabljanje.

3.9.2 Bela knjiga ⁽⁷⁾ v zvezi s prenosljivostjo pokojninskih pravic namenja preveliko pozornost izboljšanju individualnih pokojninskih varčevalnih shem tretjega stebra. Treba je izboljšati prva dva stebra, s čimer bodo zagotovljene strukturne koristi za ljudi, ki se selijo znotraj Evrope.

3.9.3 Odbor poleg tega tudi izraža zaskrbljenost v zvezi z nedavno odločitvijo Sveta o ponovni nacionalizaciji Schengenskega sporazuma, na podlagi česar je omogočena uvedba novih ovir prostemu gibanju državljanov znotraj Unije in so ponovno uvedene kontrole na mejah, kjer so bile odpravljene, kar je v očitnem nasprotju s temeljnimi načeli Pogodbe in bo ustvarilo velike težave pri dokončanju notranjega trga.

3.10 Socialna kohezija

3.10.1 Odbor meni, da je treba razjasniti predpise izvrševanja in sklic na člen 3.3. Lizbonske pogodbe, ki določa, da notranji trg ni sam sebi namen, temveč orodje za doseg socialnega napredka in trajnostne družbe za evropske državljanje.

⁽⁶⁾ Glej mnenja UL C 24 z dne 28.1.2012, str. 1, UL C 229 z dne 31.7.2012, str. 44, in UL C 229 z dne 31.7.2012, str. 55.

⁽⁷⁾ Bela knjiga Agenda za ustrezne, varne in vzdržne pokojnine – COM(2012) 55 final.

3.11 *Javna naročila*

3.11.1 Pri javnem naročanju morajo veljati pravila, ki ne upoštevajo zgolj najnižje ponujene cene; enakovredno je treba obravnavati tudi druga merila, ki se nanašajo na socialne koristi in trajnost.

3.11.2 Treba je razmisliti, v kakšni meri lahko trgi javnih naročil EU ostanejo dolgoročno odprti, medtem ko tretje države ohranjajo neenake pogoje. V zvezi s tem morajo vsi, tako države članice kot tretje države, spoštovati ratificirane konvencije Mednarodne organizacije dela in človekove pravice. EU se mora zavzemati za vsesplošno uporabo te politike.

3.11.3 Z e-naročanjem bi bilo mogoče doseči več in pospešiti upravne postopke.

3.12 *Pravice intelektualne lastnine*

3.12.1 Veljavni pravni okvir za pravice intelektualne lastnine je za potrošnike nedoumljiv, še slabše je stanje na vseevropski ravni. Pravni okvir bi moral biti jasnejši, z njim povezane pravne sankcije in uveljavljanje pa sorazmerni: posamezne potrošnike, ki pravice intelektualne lastnine kršijo nehote in/ali v manjši meri za lastno uporabo, bi bilo morda treba obravnavati drugače kot ljudi, ki se s tem nezakonito ukvarjajo na veliko/v komercialne namene.

3.12.2 Za izdajanje licenc in določanje dajatev za avtorske pravice potrebujemo bolj vseevropski pristop.

V Bruslju, 12. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o Beli knjigi o prometu: za vključitev in udeležbo civilne družbe (raziskovalno mnenje)

(2012/C 299/31)

Poročevalec: **Stefan BACK**

Evropska komisija je 11. januarja 2012 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednji temi:

Bela knjiga o prometu: za vključitev in udeležbo civilne družbe

(raziskovalno mnenje).

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 25. junija 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 482. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2012 (seja z dne 11. julija) s 140 glasovi za, 3 glasovi proti in 7 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO bi moral začeti oblikovati okvir za odprto in pregledno izmenjavo mnenj o izvajanju bele knjige med civilno družbo, Komisijo in drugimi ustreznimi akterji, kot so nacionalne oblasti na različnih ravneh. Na ta način je mogoče izboljšati sprejetje in razumevanje v civilni družbi in zagotoviti koristne povratne informacije oblikovalcem politik in tistim, ki so odgovorni za izvajanje.

1.2 Dialog bi moral biti večplasten in bi moral vključiti civilno družbo in vlado na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Civilno družbo je treba razumeti v širšem smislu, vključno (vendar ne zgolj) s podjetji, delodajalci, delojemalci, uporabniki, nevladnimi organizacijami in akademiki.

1.3 Dialog mora zagotoviti komuniciranje v obe strani. Evropski komisiji mora dati možnost komuniciranja o predlogih in političnih ukrepih. Hkrati pa mora predvsem civilni družbi ter regionalnim in lokalnim oblastem dati možnost, da se povežejo s Komisijo, EESO in drugimi ustreznimi institucijami in da predložijo pripombe ter izpostavijo probleme in vprašanja v zvezi s prometno politiko EU in njenim izvajanjem, ob čemer jim je zagotovljeno, da bodo na svoja vprašanja dobili odgovor. Odprt in konstruktiven dialog je pomemben za boljšo sprejemljivost političnih ukrepov, vključno z zakonodajnimi predlogi in infrastrukturnimi načrti.

1.4 Treba je omogočiti, da se opozori na konkretne probleme, na primer v zvezi z dostopnostjo za invalide, kakovostjo lokalnega prevoza in ustreznostjo ciljev prometne politike v nekaterih kontekstih, kot so sprememba načina prevoza nad določeno razdaljo.

1.5 Dialog v tej smeri lahko izboljša razumevanje in sprejemanje ciljev prometne politike EU in predlaganih ukrepov za

izvajanje. Lahko poveča razumevanje praktičnih danosti v institucijah EU in potrebe po upoštevanju različnih pogojev v različnih delih EU ter izboljša možnosti za zagotavljanje zadovoljivih rešitev za konkretne probleme in odgovori na izražene pomisleke.

1.6 Stalnost in spremljanje zastavljenih vprašanj, pa tudi pravočasno komuniciranje Komisije pred načrtovanimi pobudami, so pomembni elementi uspešnega dialoga. S Komisijo je treba doseči dogovor glede njene vloge za zagotavljanje učinkovitega, odprtega in preglednega dialoga. EESO razume, da Komisija posveča posebno pozornost dialogu o infrastrukturnih projektih in ukrepih v zvezi s spremembo obnašanja. Meni tudi, da bi moral biti obseg dialoga širši in da bi lahko zagotovil dodano vrednost pri večini pobud.

1.7 Vključenost mladih je pomemben element dialoga, da se ustvari zanimanje za cilje prometne politike EU in njihovo sprejemanje.

1.8 Dialog bi moral predvsem temeljiti na spletnem komuniciranju. To bi moralo vključevati posebno spletno stran. Treba bi bilo razmisliti o uporabi družbenih medijev, kot sta Facebook in Twitter. Ustrezno upravljanje spletnega dialoga je pomembno za zagotovitev, da sistem deluje. Poseben del spletišča za dialog bi moral biti usmerjen na mlade. Vključiti bi bilo treba tudi vrsto zunanjih povezav, na primer na spletno stran Komisije za pobudo državljanov.

1.9 Internet ne bi smel biti izključno orodje za komuniciranje. Konference ali drugačni dogovori, organizirani po potrebi, bi lahko bili dopolnilo spletnemu dialogu in bi zagotovili forum za razpravo o dveh ali treh temah. Prav tako bi, kadar se to oceni kot koristno, morala potekati neposredna srečanja med

predstavniki EESO in civilne družbe. Komisijo je treba opozoriti na vprašanja in bojazni, ki so bila izražena v teh kontekstih.

1.10 Vprašanja ali problemi, ki se izrazijo med dialogom, bi po potrebi lahko privedli do oblikovanja resolucij EESO na lastno pobudo in vplivali na njegova mnenja o temah, povezanih s tem.

1.11 Glede na vključitev regionalne in lokalne vlade v dialog bi bilo treba vzpostaviti stike z Odborom regij (OR), da se najde dogovor za vključitev OR v dialog in njegovo vodenje, ob upoštevanju vloge EESO in OR.

1.12 V EESO bi moral dialog voditi usmerjevalni odbor strokovne skupine TEN EESO ob podpori sekretariata strokovne skupine TEN in v stalnem sodelovanju z OR in Komisijo.

1.13 Podrobnosti vodenja dialoga ter tudi spletnega dialoga, potrebne vire in proračunska vprašanja bi morala obravnavati delovna skupina, ki bi morala svoje predloge predstaviti do konca leta 2012. V okviru obstoječih virov si je, kolikor je mogoče, treba prizadevati za jasno in enostavno vodenje in za upravne rešitve. Lahko bi se preučila možnost delitve stroškov, ki so potrebni pri vodenju dialoga z OR.

1.14 Ciljni datum za začetek dialoga bi moral biti začetek leta 2013.

2. Uvod

2.1 Bela knjiga: Načrt za enotni evropski prometni prostor – na poti h konkurenčnemu in z viri gospodarnemu prometnemu sistemu (Načrt) določa deset ciljev za konkurenčen in z viri gospodaren prometni sistem, ki služi za primerljive vrednosti za doseg 60-odstotnega cilja zmanjšanja emisij toplogrednih plinov. Dolgoročni cilji opredeljujejo globalne cilje za leto 2050, medtem ko so drugi cilji usmerjeni k mejnikom v letu 2020 ali 2030. Bela knjiga določa tudi strategijo, ki zajema 40 pobud za prispevanje k uresničitvi teh ciljev v prihodnjih desetih letih.

2.2 40 pobud, določenih v Načrtu, naj bi bilo izvedenih do leta 2020. Nekatere so zakonodajne. A veliko jih temelji na nacionalnih ali lokalnih pobudah ali na spodbujanju sprememb obnašanja zaradi omejene pristojnosti EU ali pa zato, ker zakonodaja ni zadostno orodje za uresničitev sprememb vedenja, kar je ključno za uspeh posamezne pobude. Spremembe obnašanja so pomembne za uspeh tudi v zvezi z vrsto zakonodajnih pobud.

2.3 V dopisu z dne 11. januarja 2012 je Evropska komisija zaprosila za mnenje EESO o tem, kako je mogoče civilno družbo vključiti v to, da prevzame cilje bele knjige in prispeva k uresničevanju njene dolgoročne prometne vizije. Dopis posebej omenja potrebo po uskladitvi nacionalnega in evropskega interesa glede pomembnih infrastrukturnih projektov v

vseevropskem prometnem omrežju (TEN-T) in kako je mogoče pridobiti podporo in prispevke civilne družbe za dolgoročne cilje, ki so določeni v beli knjigi.

2.4 Mogoča bi bila primerjava vloge EESO pri izvajanju strategije Evropa 2020 prek oblikovanja novega horizontalnega usmerjevalnega odbora za strategijo Evropa 2020, da se omogoči učinkovitejša interakcija med telesi EESO in nacionalnimi zainteresiranimi stranmi z namenom opredelitve in načrtovanja posameznih pobud in najboljših praks v stalnem procesu reform v državah članicah. Poročilo o oceni civilne družbe glede priprave nacionalnih programov reform in vključenosti civilne družbe v ta proces je bilo objavljeno 23. februarja 2011, da bi Komisiji zagotovilo podatke za pomladansko zasedanje Evropskega sveta.

2.5 Akt za enotni trg predvideva vključitev civilne družbe in spodbujanje rednega ocenjevanja. Akt navaja, da je bila na javnem posvetovanju poudarjena pripravljenost civilne družbe, da tesneje sodeluje pri razvoju enotnega trga. Komisija bo zato redno objavljala seznam 20 glavnih pričakovanih državljanov in podjetij glede enotnega trga. Seznam bo predložen forumu o enotnem trgu, ki bo redno združeval udeležence na trgu, npr. podjetja, socialne partnerje in nevladne organizacije (NVO) ter organizacije, ki predstavljajo državljane, javne oblasti na različnih ravneh in parlamente. Ta bo preučil stanje enotnega trga in izmenjavo najboljših praks. Prispeval bo k razvoju rednega ocenjevanja politik in bo imel vlogo pri spremljanju Akta za enotni trg ter bo pomagal pri merjenju učinka akta na terenu. Prav tako je treba okrepiti vlogo socialnih partnerjev in jim dati možnost, da predstavijo svoje mnenje o vprašanih gospodarske in socialne kohezije.

2.6 Prvi sklop pričakovanih na podlagi študije je bil objavljen jeseni 2011.

2.7 V okviru EESO se prav tako preučujejo konceptne zamisli za evropski forum o mešanici energetskih virov. Predlog za trajno strukturo z usmerjevalnim odborom, stalnim sekretariatom, letnimi konferencami in do šestimi sejami delovnih skupin letno se preučuje glede na vprašanja, povezana s financiranjem, institucionalnimi zadevami, ustreznostjo in pravno podlago. Koncept vključuje tudi mrežo nacionalnih forumov.

3. Splošne ugotovitve

3.1 EESO meni, da je naloga, ki je zdaj pred nami, podobna nalogam, omenjenim zgoraj. Osredotoča se na podporo civilne družbe dolgoročnim ciljem na področju prometa, določenim v beli knjigi, ter prispevanju k njim, pa tudi na sprejemanje infrastrukturnih projektov. Zdi se, da si Komisija tudi prizadeva za stališča civilne družbe o tem, ali je 60-odstotno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in s tem povezanih deset ciljev bele knjige mogoče doseči z zdajšnjimi orodji, ki so na voljo Komisiji.

3.2 EESO ugotavlja, da je člen 11(1)–(3) Pogodbe o Evropski uniji (PEU) formalna podlaga za tovrstno delovanje. S temi določbami je predpisana dolžnost institucij EU za oblikovanje odprtega, preglednega in rednega dialoga s predstavniškimi združenji interesnih skupin in civilne družbe, izvajanje obsežnih posvetovanj s podjetji in predstavniškimi združenji ter omogočanje državljanom in združenjem javno izraziti in izmenjati mnenja. EESO prav tako ugotavlja, da je ta člen tudi pravna podlaga za državljansko pobudo.

3.3 EESO meni, da se zdi, da izmed desetih ciljev, opredeljenih v beli knjigi, civilna družba še posebno podpira cilje 1 (tržno sprejemanje in spremembe obnašanja), 3 (vedenje prevoznikov, načrtovalcev prevoza in lastnikov tovora), 4 (spremembe obnašanja), 5, 7 (optimalna uporaba infrastrukture in sistemov za upravljanje prometa, spodbujanje učinkovitega čezmejnega načrtovanja), 8, 10 (poštenost sistema), 9 (vzorci obnašanja, povezani z varnostjo in zaščito).

3.4 Podpora ciljev Načrta je seveda koristna kot način za prispevanje k oblikovanju politično ugodnih razmer za njegovo izvajanje.

3.5 Po mnenju EESO pomembne splošne tematike, kjer je dialog z organizirano civilno družbo lahko še posebej koristen, vključujejo:

— Vprašanja glede usklajevanja interesa EU z nacionalnim/regionalnim/lokalnim interesom, zlasti s stališča interesov organizirane civilne družbe.

— Vprašanja glede netehničnih načinov spodbujanja ciljev prometne politike, vključno s podjetniško politiko, poslovnim obnašanjem, sprejemanjem inovacij in spremembami obnašanja.

3.6 Pri teh točkah je podpora organizirane civilne družbe pomembna in verjetno najboljši kanal za posredovanje informacij, pridobitev podpore, pa tudi za zagotovitev povratne informacije glede težav in ovir.

3.7 Idealno gledano se lahko tovrstni komunikacijski kanali uporabijo tudi za primerjalne ocene in izmenjavo informacij.

3.8 Iz seznama pobud je mogoče ugotoviti, kje je podpora civilne družbe pomembna za dosegajo dolgoročnih ciljev.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Za boljši prikaz točk v akcijskem načrtu s 40 točkami, predvidenimi do leta 2020 in določenimi v beli knjigi, pri katerih je podpora posebej pomembna, EESO opozarja na naslednje teme:

4.2 Enotni evropski prometni prostor

4.2.1 Načrtovane pobude za spodbujanje kakovostnih delovnih mest in delovnih pogojev bodo zahtevale dejavno podporo socialnih partnerjev, ki lahko prav tako koristno prispevajo h koristnosti nadaljnjega ukrepanja v okviru socialnega dialoga (členi 9, 152, 153 PDEU). V zvezi s preprečevanjem socialnih konfliktov in možnih ukrepov, namenjenih ustvarjanju enakih pogojev za vse, ko gre za ravni osebnih prejemkov, se ponovno opozarja, da so ta področja izrecno izključena iz pristojnosti EU (člen 153(5) PDEU) in so zato prepuščena reševanju konflikta norm, kakor v direktivi o storitvah ali v direktivi o naporitvi delavcev, pri katerih praktični vidiki lahko predstavljajo posebne težave na področju prometa.

4.2.2 Pri varnosti v prometu in varnosti prevoza ter svobodnem gibanju invalidov in starejših potnikov, neposredno povezanih z dostopnostjo celotnega trga prevoznih storitev, ne gre zgolj za vprašanje regulacije, temveč tudi za vprašanje politike prevoznih podjetij in človeškega dejavnika.

4.2.3 Čeprav so enotno evropsko nebo, enotno evropsko železniško območje in modri pas v bistvu odvisni od regulativnih ukrepov in običajnih upravnih postopkov, bo dejanska uporaba razširjenih možnosti, zlasti glede enotnega evropskega železniškega območja in modrega pasu, vključno z optimalno uporabo inteligentnih prometnih sistemov in dostopom pristanišč do trga, odvisna od delovanja prevoznikov in drugih zadevnih strani.

4.2.4 Vprašanja kakovosti, dostopnosti in zanesljivosti prometnih storitev se nanašajo tako na tovorni kot tudi potniški promet. Delovanje različnih vključenih prevoznikov je še posebej pomembno za uspeh, ko gre za tovor. Pri pretežno potniškem prometu bo v oceno učinkovitosti regulativnega okvira pravic potnikov in kakovosti prometne infrastrukture za invalide in starejše potnike treba vključiti tudi organizirano civilno družbo.

4.3 Krepitev in vključevanje lokalnih javnih pobud

4.3.1 Sporočilo o učinkovitosti virov, prilagajanju in trajnosti, ki je vključeno v belo knjigo, je že spodbudilo programe ukrepanja državljanov po vsej Evropi, tako na podeželju kot v mestih. Ti programi vključujejo veliko inovativnih vidikov. Tako na primer organizirane sheme souporabe avtomobilov zmanjšujejo število lastnikov osebnih avtomobilov, visoko lokaliziran prevoz znotraj skupnosti (posebno delujoč na zahtevo) pa zagotavlja izboljššan dostop in mobilnost prikrajšanih in izoliranih skupin. V načrtih skupnosti za izredne razmere, pogosto s poudarkom na čim večjem zmanjšanju energije, sta bila kot ključna elementa opredeljena z viri gospodaren promet in ustrezna lokalizacija. Takšne praktične sheme ponujajo nove prometne modele, ob tem, ko se razvijajo z lokalne ravni, pa zagotavljajo tudi učinkovito udeleženo javnosti in svojim udeležencem omogočajo, da se s temi shemami seznanijo. To razširja osnovo javnega znanja in razumevanja za spremembo vedenja glede prometa, ki se bo morala zgoditi.

4.3.2 Vendar veliko lokalnih pobud, ki se odvijajo vsepovsod v Evropi, ni usklajenih in strukturiranih, kar onemogoča soočanje z velikimi izzivi pred nami, zlasti z zastavljenim ciljem obsežnega zmanjšanja emisij CO₂ v prometu. Velikopoteznost bele knjige zahteva znatno okrepitev prizadevanj, na primer prek naslednjih ukrepov:

- nadaljnji razvoj in razširjanje obstoječih pobud, zlasti z namenom čim bolj povečati udeležbo in sodelovanje javnosti;
- povečanje števila tovrstnih pobud po vsej Evropi na podlagi sedanjih dobrih praks in ponovno s posebnim poudarkom na udeležbi in sodelovanju javnosti;
- postopno vključevanje vseh teh pobud prek skupnih platform in orodij za komuniciranje, da se izmenjajo dobre prakse, dosežejo širše skupine ljudi in ustvari široko javno razumevanje izzivov oz. možnih rešitev.

4.4 Inovacije za prihodnost – tehnologija in obnašanje

4.4.1 Pri evropski strategiji za raziskovanje, inovacije in uporabo v prometu ne gre zgolj za raziskave, financiranje raziskav, upravljanje in uporabo sistemov pametne mobilnosti. Kot je poudarjeno v Načrtu, je potrebna podpora na podlagi pogojev regulativnega okvira. Tržno sprejemanje in uveljavljanje na trgu sta prav tako ključna elementa, pri katerih lahko ima vlogo organizirana civilna družba.

4.4.2 To je dejansko tesno povezano s temo inovativnih vzorcev mobilnosti, pri katerih so ključnega pomena vedenje prevoznikov, lastnikov prevoza in – pri potniškem prometu – splošna javnost.

4.4.3 To velja za tovor, saj je pri tem pripravljenost uporabiti tehnične inovacije informacijskih in komunikacijskih tehnologij (IKT) prav tako pomembna kot tudi na primer pripravljenost sodelovati za optimiziranje uporabe zmogljivosti.

4.4.4 Podobno kot pri mestnem prevozu je veliko odvisno od podpore civilne družbe, da se zagotovijo uveljavljanje alternativnih pogonskih sistemov na trgu, učinkovita organizacija

distribucije v zadnjem delu poti in trajnostno načrtovanje potovanja posameznikov in prevoza blaga.

4.5 Moderna infrastruktura, pametno določanje cen in pametno financiranje

4.5.1 Glede evropskega omrežja mobilnosti predvsem optimalna uporaba orodij informacijske tehnologije, sistemov za sledenje in določanje položaja tovora ter optimiziranih vozniških redov in prometnih tokov (e-tovor) zahteva, da jih akterji na trgu sprejmejo. To sprejetje je nujno zato, da je sploh smiselno uvesti povezave vseevropskega prometnega omrežja. To je hkrati vprašanje zagotavljanja optimalnih rezultatov in vrednosti za vloženi denar.

4.5.2 V okviru pristopa koridorja vseevropskega prometnega omrežja (TEN-T) kot instrumenta izvajanja za osrednje omrežje bi bilo treba infrastrukturne projekte razviti tako, da se državljanom, civilni družbi in ustreznim oblastem zagotovi, da postanejo nosilci zadevnih projektov in da jih sprejmejo. To bi moralo vključevati ukrepe, kot so zgodnje vključevanje (z začetkom v fazi načrtovanja), izmenjava najboljših praks v vsej Uniji, uporaba načrtovanja stanja tehnike in metod izvajanja ali stalno in pregledno komuniciranje. V tem okviru lahko podpora civilne družbe tudi pomaga ustvariti razmere, ki bi bile bolj naklonjene usklajenemu čezmejnemu načrtovanju infrastrukture.

4.5.3 V zvezi s financiranjem vprašanje javno-zasebnih partnerstev ostaja predvsem vprašanje financiranja, ki bo samo po sebi večinoma odvisno od pravnih in tehničnih vidikov. Kljub temu pa glede na pomen vključenosti civilne družbe v infrastrukturne projekte in storitve, kjer se lahko uporabljajo javno-zasebna partnerstva, obstaja legitimni interes civilne družbe do sodelovanja pri zasnovi in izvajanju javno-zasebnih partnerstev.

4.5.4 Ko gre za določanje cen in izogibanje izkrivljanju, gre predvsem za regulativno vprašanje. Vendar pa stiki s civilno družbo lahko koristno prispevajo k možnostim za ustvarjanje klime sprejemanja teh ukrepov. Takšni stiki lahko zagotovijo tudi podatke o možnih socialnih problemih, ki jih lahko povzročijo visoki stroški v redko poseljenih regijah ali kakovost življenja gospodarsko ali fizično ranljivih skupin.

Pri doseganju sprejemljivosti je ključnega pomena, da se vsakršen sistem določanja cen prepozna kot razumen in pošten sistem, in tudi tu je prispevek civilne družbe lahko koristen.

V Bruslju, 11. julija 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

<u>Številka objave</u>	Vsebina (nadaljevanje)	Stran
2012/C 299/16	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o poenostavitvi postopka selitve motornih vozil, registriranih v drugi državi članici, na enotnem trgu (COM(2012) 164 <i>final</i> – 2012/0082 (COD))	89
2012/C 299/17	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o okrepljeni solidarnosti znotraj EU na področju azila – Agenda EU za boljšo delitev odgovornosti in več medsebojnega sodelovanja (COM(2011) 835 <i>final</i>)	92
2012/C 299/18	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Pobuda priložnosti za mlade (COM(2011) 933 <i>final</i>)	97
2012/C 299/19	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o uvedbi Programa za pravosodje za obdobje od 2014 do 2020 (COM(2011) 759 <i>final</i> – 2011/0369 (COD))	103
2012/C 299/20	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi instrumenta finančne podpore na področju zunanjih meja in vizumov v okviru Sklada za notranjo varnost (COM(2011) 750 <i>final</i> – 2011/0365 (COD)); predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o ustanovitvi Sklada za migracije in azil (COM(2011) 751 <i>final</i> – 2011/0366 (COD)); predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o splošnih določbah o Skladu za migracije in azil ter o instrumentu za finančno podporo na področju policijskega sodelovanja, preprečevanja kriminala in boja proti njemu ter kriznega upravljanja (COM(2011) 752 <i>final</i> – 2011/0367 (COD)), ter predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi instrumenta finančne podpore na področju policijskega sodelovanja, preprečevanja kriminala in boja proti njemu ter kriznega upravljanja v okviru Sklada za notranjo varnost (COM(2011) 753 <i>final</i> – 2011/0368 (COD))	108
2012/C 299/21	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o beli knjigi – Agenda za ustrezne, varne in vzdržne pokojnine (COM(2012) 55 <i>final</i>)	115
2012/C 299/22	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o uvedbi programa „Evropa za državljane“ za obdobje 2014–2020 (COM(2011) 884 <i>final</i> – 2011/0436 (APP))	122
2012/C 299/23	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o zamrznitvi in zaplombi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, v Evropski uniji (COM(2012) 85 <i>final</i> – 2012/0036 (COD))	128
2012/C 299/24	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo (razveljavitev Uredbe Sveta (ES) št. 1198/2006, Uredbe Sveta (ES) št. 861/2006 in Uredbe Sveta (ES) št. XXX/2011 o celostni pomorski politiki) (COM(2011) 804 <i>final</i> – 2011/0380 (COD))	133
2012/C 299/25	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o promociji kmetijskih proizvodov in informiranju o njih: Strategija z veliko evropsko dodano vrednostjo za promocijo evropskih specialitet (COM(2012) 148 <i>final</i>)	141

2012/C 299/26	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe Sveta (ES) št. 1098/2007 z dne 18. septembra 2007 o vzpostavitvi večletnega načrta za staleže trske v Baltskem morju in ribištvo, ki izkorišča te staleže (COM(2012) 155 <i>final</i> – 2012/0077 (COD))	145
2012/C 299/27	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Visoko zmogljivo računalništvo: Položaj Evrope v globalni tekmi (COM(2012) 45 <i>final</i>)	148
2012/C 299/28	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2009/16/ES o pomorski inšpekciji države pristanišča (COM(2012) 129 <i>final</i> – 2012/62 (COD)) in predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o odgovornostih države zastave za izvrševanje Direktive Sveta 2009/13/ES o izvajanju Sporazuma, sklenjenega med Združenjem ladjarjev Evropske skupnosti (ECSA) in Evropsko federacijo delavcev v prometu (ETF) o Konvenciji o delovnih standardih v pomorstvu iz leta 2006, ter o spremembi Direktive 1999/63/ES (COM(2012) 134 <i>final</i> – 2012/65 (COD))	153
2012/C 299/29	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o recikliranju ladij (COM(2012) 118 <i>final</i> – 2012/0055 (COD))	158
2012/C 299/30	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o ključnih ukrepih za Akt za enotni trg II (raziskovalno mnenje)	165
2012/C 299/31	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o Beli knjigi o prometu: za vključitev in udeležbo civilne družbe (raziskovalno mnenje)	170

Cena naročnine 2012 (brez DDV, skupaj s stroški pošiljanja z navadno pošto)

Uradni list EU, seriji L + C, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	1 200 EUR na leto
Uradni list EU, seriji L + C, papirna različica + letni DVD	22 uradnih jezikov EU	1 310 EUR na leto
Uradni list EU, serija L, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	840 EUR na leto
Uradni list EU, seriji L + C, mesečni zbirni DVD	22 uradnih jezikov EU	100 EUR na leto
Dopolnilo k Uradnemu listu (serija S – razpisi za javna naročila), DVD, ena izdaja na teden	Večjezično: 23 uradnih jezikov EU	200 EUR na leto
Uradni list EU, serija C – natečaj	Jezik(-i) v skladu z natečajem(-i)	50 EUR na leto

Naročilo na *Uradni list Evropske unije*, ki izhaja v uradnih jezikih Evropske unije, je na voljo v 22 jezikovnih različicah. Uradni list je sestavljen iz serije L (Zakonodaja) in serije C (Informacije in objave).

Na vsako jezikovno različico se je treba naročiti posebej.

V skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 920/2005, objavljeno v Uradnem listu L 156 z dne 18. junija 2005, institucije Evropske unije začasno niso obvezane sestavljati in objavljati vseh pravnih aktov v irščini, zato se Uradni list v irskem jeziku prodaja posebej.

Naročilo na Dopolnilo k Uradnemu listu (serija S – razpisi za javna naročila) zajema vseh 23 uradnih jezikovnih različic na enem večjezičnem DVD-ju.

Na zahtevo nudi naročilo na *Uradni list Evropske unije* pravico do prejemanja različnih prilog k Uradnemu listu. Naročniki so o objavi prilog obveščeni v „Obvestilu bralcu“, vstavljenem v *Uradni list Evropske unije*.

Prodaja in naročila

Naročilo na razne plačljive periodične publikacije, kot je naročilo na *Uradni list Evropske unije*, je možno pri naših komercialnih distributerjih. Seznam komercialnih distributerjev je na spletnem naslovu:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sl.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) nudi neposreden in brezplačen dostop do prava Evropske unije. To spletišče omogoča pregled *Uradnega lista Evropske unije*, zajema pa tudi pogodbe, zakonodajo, sodno prakso in pripravljalne akte za zakonodajo.

Za boljše poznavanje Evropske unije preglejte spletišče <http://europa.eu>

